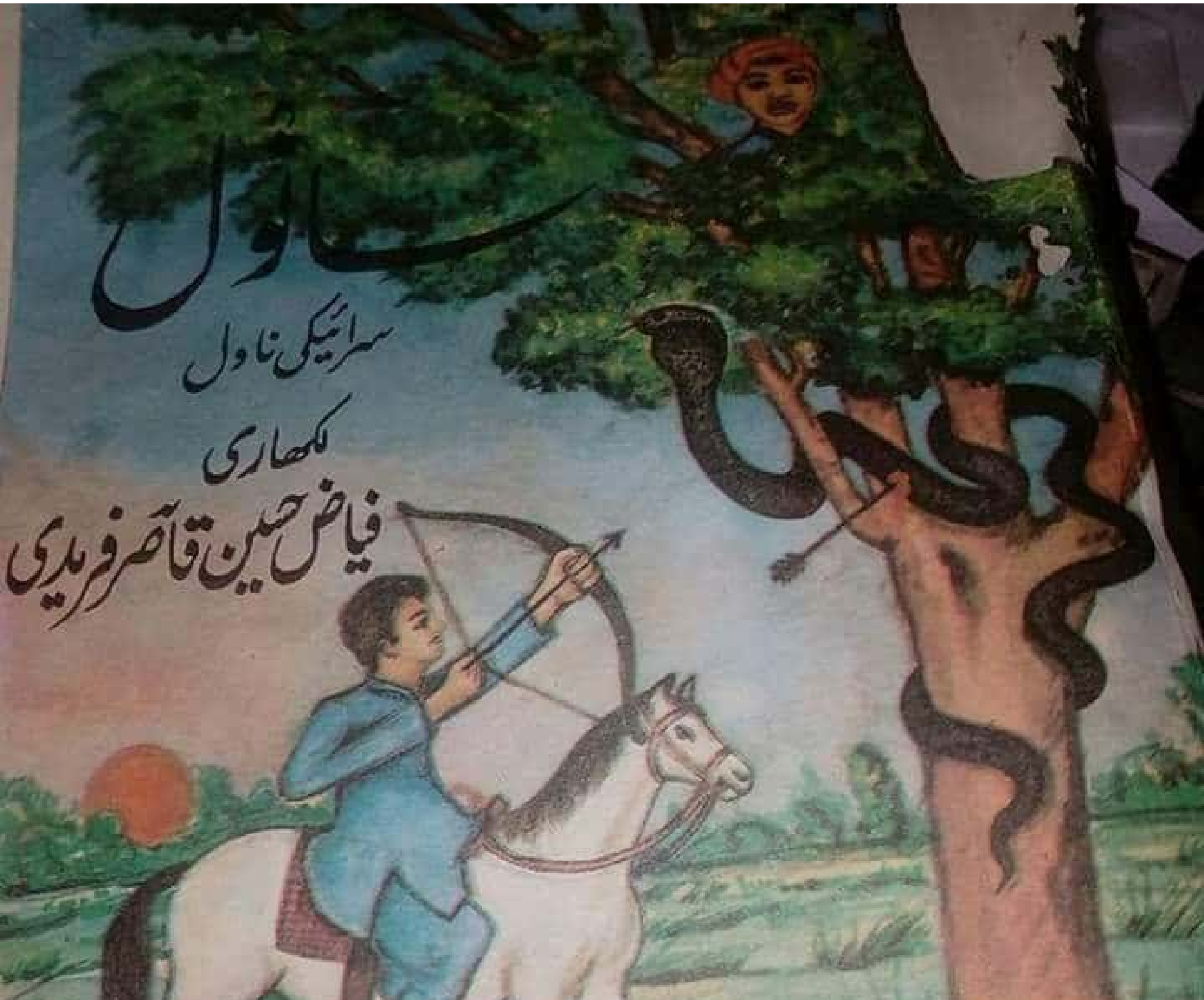

سرائیکی ناول
لکھاری
فیاض حسین قاصر فریدی

سرائیکی زبان دا پہلا وڈا ناول

سانول

عزیزی ... کی خدمت میں محبت اور
خلوص کیساتھ

لکھاری

قاصر فریدی
ڈیرہ شمس

فیاض حسین قاصر فریدی

8/2/95

ناشر

سانول سرائیکی ادبی اکیڈمی دیرہ شمس
ضلع رحیم یار خان

نام کتاب ---------------- ساوُل
لکھاری ---------------- سئیں فیاض حسین ناصر فریدی
چھاپݨ آلے ---------------- مقبول احمد دھرتیجہ
چھاپہ خانہ ---------------- الفاظ پرنٹنگ پریس
شاہی روڈ رحیم یار خان فون ۵۳۴۷
چھپواوݨ آلے ---------------- ساوُل سرائیکی ادبی اکیڈیمی دیرہ شمس
ملݨ دا پتہ ---------------- ساوُل سرائیکی ادبی اکیڈیمی دیرہ شمس (رحیم یار خان)
تے گول بک ڈپو بھونگ شریف (صادق آباد)
چھاپݨ دی وار ---------------- پہلی
کتابت ---------------- مقبول احمد دھرتیجہ، بشیر احمد دھرتیجہ
مورخہ ---------------- جولائی ۱۹۸۹ء
قیمت ---------------- پنجھاہ ۵۰ روپے
تعداد ---------------- ہک ہزار
صفحات ---------------- ۳۵۲

انتساب

سرائیکی وسیب دے سوہݨے ساݙی
مخدوم محمدؐ ادریس سئیں دے ناں ۔

عرض لکھاری

اصل وچ میڈا مزاج تاں شعر و شاعری دا ہا۔ پر ایں میدان وچ بہوں کئی میڈے بزرگ تے بھرا خدمت کریندے پئن تے سرائیکی وچ شعر و شاعری دی کمی وی کوئنیں۔ سرائیکی زبان وچ ناول۔ ڈرامہ۔ طنز و مزاح تے افسانے دی بہوں کمی اے تے ایں کمی کوں پورا کرݨ واسطے میں ذمہ چاتے تے انشاءاللہ ہک ݙو سال وچ تہاکوں ناول۔ ڈرامے۔ طنز و مزاح تے افسانے ݙھگ کر ݙیساں۔ جیندی بسم اللہ دا سرائیکی ناول "ساوݨ" حاضر ہے۔

"ساوݨ" لکھݨ دا مقصد جیڑھا اے او اے جو اساں اپݨی زبان وچ ادب دی ہر صنف پوری کرݨی اے۔ ہنڑوں ساوݨ لکھݨ دا مقصد اے ہے جو اساں اپݨی اوں مٹ دی تے ختم تھیندی ثقافت کوں زندہ تے حال حیات رکھوں جیں کوں مٹاوݨ واسطے کئی لوگ لگے پئن۔

میڈے عزت آلے بھراؤ! کیں قوم دی سُنجاݨ اوندی ثقافت تے اوندی ماء بولی ہوندی اے۔ بدنصیبی نال اساں لوک ناں اپݨی بولی کوں کوئی اہمیت ݙیندوں تے ناں وت اپݨی ثقافت کوں۔ اساݙے دل دماغ تے ݙوجھیں دی ثقافت تے تہذیب دا اتنا اثر اے جو اساں اپݨی بولی تے ثقافت دا اظہار کرݨ ہک عیب تے جرم سمجھدوں۔ حالانکہ اساݙی بولی سب توں پراݨی تے پاکستان دی مقامی بولی اے۔ اساݙی ثقافت اتنی پُر وقار تے پُرکشش اے جو دنیا دی ہک سو بادی زباناں تے ثقافتاں وچوں اساݙا نمبر تریجھا ہے۔ جیں

زبان تے ثقافت دی مٹھاس کوں دنیا منے اوں کنے اتنا پرو بھرا ہن میڈی سمجھ توں ہے
نی امدا۔ میڈے عزت دار بھراؤ کجھ سوچو سمجھو اپنے وجود کوں زندہ رکھن واسطے
اپنی ثقافت تے اپنی بولی کوں مان ڈیو اپنی بولی ثقافت تے قوم نال پیار
کرن کوئی جرم تے تعصب کوئی۔ ہتھوں اے تاں عین حب الوطنی اے۔ سرائیکی
زبان تے ثقافت دی ترقی پاکستان دی سلامتی تے ترقی واسطے بے حد ضروری اے
جیڑھے لوک اساکوں اپنی زبان تے ثقافت نال پیار کرن کنے ہٹکیندن او غلطی تے
ہن۔ اُہنیں دے نزدیک اے تعصب اے پر میں اُہنیں کوں آہداں جو آؤ
"سانول" پڑھ ڈیکھو تاں تہاکوں پتہ لگے جو اساں سرائیکی لوک پاکستان دی تعمیر
تے ترقی واسطے کتنیاں قربانیاں ڈتیئن تے اساکوں اپنے پیارے وطن پاکستان
نال کتنا پیار اے۔ جے کر اساکوں اپنے ملک پاکستان نال پیار ناں ہوے ہا تاں ول
اساں مہاجر تے انصار دی تاریخ ناں ڈُہراؤں ہا۔ تہاکوں اپنے سینے نال لاؤں ہا
تہاکوں اپنا وڈا بھرا ناں بناؤں ہا۔ پر افسوس اے انہاں لوکاں دی سوچ تے جیڑھے
اساکوں غلط سمجھدن۔ اساڈے تے شک کریندن۔

میں "سانول" وچ کوشش کیتی اے جو سرائیکی لوکیں پاکستان دی تعمیر
تے ترقی واسطے کیا کیا قربانیاں ڈتیئن۔

ایندے علاوہ میں کوشش کیتی اے جو اپنے وسیب تے اپنے وڈیریں دے
درمیان وچ غلط فہمیاں ڈساں جنہیں اساکوں ہک بے کنے پرے پرے کر ڈتے۔

میں زیادہ دعویٰ تاں نیں کریندا پر اتنا ضرور عرض کریساں جو "سانول" ہک
مکمل سرائیکی ثقافت تے سرائیکی وسیب دے مسائل دا ترجمان اے۔ ایندے وچ
غلطیاں ہوسن کیوں جو میں چھڑا اپنے دل دے سوچے تے سمجھ کجھ کیتے۔

سرائیکی دے نال نال میں کجھ اُردو زبان کوں وی استعمال کیتے۔ تے اے
چھڑا ایں واسطے جو ہر کوئی آسانی تے روانی تے دلچسپی نال پڑھ سگن۔ نقاد حضرات میڈی
نظمی کوں دا تے غلطی سمجھن تے اُڈوں تہاکوں دعوت اے جو میڈی غلطیں دے

پرووششن دی بجائے میڈی اصلاح واسطے تیکوں لکھݨ میکوں تہاڈے پیارے مٹھے، اصلاحی تے تنقیدی خطاں دا انتظار راہسی۔

آخر وچ میں اپݨے تمام دوستاں دا بیحد مشکور ہاں جنہیں ساوݨ دی تکمیل واسطے میڈے نال تعاون کیتے تے میڈی حوصلہ افزائی کریندے رہ ڳئے تے میں ساوݨ کوں توڑ پہچا سڳیاں۔ خاص کر میں اپݨے مہربان میاں غلام حسین راہی دا بہوں مشکور ہاں جیں ساوݨ دی تکمیل وچ میڈے نال اتنا تعاون کیتے جو بس ایویں سمجھو جو او دکھ سکھ تے میڈے نال ہن۔ میڈی ہر طرح دی حوصلہ افزائی کریندے رہ ڳئن۔ ایتھاں میں مقبول احمد دھریجہ دا مشکورا دی منیساں جنہیں ساوݨ دی تکمیل وچ بہوں وݙا کردار ادا کیتے پر جے کر ایتھاں اُنہاں ݙو ہالیں دا ذکر ناں کراں تاں لے بہوں وݙی زیادتی ہوسے جنہیں ساوݨ دی تکمیل دے ویلے میڈی ہر طرح دی خدمت کریندے رہ ڳئن تے او ݙو بال میڈے شاگرد محمد نعیم عمران تے محمد افضل مٹھو ہن اللہ انہیں کوں ہر میدان وچ کامیابی ݙیوے۔

آمین

فیاض حسین قاصر فریدی

تعارف :

فیاض حسین قاصر فریدی اٹھاوی فروری ۱۹۵۷ء کوں ڈیرہ شمس خان دے مشہور و معروف قبیلہ گورانی دے ہک کھمندے پیندے گھر وچ پیدا تھئے۔ والد دا ناں بشیر احمد حسین خان جوچ ہے۔ ابتدائی تعلیم اپنی وستی دے مڈل سکول وچ پاتی۔ ڈاہروں ہائی سکول چوک بہادر پور تے ایف۔ اے دا امتحان گورنمنٹ خواجہ فرید ڈگری کالج رحیم یار خان دی طرفوں ڈتا۔

ادب نال شروع ہوں لگاؤ ہا۔ نانویں جماعت وچ شعر و شاعری دی بسم اللہ کیتی تے ہالی تک دی مشق سخن جاری ہے۔

۱۹۷۶ء کنوں گھن تے ۱۹۸۰ء تک بیروزگاری دے دھکے دھوڑے کھمندے رہے تے ول ۱۹۸۱ء توں محکمہ تعلیم وچ آپ

تے ہالی تونڑیں ہک استاد دی حیثیت نال اپنڑے فرائض پورے کریندن سرائیکی ثقافت دی تعلیم تے ترقی دے واسطے اپنڑے ہال ساتول خان دے ناں تے ساتول سرائیکی ادبی اکیڈمی دا قیام عمل اِچ آندا۔ سرائیکی وسیب اِچ تعلیم دے ودھارے واسطے اینڑ اکیڈمی دی طرفوں سرائیکی بالیں اِچ انعامات دی تقسیم کیتے نے۔ تے انشاء اللہ ہر سال لے انعام ودھدے ویسن۔

سرائیکی لٹریچر دے ودھارے تے اوندی ترقی واسطے ترائے بے ناول وی لکھدے پن جیڑھے عنقریب تہاڈے سامنے آوسن۔

"ساتول" اِچ ڈاکٹر سئیں اینڑ کوشش پوری کیتی جو سرائیکی ثقافت مکمل بھرپور طریقے نال پیش کیتی ونجے۔ ایندے نال نال اُنہیں سرائیکی وسیب دے مسائل دا تذکرہ ہے تے ایں علاقے دی ضروریات وی ڈسائن۔

از ساتول سرائیکی ادبی اکیڈمی
ڈیرہ شمس

"پہلا اکھڑ"

ہک دریا ہا۔ او وڈی مستی وچ وہندا پیا ہا۔ اوندے اندر ہیرے جواہرات تے وڈے خزانے مخفی ہن۔ پر اے دولت کہیں کم نال پئی امدی ہئی۔ ہک ڈینہہ اوں دریا کوں موج آئی تے مارس ایجھی چھولی تے ول ہک خزانہ بے بہا ہیرے جواہرات باہر کڈھ سٹیونس۔

او دریا ہن سئیں فیاض حسین قاصر فریدی تے انہاں اساکوں جیہڑا خزانہ ڈتے او تہاڈے ہتھ کتاب دی شکل وچ سرائیکی ناول "سانول" ہے۔

سئیں اساں ایں ناول دی تعریف کتنی وی کروں۔ مزہ تاں ہوسی ویلے آسے جڈاں تساں اے ناول پڑھسو تے ول خود آپ ایندی تعریف کریسو۔

اے ناول کیا ہے۔ اے اساڈے سامنڑے سرائیکی رسم و رواج تہذیب تے وسوں ویب دا جیندا جاگدا نمونہ پیش ہے۔

سئیں قاصر فریدی ہوریں کوئی ایجھی گال یا رسم نی چھوڑی جہڑی انہاں پیش نان کیتی ہووے۔ ناول پڑھدیں ہوئیں اینویں لگدے جو پڑھنڑ آلا خود گھمدا پھردا اے سب کجھ ڈیکھدا ودے۔

اساڈی سرائیکی زبان ہزاراں سالیں دی پرانی زبان ہے۔ اے صرف ایں زبان کوں اعزاز حاصل ہے جو اے سارے پاکستان وچ بولی تے سمجھی ویندی ہے۔ ہندوستان وچ پاکستان دی سرحد نال ڈھیر سارے سرائیکی لوک وسدن۔ ایندے علاوہ دنیا دے ہر وڈے شہر تے خاص جاہ تے تہاکوں سرائیکی لوک ملسن

ول ہݨ ایڈی وݙی زبان دا ادبی ذخیرہ بالکل ای کوئنی۔ اساݙے اُتے فرض بݨدے جو اساں ایں کوں ادبی دولت نال مالا مال کروں۔

سئیں ناصر فریدی ہوریں ایں چیز کوں محسوس کیتے تے اپݨا پہلا سرائیکی ناول پیش کیتے، تُساں ایں کوں ذوق تے شوق نال پڑھو تے زیادہ کنوں زیادہ ٻئے لوکیں کوں وی پڑھاؤ، سئیں ہوریں تاں اے آکھیسن جو ہک ݙوں ناول ودھ لکھݨ تے ایجھیں عزیزیں تے پیاریں کوں شوکھڑی راہ ݙیو۔ ایویں تہاݙا پیار تے محبت ودھ ویسے تے اساݙی کتاب دی زیادہ چل ویسے۔

ول اساں تہاکوں سرائیکی دے سوہݨے تے مٹھڑے بولیں راہ چ ہیاں ناول تے افسانے دیاں کتاباں ݙیسوں۔

اچھا ہݨ اجازت تاں۔ اللہ دی امان ہووے۔

تہاݙا پانہاں

غلام حسین راہی گبول

بھونگ شریف

تحصیل صادق آباد

18-6-89

آڑی اَدّی کُوڑ گُوڑں !

ادا ہُݨ سانگے نال آر نکتیں ۔ بہہ حال حوال ڈے وی سہی ۔ گھنیں تاں اَساں وی ڈکھ سکھ ونڈ لیسوں ۔ اُتھلاناں ہتی ۔ رات رہ کُوڑ کُٹیسوں ۔ کوڑ سچ بھیݨ بھرا اِن ۔ کوڑ نال سچ گنڈھیا کھڑے ۔ اصلوں ہا ڑ دے ہٹ ۔ قصے کہانی دی رِیت متاں آکھو بڑوں نتوں ہوندی اے ۔ ہک قِصے وِچ کئی قصے رلدِن تاں جیوݨ جوگے تھیندِن جیڑھا قصہ سُݨو اوں وچ کجھ کجھ آپاں وی لکدے جھپیدے ودّے ہوندوں جیتھاں ہنگارا آوے اُٹھایئں ہاں تے ہتھ وی ہوسے ۔ کوڑتے جو تا ہدھݨ ہے تاں اڈکی کم ۔

"ساتول" سرائیکی اٹھݨ بہݨ کھݨ رووݨ وڈیرب ہارپ ریت پریت ذات ذمات دے ڈسݨ دا اساجھݨ دا سوہنا کِشا لا اِے ۔ ایں الف رکھی کوں فیاض حسین قامر فریدی آن وَٹھ رُٹھ کیتی دیگر ویلھے ۔ ایں مَرزول مدناں اَگے میڈے ہتھ وچ ہا رہندا کھندا لکھݨ دا بار ، رات جنگھدیں لنگھی ۔ سویلے سویلے اُجھو سیئں پرانے یار نور ظفر آن متھے لگے ۔

اُٹھی ٹُل لہور جُلوں ۔ منظور خاں لغاری میاں تیکوں سکھناں ناں وَلیسے ۔ پارت تنفارت نال کوئی تاں میڈی گݨ کریسے ۔ جُلدوں پیا ہُݨ بجھ تے جان چھڑاوݨ آو کھا اے ۔ ہیں بھنج دُھرک وِچ دی ایں اے آکھݨ کنوں ناں چُکساں اساڈے نِبتار

فیاض حسین قامر فریدی

غلام حسین راہی گبول

قریب قریب قوتیں ہالہ ہِرائی ڈکھوں پرانی بولی وچ سُݨاوݨ ۔ تُوتی آئی تے

پراݨی وسری کوں کوڑا کریّن۔ ہیا ایہے جیڑھے پڈھرے بھونلوں پھوڑے سرائیکی تے سرائیکیاں ودّے وسکے گھندن۔ ایہے اُتوں اُتوں بے ڈِسکے بے حقے ٹکھے بنی رُلدل ران۔ ہک ہک پنج پنج ست ست قصے پوری تو قسے۔ آکھ تاں سرائیکی دی حیاتی مُکائی ودّن۔ ایہے گودڑیاں گھلواڑ ایہے تریڑ پٹڑ لعل نکلن لعل ایہے صورتاں دی لعلیں دے مُٹ ان۔ ایہے ہیرے جنہوں میل گھن تے گُد کرتے جنڈری تے چاڑھو۔ سرائیکی قصہ سرائیکی کہانی تے سرائیکی ناول گنویندا دی آندے۔ ایہو ساڈا میلا تھاڈے ہتھوں جڈاں ڳبھیا سرائیکی قصہ حیاتیاں مانے گھٹ کنوں گھٹ اِ ے تاوَج دا کا ڈلیے پنج ہزار سالہ دا۔ اللہ بیلی

نیاز مند

سید انیس شاہ جیلانی

محمد آباد

تحصیل صادق آباد

17 - 6 - 87

تاثرات

پہلے تاں میکوں اے ہوں خوشی تھئی اے جو اساڈی زبان وچ ایجھے ہِک
ناول دی ہوسگدن۔ کیوں جو اساں کوں ایں چیز دا احساس اے جو اساڈی سوہݨی
تے مٹھڑی بولی وچ کوئی ایجھی کتاب نئیں جئیں کوں اساں اپݨی زبان دا سفیر بݨاؤں۔
جئیں ویلھے سئیں ناصر فریدی ہوریں میکوں اپݨے ناول "ساوݨ" دا
مسودہ ڈتے تے میں پڑھݨ تاں حیران رہ گیاں جو اے سرائیکی زبان دا کتنا وݙا
شہکار تحفہ تے سوکھڑی اے۔
سئیں جے کر اساں اج ایں ناول تے ہِیہہ تے کجھ ایندیاں غلطیاں کڈھوں
تاں ٹھہندا نئیں جو ناول آلے پاسے موثر ی لکھاری قاصر ہوریں جہڑا وݙا قدم چاتے
اے صرف انہاں دا کم اے۔
سئیں اساں ایں ٹوں حوصلہ ڈیسوں انہاں دی ہمت ودھیسوں جو بیا لکھن
تے سرائیکی ادب دے خزانے کوں ودھاون۔ کیوں جو حالی اساڈا اے خزانہ
خالی اے۔
اے ناول نئیں اے اساڈی تہذیب تے اساڈی ثقافت دا ترجمان اے
سئیں ناصر اساکوں ڈسیدے جو اساں کتنے عظیم لوک ہئیں۔ کیجھے اساڈے
سوہݨے ورتارے ہن۔ اساں انسانیں دی کتنی قدر کریندوں تے اساڈے اندر
کتنی انسانیت اے۔ اے ناول پڑھ تے پتہ لگدے جو پاکستان تاں اساں
بݨائے۔ اساڈا کتنا شان اے۔ پر افسوس اے جو ناں اساں اپݨے نشان

کوں سنبھالتے تے ناں اپنے ڈشان کوں ٹھکلے سے۔ تے بن تاں ساکوں وُساویڑھی تے نندر کرݨ دی لولی ڈیندے رہین۔ پر اساں ڈھیر سِتوں۔

سئیں۔ ادیب جلتی جاگدے۔ ہیں جاگدا ودّاں۔ جیہے جاگدے ودن اے قاصر ہوریں وی "ساݨول" دی شکل "چ اساڈے واسطے ہک منزل گھن آئن۔

ہݨ تاں اساں اُٹھوں کجھ ہوش کروں۔ اپݨے آپ کوں سنگار دوں نکھار دوں اپݨی مٹھڑی تے دل بھمدی بولی کوں لکھوں پڑھوں تے ایندے ادب کوں ودھاوُں ہݨ منڈھ بدھیچ گے اے ہک عظیم شہکار ناول "ساݨول" تہاڈے سامنے ہے ایں کوں صرف پڑھوناں بلکہ اے تاں تہاڈے واسطے ہک پیغام اے۔ ہݨ تساں سارے "ساݨول" بݨ تے اپݨے ڈیس اپݨی قوم تے اپݨے وسیب کوں رنگ لاؤ۔

آؤ ہݨ اے ناول پڑھدوں۔ تے بن کوں وی پڑھیسوں۔ اے ناول تے اے "ساݨول" اپݨا جو تھیا۔ بیاکہیں با نہہ بیلی بݨنا اے۔

ممتاز حیدر ڈاہر
بھٹہ واہن تحصیل صادق آباد

سئیں فیاض حسین قاصر فریدی ہوریں دے سرائیکی ناول "سانول" نے بولاں تے کیا بولاں ۔ جتنا بولیا ونجے گھٹ اے ۔ اے محض ہک ناول نہیں اساڈی داستانِ حیات اے ۔ اساڈی تہذیب اساڈی معاشرت تے اساڈے وس وسیب دی ہک شہکار تصویر اے ۔ ایں وچ سئیں قاصر فریدی ہوریں ایجھے سوہݨے تے دلفریب رنگ بھریئے نے جو پڑھݨ والا ان رنگیں اِچ رنگیج ویندے ۔

ایں ناول اِچ اساکوں پتہ لگدے جو اساں سرائیکی کیا ہن ، ساڈی تہذیب تے ثقافت کیا ہے ۔ اساڈے سوہݨے تے دل جھمدے وسیب کیا ہن خاص کر پاکستان بݨاوݨ اِچ اساں کتنا حصہ گدھے تے ول ایں سوہݨی دھرتی دی تے ایندیں مٹھے پیارین لوکیں دی "سانول" کیا خدمت کیتی اے ۔ جے کر اساں سارے "سانول" بݨ ونجوں تاں اساڈے تے اساڈی دھرتی دے بھاگ جاگ پوسن ۔ اساڈی سرائیکی زبان وچ ادب دا ناں نشان وی کوئی نیں ۔ بن زباناں والے ہیں مر ویندن جو بن بیڑیاں تے بن ملاح دے لوک ادیکو ترقی دے دریا ٹھکھسو یا تاں ہمیشہ آنگے کنارے تے کھڑے رہسو یا ول دریا اِچ بُڈ ویسو ایں چیز کوں محسوس کریندیں قاصر ہوریں اساکوں اے شہکار ناول ڈتے تاکہ اساں فخر نال لوکیں کوں ڈکھا سگوں جو اے اساڈی بولی دا عظیم ادب تے اے ہک شہکار ناول

ول مئیں اے ناول تساڈے دی اگوں اے ایں کوں پڑھو ۔ بن کوں پڑھاؤ تے ایں ناول دی زیادہ کنے زیادہ جیلت کراؤ تاکہ اساں قاصر ہوریں دی بن کتابیں کوں پڑھ سگوں ۔ اے ول ہوں تل تھیسے جو اساں دی سئیں قاصر ہوریں دے ہاں دے جیسی جیسوں ۔

ظفر الاحسان غازی

[illegible] ١٩٩٠

سرائیکی بولی اِچ شاعری دا عرصہ دراز پہلے کنوں ہے۔ شاعری دی کئی قسم دی ہوندی اے، کافی، ڈوہڑہ، مرثیہ، نوحہ، قصیدہ تے جدید دور دی غزل، گیت سہرا۔ ایں سارے میدان اِچ سرائیکی شعراء دا کمال ڈٹھے جو او کہیں کوں وی نیں ہکّل ڈیندے تے او اپنا لوہا ازل کنوں منویندے آمدن تے رب سئیں انہیں دے قلم اِچ بہوں زور ڈتوے۔

پر سرائیکی نثر کڈاں کنوں لکھیجݨ پئی اے تے ایندے متعلق خود سئیں ناظم حسین ناصر قریشی ہوریں ڈسا سگدن، پر اتنا میکوں یقین ایں جو نثر لکھݨ والے ادیب حضرات دی شعرا حضرات دے ہمعصر ٹُردے پئے ہوسن، سرائیکی رسالے، سرائیکی اخبار بے شمار نظر آمدن۔ لیکن سرائیکی بولی دا ناول پہلی واری سئیں موصوف ہوریں تحریر فرمائے تے وڈی ہمت تے جرأت نال ایندے چھپواوݨ دا انتظام کیتے نیں۔

ناول "سانول" دی کہانی سرائیکی علاقے دی ثقافت تے مبنی اے تے ایندے کردار پڑھݨ والے قاری کوں اینویں محسوس تھیندن جیویں جو صحیح سچ دے ہوندن تے ول ناول دی کہانی دا لطف دوبالا تھی ویندے جو سئیں موصوف منظر کشی فرمیندن۔ تے انہاں دا اندازِ تحریر اینویں محسوس تھیندے جو پُرسکون پانی دی روانی دا انداز ہوندے، تے ہوں ٹُردے پانی اِچ کوئی کنکر سٹو تاں ول بھڄدی لہراں دا احساس تھیندے۔ جیویں شام پیش ݙیکھے، حق دوستیں کوں واپس ولدن، انہاں دے گل اِچ پئی ہوئی گھنڈیں تے

چھنکیں دی آواز کنوں جیویں نغمے پھٹدے پے ہوندن انہاں دی تحریر دا ہک اسے انداز دی پہوں اویانہ تے ہنجھے ہوئے لکھاری دا پتہ ڈیندے۔

انہیں دی سرائیکی وچ ناول لکھݨ دی ہمت کوں میں سلام کریندا ہاں جو سرائیکی نثر وچ بے بہا خزانے دا ناول "سانول" دی صورت وچ اضافے دا باعث بݨسی۔

ہک ملاقات دے دوران میڈے ہک سوال دا جواب ڈیندیں ہوئیں موصوف فرماوݨ لگے جو میڈے خیال وچ میں "سانول" ایجھا کردار منتخب کیتے جو انشاء اللہ سرائیکی دیس دے بچے بچے وی اپݨے آپ کوں سانول سڈواوݨ تے فخر محسوس کریسن۔۔ جیویں جو ہݨ اساڈے پیارے دیس دے بال احساس کمتری دا شکار ہن ایں ناول دے پڑھݨ نال انہیں اجیہے احساس کمتر ختم تھی ویسے۔ اُنہیں آکھیا میڈے بال دا ناں محمد احمد اے پر اُوں کوں اساں سارے گھر والے سانول دا ناں گھن تے سڈیندوں اوندی عمر چار ورہیاں کنوں گھٹ اے تے ہک ڈینہہ سانول دے ہتھ کھیڈ دیں ہوئیں زخمی تھی بگے۔ او رووݨ لگ پیا۔ میں آکھیم سانول روندا پئیں؟ سانول کڈاں روندے ہوندن۔ تے اُوں ڈھریں آلا وچ آکھیا۔

"ابا سانول نیں روندے تے ہݨ میں وی کوئی ناں روساں"

سے ناں ہوسے معصوم سانول دا عہد، پر ہݨ سانول دے خالق دی عہد کیتے جو ناول "سانول" دی تخلیق دی وجہ اے ہے جو ڈھاں سارے قوم دے ہر بال سانول دے کردار دا روپ دھار گھنے تے اپݨی ثقافت تے کلچر دی حفاظت واسطے کمربستہ تھی ونجے۔

انہاں کوشش لاکریتے ناول لکھیے تے انہاں دے کتابیاں دے چھپݨ وچ انہاں دے قریب دوست تے ہمسفر سئیں غلام حسین رامی گبول دی کوششاں شامل ہن۔ انہاں قدرداناں دی ہمت تے استقامت

کوں ڈیکھدے تے ہیں میڈے اے سمجھ تے پک کریندے جو ایجھے جذبے والے
جوان اساڈی دھرتی اساکوں ڈیوے تے پچھے ہیا کیا لوڑیندے
انشاءاللہ قوم جاگ پوسے۔

قوم دے جگاون کیتے نال بہوں کجھ چاہیدا ہوندے پر ایں ناول
"سانول" قوم دی بیداری ءچ ہک وڈا کردار بن سگدے جیکر سارے
سرائیکی دھرتی دے رہن والے ایں ناول "سانول" کوں اپنا
تہذیبی تے ثقافتی ورثہ قرار ڈیون تے ایندی موجودگی اپنے نال اپنے
گھراں ءچ ضروری سمجھن۔

میڈا چھوٹا جیہا پیغام اے ہے جو ایں ثقافتی دستاویز کوں
ضرور پڑھو دوستاں احباباں کوں وی دعوت ڈیو جو او وی ایں کوں
پڑھن ایں ناول "سانول" کوں اتنا پھیلاؤ جو سئیں فیاض حسین تابش
فریدی صاحب اٹھویں ڈینہہ ہزار دے چھپوانوݨ دا انتظام
کریندے ہوون۔

میں دعا کریندا ہاں اساڈی قوم دا ہر فرد سانول بݨ ونجے۔ تے
سانول دی حیاتی دڈی ہووے۔ آمین

منظور احمد دھریجہ

ساول سرائیکی ادبی اکیڈمی
ڈیرہ شمس
دا تعارف تے اوندے اغراض و مقاصد

اونویں تاں سرائیکی وسیب وچ بہوں ساریاں اکیڈمیاں ہن تے انہاں دی طرفوں بہوں چنگیاں کتاباں چھپ چکین پر ساول سرائیکی ادبی اکیڈمی دا نصب العین چھڑا ایہو چھڑا ہے جو سرائیکی وسیب کوں سرائیکی پڑھݨ لکھݨ دے قابل بݨایا ونجے۔ انہاں وچ سرائیکی پڑھݨ دا شوق پیدا کیتا ونجے تے سرائیکی ادب کوں ہتھیکا کیتا ونجے۔ ایں سلسلے وچ اکیڈمی پہلی ڈکھ سرائیکی قاعدہ چھاپ تے چاتی ہے تے ڈوجھی ڈکھ دے نتیجے وچ "ساول" تہاڈے ہتھ وچ ہے تے انشاءاللہ بہوں جلدی افسانے دا مجموعہ "جگر دے پھٹ" وی آ ویسے، ایندے بعد ہیا ناول "موہل" ول ہیا ول بیا تے ہو سلسلہ ہمیشہ جاری راہسے۔

ہک اہم ڈکھ جیہڑی اکیڈمی دے طرفوں چاتی گئی ہے۔ او ہے سرائیکی بالاں وچ تعلیم عام کرݨ۔ ایں سلسلے وچ ہر سال اکیڈمی دے طرفوں پنجویں وچ پہلے نمبر تے آوݨ والے بالاں کوں نقد انعام چھیویں دیاں کتاباں تے ستویں جماعت دی فیس سال واسطے ڈیوݨ دا اعلان کیتا گئے تے انشاءاللہ اگلے سال کنے ایں سلسلہ ودھا تے اٹھویں دھویں تے ایف اے دی سطح تک گھن ویسے تے ول اگے تے ایں سلسلہ ودھایا ویسے تے اکیڈمی دی سرپرستی وچ پڑھݨ آلے بالیں دی ہر طرح دی امداد کیتی ویسے تاکہ سرائیکی وسیب دے استحصال کوں کم کرݨ واسطے سرائیکی کھیپ دی تیاری کیتی ونجے۔ اکیڈمی اے فیصلہ

کیتے جو ہر سال ہک کنونشن منایا ویسے جیندے وچ سرائیکی وسیب دے مہاندرے
دانشور شاعر فنکار شریک تھیسن کیوں جو سرائیکی ثقافت کوں حال حیات
رکھیا ونجے ۔

اکیڈمی اے دی فیصلہ کیتے جو عنقریب ہک سرائیکی تعلیمی تربیتی کورس
دا اہتمام کیتا ونجے جیندے وچ سرائیکی پڑھے لکھے نوجواناں کوں سرائیکی
پڑھاون لکھاون دی مہارت ڈتی ویسے تاں جو ول اے تربیت یافتہ نوجوان
اپنے اپنے علاقے وچ سرائیکی زبان وچ رضاکارانہ طورتے سرائیکی
کوں پڑھیسن ۔ کورس دے آخر وچ اکیڈمی دی طرفوں اسناد ڈتیاں
ویسن ۔ آخر وچ تمام سرائیکی وسیب دے وڈیریں ، مہاندریں کوں گذارش
ہے جو او اکیڈمی دے مقاصد کوں توڑ پہنچاون کیتے اکیڈمی نال تعاون کرن ۔

خیر اندیش
چیئرمین سانول سرائیکی ادبی اکیڈمی
دیرہ شمس خاں
تحصیل و ضلع رحیم یار خان

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

ڈھلواݨ

تتے ڈوپہریں دا ویلھا ہا تے وستی دے ڈھیر سارا بہروں وڈی پپلی تلوں
اَج وی گاموں تے غوثو دی کچہری برس پئی ہئی گاموں اپݨے الغوزے تے غوثو
اپݨی بین تے سائیں حضرت خواجہ غلام فریدؒ دی کافی وڈی استادی نال آکھیندے
پئے ہن تے باقی سارے ڈھلواݨ پورے شوق دے نال سُݨ دے بیٹھے ہن۔ الغوزے
تے بین دی مٹھی تے دل بھاندی سُر وچ اتنے غرق ہن جو کئیں کوں ہوش کو ناہا
جو اُنہاں دے نال ہک کالا مُشکی نانگ وی اِنہاں آ نکلے الغوزے تے بین دی مست
تھا نتے اپݨا پھݨ پھوک تے اپݨا سر ہلیندا مریندا ہا۔ اصل اِچ حضرت خواجہ غلام فریدؒ
سائیں دی کافی وچ ایجھا مٹھاس تے اثر ہے جو کوئی وی ایں درقلندر دا کلام
سُݨ گھنے۔ تاں او آپݨے آپ وچ ٹی رہ ویندا۔ تے ایہو حال اِنہیں ساریاں
دا ہا۔ اے موج تے مستی دی کچہری ہوں ویلھے آن ختم تھئی جڈاں کرموں تے
اماموں سارے ڈھلواݨاں دی مائی چا آنڑے۔ کرموں چادر تے مائی رکھݨ دے واسطے جھکا
ہیا تے سامݨے ڈیکھے تاں ہک بلا کالا اڑیل نانگ گاموں دی کنڈ دے پچھوں پھݨ
کلاھی بیٹھے۔ نانگ کوں ڈیکھ تے کرموں دی دھاڑ نکل گئی تے گاموں کوں آکھیس
فٹے گاموں ایں پچھوں نانگ ڈنگ مریندی۔ گاموں ٹرپا مار تے اُوڈے ونج پیا
تھولنے [illegible] کوں۔ اماموں تے غوثوں اپݨیاں اپݨیاں سوٹیاں چا تے نانگ
دے اُتوں ونج پئے۔
ایں ویلھے تک گاموں اپݨے ہوش سنبھال تے انہاں ساریں کوں ہل مارے

آکھیس۔ وُڈے کملے کھڑ بچو ایں نانگ کوں نہ ماوو میڈے خیال وِچ اے نانگ کوئی کوئی فقیر اے۔ گاموں دی گل سُݨ تے سارے ڈھلوائیں دیاں شوئیاں اُتنے رک گیاں تے اُنہاں گاموں ڈے توجہ کیتی۔ لحظے بعد انہیں تلے زمین تے ڈٹھا تاں نانگ غائب تھی گیا ہا۔ اُنہاں نانگ دا پتہ گولن دی کوشش کیتی پر کتھاؤں کوئی نشان ناں لگا۔ نانگ دا انجیں دے اگوں شر بر تھیوݨ تے او سبھے حیران تھی گئے۔ گاموں انہاں دی حیرانی کوں ڈیکھ تے اُنہیں کوں آکھیا تُساں کیوں ام غم تھی گیو او نانگ ناں ہا کوئی فقیر ہا الغوزے تے بین دی آواز سُݨ تے اکثر فقیر نانگ دا ویس وٹا تے آندن۔ غوثو۔ گاموں دیاں گالہیں سُݨ تے اُونکوں آکھیس۔ چھوڑ گاموں بھرا! ایجھے گوڑ ناں ماریے کر بھلا فقیر وی کڈاہیں نانگ بݨ ویندن؟ نانگ تاں بھرا نانگ ہوندے اینکوں جتھاں ڈیکھو مار ڈیوو۔ گاموں اپݨے نال کھڑے غوثو دے موڈھے تے ہتھ رکھ تے آکھیس۔ میڈا بھولا بھرا! اے نانگ کو ناہا جے نانگ ہوندا تاں میکوں ڈنگ ناں مار گھنے ہا۔ اصل وِچ اے نانگ میڈے الغوزے تے تیڈی بین دی آواز سُݨ تے آیا ہا۔ توں اے سوچ جو بھلا لبڈائیں گوہ دی بین تے الغوزے دی آواز سُݨ تے سر مریندی ڈٹھی۔ غوثو ہک ٹھڈا شوکارہ بھر تے آکھݨ لگا۔ بھرا گاموں! توں آکھیندا تاں سچا ہیں پر اچھا چھوڑ ایں قصے کوں۔ آہݨ سارے بھرا رل تے مانی کھاؤں۔ ول سارے ڈھلوانڑ دِبھی چادر تے باہر دوں بہہ تے مانی کھاوݨ شروع کیتی۔ اجݨ ہک ڈو گراہ بھنے ہانے تے ہک پکی عمر دا جوان تے ہک ڈھیر سارے چھوکرے سلام آن ولایا۔ گاموں سلام دا جواب ڈِتے تے مانی دی صلاح ماریس۔ جوان تے چھوکرو شیت کئی ڈیہاں دے بھکے ہن۔ ہیں سانگے اُنہاں وی شرم ورم ناں کیتا تے مانی کھاوݨ بہہ گئے۔ گاموں ڈٹھا جو اے بچارے ڈاڈھے بکھے ہن تاں آپݨے ساریاں سنگتیاں کوں اشارہ کیتا جو مانی لکی کر ڈیوو۔ گاموں دے اشارے نال ای سارے ڈھلوانڑاں مانی کنوں ہتھ چھک گھدا۔ جوان تے چھوکر

رج تے مانی کھادی ول گاموں دے کنوں پانی دا کٹورا بھر تے اُنہیں کوں پلائیں تے پُچھیُس کا کا! تُساں کون اُو کِتھوں آئیو تے کیں کوں مِلسو۔ پکے سن دے جوان ٹھڈا ساہ بھر تے جواب ڈِتہ میڈا بھرا! میں ہِک لُٹیا پٹیا مسافراں‘ ہیں ہندوستان وچوں آیاں۔ ہندواں تے سکھاں میڈا سب کجھ لُٹ گِدھے میڈی ذال بال بچی تے بھین بھرا سب مر بچ گئین، بس ہِک میں تے ہِک لے میڈا ہال اپنا ساہ لوکا تے بھج آیوں۔ ہُن ڈکھ کنوں جوان دا ساہ بھر بچ گیا تے اُو سر تلے کر تے چُپ تھی گیا۔ غوثو اُوندے مونڈھے تے ہتھ رکھ تے اُوں کنے پُچھیا جو انہاں ظالماں تیڈے نال اے ظلم کیوں کیتے تے تیڈا قصور کیا ہا؟ جوان ول ہِک ٹھڈا ساہ بھر تے آکھیا؛ میڈا قصور جیڑا اے ہا جو ہِک تاں میں مسلمان ہم تے ڈُوجھا میں ہندوستان کو چھوڑ تے پاکستان آون چاہندا ہم۔ ہُن جوان دا وَل رُوح بھر بچ گیا۔ اُوندیں اکھیں وچوں ہنجوں دا سیلاب وَہن شروع تھی گیا۔ جوان دے ڈکھاں دی کہانی سُن تے اوکوں روندا ڈیکھ تے سارے دَھلوانئیں دا روح دی بھر بچ گیا تے او دی اَم غم تھی گئے، گاموں دی اکھیں وچوں وی ہنجوں نکتے پر اوں جوان کو تسلی ڈیندیں آکھیا۔ ناں رو میڈا بھرا ناں رو۔ جیڑا کجھ تھیونا ہا او تاں تھی گئے پر ہُن توں بس کر ڈیکھ تیکوں روندا ڈیکھ تے تیڈا ہال ای رُورٹ پئے گئے ول گاموں اپنے ٹیکے دے پاند نال بال دے گھوڑے اُگھ تے غوثوں کوں آکھیُس۔ کٹورہ پانی دا بھر ڈے۔ اوں جوان تے چھوکرے کوں پانی پلا تے اُنہیں کوں چُپ کرائیُس ول کجھ جھٹ چُپ تھی گئی ہیں لمحے وچ گاموں کجھ سوچیندا رہیا تے ول غوثوں کوں آکھیُس۔ تُساں ڈھوراں دا خیال کر و میں اُنہیں کوں تھتار کنے گھن ویندا ں۔ اے آکھ تے گاموں جوان تے چھوکرے کوں گھن تے وستی ڈوں ٹر پیا تے رستے وچ اُنہیں کوں اپنے تھتار سردار بجام خان دے متعلق ڈسیندا آیا۔

سردار بہرام خان

پہلے آنگے آج وی بہرام خان دی کچہری برسی پی ہائی۔ بہوں سارے لوک کچہری اچ وڈے ادب تے احترام نال بیٹھے ہن۔ کچہری واسطے ہک وڈی فلاسی وِچھی پی ہائی تے بہرام خاں ہک تخت آنگے بنیل پلنگ تے بیٹھا ہا۔ پلنگ تے ہک سوہنا تے قیمتی بسترہ وِچھا پیا ہا تے سرہاندی تے پواندی کنے وڈے وڈے تکیئے لگے رکھیئے ہن۔ بہرام خان دے اگوں ہک بہوں وڈا حقہ رکھیا ہا۔ حقہ اپنی بناوٹ تے سُنہرپ کنے بہوں قیمتی لگدا ہا۔ حُقے دے تل تے نڑی تے چاندی دا بہوں سارا کم تھیا ہا۔ گاموں ہوریں کچہری دے نال پُجنے تاں اپنیاں جُتیاں ہک پاسے لہا تے ول سردار بہرام خان کوں وڈے ادب تے احترام نال آکھیئے۔ بہرام خان گاموں کنے پُچھیا۔ سُنا گاموں آج وقت کنے پہلے کیویں ول آئیں تے اے تیڈے نال کون ہن۔ گاموں وڈی جھکائی نال عرض کیتا۔ سوہنا سائیں ایں جوان تے چھوکرے کوں تُساں تک پُجاون آیاں۔ اے شودے بہوں ڈُکھ دے مارئیل ہن۔ بہرام خان انہیں ڈے غور نال ڈٹھا تے جوان کنے پُچھیس۔
توں آدا کون ایں تیکوں کیا ڈُکھ ہے؟ جوان اٹھی کھڑا تے ہتھ بدھ تے عرض کیتس۔ سوہنا خان ڈگلہ۔ میڈا ناں محمد بوٹا اے تے میڈے نال ایں بال دا ناں چراغ دین اے۔ اساں سوہنا! ہندوستان توں آئیوں۔ میڈا دان حسان تے بہوں سارا ہا۔ پر ہندواں تے سکھاں ہن سبھنی کوں تاں قتل کر ڈِتے۔ چھبڑا ایں تے اے میڈا بال بدقسمتی نال بچ گیوں۔ بوٹا ہک اگی تے آکھن چاہندا ہا پر اوندا روح بھر بچ گیا تے او ڈُکھ کنوں رووݨ پئے گیا۔ بہرام خان اُٹھی تے بوٹے کوں اپنے سینے نال لاتے اوں کوں آکھیس۔ میڈا پردیسی تے مہاجر بھرا دا حوصلہ کر لے

ملک تے مذہب دی خاطر اتنی وڈی قربانی ڈتے تے بزدل بݨیا نظیندیں۔ غلامی
تے ذلت دی حیاتی کنوں جان چھڑاوݨ کیتے اتنی تاں قربانی ڈیوݨی پوندی ہے
توں تاں وَڈا خوش نصیب ایں جو پاکستان بݨاوݨ اِچ تاں تیڈا لہو شامل
اے۔ ایہ ݙکھ کنوں بہرام خان دی اکھیں وچوں ہنجوں دے گوڑھے نکل تے
اوندی ݙاڑھی اِچ گم تھی ڳئے۔ بہرام خان بڈھے کوں پکڑ تے اپݨے پلنگ
دے نال ہک موڑھے تے بلہایا تے اوندے بال کوں وی ہئے موڑھے تے بلہائیس
تے وَل اپݨے نوکر شیرو کوں آکھیس جو انہیں واسطے مانی ٹکر چا آ۔ شیرو
اٹھی تے ڈیڈھی ڈوں ونجݨ لگا۔ پر گاموں وݙی جھکائی نال بہرام خان کوں عرض
کیتا۔ سائیں انہیں مانی کھا گِدھی اے۔ پر کتھوں؟ بہرام خان گاموں کنوں پچھیا
گاموں نیاز مندی نال جواب ݙِتہ۔ سائیں اے شودے وَڈا ڈھڈے بکھے ہن ایں
سارے ڈھلوانئیں اپݨی مانی انہیں کوں کھوائی اے۔ اچھا اچھا بہوں چنگا کیتے وے
پر شیرو توں ونج مانی چا آ۔ تے او مانی وَل گاموں اپݨے سنگتیاں ڈے
چاتی ڈِیسے۔ وَل تھوڑی دیر دے بعد بہرام خان کچہری برخواست کر ڈتی تے
بڈھے کوں آکھیس تساں تھکے ترٹے آئے ہوسو۔ کجھ چھٹ آرام کر گھنو۔ تے
میں دی شمداں۔ بہرام خان گھر ونجݨ کنوں پہلے بڈھے تے چراغ دین کوں
ڈیرے دے خاص کمرے اِچ پُجوا تے وَل گھر لنگھ گیا۔ کوئی مغرب دا ویلھا
تھیوݨ والا ہا تے بڈھے دی اکھ کھلی۔ دری کنے باہر جھاتی پاتس تاں بہرام خان
دی کچہری لگی پئی ہئی۔ منہ تے پاݨی دے چھنڈے مارݨ دے بعد او کچہری اِچ
آن بیٹھا۔ اڄ کچہری اِچ بڈھے دی داستان ای چھڑی پئی ہئی۔ ہر کوئی
اپݨے طور طریقے نال بڈھے دے نال ہمدردی جتویندا پیا ہا۔ رجیویں رجیویں
وقت گزردا گیا کچہری وَدھدی گئی۔ تے عشاء دے ویلھے تائیں سارے
وستی کٹھی تھی گئی۔ ہݨ ہر کوئی بڈھے دی ݙکھ بھری داستان سݨݨ اِچ گم ہا۔
اوندے ݙکھ درد سݨ تے ہر ہک کوں بڈھے نال ہمدردی تھی گئی۔ عشاء

دی نماز دے بعد کچہری اچ موجود تمام لوکیں کوں مانی کھوائی گئی۔ اِل
وچ اِتھوں دا اے رواج ہا جو جڈاں کوئی مہمان آوے ہا تاں قول دستی دے
گھنٹے سارے لوک کٹھے بہہ تے مہمان نال رل تے روٹی کھاندے ہا تے اِی
دی ایویں تھیا۔ اُویں تاں ہر آئے گئے کوں چنگی چوکھی روٹی ملدی ہائی۔ پر
بہرام خاں اَج پوتے واسطے وڈا انتظام کرایا ہا۔ ہک لیلا کوہا تے
بھاجی پکوائی ہئی تے چاولیں دی دیگ دا وی انتظام ہا۔ تے کھیر دا ہک
وڈا دیگڑا وی دسترخوان تے موجود ہا۔ پوتا اِتھوں دے لوکیں دی آپس وچ
محبت تے اتفاق ڈیکھ تے بہوں خوش تھیا تے حیران وی۔ پر جیہڑے وقت
وستی دے ہر آدمی اوکوں دعوت ڈتی تاں اوندی خوشی تے حیرانی
دی انتہا نہ رہی۔ ایتھوں دے لوکیں دے اتفاق اُنہیں دی آپس وچ
محبت اِتھوں دے رسم و رواج تے مہمان نوازی کنوں بہوں متاثر تھیا۔
اینہیں چاؤ یاریں وچ بہوں سارے ڈینہہ گزر گئے۔ بہرام خاں تے اوندی برادری
اوکوں ایجھی محبت تے خلوص ڈتا جو او اپنے سارے ڈکھ بھل گیا تے خوشی
خوشی وچ ڈینہہ گزرن پئے گئے۔

ہک ڈینہہ بہرام خان فجر دی نماز پڑھ تے آیا تاں پوتے جھکدیں
جھکدیں عرض کیتا۔ سائیں بہرام خاں سائیں! ہک عرض اے جے سائیں
اجازت ڈیوو تاں کجھ آکھاں۔ آکھ کیا گال اے ذرا کھل تے ڈس
بہرام خاں کھلدیں کھلدیں پوتے کوں آکھیا۔ بیڈا دم لائیں کئی ڈینہاں
کنوں سنبھل ودا ہم جو سائیں کوں عرض کراں پر حوصلہ نی تھیندا اصل وچ میں
نکماں رہ رہ تے تھک پیاں تے ہُݨ کوئی کم کرݨ چاہندا ہاں۔ جے سائیں
ناراض نہ تھیوو تاں میں کوئی محنت مزدوری کراں اے آکھ تے پوتا چپ کر گیا
بہرام خان اوکوں جواب ڈتا نال نال پوتا ہووا!! اے کینویں تھی سگدے
ول بہرام خان اے پچھے اوں کنوں پچھیا۔ اچھا توں اے ڈسا جو کیہا

کر کر سگسیں ؟ سائیں میں تھوڑا گھنڑاں تاں پڑھیا لکھیا ہاں پر جیڑھا کم ول ڈیسے
خوشی نال کریساں بوٹے اپنی عینک دا شیشہ صاف کریندیں آکھیا۔
اچھا........ ول توں میڈے رقبے دا کم سنبھال گھن ۔ بہرام خان کھل تے
بوٹے دے موندھے کوں تھاپی ڈیندیں آکھیا۔ بوٹے پہلے تاں وڈی احسان مندی
نال بہرام خان ڈوں ڈٹھا تے ول عرض کیتس۔ سوہنا میکوں رقبے دے
کم کار دا تجربہ تاں کوئی نی پر انشاء اللہ اپنے طرفوں پوری کوشش تے محنت
کریساں تے اُویں میڈا کم کار کیا ہوسے ؟ بہرام خان حقے دا سُوٹا مریندیں
جواب ڈتہ ۔ او بھرا بوٹا تیڈا کم بس ایہو ہوسے جو زمیناں دی ڈیکھ بھال
راہکاں دا حساب کتاب تے فصل دی بٹائی شٹائی بیا کیا تے بس ایویں سمجھ
جو اج کنے توں رقبے دا کار مختیار ایں ول بہرام خاں اپنے کھیسے کنے کنجیاں
دا گچھا گھدا تے بوٹے کوں ڈِتہ ۔ بوٹے کنجیاں گھن تے آکھن لگا۔ سائیں !
ہک بیا عرض اے۔ وت کیا گال اے منشی بوٹا ؟ بہرام خان اوں کنے پچھیا۔
بوٹے تلے منہ کر تے آکھیا، سائیں ! میڈا مطلب اے جو تنخواہ مکا ڈیوو ہا۔
ہوں .... تیڈی .... تنخواہ ہک سو روپیہ تے روٹی کپڑا ہوسے۔ بہرام خان
جواب ڈتہ تے بوٹا اتنی ساری تنخواہ تے روٹی کپڑا سن تے خوش نہال تھی
گیا تے کھلدیں کھلدیں بہرام خان دا تھورا منیس تے اوکوں دعائیں
ڈیندیں آکھیس ۔ اللہ سائیں تہاکوں خوش تے آباد رکھے ول بوٹا منشی
اوں ڈینہ دے بعد اپنا کم کار سنبھال تے شروع تھی گیا۔

سُہاگݨ

بہرام خان دے کجھ راہک خان آلے کھوتے بیٹھے ہن ۔ اُنہاں وچوں
ہک دا ناں جام سمار ہا ۔ جام سمار بہرام خان دا وڈا اعتباری
تے خاص راہک ہا تے سہاگݨ اوندی کلھی دھی ہائی ۔ اوندی عمر
بارہاں تیرہاں سال ہائی او نوجوان سوہݨی تے وڈے شرم حیا آلی
بالڑی ہئی ۔ اوندا حسن سارے علاقے راچ مشہور ہا ۔ چیر ویں تے مست
اکھ ۔ لمبا پتلا تنے سوہݨا نک پوہلے تے سدھا سوہݨا چہرہ چوڑا
متھا ۔ موتیں آنگوں چٹے ڈند ۔ لال غلابی چپ ، خون ٹرنمیندیاں گلھیں
کالے لشکتے ریشم آنگے لمبے لمبے وال درمیانہ قد بس ادیں سمجھو
جو سہاگݨ کو اللہ تعالیٰ اپݨے ہتھ نال کلھے ویلھے ہبہ تے بݨایا ہن
تے اے اللہ سوہݨے دا ہک سوہݨا تے خوبصورت شاہکار ہئی ۔ سہاگݨ خوبصورت
ہوݨ دے نال نال ذہین تے خوب سیرت دی ہئی ۔ او کئی اُٹھدے نینگراں دی
توجہ دا مرکز ہائی پر شریف اتنی جو اج تئیں ناں ہوں اکھ چاتے کئیں کوں
ڈٹھا تے ناں کئیں نینگر اوکوں بلاوݨ دی جرأت کیتی ہئی ۔ پر ہک ڈینہہ
سانول خان جیڑا بہرام خان دا کلہا بال ہا شکار کھیڈ دیں کھیڈ دیں
خان لنگھدے آ نکلا تے اوکوں ڈیکھ تے ترہہ لگیس پر کھوہ ہاتھوں بھاری
ہا ۔ بہوں کوشش دے باوجود وی اوکوں ناں ویکھ سگیا ۔ سانول ہݨ ایں
سوچ وچ ہا جو پاݨی کھوہ تے پیواں یا دل دا ہکیں دے گھر ول منگاں
تے اتھا چیک اونڈی دید پھلی تیت تے لیے جیڑا کھوہ دے اتوں ہک

ٹاہلی تے بیٹھا ہا تتر کوں ڈیکھ تے اوندی تریہہ لہہ گئی تے اوں تیتر ڈے بندوق سدھی کرتے اوندا نشانہ بݨایا۔ تیتر ساول دی نیت کوں سمجھ گیا تے او ہک پھڑکاٹی مارتے اُڈ یا پر ساول چھوٹے عمر دا ہووݨ دے باوجود وی ہموں وڈا نشانے باز ہا۔ اوں تیتر کوں اُڈ دا ڈیکھ تے بندوق ٹرڑ ڈتس تے تتر ڈو ٹھڈا آیا تے ٹاہلی دے مُنڈھ نال کندھی دے پار وِچ پیا ساول شکار دے شوق وِچ کندھی دے پار ٹپا ماریا پر تتر اوکوں نظر ناں آیا او ام غم تھی تے سوچݨ پئے گیا جو تتر آکھیں دے اگوں کیڈے شر ہر تھی گیا۔ او ہیں سوچ تے افسوس وِچ کھڑا ہا تے اوکوں اپݨے پچھوں ہک لطیف تے نازک آواز آئی۔ تساں کیا لبھیندو؟ ساول کوں اینویں محسوس تھیا جیویں اچا چیت کیں رباب دی کوئی دل کھمندی تان چھیڑ ڈتی ہوے جیویں مینہ دے موسم وِچ کیں جھلیں دے لڈبے ون اچوں کوئی کوئل دلفریب لفہ چھیڑ ڈتہ ہوئے۔ ایں آواز اچ اتنا جادو تے اثر ہا جو ساول دیاں اکھیں اپݨے آپ ہوں پاسے اُٹھی گیاں جیڈوں آواز آئی ہئی۔ ڈیکھے تاں ہک حور سامݨے کھڑی ہئی ہک حسن دا پیکر اپݨے جلوے لٹویندا کھڑے ہک اللہ دا سوہݨا تے دلفریب شاہکار اپݨے حسن و جمال دیاں رعنائیاں بکھریندا پے کجھ دیر دیداں دیدیں دے نال رلیاں ول دِل دیاں دھڑکناں تیز تھیاں تے ہک بے آواز دھاکہ تھیا ول فضا دلفریب نغمیں دے نال بھرتج گی۔ ساول تے سہاگݨ ہک پے تے حسن دے سمندر پُخ ٹلیاں کھا وݨ پے گئے۔ اینویں لگدا ہا جیویں ڈُوبت دھرتی وِچ پگھے کھڑے ہوون نہ کہیں کوں لے ہوش ناں ہا جو ہک پے کتے دیداں ہٹاوݨ۔ اللہ تعالیٰ دے ڈو خوبصورت شاہکاریں دا آمنا سامنا ڈیکھݨ آلا ہا پر سہاگݨ سلطمہ رت ہیا دی پیکر ہائی اوکوں جیوا آ چنیاں اکھیں تلے کرشیاں ہیاں۔ جھیں ویلھے اوں سکے ساول دی مست سرانی اکھیں دا نشہ

اُپڑیا تاں اوکوں محسوس تھیا جو لٹے کیا تھی گئے؟ میں کیا کم کیتم؟ ایں سوال دا
جواب اوکوں اپݨے دل کنے ول گیا اُو اپݨے دل دا جواب سُݨ تے پریشان
تھی گئی۔ دل اوکوں ہک چھڑک جیہی ڈتی تے اپݨے سرکوں جھنڈکا ڈتا تے اپݨے چھنڈ
لگے چمکدے متھے تے ہتھ رکھیس تاں اوکوں محسوس تھیا جو اوندا متھا
بکھر نال لِس گئے۔ اپݨی چُنی دا پاند کپڑے تے متھے کنے بکھر اگھیس تے دل
ہک وارول سانول ڈوں ڈیکھ تے سالہ وچ گی پئی۔ ہݨ سانول کوں
اینویں محسوس تھیا جینویں حیاتی دے کارخانے وچ ہڑتال تھی گئی ہووے
سانول ہالی تائیں اوندے خیالیں وچ گم کھڑا ہا تے نال آلی کلھوتی دے
پچھوں پھڑکاٹ تھیا۔ اوندا اُوکا نکل گیا۔ تکھے تکھے کلھوتی ڈوں ڈیکھس
تاں او تتر اپݨی حیاتی دی آخری پھڑکانی مارتے جنڈ دے گیا ہا۔ او مُوئے
ہوئے تردا تتر دے نال دی کھڑاتے اوکوں چاتے آکھیس۔ میاں تترا!
میں تیڈا شکار کیتے ستے ہیں وی کئیں دی نظریں دا شکار تھی گیاں۔ فرق
صرف اتنا ہے جو توں گولی دا شکار تھی تے اپݨی حیاتی کنے ہتھ دھو بیٹھیں تے
میں وی کئیں دی نظریں دا شکار تھی تے اپݨے دل کنے ہتھ دھو بیٹھاں
سانول دے ہتھ وچ ہالی ہک مُوئیل تتر اُوں ویں ہا تے گھر دے باہروں
کئیں جوان دے ہوٹھ دی آواز آئی۔ ہݨ سانول دے ہتھ وچوں مُوئیل
تتر ڈھے پیا تے اوندے پیریں کنوں زمین نکل گئی اوں کوں ہݨ احساس
تھیا جو میں کئیں بئے دے گھر وچ کھڑاں۔ جے گھر دا سئیں آگیا تاں میں
کیا جواب ڈیساں۔ الا جینویں جینویں نزدیک آندا ویندا ہا اوندے
ہوش اڈ دے ویندے ہن سانول ایڈے اوڈے ڈٹھا او ہݨ
ایتھوں کھسکݨ چاہندا ہا پر نکلݨ کوں پچھوں وارستہ ہا تے ناں لکݨ دی جاہ
ہئی۔ اوں کوں کجھ سمجھ ناں آیا جو کیا کراں؟ تے اتنے تائیں گھر وچ
جام شمشاد گھر آیا۔ جام شمشاد کوں ڈیکھ تے اوندا ساہ اُتاں تھی گیا

کیوں جو جام سمار کوں او سُنجاݨدا ہا تے جام شمار اُنہیں دا خاص رائک
ہا۔ پر اُوں کوں شرمساری ضرور تھئی۔ او ہالی تک اپݨی جاہ تے بُت تھیا
کھڑا ہا۔ جام سمار ہل ہنجالی اپݨے مونڈھے کنے لہا تے کندھ نال رکھ
ݙتُس تے خود دھی کوں سَڈ مار تے آکھیُس۔ سُہاگݨ اجڑی لسی دا
کٹورا بھر آ۔ میݙی رڑہمہ کنے جند نکلدی لے۔ اللہ سئیں بخشے تیݙی
ماء کوں او بہشتݨ جیندی ہئی تاں اُوں اہیں گلیں تے لسی چا امدی ہئی۔
ہوں نے ...... ہوئے آکھ تے جام سمار کھٹ تے باہݨ لگا سامݨے جو
ݙیکھیُس تاں اگوں ساݨول کھڑا ہا۔ جام شمار جلدی نال تڑپا مار تے اُٹھیا
تے بُھتار بُھتار کریندا ساݨول کوں وݙے ادب تے پیار نال آملیا تے اوں کنے
پُچھیُس اج چھوٹا بُھتار اساں غریبیں دے گھر دا ݙس کینویں بُھل گئے ؟
ساݨول اوندی پیار محبت ݙیکھ تے کجھ شرمندہ تھی گیا تے آکھیُس چاچا سمار
اج میں شکار کریندا کریندا تیݙے گھر تے آنکلیاں۔ ایں ٹاہلی تے تتر بیٹھا ہا
تے اونکوں میں بندوق ماری ہم تے او تیݙے گھر دی کلہوٹی دے نال آپے
اے ݙیکھ بیچارہ تکبیر کیتے اہی پہلے مر گئے۔ ساݨول ہوئیں تتر کوں ول جلیندیں
آکھیا۔ پر چاچا سمار میں بہوں شرمسار ہاں جو تیݙے گھر اݨ پچھے آ گیاں۔
نال نال میݙا ایہ ایں۔ ایہ گھر بار باغ باغیچے سبھو کجھ سئیں دا اے اساں۔
تاں تہاݙے غلام ہیں تے رائک آں تے رائک دا گھر بُھتار دا واسطے
اپݨا ہوندے پر بُھتار تُساں تاں اجاں تائیں کھڑے وے پچھے میݙا تاں کجھ اوٹی
دا اپ عقل ای مر گئی۔ جام سمار ساݨول دی بانہہ پکڑ تے کھٹ تے بلہندیں
آکھیا۔ پس ساݨول خان اونداشکریہ ادا کر تے وݨجݨ دی موکل منگیُس پر جام
سمار ساݨول کوں زوریں نال کھٹ تے بلہا تے دھی کوں سَڈ مار تے
آکھیُس سُہاگݨ پتر! بُھتار ساݨول خان واسطے کھیر دا کٹورا بھر آ۔ نال
چاچا تُساں راہوݨ ݙیوو تے میکوں وݨجݨ دی موکل ݙیو۔ ساݨول کھٹ توں

اُٹھدیں آکھیا ۔ جام سُمار ول سانول خاں کوں کھٹ تے بٹھا تے گالھ بتلیندیں اول کنے پچھیس، سناؤ سئیں! وڈے بھتار سئیں دا کیا حال اے ۔ سانول اُونکوں جواب ڈیندیں آکھیا، ابا سئیں بالکل ٹھیک ان اچھا سانول خاں! اے ڈساؤ جو میں سنڑیم جو وڈے بھتار رقبے دے کم کار واسطے ہک منشی کر گھدے ۔

سانول خاں اونکوں جواب ڈیندیں آکھیا ہاں چاچا ہک پردیسی بیچارہ ڈکھیں دا مارِیل ہا اونکوں ترس کھاتے ابے سئیں رقبے دا کم کار ڈتے ۔ شودا ڈاڈھا محنتی تے ایمان دار لگدے ۔ جام سُمار تھوڑی جئی خوشامد کریندیں آکھیا ۔ اللہ حیاتی ڈیوے پہلے تاں وڈے بھتار سئیں اسا ڈا ڈاڈھا خیال کریندے ہن تے ہُنڑ اللہ جانڑے منشی اسا ڈے نال کیجھا ورتاؤ کریسے سانول اونکوں تسلی ڈیندیں آکھیا توں چاچا فکر نہ کر توں تاں اسا ڈا بھوں پرانڑا تے سیانڑا راہک ایں تیکوں کوئی تکلیف ناں تھیسے ۔ جیکر کوئی ایجھی گالھ تھیوے تاں میکوں ڈسا ڈیویں میں انشاء اللہ تیڈی مدد کریساں ۔

اللہ حیاتی ڈیوے نے تساں ہمیشہ شاد تے آباد رہو تہاڈی جھوک وسدی رہے، جام سمار سانول کوں دعائیں ڈیندے آکھیا تے ۔ اتنے تئیں باہروں کہیں جام سمار کوں سڈ ماریا تے ول او سانول خاں کوں لے آکھ تے ونجنڑ لگا ۔

سانول سائیں تساں ہک جھٹ بہو ۔ میں باہروں ہتھی آواں ۔ اجاں جام سمار ڈیڈھی تے پُناں ہا تے سہاگنڑ سالھ وچوں باہر نکتی اوندے ہتھ وچ ہک ستھا کٹورا کھیر نال بھریا ہویا ہا تے خوبصورت چہرے تے شرم حیا دا سُرخی ۔ سرتلے منہ کے ہولے ہولے سانول ڈو ول ٹردی آندی پئی ۔ اوندی ایں ادا چ غضب دی کشش تے بلا دا حسن ہا ۔ ہک واری ول سانول نے سہاگنڑ دیاں اکھیں ملیاں تے او ہک ہئے وچ گم تھی گئے ۔

پر تئیں بہلے ال دار آ نہیں دیاں دیاں ہک ہٹے ارادہ ویر ڈ رہیاں کیوں؟
سبھ لوک شرم نال ہیٹھ کر گھدا تے ساول اوں ڈسے تجھ دیر
ڈکھدا رہیا تے ول اوہوں الا آون بند تھی گیا ۔ ایندا مطلب اہو
ہام شمار آون والا ہے ۔ سبھ لوک ول گھر واکلو ساول کوں ڈتے اتنے وچ
ہام شمار وی آ گیا ۔ ترک سہاگی سالہ دی دل ڈی تے ہام شمار گھوڑے
دے نال اتے ہو رہیا ساول گھوڑا جا گھر چل تے گھوڑا واپس ڈیندے
آ گیا ۔

"میکوں ہن لے یں رل گیاں تیڈی وڈی مہربانی" ہام شمار ڈکھ
جو کہ تاں آ ہوئیں ہے اوں ول ساول خان کوں آکھیا ۔

"جیئں! تساں کہہ تاں ہیا ہیوے سا کیر تاں آ نویں ہے؟"

"ہاں چاچا شمار میں رل گیاں ہن میڈے وارد ول توں لے چھوڑ تے میکوں توں
موکل ڈیسے؟"

"ہاں پتر ایسائیں تاں! تساڈی مالی دے بغیر کوں وٹ ڈ ڈیندے ۔ قسمت نال تاں
تساں آئے ہیئے" ہام شمار ساول کوں جواب ڈتہ ۔

"ہاں چاچا تکلیف نہ کر میکوں پہلے ای ڈاہوں چوک تھی گئے تے ابا سئیں
میڈی راہ ڈیکھیندا بیٹھا ہوسے ۔ میں ان شاءاللہ ول کہیں ہئے موقعے تے تیڈی
دعوت کھاون آ ڈیساں ۔"

"ہاں ساول سائیں! اج میں غریب دی دعوت ضرور قبول کرو میکوں
پتہ ہے جو تساں ول پڑھائی تے شہر ویسو ہے ۔"

"ہا چاچا! ہاں چھٹیاں ہن میں تیڈے نال وعدہ کریندا جو میں ضرور تیڈی دعوت
کھاساں ۔ ہن توں میکوں اجازت ڈیسے ۔" اے آکھ تے ساول خان اوں کنے
موکلاون لگا ۔ ہام شمار جیندا تھی تے ہتھ ڈتہ تے ادب نال آکھیس ۔

"اچھا سئیں! میں تیڈی دعوت تاں نا وسنڈے تاں ول وعدہ کرو جو ڈ

دعوت تے آمسو ؟ ساکوں خان جام سسار دے خلوص کنے بھوں متاثر کیتے
تے اوکوں تسلی ڈیندے ہیں آکھئیں۔

"تو دل خا ہی رکھیں اپنے سیاں کنے پچھ تے فیصلہ کریساں۔ جام سسار
اپنی کالی مینڈی ڈیکھ تے خوش تھی گیا تے دل دی تہہ دے دل نال آکھیس۔
شیں مرضی دے مالک او،

ناں چاچا سسار توں موں نجاناں ستی ہیں تیڈے نال وعدہ کیتے جو میں کٹھ ضرور
ضرور آساں۔ ستے دل او جام سسار کنے موکلاں تے روانہ تھی گئے۔ بچھل پچھلی
محبت جام سسار اوکوں دعائیں ڈیندا رہیا۔ بھن ساکوں تیکوں جیندیاں سہاگن
دے ادرنوں پرے تھیندا گیا۔ اندرے دل دی حالت بدلدی گئی۔ اوکوں ایویں
محسوس تھیندا ہا جیویں کہیں دے ہتھوں دے بعد تیں تے کہیں ڈھیپ نکل
آئی ہووے تے اوندا دل بھوں چھکیا ہووے۔ اوکوں ایویں لگدا ہا جو اوندا
دل جام سسار دے گھر رکھ آئے تے بس جھڑا اٹھ اوندے نال ہے۔ اوکوں
زندگی وچ پہلی دفعہ احساس تھیا جو آج کیں میڈا دل کھس گھدے میکوں اپنے
عشق دا قیدی بنا گھدے۔ تیں نے کہیں ڈھیپ ڈیہاڑیں دی اگ بس بول
آپ بے چینی تے بے قراری ساکوں دی حالت بھوں عجیب تھی گئی ہئی۔ او
تنہے تکھے ٹرن چاہندا ہا پر ساتھ نبھیندے ڈٹیس۔ کہیں نال ساکوں
دے دل ایہ لے خیال آندا ہا جو او جام سسار دی دعوت نہ کھاتے بھوں
غلطی کیتی ام ہیاں تاں کجھ وقت سہاگن دا دیدار تاں تھیندا رہندا۔ بیاں ہا
سہاگن دے ہتھاں دی پکی روٹی تاں کھاندا۔ پر ہن وقت نکل گیا ہا ایجھے موقعے
کتھاں ہیں لبھدے۔ آدل کوں اے ڈیوڑے ڈکھ حالوں بے حال کر ڈتا تے
ادھ موئیا تھی گیا۔ ساکوں کہیں سیاں نے انتہائی شریف انسان ہووڑے
باوجود وی ایہو جہے دا دل وچ اقرار کیتس جو اللہ سئیں دے کجھ تسا ہیکا
انتہائی کیتے ہوئے ہن۔ کر تا انسان دی انہیں کوں دل ڈے ہندے

تے دل ساری حیاتی انہیں دے تصور وچ گزارݨ تے مجبور ہوندے ہن۔ ساول
دی حالت ایکو جیہی بیاری آنگے ہئی جیہیں اپنا سب کجھ دا تے لاتے وی کجھ نہ کمایا
ہووے۔ سہاگݨ دے حسن اوندی خوبصورتی تے دلنوازا دا ایں اونکوں بدل
تے رکھ ڈِتا۔ او ساول جیہڑا کل تئیں اپݨی اکھ چا تے کہیں کوں ڈیکھݨ دا حوصلہ
نہ رکھیندا ہا اج ہک خوبصورت تے دل بھاندی چھوہر دا اسطے پریشان
ہا۔ کھو نوں وستی تک ہک مرلیے دا پندھ اوندے واسطے میلیں دا سفر
بݨ ڈِگیا۔ اوں سارے ڈَگ وچ عجیب عجیب سوچیں وچ پریشان رہیا
اوں کوں پتہ ہا جو ہیں اجھی بیادری دے سردار دا چشم و چراغ آں
جیہڑا ہِک تے چھوٹی ذات سکے رشتہ گھنݨ اپݨی توہین سمجھدے او اپݨی
اوں شان شوکت تے ٹھاٹھ باٹھ کنے وی واقف ہا جیہڑی کہیں رئیس دے
نصیب وچ ہوندی اے۔ ساول کوں اُنہیں مشکلات تے حالات دا وی
اندازہ ہا جیہڑے محبت دے پندھ وچ پیش آمدن۔ پر دل اپݨے وس وچ
نہیں ہوندا۔ ساول اَج دے ایں واقعے کوں ہک حادثہ سمجھ تے بھل ونجݨ
دی پوری کوشش کیتی پر ایہ حادثہ اوندی زندگی دا بہترین سرمایہ بݨ گیا
ہا۔ او دل تے دماغ وچوں سہاگݨ دے خیالاں کوں کڈھ ڈیوݨ چاہندا
ہا پر سہاگݨ اوندے دل تے دماغ تے قبضہ کر چکی ہئی۔ او چاہݨ چاہندے
ہوئیں وی کجھ نہ کر سگدا ہا۔ ساول ہی کشمکش وچ گھر دے کولھوں آ گیا
تے گاموں جیہڑا کھڑا ہا اگوں آگیا تے وڈی اُتاول نال اوں کوں آکھݨ
لگا۔ ساول خان جلدی ٹُر چلو۔ جو وڈا اَبا کیہیں ویلھے دا سڈیندا بیٹھے
ساول گاموں دی گالھ سݨ تے پریشان تھی گیا تے اوں کنے جلدی نال
پچھیئس۔ ہاں ہاں خیر اے گاموں۔
جی آ سائیں ہے تے خیر۔ پر وڈا اَبا تساکوں ڈیا بیٹھے گاموں آکھݨ چاہندا ہا
پر ساول خان تکھے تکھے ٹُر پیا۔ اگوں ہسرام خان بے چینی نال

ویڑے وچ ٹالہی تلوں ٹہلدا کھڑا ہا تے منشی بوٹا حساب کتاب وچ لگا پیا ہا۔ پیو دا کاوڑ کنے گاڑھا لال مُنہ ڈیکھ تے ساول ڈر کنے سُس گیا۔ پر ساول کوں ڈیکھ تے بہرام خان دی کاوڑ پیار محبت وچ بدل گئی۔ بے چین دل کوں قرار آگیا تے او وڈی شفقت نال ساول کوں آکھݨ لگا۔

"پُتر بہوں دیر کیتی۔ کتھاں رہ گئیں؟"

ساول پیو دی کاوڑ پیار وچ تبدیل تھیندا ڈیکھ تے کجھ ساہ بیٹھا تے ادب نال جواب ڈِتُس:

"ابا سئیں! اَج تُساں کنے پُچھ تے تاں تُساڈے تے گیا ہم۔ تے میکوں اجھی دیر دی کائیں ہئی۔" بہرام خان ساول دا جواب سُن تے کھل پیا۔ تو اوندے سِر تے مِٹھی ڈیندے اوں کوں آکھیُس۔

"میڈا پُتر اے تاں ٹھیک اے جو توں میں کنے پُچھ تے گیا ہانویں تے میکوں زیادہ دیر دی کوئی کائی ہئی پر ساول! جیڑھا توں اے تاں سوچ جو توں میڈی ہِک اکھ ہیں۔ میڈے دل دا ٹکڑا ایں۔ میڈی اکھیں دا نور ایں۔ پر بھلا ڈَس جو اکھیں وچوں نور ٹُر ونجے تاں کجھ نظر آندے؟"

ساول تلے مُنہ کر تے جواب ڈِتا۔

"تُساں سچ آکھیندے بابا سئیں۔ پر جڈاں میں پڑھائی تے ہوندا ہاں تُساں دل کیویں کریندو۔"

بہرام خان پُتر دے ایں سوال تے کھل پیا تے اوں کوں وڈی شفقت نال جواب ڈِتا۔

"ساول سئیں اے ہِک بیا سوال اے۔ اے تیڈے مستقبل دا سوال اے۔ اے تیڈی تعلیم دا مسئلہ اے۔ تیڈا اکھیں کنے پرے رہݨ ڈیں صرف ایں خاطر سہندا ہاں جو توں پڑھ لکھ تے ہِک مکمل تے اچھا انسان بݨ ونجیں۔ [illegible] میکوں پورا [illegible]

یقین اے جو توں میڈی ایہ خواہش دا احترام ضرور کریسیں۔

بالکل سائیں اساکوں بک شریف ذہین تے لائق بال اے۔ تہاڈا ناں اوہے ضرور روشن کریسی۔ منشی بوٹے چیزاں اپنے بیٹوں آل کالہہ مراز دے حقہ گھندیں آکھیا۔ بہرام خان الحمد اللہ آکھ تے موڑھے تے بہہ گیا تے سانول کنے پچھیس۔

سانول اج دے شکار دا حال تاں ڈسے۔

اوں مایوسی نال جواب ڈتا۔

ابا سئیں اج کوئی شکار نیں لگا۔ ہک تیتر ملیئے جیہڑا تکبیر کنے پہلے ای مرگئے۔" بس..... ول بہرام خان کہیں بو لیں اوں کوں تسلی ڈتی اچھا کوئی گالھ نیں۔ توں مونجھا نہ تھی۔ آیاں ہیں ویلے مرغابیاں دا شکار کھیڈن چلسوں

مرغابیاں دا شکار سانول دا پسندیدہ شکار ہا۔ اوایں شکار دا سن تے خوش تھی گیا تے جلدی نال پچھیس۔

ابا سئیں ! آیاں کڈاں شکار تے چلسوں۔ بہرام اوندی بے چینی کوں ڈیکھ تے اونکوں تسلی ڈتس تے اونکوں آکھن لگا۔

توں فکر ناں کر ہنڑوں جلدی چلسوں۔ اچھاہالی چھوڑ ہن گالھیں کوں ونج مائی پھوا کوں ڈا ڈھی بکھ لگی اے۔

سانول مائی پھوا دے گھر ٹکر گیا تے بہرام خان منشی بوٹے کنے پچھیا۔ حال ڈسے منشی بوٹا ایں دی فصل کیویں اے؟

منشی بوٹا تھوڑا اجا مُرکیا تے وڈے فخر نال آکھیس۔ سئیں! اللہ دا وڈا احسان اے ماشاءاللہ فصل ہنڑوں چنگی اے جے اللہ سائیں کوں منظور ہویا تاں بہوں اچھی پیداوار تھیسے جیہڑی اج تک نی تھی۔ بہرام خان منشی بوٹے دا انھاں یقین تے اعتماد ڈیکھ تے خوش تھیا تے آکھیس۔ ماشاءاللہ ماشاءاللہ سئیں فصل کوں بھاگ تے رنگ مزید لیسے۔ آخر تیں وڈی محنت

کرائی اے تے پوری ڈیکھ بھال کیتی تے ہݨ تیکوں میڈی اے نصیحت اے۔ جو ہمیشہ غریبیں کوں خوش رکھیں۔ اُنہیں کوں کوئی تکلیف ناں ڈیویں تے ونڈ وچ انصاف کریں۔

منشی بوٹا اپݨی تعریف سݨ کے تے خوش تھیا تے جواب ڈتس،

سئیں! تساں تسلی رکھو انشاءاللہ تمام راہکیں کوں اپݨا اپݨا حق ڈیسے تے خوش رکھیساں۔

ہابابا! تیکوں اے بارت ہووے۔ متاں میکوں خوش کرݨ دی خاطر اپݨی آخرت کالی بݨا کریں، بلکہ میکوں تے آپ کوں وی غریبیں تے مسکینیں دے ٹھڈڑے ٹھوکاریں کنے بچاویں۔ بہرام خان بوٹے کوں سمجھیندیں آکھیا تے بوٹے جواب ڈتا۔

ناں میڈا سائیں! میں کیوں کہیں نال زیادتی تے ناانصافی کراں انشاءاللہ تہاکوں میڈی کوئی شکایت ناں کریسی اتنے تائیں سانول مانی چا آیا بہرام خان بوٹے کوں آکھیا۔

آ منشی بوٹا مانی کھاؤں۔ منشی بوٹے بہرام خان کوں جواب ڈتا۔

سئیں تساں بسم اللہ پڑھو میں مانی کھادی بیٹھاں۔

ایندے بعد بیوئے تر رلے بہہ تے مانی کھادی تے ول نالھی دی دل ٹھنڈی چھاں تلے سم پے۔ بہرام خاں تاں تھوڑی دیر بعد سم گیا پر سانول کوں کوشش دے باوجود وی نندر ناں آئی۔ او تاں سمجھݨ چاہندا ہا پر نندر اوندے نال ای ناں امدی ہئی۔ او اکھیں موٹیندا ہا تاں سہاگݨ دی صورت نظر امدی ہس، اکھیں پٹیندا ہا تاں او سامنے کھڑی ہوندی ہئی پاسے بھر سمدا ہا تاں او کوں سہاگݨ دے خیال بے چین کر ڈیندے ہن تے اوہاں تصویریں وچ غرق تھی ویندا ہا۔ او وڈی کوشش دے بعد باوجود وی اپݨے دل تے دماغ کنے سہاگݨ دا قبضہ ناں چھڑا سگیا بلکہ دل دی سلطنت نے اوندی حکومت کوں تسلیم کر گھدا ہئی۔ اوندا حسن اوندی ادا

ساتول دا دل کس گھدا ہا ۔ ہݨ او ساتول جیہڑا کجھ دیر پہلے سہاگݨ دے خیالاں کنے جان چھڑاوݨ دی کوشش وچ ہا ہݨ اوندے خیالاں وچ مست ہا تے اوندے تصور وچ راحت تے تسکین محسوس کریندا پیا ہا ۔ تے دل تھوڑی دیر بعد سہاگݨ دے تصور تے خیال وچ اوں کوں ایجھا لطف آیا جو او اوندی محبت دا اقرار کر بیٹھا تے دل لے محبت دے اقرار اوندی زندگی دا بہترین سرمایہ بݨ گیا تے اوندے سارے وسواس تے خطرے خود بخود دور تھی گئے جنہیں اوں کوں پریشان تے مونجھا کر ڈتا ہا ۔ ہݨ اوندے اگوں ذات زمات تے مختار تے راہک دا فرق بے معنی تھی گیا ۔ اوندے نزدیک سہاگݨ دا پیار ای سب کجھ ہا ۔ آخر او ایں نتیجے تے پہنچا جو سہاگݨ دے بغیر زندگی نامکمل تے بے رونق اے دل اوں اے فیصلہ کیتا جو سہاگݨ کوں حاصل کرݨ واسطے جو وی قربانی ڈیوݨی پئی خوشی نال ڈیساں ساتول دے ایں اقرار تے جذبے اوں کوں وڈی ہمت تے حوصلہ ڈتا اوندے بیقرار دل کوں قرار آ گیا تے او سہاگݨ دی دلفریب یاد وچ گم تھی گیا تے ول اوں کوں نندر آ گئی ۔

سہاگݨ دا حال وی ساتول کنے مختلف نہ ہا او وی اپݨے معصوم تے سادہ دل وچ پہلی واری بیقراری محسوس کریندی پئی ہئی ساتول دے ونجݨ دے بعد اپݨے پیو کوں مانی ڈتس ۔ مانی کھاوݨ دے بعد او تاں سم پیا ۔ کیوں جو او طبیب دا تھکا ترٹا آیا ہا ۔ ایہیں سانگے او نندر نال سوگھا تھی گیا ۔ سہاگݨ گھر وچ کلھی ہئی تے اوں کوں ہیا کوئی کم کار وی نہ ہا او وی تالھی دی ٹھڈی چھاں تلوں کھٹ بچھا تے سم پئی ۔ پر اوں کوں نندر کتھوں آمدی ، ساتول دے خیالیں اوں کوں نندر نال کرݨ ڈتی ۔ وڈی کوشش کیتس ، وڈے پاسے ماریس ۔ وڈے پاسے تبلیغیں پر نندر آکھیا جو توں جیہڑا کجھ کریں کڈاں امدی آں ۔ سہاگݨ اپݨے دل کوں ڈاڈھا سمجھایا جو عرش دے چندر تے پیریں وچ رکھݨ آلی مٹی دا ایک مقام نی تھی سگدا ۔ آسمان تے زمین ہک نی تھی سگدے پر ہک دل

ہا جو ناں کجھ سمجھدا ہا تے ناں کجھ سُنڑدا ہا تے وَل سہاگݨ کوں وی ساول
دی یاد وِچ قرار آوݨ پئے گیا تے او اوندے خیالاں وِچ اتنی مست تھئی جو
او سبھو کجھ بُھل گئی ۔ سارے وہم تے وسواس دور تھی گئے اوندا دِل ہک
نویں جوش تے جذبے نال ساول دی محبت وِچ دھڑکݨ پئے گیا ۔ اوندے
عقل ساول دی محبت دے خلاف وݙیاں دلیلاں ݙِتیاں ۔ پر دل دی دنیا
عجیب ہوندی اے ایندے فیصلے نرالے ہوندِن اوندا فیصلہ ساول دی
محبت دے حق وِچ ہا ۔ سہاگݨ کوں اپݨے دِل دے فیصلے لے خوشخبری سُنائی
جو جݙاں جُڑ دِل مل ونجن تاں اُتھاں مقام تے رتبہ بُھل تے ہک تھی ویندِن ۔ او
اوں انسانی تفریق کوں مَنݨ توں انکار کر ݙیندِن جیڑھی امیر تے غریب ۔ بُھتار
تے راہک ، اُچی تے جھکی ذات دے مفہوم کو جنم ݙیندی اے تے اج ایہو
حال سہاگݨ دے دِل دا ہا ۔ اوندا دِل ساول دی پُروقار تے خوبصورت
شخصیت کھس گِدھا ہا ۔ اوں کوں اتنا یقین ضرور آ گیا جو جینویں ساول
میڈا دِل کھس گِدھے اُنویں مَیں وی اوندے دِل دی ملکہ بݨ گئی آں بس ایہا یقین
اوندی دنیا بدل ݙِتی ۔ اوں آپݨے تے ساول دے درمیان ہر فرق کوں
بُھلا ݙِتہ ۔ تھوڑی دیر پہلے ساول خاں جیہڑا اوندا بُھتار ہا تے ہُݨ او
ساول جیہڑا اوندا مُنگیل خاں ہا ۔ او کوں عجیب لذت دا احساس تھیا تے او
چین تے قرار دے سمندر وِچ گوتیاں کھاوݨ لگی ۔ او تصور وِچ محبت
دے پنگھوڑے وِچ سوار ہائی وفا تے عزم دے چپوار نال ہر آ ٹھن آلی مخالف
ہوا کوں تسخیر کریندی کنارے آ لگی ۔ ہُݨ اوندے دِل وِچ ناں کوئی خوف ہا تے
ناں کوئی ݙر خطرہ ۔ او اپݨے تے ساول دے درمیان ساریں رُکاوٹیں
کوں بھن ترٹ آئی ہئی ۔ ہُݨ اوندا سب کجھ ساول ہا ۔ پیار محبت ، سکون ،
چین ساول کنوں وا اوندی زندگی ساول دے دم نال رنگین تھی گئی تے او چاہندی
ہئی جو جتنا جلدی تھی سگے ساول دے ناں تے جیساں تے
دِل نال دعا کریندی ہئی

اوندے نال تے مرساں۔ ایں عہد تے اقرار اونکوں بہوں حوصلہ ڈتے تے اوخوش بہار تھی مے سانول دی یار دی دلفریب تے روح پرور وادی وچ گم تھی گئی تے ول اوں کوں وی نندر آگئی۔

سہاگݨ تے سانول دی ملاقات کوں اٹھ ترائے ڈینہہ تھی گئے ہن تے انہاں ڈینہاں وچ سانول دی حالت ڈیکھݨ آلی ہئی۔ طبیعت وچ ہک عجیب جی بے چینی تے بیقراری ہئی۔ ہر ویلھے باغ بہار راہݨ آلا سانول ہݨ اُداس مونجھا تے پریشان ہا۔ او اپݨے آپ کوں بھریئے بھریئے گھر وچ کلہا تے بے وس محسوس کریندا ہا۔ سانول دی اے حالت ڈیکھ تے بہرام خان اوں کنے پچھیا۔ خیر ہے سانول خان کجھ مونجھا مونجھا تھیا وديں؟

نا بابا سئیں! میں تاں بالکل ٹھیک آں۔ سانول اپݨے دل دی کیفیت کوں لکاوݨ دی کوشش کیتی پر بہرام خان ہک زمانہ گزاری کھڑا ہا تے اُنویں دی سیانا سمجھا آدمی ہا۔ او فٹ سمجھ گیا جو سانول کوں کوئی گالھ ضرور اے۔ او ایں گالھ دی تہہ تک پُہنچݨ واسطے اوں کنے وڈے پیار نال پچھیا۔

"میڈا سانول بچڑا کجھ گالھ ضرور اے، اج تئیں میں تیکوں ایں مونجھا دی وچ نی ڈٹھا۔ اپݨے ابے کوں ڈسا جو تیکوں کیا اے؟

سانول کوں شک تھیا جو شیت ابے سئیں دیاں تیز تے ڈھیر ریاں اکھیں اکھیں تے ڈیکھݨ آلیاں اکھیں میڈے دل دی کیفیت کوں جاݨ گھِن ہن۔ پر او ہک واری ول اپݨے دل دی کیفیت کوں لکاوݨ کیتے کوڑی کھل ای کھلیا تے آکھیس۔

"ابا سئیں! تہاکوں وہم تھی گئے۔ میں تاں بالکل ٹھیک ٹھاک آں۔ ہا پر میڈی جان شان وچ تھوڑا گھنا درد اے ہیں سانگوں شیت تہاکوں پریشان لگداں۔

سانول بہرام خان دا کلہا بال ہا اوندے واسطے اوندی تھوڑی جئی تکلیف وی ناقابل برداشت ہئی او اوندی جان وچ درد داسݨ تے جلدی نال اپݨے

پلنگ توں اُٹھیا تے اوہدے متھے تے ہتھ رکھ کے آکھیں۔

سانول خان! تیکوں تاں تھوڑا تھوڑا تاپ وی تھیندا پئے اے۔ تاں ایہہ ای اے حکیم جوکوں گالھ کریندا اسے تو ں موں نہ ماں ہتی ہیں مٹھڑیں حکیم صاحب کوں سڈیندے ہاں۔ اے آکھ کے بہرام خان باہر ونجن لگا پر سانول اوہدی گوں نوں آکھیا۔

تساں خواہ مخواہ تکلیف ناں کرو میں ٹھیک آں۔ بہرام خان اوہدی گالھ ان سنی کرتے اے آکھ تے باہر نکل گیا۔

ناں وے میڈا اپنڑ تیکوں بخار لگے تے ...... سانول کوں اپنے پیو دے پیارے اوہدی سادگی تے کھل آ گئی تے دل وچ آکھیس ، ابا سئیں! تہاکوں کیا پتہ جو میکوں کیا درد تے تکلیف اے۔ اصل وچ او اوں ہستی دی زیارت واسطے پریشان ہا۔ جیہڑی اوندا دل کھس گھدا ہا۔ جیہڑی دی مست شرابی اکھیں وچ اوکوں بہوں سرور تے سکون ملیا ہا۔ تے ہُن او اوندی ہک جھلک ڈیکھن واسطے بیقرار ہا۔ اوندیاں دلنشیں تے دلربا اداواں وچ مستی تے دنیا کنوں بے نیازی تھیندی جاندی ہئی۔ اوندی موں نہ ماری تے پریشانی دا اصل سبب سبھاگن ہئی۔ او گزریل تراٹے ڈینہاں دے ہجر فراق دے عالم تے مشکل ویلھیں وچ اوندی اوں کوں ملن دیاں ترکیباں سوچیندا رہیا ہا۔ پر اوندی ہر ترکیب تے تجویزا پنے پیو دی عزت، شان، وقار تے اپنی بدنامی تے رسوائی دے خوف کنے ناقابل عمل نظر آندی ہئی۔ پر جیئیں ویلھے دل کنیں نال جیں کیا ہوندے تاں دل کوئی جیڑا اپنے وس وچ نئیں رہ ویندی او جیڑا کجھ سوچیندے اوندے وچ دماغ دا کوئی عمل دخل نئیں ہوندا بلکہ جیڑم ہر جیڑا دل دے فیصلے موجب ہوندے ہن۔ سانول تے دل دے اگوں عقل دیاں ساریاں دلیلاں بے کار تے بے مقصد ہوندیاں ہن۔ او ہونج وی دل دے فیصلے دے اگوں مجبور ہا جو ہر صورت وچ سبھاگن دا دیدار کیتا ونجے اوں ویلھے اوں کوں جشن شکار دی دعوت دا خیال آیا تے اوں دل اے سوچ لیا سوچیندا اوکوں ایہام... تے جام ...دی دعوت کیتی ونجے تے ... فیصلہ کیتیس جو فیر اپنے سنگی کنے ... تے اوندے ... دی ... سبھاگن دا ... تے دیدار ... سبھاگن دا ... سی ...

چنگے لمحے دے بعد بہرام خان ول آیا تے سانول کوں آکھیس باہر چل! ڈیرے تے حکیم آیا بیٹھے۔

ابا سائیں! انہاں ناحق تکلیف کیتی اے۔ تہاکوں تاں میں آکھیا ہم جو میکوں ابھی کوئی تکلیف کینی سانول پلنگ توں اُٹھدیں آکھیا۔

اچھا پتر کوئی گالھ نئیں حکیم کوں طبیعت ڈکھا گھن کم از کم میڈا وہم تاں دور تھی ویسے۔ اے آکھ تے بہرام خان ٹر پیا تے سانول اوندے پچھوں وڈے ادب نال ٹردا امدا ہا۔ او ڈیرے تے پہنچیں تاں حکیم صاحب تے منشی بوٹا اُٹھی کھڑے۔ بہرام خان اپنے مخصوص موڑھے تے آن بیٹھا تے سانول حکیم صاحب دے نال ہک بئے موڑھے تے بہہ رہیا تھوڑی دیر بعد حکیم صاحب سانول دی طبیعت ڈٹھی تے بہرام خان کوں آکھن لگا۔

سائیں سردار صاحب! فکر دی تاں کوئی گالھ کینی۔ بس تھوڑا ٹھڈا دماغ تے زور لاے۔ اے ڈو پڑیاں ہن گرم کھیر نال گھن چھوڑے انشاء اللہ ٹھیک تھی ویسن حکیم صاحب دوائی ڈیون بعد رخصت تھی گیا تے بہرام خان وادی آتما جاہ تے ول آیا۔

سانول خان بہرام خان دا کلہم کلہا بال ہا تے ساری وستی کوں بہوں پیارا دی ہا۔ جیں دی اوندی تھوڑی گھنڑیں تکلیف دا سنڑیا او ہو پریشان تھی گیا تے اوں کوں پچھنڑ واسطے ڈیرے تے بھجدا آیا۔

آخر لوک اونکوں پچھنڑ کیوں ناں آون ہا۔ ہک تاں سانول اپنے پیو دے بعد انہیں دا سردار ہا تے ڈوجا بہرام خان دی پوری وستی تے وسیب وچ تھوڑی جئی تکلیف شوق تے بے چین تھی ویندا ہا تے ہر کہیں دے ڈکھ درد وچ سب کنے پہلے شریک تھیندا ہا۔ سانول کوں پچھنڑ واسطے عشاء تائیں لوک آمدے رہے تے بہرام خان ہر کہیں دی مائی شکر تے کھیر پتیر نال تواضع کریندا رہیا ہا۔ عشاء دی نماز دے بعد بہرام خان تے سانول گھر آ گئے۔ گھر رج دی وستی دیاں عورتاں

ساول خان دے پچھوں تکیہ تے امدیاں رہیاں ہن ۔ مائی پٹھاݨی تے خانزادی
کوں علم نہاں ہا جو ساول خان کوں کوئی وڈی تکلیف تاں نہاں ہئی پر دل وی انہاں دے
دل وچ دی کجھ نہ کجھ پریشانی ہئی ۔ ساول خان کوں چنگا بھلا ڈیکھ تے انہیں
کوں تسلی تھئی ۔ دل کجھ دیہاڑے سارے گھر دے آدمی گالھیں وچ لگے رہے تے ول
ہر کوئی سمھݨ دی نیت نال اپنی اپنی جا تے ونج سُتا ۔ ہنھیں سنجھیں کوں تاں نندر
آ گئی پر ساول کوشش دے باوجود وی نہ سم سگیا ۔ اوندے دل تے دماغ
تے ہکو بھوت سوار ہا ۔ نشاد بھوت ہا سہاگݨ دی محبت ۔ جئیں او دل تے
ایجھا اثر کر ڈتا ہا جو او اوندے بغیر ہک پل بے چین تے بے قرار ہئی ۔ دل
کوں ڈاڈھا سمجھائیس پر دل اوندے وس وچ نہ رہیا ہا ۔ او کافی دیر تک
پاسے بدلیندا رہیا تے کل آلی فقیوݨ والی ملاقات واسطے اپنے علم تے عقل
دے زور نال سوچیندے سوچیندے لفظ یاد کریندا رہیا ہا جیڑھے اوندے دل دی
صحیح تے ٹھیک ٹھاک ترجمانی کر سگن تے دل آخر اوں کوں ایں اُمید تے نندر آ گئی
جو کل لبے سیش کنے مو کل گھن تے جام سرکار دی دعوت دے بہانے اپنے دل
دل دی سرکار دی زیارت ضرور کریسال ۔ سہاگݨ دے ملݨ دی خوشی وچ فجر سویرے
سویرے اوندی اکھ کھل گئی ۔ تے ول او ڈھاں پاں تے جلدی جلدی تیار تھی
گیا ۔ ناشتے دے بعد بندوق چاتے بیو کنے اجازت گھنݨ واسطے دیرے تے لنگھ
گیا ۔ بہرام خان دیرے تے اپنے موڑھے تے بیٹھا ہا تے شیرو حقہ تازہ کرݨ
وچ لگا پیا ہا ۔ ساول کوں آپ ڈوں امدا ڈیکھ تے بہرام خان شیرو کوں
سدھ مار آکھیس ۔
شیرو! ساول دا سطے موڑھا آ ۔ ساول دے پہنچدیں تائیں شیرو موڑھا
چاتے بہرام خان دے کولھوں رکھ ڈتہ ۔ ساول بیو کوں بیریاں ستے ہتھ رکھ تے
ملیا تے ول موڑھے تے بہہ رہیا ۔
اجاں او اجازت منگݨ دا سطے دل وچ صلاحیں بیٹھا کریندا ہا تے بہرام خان

ان کنے پُچھیا۔

سݨاؤ سانول خان طبیت دا کیا حال اے۔ سانول کھل پیا تے پیو کوں
جواب ݙتس۔

ابا سئیں! میں بالکل ٹھیک ٹھاک آں تساں کل دی خامخواہ وہم چا کیتے۔

بہرام خان ہک ٹھڈا ساہ بھر تے اوں کوں آکھیا۔

توں سچا ایں سانول خان پر تو میڈی ہک اکھ ایں تے تیݙی تھوڑی جئی تکلیف
وی میکوں پریشان تے بے حوصلہ کر ݙیندی اے۔ اچھا خیر چھوڑ ایں قصے کوں سݨا اج
کیڈے تیاری اے؟

سانول اپݨے پیو کوں خوش کرݨ واسطے تھوڑا جا مشکیا تے کھلدیں جواب
ݙتس۔

ابا سائیں! اصل وچ کل جام سمار اپݨا راہک ہئی اوں وݙی منت کیتی ہائی
جو میݙی دعوت کھاؤ تے میں اوکوں آکھیا ہے تے اوندے نال وعدہ ای کیتا ہم جو کل میں
آسیں لکنے اجازت گھن تے آساں تے کجھ شکار دا شوق وی ہے۔

اچھا اچھا اے گالھ اے پر سانول خان جام سمار اپݨا پراݨا تے سچا راہک
اے تے او اپݨا پورا خیر خواہ وی ہے او بیچارہ میکوں وی منتاں کر کر تے
تھک ڳئے تے میں وی کݙائیں اوندی دعوت تے نی ونج سڳیا۔ میݙا اپݨا
وی خیال ہے جو کیں ویلھے ونج تے اوں کوں راضی کر آواں پر ہالی چھوڑ
جام سمار دی دعوت کوں کیں بے ویلھے رہے ونج تے اوندی دعوت کھموں۔
اج میݙا خیال اے جو شکار تے ڄلوں ݙاڈھا مزہ آسے۔ ایندے نال ہک
تاں تیݙیں نال کیتا وعدہ پورا تھی ویسے تے ݙوجھا میں اپݨے پراݨے زمانے آلا
شوق وی ول پورا کر گھنساں۔ پر ہک ڳالھ ای متا بہوں خوب تھیسے۔

تے ول بہرام خان شیرو کوں گھوڑیاں تیار کرݨ دا حکم ݙیوے تے آپ
گھر تیار تھیوݨ ڳیا پیا۔ مرغابیں دا شکار سانول دا پسندیدہ شکار ہا۔ پر اج

اوکوں جیڑا شوق ہا او ہیں ہا ۔ اوندی لذت ہی بنی ۔ اوندا سرور تے لطف بیا ہا ۔ اج اوکوں مرغابیاں دا شکار ہک بیگار لگدا پیا ہا ۔ پر او مجبور ہا جیویں اگوں انکار نہ کر سگدا ہا تے نال کوئی بہانہ ۔ کیوں جو پہلے او وی شکار دے نال آکھی بیٹھا ہا او اپنے دل دی منشا پوری نہ تھیندی ڈیکھ تے او بہوں اداس تے پریشان تھی گیا تے ایں گیڑ گئے جان چھڑاون دیاں ترکیباں سوچݨ لگا پر اج اوندی قسمت اوندے نال نال ہئی ۔ کوئی بہانہ نہ بݨ سگیا تے اتنے وچ بہرام خان تیار تھی تے آگیا ۔ شیرو گھوڑیاں تیار کیتی کھڑا ہا ۔ بہرام خان اوکوں آکھیا ۔ جو اج کیویں نال لگے ۔ ایندے بعد او تے سانول شکار تے روانہ تھی گئے ۔ بہرام خان دی گھوڑی اگوں ہائی تے سانول دی گھوڑی پچھوں ۔ جیڑھے سانول دی حالت قابل رحم ہئی او دل وچ دعائیں منگدا ویندا ہا جو اللہ سئیں میڈی جان چھڑا تے میڈی مشکل آسان کرے او سہاگݨ دے خیالاں وچ مست تھی گیا تے اوکوں پتہ ای نہ لگا جو اوندی گھوڑی بہوں اگے تھی گئی ہے ۔ کجھ آکھݨ واسطے بہرام خان سانول ڈوں پچھی تے دھیان کیتا تاں سانول خان بہوں پچھی تے ودا ہا ۔ اپنی گھوڑی روک تے اوکوں سڈ مار تے آکھیس جو ۔

گھوڑی لوڑ آ ۔

سانول کوں جیوں سڈ تھی تے اپنی غلطی دا احساس تھیا تے جلدی جلدی گھوڑی بھکل تے پیو کوں آ پجاں ۔ بہرام خان اوں کوں پچھیا ۔

خیر ہے سانول؟ میڈے خیال وچ شکار دی تیکوں خوشی نی تھئی پرمیں تاں اے آکھساں جو توں موجھا لگدیں ۔ میڈے خیال وچ تیڈی طبیعت ٹھیک کائنی ۔ سانول پیو دیاں گالھیں سن تے منہ مار تھیا تے پیو کوں آکھیس

نہ نہ ابا سئیں ! اے گالھ کائنی میں تاں بالکل ٹھیک ٹھاک آں بلکہ شکار دی بہوں خوشی ہے اصل وچ میں شکار دے منصوبے بناون پیا

انا فرق ہم جو میکوں خیال نی رہ گیا جو تساڈی گھوڑی اگی تے حق گی ملے۔

اچھا اچھا لے گا لہائے پر توں مونجھاناں تھی اتاں تیڈے نال ہک پرانا شکاری اے انشاء اللہ شکار ای شکار ہوسے۔

او اجاں اگی تے ہیا کجھ آکھن چاہندا ہا پر اپنے اگوں ہک سوار نظر آیس جیندا گھوڑی کوں چاتی لاتی امدا ہا۔ سوار کوں بہرام خان پہلے کتنے سنجان گدھا تے سانول کوں آکھیس۔

سانول! ڈیکھ ہاں بھلا او سوار کون اے؟

اوں آون والے سوار دا الغور جائزہ گدھا پر سنجان ناں سگیا تے بہو کوں آکھیس۔

میڈی سنجان نی امدا۔

بہرام خان کھل تے اوکوں آکھیا۔ تیڈی وی کمال اے۔ اے تیڈا چاچا بادل خان تاں ہے۔ اتنے میں سوار وی نال آگیا تے واقعی او بادل خان ہا۔ بادل خان بہرام خان دا جگری یار ہا او دی اپنی قوم دا سردار ہا تے نواب صاحب دا ڈاڈھا بھلی تے پیارا ہا۔ بہرام خان گھوڑی توں لہہ پیا نے اوں کوں بھاکل بلے تے وڈی ہک محبت نال ملیا تے سانول وی پورے ادب تے احترام نال ملیا۔ خیر خوشی سرن دے بعد بادل خان کھیسے وچوں ہک چٹھی گدھ تے بہرام خان کوں ڈیندیں آکھیس۔

بہرام خان! اے رقعہ تسلہ نواب صاحب دا اے۔

چٹھی پڑھ تے بہرام خان بادل خان کنے پچھیا۔

ہن چلنا ہے؟

اسیں: میڈے خیال اج کوئی ضروری صلاح نواب لے، بادل خان بہرام خان کوں جواب ڈیتا۔ ول بہرام خان سانول کوں آکھن لگا۔

اج شکار دا پروگرام ملتوی۔ کیوں جو نواب صاحب سڈ ولئے ہیں ہالی اڈا ہیں

ویندان واپسی تے ول پروگرام بنیسوں۔ سانول کوں اے گالھ ڈاڈھی بھائی تے
دل وچ او بہوں خوش تھیا تے اللہ دا شکر کیتس جو انہیں دے نال گھر ڈو ونڄ پیا۔
کئی سال کنوں باول خان سانول کوں تعلیم دے بارے وچ پچھدا رہیا جو۔
پتر! توں کیہڑی جماعت وچ پڑھدا ہیں۔ سانول میٹرک تک دا پروگرام
تبدیل تھیوݨ نال خوش بہوں رہیا۔ ادب نال جواب ڈتس۔
چاچا سائیں تہاڈی دعاواں نال بارھویں دا امتحان ڈتے آیاں۔ دعا کرو اللہ
سائیں کامیابی ڈیوے۔
ماشاءاللہ ماشاءاللہ اللہ سائیں تیکوں زندگی دے ہر میدان وچ کامیابی
ڈیوے۔ (آمین)
او جھٹ کئی اگے گالھیں گالھیں وچ ڈیرے تے پُڄ گئے۔ سانول باول خان
کوں لسی پلائی تے بہرام خان اتنی دیر وچ تیار تھی تے آ گیا تے ول او
نواب صاحب ڈوں روانہ تھی گئے۔
جیویں بزرگ آکھ سیانے لوک آکھیندن جو جذبے سچے ہوون تاں
مشکلاں خود بخود آسان تھی ویندن بالکل اویں بہرام خان دے ونڄن نال
سانول دی مشکل آسان تھی گئی۔ ہُݨ او اپݨی مرضی دا مالک ہا۔ او جیڑھے
چاہے ونڄ سگدا ہا۔ سانول اپݨی قسمت دی ایں مہربانی تے وڈا باغ بہار
ہا۔ او ایں موقعے کوں ضائع نہ کرݨ چاہندا ہا۔ اوں شیرو کوں گھوڑی سنبھ تے
گھن آوݨ دا آکھیا۔ ہُݨ جوں جوں وقت گزردا ویندا ہا سانول دے دل
دی بیقراری ودھدی ویندی ہئی۔ شیرو کوں دیر تھیوݨ لگی تاں سانول
خود بھالݨ ڈوں ٹُر پیا۔ او دی بھاݨے دے درتے پُناں تاں شیرو دا
گھوڑی سنبھ گدھی۔ سانول کوں شیرو تے ڈاڈھی کاوڑ چڑھی پر او چپ کر گیا
شیرو او ندی کاوڑ ڈیکھ تے سہم گیا۔ سانول گھوڑی تے ٹپا مار تے
ڈوڑ بھجا تے اوندی منزل سہاگݨ دا گھر ہا۔ گھوڑی پورے رفتار نال اُڈدی

ویندی کائنی ستے پندھ گھٹدا ویندا ہا تے منزل قریب تھیندی ویندی ہئی
اوندے دِل دیاں دھڑکناں تیز تھیوݨ پئے ڳیاں۔ کیوں جو اپݨے محبوب
دے دیدار وچ تھوڑے کجھ لمحے ہِن تے اے لمحے وی ہُوں بھاری
ہِن۔ سانول دی محبت کوں اے گوارہ ناں ہا جو ہیا کوئی ولیھ
ضائع تھیوے۔ او جھٹ کھنڑا اگے کھوُنے ونج پُناں۔ تکھے تکھے
گھوڑی کنے لہہ تے اوکوں کھو دی چکل نال بدھ کھڑا ئیس تے آپ جام سمار
دے گھر ڈو ٹُر پیا۔ اجاں ڈو چار قدم چاتے ہوسنیں تے دل وچ
خیال آئیس جو جام سمار پُچھیا تاں کیا جواب ڈیساں۔ ایں سوال دا جواب
تاں اوں کنے ناں ہا۔ او سوچاں وچ پئے ڳیا۔ آخر او پڑھیا لکھیا ہا
کئی ترکیباں دماغ وچ آیو نیس پر او مطمئن ناں تھیا۔ سوچ سوچ تے ہک ترکیب
دماغ وچ آئیس جو اوویں فائر کراں۔ بندوق دا ٹھاکا سُݨ تے متاں کوئی
باہر آوے۔ ول اوں ایں اُمید تے فائر کر ڈتا جو سہاگݨ ٹھاکا
سُݨ تے سمجھ ویسی تے او باہر ضرور آسے۔ ٹھاکے دے بعد اوندیاں نظراں جام سمار
دے گھر دے دروازے وچ جم ڳیاں۔ اوں کوں یقین ہا جو سہاگݨ
ضرور میڈے دل دی منشا کوں سمجھ تے باہر آسے۔ پر بہوں سارا وقت
گزرݨ دے بعد وی کوئی کجھ وی ظاہر نہ تھیا۔ اُوندے چہرے تے
اُداسی تے لا اُمیدی چھا ڳئی۔ اوندے سارے خواب بکھر پئے ڳئے
اوندا او محل ڈھن پئے ڳیا جیڑھا او سہاگݨ دی محبت وچ تعمیر کیتا ہا
اوں کوں ایں محسوس تھیا جو سہاگݨ اوندی محبت کنے بے خبر اے۔ اوکے
سمجھݨ تے مجبور تھی ڳیا جو شئیت ہالی سہاگݨ کوں اوں ہق دا ہیک نی آیا جیڑھا
بھاہ وچ ہیں جدائیاں او اپݨے آپ کوں رودھݨ لڳا۔ جو توں جیش واسطے
بیقرار تے اُداس ایں اوکوں پتہ دی کوئی جے کر اُو تائیں آ ڳئے بے قرار تے
پریشان ہوندی تاں بندوق دا فائر سُݨ تے باہر آمدی۔ جیویں توں اوندے

حسن دی جھلک ڈیکھ تے اپݨا دل اوندے پیریں وچ وِچھا ڈِتا ہا وی اوں اگر سہاگݨ
دی اپݨا دل تیکوں ڈِتا ہوندا تاں او تیڈے آوݨ کنے پہلے تیڈا راہ
بھلیندی۔ اِہ اوں کوں ایں قانونِ قدرت تے شک تھیوݨ لگا جو
دِل کوں دِل سلام کریندے۔ ہُݨ تاں اوں کوں اے حقیقت
دی ہک افسانہ محسوس تھئی۔ جو دِل تُہوں واسطے بیقرار ہوندے جیڑھا خود کہیں
واسطے بے چین ہووے۔ اینویں بعد اللہ جانے او آپ کوں کیا کیا آکھیندا
رہیا۔ پر ہالی تئیں اوندا دل چُپ ہا۔ عقل دیاں ساریاں دلیلاں سُݨدا رہیا
جیں ویلے عقل اوکوں سہاگݨ دی محبت دے خلاف پوری طرح بھر ڈِتا
تاں اوندے دِل اوکوں آکھیا سائل! توں یقین کر سہاگݨ کوں کوئی مجبوری
ہوسے۔ جے اوں کوں تیڈے نال محبت ناں ہوندی تاں توں کیوں اوندے
واسطے بیقرار تے پریشان ایں۔ جے اوندے دِل وِچ تیڈا کوئی مقام
کوئی تاں کیوں اوندی محبت وِچ سب کجھ قربان کر ڈیوݨ دا عہد کیتی
جذبات تے کاوڑ وِچ ناں آ۔
کجھ سوچ۔
ممکن ایں جو او بیمار ہووے یا جام شمار گھر بیٹھا ہووے یا اوں کوں ہی کوئی
مجبوری ہووے۔ محبت دی ابتدا وِچ اِتنا بے حوصلہ ناں تھی اجݨ تاں تئیں بڑے
کٹھن بے امتحان پاس کرݨے ہِن۔ ہمتیں نال تیڈا اے حال ہے تاں اللہ جانے
توں اگے تے محبت دا بھرم کینویں رکھیسیں۔ وفا دے تقاضے کینویں پورے
کریسیں۔ دِل دیاں لے دلیلاں اوں کوں بہوں حوصلہ تے ہمت ڈِتی
تے او اپݨے اوں سوچݨ دے انداز تے بہوں پشیمان تھیا۔ کجھ دیر پہلے
سہاگݨ دی محبت تے شک کرݨ آلا ہُݨ اوندی محبت دا قائل تھیوݨ
لگا۔ اوں شک شبے کوں ہک پاسے کرتے یقین تے اعتماد دا دامن
پکڑ گھدا تاں اوندی مایوسی تے لا اُمیدی۔ اُمید تے اعتماد وِچ بدل گئی۔

تے او اے سوچ نے گھر ولن واسطے مڑ آیا جو کیں ہے ویلے آتے اپنی سرکار دا دیدار کر لیساں ۔ اوندا ہک پیر رکیب اچ ہا تے ڈوجھا گھوڑی اتے چڑھن واسطے چاتس تے جام خیسے سلام آن والایا۔ تے دل او پورے ادب تے احترام نال ساؤل کو ملیا ۔ اوں کوں بگھر وگھر ڈیکھ تے پچھیُس ۔ خیر ہے مختار؟ ۔

اج کینویں آون تھئے ۔ جام خیسے دے ایں سوال اوں کوں تھوڑا پریشان کرڈتہ پر او اپنے آپ کوں سنبھال گیا تے اوں کوں جواب ڈتس ۔

انویں فصل تھیں پھرن آیاں ہم ۔ تے ہمہ لگی ہیاں آکھیم جو جام سمار کنے پانی پیواں پر میڈے خیال اچ او ایتھاں کونی ۔

جاسیں ! جام سمار اج گھر کونی میڈے خیال اچ او اپنی دھی کوں بلبے عزیب شاہ سیں نے گھن گے جو اوندی طبعیت تراب ہئی ۔

جام خیسے دل ساؤل کوں لے آکھ تے گھر ڈوں ونجن لگا جو میں سیں تہاڈے واسطے لسی چا آداں ۔

ساؤل اوندی بانہہ کوں پکڑ گُرد ھاتے اوکوں آکھیُس ،

جام خیلے نیڈی مہربانی توں ہن تکلف ناں کریں گھر وینداں میکوں جلدی اے ۔

جام خیسے وڈا زور لاتا پر ساؤل اوکوں آکھیا جو میں ہٹی ویندا ۔ اے آکھ تے دل پچھیُس جو ،

جام خیلے ! جام سمار دی بالڑی کوں کیا تکلیف اے ؟

سیں ہیا تاں پتہ کونی پر جام سمار رات ہیا آکھیندا ہا جو بالڑی کجھ موکجھی موکجھی تے پریشان اے ۔ متاں اوں تے سائے شائے دا چکر ہووے ہیں واسطے اساں بلبے عزیب شاہ دا پھراڈے آئوں ۔

ساؤل جام خیسے دی گالھ سن تے آکھیُس ۔

اچھا اے گالھ اسے بھلائیں ہُݨ ٹُلداں ۔

ہُݨ سانول دی منزل گھر دی بجائے بابا غریب شاہ دی دربار ہئی اوں اے فیصلہ سہاگݨ دی طبیعت خراب ہووݨ دا سُݨ تے کیت اوندی محبت اے برداشت ناں کر سگی جو سہاگݨ بیمار ہووے تے او اوندی خبر دی ناں لہے ۔ سانول دی گھوڑی جھنگ وچ مشہور ہئی تے او اوں کوں پوری رفتار نال چپاتی لائی ڈیندا ہا تے ہوا دی تیزی نال گھندا ویندا ہا کیوں جو او جلدی نال سہاگݨ کوں ڈیکھݨ چاہندا ہا ۔ اوندے نزدیک ہُݨ سہاگݨ دی محبت ایمان دا درجہ رکھیندی ہئی ۔ اوں کوں ہُݨ یقین تھی گیا جو جیہڑی چاہ وچ میں جلدا پیاں اوندا دُھواں سہاگݨ دے دل وچوں نکلدا پے ۔ او داڑھی مُچھی تے ماندی طبیعت دا مطلب سمجھ گیا ہا ۔ سانول اپݨے آپ کوں وڈا ڈوھی ملامت کیتس جو سہاگݨ دی محبت تے شک کرتے اوندی پاک محبت دی توہین کیتی اِم ۔ او خود کوں اوندا ڈوہ دار سمجھݨ پے گیا تے ڈُکھ وچ کئی واری اللہ کنے معافیاں منگ چکا ہا ۔ خان دے کھوتے دربار بابا غریب شاہ دا جاپیں دا پندھ لحظے وچ مُک گیا ۔ دربار دے باہروں ہک وݨ نال گھوڑی کوں بدھ تے دربار بابا غریب شاہ دے آستان وچ آ گیا ۔ ڈیکھݨ وچ تاں اوندا رُخ دربار ڈے پا ہا پر اوندیاں نظراں آستان وچ ہیٹھل رکھیں تے ہن ۔ اُتھاں وی سہاگݨ دی تلاش ہئی ۔ پر اوکوں اوں وقت بہوں مایوسی تھئی ۔ جڈاں جام شاہ تے سہاگݨ نظر ناں آئے ۔ دل او لاے سوچ تے مزار وچ داخل تھی گیا جو متاں او اندر مزار دے کنے پہنچے ہوون ۔ مزاور سانول خان کوں قبر ڈیکھ تے ڈاڈھی کھڑا تے وڈی عزت نال اوکوں ملیا تے وڈی خوشامد برآمد کیتس ۔ سانول مزاور دی آ ڈھکت دے مزار تے فاتحہ پڑھ تے دُعا منگیس لے سیڈا اللہ توں مرشدیں دی شکشن آکھ ایں سیڈا سوہنا رب تیڈا لکھ لکھ شکر اے جو تیں میکوں وڈی شان و عزت تے ہر نعمت ڈتی اے پر اج تئیں کنے ایں

بزرگ دے صدقے اپنے محبوب دا دیدار منگدا اں ۔ دُعا منگ تے اوو چن لگا پر دل وچ خیال آیس جو کیہا طریقہ مزاور کنے جام سمار تے سباگی دے متعلق کجھ پتہ کیتا ونجے ۔ اے سوچ تے اوں مزاور کنے دل پچھیا ۔
حال ڈسے خلیفہ سئیں : کجھ تعویذ ہن تے سلسلہ نشانے دا حساب کتاب وی کر ڈیندا ہی کو نہاں !

مزاور ساول دے ایں سوال کنے گھبرا گیا تے دت ایڈے اوڈے ڈیکھ تے جواب ڈتس ۔

قبلہ سئیں ! تہاڈے اگوں کیا لکو چھپ ہیں تاں سئیں الف کوں جاناں مکلی لبس اہیں بزرگ دیاں کرامتاں ہن تے لوکیں دا اندھا یقین ہے جو اساڈا کم ٹُردا پیا ہے ۔ ساول مزاور دی ایں سچی گالھ تے کھل پیا تے آکھیس ۔ ول تاں اے لوکیں نال ڈوکھا اے ۔

مزاور ساول کوں خوش بہار ڈیکھ تے کھلدیں جواب ڈتہ ۔

میڈا موہنا خان سئیں بالیں دا پیٹ جو پالناں پیٹ دا دوزخ بھرن واسطے سب کجھ جائز ہے ۔

ساول کوں مزاور دی ایں مکاری تے کاوڑ آ گئی تے تھوڑا جا غصے وچ اوکوں آکھیس ۔

تُساں لوک چھڑا اپنا اُلو سدھا کرن واسطے شریف تے سدھے سادے لوکیں کوں بیوقوف بنیندو تے ایں بزرگ دی چھاں وچ بہہ تے ایں اللہ دے پیارے کوں بدنام کریندو ۔ حیف ہے تہاڈے جیون تے ۔

مزاور ساول دی کاوڑ ڈیکھ تے لیس گیا تے خوشامد کریندے اوں کنے معافیاں منگن لگا ۔ ساول کوں اوندی حالت تے ترس آ گیا تے اوکوں سمجھاون دے انداز وچ آکھن لگا ۔

ڈیکھ خلیفہ ! تُساں لوک تاں وڈے خوش نصیب ہو جو اللہ سائیں تہاکوں

بابا عزیب شاہ سیں. جیہے بزرگ دی خانگاہ تے ہاہا تے ڈُکھے تے پریشان حال لوکیں دی خدمت کرݨ دا موقعہ ڈِتے جے نساں بجا ہو تاں ناں صرف انہیں سیدھے سادے لوکیں دے اندھے یقین تے ناجائز عقیدے کوں درست کر سگیدو بلکہ اسلام دی تبلیغ تے انہاں وڈے شان آلے بزرگاں دی پیار محبت دی تعلیم دا پرچار کر سگیدو - اُنہیں جتھاں تہاڈا رزق حلال تے پاک تھی ویسے اُتھاں تہاڈی آخرت ملا بݨ ویسے. میکوں اے یقین اے جو تُساں ہݨ لوکاں دی صحیح رہنمائی کریسو تے اپݨے پچھلے گناہ دا دھوسو -

مزاور سانول خان دیاں سچیاں تے کھریاں گالہیں سُݨ تے بے شرم تھی گیا. تے اوندے ناں اے وعدہ کیتُس جو اگے تے میں ایں خانگاہ شریف تے ہوندے ناں ایجھا کوئی کم خود کریساں تے ناں کہیں کوں کرݨ ڈیساں جیڑھا خانگاہ شریف دے تقدس دے خلاف ہووے -

شاباس شاباس - خلیفہ آفرین ایں - سانول اوکوں سیدھے رستے تے امڈ ڈیکھ تے آکھیا - سانول دی گالھ ختم تھیندی ڈیکھ تے خلیفے اوکوں آکھیا سوہݨا خان سئیں ! میں وڈا گناہگار آں میڈے اتنے گناہ اِن جو بس اللہ سئیں میکوں بخشے - میں لالچ وچ آتے ایجھے ایجھے کم کیتم جیڑھے میں ڈسّاں نی سگدا انہاں کہلے تے مکروہ گناہیں دا ذمہ دار ہوم - ایندے وچ خانگاہ تے آوݨ والے کئی شریف تے معزز تے امیر لوک وی شامل اِن جنہیں میکوں طرح طرح دیا لالچاں ڈے تے اپݨے من دیاں بے ہودہ تے شرمناک خواہشاں پوریاں کیتے نے ہݨ مزاور گناہیں دے خوف کنے روݨ پے گیا سانول اوں کوں تسلی ڈیندیں آکھیا -

ڈیکھ خلیفہ اپݨے گناہیں دا اقبال کرݨ اصل وچ اپݨی اصلاح کرݨ ہوندے میکوں یقین اے جو ہݨ تیڈا مردہ ضمیر جاگ پئے تے ہݨ تُوں روحانیت دے مرکز کوں خبیث تے مکروہ خواہشات رکھݨ آلے لوکاں کنے پاک رکھیسیں.

ادھیکوں ہدایت ڈیوے تے معاف فرما دے ۔ اے آکھ تے سانول مزار شریف توں باہر نکل آیا ۔ آستان دے وچوں باہر نکل تے جُتی پہنیندا پیا ہا تے اپنْے نوکر گاموں کوں ڈٹھس جیڑھا وضو کرݨ دے بعد خانگاہ شریف دے وچ ونجݨ واسطے آستانے وچ آندا پیا ہا ۔ اُو سانول کوں ڈیکھ تے پریشان تھی گیا ۔ سانول گاموں دی پریشان شکل ڈیکھ تے کھل پیا تے اوں کنے پچھیس ۔ اَج کیڈے آیا وددیں گاموں ۔

او سانول دے سوال کنے شرمس گیا تے جواب ڈتس ۔ پیر سئیں دی زیارت کرݨ آیا ۔

اچھا اچھا چنگاں کیتی ۔ پر توں اے ڈس آیا کیہے ویلھے ایں ۔ گاموں ہݨ دل بدھ گیا نے ادب نال جواب ڈتس ۔

سئیں گھروں تاں میں نماز ویلھے ٹُریا ہم ۔ رستے دے وچ سہی کڈھیندا آیاں اینویں کانا ڈینہہ دا چڑھیا کھڑا ہا تے میں اِتھاں پُناں ۔

سانول اپنْے مقصد کوں پاوݨ واسطے اوں کوں بیا بھلوایس تے اوں کنے پچھیس ہیا کوئی تاں ہادی یا کلہا ہادیں ۔

سئیں گھروں تاں میں کلہا آیا ہم پر دگ دے وچ اینٹرا اکھ نی جام سُمار تے اوندی دھی مل گئے ہن شیت اوندی دھی کوں جن ریش دا سایہ تھی گئے ۔ او پیر سئیں دی دربار دا پھیرا ڈیسے تے مزار دے کنے تعویز بھل گھن تے اگیرے ول تیسن تے میں وی ایہن تعویذ گھنْݨ اے ۔

اچھا اچھا ونج توں تعویذ گھن ۔ سانول اپنْے مقصد دے وچ کامیاب تھی گیا اوں کوں پتہ لگ گیا ہا ۔ جو سہاگݨ تے اوندا پیو آئے ہن ۔ پر او میڈے بھگت کنے پہلے ول گئین ۔ ہݨ اوندا مزار تے رہݨ بے سود ہا ۔ او باہر نکل تے گھوڑی تے چڑھ تے گھر روانہ تھی گیا ۔ اوں کوں اج دی ناکامی تے وڈا افسوس تھیا ۔ پر کل دے ملݨ دی آس تے حوصلہ نہ ہاریس ۔ خانگاہ توں لا تے گھر تئیں او اپنْے محبوب دے خیالیں دے وچ مست تھیا آیا ۔ گھر پُجاں تاں پتہ لگیس جو کجھ

سنگتی شہر ڈوں آئن۔ اوسدھا ویرے تے گیا۔ اُتھاں طاہر ناصر تے
ایویں آئے بیٹھے ہن۔ ساریں کوں بھاکل پاتے ملیا تے خوش بہاد تھیا اُنہیں
کنے خیر خوش کرن دے بعد شیرو کوں آکھیس مہماناں کوں کوئی لسی پانی پلائی
ایوے یا کوناں۔

شیرو دے جواب ڈیون کنے پہلے طاہر اوں کوں آکھیا لسی پانی اساں
پیتی بیٹھوں۔ بس تہاڈی انتظار رہائی۔ تہاکوں اللہ آندے۔ ملیوں تے
خوش تھیوں۔

اصل خوشی تاں میکوں تھی ہے جو تساں وڈی تکلیف بھوگ تے میکوں
ملن آیو بلاشک تساں دوستی دا حق ادا کیتے تے میڈے اُتے وڈا تھورا
لاتے۔ پر تساں لے سناؤ جو آئے کیا تے دے۔

ایویں جیہڑا ہالی تک چُپ کیتی بیٹھا ہا اوں جواب ڈِتا۔
میڈا اڈا اساں کنے کوئی ہوائی جہاز تاں نہ ہا جو اساں اُڈ دے
آئیں ہا۔ بس ایویں ٹردے آیوں۔ نہ یار اتنا گوڑ نہ مار اتنا پندھ تے او وی
تساں سُنہری بال ٹر سگدو ہیلا۔ ضرور میڈے نال مذاق پئے کریندو۔
ناصر ذرا اسابھیا ہویا بال ہاسے تے اوں وڈے طریقے نال سانول کوں آکھیا۔
تساں سچ آکھیندو جو واقعی اتنا سارا پندھ اسا ڈے کرن دا ناں ہا۔
اصل وچ اساں پہلے لعل خان کنے آئے ہاسے۔ ہک رات ہوں کنے رکیوں
تے ہن دی اوں بچارے اساں کوں گھوڑیں تے پچائے۔
بہر حال دل دی تساں بہوں مہربانی کیتی اے، پر سردار لعل خان خود کتھاں
غائب ان سانول ناصر کنے سوال کیتا۔
اصل وچ سائیں اوندے گھر کوئی تکلیف ہئی۔ ہیں واسطے اوں نی آیا
اوں خاص طور تے میکوں آکھ چھوڑئے جو سانول خان کنے میڈے والوں
معذرت کر لیچا۔

ماڑ ساڈوں دے سوال دا جواب ڈیندیں آکھیا۔

اچھا لے گالھ لسے۔ کوئی گال نی پر تساں میکوں تھوڑی دیر واسطے تھوکل ڈیو ہیں تہاڈے مانی ٹکر دا آکھی آواں تے ول تے گوڑ گیندے واں۔

ایندے بعد سالوں شیروکوں نال گھن تے ٹر پیا۔ رستے وچ اوں کوں ڈھونڈ رہ چوں ہک لیلا پکڑ آوݨ دا آکھ تے خود گھر ٹکھڑ گیا۔ چنگی جھٹ دے بعد او سبھے انتظام کرتے دیرے تے ول آیا تے سنگتیاں نال گپاں مارݨ شروع تھی گیا۔

کافی ڈیہاں دے بعد اسے پیارے ہم جماعتی ملیے ہن۔ خوب ہک ہے نال کھلاں مذاقاں کیتونے۔ وقت گذرݨ دا پتہ اسی دا لگا۔ تے اتنے تئیں مانی دسترخوان تے لگ گئی۔ سالوں ہوریں روٹی ڈیوݨ دے اوں دی شیر ہن نے آ تاں اوندے پیارے سنگتی آئے ہن۔ اوں بھوں ساریں کھاݨیں دا انتظام کیتا۔ دسترخوان تے سبی، بھگو اسی، بھاجی، چاول، زیرے ٹکیاں تے جیوڑے موجود ہن۔ بس ایویں سمجھو دسترخوان بڑے تکلف کھاݨیں نال بھریا پیا ہا۔ مہماناں کوں وی بکھ لگی ہئی۔ خوب رج تے مانی کھادونے۔ پر مانی مکݨ وچ نہ آئی مانی کھاوݨ دے بعد ٹاہلی دی چھاں تلوں آ بیٹھے۔ تھوڑی گھنی گپ شپ دے بعد مہماناں کوں نندر آ گئی۔ پر سالوں ہالی تک جاگدا پیا ہا تے او اج دے لوڑیل مال تے غور کریندا پیا ہا۔ او حیران ہا جو تیں سہاگݨ دے دیدار دے شوق وچ کتھاں کتھاں رُلیاں اوکوں لے توقع بالکل ناں ہئی جو ہیں گیئں دے پیار وچ اتنا بے دس تھی ویساں او گزریل گالھیں تے غور کریندا ہا تاں اوکوں اپݨے آپ تے حیرانی تھیندی ہائی جو او کتنا مجبور تھی گئے اوندا دل اپݨے وس وچ نہ رہیا ہا۔ او سہاگݨ دی محبت وچ اپنا مقام رتبہ عزت تے شان سب چیز بھل گیا ہا۔ اوندے دل وچ اپݨی سرکار دے دیدار

دی ڈاڈھی ہِک ہائی۔ تے ہُݨ دی اے ہِک پوری کرݨ دا سطے بھوں بےقرار ہا۔ پر سنگتیاں دے آوݨ نال اوندی ہِک کِھݨ اَدھی تھی ڳی ہائی۔ او سبھ ڳی دی محبت وِچ گرفتار ضرور ہا پر اپݨے سنگتیاں دی خدمت تواضع وِچ کیں قسم دی کوتاہی کوں اپݨی ریت دے خلاف تے اپݨے خاندانی روائیتاں دی توہین سمجھدا ہا۔ اوندے ضمیر اے نال مناں جو قسمت نال آون آلے مہماناں دی خدمت وِچ کیں قسم دی کمی تھیوے۔ ایں سانگے اوں اپݨے دل تے پتھر رکھ تے اے فیصلہ کیتا جو جتنے تائیں مہمان ایتھائیں ہِن اوجی کوئی ڳالھ نہ تھیسے جیں نال میزبانی دے تقاضے پورے نہ تھیون۔ اے فیصلہ اوندے ضمیر اوندی ثقافت تے اوندے ڈاڈے بابے دی ریت دا ہا۔ اوندا ضمیر اوندی تربیت تے اوندی ثقافت ہِک ایجھی مضبوط چٹان ہِن جیہڑی سمندر توں اُٹھݨ آلے ہر طوفان کوں اپݨے نال ٹکراوݨ دے بعد پچھی تے واپس تھیوݨ تے مجبور کر ڈیندی ہِن۔ سانول دے ایں فیصلے دے خلاف دل ڈاڈھی دھاڑ دھاڑ تے ارداس کیتی پر اوندے حوصلیں تے ارادیں دے اگوں شکست منیں بیٹھیں۔ مہماناں دی موجودگی وِچ سانول دے دل تے اوندے ضمیر دی ودھاندری پر سُوہجہ ضمیر کوں رلیا۔ سنگتیاں دی سانول وڈی خدمت تے آؤ بھگت کیتی۔ اُنہاں کوں شکار سیر تفریح کرائیں اپݨا علاقہ تے رقبہ گھمائیس تے نال نال پُر تکلف دسترخوان دا سلسلہ وی پوری شان تے ہِک محبت نال جاری رہیا۔ مہماناں دے اصرار دے باوجود سانول اُنہاں کوں ترت ڈیہہ دی وݨجݨ دی موکل ناں ڈِتی بلکہ اَج تاں مہماناں دی دلچسپی واسطے خاص کر کئی دل بھاندے پروگرام بݨائے ڳئے جیندے وِچ خاص کر تلواریں دی لڑائی تے ڈانگاں دی بھرڈاند۔ تیر اندازی نشانہ بازی ملھہ تے کاوڈی شامل ہِن۔ ناشتے دے بعد پہلا مقابلہ تلواریں دی لڑائی دا ہا جیندے وِچ علاقے تے سانول خان دی برادری دے کئی جواناں حِصّہ گِھدا

ایں لڑائی وچ ہے مقابلے دی جھلکے ہِن پر ڈو تکڑے جوان گُل خان تے دلاور خان دا مقابلہ ڈیکھن آلا ہا۔ اے مقابلہ اتنا سخت تے خطرناک ہا جو ایں دی تلواراں دی تیزی انہیں کوں موت دے مُنہ وچ بھیجدی ہئی۔ پر ڈوہیں جوان ہِک ہئے کنے ودھ ودھ ہِن۔ اے ڈوہیں سانول خان دے رشتے دار ہِن تے علاقے وچ انہاں دی تلوار چلاون دی استادی تے بہادری مشہور رہی۔ اِنھاں دا اے خطرناک مقابلہ کوئی ادھا گھنٹہ جاری رہیا۔ انہیں اپنا روایتی مقابلہ ڈکھایا آخر مہماناں دے آکھن تے اے مقابلہ برابری تے ختم کراونا پیا۔ ول تیر اندازی تے نشانہ بازی دا مقابلہ تھیا اے مقابلہ ہمیشہ آنگے اج وی سانول خان گھن گیا۔ ایں مقابلے وچ مہمانیں دی حِصہ گِدھا پر سانول خاں اُنہاں کنے بازی چا گِھدا۔ ایندے بعد ڈانگاں دی دہڑاند شروع تھی۔ جوانیں وڈے کمال دی پھرتی تے چالاکی ڈکھائی اُنہاں ڈانگاں دے وڈے وڈے کرتب ڈکھائے پر اے مقابلہ وی برابر رہیا۔ ایندے بعد تمام لوکیں کوں مانی کھوائی گئی تے مہمانیں وی مانی کھا دی۔

تھوڑی دیر آرام دے بعد باقی مقابلے کرائے گئے آخر وچ سانول دی طرفوں مقابلیں وچ حِصہ گھِنن آلے جوانیں وچ انعام تقسیم کیتے گئے ایں تقسیم انعامات دی تقریب دی صدارت امین خان کیتی تے مہمانِ خاص ناصر بنیا۔

انہیں خلوص تے محبت دی چاؤ یاریں وچ مہماناں کوں ترائے ڈینہہ گزر گئے۔ اج دی رات ایتھائیں انہاں دی آخری رات ہئی۔ کیوں جو کل ونجن دی مُوکل اوہ پہلے ای سانول کنے گھن چکے ہِن۔ اج رات اُنہاں دا آخری کھانا ہا تے سانول پورے زور شور نال دسترخوان کوں سجایا ہا۔ ترائے مہماناں واسطے اتنا وافر کھانا ہا جو ترِیہہ آدمی رَج سگدے ہِن اتنا سارا لطف ڈیکھ تے مہمان آپس وچ کھُس پھُس کرن پئے گئے۔ آپس

دی صلاح ثواب دے بعد طاہر سانول توں پچھیا ۔

اتنا سارا تکلف چھڑا اساڈے واسطے اے یا ہر مہمان واسطے ہوندے
سانول دے جواب ڈیوݨ کنوں پہلے منشی ہوراں دے چاچے
کنے ہوئی شرمندڑیں جواب ڈتا ۔

ہالو ! اے ہر مہمان واسطے ہوندے ۔ شروع شروع وچ میں وی
اینکوں چھڑی نیک نامی تے فضول خرچی سمجھدا ہم ۔ پر ویلے ویلے دے
نال نال اے ثابت تھی گئے جو اے انہاں لوکاں دی محبت خلوص تے مہمان نوازی
اے ۔

اے تاں ٹھیک اے چاچا ہوناں پر اتنا سارا انتظام چھڑا اساں ترائے
مہماناں واسطے ۔ میڈا خیال اے جو روٹی پورے ترائے آدمی رج رج تے کھا سگدن
تاں اینکوں مہمان نوازی یا محبت تے خلوص سمجھو ساں تاں اینکوں فضول خرچی
سمجھدوں ۔ طاہر اپنڑی تھالی وچ چاول پاندیں آکھیا ۔

بوہا کجھ آکھݨ چاہندا ہا پر سانول طاہر کوں الوا تے آکھیا ۔

بھرا طاہر توں میڈا مہمان ایں تے مہمان دی ہر گالھ برداشت کرݨی اساڈی
ثقافت تے اساڈے وڈے بابے دی تربیت دا تقاضا اے پر بھولا بھرا
تساں لوک شہر وچ راہندے ہو تے اتھاں ہر شئے مُل دی ہوندی اے
تے شہری لوکیں دا گزارہ چھڑا تنخواہ تے یا تھوڑی ہوندی ہی آمدنی
تے ہوندے ۔ ہیں واسطے تساں ہر ہر پنگھ تے خرچ کریندو تے دل
اینکوں اپنڑی عقل تے شعور آکھیندے ہو جا شہر دی سوڑیں تے آندھاریں
گلیئں وچ رہ تے تہاڈے دل تے سوچݨ دا انداز وی تنگ ہے ناراض
ناں تھیویں ۔ میڈی منشا تہاڈی توہین تے ہتک نئی بلکہ شہر تے دیہات
دے لوکاں دی تہذیب ثقافت تے تربیت دا فرق ڈساوݨ اے ۔

سانول دا جواب سنڑ تے طاہر بیشرم جہیا تھی تے چپ کر گیا ۔ امین خان ایں

مرندے کوں ہتھ وچوں نال ونجن ڈیتہ تے جلدی نال آکھئیں۔

سانول خان! تساں شہری تے دیہاتی سوچ دا فرق تاں ڈسا ڈتے پر اصل گالھ نہ ڈسائی۔

وت کیڑھی گالھ اے؟ سانول امین خان کنے پچھیا۔

امین خان طاہر کوں ہک واری غور نال ڈیکھاں تے آکھئیس۔

او ایہے جو اساں دیہات دے لوک مہمان کو اللہ دی رحمت سمجھدوں تے شہری مہمان کوں زحمت سمجھدن۔

امین دے ایں وار تے سارے کھل پے تے طاہر دی حالت ڈیکھن آلی تھی گئی۔ سانول حالات دی نزاکت کوں محسوس کریندیں گالھیں دا رخ اج دے مقابلیں ڈوں پھریندیں آکھیا۔

چھوڑو یاران گالہیں کوں دے ڈساؤ جو اج دے مقابلے کیہوجے رہن۔

امین سانول دے مطلب کوں سمجھدیں فوراً آکھیا۔

میکوں تاں سب کنے زیادہ تلواریں دی لڑائی دا مزہ آئے۔

ناصر ہن تئیں چپ ہا۔ ایں بحث وچ حصہ گھندیں آکھئیس۔

اوویں تاں سارے مقابلے شاندار ہن پر تلواریں دی لڑائی سانوں تلواریں دی لڑائی ہئی۔ ایں لڑائی کوں ڈیکھ تے میڈے ہوش اڈ گئے ہن۔ طاہر اپنی رائے دا اظہار کریندیں آکھیا۔

واقعی یار او لڑائی بھوں زبردست ہئی۔ رانہیں گالہیں گالہیں وچ کافی ویلھ لنگھ گیا۔ آخر لسے سبھے یار ہک ہک کرتے سُم گئے۔ پر سانول پہلے آنگے اج وی اپنے محبوب دے خیالیں وچ گم رہیا۔ کل مہماناں دی واپسی ہئی تے او اوں پابندی کنے آزاد تھیون آلا ہا جیڑھی اوں اپنے آپ تے لاتی ہوئی ہائی او کافی دیر تک سہائین کوں ملن دے منصوبے بنیندا رہیا آخر رات دے کئیں ویلھے اوں کوں وی نندر آ گئی۔ سویرے سویرے ناشتہ تیار ہا تے مہمان وی تیار

حق تے دستر خوان تے آبگے دل ہر کہیں ناشتہ لتا ڈتے کیتا۔ کیوں جو سارا ڈیہنہ سفر ءِ چ گزارنا ہا۔ ہیں واسطے ناشتہ سانول دی منشاء دے مطابق بے عمق تے پُر تکلف ہا۔ ناشتے دے بعد جہانیں تیاری کیتی تے سانول خاں ہر کہیں کوں اپنے علاقے دیاں سوغاتاں ڈتیاں۔ جہڑیاں مہاناں خوشی نال قبول کر گِدھیاں رائیندے بعد سانول دے سنگتیاں دا قافلہ گاموں دی ہمراہی ءِ چ روانہ تھی گیا سانول خاں دی کجھ تئیں مہاناں کوں اگلے تے کرن ڈ گیا۔ پر دوستاں دے آکھن تے

او واپس تھی آیا۔

واپس آون کنے پہلے او سبھے سنگتی کوں بھاکل پا تے ملیا تے جھیکڑیں ءِ چ اہنی دے آون دا شکریہ ادا کیتا۔ گاموں دی رہنمائی ءِ چ مہان روانہ تھئے تے ڈو پہر ہیں دے بعد او اسٹیشن تے پُجے۔ گاڈی آون ڈ ویچ دیر ہائی۔ مہاناں گاموں کوں گھر واپس وَنجن دی موکل ڈتی۔ پر گاموں کر سانول دی ہدایت ہئی جو جتنے تئیں مہان گاڈی تے چڑھ روانے ناں تھیون اتنے تائیں واپس نی آونا۔ کوئی ڈیڑھ ڈو پہر ہیں گاڈی آئی تے مہان گاڈی ءِ چ ونج بیٹھے تے گاموں دل گھوڑیاں گھن تے گھر ڈوں واپس وَلیا۔

سانول سنگتیاں کنوں مُکلاتے گھر ڈوں روانہ تھیا۔ پر اوندے دل ءِ چ سہاگن دے دیدار دی خواہش شدید تھی گی۔ جیہڑی زوریں نال دبائی وداھا۔ ہن اوندی منزل خان دا گھر ہا۔ دِگ ءِ چ سانول سہاگن کوں ملن دیاں ترکیباں سوچیندا آیا۔ کجھ لحظے دے بعد او خان دے کھوہ تے پُہنچ گیا۔ چدھار نظراں بھنوالیُس۔ پر کوئی بیکھی دا پکھ نہ نظر آیا۔ وڈا اہم غم تھی گیا۔ بندوق ای کوناہس جو ٹھا کرے تے بیاکوئی بہانہ دی ذہن ءِ چ سگیا۔ پر دلبر دے دیدار دا شوق ودھدا ویندا ہا۔ دل دیاں دھڑکناں تیز تھیندیاں ویندیاں ہن۔ بے چینیاں تے بے قراریاں اپنے عروج تے ہن آمنگاں تے خواہشاں پورے زور نال دل ءِ چ دھماں کھڑیاں ہن۔ ہوے ہوے

دماغ تے دل دا قبضہ تھیون شروع تھیا تے دل کوں تیز تے تند تھی اوندے دماغ دے سارے نظام کوں اپݨی لپیٹ وچ گھن گھدا۔ ہݨ اوندے اگوں ساریاں مصلحتاں دم تروڑݨ پے ڳیاں۔ سارے خوف ڈر دور تھی ڳئے تے دل اوں دے دل ہک فیصلہ کیتا۔ او فیصلہ ہا جام سمار دے گھر ونڄ تے سہاگݨ دے دیدار دا فیصلہ ایں فیصلے دے مطابق اوندے پیر خود بخود جام سمار دے گھر ڈے ودھݨ پے ڳئے۔ اڄݨ ڈو وچ قدم چاتے ہوسن تے دل وچ خیال آئیس جو متاں میڈے ایں فیصلے نال سہاگݨ تے اوندے پیو دی بدنامی تھیوے کیوں جو تیڈے ایہوں جہیں نال تیکوں تاں کوئی فرق نہ پوسے پر تیڈا محبوب تے اوندا پیو کہیں کوں منہ ڈکھاوݨ جوگے نہ رہسن۔ ایں خیال وچ وزن ہا۔ ہیں سانگوں اوں کوں اپݨے فیصلے کوں بدلاوݨا پیا۔ ول دل دی فوج دی پسپائی ڈیکھ تے ذہن تے عقل دی قوت ودھݨ پے ڳئی۔ ول دل اپݨی ناکامی ڈیکھ تے ہک زوردار حملہ کیتا تے اونکوں آکھݨ لڳا۔ سانول توں ایں علاقے دے سردار دا بال ایں تیڈا کیش نال ڳھنڑاں ایں۔ تیڈے ڈر کنے سہاگݨ تے اوندے پیو کوں کون کجھ آکھے ڳا نتیں عقل دی ہوک ساری قوت کٹھی کرتے سانول کوں صلاح ڈتس۔ ٹھیک اے توں ایں علاقے دے سردار سئیں بختار دا بال ایں تے ایں کھوتے بٹھل سارے تیڈے راہک ان۔ اے تیڈے منہ تے تاں کجھ نہ آکھسن پر کنڈ پچھوں کہیں کہیں دی زبان تے ہتھ ڈیسیں۔ جے سہاگݨ نال تیکوں پیار اے تاں ول تیڈا فرض بݨدے جو سہاگݨ دی پاک دامنی تے کوئی داغ نہ لڳݨ ڈے۔ عقل دی ایں دلیل سانول کوں جھنجھوڑ تے رکھ ڈتا تے اوں اپݨے اٹھدے قدم روک گھدے تے والس تھیوݨ تے مجبور تھی ڳیا۔ ہر اوا جݨ پیچھی تے ولدا پیا ہا تے اڳوں ڈیکھے تاں جام سمار ڳئوں کوں پاݨی پلا ڈوں کھوتے گدھی امدے۔

جام سمار سانول کوں ڈیکھ تے ڳئوں چھوڑ ڈتی تے بھڄ تے ہوں کوں

ودھی ہک محبت نال آکھیا۔ خیر خوش کرن دے بعد اوں کنے ادب نال پچھیس

میں ساتول خان کینویں آنے ودے ہو۔

چاچا میڈے سنگتی آئے ہوئے ہن۔ میں انہیں کوں اکی تے کرن گیا ہم۔ اتھا ہوں ولدا پیا ہم، میں سوچم چاچا سمار کوں ملدا ونجاں۔ پر میکوں

اجل تساں اتھاہیں کیوں کھڑو۔

آؤ اندر گھر جلوں۔

دل او ساتول خان دے ہتھ کوں پکڑ تے گھر ڈوں ٹر پیا۔ گھر پجے تے جام سمار جلدی جلدی ہک کھٹ چا آیا تے دل اوں تے کھیس سرہانہ وچھیندیں آکھیس۔

ساتول خان تساں ہک لحظہ بیٹھو میں ہنڑیں آیم۔

جام سمار دے ونجن دے بعد ساتول دیاں اکھیں سالھ دے دروازے تے لگ گیاں۔ اوں کوں یقین ہا جو سہاگن باہر آسے تے میڈے بے قرار دل کوں قرار آ ڈیسے۔ بھوں سارا وقت گزر گیا پر سالھ وچوں او باہر نہ آئی۔ ساتول کوں بھوں ڈکھ لگا دل وچ اونکوں وڈا سمائیس پر او باہر تاں باہر دروازے کنے وی جھاتی نہ پاتس۔ اوکوں سہاگن دی ایں بے غرضائی کوں پیار دی ہک ادا سمجھیس تے اے ادا اونکوں ڈاڈھی بھائی۔ تے دل وچ آکھیس میڈی جان تو میڈے پیار دا امتحان گھندیں۔ توں اے ڈیکھن چاہندی ہیں جو میں تیڈے ناز سہینداں کے کوناں۔ تیڈا ساتول تیڈی

جے سہاگن تیکوں یقین نی تاں میں خود حاضر آں۔

وہاڑ وچ حاضر ہے۔ اے آکھ تے او سالھ ڈوں ونجن لگا پر باہروں جام سمار دی آواز آئی تے ساتول ول کھٹ تے آن بیٹھا تے ہک ٹھڈا ساہ بھر تے دل وچ آکھیس اج میں تاں ادیں ہتھے۔ جیندیں ہک لے

آدی نال روہی دی ریت کریندی اے۔

اتنے تیں جام سمار کب ہل مانی کوں صالحہ دے وچ بچا تے سانول کنے آیا تے وڈی جھیکائی نال عرض کیتس۔

سئیں! میڈی اپنی بالڑی تاں ایتھائیں کوئی تہاڈی مانی ہک دن واسطے جام خیمے دی گھر آلی کوں گھن آیاں۔ تساں تھوڑی دیر بہو میں ٹکر پکڑ گھناں۔

سانول تے ہُن پوری طرح صورت حال واضح تھی گئی۔ او سمجھ گیا جو ہُن آہن بے سود اے۔ اوں کوں سہاگݨ دے بغیر جام سمار دا گھر وسا وسا تے گھارݨ کوں امدا ہا۔ اوں جام سمار کوں بکشڑ گدھا تے آکھیس۔

چاچا سمار! اج ایں تکلیف دی کوئی لوڑ نی۔ تساں ہال مانی کوں راہ وِچ ڈیو۔ جڈاں تہاڈے اپنے بال بچی نال آون تاں ان شاء اللہ میں تہاڈی دعوت ضرور کھمساں۔

ناں بھتار سئیں! ہُݨ میں تیڈی کوئی گالھ ناں سُݨساں پہلے دی تساں ٹالیں آکھ تے جان چھڑیندا گئے ہاوے جام سمار اوں تے حجت کریندیں اوں کوں آکھیا۔

ہݨ سانول کوں جان چھڑاوݨ ڈکھی تھی گئی۔ اوں اوں کوں آکھیا۔

اصل ہِچ میں اج آیا ہیں سانگے ہم جو تیکوں دعوت دا پروگرام ڈے آواں ہُݨ تاں جیڑھے ڈینہ دسے نال آکھیں میں ان شاء اللہ ضرور سامساں۔ اج میکوں موکل ڈے کیوں جو ہک نال تیڈے ہال بچی دی گھر کونی تے ڈو جا ابا سئیں گھر کونی تے کوئی نال کوئی دیرے تے آیا رہندے۔ میڈا آکھیا من میکوں موکل ڈے۔

اچھا سانول خان تساں ہُن نا دے بہند [illegible] ل ڈ سو جو کیڈن امو۔
جام سمار تھوڑا جا ڈھلا تھی تے آکھیس۔

ساول اونکوں گھر ڈھلا تھیندا ڈیکھ تے اونکوں آکھن ڈ لگا۔
چاچا پہلے تُوں آپنے ہال ہِن گھن آ ول جیڈاں توں آکھیں۔
میں آ ڈ ساں۔

چام سمار خوش تھی تے آکھن لگا۔
سئیں: ہالیں دا کیا اے اوتاں میں اج ای گھن اساں۔
ساول خان اونکوں جواب ڈِتہ۔
اچھاں تاں ول میں مخبر تاں بے ڈینہہ ڈو بارہیں کوں آ دیساں۔
چام سمار خوش تھی تے آکھیا۔
ٹھیک اے سئیں میں ہُݨ سہاگݨ کوں گھنݨ ڈ دیندا ں۔ پر سائیں بھُل ناں
ونجیجو
ناں چاچا سمار توں دل جاہی رکھیں انشاءاللہ ضرور اساں،
اے آکھ تے ساول گھر روانہ تھی گیا تے چام سمار سہاگݨ کوں گھنݨ داسطے
اوندی ماسی دے گھر ونجݨ دی تیاری کرݨ لگا۔

سہاگݨ جیہڑے ڈینہہ دی اِتھاں آئی ہئی۔ مونجھی مونجھی تے پریشان ہئی
اینکوں مونجھا ڈیکھ تے اوندی ماسی گلاں دی پریشان تھئی تے اوں کوں
خوش رکھݨ داسطے سارے ہاݨ مارݨ وِچ لگی ودّی ہئی۔ تعویز چھل
دم درود سبھو کجھ کیتس پر کھاڈ کوئی فرق ناں تھیا۔ وستی دی ساری
عورتیں دے خیال وِچ سہاگݨ کوں جن دا سایہ ہا پر کئیں کوں پتہ کوناں
ہا جو اینکوں کیا مرض اے۔ اوتاں ساول دی محبت وِچ گرفتار تھئی ہئی
او چھڑا جو ندے داسطے بے چین تے بیقرار ہائی۔ او ساول دی محبت
وِچ اتنی مست ہئی جو چارے پہر اوندی یاد وِچ گم ودّی راہندی ہئی
کئیں کئیں ویلھے تاں اوندی اداسی تے پریشانی ایں حد تک تھی ویندی
ہائی جو سبھے سمجھدے ہِن جو جن کا تھی کوں وڈی تکلیف ڈیندا پے۔ او لوکاں

لوکاں دی سادگی تے بے وقوفی تے دل وچ کھلدی ہئی ۔ او انہیں کوں آہدی ہئی جو
سمجھ نہ کوئی تساکوں خوامخواہ دا وہم اے پر اوندی ایں گال کوں منن تے کوئی تیار
نہ ہا۔ اوندے واسطے ہر روز نویں تعویذ تے پھل دھاگے آندے ہن تے اوندے
واویلے دے باوجود وی انہاں اینی جھگی وچ پاونے پیندے ہن ۔ ہک ہک تھی تھی
تعویذ دا پورا تھبا بن گیا ہا ۔ او انہاں تعویذاں بھوپیاں تے نقلی پیراں کنے عاجز
ہئی انہیں کنے اوندا اندھا یقین ہوں ڈینہہ ختم تھی گیا ہا جڈاں پیراں فقیراں
اوں تے جنیں دا سایہ ہوون دا فتوی ڈتا ہا۔ پوجا دی حد تک منن آلی
سہاگن ڈھن انہیں پیریں فقیریں کوں جھیڑا ڈوکھے باز دلالی، لالچی کوڑے
مکاراں داناں ڈیندی ہائی۔ او ساریں لوکیں کوں انہاں دی مکاریاں
ڈسن چاہندی ہئی پر لوکیں دا اندھا تے پکا یقین ڈیکھ تے چپ کر ویندی ہئی
جوں جوں ڈینہہ گزردے گئے اوندے دل وچ ساول دی محبت ودھدی گئی
اوندی محبت روایتی تے دنیا دی نال ہئی اوکوں ساول نال سچا پیار ہا۔
حالانکہ اوندی تے ساول دی ملاقات بس ہک جھٹ دی ہئی پر اے جھٹ
دی ملاقات وچ او کجھ تھی گیا ہا۔ جیڑا سالیں دے ملن جلن دے بعد وی نی تھی
سگدا اے۔ ڈو دلیں دا ایجھا سنجوگ رلیا جو او ہک بے واسطے جند جان بن
گئے ہن۔ او ساول دی یاد وچ ہر ویلھے گم سم راہندی ہئی اوندا دل آکھیندا
ہا جو ہک جھٹ نال گزرے تے ساول کوں ڈیکھاں پر او مجبور ہئی۔ او سدھے
سادے لوکیں دی سادگی دا شکار تھی گئی ہئی۔ اوں کئی واری ماسی کنے گھروں نکلن
دی موکل منگی پر اوندی ماسی ہر دفعہ اے آکھ تے ٹال ڈیندی ہئی جو میڈا پتر تیڈی
طبیعت ٹھیک کائنی تیڈا پیو تیڈی ماء دی موت دے بعد پہلے ای پریشان
ہے توں اتھاں ونج تے اوکوں ہور ناں پریشان کر۔

سہاگن اپنی ماسی کوں ہر طرح یقین ڈیواون دی کوشش کیتی جو
ماسی میں بالکل ٹھیک آں میکوں تاں حساب کتاب تے ناں کوئی بیماری اے

میڈا انہیں کوڑیں تے مکاریں مجوبیں تے بالکل یقین کونی۔ میں کلے جیئیں مرضی قسم کھا گھن ماسی میکوں بالکل ای کوئی کونی۔ تساں ہن تے یقین کرو اوندی ماسی اوں کوں سمجھیندیں آکھیا۔

ٹھیک اے میں من گھناں جو تیکوں کجھ کونی تے اے جن مجوپے کوڑ مرنیدن پر بابا غریب شاہ دا خلیفہ تاں جھوٹا کونی۔ بابے غریب شاہ دے مزار دا ناں سن تے سہاگن دے تن من وچ بھاہ بھڑگی تے اوندا احتجاج غصے وچ بدل گیا تے او آکھن لگی۔

سب کنے کوڑا تے مکار تاں او مردار اے جیئں اپنے تعویذ دا مُوکھا گھنن واسطے میں تے جن دا سایہ ہوون دا فتویٰ لاتے تے میڈے ڈکھاں دا منڈھ بدھے۔

ماسی گلاں شودی سدھی سادھی نے بھولی بھالی ہئی اوں خلیفے دے خلاف سہاگن دیاں گالہیں سن تے توبہ توبہ کرن پے گئی تے اوں کوں آکھیس۔

اُدھی جھلی دھی کجھ عقل کرائے کیا پئی آکھیندی ہیں توبہ کر جے خلیفہ سئیں کوڑ سچ گیا تاں ول اساں رل ویسوں۔

پر سہاگن دی کاوڑ دا کوئی انت ناں ہئی او اکھ ساون دی کالی بدلی آنگے گجے تے آکھیا۔

خلیفے جیہے پلیت تے خبیث لوکیں تاں بابے غریب شاہ سئیں جیہے بزرگ کوں بدنام کیتے۔ اے او کمینے تے نمک حرام لوک ان جیہڑے بزرگاں تے اللہ سئیں دے پیاراں دی چھاں تلوں تے اساں جیہے سادہ غریب لوکاں کوں لُٹ چھڑتے گمراہ کر ڈیندن۔

سہاگن دیاں گالہیں سن تے گلاں رون پے گئی تے روندیں روندیں سہاگن کوں آکھن لگی جیہڑی تے کالی دھی کجھ ہوش کر اساں کوں ناں رُول تے ول اوا اپنے ہتھ جوڑ تے دربار دے منہ کر تے خلیفے تے غریب شاہ سئیں کنے

معافیاں منگن لئے گی پر سہاگن ہالی تیئں جنیں تے ہوئیں کوں چنڑ کفنڑ لاتی پئی ہئی۔
اوندی ماسی گلاں روندی ہوئی کوٹھے وچوں باہر نکل گئی تے باہروں دروازہ بند کر ڈتس
تے سہاگن جنگل دیر تک روندی رہی تے اپنے دل دی بھڑاس کڈھیندی رہی
وت اللہ آدوں کوں روندیں روندیں کجھ ویلے نندر آگئی۔ اتھ رو روتے اوں کُج
کیتا ہا تے اوندے دل دا بار ہلکا تھی گیا ہا جو او کافی دیر تک سُتی رہی۔ عصر ویلے
اوں کوں جاگ تھئی۔ او اُٹھی تے دروازہ کھولن دی کوشش کیتی پر دروازہ
باہروں بند ہا۔ دروازہ کھڑکایس۔ پر کوئی کم کار اچ رُدھا ودا ہا۔ کئیں توجہ
نہ ڈتی۔ آخر تھک ہار تے او ول سم پئی۔ تے خیالاں وچ او سانول
دی محبت دی دلفریب وادی وچ پُجی۔ ہُن او ایں وادی وچ کلھی نہ
ہئی اوندے نال اوندا دلبر سانول وی ہا۔ اوندی قربت وچ اوکوں بہوں
سکون ملیا۔ پر سانول اوں کوں کجھ پریشان تے اداس لگدا ہا۔ اوں
ہتھ بدھ تے سانول دے اگوں عرض کیتا۔ سانول سئیں!
میکوں پتہ ہے توں میڈی وجہ توں موکھا ایں تے تئیں میکوں ڈیکھن
واسطے میڈے گھر دے چکر لاتے ہوسن۔ پر میں مجبور آں۔ انہاں لوکاں میکوں
کوٹھے وچ بند کر رکھے۔ اے بے سمجھ تے گھبلے لوک تیڈی محبت کوں جن بھوت
سمجھدن۔ انہیں کوں کیا پتہ جو میں تاں تیڈی محبت وچ بے وس آں۔ میڈا
سانول میں تیڈے واسطے ڈاڈھی موکھی آں میں تیڈی یاد وچ اواس تے
پریشان تھیندی آں تے لوک سمجھدن جو میکوں جناں دا دورہ تھی گئے تے
ول میکوں ایں کوٹھے وچ ڈھک گھتیندن۔ میں انہیں کوں وڈا سمجھیندی
آں پر اے میں تے یقین ای نی کریندے۔ پر سانول توں میں تے
یقین کر میں تیڈی یاد کنے کڈاہیں کنڈ نی ولائی۔ ہمیشہ تے ہر ویلے
تیڈے خیالاں وچ مست آں۔ جے میکوں میں تے اعتبار نہ آوی تاں ول
میڈی بے قراری دی گواہی اپنے دل کنے گھن سگدیں تے ہُن دی میڈا

تیڈے نال وعدہ اے جو مردیں دم تک تیڈی محبت وچ ایویں تڑپدی تے روندی راہساں۔ اے لوک میکوں اپنی جند کنے تاں جُدا کر سگدن پر تیں کنے جُدائی کر سگدے۔ ایندے بعد اوندا روح بھر ج گیا تے او چنگی جھٹ دل اپنڑیں مست ملہاری اکھیں وچوں ہنجوں دے گوڑھے تڑمیندی رہی۔ دل اوں اللہ کنے دُعا منگی۔ اے میڈا سوہنا تے پیارا رب آ۔ میں تیڈی ہک گناہ گار تے ادنیٰ جی بندی آں۔ میں سُنڑیم جو ہر کہیں دی سُنڑیندیں۔ جے اے سچ اے تاں میڈا اسیجا تے سوہنا اللہ میڈی وی سُنڑ۔ توں بے شک سب کجھ جانڑدیں تے سب کجھ ڈیکھدیں۔ میڈی حال حقیقت دا تیکوں پتہ اے توں میڈا کہیں لوکیں کنے جان چھڑا۔ ہک واری میکوں میڈے ڈھول دی صورت ڈکھا تیکوں اپنڑے ڈھول دی قسم۔

دُعا دے بعد اوں دروازہ کھڑکایا۔ تھوڑی دیر دے بعد دروازہ کھُلیا جام کریمے دے نال ہک بیا آدمی وی کوٹھے وچ آیا۔ شکل کنے تاں بزرگ لگدا ہا۔ او فوراً سمجھ گئی جو ہک بیا بھُوپا یا کوئی پیر اپنڑی بزرگی ڈکھاونڑ آئے او بزرگ شکل دا آدمی سہاگنڑ کوں عجیب جئی نظر نال ڈیہدا تے ول اوں کریمے کوں آکھیا۔ جو توں باہر ونج تے ہک کالے ککڑ کوں ہتھ وچ کر۔ جام کریم حاضر سئیں آکھ تے باہر نکل گیا۔ تے بزرگ صورت آدمی انتہائی گندیں اکھیں نال سہاگنڑ کوں ڈیہدا تے اوندی نیت وچ وٹ پئے گیا تے او کھٹ تے سہاگنڑ دے نال باہنڑ لگا پر سہاگن تڑپا مار تے اُٹھی کھڑی تے ہیر دے شیطان دا پورا قبضہ تھی گیا ہا۔ او دی وی اُٹھی کھڑا تے اوں کوں آکھیس۔

ڈیکھ لڑکی: توں ایں وقت بالکل میڈے قبضے وچ ایں میں تیڈے نال جیہا چاہواں اونویں کر سگداں۔ تیڈا جن بالکل میڈے تابع ہے جے توں

میڈا اک کم کریں چا تاں میں تیکوں ایں جن دے قبضے اچوں مکمل آزاد کر ڈیساں
ناتاں ایں جن دے نال نال بک بیا جن جینہاں ڈیساں تے ول او ہے وی بک گھلپ
تیڈے تیڈی گچی وچ سٹ ڈیساں تے توں کھڑیاں مار مار تے مر ویسیں
تیڈے واسطے چنگاں ای جو توں میکوں راضی کر چھا۔ توں سوچ گھن میں
تھوڑی دیر بعد ول آساں

ایندے پیرا او بزرگ صورت شیطان کوٹھے وچوں باہر نکل گیا تے دروازہ
ول بند کر ڈتس۔

سوہاگن ایں شیطان دی نیت سمجھ گئی ہئی۔ او ایجھے پیریں فقیریں کنے
پہلے ای بہوں نفرت کریندی ہئی پر او اپنے رشتے داریں دے اگوں
مجبور ہئی۔ او ہن آون آلے حالات تے غور کرن بیٹھی عزت دے خوف تے
ڈر کنے ڈکدی بیٹھی ہئی۔ اوندا دل آکھدا ہا جو دھاڑ دھاڑ کرتے سارے
لوکیں کوں ڈساواں جو تہاڈے پیر دی کیا نیت اے۔ او رو رو تے او ساریاں
گالھیں ڈساون چاہندی ہئی۔ جیہڑیاں او نقلی پیر اوندے نال کیتیاں
ہن پر اوایں ڈر کنے چپ ہئی جو لوک میڈے گالھیں تے اعتبار نہ کریسن
کیوں جو او میکوں پاگل تے جھلی سمجھدن۔ او اپنی عزت آبرو دی حفاظت
واسطے وڈا سوچیا پر اوں کوں کجھ سمجھ ناں آئی۔ آخر دی باقی اوں کوں بیا
کجھ ناں سجھیا تے اوں اللہ دی بارگاہ وچ اپنی اردا س پیش کیتی اوں
آکھیا میڈا رب سئیں تو میڈی ایں شیطان کنے حفاظت فرما تے میکوں ہمت
ڈے جو میں اپنی عزت دی حفاظت کر سگاں۔ ایندے بعد اوں کوں جتنیاں
قرآن پاک دیاں سورتاں یاد ہن پڑھن بہہ گئی۔ او پیر جیہڑا بناں آلی سرکار
دے ناں نال مشہور ہا کریمے دے گھر دے اگواڑ وچ ہک کھٹ تے
بیٹھا ہا تے باقی سارے لوک دھرتی تے بیٹھے ہن۔ جیندے وچ مرد تے عورتاں
دوہیں شامل ہن۔ وستی دا ہر آدمی پیر سائیں دا ناں سن تے اوندی زیارت

کرݨ واسطے جام کریے دے گھر ٹُریاں۔

ڈیکھدیں ڈیکھدیں سارا اگوارڑ بھر بچ گیا پر زیارتی ہالی تک امدے پئے ہن تے جیڑھا امدا ویندا ہا او پوری سِک تے ادب نال پیر سائیں دے اگوں جھکا تھی تے اوندے ہتھیں پیریں کوں چُمیندا اتے ہک پاسے تھیندا ویندا ہا۔ پیر سئیں دی غروری تے اکڑ دا اے حال ہا جو وڈا ہُووے کے چھوٹا اوں کوں چھڑا اکھیں ہتھ دی چونبڑی ڈے تے پچھی تے جھک گھندا ہا۔ لوک ایں انسانیت دی توہین کوں غنیمت تے سعادت سمجھ تے خوش نہال تھی ویندے ہن۔ اے جاہلیت تے ہتک دا کھیل چنگی جھبت لگا رہیا۔ ول پیر سئیں دے حکم نال لوکیں کوں اُتھوں پرے کر ڈتا گیا۔ جیں ویلھے سر کوئی آسے پاسے تھی گیا تاں پیر سائیں کریے کوں نال سڈ تے اوں کوں آکھیں۔

مریدا! ہیں نگاہ بھنوائی ایم تیڈی بالڑی کوں وڈا زاہر جن ایں۔

کریے پیر سئیں دے پیریں تے ہتھ رکھ تے عرض کیتا

سئیں تول مُرشد ایں سبھ توں سدھا تھی پُچھیں تاں اے تاں ہک جن اے۔ کئی جن ہُودن ہا تاں سبھے واڈ ویندے وَنجن ہا۔ سئیں اساں تے مہربانی کرو تے بالڑی دی جان چھڑاؤ تے تساں جینویں خوش تھیو تہاکوں ایویں خوش کرلیساں۔

پیر اپنے مقصد کوں کامیاب تھیندا ڈیکھ تے آکھیا۔

ٹھیک اے جام کریاں۔ جے اساں تیڈی بالڑی جن کنے جان چھڑا ڈیویوں تاں کیا بُول ڈیسیں۔

جام کریاں پیر کوں راضی تھیندا ڈیکھ تے اوندی خوشامد کریندیں آکھیا

سئیں جیڑھا حکم کریسن انشاء اللہ او پورا کرلیساں۔

اچھا ٹھیک اے تاں ول او جھوٹ مینڈی تی ہا
جھوٹ دا شوق ستے ہئے تاں جام کریاں ہے لیشانہ تھیا۔ ول گوڈی دی گل

ڳالھیں آکھیس ۔ سئیں ! اویں تاں سارا ترکہ تہاڈا اے پر تُساں جھوٹ دے بدلے وچ او گھبری کا ڈں گھنو چپ ۔

ڈِٹھی ناں کریساں ! پہلے تاں تئیں آکھیے جو پُتر منگسو او بول ڈیساں تے ہُنئیں نال اپنے دھرسے کنے پھر گئیں ۔ پیر سئیں تھوڑا جیہا اُتوں اُتوں کاوڑ ڈیندیں آکھیا ۔

ناں میڈا سئیں تُساں کاوڑ نہ کرو ۔ اصل وچ اے جھوٹ میڈی کوئی جام کریے جھوٹ ناں ڈیوݨ واسطے کوڑ گھڑتے ماریا ۔ پر پیر سئیں وی وڈ پھڑ کار ہا او اونکوں ولا ڈیندیں آکھیا ۔

ٹھیک اے جھوٹ تیڈی اپݨی کوئی تاں جھوٹ ڈے سئیں کوں اے گھوں ڈے چاتے بس تاں چھڑی ایہا جھوٹ گھنساں ۔ اگی تے تیڈی مرضی اے ۔

جام کریے کوں اے نسل آلی جھوٹ وڈی پیاری ہئی تے او اینکوں سِک نال پالی کھڑا ہا ۔ پر اوں کوں سہاگݨ دی خاطر پیر سئیں کوں جھوٹ ڈیوݨی پئی ۔ اوں پیر دے پیریں تے ہتھ رکھ تے آکھیا ۔

سئیں ! میں تہاکوں اے جھوٹ ڈیساں تُساں دل جاہی کرو پر میڈی بالڑی کوں ٹھیک کر ڈیو ۔

پیر تسبیح دا منکا تے منکا سٹیندیں آکھیا ۔

جے جھوٹ میڈی اے تاں ول توں تاں بیا فکر کر ای ناں ہُݨ میں چاناں تے میڈا کم چلنے ۔ پر ہک چیز دا خیال رکھیجو جیں ویلھے میں اوں کوٹھے وچ اپݨا عمل شروع کراں تاں تُساں ہوں وقت تک اندر نی آوݨا جتنے تک میں خود تہاکوں ناں سڈاں ۔ کیوں ناں بالڑی رُودے پیٹے ۔ بھانویں دھاڑ دھاڑ کرے ۔ تُساں کوئی دخل نی ڈیوݨا ناتاں ول آساڈی کوئی ذمہ داری نہ ہوسے ۔

جام کریے پیر کوں یقین ڈیویندیں آکھیا۔
قبلہ سئیں! تساں ایں چیز دا تاں فکر ای نال کرو جیہڑیں تہاڈا حکم
تھوے او نویں تھیسے۔
ایندے بعد او پیر کوں خوش کرݨ واسطے مروڑے ڈیوݨ بہہ گیا۔ پیر اکھیں
موٹیاں جلتے تسبیح دا لٹا کالا ڈلنس۔ ڈیکھݨ وچ تاں سئیں تسبیح پڑھدے
پے ہن پر اوندے خیال وچ سہاگݨ تے اوندی مارو جوانی ہئی ہدے تے او اپݨیاں
شیطانی حرکیاں سوچیندا پیا ہا۔
پیر واسطے مانی ٹکر تیار تھیندا پیا ہا۔ گگڑیں پلا زردے پکدے پے ہن تے
پیر سئیں لوکیں کے رُوپ چھاوݨ واسطے مراقبے دی اُنگل جثائی پیا ہا
ہر کوئی پیر سائیں دی عبادت ڈیکھ تے اپݨی اپݨی رائے ڈیندا پیا ہا۔ کوئی اوں کوں
اللہ دا پہنچیا ہویا بزرگ اکھیندا پیا ہا۔ تے کوئی اوں کوں ولی تے کجھ اوں کوں
غوث تے قطب پے اکھیندے ہن۔ وستی وچ ہر آدمی دے دل وچ اوندا
ہک مقام بݨ گیا ہا۔ جام کریاں تاں اوندیاں تعریفاں کریندا تھکدا ای ناں
ہا۔ کالا لیلا آنوݨ دے بعد۔ پیر اپݨے خاص چلے وچ بہہ گیا۔ تے لوکیں کوں
اوں کنے پرے کر ڈتا گیا۔ جہڑا جام کریاں اوندی خدمت واسطے
بیٹھا ہا۔ تھوڑی دیر دے بعد ہک چھوکرا بھجدا آیا تے جام کریے کوں
آکھیس۔
ماما سمارا ای آندا پے۔
کریے جام سمارا دے آوݨ دا سݨ تے آکھیا۔
ودھے شکر ای اللہ سائیں آں۔ بالڑی دا پیو تاں آیا۔
او اگے تے ودھ تے جام سمارا کوں ملیا۔ اوں نال حال احوالی تھیا۔
تے ول اوں کوں پیر سائیں ڈے کچھ آیا۔ ہݨ پیر چلے کنے فارغ تھیا بیٹھا ہا
جام سمارا اوندے قدماں تے ڈھے پیا۔ اوں ہا پیر دی شکل وچ ڈیکھ تے سمجھ گیا

جو اے کوئی بھوں وڈا بزرگ اے۔ ول اوں جام کریمے کنے پچھیا۔

ادا کریماں اے کھرے پیر سائیں ہوریں ان۔ کریمے پہلے سئیں ڈوں ڈٹھا تے ول اوں کوں جواب ڈتس۔

ادا اے جتاں آلی سرکار ان۔ بھوں وڈے تے پہنچے ہوئے بزرگ ان انہاں کوں میں اپنی بالڑی واسطے گھن آیاں۔

بالڑی واسطے تے جام سمار پریشان تھی گیا تے جام کریمے کنے پچھیس۔

سہاگݨ دی طبیعت اجݨ تئیں ٹھیک کونی تھئی۔

جام کریماں جام سمار دی پریشانی ڈیکھ تے اوں کوں آکھیس۔

نہ پچھ ادا۔ سہاگݨ اساکوں وڈا ہلاک کیتے۔ پر ہݨ ڈوں سونجھا نہ تھی۔ آئے سئیں آئے بیٹھن۔ ہݨ سبھو کجھ ٹھیک تھی ویسے۔

جام سمار اوں کوں پریشان تھیندیں اوکوں آکھیا۔ خیر اللہ چنگا ئی کرے پر اے ڈسا ہݨ سہاگݨ کتھاں اے۔

جام کریماں اوندی سونجھاری تے گھبراٹے کوں محسوس کریندیں اوں کوں تسلی ڈیوݨ واسطے آکھیس۔

ادا ول ہݨ سہاگݨ ٹھیک تھی ویسے تے اوہے سہاگݨ ڈوں کوٹھے وچ ای۔

ول جام سمار اٹھی تے سہاگݨ ڈوں ٹرپیا۔ کوٹھے وچ تھوڑا تھوڑا اندھارا تھی گیا ہا۔ پر سہاگݨ اپنے پیو کوں سنجاݨ گدھا۔ تے ترپ مارتے پیو کوں چنبڑ گی۔ چنگی جھبٹ او پیو دے سینے نال لگی کھڑی رہی۔ ول او رو رو تے آکھݨ لگی۔

ابا میکوں کیجھے ظالمیں کنے چھوڑ گئیں۔ جنہاں میکوں ایں کوٹھے وچ ڈھک ڈتے تے میڈی ہک گالھ تے وی یقین نی کریندے۔ ابا توں میڈے تے یقین کر، میکوں بالکل ای کجھ کونی۔ میکوں ایں عذاب کنے

بھلا ے گھر گھن چل ناتاں اسے لوک میکوں خیری چیری آکھ تے صحیح پیتا دتا چھیری
نا ڈیسن ۔ ہمن اوندی حالت ڈیکھن آلی ہئی ۔

جام سمارا دن کوں تسلی ڈیندیں آکھیا ۔

میڈا اینز توں ٹھیک تھی ویسیں ۔ باہروں پیر سیئیں آیا ہے اوں میکوں
بالکل ٹھیک کر ڈیسے ۔

پیر داناں سُن تے سہاگن دے تن بدن وچ بھاہ لگ گئی ۔ اوندی
نیت بھی جو پیو کوں پیر آلیاں ساریاں گالھیں ڈسا تے پیر دے ہیر پھیر
کرا سٹے ۔ پر اوں کوں اپنے شرم حیا موکل نہ ڈتی ۔ او حیرت کر تے چپ کر گئی
پچھ پیو کوں آکھیس ۔

ابا میکوں ایں پیر کنے بچا ۔ میں قسم چیندی آں جو میکوں کجھ کونی ۔ توں
ابا میں تے یقین کر میکوں کجھ کونی ۔ نا تاں اے پیر چلھ تپا تے میڈی بلجی
وچ شیشے تے میں کموٹریاں ماڈتے مر ویساں ۔

جام سمار اپنی دھی دے سر تے ہتھ رکھ تے آکھیا ۔

سہاگن پُتر جڑا توں ٹھیک ایں پر دل دی وہم مٹ ونجے تاں چنگا ایں ۔
ابا تیکوں میں تے یقین نی آیا ۔ میکوں اماں دی قسم جو میکوں کجھ کونی ۔
ہن تاں میں تے یقین کر جو میں ٹھیک آں تے ہن ایں پیر کنے میکوں بچا ۔

جام سمار اپنی گھر آلی دی قسم سن تے سوچیں پئے گیا ۔ اوں کوں یقین آ ون
پے گیا ۔ سب کجھ اوندے اگوں شیشے کدی کھڑی ہالی تے او دی رووݨ پئے
گیا تے دل کافی دیر تک دوہیں پیو دھی روندے رہے ۔ آخر جام سمار
دے دل وچ اولاد دی محبت جاگ پئی تے اوں کوں تسلی ڈیندیں آکھیس :

اچھا میڈی دھی ہݨ توں نہ رو ۔ میکوں پتہ نہ ہا جو تیڈا ماسٹر تے ماسی تیڈے
نال ایجھا ورتاوا کریسن ۔ پر انہاں جیڑا کجھ وی کیتے تیڈے بھلے واسطے کیتے ۔ جتنے
پاک دامن ہئے او ہر وقت تیڈا سکھ منگے ۔ پر میکوں ہݨ یقین آ گئے جو توں

بالکل ٹھیک ایں۔ میکوں کوئی جِن بُھوت کوئی۔ اے میڈا اساڈا وہم ہا۔ تے جیکر توں ٹھیک نال دی پوریں ہیں تے دل دی تو ٹِن ٹھیک ہاؤیں۔ کیوں جو تلی اپنی ماء دی قسم چاتی اے۔ میکوں ہُن بِنے رب دی قسم توں تاں میڈی تک دھی ایں۔ جے میڈی ہی اولاد ہوندی وی او تیڈی ماء دے نال تے قربان کر ڈیواں ہا۔

اے آکھ تے دل اوں، سہاگڻ کوں آکھیا۔

اُٹھی پُتر تیاری کر گھر چلوں ہیں تیکوں ہُڻ اتھاں ہِک جھٹ دی نال رہڻ ڈیساں۔ پیو نے دھی کوں کھڑے کوٹھے رہچل باہرا امداڈ ڈیکھ تے جناں آل سرکار دے ہچوں چڑھ گئے۔ او ندا دل خوف کنوں ریل گاڈی آنگے بھجڻ لگ گیا۔ اوندا ساہ سُک گیا۔ او سمجھ گیا جو شائیت چھوکری اپنے پیو کوں آکھو کجھ ڈیس ڈتے تے ہُڻ اوندا پیو آتے میکوں کپ رکھیسے۔ او کھٹ توں اُٹھی تے بھجڻ چاہندا ہا پر اوندیں لتیں رہ ڳیاں ساہ چھڑوا گیا۔ ہتھ کنوں تسبیح ڈھے پیُس۔

حجام سمار کوں نال امداڈ ڈیکھ تے اپنیاں اکھیں موٹ گِدھیں تے کَھٹ تے پھڑاں تھی پیا۔ حجام سمار نال آتے حجام کریے کوں سڈ لیس۔ او سہاگڻ کوں اوندے کھڑے ڈیکھ تے حیران پریشان تھی گیا۔

ادا خیر ہے سہاگڻ کوں کیڈے گدھی ویندیں۔

حجام سمار اوں کوں جواب ڈتا۔

اخیر لے میڈی دھی بالکل ٹھیک لے۔ ہیں سانگے ایں کوں گھر گِدھی ویندا ں۔

پیا ادا ایں کوں تکلیف لے۔ ایکوں تاں حساب اے تے ایں تے ہزار جن دا قبضہ لے۔ توں کجھ سوچ تاں سہی ہیں ایندے واسطے میں توں آللہ لئے متعلق نتیں نال کھن آیاں۔ حجام کریے اوں

کوں سمجھیندیں آکھیا۔

تیڈی گالھ سچی اے جو تیئں وڈی تکلیف نال پیر سئیں کوں آندے نالے تیڈا پیسے تے تھوڑا اے پیر سئیں کتے دی ہیں تکلیف دی معافی منگواتے انہاں دی مُٹھی شوہل دی ہیں خود ڈیساں۔ انہاں کوں سویرے میڈے گھر گھن آنویں۔ ہیں انشاء اللہ انہاندی نوکری ڈیساں۔ اے آکھ تے جام سمار سہاگݨ ڈے ہاں گھن سنے گھر ٹوں ٹر پیا۔ جام کریمے اوں کوں وڈا سمجھایا۔ وڈیاں منتاں زاریاں کیتئیں۔ اوں کوں آکھیس۔

ٹھیک اے ادا سمار توں سہاگݨ دا بھُل دھاگہ نہ گھن پر ہیں دیکھیے تاں گھر نہ ونج۔

پر جام سمار اوندی ہک دی نہ منی تے گھر روانہ تھی گیا۔ اوندے ونڄݨ دے بعد پیر سئیں کوں کجھ ہوش آیا تے سری بیٹھے تے دل جا ہی کیتس جو منتاں کڈھا ہوں آسوں پاسوں وڈا تے ہی۔ ایڈے اُوڈے ڈیکھݨ دے بعد اوندا آقا جاہ تے آیا۔ پر اجݨ دی اوندے دل وچ خوف ہا۔

اوہوں وقت ڈیکھاوے دا کوڑ ٹیچ تے بجھ ونڄݨ چاہندا ہا پر جام کریمے اوں کوں منتاں ترلے کرتے پر جایا۔ تے دل وڈی خوشامد برآمد کرتے مائی کھوائیس۔ پر پیر سائیں کوں مائی روح نہ ڈتی۔ اوندے دل وچ اجݨ دی اے خوف ہا۔ جو متاں جام سمار آتے میکوں قتل کر ڈیوے۔ ایں ڈر کے الّوں ویڑا اچیا بیٹھا ہا۔ اوندی تسبیح والی تیئں تلے پئی ہئی۔ اوندیاں پھوسیاں کپال تے تیں۔ بس اوں کوں باقی لوکیں دے سُمھݨ دا انتظار ہا۔

مائی نکر کنے فارغ تھی ہر کوئی سُم پیا۔ ڈیکھݨ گھلیا کھڑا ہا تے ڈینہہ دے ...

لم کالیں کنے ہر کوئی تھکا ٹٹا پیا ہا۔ ہیں ویلا نہ تھی تے ہر کوئی سُم پیا ...
... گھر مارٹ سے گیا۔
... تے باہر ...
... ویلا رات دا ... اٹھا

ڈیندا گھوڑی ہک پناں۔ چٹی سبز دی گھوڑی سنج تے کالا لیلا بغل مارتے۔ تھدا ہتھار تے پیر رکھیندا تے لکدا چھپیندا گھر کنے باہر نکل آیا۔ باہروں گالھ وچ کتے وی بھونکیس۔ پر پیر سئیں کوں شر کیں لا ناں اگو نہ سمجھیس۔ گھوڑی تے چڑھ تے لیلے سمیت والم تھی گیا۔ کتیں دی بھونک سُن جام کریے کوں جاگ تھی گئی او اٹھیا اپنے ڈھور ڈھگی سنبھالیس۔ پیر سئیں دی گھوڑی ڈیکھے تاں اوں کنے تے ناں ہئی۔ تیکھے تیکھے باہر گیا ڈیکھے تاں ہک جوان گھوڑی کوں چالی لائی ویندے تے لیلے دا بکاٹ وی اوندا پے۔ چور چور دی دھاڑ کیتس۔ پر لوکیں دے آون کنے پہلے جوان اندھاری رات وچ گم تھی گیا۔ ام غم تھی تے جام کریاں تے ڈو چھے لوک پیر ڈے آئے۔ ڈیکھن تاں پیر سئیں وی غائب ان۔ انہیں دے دل وچ خیال آیا جو شائت پیر سئیں کوں چ گن۔ سنجھنی کوں پیر سئیں دے کوڑ تکا تے دھجن تے او سبھے ادمانی تھئے۔

اج رات سالول کوں نندر نہ آئی اوں ساری رات سہاگݨ دے دیدار دے تصور وچ گذار ڈتی۔ اوں کوں ہن اپنے محبوب دی جدائی بہوں تکلیف ڈیندی پئی ہئی۔ او دلبر دے ہجر تے فراق وچ محبت دی معراج تے پہنچ گیا ہا۔ او ہر ویلے محبوب تے تصور وچ گذارݨ دا عادی نال تھی گیا ہا۔ پر اوں کوں ہݨ اپنے انتظار دا پھل ملݨا ہا۔ اج قدرت اوندے دلدار کوں اوندے سامݨے آوݨ دا پروگرام بݨایا ہا۔ او اج بہوں خوش تے شاد ہا۔ اوں کوں یقین ہا جو وقت تے حالات اوندے اتے پوری طرح مہربان ان۔ اوں محبت دے اظہار کیتے سوہݨے تے خوبصورت لفظیں دا گلدستہ بݨایا ہا۔ اوندی محبت دا تاج محل تیار تھی چکیا ہا تے ایں پیار دے تاج محل وچ نورجہاں تھاوندا جیا۔ مگر ساری دنیا کنے بے خبر تھی تے قول واقرار دے چراغ جلاوتے ہن۔ ہݨ اوں کوں اپݨی محبت وچ تھوڑی گھٹی رکاوٹ دی نہ بھجدی پئی ہئی۔ او چپ چاپ ساری دنیا کنے کنارہ کر تے بارگاہ عشق وچ حاضری ڈیوݨ چاہندا ہا۔

او سویرے سویرے اُٹھیا ۔ دھاں پان تے سفید سرمہ کرتے تیار تھی گیا اوں شیرو کوں تاں رتو کا آکھ ڈتا ہا جو فجر سجھ ابھرنے کوں ہیڈی گھوڑی تیار ہوئے ۔ او بندوق چاتے ویڑے نے آ گیا ۔ اوندے حکم دے مطابق شیرو نے گھوڑی تیار کر کھڑائی ہئی ۔ او بغیر کہیں دے نال گھنیں روانہ تھی گیا ۔ وستی دے تھوڑا او باہر گیا تے اوں کوں احساس تھیا جو ہیں تاں وقت کئے ڈھیر سارا پہلے ویندا پیاں پر اج اوندے نزدیک دنیاداری تے کہیں رکھ رکھاؤ دی وقعت نہ ہئی ۔ اج او ہر رکاوٹ کوں پچھی سٹے چھوڑ آیا ہا ۔ اوں گھوڑی دی رفتار کم کریندی پر سفر جاری رکھیس ۔ خان دا گھر وستی دے کونے ہا ۔ جھٹ وچ گھوڑی وستی پہنچ ہئی ۔ سانول اجڑے اوڈے ڈٹھا پر باہر کوئی بندہ دا کیہہ نہ ہا ۔ گھوڑی کوں اُتھاہیں بدھ کھڑائیس تے کجھ سوچن دے بعد ہمت سار دے گھر ڈوں ٹر پیا ۔ دروازے تے پُجن تاں دل دیاں دھڑکناں تیز تھی گیاں ۔ بے چینی تے بے قراری وچ اضافہ تھی گیا ۔ تے دیدار دی خواہش ولیٹ گھدس ۔ وصال دے تصور دا خمار شروع تھیندیں نال ہتھ خود بخود کنڈے ڈوں ودھیا ۔ تے دل گھر اچوں ہک نازک تے معصوم آواز آئی ۔

"کون"

سانول ایں آواز کوں سنیاݨ گیا جو ایہ سہاگݨ دی آواز اے ۔ او ایں آواز کوں کیوں نہ سنیاݨدا ۔ ہیں آواز تاں اوندا دل کھسیا ہا ۔ تے ایں آواز وچ ایجھا جادو تے اثر ہا تے جیڑھا دل ایں کوں سݨ گھنے ہا او اپݨے آپ وچ نال رہ نہ ویندا ہا ۔ تے سانول تے تاں ایندا اثر پہلے دی ہا تے ہُݨ دی اوندے پیش اُڈݨ لگ پئے ۔ پر اج او فیصلہ کر تے آیا ہا جو اپݨے دل دی آواز اُتے لبیک ضرور آکھسیاں ۔ ہݨ ساریاں مصلحتاں تے تکلف بے معنی تے بے مقصد ہِن جیہیں واسطے اوں اتنا اوکھا ناک انتظار کیتا ہا ۔ او ہُݨ اوندے سامݨے ہئی صرف اوہو ہک دروازہ ہا ۔ سانول دی محبت کوں ہݨ کوئی رکاوٹ نہ بھاندی

نے اوں ودھ تے دروازے کوں دھکا ڈتا تے دروازہ کھل گیا۔ اوندی سرکار اوندے سامنے ہئی۔ اوہا سرکار جہیں دا سطے او ہر ویلے اداس تے مونجھا رہندا ہا۔ او حسن دی ملکہ اوندے سامنے ہئی۔ جہندی ہک جھلک اوندا سکون تے آرام برباد کر ڈتا ہا تے ہن او ہستی اوندے اگوں جلویں دے ڈھک لائی کھڑی ہئی۔ محب تے محبوب ڈوہیں ہک ٻئے دے سامنے کھڑے نال کائنات دیاں ساریاں رعنائیاں سمٹ تے انہاندے چہرے تے آ گئیاں سارے جہان دیاں خوشیاں انیس دے دل وچ کٹھیاں تھی گئیاں ہن۔ ڈوہیں دے دل وچ ہک طوفان رکیا کھڑا ہا پر ڈوہیں چپ چاپ ہن۔ ایں خوبصورت سنجوگ تے بے پناہ خوش تے شاد ہن۔ ایں حسین موقعے کوں فائدہ اٹھاون واسطے بیقرار ہن۔ پر کہیں کوں حوصلہ نی تھیندا ہا جو ہک ٻئے کنے نظراں ہٹا تے اپنڑے اپنڑے دل دا پیغام ڈیون

انیس تے ہک ٻئے دے حسن دی ہیبت دا اے عالم ہا جو ڈوہیں جتھاں ہن اتھائیں کھڑے دے کھڑے رہ گئے۔ کہیں کوں اے خیال نہ رہیا جو کہیں اینویں ڈیکھ گھدا تاں بدنامی تے رسوائی تھیسے۔ اج او شراب وصال دے نشے وچ اتنے مدہوش تے مست ہن جو انہیں کوں اپنڑے سوا پوری کائنات وچ بیا کوئی نظر نہ امدا ہا۔ چنگاں لحظہ اینویں گزر گیا۔ اجنڑ تئیں کہیں کوئی لفظ نہ بولیا ہا۔ او ہک ٻئے واسطے مونجھے ہن تے دل دا تے اپنی ہک لمبا ونڈ چاہندے ہن۔ او بھج تے ہک ٻئے کوں بھاکل پاونڑے پوری دنیا توں بے نیاز تھیونڑ چاہندے ہن۔ پر او اپنڑے قدم ودھیندے کن تاں پیر ساتھ نہ ڈیندے ہن۔ کجھ بولنڑ چاہندے ہن تاں زبان چپ تھی۔ انہیں محبت دے اظہار کیتے جیڑھے جیڑھے لفظ کٹھے کیتے ہن او لفظ دماغ کنے اینویں اڈ گئے جیویں اڈاری دے نال ونڈیں دے تھکے پن آ [illegible] لفظیں دے [illegible] اوناں مسل مسمار

سمجھایا جیہڑا نئیں اپنے اپنڑے دل دی ترجمانی واسطے بنڑایا ہا۔ آخر ساکوں کجھ حوصلہ کریندے اوں کنوں پچھیا۔

ہیں اندر آ سگدا ں؟

سہاگنڑ جواب ڈیونڑ دی بجائے کھل پئی تے دل شرما تے تلے منہ کریندے سالھ ڈے پڑ بی۔ ساکوں کوں اوندی اے ادا بہوں پیاری لگی۔ ساکوں ہنڑ گھر دے اگوار ڑ دے وچ آگیا ہا۔ او اوکوں آکھنڑ لگا۔

سہاگنڑ کھڑ میڈی ہک گالھ سنڑ۔

ہنڑ او کھڑ بئی تاں ساکوں ٹر دا ٹر دا اوندے نال آگیا تے اوں کوں آکھنڑ لگا۔

میکوں امید اے جو میکوں اور روایتی لفظ ناں آکھنڑے پوسن جیہڑے اپنڑے محبوب کوں اپنڑی محبت دے اظہار کیتے آکھنڑے پوندن۔ میڈا دل گواہی ڈیندے جو میڈے دل دا پیغام تیڈے دل دے وچ موجود اے۔ میکوں اے وی یقین اے جو جیہڑیں جذبات دے وچ میں جلدا پیاں اوں بھاہ دے لمبے تیڈے دل دے وچ موجود ان تے میکوں اے آکھنڑ دی وی لوڑ کوئی نئیں جو میں تیڈے واسطے کتنا اداس۔ موجھانے پریشان رہیاں۔ دل دی اتنا ضرور آکھساں جو ساکوں اپنڑا دل سینے اچوں کڈھ تے تیڈے قدمیں دے وچ رکھ ڈتے ان تے تیڈی مرضی اے جو توں اینکوں پیریں نال لتاڑ تے پھینک ڈیویں یا اینکوں چا تے اپنڑے دل دے وچ وسا گھنیں۔

ساکوں دیاں گالھیں سنڑ تے اوندی جان دا رواں رواں باغ بہار تھی گیا۔ او کجھ آکھنڑ دا واسطے سنہری پر شرم کنوں چپ کر گئی۔ اوں ڈو ترائے چیڑے تھیا۔ ساکوں ڈٹھا جو او کجھ آکھنڑ چاہندی اے پر چپ کر ویندی اے اور اونہے منہ کنوں اپنڑی محبت دا اقرار سنڑن دا بہوں چاہیندا ہا ساکوں سہاگنڑ کوں بول تاں سہی۔ توں کجھ آکھنڑ تاں چاہندی ہئیں؟

ڈیپ کر ڈیندی۔

توں شایت ای جان دی جو میں تیڈے بارے سُنن واسطے کتنا بے قرار آں۔ میکوں تیڈے انہیں نازک تے گلابی لباں کنے لفظیں دے پھُل کر دے ڈیکھن دا کتنا ارمان اے۔ کجھ بول سہاگن کجھ بول دی اکھڑی سامنڑے تیڈا ڈھول دی۔ دل اوندے لباں کوں جنبش تھئی تے ہوٹاں دا ہینہ وسن پئے گیا تے انہاں ہوٹھلاں دی وساندے چوں ہک دل کھٹندی آواز آئی۔

سانول! میں کنے او لفظ کوئی جنہیں دے نال میں اپنے دِل دا حال سُناں سگاں۔ شایت میں اپنے دل دا حال اُو ہو جاہ نہ ڈسے سگاں پر اتنا ضرور آکھساں جو تیڈے بغیر میں نال کیا گزر دی رہی اے۔ توں اپنے دل کنے پچھ گھن۔ میڈے نزدیک تیڈی محبت میڈا ایمان لے پر میں دُنیا کنے ڈردی آں جو او میں کنے تیکوں کھس ناں گھنے۔

سانول اوکوں جواب ڈِتا۔

ایں معاملے وچ صرف میں اے آکھساں جو سانول چھڑا پو چھڑا تیڈا اے۔ انشاءاللہ تیڈی محبت وچ ہیاکوئی شریک ناں تھیسے۔

سہاگن! سانول دے پیار محبت کوں پہلے ای جانڑ دی ہئی۔ او صرف اوندے مُنہ وچوں اے اقرار سُنن چاہندی ہئی۔ تے ہُنڑ او اوندے مُنہ وچوں اے سُن تے باغ بہار تھی گئی تے اوں کوں آکھئیس۔

سانول! ہُنڑ توں چھڑا میڈا سانول ایں تے انشاءاللہ سہاگن چھڑی تیڈی سہاگن ایں تے جے تیں جیاتی لے تیڈی رہسے۔

سانول سہاگن دے مُنہ وچوں اے اقرار سُنڑ تے خوش تھی گیا تے آکھیُس سہاگن! میکوں تیڈے نال پیار اے تے پیار زندگی وچ ہک واری تھیندے۔ تے دل او پیار زندگی تاں زندگی رہی لگے جہاں

وی نی جھلا سلے میڈا وعدہ ہے جو میڈا دل ہن تیڈے دل نال دھڑکے، میکوں پتہ ہے کیں وقتے گھنڑ دی ہمن کوئی توڑ نی۔ میکوں اپنی محبت تے یقین ہے۔ تے جیکوں کوں اپنی محبت تے یقین ہوے او کیڈا ہیں وی زمانہ تاں زمانہ وڈے کنے وڈے طوفان کنے دی شکست نی گھمندا۔

سہاگن ایندے جواب وچ کجھ آکھن چاہندی ہئی پر باہروں جام سمار دا الا آیا تے دل او ہک واری وڈے پیار تے ادا نال ڈیکھ تے سالہ ڈول تڑپی تے سانول اگواڑ وچ ہک کھٹ تے بہہ گیا۔ جام سمار اندر آیا تاں سانول کوں ڈیکھ تے وڈا خوش تھیا۔ تے بھج تے وڈی ہک نال آن ملیا۔ اپنے سر کنے ہک چھوٹی جی گنڈھڑی تلے رکھ نے اوں کنے پچھیس۔

سانول سئیں! کیجھے ویلھے آئیو۔

با چاچا سمار میں کجھ جلدی آ گیا ہم۔ تساں کوں ناہوے تے میں تہاڈی راہ جلیندا بیٹھا ہم۔

جام سمار بہوں خوش تھیا تے اوندا مقصد رائیت کھنیا۔ ول اوں سانول خاں کوں آکھیا۔

سئیں تساں لحظہ بہو میں سامان اندر رکھ آواں۔ ول او گنڈھڑی چاتے سالہ وچ لنگھ گیا ول او کھار تے لول گکر گدھ تے اوکوں بٹھا ون رہیا تے سہاگن آپنے محبوب کو اپنے ہتھاں نال پہلی دعوت کھاون دے کم کار وچ رجھ گی۔

ماڑا انتظام مکمل کرتے جام سمار سانول نال آ بیٹھا تے گالہیں وچ لگ گے گالہیں گالہیں وچ مانی تیار تھی گی۔ اج سہاگن دے ہتھاں دی مانی پکیل ہئی سانول رج رج کھا دی۔ ٹکر مانی دے بعد او چنگی حجت ایڈوں اوڈے دیاں گالہیں کریندے رہے تے سانول ایں تانگھ وچ رہیا جو متاں سہاگن دل قنسہ ڈکھاوے۔ پر او پیو دے جوندیں باہر ناں نکتی سانول کوں

جڈوں اے یقین تھا جو اوہن باہر نال نکلے تاں دل او جیا م سمار کینے پہنچ دی مو کل منگی۔ چام سمار اوں کوں آکھیا۔

سیٹھ! تساں ہالی ایتھاں بیٹھو میں باہروں تہاڈی گھوڑی سنج تے گھن آواں۔ اے آکھݨ دے بعد او زین چاتے باہر نکل گیا۔ تے دل سانول دیاں اکھیں ساہ دے دروازے تے لگ گیاں۔ ہیں حقیقت ہچ سہاگݨ باہر آئی تے اوندے ہتھ ہچ ہک رومال ہا تے اوندے وچ ہک مندری وہڑی ہئی۔ او تکھے تکھے آتے سانول کوں رومال ڈیندیں آکھیُس۔

سانول! دل جلدی مُنہ ڈکھاویں۔ میں مونجھی تھیساں۔

سانول اوندے ہتھ کنے رومال گھن تے جواب ڈتہ۔ توں کیہ سمجھدیں جو میں تیڈے بغیر خوش راہساں۔ میڈا دل آکھیندے جو میں ہک لحظہ وی تیں کنے پرے ناں تھیواں تے ساری حیاتی تیڈے دم نال راہاں پر کیا کراں زمانے دیاں مجبوریاں دی اہن۔

سہاگݨ سانول کوں پیار نال ڈیکھ تے آکھیُس۔

سانول اچھا تیکوں اللہ سئیں دی امان ہووی۔

سانول ایندے جواب ہچ کھل پیا تے سہاگݨ اندر گی پی۔ اتنے تئیں چام سمار گھوڑی سنج تے گھن آیا۔ دل سانول اوں کنے مو کلاتے گھر روانہ تھی گیا۔

ہݨ سانول خوش تے باغ بہار ہا۔ اوندا دل مطمئن تے پُرسکون ہا ہیں سانگے او وڈے پریم نال سفر کریندا گھر پُنیاں۔

ڈیرے تے گیا تاں ڈٹھس، بہرام خاں تے اوندے ترلے گھاٹے یار بلل خان۔ لشکر خان تے سنگر خاں آئے بیٹھن۔ او ادب احترام نال پہنچ کے اپنے چاچیں کوں ملیا۔ خیر خوش کرݨ دے بعد ہک نوڑے [illegible] گیا۔

بہرام خان سانول دے والیں تے ہتھ پھیریندیں آکھیا۔
سانول سئیں کیڈے گیا ہانویں۔
سانول اج ملک بہیو دے اگوں کوڑ نال ماریا کا ہیں واسطے اوں کوں سچ ڈسنڑاں پیا۔ اوں پیو کوں جواب ڈتہ۔
ابا سئیں! اپنڑا رایک نی جام سمار او دعوت کر گیا ہا۔ میں دیندان نال ہم پڑ او بزرگ ہے تے اوندا آکھنڑ ٹالنڑ میڈے وس اچ نال ہا ہیں واسطے اوندی دعوت کھاونڑ گیا ہم۔
اچھا! چنگاں کیتی پتر اگوں وی اوندا اتیڈے اتے حق ای ہے کیوں جو اوندی گھر آلی اپنڑی بہوں خدمت کیتی اے۔ بہرام خان سانول کوں آکھیا تے سانول وڈے ادب نال پیو کوں جواب ڈتہ۔
جو ہیں سانگے تاں ہیں اوندی عزت تے احترام کریندا ں۔
لشکر خان سانول دیاں ادب تے جھکائی نال گالہیں سنڑ تے بہرام خان کوں آکھیا۔
بہرام خان تیڈا بال وڈا لائق تے سمجھدار اے ماشاءاللہ پڑھدا وی ہے؟
ہاں لشکر خان۔ اللہ سئیں دا شکر اے جو میڈا سانول باہروں دا امتحان ڈے آئے تے دعا کر پہلے آنگے ہیں وی پہلے بنڑ تے آوے۔
بال بلو نتڑیں اچ نظر آوندے، بہرام خان! میں سانول خان کوں ڈیکھ تے ای سمجھ گیاں جو ضرور اے بال کوئی وڈا آدمی بنڑسی۔
بادل خان جیہڑا ہنڑ تئیں چپ بیٹھا ہا۔ آکھیس۔
ماشاءاللہ ماشاءاللہ اللہ سئیں سانول کوں حیاتی ڈیوے تے اینکوں زندگی دے ہر میدان اچ کامیابی عطا کرے۔ بادل خان دی دعا دے بعد بہرام خان سمیت تمام مہماناں آمین آکھیا۔ تے سبھے سانول دی تعلیمی قابلیت تے خوش تھئے تے اوں کوں شاباش ڈتونے۔ ول خاموشی تھی گئی۔ ہنڑ چھڑا

جھلے دا انگوٹھا کاٹ ڳیا ہا ۔ ول آہستہ آہستہ حقے دی گڑ گڑ [illegible] دی گھنڈ تے بادل
خان دے نال شکرو خان گھوگھرے مارݨ شروع کیتی ہے ۔ شکرو خان اِنساں
دے گھوگھرے سُݨ کے بہرام خان کوں آکھیس ۔

ایہ ڈوہیں نندر دے وݙے گھوگھری کار ہن ۔ بس جیل ڈھگیرݨ دی دیر لے
تے گھوگھری ، انگوٹھا کاٹ ہوندے ۔

بہرام خان مہماناں دی وت ولیندیں آکھیا ۔

شور دے لکھے اُٹھ ول اوں ساول کوں آکھیا ۔

ساول سیٹھ ! گھر ونڄ تے مانی دی جلدی کراؤ ۔

ساول جیا سیٹھ آکھ تے گھر ڳیا ہیا تھوڑی دیر دے بعد ساول مانی چوا آیا تے دسترخوان تے لا ڈتس ۔ دسترخوان ہمیشہ آنگے اج دی پر تکلف تے بے حساب ہا ۔ بہرام خان مہماناں کوں نندر کیتے جلوا تے مانی تے کمرے اُچ گھن آیا ۔ وقت کافی تھی ڳیا ہا تے مہماناں کوں دی ڈاڈھی بھکھ لگی ہئی ۔ لچ تے مانی کھا گھدے پر مانی کھاوݨ اچ نال آئی ۔ مانی کھاوݨ دے بعد مہماناں آرام کیتا تے ساول گھر ول ڳیا ۔ لحظہ اپݨی ماں نال بیٹھا رہیا تے ول اپݨے کمرے اُچ جیڑھا ماڑی دا چوبارہ ہا ، اتھاں ونڄ سُتا ۔ چنگاں لحظہ اج دی ملاقات تے غور کریندا رہیا ۔ دل ترچ خوشی محسوس تھئیس کیوں جو اج اوندیاں دعائیں قبول تھیاں ہن ۔ اوندے ارمان پورے تھئے ہن اوں کوں اج ناں صرف اپݨے محبوب دا رج رج تے دیدار نصیب ہا ۔ بلکہ قول و اقرار تے وصال دے انمول لمحے نصیب تھئے ہن ۔ اَج او مطمئن ہا ۔ ہیں سانگے جلدی نندر آ ڳئیس ۔ کافی مدت دے بعد اوں کوں سکون تے آرام ملیا ہا ۔ کافی دیر تک سُتا رہیا ۔ چڑ کے چڑکے جاڳ تھئیس جتھ [illegible] تھی تے [illegible] تے آیا ۔ ۱۵ [illegible] تے اوندی برادری دے سارے وݙیرے [illegible] دے [illegible] دے بہاندے [illegible] ہن تے بہرام خان

تقریر بیٹھا کریندا ہا۔ اوا کھیندا پیا ہا۔

تہاکوں خبر اے جو پچھلے ڈو چار ڈیہاں کنے میں گھر ناں ہم۔ اصل وچ میکوں نواب صاحب سڈوایا ہا۔ اُتھاں میں سمیت ساریں قومیں دے وڈیرے تے سردار موجود ہن۔ نواب صاحب کے کٹھے تھیوݨ دا مقصد اے ہا جو او اساں کنے صلاح ثواب کرݨ چاہندا ہا جو اپݨی ریاست کوں پاکستان نال ملاوں یا اپݨی علیحدہ حیثیت بحال رکھوں۔ حالانکہ انگریز سرکار تے ہندو لیڈراں دی طرفوں نواب صاحب کوں اے پیغام ملیے جو تساں اپݨی ریاست دی علیحدہ تے خود مختار حیثیت بحال رکھو تے اساں تہاکوں ہر قسم دی ضمانت ڈیوݨ واسطے تیار اوں بلکہ ہندوویں ناں سیٹھ نواب صاحب میکوں بیش بہا ہیرے جواہرات نئے بے شمار دولت دا لالچ ڈتے پر اساڈے بہادر غیرت مند تے مدبر نواب صاحب اُنہاں کوں ناں صرف جواب ڈتے بلکہ اُنہیں دی ہر سازش کوں ناکام بݨاتے اُنہیں دے مُنہ تے موکالا کل ڈتے۔ اساں سارے سردار تے خود قبلہ سئیں نواب صاحب دی شدید خواہش دے مطابق نواب صاحب ریاست کوں اپݨے پیارے پاکستان اِچ ضم کرݨ دا فیصلہ کیتے۔ اے فیصلہ اساڈے ملتِ اسلامیہ دے ہک مجاہد دا فیصلہ اے تے اے فیصلہ اساڈے ملک عظیم سیاسی شخصیت ملک دے کامیاب رہنما تے اساں مسلماناں دا محبوب قائدِ اعظم محمد علی جناح دی پُر زور اپیل دا نتیجہ اے۔ میڈے عزیزاں تے بھراؤ جناب عزت مآب جناب والی ریاست قبلہ نواب صاحب ناں چھڑا ریاست کوں پاکستان وِچ ضم کرݨ دا فیصلہ کیتے بلکہ اوندی کمزور تے لنگڑی معیشت کوں سہارا ڈیوݨ دا سیطے تقریباً ۲۰ ڈیڈھ کروڑ روپیہ بطور عطیہ سرکاری خزانے اِچ ڈیوݨ دا فیصلہ کیتے۔

ہُݨ کچہری اِچ موجود سارے لوکیں نواب صاحب زندہ باد، پاکستان زندہ باد، قائدِ اعظم زندہ باد دے نعرے مارئیے تے کچہری اِچ ہک نواں جوش

تے جذبہ پیدا تھی گیا تے بہرام خان دی آواز ایچ وی وادھو بتہ تھی آ گئی۔ ہُݨ او شیر آنگے گجدا ہویا ہا اوں آکھیا۔

میڈے بھراؤ! اساڈے ڈھیر سارے بھرا ہندوستان دے ظالم تے مکار تے وحشی لوکیں دا شکار تھین۔ اُنہاں اِن نہتے مجبور تے مظلوم لوکیں کنے سارا مال متڑی عزت شان ہال، اِچی سب کجھ لُٹ پُٹ تے روانہ کیتے۔ سکھاں تے ہندواں دی سفاکی تے دہشت دا حال تُساں مُنشی ہوݨ کنے دی پہلے سُݨ چکیو۔ ہُݨ اساڈا فرض اے جو اساں سارے رَل تے اِنہاں مظلوم تے بے بس مسلماناں دی مدد کروں۔ میڈے بھراؤ آ اَڄ چوڈاں سو سال اوہ ایرانی تاریخ ول ڈہراؤں۔ جیہڑی آقائے نامدار سیدنا حضرت محمد مصطفےٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دے فرمان دے مطابق مدینے دے انصاراں ملکے پاک دے مہاجراں نال لکھی ہئی۔ میکوں قسم ایں واحد لاشریک دی۔ بدنصیب اے او شخص جیں ایں موقعے کنوں فائدہ نہ اُٹھایا۔ بہرام خان ہُݨ پورے جوش تے جذبے نال تقریر پیا کریندا ہا۔ او آکھیندا پیا ہا میڈے عزتاں تے شاناں آلے بھراؤ۔ میکوں یقین ای نی بلکہ میڈا ایمان اے جو تہاڈے واسطے میڈے مُنہ اِچوں نکلیا ہویا ہر لفظ حکم دا درجہ رکھیندے۔ پر میڈی گذارش اے۔ جو ایں معاملے اِچ صرف تے صرف سرورِ کونین آقاء دو جہاں محبوب کبریا محمد مصطفےٰ صلے اللہ وآلہ وسلم دے فرمان کوں مدِنظر رکھیجے۔ تُساں میڈے خوش کرݨ دی بجائے اللہ تے اللہ دے رسول دی خوشنودی حاصل کرݨ واسطے کیتا۔ تاں میں تہاکوں یقین ڈیویندا ہاں جو قیامت آلے ڈینہہ حضور اکرم صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم دے اگوں شرمسار نہ تھیسو۔

بہرام خان ہُݨ اپݨی برادری کوں خاص کر تے تے ہنہیں حاضرین کوں عام طور تے اپݨے دوستاں دے اشارہ کر تے آکھیا اے میڈے پیارے دوست

تے بھراں لے وی اپنڑی اپنی قوم دے سرداراں۔ انہاں تے انہاں دی برادری پورا زور لاتے بھاجراں واسطے عطیہ ڈتے نے میکوں یقین اے جو تساں میڈی تے اپنڑی عزت ودھاونڑ دی خاطر ناں صرف پورے خلوص تے شوق نال پورا زور ڈیکھیسو بلکہ انہاں دوستاں دی برادری کنے ودھ تے عطیہ ڈیسو تے میڈا سر اُچا کریسو۔

دل بہرام خاں ایں نیک کم اِچ حصہ گھننڑ دی ابتدا کریندیں پنجاہ ہزار روپیہ اپنڑی طرفوں ڈیونڑ دا اعلان کیتا۔ ایندے بعد بہرام خان دی برادری دے وڈے وڈے مہاندرے اپنڑی اپنڑی حیثیت کنے ودھ ودھ تے عطیے دا اعلان کیتا۔ تے ڈیکھدیں ڈیکھدیں پنج لکھ روپیہ کٹھا تھی گیا تے اے رقم تمام سرداراں دے عطیے کنے زیادہ ہئی۔

لالو دے قتل دا فیصلہ

ہر روز آنگے آج وی سردار بہرام خان دی کچہری بر سی پئی ہئی۔ بہرام خان اپنے مخصوص تخت نما پلنگ تے بیٹھا ہا تے تخت دے باہروں او ندی برادری دے ترائے جوان ننگی تلواریں نال پہرے واسطے موجود ہن۔

آج کچھ معمول کنے زیادہ لوک تے وڈیرے مہاندرے کچہری اُچ موجود ہن نے ہر وڈیرا مقدم اپنے اپنے رتبے تے حیثیت دے مطابق قالین تے بیٹھے ہن تے باقی ساری عوام واسطے فلاسیاں وچھیاں پیاں ہن۔ اج کچہری دا منظر ڈیکھن نال تعلق رکھیندا ہا۔ کیوں جو اج لالو دے اوں قتل دا فیصلہ تھی ونجنڑا ہا جیہڑا اجاں تئیں ہک معمہ ہا۔ بظاہر ایں قتل دا الزام تاں لالو دے سَو تر یا ڈوتے ہا۔ موقعے دے گواہ وی ہن پر قاتل تے مقتول دے وارث ایں کنے انکاری ہن کیوں جو بہرام خان ہک دور اندیش، معاملہ فہم تے حق انصاف فیصلے کرنڑ اُچ مشہور ہا۔ ہیں واسطے اپنی برادری دے علاوہ ہناں برادریاں دے وی او فیصلے کریندا ہا۔ خاص طور تے جیہڑے فیصلے مشکل تے الجھیئے ہوئے ہوندے ہا۔ او سردار بہرام خان دی کچہری اُچ پیش تھیندے ہن۔ بہرام خان نا صرف ایجھے فیصلیں دا فیصلہ صحیح تے حق انصاف کریندا ہا بلکہ ظالم کو سزا تے مظلوم دی حق رسی وی کر ڈیندا ہا۔ ایہا وجہ ہائی جو اج تک اوندے علاقے دا کوئی مسئلہ پولیس تک ناں گیا ہا۔ تے لوک پولیس دی لُٹ پھڑ تے عدالتیں دے دھکے کھاونڑ کنوں بچے ہوئے ہن۔

لالو ہک غریب تے محنتی کسان ہا۔ ونداتعلق بہرام خان دی برادری

نال تاں کونا ہا پر او اوندی برادری تے ہک وڈے مقدم جنگل خان دا ہک
ہا تے ہمسایہ ہا۔ تھوڑے ڈینہہ پہلے اوں کوں اوں دے بیلے قتل کر ڈتا گیا ہا
جڈاں او اپنی زمین کنے ہل واہا تے گھر ولیا امدا ہا۔ ایں قتل دا الزام مقتول دے
سوتر یارو تے ہا۔ ایندی وجہ کجھ ڈینہہ پہلے یارو تے لالو دے درمیان اِچ تھوڑا
آلا جھگڑا ہا۔ پر یارو نا صرف ایں قتل کنے انکاری ہا بلکہ اپنی صفائی اِچ قرآن پاک
چاون واسطے تیار ہا تے لالو دے پیو کوں وی یارو تے شک ناں ہا۔ بلکہ
اوندی نگاہ اِچ وی ہیا کوئی قاتل ہا۔ اوکوں موقعے دے گواہیں تے وی اعتبار
ناں امدا ہا۔ اوں کوں یقین ہا جو یارو لالو کوں قتل نی کر سگدا۔ پر عینی شاہدیں دا آکھن
ہا جو قتل یارو کیتے۔ ڈیکھو اِچ قاتل یارو ہا پر بہرام خان دا تجربہ دور
اندیشی تے عقلمندی اوں کوں بے گناہ ثابت کریندے ہن۔ شیرو جیہڑا اسر دار
بہرام خان دی خدمت دے علاوہ اوندے واسطے جاسوسی دا کم وی کریندا ہا
اوندی رپورٹ دے مطابق یارو ناں صرف بے گناہ ہن دا بلکہ وڈیرے جنگل خان
دا پتر جنگل خان تے اوندا نوکر بگو لالو دے قاتل ہن تے جنگل ہوریں لالو
کوں ایں واسطے قتل کیتا ہا جو لالو دی بھین نال جنگل دا تعلق ہا تے لالو اوندے
واسطے کہیں ویلے خطرہ بن سگدا ہا تے اوندے رستے اِچ رکاوٹ ہئی۔ او لالو
کوں پہلے دا تنگ کرا ڈیوے ہا۔ پر پتے ہیو جنگل خان دی سخت طبیعت کنے ڈردا ہا
تے ڈوجھا اوں کوں کوئی معقول بہانہ ناں ملدا ہا تے ہن او یارو دتے لالو دے درمیان
جھیڑے آلے جھگڑے کنوں فائدہ اٹھا تے اوں کوں ہوں ویلے قتل کر ڈتا ہا جیڑھے
ویلے او ہل واہ تے ولیا امدا ہا تے یارو دتوے آلی جنگلی دے نال ہل واہیندا
کھڑا ہا۔ اصل اِچ اے حقیقت ہئی جو جنگل تے بگو پروگرام دے مطابق جنگلی اِچ
[illegible] لالو [illegible] جنگل نے بگو اوں تے تلوار دے نال
[illegible] جو لالو [illegible]
[illegible] قاتل [illegible] اپنا کم [illegible]

ڈار سُن چکے ہن پر اپنی تلوار اُٹھا تیں بغل آئے ہن۔ یارو لالو دی تڑپتی لاش تے پیتاں نال ڈیٹھس جو لالو دا سر دھڑ کنے جدا تھیا پے تے اوندے سر نال او تلوار وی پئی ہے جیندے نال اوکوں قتل کیتا گیا ہا۔ لالو دی تڑپتی لاش ڈیکھ تے اوندے خون جوش ماریا او سبھے جھیڑے جھگڑے بھُل گیا تے اوندیاں اکھیں اچوں ہنجوں ڈِرمن پینے پئے تے او اوندا سر چاتے اوندے جسم نال رکھیس تے ایڈوں گھوڑیں دے سر پٹ بھجن دی آواز آئی۔ اوں لے سوچ تے تلوار چا گدھی جو شاید حملہ آور ولت آندے ہن۔ او تلوار چاتے ہک پھوڑی جئی جھال دی جڑ رکھن تے لُکن لگا۔ پر گھوڑے سوار آ گئے تے ہکل ڈتو نے جو۔

نادلیس ۔

یارو ڈِٹھا جو اے مہاندرے جنگُل خان دا پُتر جنگُل خان تے اوندا نوکر بگو اے۔ او جال دی اوڈھر کنے باہر نکل آیا تے رُوندیں اُنہیں کوں آکھیس۔

ڈیکھ جنگل خان میڈے شیر بھرا کوں کوئی بزدل تے بے غیرت بچڑی ناں چ مار گے۔

جنگُل یارو دی گالھ سُن تے کھِل پیا تے آکھیس۔

یارو تُوں زیادہ سیانا تے چالاک ہیں۔ خود اینکوں قتل کرتے ہُن ٻئیں تے الزام ڈیندیں۔ حیف لے تیڈی زندگی تے نالائق تے خبیث آ۔ تھوڑی گالھ دے پچھوں اپنے چاچے دے بال کوں قتل کر ڈتی۔ بے وقوف تے پاگل آ لے ناں سوچیو جو لالو تیڈے چاچے دا اکلا تے ہکو بال اے تے اوندے بوڈھپے دا سہارا ہے۔ یارو اچانچیت تے غیر متوقع صورت حال کنے گھبرا گیا تے ڈیڑا تھیندا۔ پر ہمت کرتے اپنے حوصلے اچ آ تے آکھیس

جنگُل خان میکوں بے غیرت تے پاگل نہ سمجھ۔ میں اتنا کم عقل تے جیرا ہم جو تھیسے لالو جیہا تے اپنے بھرا کوں قتل کر ڈیواں ہا

بھُل تُوں تیں جیہا اکیڑا آکھدا ہیں لالو دا قاتل ایں سے اساں ایندی گواہی بالکل

سے ضرور ڈیہو ں ۔ اے آکھ تے جنگل خان تے اوندا لوکو گھوڑیں کوں ہکلی تے بھجے
گیا ۔ لالو دے قتل دا فیصلہ ہا تے ہر کوئی اے ڈیکھن واسطے بے چین ہا جو
بہرام خان لالو دے اصلی قاتل کوں کینویں پھیندے ۔ گو کہ بہرام خان کوں
سارے صحیح حالات معلوم نال ہاہس پر اوں کوں اتنا یقین ہا جو یا ہو ناحق اے
فیصلے دی بحث اپنے زور تے ہئی ظاہر ہر کیس دی نظر اچ یا ہو
قاتل ہا۔ پر او اپنی صفائی اچ قرآن پاک چیندا ہا ۔ ہن فیصلے دی بحث
اپنے عروج تے ہئی ۔ ہر کیس کوں اے فکر ہا جو ایہہ بہرام خان کیا فیصلہ کریندے
پہلے بہرام خان گواہیں دے بیان گھنن شروع کیتے ۔ سب کنے پہلے بگو بیان شروع
کیتا ۔ جو

سیں ہیں تے جنگل خان ۔ اوڈوں اموے پے ہاسے تے جنگلی اچوں دھاڑ
دھاڑ آئی ۔

بہرام خان محسوس کیتا جو بگو ہر لفظ بولن دے بعد جنگل ڈے ڈیکھدے
اوں کوں شک تھیا جو بگو ایہے بیان جنگل دے ڈر کنے ڈیندا پے ۔ اوں فوراً جنگل
کوں باہر و نجن [illegible] کھلے تے دل بگو بیان شروع کیتا ۔
سیٹھی دھاڑ دی ۔ ہن تے اساں جنگلی ایں پہوسے تاں یار و دے ہتھ اچ
تلوار ہئی تے لالو دی لاش تڑپتی پئی ہئی ۔ یار و اساں کوں ڈیکھ تے دوڑن پے گیا
تے اساکوں آکھیس ہو ۔
پچھے بعد اوں کوں قتل کر گئے ۔ اساں کوں تاں یقین ہا جو قتل ایں
کیتے یار و کوں [illegible] واسطے ایڈوں اوڈوں ڈھونڈن پر کیتی دا پیرا
کا نال لگا
بگو دے بیان ختم تھیون دے بعد بہرام خان اوں کنے پچھیا ۔
لالو دے قتل تھیون کنے پہلے تساں کتھاں ہاوے تے اوہ کیڈوں
سپاہی اوے ۔

بگو بہرام خان دے ایں سوال کنے پریشان تھیوݨ لگا۔ کیوں جو جنگل اوں کول
رف او بیان رٹوائی کھڑا ہا جیہڑے او ڈے چکا ہا۔ بہرحال اوں عقوبتیں دی ہمت
کیتی تے کجھ دیر سوچݨ دے بعد آکھیا۔

جو اساں اپݨی زمین تے سبھے ہاسے۔

ہݨ بہرام خان جنگل خان ڈے منہ کیتا تے اوں کنے پچھیا۔

جنگل خان توں ڈس جو جنگلی دے پاروں تیݙی زمین ہے۔

اوں جواب ݙتا جو،

سئیں جنگلی دے پاروں اساݙی زمین کائنی۔

بہرام خان ول بگو ݙوں دݙی کاوڑ نال ݙٹھا تے او ݙر کنے پس بیگ

ول بہرام خان اوں کنے ݙوجا سوال کیتا۔

اے ݙس جو جیں ویلھے تساں ول قبیلے آلی جاہ تے پہنچے ہاوے تاں تساں ݙٹھا

جو لالو کوں یارو قتل کریندا پے۔

بگو جیہڑا ہݨ تک کھڑا ہا اوں ݙکیندیں ݙکیندیں جواب ݙتا۔

ناں سئیں اساں اے نی ݙٹھا جو لالو کوں یارو قتل پیا کریندے۔ بلکہ
اساں ݙٹھے جو لالو دی لاش تڑپتی پئی ہئی تے یارو دی تلوار کنے لہو تڑ منڈا پیا ہا

اچھا تیکوں یقین اے جو لالو کوں قتل یارو کیتے؟۔

جیا سئیں میکوں یقین اے۔

بگو دا جواب سݨ تے بہرام خان اوں کنے پچھیا۔

اچھا جے تہاکوں یقین ہا تاں تساں ول یارو دے آکھݨ تے پیرا

کھڑا کیوں چاتا ہا؟

بگو فوراً جواب ݙتا جو

سئیں یار کوں کوڑا کرݨ واسطے۔

اچھا بگو اے ݙس جو یارو دے بیان دے مطابق توں جیں ویلھے جنگل خان،

ستے کھڑے وقوعے دی جاہ تے آئے اوں تے تیڈے گل وچ ناں چڑ لا ہا ناں قمیض بک لے سیج لئی۔ بہرام خان دے ایں سوال بگو کوں ویڈا کر ڈتا اوچکرا گیا۔ اوندی زبان مڑی پئے گی اوں رک رک تے جواب ڈتا۔

سئیں میڈی قمیض خراب تھی گئی ہئی۔ سئیں ....او........او...... سئیں میں گپ وچ ڈھہ پیا ہم۔

بہرام خان اوندی حالت ڈیکھ تے ذرا رعب تے کاوڑ نال پچھیا جو،

او قمیض گپ نال بھر تج گئی ہئی یا لہو نال!

بہرام خان دے ایں سوال ناں صرف بگو کوں بالکل بے حوصلہ کر ڈتا بلکہ پوری کچہری وچ چپ بو پئے گئی۔ ایندے بعد جنگل کوں بیان ڈیون دا سطے سڈ آیا گیا۔ اوں وی ہو بہو بگو آلے بیان ڈتے۔ جنگل کنے بہرام خان دا پہلا سوال ہا۔

جنگل خان وقوعے آلے ڈینہہ تساں جنگلی دے یار کیا کرن گئے ہادے۔

جنگل دا سطے ایہ سوال بالکل غیر متوقع ہا۔ کیوں جو اوں کوں یقین ہا جو میڈے رتبے تے شان دے سانگوں میں کنے کوئی سوال ناں پچھیسے بلکہ میڈی گواہی کوں یارو دا قاتل ہوون واسطے کافی سمجھسے۔ اوں کجھ سوچ تے جواب ڈتا جو اساں جنگلی کنے پار شکار کرن گئے ہاسے۔

جنگل دے ایں جواب بہرام خان دے شک کوں یقین وچ بدل ڈتا بلکہ جنگل خان دے پیر جنگل خان کوں جھنجھوڑ تے رکھ ڈتا۔ ایہ صورت حال سارے لوکیں واسطے نویں تے غیر متوقع ہئی۔ ہن کچہری وچ اکثریت لوکیں دی ہمدردی یارو نال تھی ادے لوک ہن جنگل کوں عجیب جئی نظریں نال ڈیکھدے پئے ہن۔ جنگل خان دا سیرت مکے تئیں تھی گیا۔ خود بہرام خان واسطے وی ہک مشکل ویلھا ہا۔ ہک پاسوں قوت الفاظ ہاکے ڈوجھے پاسوں اوندا دوست راست جا نثار جھانڈا نظامت ا... بہرام خان ہک پکے ضمیر دا مستقل مزاج دا آدمی ہا۔ اوں اپنے

بہرحال ذہن کوں سنبھالیے تے بہری کوں مخاطب کرتے آکھیا۔

نوکرا تُساں جان دو جوان تیس میڈے قبیلے پچ کئیں وی غلط گواہی ڈیون دی جرأت نہیں کیتی۔ میکوں شک ای نی یقین اے جو اساں وچوں سچ آکھن تے سچی گواہی ڈیون دی عظیم روایت ختم تھیون شروع تھی گئی اے پر یاد رکھو تے سُن گھنو۔ میڈے قبیلے دی لکھ کر ئیں ہیں ہُن جیڑھا فیصلہ کیتے او ساڈے بیو ڈا ڈے دی روایت دے منافی اے۔ اج تک گواہ تے سختی نی کیتی گئی پر ہُن حالات دا تقاضا اے جو سچ تے سچ بولن واسطے اے ضروری اے۔ ایندے بعد بہرام خان ننگی تلوار ہتھ کرنی تے بلو کوں آکھیس جو۔

ہُن تیڈے واسطے موقع اے جو توں سچ سچ ڈسا ڈے ناتاں اے تلوار تیڈی گردن کنے پار تھیسے۔

بگو بہرام خان دے ہتھ وچ ننگی تے چمکدی تلوار ڈیکھ تے ڈر گیا اوں کوں کنبڑی شروع تھی گئی۔ پر اجاں تئیں او چپ۔ کچہری دیاں نظراں بگو تے بہرام خان تے ہن۔ ہر کوئی اے جان دا ہا جو بگو اگر صحیح گال ناں کیتی تاں بہرام خان اوں کوں قتل کر ڈیسے۔ بہرام خان اجاں تک بگو کوں چپ کھڑا ڈیکھ تے گرجدار آواز وچ آکھیس۔

ڈو ڈے خبیث آ سچ سچ ڈسا ناتاں تلوار آ گئی اے۔

بگو تلوار اپنی گردن دے قریب ڈیکھ تے زور نال آکھیس۔

میں .... میں ...... سچ ...... سچ ڈسینداں پر میکوں معاف کر ڈیو بلکہ ڈکیں ڈکیں آکھیا جو۔

سئیں للو کوں یار ویں جنگل قتل کیتے۔ پر سئیں میں بے گناہ آں میڈے اُتے شک مدا نئیں بعد گو روتی پئے گیا نئے بہرام خان تلوار ہیرے دار کوں ڈے سنبھ ... جاہ تے ... تے ہُن گو نے سچ ... گیا ہا۔ بہرام خان اپنا مقصد ... کنے ... مقتل اپنا جرم اقبال کرایا تے ول بعد وچ اپنے خاص خاص ...

سکے مشورہ کرن دے لہاسے فیصلہ ڈتا جو جنگل لالو کوں قتل کیتے ۔ ہن او لالو دا خون بہا
ڈیسے ۔ تے جنگل خان انہیں کوں ڈرتے پچھاوے ۔ وارثاں دے معاف نال کرن دی صورت
وچ میڈی ساری برادری جنگل تے اوندے سارے گھر نال حقہ پانی بند شادی غمی
آون ونجن بالکل بند ۔ جیہڑا شخص اینہیں پابندی دی خلاف ورزی کریسے اوں نال وی
ایہو سلوک کیتا ویسے جیہڑا جنگل دے گھر نال تھئے ۔ خون بہا ڈھائی ہزار روپیہ ہوسے
جیہڑا لالو دے وارث حقیقی کو ڈتا ویسے ۔

جنگل خان بہرام خان دے فیصلے تے خوش تھا اوں کوں اپنے پتر تے بہوں کاوڑ
ہئی ۔ اوں کچہری وچ اُٹھی تے آکھیا ۔

بھراؤ ۔ اپنے عادل تے منصف سردار تے فخر اے ۔ میکوں خوشی اے جو اساڈے
سردار دی دور اندیشی تے معاملہ
شناسی دی بے پناہ بصیرت نال ہک بے گناہ سزا کنوں بچ گئے ۔ میں اپنے پتر دے
جرم تے پردہ پاون دی بجائے اوندے جرم دی سزا کوں امین تے قبول کریندا ہاں ۔ میں
خون بہا دی بھریساں لالو بہشتی دے وارثاں کوں وی پرچیساں تے نال نال جنگل
کوں اپنی طرفوں اے سزا ڈیندا ہاں ۔ او ہک سال میڈے گھر وچ نی آ سگدا تے اوندے
زمین دے حصے وچوں لالو دے پتر کوں پنج ایکڑ زمین دی ڈیساں تے برادری دے
چار بندے گھن تے انہیں کنے معافی دی منگساں تے میکوں امید اے جو لالو دے
وارث میڈی چٹی داڑھی دی لاج رکھیسن ۔

آفرین ایں جنگل خان ۔ ایندے بعد لالو دا پیو اُٹھی کھڑا تے آکھیس
میں سردار بہرام خان دے حق اللہ فیصلے تے وڈا خوش ہاں ۔ میکوں ایندا
فیصلہ قبول اے ۔ پچھیں تے جنگل خان دے وڈے مشورے تے احسان ان میں
... ... انہیں دا ... خواہاں ہیں ساری زندگی انہاں دی ... وچ
... ... تے انہیں دا حق اے میکوں اپنے پتر دے ناحق قتل دا وڈا
... ... اوندا ... بیٹے گئے اودا ...

رہنوں اُو گھیندیں آکھیا۔ پر میڈی عزت نے وفا دا تقاضا اے جو لالو جئے کئی پتر جنگل خان دی جوان مردی ۔ عزت تے ہمسائیں دے نال شفقت تے قربان کر ڈیواں۔ میں اج ایں بھری کچہری اِچ اے اعلان کریندا جو میں اپنے لالو دا قتل جنگل خان کوں معاف بخشیم۔ میں کوئی روپے تے کجھ زمین گھن تے اپنی نمک حلالی کوں داغ نیں لاوݨ چاہندا۔ جنگل خان تے بے چارہ مہاندے چھڑا زمانے تے برادری دے رواج کوں قائم رکھݨ واسطے میڈے گھر ٹُر آون تاں باقی میں جنگل خان کوں بخشیم بخشیم بخشیم

بیرل دے ایں لازوال ایثار تے بے پناہ صبر کچہری اِچ حیرانگی تے تعجب دی ہر دوڑا ڈِتی ۔ ہر کئیں بیرل دی دلیری تے قربانی کوں منیا۔ کچہری اِچ موجود ہر آدمی نے خاص طور تے بہرام خان واسطے ہک نیتیں۔ چنگی تے بے مثال ، مثال ہئی۔

اے ٹھیک اے جو اج کنوں پہلے ایجھے واقعے تھئے ہن کئی قتل بخشے ڳئے کئی قتلاں دی صلح وی تھی ڳئی اے پر اج والا واقعہ ہر لحاظ نال انوکھا تے نرالا ہا۔ ایں واقعے اِچ جیہڑی محبت ۔ خلوص تے وفا ہئی ۔ او ایجھوں دا نرم شفیق تے خالص ہئی تے ایں علاقے دے لوکیں دا آپس وِچ اتفاق ۔ محبت تے صحیح تعلقات دی آئینہ دار ہئی ۔ کچہری برخواست کرݨ کنوں پہلے بہرام خان ہک واری دل تقریر کیتی ۔ او آکھیندا پیا ہا۔

میڈے عزتاں تے شاناں آلے بھراؤ ، اج تُساں جیہڑی مثال قائم کیتی اے او اپنی مثال آپ اے ۔ میکوں یقین اے جو تُساں سبھے ایں ایثار ۔ قربانی بردباری تے پیار محبت دوستی دا مظاہرہ کریندیاں ہوئیں ساریاں دشمنیاں نفرتاں تے دوریاں اپنی موت آپ مر ویسن ۔

اینہے بعد کچہری برخواست تھی ڳئی ۔ ساریں رَل تے بہرام خان دے لنگر اُچوں مانی کھادی تے دل ہر کوئی کھلدا ہسدا ٹُر ڳا تھی ڳیا ۔

ٻئے ڈینہہ جنگل خان آپݨے بال بچی سمیت لالو دے گھر بیرل ڈِسے ٹُر ڳیا۔ بیرل تے اوندے رشتہ داریں کنوں معافی منگیس ۔ بیرل تے یاری دے ہتھوں

انکار دے باوجود انہیں کوں ڈھائی ہزار روپے نقد لا گھن دے پتر کوں پنج ایکڑ زمین
ڈے آیا تے ایویں اے نفرت تے دشمنی دی بھاہ وسم گئی ۔

بوٹا

بوٹا اپنی محنت ، ایمان داری تے عقلمندی نال بہرام خان دی نگاہ وچ
اپنا مقام بنا چکیا ہا۔ ہُن تاں اوندے اُتے بہرام خان دی مہربانی دا اے حال
ہا جو او بہرام خان دا باقاعدہ مشیر ہا۔ اوایں کئی ہر معاملے وچ صلاح ثواب
کریندا ہا تے اوندی کوئی گال نال ٹلیندا ہا۔ ہُن بوٹے دی آپڑے آپ کوں بہرام خان
تے علاقے دے مزاج دے مطابق ڈھال گھدا ہا۔ اوں کوں ایتھوں دے لوکیں
تے رشک امدا ہا او کئیں ویلھے اپنی برادری رشتے داراں تے بہرام خان دی
برادری تے رشتے داریں دا مقابلہ کریندا ہا تاں او بہرام خان تے اوندی برادری کوں
اپنی برادری کنے ودھ سمجھن تے مجبور ہا۔ او انہاں لوکاں دے وچ آپس دا اتفاق
پیار محبت ہمدردی تے صاف تے سدھی نیت تے حیران ہا۔ او انہاں دے اوں خلوص
کوں بہوں پسند کریندا ہا جیڑھا اے لوک اپنے دل وچ ہک ڈوجے واسطے
رکھیندن۔ سب توں ودھ تے اوں کوں ایتھوں دے لوکیں دی ایثار قربانی تے
ہک ڈوجے دے ڈکھ درد کوں اپنا ڈکھ درد سمجھن تے تعجب ہا۔ او آپنے دل وچ
سوچیندا ہا جو اے ان پڑھ تے جاہل لوک انسانیت دے کتنے محسن ان۔ ان بے شعور
تے غیر مہذب لوکیں دے اخلاق کتنے بلند ان انہاں دا ایکا تے اتفاق کتنا
مثالی ہے ۔ پر ایندے اُلٹ جڈاں او اپنی پڑھی لکھی تے مہذب برادری دے بارے
وچ سوچیندا ہا تاں او اپنی برادری دی منافقت چالاکی نفسا نفسی تے مادہ پرستی ڈیکھ
تے شرم کنوں مر ویندا ہا۔ اوندے دل اِچ اپنی برادری تے رشتے داراں کنے

نفرت ایتھوں شروع تھی ویندی ہا ہئی۔ پر اوہنُوں ایجھے لوکاں دا پتا لگیا۔ جیہڑی برادری پیار محبت خلوص ہمدردی ایثار قربانی تے دُکھ درد اُچ شریک ہوون آل بے پناہ تے لازوال دولت دے کنے مالا مال ہن۔ اوکوں سبھو کجھ ایتھوں دی عظیم الشان ثقافت دا اثر سمجھدا ہا۔ اوں کوں وسیبے دے نال نال ایتھوں دے ماحول تے ایتھوں دے لوکاں نال اُنس تھیندا گیا تے دل او وقت دی آیا جو بوٹا اپنے خویش قبیلے اپنے رسم و رواج کوں بُھل تے ایتھاؤں دے رنگ اُچ رنگیج گیا۔ بہرام خان دے بہوں اعتماد تے ڈوجے لوکیں دے ادب احترام بوٹے کوں ہک مقام عطا کیتا ہا تے اوایں مقام کوں قائم رکھن واسطے ہر وقت فکر مند رہندا ہا۔ ہیں سانگے او بہرام خان دے کم کار اُچ ہر وقت لگا رہندا ہا تے بہرام خان دی اوں تے بہوں خوش تے راضی ہا۔

گاموں دا پترناں

پہلے ڈینہاں وانگے اَج وی فجر دی نماز دے بعد بہرام خان تے منشی بوٹا ہوڑیں تے تسبیح بیٹھے پڑھدے ہن رشیدو دی حقہ تازہ کرتے چا آیا۔ بہرام خان دُعا منگ تے تسبیح کھیسے چا رکھی تے حقہ پیون لگا اجاں ڈو چار سُوٹے مارئے ہوسِن تے گاموں دا پیو نازو تے اوندا بھرا ساون آ گئے۔ بہرام کوں پیریں پئے تے ملئے تے منشی ہوریں کوں وی ادب نال ہتھ ڈے تے تلے بھہ رہیئے۔ کجھ دیر دے بعد بہرام خان اُنہیں کنے پچھیا۔

اج سویرے سویرے کینویں آیو۔ نازو ہتھ بدھ تے عرض کیتا۔

تُساں سویرے سویرے ہیں واسطے آئے ہوں جو جھٹ کنے بعد تاں کچہری لگ ویسے تے تُساں لوکیں دے فیصلے کرن اُچ رُجھ ویسو۔ اے سوچ تے اساں ڈوہیں بھرا سئیں دی خدمت اُچ حاضر تھئے ہوں۔ بہرام خان حُقے دا سوٹا مار تے اُنہیں کوں

آکھیا۔

اچھا اچھا چنگاں کیتے وے پر تساں آئے کینویں وے !
نازو بہرام خان کوں جواب ڈتہ۔

سئیں ہیاں تاں خیر اے پر........ اصل وچ میں ڈُٹی بھک تے ہٹیاں تے گامون دی خوشی ڈیکھݨ دا وڈا ارمان اے۔ اساں ڈوہیں بھرا ہیں سانگوں سئیں کنے ٹر آیوں جو تساں چھڑو کوں آکھو جو بالڑی دی حق شرع کرݨ دی موکل ڈیوے تے میڈی بالڑی دی جوان اے تے عزتوں دی شادی دا معیاد وی بُدھ گھنے۔

ٹھیک ٹھیک بالکل اے تاں بہوں چنگی گال اے۔ اُنویں دی دِھی بھیݨ کوں گھر نیں بہلاوݨا چاہیدا جو ایں معاملے وچ شریعت دا وڈا بھار اے۔

نازو بہرام خان کوں اپنے حق وچ تھیندا ڈیکھ تے آکھیا۔

اے اینویں سئیں بالکل اینویں تیڈے نیچے جیون۔

شریعت دا حکم وی اینویں اے تے غیرت دا تقاضا وی ایہو اے۔ بہرام خان نازو کوں آکھیا۔ توں تسلی رکھ میں چھڑو کوں آکھساں۔

بوٹے ڈٹھا جو نازو کجھ آکھݨ چاہندے پر ہمت نیں پیا کریندا۔ اونکوں آکھیُں

نازو کجھ آکھیندیں کیا ؟

نازو بوٹے دے اگوں ہتھ بدھ تے آکھیا۔

میڈا مطلب اے منشی صاحب جو سئیں خان سئیں چھڑو کوں ہݨ سڈ تے آکھ ڈیون۔
ول بوٹا بہرام خان کوں آکھݨ لگا۔

سئیں نیکی دے کم اِچ دیر نی کرݨی چاہیدی۔ چھڑو کوں ہݨ سڈوا تے اونکوں آکھ ڈیوو۔

اچھا اچھا وُوے شیر دا۔ اینویں بھج پئے تے چھڑو کوں سڈ آ۔
شیرو حاضر سئیں! آکھ تے بھج پیا۔ جھٹ کنے لگے اونکوں گھن آیا۔ چھڑو نازو نے سارے لوک ڈیکھ تے سمجھ گیا جو خان سئیں! میکوں کیوں سڈوائے ہِنی۔ اد

بہرام خان تے پوٹے کوں رل ستے بہہ رہیا۔ خیر خوش کرݨ دے بعد بہرام خان چھڑو کوں آکھیا۔

چھڑو! اے مارکا ہیں کنے ٹر آئن جو گاموں دی شادی دا معیاد ودھوا ڈیوے تیڈی کیا صلاح اے۔

میڈا سوہݨا سئیں تیڈا حکم اکھیں تے پر اے مارکا بادشاہ ان۔ پہلے ہیں کنے وی ڈو ترائے ڈینہہ اندرے رہ ڳن۔ میں انہیں کوں آکھئے جو رشتہ ڈیوݨ کنے میڈا انکار کوئی نئیں پر تالی کجھ ڈینہہ ترسو۔ فصل شصل لہہ پوے ول انشاءاللہ تساں دی شادی کر گھنسوں تے میں وی غوثو دی شادی کر گھنساں۔ پر اے مارکا اجاں تئیں ضد تے ہن۔ چھڑو کوں اپݨا سر لوڈیندیں آکھیا ہݨ نازو اپݨے حق اُچ دلائل ڈیوݨ شروع کیتے۔

میڈا سوہݨا سئیں میں ہݨ ڈھیر سمجھ جو مرݨ دے قریب آں۔ میڈا گاموں کلھا بال اے زندگی دا کیا پتہ جو کہیں ویلے ساہ نکل ونجے۔ میڈی اے دل دی مراد اے جو میں گاموں کوں گھوٹ بݨدا ڈیکھاں۔

بہرام خان دے جواب کنے پہلے چھڑو کوں ہݨ نازو کوں مخاطب کریندے آکھیا۔
تیڈی گال صحیح اے پر نازو بھرا میں وی مجبور آں توں خود سوچ دھیریں پرایا دھن ہوندن۔ او ساری زندگی ما پیو دے در تے رہیں باہندیاں پر اُنہیں کوں ہتھوں خالی تاں نئیں ٹور ڈیویندا۔

ہݨ تئیں بہرام خان ڈوہیں دیاں ڳالھیں سݨ دا رہیا تے ول اُنہیں کوں آکھیس ڈیکھو میاں گاموں تے غوثو ڈوہیں میڈے نوکر ہن۔ انہاں ہݨ تئیں اساڈی وڈی خدمت کیتی اے تے انہاں دا ہیں تے کوئی حق بݨدے۔ تساں ونجو شادی دیاں تیاریاں کرو۔ گاموں تے غوثو دی شادی دا خرچہ میں ڈیساں تے ایندے نال ای منشی ہوراں کوں حکم ڈیندس جو انہیں کوں ضرورت دی ہر چیز گھن ڈیوے بہرام خان دے ایں فیصلے تے پورا وڈا حیران تھیا تے نازو سادوں تے چھڑو کو

دعائیں ڈیندے خوشی خوشی گھر ڳئے پئے۔

عشاء دے بعد شام کوں ناں ساری وستی اِچ میاں دا کانڈھا ڈِتے آیا۔ وَل سارے رَل تے چھڑ کوں دیے برادری دے سارے مہاندرے گاموں دے گھر کٹھے تھئے۔ وَل سارے رَل تے چھڑ کوں دیے گھر ڳئے تے گاموں دی شادی دا میاد اگلے چندر دی چوڈھی دِکھیئنیں۔ ایندے بعد پتاشے ونڈیئے ڳئے تے ول ہر کوئی نازو کوں مبارک ڈے تے گھر ڳیا پیا۔ ہے ڈینہہ گئے رات دے سہرے تے ڈول لغارے شروع تھی ڳئے۔ ہُݨ ہر رات وستی دے سارے نینگر جھومر کھیڈدے ہَن تے ضیفاں سہرے آکھدیاں ہَن وستی اِچ خوشیاں تے خرمیاں تھیوݨ لگ ڳیاں تے وستی دی پیار محبت دی خلوص بھری فضا کوں چار چندر لگ ڳئے۔ جیڈے ڈیکھو ہا ہر کوئی خوش باش تے اوچھک ڈِونگی ہا۔ تے ہر کہیں کوں چندر دی چوڈھی دا انتظار ہا۔ شادی گاموں دی تھئی تے پر محسوس ایویں تھیندا ہا جیویں ساری وستی دی شادی ہووے۔ اصل اِچ اے ایتھوں دے لوکیں دا آپس اِچ اَدا اُلفت تے خلوص دا رشتہ ہا جیڑا اُنہیں کوں ایتھوں دی دھرتی تے ایتھوں دی ثقافت ڈِتہ ہا۔ جھومر کھیڈدیں سہرے بنڑے آکھدیں تے خوشیاں کریندیں پتہ ای ناں لگا تے پندرہ ڈینہہ گزر ڳئے۔ پندرویں ڈینہہ گاموں دی نکی بھیݨ تے اوندی کنوار شُہیل دی میندھی تھئی کیوں جو انہیں ڈوہیں رسمیں اِچ صرف عورتیں دا کم ہوندے ہیں واسطے رجھکی نہر کوں وستی دیاں ساریاں عورتاں گاموں دے گھر کٹھے تھیاں، گاموں دی بھیݨ چیݨ سَت گانے بَنڑلے ہن۔ جیہڑے سہرے دی دِل بھمدی دُھن اِچ دروازے دے گونڈھے کوں ہک گانا۔ اکھلی کوں ہک موہلے کوں ہک کلہوٹی کوں ہک جھجھ کوں ہک چکی کوں ہک اون کھاری کوں گانا بدھا ڳیا جیں اِچ ونوا دا سامان ہا۔ ول سارے ضیفیں کوں ونوا دا سامان ڈکھایا ڳیا۔ ایں سامان وچ تیل، آٹا، کھنڈ، سوجی، گھیو آٹ دے علاوہ کجھ خشک میوے ہن۔ ول گانے آلے بھیݨ اِچ دانے تے گُڑ دیاں ستّ بھیلیاں گانے آلی چکی دے اُتوں رکھ تے دانے پیٹھے ڳئے۔ گھوٹ دی بھیݨ دانے پیٹھے تے باقی عورتیں نال رَل تے

اے سہرا آکھیا۔

تیڈی بکی دا ویہا بناں توں تاں موہڑیں گھرانیں
پر نیندا جیویں بھینڑیں دا بھاہ
جیویں پھل غلاب دا بناں دیراں دے نین شرابی
نازو دا ویس غلابی۔ عطر کیوڑا بناں

ایندے بعد کاموں دی بھینڑ چننڑ سان آلی کھاری چاتے برادری دیاں ساریاں عورتاں سمیت کنوار دے گھر ڈوں ٹر پیاں۔ گھوٹ کنوار دے گھر ہک دستی روچ ہن تے دیر کنے اگے پُج گیاں۔ کنوار دیاں سینگیاں اوندیاں ڈوگتاں کر تے پہلے اوں کوں کوٹھے دی ہک چھنڈ اُچ کر بہلایا ہا۔ ہُن ست سہاگڑیں تھوڑا جاگڑا چاتے کنوار کنے گیاں تے اوندے متھے تے آٹڑ رکھ تے اوکوں سہاگ مانڑیں دیاں دعائیں ڈتونے تے اے سہرا آکھیونے سے

میڈی بابے پیاری لاڈلی میندھی کھولنڑ ڈے

ایندے بعد تمام عورتیں وچ آٹڑ ونڈ یا گیا۔ کیوں جو اے خالص عورتیں دی رسم ہئی۔ اُنہیں اپنے طور طریقیں نال ایندی خوشی کیتی تے دل دے خوشی دا ویلہا گذر گیا ہنڑ جینویں جینویں ڈینہ گزردے ویندے ہن۔ خوشیاں تے مسرتاں اپنے عروج تے امڈیاں ویندیاں ہن۔ وستی دے سارے نینگر ڈینہ دا کاموں دی شادی واسطے کاٹھیاں کٹھے کرن ہا اُنہیں کوں کپ ونڈ تے رکھن ہا تے رات کوں نغارے دی چوٹ تے جھومر کھیڈن ہا تے بیاں وی کئی انجھیاں راندال ساون ہا جیں وچ خوشیاں دی خوشبو رچی ہوئی ہوندی ہئی۔ جھومر دے وقت گھوٹ کوں ہک کھٹڑے تے بلہا تے اوندی سنگتی ساتھی وہلیاں گھدن ہا تے گادن کافیاں تے ڈوہڑے آکھن ہا۔ جینویں جینویں جھومر تے بیاں راندال رسدیاں ونجن ہا جوانیں وچ نواں جوش خروش ودھدا ویندا ہا تے دل ڈیکھن آلے ڈیکھن او جھومیں تے ڈھیرے راندال آلے۔ ہک بے دے مقابلے وچ ودھو ودھ

ول بھوسے منظر پیش کریندے ہن۔ آنویں ادہ رات کنوں وی چنگے تیئں لے خوشی دی محفلاں بریسیاں رہن ہا۔

جڈاں معیاد پُڈھا ہا گاموں گھوٹ سارا سارا ڈینہہ اپنڑے الغوزے تے پیار محبت دیاں لازوال علاقائی دُھناں ٹُمدا راہندا ہا۔ الغوزے دی مٹھی تے من چاونڑ آواز ایندے روح دی غذا ہئی۔ کئی ڈیہاں کنوں اوں کم کار چھوڑ ڈتا ہا شادی واسطے بہرام خان اوں کوں چھٹی ڈے ڈتی ہئی۔ ہنڑ او صرف کہیں کہیں ویلے گھر دا چھوٹا موٹا کم کر گھندا ہا آنویں جڈاں دا اوندا معیاد پُڈھا ہا گھر اچ اوندی اہمیت ودھ گئی ہئی۔ اوندے واسطے ہر روز چنگی چوکھی چیز پکدی ہئی۔ اوندے اوندے سنگتی آپس اچ کھلاں مذاقاں کرن ہا۔ اہنیں کھلیں مذاقیں تے چاودیاں اچ ڈینہہ گزر گئے تے اج گاموں دی مہندی دی رسم ہئی۔ جھکی ظہر کوں ساری بیادری ایندے گھر کٹھی تھئی۔ ول ایندی بھینڑ گانے آلی کھاری اچ گھوٹ کنوار دے کپڑے جوتیاں کنوار واسطے گہنڑو گہنڑے اتھر واسطے گاڑھا رومال رکھیا تے ہک ہی نویں بھانڈے کنے مہندی دا تھال چا گھدا تے ساری بیادری سمیت کنوار دے گھر آ گئیاں۔ ول گاموں کوں اوہنیں دی قوم دے وڈیرے مہندی لائی تے کنوار کوں گھوٹ دی بھینڑ بھینڑ تے بھراواں مہندی لائی تے ساریں شریکنیں اے سہرا آکھیا

مہندی تیڈی رنگلی اللہ رنگ لاوی وے

ہتھ جھل بہہ سامنڑیں بابا مہندی لاوی وے

اماں سیج وچھاوی وے

ایندے بعد گھوٹ کوں گانے تے اوندے پٹکے اچ مکھاناں بدھا گیا۔ ول ساری شریکیں دی موجودگی اچ کنوار دے کپڑے گہنڑو گہنڑے تے ڈاج سامان ڈکھایا گیا ایں سارے عمل دے دوران نغارہ وجدا رہیا تے بیادری آپس وچ گھول کیتی تے مراثی داوی ول [illegible] گیا۔ ایندے نال ہی اے رسم اپنڑے اختتام کوں پہنچی۔

شام تئیں پہلے پہلے آلے جرا دوستے دار دوست سنگتی کٹھے تھی گئے۔ ساری دا منہ [illegible] گیا ہا۔ گاموں دے پنجیں نہاونڑ دھونڑ دی رسمات ہئی تے اے

رات بہوں خوشی دی رات ہئی۔ تمام لوکیں کوں مانی کھواوݨ دے بعد جھمر شروع تھئی۔ ایں جھمر ایچ وݙا جوش تے جذبہ ہا تے مراثی کوں دی بہوں ساریاں ویلیں دکھا تو تھ بئی۔ ہیں سانگے اوندے نقارے دا رنگ ای بیا ہا۔ وستی دے علاوہ ایچ ساری بیادری کٹھی تھئی۔ ایں سانگوں ایچ جھمری وی ڈھیر ہن۔ ہک ٹولی تھکی ہئی تے بی شروع تھی ویندی ہئی کوئی ڈول دی ڈل ہباندی چوٹے تے کوئی چیڑیاں وجیندا پیا ہا کوئی ڈاکے والی جھومر پیا کھیݙدا ہا کوئی ݙیلے تے کرداکٹ رکھی پیا ہا۔ ہر کوئی اپݨی کاریگری ݙکھاوݨ ایچ مست ہا۔ پر مراثی ہر کیں ایچ پورا ہا۔ ہر ٹولی کوں اوندی طرز دے مطابق لے ݙیندا ہا۔ ضیفاں دی ایں خوشی دے موقعے تے پچھی تے کونا ہن اودی وی ویڑے سہریں دا کرد کار رکھی بیٹھیاں ہن انہیں دا مقابلہ ݙیکھݨ آلا ہا۔ ہر ٹولی نویں کنے نواں سہرا سُناوݨ اپنے لگی پئی ہئی۔ اج گاموں دا گھر ہک جنت دا نظارہ پیش پیا کریندا ہا۔ جیڑھے ݙیکھو ہا اودا ہیں خوشیاں ای خوشیاں ہن۔ ہر کوئی ایں خوشی کوں سوہاوݨ دے واسطے پورے خلوص نال کوشش ایچ ہا۔ اے پیار محبت تے خلوص شوق دا مظاہرہ ایتھوں دے لوکیں دی آپس ایچ الفت تے اتفاق دا اظہار ہا۔ ہر کوئی ہک ٻے کنوں ودھ تے ایں خوشی ایچ حصہ گھنݨ دا عزم رکھیندا ہا۔

جئیں شادی ایچ بیادری تے یادسنگتی اتنے خلوص نال شریک تھیون تاں اوں شادی دی شان تے شوکت ای بی ہوندی اے۔ بس ایویں سمجھو گاموں دی شادی خوشیاں تے مسرتاں دا ہک نمونہ ہا۔

لت دے کیٹی ویلے سخ نے ان جاڑیاریں دا فاتحہ ہئیا۔ پر کجھ بیادری دے لوک پھنڈریں ہٹاوݨ ایچ تے گوشت اُکلاوݨ ایچ ساری رات لگے رہیے۔ وݙے ݙینہہ کوں بورچی طعام پکاوݨ ایچ لگ گیا۔ بس سمجھ اُبھرتے سدھا تھیا تے بیادری کوشیگری کھوائی گئی ایندے بعد ہر کوئی گھوٹ بݨاوݨ واسطے تیار تھیوݨ شروع تھی گیا۔ جیلے لنگھے دے بعد تقریباً ہر کوئی تیار تھی گیا ہا۔ ہر تے ہتھاں ہر کیں نویں

کپڑے پاتے۔ خاص طور تے عورتاں دا سنگھار تاں ... کنواریاں۔ جوان بڈھیاں ہر کئیں اپنی اپنی عمر تے حیثیت دے مطابق کپڑے تے سنگھار کیتا۔ انہاں دا سنگھار زیادہ تر قدرتی ہا تے قدرتی سنگھار حسن دی شان، حیندے جے کر قدرتی حسن نال شرم و حیا شامل ہوئے تاں ول حسیناں دا اصل ول بھاونڑاں حسن کئی اُٹھدے نینگراں کوں بے قرار کر ڈیندے۔ جوان دا سیدھا سادہ ولیس سرتے چنڑ ٹیکا۔ پیریں اِچ چلکنڑاں تے چیکنڑاں کھُسہ۔ انہیں دے رُعب تے شان اِچ نکھار پیدا کیتی کھڑا ہا۔ عورتاں دے رنگ برنگے شوخ تے چنچل ویلاں گاموں دی جنج کوں حسین تے رنگین بنا ڈِتا۔ ہُنڑ جنج بالکل تیار ہئی۔ پر انتظار ہا۔ بہرام خان دا جئیں گاموں دی جنج نال ہلنڑاں ہا۔ ہر کئیں دیاں نظراں ہوں ڈگ تے ہَن جتھوں بہرام خان آونڑاں ہا۔ دیر تھیونڑ لگی تاں ساریں مہاندریں صلاح کیتی جو نازو خود ونج تے بہرام خان کوں گھن آوے۔

نازو بہرام خان کوں گھننڑ بھیج پیا۔ او ای دیر سُتے ہُنڑاں تاں سانول خان دی گھوڑی تے چڑھدا پیا ہا۔ او نازو کوں ڈِٹھا تاں اوں کنے پُچھیس۔

چاچا نازو خیر ہے کیویں آئیں۔ نازو ادب نال جواب ڈِتا

خیر اے سئیں خان سئیں دا پتہ کرنڑ آیاں جو کجھ ویلہے دی جنج تیار ہئی۔ میں آکھیم جو خود ونج تے سئیں کوں گھن آواں۔

چاچا نازو اِتے سئیں دی طبیعت ٹھیک کوئی نئیں اُنہیں میکوں آکھیے جو گاموں دی جنج نال ونج۔

خیر ہے سئیں خاں سئیں دی طبیعت کجھ زیادہ خراب تاں نی۔ نازو ذرا پریشان تھیندیں پُچھیا۔

ناں ناں چاچا نازو تُوں مونجھا ناں تھی اے سئیں کوں کوئی اجھی تکلیف کوئی بس جان شان اِچ درد ہے۔ اچھا ہُنڑ آ تھی ساوں۔

اے آکھ تے سانول گھوڑی تے چڑھ بیٹھا تے نازو اوندے اگوں ٹر پیا۔ سانول کوں

گاموں دی شادی اِچ ونجنڑ نال بہوں خوشی ہئی۔ کیوں جو ہک تاں او اپنڑے
نوکر دی شادی تے ویندا پیا ہا تے ڈوجھا اونکوں سہاگنڑ دے دیدار دی
اُمید ہئی۔ سہاگنڑ کوں ڈٹھیں اوں کوں کافی عرصہ گزر گیا ہا۔ اُنویں تاں ایں
عرصے اِچ ایجھی کوئی گھڑی نال ہئی جیہڑی سہاگنڑ دی یاد وِچ ناں گزری ہووے
او ہر ویلے اوندے خیال اِچ گم راہندا ہا۔ اوندی یاد وِچ مست تے شاد ہا
گو اونکوں ہنڑ او بے چینی تے بے قراری ناں ہئی جیہڑی قول و قرار کنوں پہلے ہئی
پر او اپنڑے محبوب دے دیدار دا طالب ضرور ہا او ہر ویلے اوں کوں ملنڑ دے
بہانے ضرور ڈھونڈیندا راہندا ہا اوندے دل وِچ اے خلش ضرور ہئی جو ہر روز اپنڑی سرکار دی
زیارت کرے پر اوں کوں اے خیال ای ہا جو میڈے محبوب دی رسوائی تے بدنامی
ناں تھیوے ایں رسوائی دے خوف کنے او اپنڑے دل تے پتھر رکھی ودا ہا۔ اوں کوں اے اطمینان
ہا جو اساڈا سچا پیار ظاہری محبت دے لوازمات دا محتاج کائنی اوں کوں
اے وی تسلی ہئی جو اساڈا پیار ڈو دلیں دا جذباتی فیصلہ نیں بلکہ ڈو روحیں
دا سنگم اے تے جیڈاں روح روح نال مِل ونجن تاں او تصور دے پجاری بنڑ
ویندن تے تصور دے پجاری ہک بے دے سامنڑے ہوون یا پرے او ہر ویلے
ہک ڈوجھے دے قریب ہوندن او تصور اِچ ہک بے دی پوجا کریندے اتنے ہک بے دے
قریب آویندن جو او جیں ویلے چاہن ہک بے دا دیدار کر گھنن۔ آپنڑے من دی
تریہہ لاہ گھنن پر اَج سانول کوں یقین ہا جو سہاگنڑ شادی تے ضرور ہوسے۔ او
دل اِچ دعا منگدا گیا جو اللہ سئیں آں جو ہک ایجھا موقعہ ضرور ڈیویں جو اساں صرف
ہک ڈو بول ضرور بول گھنوں۔ اتنے تئیں سانول خان لالے نازو گھر دے نال ونج پُنی
نال بندوقاں دے پنج ٹھاکے کیتے۔ اصل اِچ اے ایتھوں دے علاقے دا رواج
ا جو خوشی دے موقعے تے سردار یا معتبر دے استقبال واسطے پنج ٹھاکے
[illegible] دا [illegible] ہوندن [illegible] آلے اے جیش دا [illegible] ہا۔ گھر دے ڈیڈھ تے
[illegible] سانول خان دا استقبال کیتا۔ ہنڑ سانول

گھوڑاں توں لہہ پیا تے گاموں کوں نال کر تے جب اندر ہیں (؟) ساگوں ... سب
دروازے تے عورتیں ساونل خان دا ایں سہرے نال ... کیتا ہے

گھر آیا میڈا ہُن سوہنا خان ڑے
سوہنا جگ توں میڈا ساونل سلطان ہے

ساونل دے آونڑ نال ساری جنج وچ خوشی دی لہر ... بن ہر پاسے خوشیاں تے خرمیاں تھیونڑ پے گیاں ۔ لوکیں دا اج ساونل خان کوں منہ تے ڈیکھݨ دا شوق اپنے عروج تے ہا ۔ ہر کوئی ہک ہے کنے پہلے اپنا شوق پورا کرنڑ چاہندا ہا ۔ پر ہر کہیں دے دل وچ ساونل دا ادب تے احترام دی ! ۔ ہیں واسطے ہر کوئی اپنی اپنی واری تے وڈی عزت تے طریقے نال ملیا ۔ ایندے بعد ساونل کوں ہک کھٹ تے بلھایا گیا جیں تے ہک بہترین لسترا وچھیا پیا ہا ۔ اوندے نال ہک ہی کھٹ تے نازو دی بیاری دے مہاندرے بیٹھے ہن ۔ گاموں ساونل دی کھٹ دے نال تلے بہنڑ لگا پر ساونل اوں کوں بکڑ تے اپنی کھٹ تے بہلایس تے اوکوں آکھیس ۔

گاموں توں آمیڈے کٹھے بہہ ۔ اُج توں تاں گھوٹ ایں ۔ گاموں ڈاڈھی ناں مناں کیتی پر ساونل اوں کوں زبردستی نال بِہلا ڈِتہ ۔ ایندے بعد نازو ساونل خان کنے آیا تے عرض کیتس ۔

سئیں اجازت ہووے تاں جھومر شومر شروع کراواں

ساونل نازو کوں جواب ڈِتہ ۔

چاچا اج اجازت گھنڑ دی کیا ضرورت ہے ۔ اج تاں خوشی دا ڈینہہ ہے ۔

نازو دے اشارے نال ڈھول دمامے تے جھومر شومر شروع تھی گئی ۔ خوشی نال گاموں دے شاگرد جیوڑی ہیں تے الغوزے شروع کر ڈِتے ۔ ساونل دی موجودگی نال محفل دا رنگ ای ہیا ہا ... ہر ... تھالے تے مُٹراں دا سیلاب آ گیا ہا ۔

اُج خاص قسم دے جھومریاں مشہور تھی گئے ہِن۔ اُج دی جھومر وِچ وڈا لطف تے وہ کاخاص کر تلواریں آلی جھومر ہرکئیں کوں راضی تے خوش کیتا۔ جھومریاں دے لرتب تے فن ایجھے ہِن جو ہر پاسوں ویلھیاں دا مینہ وسدا پیا ہا۔ سانول وی جھومریاں تے میراثی کوں انعام ڈِتے۔ جنگاں لنڈائے شغل میلہ لگا رہیا۔ ایندے بعد جنج روانہ تھی جئیں وِچ صرف گھوڑیاں ہِن۔ ہِک تے گھوڑے تے ڈُوجی تے سانول سوار ہا۔ جنج وِچ عورتاں تے مرد کٹھے ہِن۔ اِنہاں دے رنگ برنگے کپڑے جنج دی خوبصورتی وِچ اضافہ کریندے۔ شادی دی تمام رسمیں وِچوں اے وڈی تے آخری رسم ہئی۔ ایندے وِچ ہر کوئی پورے شوق تے خلوص نال شریک ہئی۔ جام سوہاد ایں بیا دری داناں کوناہا پراو سیب تے ہمسایہ ہون دے ساکوں اودی بالیں بچیں سمیت شریک ہا۔ اتنی بلا سالی مخلوق وِچ سانول کوں سہاگن ڈیکھ گدھا ہا پر سانول اتنے لوکیں وِچ عورتیں ڈوں ڈیکھن مناسب ناں سمجھیا تے اوں کوں اپنے ضمیر تے غیرت دی اجازت ناں ڈتی۔ اگوں اونہاں اکھیں سہاگن دی ہک جھک ڈیکھن واسطے بے چین تے بیقرار ہِن پر اپنا سر تلے کیتی بیٹھا رہیا۔ اوندی بے نیازی دالے عالم ہا جو او صرف اپنے سامنے ڈیکھدا رہیا۔ جنج کمو دا گھر زیادہ پرے ناں کونہ ہا۔ ہیں سانگوں جھٹ کنے اگے او کنوار دے گھر پہنچ گئے۔

دِھیتے پاسے آلیں وی ڈیڈھی تے جنج دا استقبال کیتا۔ اپنی ہستی دے مطابق جنج دی خدمت تواضع کیتی۔ ایندے بعد پرنیں دیاں رسماں شروع تھیاں سب کنے پہلے گھوٹ کوں کھارے تے بلہایا گیا تے اوں کوں دھنوایا گیا غسل وِچ تتی پانی بھر بھر تے ڈیندا گیا تے گھوٹ دے ہاں اوں کوں دھنوایا دھانون دے بعد گھوٹ کنے پانی دا ہک ولا ہک ہتھ نال چوا تے اپنے اتوں وٹوایا گیا۔ گاموں دے کجھ سنگتیں آکھیا۔

ہک ولا ہیا۔

گاموں کوں اپنی جوانی تے گھمنڈ ہا اوں آکھیا ہک ناں ڈو ولے لیو

ول اوں بڈ دیں ویلے اپنڑے ہک ہک ہتھ وچ چا تے اپنے اُتوں وٹ ڈیندے ہن ۔ ہُنڑ ہر پاسوں گاموں دی واہ واہ تھی گی ہِیں دوران عورتاں ایہ سہرا آکھیندیاں رہیاں ۔

ویرنڑ میڈا دھاونڑ بیٹھا

کھڑ ملیسن کنڈ ٹیس

میں صدقے تیڈے آونڑ دا ۔

ایں سہرے دے دوران گھوٹ دی بھینڑ کجھ کجھ گھوٹ تے سٹیا ۔ وستی دے بال ہیں انتظار وچ ہن پیسے چُننڑ واسطے ہک بے تے اتوں ڈھیندے پئے کیں کوں چار آنے کیں کوں آنا، کیں کوں ٹکا کیں کوں پیسہ ہتھ آیا ۔ ایندے بعد گھوٹ کوں کپڑے پوائے گئے تے عورتیں ایہ سہرا آکھیا ۔

بنج سویں دا سوٹ منگولیساں

پاتا میڈا شہزادہ

خیر ہووی پٹ دا دھاگہ ۔

ول گاموں دے پیو سانول خان کوں آکھیا جو

۔ گھوٹ کوں پٹکا سئیں تُساں بدھواؤ ۔

سانول گاموں کوں پٹکا بدھایا، ایندے بعد گھوٹ شکرانے دیاں نفلیں پڑھنڑ مسیت وچ گیا اوندے نال اوندا آہر دی ہا ۔ اللہ دا شکر ادا کرنڑ دے بعد نکاح خوانی تھئی ول جنج اُچ پچلے ونڈیے ونجگے ایندے بعد باقی رسماں ادا کرنڑ واسطے گھوٹ کوں کنوار آلے گھرے اُچ ونجنڑاں ہا ۔ ہر گھر دے دروازے وچ اوندی سالی ونو ہاڑی واسطے کھڑی ہئی ۔ ونو ہاڑی ڈیونڑ دے بعد اوں کوں اپنی سالی شیشہ ڈکھلایا تے ول ہک کوری ڈھکنڑی پیر نال بھننڑ واسطے ڈتی گاموں شیشہ ڈیکھنڑ دے بعد ڈھکنڑی کوں پیر دی ہکی سٹ نال چور چور کر ڈتہ ایندے چھوڑا اپنڑے سنگتیں نال کوٹھے تے گیا اپنی بجنی اپنے آہر دے حوالے

رنے سہرا تے چڑھ گیا۔ ہن سب کنے پہلے کنوار توں او ست بوچھݨ ڈے پانڈ چا ونے ہن جیہڑے ست سہاگݨیں کنوار دے سر تے رکھ ڈتیاں ہن۔ ایندے بعد کنوار کوں چا تے اوندا منہ کعبے ڈو کر بہایا۔ ول گھوٹ دی پچھوڑی تے کنوار دے بوچھݨ کوں گنڈھ ڈتی گئی ول لاویں دی رسم تھی جیں وچ گھوٹ کنوار دے علاوہ نیوائیں تے ست سہاگݨیں حصہ گھدا ایندے بعد تل ونڈݨ دی رسم ادا کیتی گئی جیں دے درمیان اے سہرا آکھیا گیا۔

تل ونڈیسوں بال جھنیمن
اُتر ڈیکھݨ لوک ڈلیسن

سہرا پورا تھیوݨ دے بعد گھوٹ کنوار کوں اپݨے گھر دی ملک ممتاز تھیوݨ دی خوشخبری ڈتی ول او کمرے اچوں باہر نکل آیا۔ ہن ساری برادری تے عیاں گھوٹ کوں سلامی ڈتی۔ ساول خان دی گاموں کوں سو روپیہ سلامی وی ڈتا ایندے بعد جنج گھر روانہ تھئی۔

ساول نامزد کنے اجازت گھدی پر او بیری ڈٹھے پیا تے عرض کیتس۔ سئیں میں غریب دا اکا بچڑا ضرور گھلسو تے ویکھو تے ساول کوں اوں کوٹھے وچ بہایا گیا جتھاں رات تاریں دی چھاں تلے گھوٹ کنواریں آونا ہا تے انہیں ایتھائیں اپݨی سہاگ رات گزارݨی ہئی۔ کوٹھا بالکل نواں جڑیا پیا ہا۔ ساول اوں کوٹھے وچ کلہا بیٹھا تے اج دی صورت حال تے غور ویچار کریندا ہا۔ اوں کوں افسوس ہا جو اوں سہاگ شادی ایجھی تھئی وی سہی پر ڈو بول تاں ڈو بول چھڑا پھس کے دیدار ای نی تھیا۔ او اگر چاہندا تاں سمجھ گھن سگدا ہا پر اوں کوں اپݨی غیرت تے ضمیر اجازت نہ ڈتی او دل وچ سہاگ دے بارے وچ سوچیندا ہا بیٹھا ہا تے دروازے کھلݨ چھم چھم دی آواز آئی۔ اوں در دی ڈوں ڈٹھا ڈیکھے تاں ایندے سامݨے اوندی سہرا [illegible] محبوب [illegible] سہاگݨ کھڑی ہئی

پہلے تاں اپنیاں اکھیں تے یقین نہ آئیس ۔ پر اوندے سامنے ہئی اج او پورے ار سنگار
نال ہک پری لگدی ہئی ۔ سانول اوں کوں پہلی واری ایں مست تے ماروں صورت وچ
ڈٹھا ہا ۔ گلابی رنگ دے کپڑے ، نک وچ سونے دا کوکا ۔ کنیں وچ سونے دیاں
والیاں متھے تے سونے دا ٹکا ۔ گل وچ کٹھالا ہتھیں چھم چھم کالے رنگ دیاں کنگراں
پیریں وچ رام جھول اکھیں وچ کجل دی ہلکی لکیر ۔ لال گلابی لب ، بغیر سرخی دے وی
گلاب دے پھل آنگے لگدے ہن ۔ سہاگݨ اوندیں دی خوبصورت ہئی پر اونکوں
ایں ہار سنگھار حسن دی ملکہ بنا ڈتہ ۔ اونکوں ڈیکھ تے سانول کوں اینویں محسوس
تھیا ہا جینویں اللہ سئیں اج جنت اچوں ہک حور کوں زمین تے لہا تے اپݨی
قدرت دی نمائش کیتی ہووے ۔ قدرت والے مکمل تے نایاب شاہکار
سانول دے سامنے ہا ۔ سانول کئی ڈینہاں دی ترہیہ لہیندا رہیا اخیر
او وی دری دے نال ڈھو لا تے اوں کوں آکھیس ۔

سہاگݨ چنگاں تھیا جو توں رل پئیں ہیں ڈاڈھا مونجھا ہم ۔

سہاگݨ سانول کوں وڈی بے نیازی نال جواب ڈتہ ۔

جو توں مونجھا ہوندیں ہا تاں ملݨ نال آ ونجیں ہا ۔

سہاگݨ سانول کوں سہاوݨ دے خیال وچ ہئی تے او اینویں ناز اٹھاوݨ
واسطے بے قرار ہا ۔ سانول اوں کوں آکھیا ۔

سہاگݨ توں تاں اینویں نال آکھ ۔ تیکوں کیا پتہ جو اے ہجر تے فراق
دے ڈینہ میں کینویں گزاریم

سہاگݨ پہلے آنگے سہاوݨ دے انداز وچ آکھیا ۔ میکوں کیا پتہ جو تیں اے
ڈینہ کینویں گزارے ہن ۔ پر میڈا خیال اے جو تئیں کاں اڈیندے تے یاد ل [illegible]
نے نیتوں ہیں ، خیال تھوڑا اے ۔ سانول ہک ٹھڈا شوکارا بھر تے آکھیس
سب بھلی لے گیا اکھیں ہن تسیں سمجھیندیاں جو ہک لمحہ دی تیڈے خیال دے
[illegible] ہاں ، میں ڈینہ رات تیڈے خیالاں وچ مست آں میڈے

ہک تیڈے بغیر زندگی دا تصور وی ہک سزا ہے۔

سہاگݨ ساول کوں پریشان تھیندا ڈیکھ تے کھل پئی تے ساول دی دُنیا دلفریب ٹہکیں نال بھر تھی گئی۔ ساول کوں ہُݨ سمجھ آئی ہئی جو اوسہیلیاں ہی سہاگݨ دی لئے ادا اونکوں اتنی پیاری تے خوبصورت لگی جو او ندا دل آکھے جو سہاگݨ ساری حیاتی اینویں سہیندی راہے تے میں ساری حیاتی اوندے ناز تھیندا راہواں اوندی جھنگی جھٹ اوندے حسن وچ گم تھی تھے آکھیس۔

سہاگݨ توں بہوں حسین تے خوبصورت ایں۔ تیڈا حسن ہک جادو اے تیڈے حسن وچ اتنا اثر اے جو کوئی نیک کنے نیک آدمی تیڈے حسن دا طواف کر گھنے تاں اوندی نیت وچ فتور آونجے۔ سہاگݨ اپنی تعریف سُݨ تے شرما گئی۔ تے ساول کوں آکھیس۔

ساول توں کیر ہاکھٹ موہݨا ایں تیڈے حسن وچ اتنا اثر اے جو جیڑھا تیکوں ڈیکھ گھنے او تیڈے ونجݨ دے بعد تیڈے پیریاں دے نشان کوں وی سجدے کریندے توں تاں حسن دا یوسف ایں۔

ہُݨ ساول کھل پیا تے اوں کوں آکھیس۔

جے میں حسن دا یوسف آں تاں توں وی حسن دی زلیخاں ایں پر ناں تیکوں زلیخاں آکھݨ تیڈے حسن نال زیادتی لگدی اے تے دل ڈوہیں کھل پئے۔ دل سہاگݨ اوں کوں آکھیا۔

ساول میں میڈا دل کتھی گھنے تیڈے بغیر میکوں چین نی آندا ہر روز کوئی نکے نکے تے تیڈا رب ڈیکھدی آں پر روز مایوسی تے ناکامی دے سوا کجھ نہ ملدا۔ مونڈاں تاں اپنے ابا جی کوں آہدی ہیں تاں میڈا رشتہ کر

ساول ہک ٹھڈا ساہ بھر تے جواب ڈتا۔

سہاگݨ توں میڈی مان مُحبت پیار تے دل دا قرار ایں میں وی ہر روز تیڈے نال شادی دے خواب ڈیہدا ہاں تے چپ کر تیڈے آکھے ہوئے قدم

رکھ ڈیندن جو کہیں کوں اساڈی محبت دا شک نہ تھیوے ۔ میں لوکیں کنوں ڈردی
جو کوئی اساکوں بدنام نہ کر ڈیوے ۔

ہن سہاگن ٹھڈا ساہ بھر تے جواب ڈتا ۔
ساول توں سچ آکھیندیں پہلے سُن گھن جو عشق تے مشک کڈاہیں نئیں لُکیندے ،
اے ہک ڈینہہ ضرور ظاہر تھی ویندن ۔ ول اساں اپنے دل کوں کیوں ترساؤں ۔
سہاگن دل اُنہیں دے ترسدن جیڑھے ہک بئے کنوں دور ہوندن ۔ تیڈے
میڈے دل تاں کیا روح ای رَلّی ہن ۔ ساول اُوں کوں آکھیا ۔
سہاگن اوندیاں گالہیں سُن تے کھل پئی تے اوں کوں آکھیُس ۔
توں ساول مونجھا نال تھی میں تیکوں اُنہیں چیزیں تے مجبور ناں کریساں جیڑھیاں
تیکوں پسند کوئنیں ۔ میں ہر دم تیڈی مرضی کوں اپنی مرضی تے خوشی سمجھساں پر میکوں اتنا
یقین اے جو توں چھڑا بچھڑا میڈا ایں ۔

ساول کجھ آکھݨ چاہندا ہا پر باہر ول کہیں دے آوݨ دا کھڑکا تھیا او جلدی
جلدی کھٹ تے آن بیٹھا تے سہاگن دی غائب تھی گئی ۔ آوݨ آلا شخص جام سومار کا
اوں کوں ڈیکھ تے ساول خان اُٹھݨ لگا پر جام سومار بھج تے اوں کوں بلہا
ڈتا تے ول اوندے باہوں لگا ۔ پر ساول خان اونکوں پکڑ تے اپنے کھٹ تے بہلایا ۔
اوندے نال خیر خوشی کیتُس ول زمانے تائیں دیاں گالہیں چھیڑ بیٹھا ۔ تھوڑی دیر دے
بعد ساول خان دی مائی چوا آیا ۔ ساول خان جام سومار کوں وی زوریں نال ڈو
چار گرہاں کھوائیُس تے ول آپ مائی کھاوݨ دے بعد جام سومار کوں پیندر ڈے تے
اجازت گھدُس تے گھر آگیا ۔ او سدھا بیوی دے کمرے اُچ گیا جو بیوی دی خیر صلاح
معلوم کرا اپنے بہرام خان کوں پیندر ہئی ۔ ول او ویہڑے تے آیا ۔ ویڑھے تے وی
پکھی دا پکھو نال تھئی سارے نوکر چاکر کاموں دی شادی تے ہِن ۔ او ہُݨ ہک موڑھے
تے بہہ تے سہاگن نال اج آلی ملاقات دے بارے سوچݨ بہہ گیا ۔ کافی دیر تک او
اج آلی ملاقات دا لطف اندوز تھیندا رہیا ول سمݨ واسطے گھر آگیا ۔ اج او نکوں

اپنے محبوب دی زیارت تھی ہئی تے او وی رج تے ہیں سانگوں اوں کوں نندر آگی کافی دیر او ستا رہیا تے ول اُٹھی تے ہتھ منہ دھوتُس تے ول اپنے والیں وچ کنگھی ڈیندا کریندا ہا تے شیشے وچ سہاگݨ کوں آمدا ڈٹھُس۔ ایکوں اپنا وہم سمجھ تے ول کنگھی ڈیوݨ لگا۔ پر سہاگݨ اوندے نال آگی ہئی تے اوندے پیریں والکھاٹ سُݨ تے پچھی تے ڈٹھُس تاں سہاگݨ اوندے سامنے کھڑی ہئی۔ ول او اُٹھی گھبراتے جلدی نال پچھیُس۔

توں میڈے کمرے وچ کینویں آگیں تیکوں کہیں ڈٹھا تاں نیں۔

سہاگݨ سانول دی پریشانی ڈیکھ تے کھل پئی تے اوں کوں آکھیس۔ کیا تیکوں میڈا ایتھاں آوݨ چنگا نی لگا۔

ناں ناں اے گال نی اصل وچ میں پریشان جیڈوں تھی گیا جو کہیں تیکوں ایتھاں آمدا ایتھائیں ڈیکھ گِدھا ناں لے اساں ڈوہاں واسطے مناسب نیں۔

سہاگݨ اوں کوں اجاں پریشان کرݨ چاہندی ہئی پر اوندی پریشانی تے اوندی حالت ڈیکھ تے اوں کوں آکھیس۔

توں مونجھا تے پریشان ناں تھی۔ اصل وچ اماں پٹھانی تے آدی خان زادی کاموں دی شادی دی مبارک ڈیوݨ گیاں ہن تے اُنہیں دے گھر ویندیاں پیاں ہن رستے وچ اساں دا گھیو نے تے ول اماں پٹھانی نوکرانی کوں آکھ تے اِتھے گھنے ہیبٹ مو کل گدھی اے تے ہُݨ میں رات ایتھائیں راہساں، فجر ابا میکوں گھن ویسے۔

ہُݨ سانول دی پریشانی خوشی وچ بدل گی۔ اوں کوں اے یقیں ای ناں ہا جو قسمت ایجھا موقع ڈیسے۔ اے اُنہیں دی محبت دی پہلی ملاقات ہئی۔ اِیں واسطے اُنہیں کوں ناں کوئی ڈر ہا ناں خوف تے ناں اُوپرا۔ کیوں جو گھر وچ اُنہیں دے بغیر بہرام خان ہا تے او وی اپنے کوٹھے وچ ستا پیا ہا تے اوندی طبیعت وی ٹھیک ناں ہئی۔ مائی پٹھانی تے خان زادی کاموں دی شادی دی مبارک ڈیوݨ واسطے اُتھائیں گیاں ہن تے اُنہیں دے جلدی آوݨ دا کوئی امکان ناں ہا۔ اُنہاں اُنہیں رج رج تے گالھیں کیتیاں

ستے پوریاں ہیکاں نتھو تے، ہک بے نال وعدے وعید کیتو تے ۔ ساڈاں اوں کوں کھیڈا پیا ناں جو ۔

سہاگݨ اَج دی اے ملاقات اساڈے واسطے قدرت دا ہک انعام اے۔ اصل وچ اے ملاقات ڈو دلیں دے انتظار دے صبر دا ثمر اے اساڈا پیار لوکیں دے پیار کنوں مختلف اے ۔ میڈیاں گالھیں غور کر تے ݙُٹھ شائیت اساں ول جلدی ناں مل سگوں کیوں جو میکوں تھوڑے ݙینہاں دے بعد پڑھائی واسطے شہر ونڄݨا پوسے ۔ او ݙینہ میڈے واسطے قیامت کنوں کم نہ ہوسن ۔ تیڈی یاد تیڈا تصور میکوں پوری طرح تنگ کریسے میکوں پتہ نی جو ایں اے ݙینہ کینویں گزرسن ۔ انہاں ݙینہاں دی جدائی دا تصور میڈے واسطے تکلیف دہ تے ہک امتحان اے پر میکوں یقین اے جو تیڈی ٹھڈڑی تے مٹھڑی یاد تے تیڈے سپنے تے سوہݨے خواب تے خیال میکوں وچھوڑے دا احساس نہ تھیوݨ ݙیسن تے میں ایہا اُمید تے انشاء اللہ ایں امتحان وچ کامیاب تھیساں جو جیویں میں بے قرار تے بے چین آں توں وی انویں اُداس تے پریشان ایں ۔ میڈے واسطے اطمینان کافی اے جو توں صرف میڈی ایں تے زندگی بھر میڈی راہسیں تے توں وی تسلی رکھ جو اے ساڈا جھیڑا تیڈا ساڈا اے ۔ تیڈی محبت وچ ہیا کوئی شریک ناں تھیسے ۔ میں ایہ گالھیں دل تے پتھر رکھ تے کریندا پیاں میکوں امید اے جو توں میڈی اُمیدیں دا بھرم رکھیسیں میڈے پیار دی حفاظت کریسیں ۔ میڈے ارادیں وچ اپݨے پیار کوں رکاوٹ نہ بݨݨ ݙیسیں ۔ تے اوں گھٹ تے اوکھے انتظار دے زہر دا کوڑا گھٹ بسم اللہ پڑھ تے پی گھنسیں ۔ ہوئی اُوندی زبان اکھ پئی گئی تے او چپ کر گیا تے اپݨی گالھیں دے جواب واسطے اوندے منہ ݙوں ݙیکھݨ پئے گیا ۔

سہاگݨ کجھ دیر سوچݨ دے بعد آکھیا ۔

ساڈاں میکوں پتہ اے جو میں ہک شاہین دی آرزو کیتی اے تے شاہین دیاں منزلاں سفر دے نال لکھیاں ہوندن ۔ میں اوندی سوچ تے پرواز کنوں واقف آں تے ... ... نال ... ... او ... ...

دی ناں بنڑساں۔ میکوں پتہ اے جو میڈا ہمسفر ڈھوجے تمام مسافریں کنیں ناصرف مختلف اے بلکہ ایندے انداز ایندے طریقے نرالے ہن۔ میں سمجھ گئی آں جو توں کیا آکھنڑ چاہندا۔ میڈے واسطے لے سبھو کجھ ہک امتحان ہے تے ہک آزمائش ہے۔ میں کڈاہیں تیکوں ناں آکھساں جو توں میڈے گھر دے چکر لا۔ میکوں رلنڑ آ۔ میکوں اپنڑا منہ ڈکھا۔ میڈے ہر دم نال رہ۔ میں تاں تیڈی محبت دی پجاری آں۔ میں جتنے تئیں جیندی آں تیڈے خواباں وچ تے خیالاں وچ تیڈی عبادت کریساں۔ تیڈی یاد نال اپنڑے دل کوں آباد رکھیساں۔

سہاگنڑ دی مست تے خوبصورت اکھیں وچوں ہنجوں دے نے کئی گوڑھے نکتے تے اوندی لال گلابی گلہیں تے ہک لکیر بنڑیندیں تلے زمین تے ونج پے۔ اوں روندیں روندیں آکھیا۔

سانول میڈا تیڈے نال وعدہ اے جو میں تیڈی یاد وچ تڑپساں، بلساں پر کڈاہیں فریاد ناں کریساں۔ تیڈے ارادیں دے اگوں کندھی نہ بنڑساں۔ سہاگنڑ کوں روندا ڈیکھ تے سانول دا روح وی بھر تج گیا تے اوندی رون ڈپے گیا۔ ہنڑ اے ڈوہیں اپنڑی اپنڑی جاہ تے روندے کھڑے ہن۔ ماحول وچ اداسی تے سوگواری آ گئی۔ دل ہر دے صدمیں کنیں خوف زادہ تھی گئے ہن۔ ڈوہیں پرعزم تے باوفا ہن۔ اُنہیں ہک بے دیاں عارضی خوشیاں ہک ڈوجے دی دائمی خوشیاں تے قربان کر ڈتیاں۔ ڈوہیں کوں ہک ٻے نال بے پناہ محبت ہئی۔ او ہک ڈوجے تے قربان تھیونڑ دا سچا تے خالص جذبہ رکھیندے ہن۔ ہیں واسطے اُنہیں اپنڑا گھٹ بھرتے قبول کر گھدا جو خدا سنجوک بنڑایا تاں ضرور ملسوں اُوں کوئی ایجھی کوشش ناں کریسوں جئیں نال کوئی بدنامی تھیوے یا ہک ڈوجے دے رنگ وچ کوئی رکاوٹ تھیوے۔ ایندے بعد سانول سہاگنڑ دے ہنجوں اپنڑے رومال نال صاف کیتے تے اوں سانول دے ہنجوں اپنڑے بوچھنڑ دے پاند نال اُگھیے۔ محبت دی اے ادا ڈوہیں کوں بھائی تے او سوگواری تے پریشانی کم تھیونڑ پے گئی۔ جیہڑی اُنہیں اپنڑے آپ تے پابندیاں لاتے محسوس کیتی ہئی۔ گل او چنگاں لفظ اکھیں وچ

اکیں رلائی کھڑے رہے۔ جذبیں اِچ ہلچل تھئی، دِل دیاں دھڑکناں تیز تھیاں ۔ محبت ترا ڈ ماریا تے او بغیر کجھ سوچے سمجھے ہک ڈوجھے کوں بھاکل پا گڈ ہوون ۔ ہن ڈاڈھا ٹک گئے دُوریاں سے تعلقاں ختم تھی گیاں۔ سینے نال سینہ مل گیا۔ دِل دیاں دھڑکناں بے ساز تے دھڑکن پے گیاں۔ پیار محبت دے ساز نے دُھن چھیڑن لگے۔ بہار دے خوشیاں بجھن پے گیاں۔ وصال دے جذبیں والے عالم اِچ ڈوہیں مدہوش تے مست ہن۔ کیں کوں اے خبر ناں ہئی جو اے کیا تھی گئے۔ اے عمل بالکل غیر ارادی تے غیر متوقع ہا۔ پر اُنہاں دی محبت کوثر توں پاک تے اُنہاں دے جذبے موتیں توں سچے تے ماکھی توں مٹھے ہن۔ اُنہاں دیاں سوچاں بلند تے اُنہاں دے ارادے غیر متزلزل ہن اَج ڈوہیں دی صداقت کیا تے ہیاہ کوں ہک جاہ کر ڈتا پر اُنہاں دی محبت دا دامن پاک تے بے داغ رہیا۔

تھوڑی دیر اِچ شرم حیا غالب آ گیا۔ وصال دی شراب دا نشہ اُترن پے گیا تے دِل او ہک ڈوجھے کنے آزاد تھی تے پرے پرے تھی بہ گئے۔ پر اُلفت تے چاہت دی فضا کافی دیر تک قائم رہی۔

وصال دی اے محفل ہوں ویلھے آن مکی جڈاں اُنہیں کوں احساس تھیا جو بہوں سارا ویلھا گذر گئے تے مائی پٹھانی تے خان زادی ہوریں دی دل آئے ہوسن۔ ایہا ڈر تے خوف اُنہیں کوں پریشان کر ڈتا تے اُنہیں دے دل ڈر تے خوف کنے دھک دھک کرن پے گئے۔ او اپنی بدنامی تے رسوائی دے خوف کنے بے حوصلہ تھیون لگے اُنہیں دے دماغ شل تھی گئے اُنہیں کوں کجھ سمجھ ناں آوے جو ہن کیا کرن۔ آخر سانول اپنے حواس تے قابو پاتے آکھیس۔ تُوں ایتھائیں کھڑیں تلے ونج تے ڈیکھاں جو اماں ہوریں آ گئن تاں ہیں اُنہیں کوں ابتے سیئں کنے گھن ویندا ں جے ہالی نئی آئے تاں دل بس خیر اے۔ سانول اے آکھ تے تلے لہہ گیا پر ہُن سہاگن دی حالت ڈیکھن آلی ہئی۔ اُوں کوں ہُن احساس تھیا جو پیار دے وَگ کتنے مشکل ہن تے او کیہے راہ ان او محبت دی دلفریب وادی دے رنگین تے پُر کشش رستے اُتوں نکل تے عشق دے اوکھے کنڈیں

آئے جھنگ ایجوں گزری جیتوں لگدیں ہوئیں سکون تے راحت دی چھاں لیر کتیر تھی ویندی اے۔ اونکوں شدت نال احساس تھیا جو اے رستہ تاں دلفریب تے پُرکشش اے اتنا مشکل تے پُرخطر دی ہے۔

جیویں جیویں ساؤل کوں دیر تھیندی گئی اوندی حالت اوویں اوویں خراب تے قابلِ رحم تھیندی گئی۔ او ہوش مشکل پئی ہئی۔ اوں کوں طرح طرح دے خیالاں جھنجھوڑ تے رکھ ڈتا۔ اوں کوں آپنی رسوائی تے شرمساری کنوں ساؤل دی عزت تے اوندی بدنامی دا زیادہ خوف ہا۔ پر او مجبور تے بے وس ہئی اوندا پیو تاں کوئی وس نال لگدا ہا۔ اوں رب کنوں دعا منگیس۔ اے میڈا سوہنا تے پیارا رب توں جانڑ دیں جو اساں بے گناہ ہاوں۔ اساڈا جرم صرف اے ہے جو اساں محبت کیتی اے تے محبت کرنڑ کوئی جرم کونیں۔ میڈا سوہنا رب اساڈی عزت رکھیں تے اساکوں بدنامی تے رسوائی کنوں بچاویں۔ سہاگنڑ دعا منگ تے ہتھ مونہہ تے پھیریئے ہن تے ساؤل ہانپدا ساہکدا اوڈکدا اندر آیا تے جلدی نال آکھیس۔ سہاگنڑ غضب تھی گیا۔ آپاں پھڑے گئے میڈی سمجھ وچ تاں ہنڑ کجھ نی اندا۔ کجھ توں ڈس ہنڑ کیا کروں۔ اماں ہوریں اُتھل ہوڑی آ کے کمرے وچ بیٹھن۔ میں اُنہیں کوں ابے میں آ کے کمرے وچ گھنن ویندیں دی وڈی کوشش کیتی اے پر اُنہیں ہکوں اے آکھ تے لاجواب کر ڈتے جو اساں ہنڑ اتھاؤں تھی تے آیوں تے او تیڈا دی ہیں کنے پُچھیں جو سہاگنڑ آئی ہئی الہہ کڈن گی۔

سہاگنڑ اوں کنوں جلدی نال پُچھیا۔ جو تیں اُنہیں کوں کیا آکھیئے ہے توں اونکوں جواب ڈتا جو۔

میں اماں دے اگوں کیڑا ہیں کوڑ نیں ماریا میں اُنہیں کوں سچو سچ ڈسا ڈتے جو او میڈے کمرے وچ ہے تے او ہنڑ اڈاہیں اندیاں پن۔

سہاگنڑ ایہ سنڑ تے ہام ہم تھی تے چپ چپ تھی گئی۔ اینویں لگدا ہا جینویں اوں کوں سکتہ تھی گئے۔ اوندیاں اکھیں پتھرا گیاں تے او اوپری تے پلنگ تے ودھ

پیا تے ساول بھج تے اوندے اتوں گیا تے اوکوں دھندول دھندول تے آکھیس،

سہاگݨ سہاگݨ ہوش وچ آ۔ میں اللہ دی قسم تیڈے نال مذاق کیتی ہم تے اماں ہوریں وی کوئیں آیاں۔ بس سہاگݨ ہوش وچ آ ہوش وچ آ۔

پر سہاگݨ بے ہوش تھی ہئی۔ ساول اونکوں بے ہوش ڈیکھ تے خود پریشان تھی گیا۔ اونکوں کجھ سمجھ نہاں آندی ہئی جو ہݨ میں کیا کراں۔ او جلتی نال بھج تے تلوں ٹھڈا پاݨی بھر آیا اوندے منہ تے ٹھڈے پاݨی دے چھنڈے ماریونس، پر سہاگݨ ہالی تئیں اونویں بے ہوش ہئی ول او بھج تے شربت چا آیا جیہڑا حکیم صاحب بہرام خان کوں دل کوں تقویت واسطے ڈتی ہئی۔ جلدی جلدی گلاس وچ بݨا تے چمچے نال سہاگݨ دے منہ وچ سٹ ڈتس۔ پر شربت منہ وچ وڃݨ دی بجائے ایں اوڈے لڑھ گیا۔ ساول کوں ہݨ سمجھ آئی جو اینکوں ڈندرݨ پئے ہن۔ اوں جلدی نال اوندے منہ وچ کلمہ شریف پڑھیا تے ول آنگلی نال اوندے ڈندرݨ کھولے تے ول اوکوں شربت دا بیا چمچ ڈتا۔ ایندے بعد ترائے چار چمچے ہے پیتونس۔ تے ول اوکوں یکھا جھلݨ بہہ گیا۔ جینجھی دیر دے بعد اونکوں ہوش آیا۔ اکھیں پٹیونس ڈیکھے تاں ساول یکھا جھلیندا بیٹھے۔ ساول اونکوں ہوش وچ آندہ ڈیکھ تے باہیں کنے پکڑ تے اٹھا بلہائیس تے اوں کوں آکھݨ لگا۔

سہاگݨ ہوش کر میں تاں تیڈے نال مذاق کیتی ہم۔ اماں ہوریں تاں ہالی تک کوئیں آیاں۔ سہاگݨ کوں ہݨ ہوش آ چکیا ہا ول تھوڑی دیر دے بعد او بالکل ٹھیک تھی گئی ہئی۔ تے ساول کوں آکھیس۔

ساول تیکوں تاں مذاق کیتی اے پر میڈی تاں جند نکلدی پئی ہئی۔

ساول اوں کوں آکھیا۔ اصل وچ میکوں پتہ کوناں ہا جو تیڈا دل اتنا کمزور اے۔ ساول دے الفاظیں وچ پریشانی دے نال نال ندامت تے شرم ساری وی ہئی۔ او ہݨ کھل پیا تے اوں کوں آکھیس۔

اچھا چھوڑ ایں قصے کوں۔ سچ سچ ڈسا جو اماں ہوریں آئن کہ کوناں؟

ساول دی وی کھل نکل گئی تے اوں کوں جواب ڈتس۔ میں تیکوں سچ تے سچ

ہکم ہو ول ہک اوکوں آکھے ۔

ہُن سہاگن پلنگ کنے اُٹھی کھڑی تے اوکوں آکھیس اچھا سانول میکوں اجازت! متاں تہوڑیں صبح سویرے آونڑں ۔

ول ہک واری سانول کوں او وڈی محبت نال ڈٹھا تے دروازے ڈوں ٹُر پئی ۔

سانول اُوں کوں ویندا ڈیکھ تے آکھیا ۔

سہاگن ہک منٹ کھڑو ۔

او کھڑ گئی ۔ سانول اپنڑے ہتھ کنے اپنڑی سونے دی مُندری تے ہک رومال گِھدے تے اوکوں ڈیندیں ہوئیں آکھیس ۔

سہاگن ڈیلے میڈے پیار دی نشانی ای ۔ جڈاں تیکوں ڈاڈھی موونجھ تھیوے ہا تاں تیکوں ونجلیسن ۔

سہاگن اُوں بڑے وڈے احسان مندی نال ڈٹھا تے ول کمرے وچوں باہر نکل گئی ۔ سانول تھوڑی دیر بیا اپنڑے کمرے وچ بیٹھا رہیا تے ول اُٹھی تے پیو دی خیر خیریت پچھنڑ واسطے اُنہیں دے کمرے ڈوں ٹُر پیا ۔

ہُن بہرام خان جاگدا پیا ہا ۔ سانول کوں ڈیکھ تے اُٹھی بیٹھا تے سانول اوکنے پچھیا ابا حال سنڑاؤ ہُن کیجھی طبیعت اے ؟

بس ہُن تاں میں ٹھیک آں پر توں گاموں دی شادی دا حال سنڑا ۔

سانول اوکوں گاموں دی شادی دا سارا حال وال ڈسا تے ول پیو دے آکھنڑ دے مطابق او ڈیرے تے آ گیا ۔ ڈیرے تے منشی بوٹا تے نوکر چاکر بیٹھے ہن ۔ سانول کوں ڈیکھ تے سبھے اُٹھی کھڑے اوندے آونڑ دے بعد وسارے ول اپنڑی اپنڑی جاہ تے بہہ رہے ۔ اج گالہیں دا رُخ گاموں دی شادی ڈوں ہا ۔ بس اینویں تھوڑی جئی دیر تھئی ہوسی تاں سانول خان دا دوست لال خان آ گیا ۔ شیرو ونج تے اوندی گھوڑی پکڑی ۔ سانول اوں کوں اُٹھی تے ونج ملیا ۔ خیر خوش کرنڑ دے بعد لعل خان سانول کوں آکھیا ۔

مبارک ہووی -

خیر نال الحمداللہ پر کیئں چیز دی سانول خوش ستی تے اوں کنے پچھیا -

لعل خان اوکوں کھلدیں آکھیا - کیا سانول خان واقعی تیکوں پتہ کوئی جو میں کیئں چیز دی مبارک ڈیتی اِم -

سانول اوں کوں آکھیا - تُوں یقین کر لعل خان میکوں کئی پتہ کوئنی -

وَل سُݨ اپنْے امتحاناں دا نتیجہ نکل آئے تُوں اپنْے کالج اِچ فسٹ آئیں -

سانول ہُݨ لال خان والے وڈی خوشی نال ڈِٹھا تے آکھیس - کیا اے سچ اے جو میں پورے کالج اِچ فسٹ آیاں -

لعل خان خوش تھیندیں اوں کوں جواب ڈِتا - ہا بالکل سچ اے تے ول سانول اوں کوں اُٹھی تے بھاکل پاتا تے آکھیس -

الحمداللہ ہُݨ او بہوں خوش ہا - شائیت اج سانول دی خوشیں تے مسرتیں دا ڈینہ ہا - اج پہلے اوں کوں گاموں دی رَت دی تے سہاگݨ دا دیدار تھیا ول اجا چیت اوں نال ملاقات تھئی تے اودی سچ سچ تے ہُݨ لعل خان اوکوں اے خوشخبری سنائی - ہُݨ اوں کوں بے پناہ خوشی ہئی او اپنْی اے خوشی دی خبر اپنْے پیو کوں سناوݨ واسطے بیقرار ہا - اوں لعل خان کوں آکھیا -

لعل خان ہک حجت توں ہِیں ایتے سیٹ کوں لے خوشخبری سنائی آواں

اَج او اتنا خوش ہا جو دیرے کنے نکل تے بھج پیا تے سدھا پیو کنے گیا اُتھاں اوندی ماء مائی پٹھانی اوندی بھیݨ خان زادی تے اوندی سرکار سہاگݨ بیٹھے ہن - ڈیکھݨ سیتی پیو کوں بھاکل پاتے اوں کوں اپنْی کامیابی دی خبر سنائیس -

بہرام خان کوں ہُݨ اپنْی تکلیف بھل گئی اوں سانول کوں اپنْے سینے نال لاتے اونکوں دُعائیں ڈِتیُس - ول او اپنْی ماء دے پیریں تے ہتھ رکھ تے اوں کوں آکھیا -

اماں اے سبھو کجھ تیڈی پُر خلوص دُعائیں دا اثر اے -

مائی پٹھانی اوں کوں پیار کیتا تے اوں کوں زندگی دے ہر میدان اِچ کامیاب

ڈھیر ݙیاں دعائیں ݙتیاں ۔ دل خان زادی دی سانول کوں مبارک ݙتی ۔ سانول دی کامیابی دی سب کنے زیادہ خوشی جیڑھی ہستی کوں تھئی او سبھاگݨ ہئی ۔ او اپݨی زبان نال اوں کوں مبارک ناں ݙے سگی ہئی پر اوندا چہرہ تے اکھیں سانول کوں مبارک پیش کر چکیاں ہن ۔

سانول دی کامیابی دی خبر ساری وستی وچ پھیل گئی ۔ ہر کوئی مبارک ݙیوݨ واسطے ڈیرے تے آیا ۔ بہرام خان ساریں لوکیں دا شکریہ ادا کیتا تے انہیں دا منہ مٹھا کرایس تے ٻئے ݙینہہ بہرام خان اللہ تعالیٰ دی جناب وچ ایہوں سارے شکرانے تے ہک ایہوں وݙی خیرات بخش ۔ لال خان ٻڈھ ݙینہہ رہ تے ڳیا پیا ۔

شیرو تے نانگ

ہݨ سانول دی تیاری ہئی او تیرہویں جماعت وچ داخلہ گھنݨ ویندا پیا ہا ۔ سویرے سویرے تیاری دے بعد اوں اپݨی ماء کنے مکلا تے ڈیرے تے آ گیا ۔ بہرام خان اپݨے پتر کوں روانہ کرݨ واسطے سارا سامان تیار کرائی کھڑا ہا ۔ شیرو سامان پہنچاوݨ کیتے اوندے نال ویندا پیا ہا ۔ سانول اپݨے پیو دے پیریں تے ہتھ لا کے مکلایا ول او سارے نوکریں چاکریں کوں ملیا ۔ اے منظر ݙیکھݨ آلا ہا ۔ بہرام خان دی حالت دی ݙیکھݨ نال تعلق رکھیندی ہئی ۔ پر او پتر دی تعلیم مکمل کرݨ واسطے کوڑی کھل کھلدا کھڑا ہا ۔ پر جیئں ویلے سانول تے شیرو گھوڑیں تے چڑھ تے روانہ تھئے تاں اوندیاں اکھیں چوں ہنجوں دا ہڑ پے گئے ۔ تے جتنے تک انہاں دیاں گھوڑیاں نظریاں رہیاں او ݙیکھدا رہیا تے ول اپݨے موڑھے تے آ بیٹھا تے کافی دیر تئیں بیٹھا رہیا ۔ وستی تے اسٹیشن درمیان ݙاہ میل دا پندھ ہا ۔ علاقہ غیر آباد تے ویران ہا کہ تھوڑے تھوڑے فاصلے وچ وݙے گھاٹے تے خطرناک

جھنگ ہن تے رستہ اہنیں جنگلیں دے وچوں ویندا ہا۔ خطرناک جانوریں دے علاوہ ولے جنگل ڈاکویں دی پناہ گاہیں وی ہن۔ پچھانول ایجھی بیاوری دے مرداڈا باں ہا جیں کنے ڈاکوتاں ڈاکوحکومت دی غم کھمدی ہئی۔ اہنیں کوں ڈاکویں دا تاں ایجا خطرہ کونا ہا پر جنگلی جانوریں دے حملے دا ڈر ضرور ہا۔ ہیں واسطے سانول کنے تیر کمان ہا تے شیرو کنے تلوار ہئی او جنگل دے وچوں وڈی احتیاط تے ہوشیاری نال لنگھدے پے ہن۔ سانول دی گھوڑی اگوں ہئی تے شیرو دی گھوڑی پچھوں۔ کتھاؤں تھوڑا جیا کھڑکاٹ تھیوے ہا تاں شیرو دیاں چپکاں نکل ویندیاں ہن تے اوندا ڈر کنے ساہ ٹکیا ویندا ہا۔ او ہک جنگلی وچوں نکل تے ہک وڈے رہے تے پہنچے ہن حستہ حال کہ سانول شیرو کوں آکھیا جو:

ڈوں جُل پیا ہے میں پیشاب کر گھناں۔

ڈگ صاف ہا خطرے دی کوئی گال نال ہئی شیرو گھوڑی کوں ٹوری گیا۔ تھے دے آخیر تے او گھوڑی کنے لہہ پیا۔ گھوڑی کوں ہک جھوٹی جی لئی نال بدھ کھڑا ایس۔ او ڈگ کنے کجھ پر وہیرا تھی تے پیشاب کرن چاہندا ہا میں سنگے او ڈگ کنے جنگل سارا پرے تھی گیا۔ ہک جھوٹی جی جال دی اوٹ گھن تے پیشاب کرن واسطے بیٹھا۔ اجاں او بیٹھا ہا تے آپ کنے تھوڑا پرے ہک وڈی کھڈ نظر آئیس۔ او ڈر گیا۔ او ایتھاں اٹھن چاہندا ہا پر ہئی کوئی چیز کوناں۔ او دل بدھ تے بہہ گیا۔ اجاں او پیشاب کرتے فارغ تھیا ہا تے ہوں کھڈ وچوں ہک بلا کالا اڑیل ناگ نکلیا۔ ناگ اتنا وڈا تے موٹا ہا جو جیندے آدمی کوں لگیت ڈسے چھوڑے ہا۔

شیرو دیاں اکھیاں موٹیج گیاں اوندی لتیں کنے ساہ چھوڑ دا گیا اکھیں دے اگوں اندھارا آ گیا۔ ناگ دا ڈنگ شیرو ڈٹھے ہا شیراؤں کوں آپ ڈوں اندا ڈیکھ تے بے حوصلہ تھی گیا تے جیڈے منہ ایں اوڈا ہی بھجی پیا۔

ہُن او دھاڑ دھاڑ لائی ویندا ہا تے سر سید بھجدا ای ویندا ہا تے ناگ پوری رفتار نال اوندے پچھوں ہا۔ شیرو دا منہ ڈگ دی بجائے بڑ سے ہا۔ اوں کوں نال تلوار دا ہوش

نے تاں گھوڑی دا خیال ہا۔ بس دھاڑو دا ٹھاکہ ہا پر سانول دے بغیر ایتھاں کوئی ناں ہا۔

سانول دھاڑ دھاڑ سُن تے گھوڑی تے چڑھ بیٹھا۔ ٹبے دی اخیر تے آئے تاں ڈیکھے جو شیرو دی گھوڑی ادھی گھڑی لے تے شیرو کوں نیں۔ دھاڑ دھاڑ آئے پاسے ڈیکھے تاں شیرو بھجا ویندے تے اوندے پچھوں ہک نانگ اے۔

سانول گھوڑی کوں سر پور بھجا ڈتہ۔ ہُن دھاڑ دھاڑ دی آواز کم تھیوݨ پئے گی۔ شیرو دی رفتار گھٹ گی او تھک گیا ہا۔ او بھج ناں سگدا ہا نانگ تے اوندے درمیان فاصلہ گھٹݨ پئے گیا۔ شیرو کوں ہُݨ یقین تھی گیا جو نانگ میکوں کھا ویسے۔

شاہ سرکھیں کوں پیارا ہوندے اوں کوں ہک جھاں سُجھیا تے ہک رُکھ تے چڑھݨ پئے گیا۔ نانگ ای اوندے نال رل آیا پر سانول ای ترک گیا۔ نانگ شیرو تے پچھوں رُکھ تے چڑھݨ پئے گیا۔

سانول تیر کمان وچ چڑھا چکیا ہا اوندا تیر نانگ دی چیل اجوں نکل تے کیکر دے مُنڈھ وچ رو بھنج گیا۔ گو ہُݨ نانگ تے شیرو دے درمیان صرف ادھ گز دا فاصلہ ہا۔ پر تیر اُڈکوں سوگھا کر گئیں۔ اتنے تیں سانول اوندے اُتے ڈوجھا تیر چلا ڈتا۔ ڈوجھا تیر پہلے تیر کنے کچھ اُپا نانگ دے جسم وچ نکل تے مُنڈھ وچ رو بھنج گیا۔

ہُݨ نانگ بالکل قابو تھی گیا ہا۔ سانول ہُݨ نانگ دی سری دا نشانہ گھن تے ماریا تیر بالکل اپݨے نشانے تے آیا تے نانگ ... کل سبے دس کٹی گیا۔

ہُݨ شیرو دی دھاڑ دھاڑ بس تھی گی۔ پر اوندی کمبنڑی اُوں لگی پئی ہئی۔ اوندی نانگ کنے تاں جان چھٹ گی پر او ہک ہور مصیبت وچ پھس گیا تے او مصیبت ہئی جو او پہلے تاں نانگ دے ڈر کنے رُکھ تے چڑھ گیا ہا۔ پر ہُݨ اونکوں پتہ لگا جو کئی کنڈے اوں کوں لگ چکے ہن اوتے نانگ دے ڈر کنے ناں لبھدا ہا اُتے کنڈے لگے ہوئے ہن۔

سانول شیرو دی حالت ڈیکھ تے کھل پیا تے اوں کوں آکھیس۔

مُنڈھ چھندا تھوڑا اُتے دیغ نے تر پا ماریا۔

اُوں جواب ڈِتہ سئیں! اَکھیں کنڈے اِن تے تھوں ناگ اے۔ سائیں! کیئں طرحیں میکوں بچیا۔

سانول ہُن ڈِکھ سَکے وِڈھوٹ ہ اوں کوں آکھیس۔ نامراد آ! توں مرداں نیساں پر تھوڑی ہمت کر۔ ناگ ہُن بالکل سوگھا اے تُوں اینداں سِری تلوار نال کپیگھن۔

شیرو ڈی بے وسی دے عالم وچ جواب ڈِتہ سائیں! میڈی مجبوری اِی جیہڑا کجھ کرناں توں آپ کر میڈا جواب اِی۔

سانول ہُن سوچیں پے گیا۔ اُوں کوں لے ڈرالی ہا جو ناگ متاں تیریں دی گرفت کنے آزاد تھی ونجے اَدوں پہلے اُوں کوں سوگھا کرن پیا ہندا ہا۔ اوں ہک تیر ہیا مارا جیہڑا ناگ دی سِری وچ لگا تے۔ ہُن ناگ دی جند ترٹن پے گئی۔ تھوڑی دیر دے بعد ناگ ڈِھلا تھی تے ذال ترکیپ گیا۔

سانول شیرو کوں آکھا وے ہُن تاں لیہ آ میڈے خیال ہے جو ناگ مر گئے۔

کوناں سئیں جیندا اے اوڈیکھ اجاں تئیں چھکدا کھڑے۔

سانول کوں کِھل آ گئی ول اوں شیرو کوں آکھیا وَدے پئی جندا تلوار تاں تلے سٹ۔

شیرو ڈکدیں ڈکدیں تلوار تلے سٹی۔

ہُن سانول اَپنڑی گھوڑی کوں رکر دے مُنڈھ دے نال کر کھڑا لئیس۔ ول آپ زین تے پیر رکھ تے تلوار نال ناگ دی سِری باقی دھڑ کنے جدا کر ڈِتُس۔

ہُن شیرو کوں یقین تھی گیا جو ناگ مر گئے پر او اتنا خوف زدہ ہا جو تلے لہن دا حوصلہ ناں کر سگیا۔

آخر سانول گھوڑی کنے رسہ کھولیا تے اُوں کوں ہک لڑ نال بدھیس تے ول شیرو اُوں رسے دے نال لڑکیج تے تلے لہہ آیا۔ پر اجاں تئیں اوں تے ناگ دا خوف ہا۔ سانول اوں کوں حوصلہ ڈیندیں آکھیا۔

شیرو حوصلہ کر! جوان مرد ایں۔ توں ایں ناگ کنے ڈردیں۔ جیں ویلے تئیں تلوار ای نہ ہووے تھوڑی جئی ہمت کریں ہا تاں ناگ کوں مار سگدا ہانویں۔

ڈھبتا رنیدی گال سچی لے پر اے نانگ تاں تاں ہا۔ ملک بلا ہی اینکوں ڈیکھ تے میڈے ہوش مُکلا گئے ہن لے تاں شکر اے جو میں ایں کنے بھجن دا زور ہم ناتاں مُجھ تئیں ہیں ایں جھپٹ دے پیٹ وچ ہوواں ہا۔ شیرو نانگ ڈوں اشارہ کرتے آکھیا تے سانول کُل پیا تے او اپنی منزل ڈوں روانہ تھی گئے۔

اسٹیشن تک اُنہیں کوں بیا کوئی واقعہ پیش ناں آیا پر شیرو دا ساہ سارے ڈگ وچ سولی تے چڑھیا رہیا۔

ڈوپہریں کوں گاڈی آئی سانول تے شیرو چڑھ گئے تے حاجی جیڑھا کل دا اپنے سکیں کوں ایتھائیں ملن آیا ہویا ہا او گھوڑیاں واپس گھن گیا۔

سارے رستے وچ شیرو تے نانگ آلے واقعے دا اثر رہیا۔ جیئں ویلے گاڈی کئیں جنگل وچوں لنگھدی ہئی شیرو اپنیاں اکھیں موٹ گھندا ہا۔

سانول شیرو دی حالت ڈیکھ تے کھلدا ہا۔ آخر عشاء دے ویلے دے بعد گاڈی اُنہیں دی منزل تے ونج رُکی۔ او گاڈی کنوں لہہ تے ٹانگہ کرتے اپنے مکان تے آ گئے۔ رات کافی تھی گئی ہئی ایں واسطے جیڑھے ڈو گھنٹے گھٹ تے سم پئے۔ کئی ویلہا رات دا ہا تے کھڑکا تھیا، کھڑکے نال سانول کوں جاگ تھی گئی ڈیکھے تاں شیرو سامان آلیاں گھنڈڑیاں کھول بیٹھے تے کوئی چیز لبھن دی کوشش وچ ہے۔ سانول بتی بلیندیں اوں کنوں پچھیا۔

شیرو کیا گولیندیں۔

شیرو روٹی آلی کندوری دی گھنڈھ کھولیندیں جواب ڈتا۔ سئیں مانی لبھیندا پیاں مکوں بکھ لگی اے۔

جیڑھی روٹی بچی ہئی اُو تاں میں گاڈی وچ ہک مسافر کوں ڈتی ہئی چا۔

شیرو کوں سانول دی گالھ تے اعتبار ناں آیا تے او کندوری کھول تے ڈٹھی پر وچ چھڑے خالی تھاں پئے ہن۔ او ٹھڈا ساہ گھن تے اپنی کھٹ تے آن سُتا۔ آپا سے بکھ برداشت ناں آئی، بھلا بھکے پیٹ کڈاں نندر آندی اے۔ جیویں سیانے آکھدن بکھے پیٹ نیندراں تے ساریاں گالہیں کھوٹیاں۔ بالکل اُنویں شیرو کوں سال رات

خدمتاں آئی۔ سویرے ساانول نماز پڑھی، شیرو اُٹھی تے ہتھ منہ دھو تاں تے ناشتہ بݨاوݨ
کیتے اماں سائیں ول بچاہ ہال تے پراٹھے پکائیں اتنے تئیں ساانول بازار وچوں ڈہی گھن
آیا۔ پہلے ساانول کوں ناشتہ کرائیں ول آپ رج رج تے ناشتے کوں مار ڈتس۔

ساانول داخلہ گھنݨ واسطے کالج ونڄݨ پیا تے او مکان دی صفائی ستھرائی وچ لگ
گیا ول ڈوپہریں آلی روٹی پکائیں اتنے تئیں ساانول خان دی کالج کنوں ول آیا۔ مانی کھادی
دے بعد سُتے پئے۔ عصر دے ویلھے اُٹھے ساانول خان دُھواں تے کپڑے تبدیل کیتس
تے ول رات واسطے سودا سود گھن آیا۔

رات دی مانی کافی پُر تکلف ہئی کیوں جو ساانول دے کجھ دوست اوں کوں
امتحان وچ شاندار کامیابی تے مبارک ڈیوݨ آئے پئے ہن۔ رات کافی دیر تک
مہماناں دی خدمت وچ لگے رہیے تے خوب گیاں شپاں لگیاں۔ آخر سارے
دوستیں دی فرمائش تے ساانول مجبوراں ہے ڈینہہ ہک زبردست پارٹی ڈیوݨ دا
اعلان کیتا تے ول لسے چا دی پارٹی ختم تھی گئی۔ مہمان اپݨے اپݨے گھر ڳئے پئے تے ساانول
ہوریں دی سم پئے۔

سویرے اُٹھے تاں شیرو گھر دی تیاری کیتی پر ساانول اُوں کوں دعوت دے
کم کار داروں روک ڈِتا۔ پارٹی وچ صرف ہک ڈینہہ ہا تے کل دے ڈینہہ وچ سارے
انتظامات کرنے ہن۔ ساانول دھاں پاں تے ناشتہ کیتا تے ول او آپݨے دوست طاہر
دے گھر گیا۔ اوندے ذمے سارے دوستاں کوں اطلاع ڈیوݨ لاتے اپݨے
پروفیسر استاداں کوں دعوت نامہ ڈتس۔

تقریباً ڈاہ وجے او واپس تھی تے ول آیا تے ایں دوران شیرو بورچی موج علی
کوں گھن آیا ول او بازار لگا گے سودا سود گھن تے ڈوپہریں کوں مکان تے ول آئے
ساانول دا مکان [illegible] ڈھل کا۔ ایندے پنج کمرے تے ہک بورچی خانہ
[illegible] ساانول خان [illegible]
[illegible]

دے اگوں ہک میز رکھیا ہا تے ہک پاسے کنے روٹی کھاونڑ واسطے ہک وڈا میز رکھیا ہا جیندے باہروں بارہ کرسیاں رکھیل ہن تے صوفہ سیٹس دے اگوں ہک بہوں خوبصورت تے قیمتی قالین وچھا پیا ہا تے باقی ڈو کمریاں وچوں ہک سٹور دا کم ڈیندا ہا تے ہک کمرہ عام خاص مہماناں واسطے ہا۔ سانول خان دا اے مکان تقریباً ہک ایکڑ رقبے وچ ہا ڈو کنال وچ مکان ہا تے باقی اگوں اگواڑ ہا۔

شیر دتے موجود بورچی سارے مکان تے اگواڑ دی صفائی وغیرہ کیتی ہئی۔ شام کوں سانول دے کجھ کھانڑ یار وی آ تے انتظام کریندے رہ گئے۔ رات کافی دیر تک پارٹی دے انتظامات تھیندے رہیے۔ فجر سویرے نال بورچی کھانے پکاونڑ شروع کر ڈتے۔ سانول دے استاد صاحبان تے یار دوست آونڑ شروع تھی گئے۔ اگواڑ وچ ڈو وڈے ٹینٹ لاتے گئے۔ ہک ٹینٹ وچ باہنڑ واسطے تقریباً سو کرسی رکھی گئی تے ڈوجھے وچ مانی کھاونڑ دا انتظام ہا۔

تقریباً ڈھائی وجے پارٹی دی باقاعدہ کارروائی شروع تھی۔ اج دی ایں تقریب دے مہمان خصوصی جناب رب نواز پروفیسر انگریزی ہن تے ایندی صدارت جناب امتیاز علی صاحب وائس پرنسپل کالج کیتی۔ ایں کٹھ وچ سانول خان دے بہوں سارے دوستاں تے سانول دی کالج تے تعلیمی زندگی تے اظہار خیال کیتا۔ آخر وچ سانول خان سارے مہماناں دا شکریہ ادا کیتا تے ایندے بعد کھانا کھلا ڈتا گیا۔ ڈو وجے مانی شانی کھا تے ہر کوئی فارغ تھی گیا تے اے تقریب اپنڑے اختتام کوں پہنچی۔ سانول خان مہماناں کوں رخصت کرنڑ دے بعد ہمہ پیا تے میشرو تے موج علی سامان شمان سنبھالنڑ وچ لگے رہے۔ شام تئیں او وی فارغ تھی گئے۔

شام کوں سانول خان آ گیا۔ ہجو مالی ہمسایئں دے گھر ڈیوائیں ہر کوئی تھکا پیا ہا جلدی سم گئے۔ تقریباً ڈاہ وجے کوں ڈاکھر ڈکیا۔ شیرو اٹھی تے دروازہ کھولیا

اگے کا مول ہا۔

[illegible] ۔

خیر ہے نہ وے ؟

گاموں اندر آیا تے آکھیس ،

ہا خیر اے ۔ وڈے تُبتار پچھیے جو پتہ کر شیرو کیوں نئیں آیا تے سانول خان ڈسے تاں خیر اے ناں ؟

شیرو کوں ڈاہڈا کریندیں آکھیا سانول خان ڈسے تاں بالکل خیر صلا اے گاموں دا آلا سُن تے سانول کوں وی جاگ تھی گئی ۔ او گاموں کوں ڈیکھ تے پریشان تھی گیا ۔ تے جلدی نال اوں کنے پچھیس ۔

گاموں خیر تاں ہے ناں ؟

گاموں پیریں تے ہتھ رکھ تے جواب ڈیندا سائیں خیر اے ۔ شیرو دیر کیتی اے تے وڈے تُبتار پچھے جو پتہ کر ،

گاموں دا جواب سُن تے سانول کوں کجھ تسلی تھئی ۔ ول دیر تک گالہیں کریندے رہیے ۔ آخر گاموں وی سفر دا تھکا ہا او بے مار کر وی تھکے پے ہِن ول ساریاں کوں نندر آ گئی ۔

سویرے سویرے سانول شیرو تے گاموں کوں اُٹھایا ۔ اُنہیں کوں جلدی جلدی تیار تھیوݨ دا آکھ تے خود وی تیار تھیوݨ پے گیا ۔ اتنے وچ بورچی ناشتہ تیار کر گھدا ۔ ساریں ناشتہ کیتا تے ول سانول شیرو تے گاموں کوں گھن تے اسٹیشن تے آ گیا ۔ گاڈی آوݨ آلی ہئی جلدی جلدی ٹکٹاں گھن تے اُنہیں کوں روانہ کیتا ۔ سارے رستے وچ شیرو گاموں دا سر کھا گیا ۔ اپݨی بہادری دے کئی کوڑے قصے سنا ئونس ۔ جیں ویلے تانگ آ قصہ سنائیس تاں گاموں اوں کوں ہتھ جوڑ تے آکھیس ۔

سائیں ! تھوڑے کوڑ مارے کرو ۔

شیرو کجھ جھلا تاں تھی گیا پر اپݨی عادت ناں چھوڑیس گاموں کوں آکھݨ لگا ۔ توں ایں یقین ناں کریں ہیں تیکوں اوہا ڈکھیساں جتھاں میں تانگ کوں ماریا ہم ۔ گالہیں گالہیں سفر لنگھ گیا تے اوہ ڈوہیں کوں اسٹیشن تے آ لتھے اسٹیشن ماسٹر کنے

اپنا سالاں چاہنے کھر ڈھوں تے کوئی سوال نہ ہئی پچھدا اہوں تے خدمت آل
ا۔ ایں سالکوں تود چاتی کے اور سبھا اہی کہ ہوندا اوہی ڈٹھیں تے جہیں الکھ وچوں
چاہندے ہن جنہیں وچ خطرناک جانور رہندے ہن۔ گاموں کئے اوا ہی کھیڈ
جھٹوں خالی ہئی۔ آخر او جنگل دے کوں اوتھاں پہنچے جتھاں او لوک کھر دے نال ال ہا
نئیں لیا کوڑا ا۔ گاموں ناگ کوں ڈیکھ تے حیرانی نال آکھن لگا۔

قبر دا اے ناگ تیں مار یئے۔

اے باشیں توں تاں یقین ناں کر دیا ہوسی پر ہن ڈیکھ اے خبیث تاں ہے۔
شیر و تھوڑا جا پھندے وچ آ گیا۔ گاموں حیران تھی گیا اوں کوں یقین تاں ناں آ ندا
اپر ناگ اوندے سامنے مرا پیا ا۔ ہن شیرو دی شہرت ہوگئی ہئی او اپنے آپ
کوں بہادر آدمی ثابت کرن وچ کامیاب تھی گیا ا۔ ول او ایتھوں ٹرے تے باقی
پندھ کالہیں کالہیں وچ کر گھدا تے او خدا دے ویلے دے نیڑے گھر ولے ہن ہوندے
بہرام خان دی کچہری وچ حاضر تھئے۔ حال حال ڈتونے تے بہرام خان دی تسلی
تھئی۔

ڈینہہ گزر دے رہیے وقت لنگدا رہیا موسم بدلیے سردی آئی تاں ٹھڈی
دا موسم شروع تھی گیا۔ ہیل بہرام خان دی پھٹی بہوں زیادہ تھئی ہوئے دی خوشی
وی ہر پاسے اوندی قابلیت دے چرچے تھیون پائے گئے۔ بہرام خان اوندی خوشی
ودھا ڈتی ہئی تے او ہوں بہوں خوش بہار ہا۔

ہک ڈینہہ بہرام خان تے اودیرے تے بیٹھے ہن سارے نوکر چاکر بیٹھے
کم کار وچ رُدھے ودے ہن۔ بہرام خان ہیلے آ گئے آن دی بہوں خوشی ہار کا۔ بولے
اوندے چہرے دا رنگ ڈیکھ تے آکھیس۔

سائیں خان صاحب میں تہاڈے نال ہک گالھ کرݨ چاہندا ہاں اجازت ہووے تاں عرض
کراں۔ بہرام خان کھلیندیں جواب ڈتا۔
کوئی ایجھی گالھ اے کیا؟ توں آکھ جیڑھا کجھ آکھݨ چاہندا ہیں۔

بوٹا تھوڑی دیر کجھ سوچیندا رہیا تے ول آکھن لگا۔
سوہنا ایں نیہہ دا نمک خواراں تے میڈا فرض بݨ دے جو تہاکوں سچی گالھ ضرور آکھاں۔

بہرام خان اوں کوں آکھیا۔ توں کھل تے آکھ میں توجہ نال سݨساں۔

بوٹا تھوڑا جھجکݨ دے بعد آکھݨ شروع کیتا۔ اصل اچ میکوں سمجھ نئیں آمدی جو تُساں بیں لوکیں دی خاطر اپݨا گھر کیوں لٹیندو۔ اپݨی بیادری تاں بیا دریں علاقے دے کئی آدمی کوں کوئی ڈکھ درد تکلیف تھیوے تُساں سارئیں کنوں پہلے چینے کھڑدو ٹھیک اے لوکیں دا ڈکھ ونڈݨاں چاہیدا اے پر تاں وی ناں جو اپݨے گھر دا خیال ای ناں کرو۔

میں کجھ سمجھیا نئیں ذرا کھل تے آکھ اساں سدھے سادے لوک تیڈا اے فلسفہ نی سمجھ سگدے۔ بہرام خان بوٹے کوں آکھیا۔

بوٹا اپݨا موڑا بہرام خان دے نال کریندیں ایڈے اوڈے ڈیکھ تے آکھیا سئیں! میڈا مقصد اے جو تُساں جیہڑا کیں دماشادی دا سارا خرچ برداشت کریندو۔ کہیں دی دھی دا ڈاج ڈیندو، کہیں دیاں خیراتاں کریندو، کہیں دا علاج کریندو کہیں کوں مکان بݨوا ڈیندو، ذرا سوچو تاں سہی اے جو کر ٹی شدھ سما کرنی۔ فقیر فقرا کوں اتنی خیرات ڈیندو جو فقیریں تہاڈی خیرات وچوں جائیداداں بݨا گھدن۔ آخر ساریں دا تساں ٹھیکہ چا گھدے کیا؟

ہݨ بہرام خان دا چہرہ کاوڑ کنے گاڑھا لال تھی گیا پر اوں اپݨے اُتے جبر کر تے اوں کوں آکھیا۔ بوٹا توں ہک پڑھیا لکھیا تے ترقی پسند انسان ایں۔ توں جو کجھ آکھی تیڈے نزدیک شائد ٹھیک ہوسے پر میں ناں صرف ایکوں غلط سمجھداں بلکہ بہوں ای غلط تے ناجائز سمجھداں۔

بوٹا ہیا کجھ آکھݨ چاہندا ہا۔ پر بہرام خان اوں کوں آکھیا۔
ہالی چپ کر میں تیکوں سبھو کجھ سمجھا ڈینداں۔ ڈیکھ بوٹا اللہ تعالیٰ میکوں

ہوں شان عزت نئے جائیداد ڈِتی اے تے سب کجھ ودھ تے میکوں اپنی بیادری دی سرداری ڈِتی اے ہیں کجھ کیا چیز دی کمی اے۔ الحمدللہ میکوں اللہ سئیں جو کجھ ڈِتے تاں میڈا وی فرض بݨدے جو میں اپنے ہمسایاں رشتے داریں تے علاقے دے لوکیں دے ڈُکھ درد وِچ شریک تھیواں تے اصل اچ میڈی سرداری میڈی شان تے عزت وی تاں انہیں لوکیں دے نال قائم اے۔ ڈو جھا اے سبھ کجھ میڈے پیو ڈاڈے دی تربیت تے اساڈے ایں علاقے دی ثقافت اے۔ اساکوں اِتھوں دی شفیق تے نرم مٹی ایثار، قربانی، ہمدردی تے پیار محبت دا سبق ڈِتے۔ ہُݨ بوٹے جھکی وٹ گِدھی تے آکھیُس۔

تُساں غلط سمجھیے دے ہیں تاں تہاڈی خیر خواہی چاہندا ہاں۔ میں تاں اے چاہنداں جو تُساں اپنا تھوڑا جاہتھ تنگ کروچا تاں تہاڈے اگوں جیہیاں کاراں گھوگن۔ اے تُہاڈی جائیداد ڈُگنی چوگنی تھی ونجے تے ول تہاڈی آوݨ آلیاں نسلاں کُٹ کُٹ تے کھاون تے ہنڈاون تے انہیں لوکیں تے وی تُہاڈی سرداری تے رُعب داب ہمیشہ واسطے قائم رہیے۔ تُساں مستقبل کنے بے نیاز تھی تے صرف حال تے نظر رکھیندے ہیں سمجھداں جو اے دانشمندی کائنی۔ حالات تے وقت بدلیندیں دیر نہیں تھیندی تہاکوں اپنی اولاد دی فکر کرݨی چاہیدی اے۔ اے لوک چھڑا ہوں وقت تک تہاڈے تابع تے راج ان جتیں وقت تک تُساں کنے دولت، پیسہ تے جائیداد اے۔

ہُݨ بوٹا چُپ کر گیا تے بہرام خان آکھݨ شروع کیتا تیکوں غلط فہمی اے میاں بوٹا جو لوکیں کوں توں مفاد پرست تے دولت پرست سمجھدیں او میڈے جان نشان تے مخلص بھرا ہن تے انسان بھرائویں نال سوہݨا لگدے۔ جیہیں کاریں نال نی تے جے ہن چاہواں تاں اللہ دا ڈِتہ اتنا کجھ اے جو میں کئی جیہیاں گھن سگداں ہیں اساں ساں سدھے سادے لوک ہیں اساڈے واسطے اے گھوڑیاں ٹھیک ان۔ اساکوں دُنیا دی جاہ و جلال تے کوئی رُعب داب نی چاہیدا بلکہ ہک ڈوجھے واسطے ادب و احترام

تے خلوص و محبت چاہیدی ہے تے اے سبھے چیزاں اساکوں حاصل ہن ۔ بہرام خان دیاں کھریاں تے سچیاں گالہیں سُݨ تے بوٹے اپݨی ہار ناں منی تے جھکی وَٹ گھدُس تے آکھݨ لگا ۔

خان صاحب میڈا اے مطلب نیں جو ہُݨ تساں کنے کجھ کونیں ۔ اللہ دا فضل ہے جو تُساں ہک بہوں وڈی جائیداد دے مالک او تہاڈے در تے ہیں جہے کئی بے سہارا تے غریب لوک پلدے پن پر ہیں اے چاہندا ہاں جو تُساں جہے زمیندار تے سردار دے اگوں جیب ضرور ہووے ۔ تے کجھ ناں کجھ بچت وی ضرور کرو تاکہ اوکھے ویلھے ہچ کم آوے ۔

بہرام خان بوٹے کوں جواب ڈِتا ۔ او میاں بوٹا میں تیکوں آکھیم جو اساں توکل آلے لوک اوں تے توکلی لوک کل دی فکر نی کریندے تے رہیا جیب دا سوال تے او چھوڑا اسانوں خان دے شوق سانگے رکھناں ہے ۔ مسئلہ لے سڑک دا تے ڈو حجامیں ڈھیر ساری رقم اپݨے وطن دے خزانے اچ ڈے آیاں ۔

بوٹا بہرام خان کوں جیب رکھݨ اچ راضی ڈیکھ تے فوراً آکھیا ۔ سئیں تُساں رقم دا فکر ناں کرو ۔ فصل دا پیسہ ہالی تک ہیں کتے اتنا اے جو ہیں کئی جیباں رکھن سگھداں ، باقی مسئلہ لے سڑک دا او تُساں سوچو ۔

اے مسئلے تے سوچیندوں پر ہک گال میاں بوٹا سݨ رکھݨ ۔ ڈیکھ میں تیڈی عزت کریندا ہاں ۔ لے توں ہالوں جو تیڈیاں ایجھاں گالہیں سُݨ تے چُپ کر گیاں جہڑیاں مہپڑے تے میڈے پیو ڈاڈے دے طور طریقیں دے خلاف ہن تے اساڈی ثقافت دے خلاف ہک سازش دا درجہ رکھیندیاں ہن ۔ جیڑہیاں کہ میکوں قطعاً پسند کونیں ۔ تے اج کنے اگی تے میڈے ذاتی معاملات اچ دخل ناں ڈیا کر ۔

ہُݨ بوٹے کوں احساس تھیا جو میں شائیت غلط آکھیم ۔ اوں فوراً آکھیا ۔ میں تُساں خا مخواہ ناراض تھیندے پئے ہو حالانکہ میں قسم چیندا جو میں تہاڈی

خیر خواہی کرݨ چاہندا ں۔

ہݨ بہرام خاں کوں تھوڑی جئی طیش آ گئی تے اوں کوں آکھیس۔
اچھے تے نیک کمیں کنے روکݨ آلا خوشامدی ہوندے خیر خواہ نئیں۔
تے میکوں خوشامد قطعاً پسند نئیں۔

بوٹا اپݨی گالھ تے شرمسار تھیا تے تلے منہ کرتے آکھیس، اچھا سئیں جے تہاکوں میڈیاں گالھیں تکلیف ڈتی ہے تاں معافی منگداں۔ تے ول انشاء اللہ ایجھی غلطی کڈاہئیں ناں کریساں۔

بہرام خان بے پرواہی نال اوں کوں آکھیا۔ اچھا ٹھیک اے توں چھڑا اپݨے کم نال کم رکھیں۔

ہݨ خاموشی تھی گئی۔ ایں دوران بہرام خان کجھ سوچیندا رہیا تے ول بوٹے کوں آکھیس۔

منشی بوٹا میکوں ڈو ڈینہہ دے اندر اندر لے ڈسا جو وستی کنے لا تے اسٹیشن تک وچ اچ کیئں کیئں دیاں زمیناں ہن۔

بوٹے دی رپورٹ دے بعد بہرام خان انہیں زمینداریں کنے بندے بھیجے جیہڑے اے پیغام چاتے گئے۔

"میں علاقے دے لوکیں دی سہولت واسطے اسٹیشن تئیں سڑک بݨاوݨ چاہندا ں۔ جے کر تساں ایں نیک کم وچ خوشی نال حصہ گھنو تاں ست بسم اللہ۔ ڈوجی صورت اچ میں سڑک اچ آوݨ آلی زمین دا معاوضہ ڈیوݨ واسطے تیار آں
بہرام خان پورے علاقے دے لوکیں واسطے شفیق تے مہربان ہا۔ اوندی نال نال دے سردار تے زمیندار دل کنے عزت کریندے ہن۔ انہیں اچوں جیں جیں کوں اوندا پیغام ملیا اوں نال صرف اپݨی زمین خوشی نال بغیر کہیں قیمت دے ڈیوݨ واسطے تیار ہا بلکہ ایں نیک کم اچ اپݨے پورے تعاون دا یقین دہانی دی کرائی۔ لوکیں دے بے پناہ تعاون دی یقین دہانی بہرام خان دے

شوق کرن ودھا ڈتہ تے اسے کئی مہینیاں دا کم صرف ہک ہفتے اچ مکا ڈتی ہے
ایں کم اچ بہرام خان دی ساری برادری اوندا ساتھ ڈتا تے علاقے دے
ہر آدمی ڈیہنہ رات ہک کرتے اسٹیشن کنے لاتے گھر تئیں سڑک بنا ڈتی
ول کئی ڈیہنہ ایں تے پانی لگدا رہیا۔ جیئیں واسطے کئی بیلدار بہرام خان کوں دعا
ڈیتے ہن۔

جوگی

پہلے اتنگے اج دی بہرام خان دیرے تے بیٹھا ہا تے نوکر چاکر دی بیٹھے ہن
تے ڈو جوگی آ گئے۔ اُنہیں روٹی کھاون ہئی، جھٹ کنے اگے پیرو انہیں کوں مانی
آن ڈتی۔ مانی کھاون دے بعد او گالہیں اچ بہہ رہیے تے ول ناگیں دیاں
گالہیں چل پیاں۔ شیرو اپنے ناگ مارن آلا قصہ وڈے فخر نال سنڑیندا پیا ہا
تے گاموں دی آگیا۔ ہن ہر کوئی ناگیں دے بارے وچ اپنی اپنی بہادری
دے قصے تے واقعے سناون پئے گیا۔ بوٹے وی اپنی بہادری دے کئی
واقعے سنائے۔ بہرام خان چپ چاپ ساریں دیاں گالہیں سنڑدا رہیا۔ تے ول جوگی
کوں آکھیس۔

توں تاں اپنے ناگ ڈکھا۔

ہن جوگی سنبھالیں اچوں ڈو کالے لشکر ناگ کڈھے۔ جیہڑے جوان جتنے
لمبے ہن تے گھٹنے دی باہیں کنے موٹے ہن۔ ناگ گھمنڈ ھڑیں کنے باہر
اپنے پھن کھلاتے بیٹھے رہیے تے ہن پھوکیں دے شوکاٹ ہن۔ ہن شیرو
تے بوٹے دی حالت ڈیکھن آلی ہئی۔ شیرو ہن تئیں دا بہادر تے دلیر بنیا

بیٹھا ہا۔ اِن نانگیں کوں ڈیکھ تے اونکوں او نانگ یاد آیا جیڑھا جیئیں کوں او
مار تے بہادر بنیا بیٹھا ہا تے ہُݨ شیرو ڈیکھی تے سُرکݨ پئے گیا تے پوٹا
لتاں موڑ ے اتے کرہتا۔ بہرام خاں شیرو تے پوٹے دی حالت ڈیکھ تے کھِلݨ
پئے گیا۔ اونکوں دل اِچ خیال آیا جو پوٹے تے شیرو دی بہادری دا امتحان
گھناں۔ دل اوں جوگی کوں آکھیا۔

یار جوگی آ۔ اے ڈس جو تیڈے نانگ کجھ آکھسن تاں ناں؟

جوگی ہک نانگ کوں سری کنے وتھ تے چا گدھس تے جواب ڈتس
سئیں! نانگ دا اعتبار تاں کوئی نیں پر اے کجھ ناں آکھسن۔ کیوں جو میں اِنھیں کوں
ایجھاں بوٹیاں سنگھائی بیٹھاں جو اے ہُݨ بس گوہ آنگے اِن۔

صیح سچ ہُݨ اے گوہ دی مثال اِن بہرام خان جوگی کنے پکاوت کیتی تے ول
جوگی اوکوں آکھیا۔

سئیں تہاڈے اگوں کوڑ تھوڑا مرسیاں؟

ول ساریں لوکیں کوں ہوں وقت حیرانگی تھئی جڈاں بہرام خاں ہک نانگ دی
سری کنے وتھ گدھا۔ نانگ بہرام خاں دی بانہہ کوں چوڑا چاڑھیا چا پر بہرام خان بہوں
بہادر تے طاقت آلا ہا پر نانگ ای بلا خدا دی ہئی تے بہرام خاں دی شیر خدا دا ہا
نانگ دے جوڑے چاڑھݨ نال جوگی کوں کجھ وسواس ضرور تھیا پر اوں کوں اپݨی
دوا تے اعتبار ہا پر اوں احتیاط واسطے اپݨی گودڑی کنے ہک ڈبلی گدھ تے نانگ دی
سری دے نال کھولیس۔ اے دوا اتنی تیز اثر آلی ہئی جو ہوں وقت نانگ دا جوڑا
ڈھلا تھی گیا تے ہک جھٹ اِچ اوندے سارے وکڑ کھُل گئے تے اوبے وس تھی گیا۔
ہُݨ بہرام خان کوں یقین تھی گیا جو نانگ بالکل گوہ آنگے ہے او اونکوں چا تے پہلے شیرو
دے نیڑے سٹیا۔ شیرو بہرام خان دا مقصد سمجھ گیا اتے او دھاڑ دھاڑ کرتے بھج گیا۔
ہُݨ بہرام خان دا منشی پوٹے ڈے ا۔ پوٹا اپݨی جاہ تے تاں بیٹھا رہیا پر اوندی
حالت ڈیکھݨ آلی ہئی۔ اونکوں خبر ہئی جو بہرام خان مذاق دے خیال اِچ ہے تے او

ناگ میڈے اتوں ضرور شیسے۔ پر او مجبور ہا اوکوں دی کھلیں مذاقیں دے ڈر کنے تے اپنے آپ کوں دلیر ثابت کرݨ دا سطے چُپ کیتی تے مُوڑے تے بیٹھا رہیا پر ناگ دے خوف کنے اوں کوں کنبڑ بل ویڑھ گئی تے او پگھر و پگھر تھی گیا۔ بہرام خان ناگ چائی گیا تے ڈنگ تے بوٹے دی جھولی وچ سٹ ڈتس۔ ہُݨ بوٹے دیاں اکھیں مونجھ گیاں اوں تے ایہا خوف طاری تھیا جو او بے سُدھ تے بالکل بے ہوش تھی گیا۔ او موڑے کنے چوتیج تے زمین تے آن پیا۔ ناگ دی دوا دے اثر کنے بے ہوش ہا اوں دی اوندے نال آپیا۔ لوک سارے تے بہرام خان کھل کنے ویڑھ چپے ہِن۔ کہیں کوں خیال نہ آیا جو بوٹا بے ہوش ہے۔ ہر کہیں ایہ سمجھیا جو بوٹا شرمساری کنے پے چھا۔ جوگی اُٹھی تے ناگ کوں چلتے سندھڑے لچ سٹیس تے کاموں بوٹے کوں اُٹھایا پر او بے ہوش ہا اوں کوں چاتے کھڑے تے سوماہیس۔ بوٹے دے کپڑے پیشاب کنے گندے تھی گئے ہِن اوندے کپڑے جولتے رکھ ڈتونے۔ چنگی بھلی دیر دے بعد اوں کوں ہوش آیا۔ بہرام خان نوکریں کوں آکھ تے اوندے کپڑے تبدیل کرائے۔ بوٹا شرم کنے سر تلے سٹی بیٹھا ہا۔ عجیب جہاں صورت حال ہئی۔ اوندی حالت ڈیکھ تے کھل امدی ہئی پر بہرام خان دے ڈر کنے ہر کوئی چُپ ہا۔ بوٹا تھوڑی دیر بیٹھا رہیا ول اُٹھی تے اپنے کوٹھے دے وچ ونج سُتا۔ تے ول کئی ڈینہہ بوٹا کوٹھے وچوں باہر ای نہ نکتاں آخر اوں کوں بہرام خان منتاں تے باہر گھن آیا۔ پر ہُݨ بوٹا لوکاں توں لُکاتے چُپ چُپ ہا۔ بہرام خان محسوس کیتا جو بوٹے نال گھنڑی تھی ہے تے ہُݨ اوں کوں ونجیلا وݨ چاہیندا ہا۔

ہک ڈینہہ او ڈیرے تے بیٹھے ہِن تے بہرام خان اوں کوں آکھیا منشی بوٹا! توں اج تیاری کر فجر جیپ گھن آ۔

میں انشاء اللہ فجر سویرے سویرے ولیساں، بوٹا ایہ جواب ڈے تے اپنے کوٹھے اچ اُٹھی گیا۔

ٻئے ڈینہہ سویرے سویرے او جیپ گھنݨ دا سطے شہر روانہ تھی گیا۔ ہُݨ رستہ صاف تے بالکل سدھا ہا۔ جنگلاں سُنگلیاں ختم تھی گیا ہِن۔ سڑک

بیلداریں دی محنت نال بنڑی پئی ہئی۔ جھٹ کنے اگے او اسٹیشن تے پُج گیا۔ چنگی جھٹ دے بعد گاڈی آ گئی تے او روانہ تھی گیا۔ ڈو پہاریں کنے تھوڑا پہلے او شہر پُج گیا۔

سانول بوٹے دی اپنائیت ہوݨ دے علاوہ بزرگ ہوݨ نال بھوں عزت کریندا ہا۔ اوندی وڈی او بھگت کیتُس پُڑے سانول کوں جیپ گھنݨ دی خوشخبری سُنائی تاں سانول دی خوشی دا کوئی شمار نہ ہائی۔ بے ڈینہہ سویرے شہر دے ہک مشہور مستری کوں نال گھن تے جیپ ویکھ گھدھونے۔ تے ول مستری ترائے ڈینہہ دی کوشش نال سانول کوں جیپ چلاوݨ سکھا ڈتی تے چوتھے ڈینہہ سانول خود جیپ چلاتے گھر گھن آیا۔ بہرام خان سانول کوں جیپ چلیندا ڈیکھ تے بھوں خوش نہال تھیا۔ ول بہرام خان یاسین نامی ہک ڈرائیور کھڑا یا تے پرے پرے کنے لوک بہرام خان دی جیپ ڈیکھݨ تے اونکوں مبارک ڈیوݨ آتے کئی ڈینہاں تک جیپ لوکیں واسطے ہک نویں شئے بنی رہی تے ول جیپ دی گالھ پُرانی تھی گئی۔

جام سمار

سانول نے سہاگݨ کوں ہک ہٹے کنے جدا تھئے تقریباً چھ مہینے گزر گئے ہن پر اجاں تک او ݙوہیں اپݨے وعدے تے قائم ہن۔ گو او ہک ݙوجھے واسطے لوچھے ہن اُنہاں دا ہک ہک لحظہ کئی کئی سال بݨ تے گزر داپیا ہا۔ اُنہیں دیاں راتیں ہک ٻے دے خواباں اِچ تے ݙینہہ ہک ٻے دے تصور اِچ لنگھدے پے ہن۔ اُنہیں دے دل اِچ قیامت وسدی پئی ہئی پر او وݙی ہمت دے حوصلے نال حالات دا مقابلہ کریندے پے ہن۔ اُنہیں دا دِل تاں آکھدا ہا جو اُݙر تے ہک ݙوجھے کوں ونڄ ملوں پر او اپݨی اپݨی جاہ تے مجبور تے بے وس ہن۔ اُنہیں دا کوئی وس نال چلدا ہا سانول کوں سہاگݨ نال بے پناہ محبت ہئی پر او اپݨے تعلیم دے شوق دے اگوں مجبور ہا تے ݙوجھا او اپݨی محبت کوں دنیا کنے لوکا تے رکھݨ چاہندا ہا۔ او اپݨی بدنامی تے رسوائی کنے زیادہ سہاگݨ دے مقام کوں گھٹاوݨ ناں چاہندا ہا او کئیں کئیں محل تاں دل تے ہتھوں مجبور تھی تے او ساریں خدشیں تے خطریں کوں ہک پاسے رکھ تے سہاگݨ دی محبت دی دلفریب وادی اِچ گم تھیوݨ چاہندا ہا پر اوندے اگوں اپݨے ارادے تے عزائم آ ویندے ہن۔ اوں کوں سہاگݨ دی محبت تے یقین ہا او انکوں لے تسلی ہئی جو سہاگݨ ݙو چار سال تاں کیا قیامت تک ہیݙا انتظار کر لیسے، ہیں واسطے او پہلے اپݨی تعلیم پوری کرتے دل اپݨے دل دی دنیا وساوݨ چاہندا ہا۔

سہاگن دی حالت وی ساول کنوں مختلف نال ہئی۔ او وی ساول والے مونجھی تے بیقرار ہئی۔ او ڈینہہ رات اپنے محبوب دی یاد اچ مست راہندی ہئی۔ اونکوں ساول دی یاد ڈاڈھی ستیندی ہئی پر او اپنے وعدے دے اگوں مجبور ہئی۔ ڈوجھا ساول اوں کنے ہتھوں پرے اپنے تعلیم دے شوق اچ رگا پیا ہاتے او اوندے شوق دے اگوں دیوار نال بنڑ چاہندی ہئی۔ او اوں نال وعدہ کر چکی ہئی جو ہیں کنڑاہیں وی تیڈے بلند تے اعلیٰ عزائم دے اگوں دیوار نال بنساں۔ تے ڈوجھا او ساول دی محبت دا مفہوم سمجھ چکی ہئی اونکوں یقین ہا جو ساول چھڑا اپو چھڑا ایسڑا اے پر اوندی محبت دا انداز نرالا تے اوکھا اے اوں کوں پتہ ہا جو ساول دی محبت روایتی تے عام عاشقیں آنگے نیں او محبوب دے گھر تے، اوندے گلیں دے طواف کرنڑ کوں نال چھڑا غلط سمجھدا ہا اوندے خیال اچ اے محبت دی توہین ہئی۔ سہاگن ہر روز تے ہر ویلے ساول دی کامیابی تے سلامتی دیاں دُعائیں منگدی ہئی ہجر فراق دیاں ظالم تے دلسوز گھڑیاں صرف اوندی نشانیاں ڈیکھ ڈیکھ تے گزریندی ہئی۔ او آپ کوں ساول دی امانت سمجھ تے پورے دھیان تے پورے شوق نال پردہ داری تے گھر دے ڈوجھے کم کار تے نماز روزے دی پوری پابندی کریندی ہئی۔ اوں دل نال اے سوچ رکھدا ہا جو ہیں آپنے آپ کوں ساول دے مقام تے رُتبے دے مطابق تیار کرنڑا اے۔

اج وی او اپنے گھر دے کم کار اچ رُدھی ودی ہئی تے اوندا پیو جام سمار ہاہروں آیا او ڈاڈھا مونجھا مونجھا تے اداس ہا۔ سہاگن پیو دی مونجھی تے پریشان طبیعت ڈیکھ تے اوں کنے پچھیا۔

ابا خیر اے اج کجھ مونجھا مونجھا لگدیں۔

او دھی دی پریشانی ڈیکھ تے کوڑی کھل کھل پیا تے آکھیس میڈا پتر میکوں تاں کجھ کوئنیں بس اینویں تھوڑی مونجھاری اے۔ اللہ خیر کریسی۔

سہاگݨ پیو دے جواب کنے مطمئن ناں تھئی اوں پیو کوں آکھیا۔

کرنا ابا توں کجھ لکیندا ہیں۔

ناں میڈا سوہݨا بچہ توں موں نجھی ناں تھی میکوں کجھ کو نیں۔ اتنی تھوڑی جئی تکلیف بھلا جوانیں کوں کیا آکھیندی اے۔ جام سوار سہاگݨ کوں تسلی ڈیندیں آکھیا۔

سہاگݨ آکھ تے کم اپݨے لگ گئی جو اللہ سائیں خیر کرے تے میڈے ابے کوں اپݨی امان اچ رکھے۔

اینویں ترائے ڈینہہ گزر گئے۔ کہیں کوں پتہ ای ناں لگا جو جام سوار کوں تکلیف ہے کیا۔ علاج ناں تھیوݨ ناں مرض ودھ گئی تے چوتھے ڈینہہ تاں دورے تے دورا پمدا پیا ہا۔ سہاگݨ کنے اپݨے پیو دی حالت ناں ڈٹھی گئی تے اوکوں بیا کجھ ناں سمجھیا تے جام خیلے کنے بھج گئی۔ اوں کوں رودے اپݨے پیو دی حالت ڈسالیس او اوندے اگوں رودے آکھیندی کھڑی ہئی جو ابے کوں تاں بڈا ڈھی قصور لمے چا چا۔ تے ہݨ تاں دورے تے دورہ پیا پمدے پر تساں ایجوں تاں کوئی لگ تے نی آیا۔ جیویں اساں تہاڈے کجھ ای ناں لگدے ہوؤں۔ پر چاچا ہݨ خدا ناں ای جُل ابے دی حالت تاں جُل ڈیکھ ایندے بعد او رون پے گئی۔

جام خیلے آخر جام سوار دا سوتر ہا او جام سوار دی ایہ حالت سݨ تے پریشان تھی گیا تے اوں کوں آکھیس۔

دھی سہاگݨ اللہ دی قسم جو میکوں پتہ ای ہوے تاں۔ پرا ہݨ چلوں اے آکھ تے او ڈوہیں بھجدے آئے۔ اگوں جام سوار کوں دورہ پیا پیا ہا۔ جام خیلے سیانا جوان ہا او اوندی حالت ڈیکھ تے سمجھ گیا جو اینکوں تاں کوئی وڈی بیماری دا دورہ اے ہݨ سہاگݨ پیو دی حالت ڈیکھ تے اوندے پیریں کنے رون بہہ گئی۔

جام خیلے اوں کوں تسلی ڈتی تے آکھیس۔

سہاگݨ دھی توں حوصلہ رکھ تیڈے پیو کوں خیر آ ویسے میں ہݨے حکیم صاحب کوں سڈ آنداں۔ اے آکھ تے او حکیم صاحب کوں گھنݨ واسطے سر پور بھج پیا تے

دیر کنوں اگے او حکیم صاحب کوں گھن آیا ۔ جام سمار کوں اُونویں دورے تے دورہ پیدا
پیا ہا۔ حکیم صاحب جام سمار کوں ڈیکھݨ دے بعد کجھ سمجھیا تے کجھ ناں سمجھیا ول وی او ہک
شیشی اِچوں تھوڑی جئی دوا کڈھ تے جام سمار کوں پلائی ۔ پر کوئی فرق نہ پیا
ول حکیم صاحب ہک ہی دوا ڈتی ول وی کوئی فرق نہ پیا۔ ہݨ سہاگݨ تے جام خیلے
دے نال نال حکیم صاحب وی پریشان تھی گیا پر اوں ہمت ناں ہاری تے ہک ہی اکیر
دوا ڈتی پر او وی بے اثر تھئی تے ہݨ جام سمار دی تکلیف اِچ بہوں اضافہ تھی گیا
ہا۔ حکیم صاحب وڈی کوشش کیتی پر اوندی سمجھ کنے مسئلہ باہر ہا ۔ ہݨ سہاگݨ جام خیلے
تے حکیم صاحب وی پریشان تھی گئے ۔ او جام خیلے کوں باہر سڈ تے آکھا ۔ جام خیلے
اے مسئلہ میڈی سمجھ اِچ نی اوندا، تساں جام سمار کوں جلدی کنے جلدی شہر گھن ونجو
تے ایتھائیں بیا وقت ضائع نہ کرو وے آکھ تے حکیم صاحب گھر واپس روانہ تھی گیا۔
او حکیم صاحب دیاں گالہیں سُݨ تے بہوں پریشان تھی گیا تے ول او کوٹھے اِچ آیا ہا۔
سہاگݨ دی اکھیں اِچوں نیر جاری ہن او ہک ہتھ نال پیو دا سر گھوٹیندی بیٹھی ہئی
تے ڈوجھے ہتھ نال بوچھݨ دے پاند نال ہنجوں پُونجھی او گھیندی ہئی۔ اوں جام خیلے
کوں مونجھا تے پریشان ڈیکھ تے سمجھ گئی جو حکیم صاحب جواب ڈے گئے۔ اوندے
اکھیں دے اگوں اندھار تھی گیا۔ فٹ اوندے ذہن اِچ اپݨی ماء تے او بیماری
آ دورہ آ گیا جیہڑا اوندی موت دا سبب بݨیا ہا ۔ او وی ہک ایجھی بیماری نال موئی
ہئی ۔ ماء دی موت دا تصور ذہن اِچ آئیس تاں او تڑپݨ پئے گئی۔ اوں کوں یتیمی
تے چھوہر پیے دے خوف جھنجھوڑتے رکھ ڈِتا ۔ او کئیں صورت اِچ یتیم تے چھوہر ناں
تھیوݨ چاہندی ہئی ۔ اوں جام خیلے دے اگوں ہتھ بدھے تے رو رو تے آکھیس ۔
جاچا میڈے پیو کوں بچا گھن ۔ میں پیو دے بغیر رُل ویساں۔ جام خیلے سہاگݨ
دے سر تے ہتھ رکھیا تے آکھیس ۔
سہاگݨ دھی توں حوصلہ کر جام سمار تیڈا پیو ہے تے میڈا بھرا ہے میں بھان سارے
ولیساں اگلی سنے اللہ سائیں دی مرضی ہے باقی پُتر توں دل ہدھ۔ چھڑا روݨ نال کجھ نار

جھیسے ۔ ول اوں سہاگݨ کوں ڈسیا جو حکیم صاحب آکھ گئے جو اینکوں جلدی کنے جلدی شہر گھن ونجو ۔ پر شہر ونجوں کیویں ۔ او سوچݨ بہہ گئے تے ول خان آلے کھوہ تے جیہڑے ڈو چار جوگ بیٹھے ہن انہاں دے سارے بندے کٹھے تھی بگئے ول ساریاں اپنی ہستی دے مطابق پیسے کٹھے کیتے تے اُنہیں کنے پنج سو روپیہ کٹھے تھی گیا ۔ ول اُنہیں ساریں صلاح کیتی جو بہرام خان کنے جیپ منگوں تے جام سومار کوں شہر دی ہسپتال گھن ونجوں ۔

تھوڑی دیر بعد جام تھیسے بہرام خان کو دیرے تے بیٹھا ڈسیندا ہا جو سئیں جام سمار کوں ڈاڈھی تصور لسے تے دورے تے دورہ پئیندا پئے ۔ حکیم صاحب آکھیے جو اینکوں جلدی کنے جلدی شہر ہسپتال گھن ونجو ۔ ہݨ مہربانی کرو اساکوں جیپ تے جام سمار کوں شہر پہچوا ڈیو ۔ بہرام خان جام سمار دی تکلیف دا سُݨ تے جام تھیسے کوں تسلی ڈتی تے ہوں وقت منشی بوٹے کوں آکھیں ،

جام سمار کوں فوراً ہسپتال پہچاؤ تے اوندے علاج تے جتنا پیسہ لگے لاؤ ۔
ول بہرام خان کوں جام تھیسے ڈسیا جو سہاگݨ دھی دی حویلی آئی اے ۔ اُوں کوں تسلی ڈیو ۔

ول بہرام خان گھر اُٹھی آیا ۔ اگوں سہاگݨ روندی کھڑی ہئی ۔ مائی پٹھانی اوں کوں دلاسے ڈیندے تے آکھیندی پئی ہئی ۔

سہاگݨ حوصلہ کر میں ہݨے تیڈے پیو کوں شہر پہچویندی آں ۔
اتنے تئیں بہرام خان وی آ گیا تے اوں سہاگݨ دے سر تے ہتھ رکھیا تے اُوکوں آکھیس ۔

دھی سہاگݨ توں تسلی رکھ میں جیپ بھجوا ڈتی اے تے اوندے علاج واسطے جتنی رقم لگسے میں لیساں ۔ انشاء اللہ جام سمار ٹھیک تھی ویسے تے ول اوں مائی پٹھانی کوں آکھیا ۔
جتنے تئیں جام سمار ہسپتال اے سہاگݨ دھی کوں ایتھائیں رکھ تے ایندا

ہر طرح نال خیال رکھیجو۔ کیوں جو اے اڈی بھراواں دی نشانی ہے تے ایں کوں ہیں
نوجوانی ڈیکھ سگدا تے دل اوں اپنے سپاہیں کوں آکھیا۔

پُتر میں جیپ تے منشی بوٹے کوں روانہ کریندے تے اگوں سانول خان ہے پیا
انشاء اللہ تیڈے پیو دی خاطر او اپنا پورا ٹاݨ مریسے تے توں تسلی رکھ تے ایجھائیں
رہ، ایں جام خیبے کوں تیڈے گھر تے ڈھوریں دی پارت ڈے چھوڑی اے۔ توں کیتی
قسم وافکر تے کھپاݨاں ناں کر اللہ سئیں رحمت کریسے۔

رستہ کچا ہووݨ دے باوجود وی ڈرائیور جیپ کوں وڈی استادی نال چھکی لئی
ویندا ہا۔ بوٹا اگلی سیٹ تے بیٹھا ہا تے پچھوں گامݨ جام سمار کوں گوڈی اِچ رگدھی بیٹھا
ہا۔ اجاں تئیں اوندی حالت اونویں دی اونویں ہئی۔ دورے تے دورہ پیندا پیا ہا۔
اوندی حالت ڈیکھ تے ڈرائیور تے بوٹا وی پریشان ہن تے او جلدی کنے جلدی
ہسپتال پہنچݨ چاہندے ہن۔ آخر چار گھنٹے دے بعد جیپ ہسپتال دے گیٹ تے
ونج رکی۔ منشی بوٹا جلدی جلدی جام سمار کوں لہوا تے ہسپتال گھن گیا تے داخل
کرا ڈتس۔ چھوٹے ڈاکٹراں او کوں پہلا دوا دارو ڈتا جو وڈا ڈاکٹر صاحب کونا ہا۔
ایں سانگوں چھوٹے ڈاکٹر وڈی احتیاط نال دوا دارو کریندے پئے ہن۔ جام
سمار دی حالت ڈیکھ تے سارے ڈاکٹر پریشان ہن تے ڈاکٹراں دی پریشانی ڈیکھ
تے بوٹا پریشان ہا۔ اوں ڈاکٹریں کنے تسلی واسطے مریض دے بارے اِچ پچھیا
ڈاکٹر جواب ڈیوݨ دی بجائے چُپ کر گئے۔ بوٹا سمجھ گیا جو حالت خراب اے۔ اوں
ڈاکٹر کوں ول آکھیا۔ ڈاکٹر صاحب کوئی اجھی گالھ ہووے تاں ......

ڈاکٹر بوٹے ڈوں ڈیکھ تے جواب ڈتا۔

بابا مریض تے ہک وڈی بیماری دا حملہ اے۔ اساں پوری کوشش کریندے
پیوں۔ انشاء اللہ ٹھیک تھی ویسے۔

تھوڑی دیر دے بعد جام سمار دی حالت انتہائی خطرناک تھی گئی۔ ڈاکٹر پریشان
تھی گئے۔ انہیں اپنی پوری کوشش کیتی پر کوئی فرق ناں پیا۔ آخر انہیں بوٹے کوں سڈ کے

آکھ ݙتہ جو مریض دا بچݨ مشکل اے۔

بوٹے ڈاکٹر دیا ڈھیر ساریاں منتاں کیتیاں پر ڈاکٹر ایں دے وس وچوں کم باہر ہا۔ بوٹے دی پریشانی ݙیکھ تے ڈاکٹر اوں کوں آکھیا۔

بابا مریض دی حالت بھوں ابتر اے پر جیکر تساں وݙے ڈاکٹر صاحب کوں گھن آؤ تاں شیت او کجھ سنبھال گھنن۔

بوٹے جلدی نال پچھیا او کتھاں ہن؟

ڈاکٹر جواب ݙتہ، انہیں دے یار دی شادی اے او اوتھائیں ہوسن۔

ول منشی بوٹا وݙے ڈاکٹر دا جاہ پتہ گھن تے جیپ تے روانہ تھیا، رستے اچ خیال آئیس جو ڈاکٹر صاحب کوں ملݨ کنے پہلے سانول خان کوں مل گھناں۔ متاں او ندا ڈاکٹر صاحب نال کوئی تعلق ہووے۔ اوں ڈرائیور کوں آکھ تے جیپ دا رخ مکان ݙوں پھیر دا ݙتہ۔ جیپ دے اگوں کیا دیر ہئی جھٹ کنے اگے او مکان تے پُج گئے۔ اگوں بورچی موج علی بیٹھا ہا۔ اوں کنے جلتی نال سانول دا پچھیس۔ اوں جواب ݙتہ۔

انہاں دے ہک دوست دی شادی اے او اتھائیں گئین۔

بوٹے اوں کنے ول پچھیا۔

تُوں ہوں دوست دا گھر ݙٹھی۔

موج علی جواب ݙتہ:

ہا سئیں چنگی طرح تے۔

ول اوں کوں گھن تے بوٹا اتھائیں پیاں۔ خوشقسمتی نال اے ہوں ڈاکٹر دا گھر ہا۔ جیندے کوں بوٹا گھنݨ آیا ہا۔ ہُݨ کجھ تسلی تھئی جو سنجوک تاں چنگاں بݨئے۔ ول او سانول خان کوں ملیا اوں کوں ساری صورت حال ݙسائیس۔ سانول خود جام سمار دا حال سُݨ تے بھوں پریشان ہاتے اوندے اگوں سہاگݨ دا چہرہ آ گیا۔ جیہڑا اوں کوں رو رو تے پیو دے علاج کراوݨ دی درخواست کریندی پئی ہئی اوں کنے سہاگݨ دی اے حالت نہ ݙٹھی گئی او دل اچ اوں کوں آکھیس سہاگݨ توں نال

رو انشاءاللہ ہیں پورے بان مریساں تے اللہ سئیں چاہے سمار کوں ضرور شفا ڈیسے منشی بوٹا سانول کوں چپ کھڑا ڈیکھ تے آکھیا۔

سانول خان تیڈے ابتے سئیں دا حکم اے جو جام سمار دے علاج اِچ کوئی کوتاہی ناں ورتی ونجے۔

سانول خیالیں دی دنیا کنے ول آیا تے اوں کوں آکھیس منشی بوٹا تیکوں اتے سنڑ، دا سنہیا ڈیوݨ دی ضرورت ئی، میں خود چاہے سمار دی بہوں عزت کریندا ں تے انشاءاللہ سب ٹھیک تھی ویسے ول سانول سدھا ناصر کنے گیا اوں کوں ساری صورت حال ڈسائیس۔ وڈا ڈاکٹر ناصر دا پیو ہا تے شادی وی ناصر دی ہئی۔ ناصر سانول دی حالت ڈیکھ تے آپ پریشان تھی گیا۔ ناصر سانول دا بہوں گھاٹا دوست ہا اوں اپݨے خوشی دے موقعے کوں ناں ڈٹھا تے سدھا پیو کنے گیا۔ اوں کوں ساری صورت حال ڈسئیس تے پورے خلوص تے دل نال سفارش کیتیس اوں کوں آکھیا۔

ابا سئیں تُساں جاݨدو جو سانول میڈا کتنا مخلص تے گھاٹا سنگتی اے تے اے مریض اوں کوں انتہائی عزیز اے تے میکوں یقین اے جو تُساں میڈی ایں خوشی دے موقعے تے میڈی درخواست رد ناں کریسو۔

ڈاکٹر فاروق پتر دی درخواست رد ناں کرسگیا تے او انہیں نال ہسپتال روانہ تھی گیا۔ ہسپتال پُجݨ دے بعد اوں فوراً مریض کوں ڈٹھا۔ اوندی حالت انتہائی خطرناک حد تئیں بگڑ گئی ہئی پر ڈاکٹر فاروق وی بہوں دل گردے آلہ تے بہوں قابل ڈاکٹر ہا۔ اوندی سارے علاقے اِچ دھم ہئی۔ اوندی مشہوری دی تے کامیابی دی اصل وجہ ای ایہو ہئی جو او مشکل کنوں مشکل مرض دا علاج پورے حوصلے تے پوری لگن نال کریندا ہا۔ پر ایں مریض دا تاں معاملہ ای بیا ہا۔ ایں مریض واسطے اوندے بال بھنڑیں سفارش کیتی ہئی۔ اوں پوری محنت توجہ تے صدق نال مریض دا علاج شروع کیتا۔ آخر ڈیڑھ گھنٹے دی مسلسل کوشش دے بعد جام سمار دی حالت اِچ

کجھ فرق محسوس تھیا۔ پر تشویشناک صورت حال اونویں ہئی۔ پر ڈاکٹر فاروق کوں ہُݨ کافی اُمید تھی ڳئی ہئی تے اوں پورے ݙو ݙینہہ پیریں تے کھڑ ڳیا۔ آخر ترے ݙینہہ جام سمار کوں ہوش آ ڳیا تے او ہݨ خطرے کنوں باہر ہا۔ ڈاکٹر اپݨی کوشش اِچ کامیاب تھی ڳئے۔ ڈاکٹراں دے نال نال ساتھوں ای تمام وقت جام سمار دے اُتوں رہیا تے اوندی ہر قسم دی اُتا والی وی کریندا رہیا چوتھے ݙینہہ ڈاکٹراں دی یقین دہانی دے بعد او آرام واسطے مکان تے ڳیا۔

جام سمار دے ہوش آوݨ دے بعد منشی ہوتا دستی ول ڳیا۔ اُتھاں وݙی بے چینی تے بے قراری ہئی۔ اُتھاں وَنج تے تسلی ݙتیس۔ ہُݨ دستی دے ہر گھر اچوں ہک ہک آدمی جام سمار کوں ݙیکھݨ آیا تے اوندی بیماداری دے لوک وی اوں کوں ݙیکھݨ آندے تے اے سلسلہ کئی ݙینہہ تک جاری رہیا۔ شہر پیا ہا ہر لوکیں دی آپس اِچ محبت تے خلوص ہا جو سفر دیاں تکلیفاں کر لئے بھاڑے بھر تے ہر کئیں اپݨا اپݨا فرض پورا کیتا۔ تے خود بہرام خان وی اوندے ݙیکھݨ واسطے شہر ڳیا ہُݨ مہینے کنوں اُتے ݙینہہ گزر ڳئے ہن پر جاں تئیں جام سمار ہسپتال اِچ ہا۔ ڈاکٹر ݙیکھدے ہا جو شائد ہک ݙو مہینے پے لڳسن کیوں جو مریض دا مرض بہوں ڳندا ہا تے ایندا علاج کئی مہینے کرݨاں پوسے تے ایں دوران ساتھوں خان مسلسل جام سمار دی ہر طرح دی اُتا والی کریندا رہیا۔ اوندا معمول ہا جو کالج کنوں واپس سدھا ہسپتال امدا ہا ول سارا ݙینہہ اُتھائیں راہندا ہا تے رات کوں کافی دیر تک جام سمار دی اُتا والی اِچ بیٹھا رہندا ہا۔ ہݨ ݙیکھݨ آلیں دا رش کم تھی ڳیا ہا۔ صرف جام دے اوندے نال رہندا ہا۔ جام سمار دے علاج دا سارا خرچہ بہرام خان دا ہا تے ما ئیں ٹکر دوائی شوائی ساتھوں کریندا ہا۔

جام سمار دی حالت کافی سدھر ڳئی ہئی پر ہالی پوری طرح ٹھیک تھیوݨ کوں دیر ہئی۔ پیو دی سدھر دی حالت سُݨ تے سہاگݨ دی پریشانی اِچ کمی ضرور تھئی ہئی پر اوں کوں دل جائی ناں ہئی او کئیں کئیں دیلھے دھیان کریندی ہئی

جو ایہہ لوک میڈا دل بدھلاون واسطے آکھیندن۔ الا ابّے دا ہُݨ کیا حال ہُوسے اوکینویں تے کیجھا ہوسے۔ ایجھے خیال اوکوں بے چین کر ڈیندے ہَن پر جیڑھا اِس بہرام خان اوں کوں پیو دی خیر صلاح ڈسیندا ہا تاں اوں کوں یقین آویندا ہا تے اوندا کھپا ناکجھ گھٹ ویندا ہا۔ پر ہُݨ اوندے پیو کوں بہوں سارے ڈینہہ گزر گے ہَن تے او اوندے واسطے ڈاڈھی مونجھی ہئی۔ اوکئی پھیرے سنبھرا جو بہرام خان کنے اجازت گِھن تے پیو ڈے ونجاں پر او بہرام خان دے ایں اصول کوں وی جاݨدی ہئی جو او عورتیں دے شہر ونجݨ دے سخت خلاف اے تے او ایں ڈر کنے چُپ کر ویندی ہئی۔ پر پیو دی محبت اوں کوں ہا ہݨ ناں ڈیتہ آخر او مائی پٹھانی کوں روتے آکھیا۔

اماں پٹھانی میکوں ابّے سیں ڈے ونجݨ دی چاچے بہرام خان کنے اجازت گِھن ڈے۔ میں ڈاڈھی کوشش کیتی ام جو میں ابّے ڈے ناں ونجاں پر ہݨ میڈی نئیں گزردی میکوں ابّے دی اتنی مونجھ آئی جو میں ہݨ اوندے بغیر ہک جھٹ نئیں رہ سگدی۔ ہُݨ سہاگݨ روݨ پئے گئی تے مائی پٹھانی اوں کوں تسلی ڈیندیں آکھیا۔

دھی سہاگݨ بہرام خان ایں معاملے اِچ ڈاڈھا سخت اے تے تیڈی گالھ وی سچی اے تے میں اُنہیں کوں دِل نال آکھساں۔

سہاگݨ دیا اچھیاں عادتاں خوبصورت گالہیں تے گھر دے کم کار اِچ سگھڑیماں مائی پٹھانی کوں بہوں پسند ہا تے خان زادی نال اوندی محبت دی اوکوں ایندے اُتے مہربان کر ڈیتہ ہا۔ اوں بہرام خان کوں دِل نال سفارش کیتی تے ہِے ڈینہہ بہرام خان اوں کوں سڈتے آکھیا۔

دھی سہاگݨ میکوں پتہ لے جو توں پیو واسطے مونجھی ایں تے تیڈی مونجھا دی حقی لے پر شہر دا کم لے تے پیے دا پندھ لے گا ڈیں اِچ توں کینویں دِ ھکے دھوڑے کھسیں۔ سہاگݨ بہرام خان دے نرمی تے لچکدار دے گوں ڈیکھ تے اوندے پیریں اِچ ڈھے پئی تے روندے آکھیس۔

چاچا میکوں پتہ اے جو تساں عورتیں دا شہر وچ ہووݨ بہوں ضروری ہے، پر میں وی مجبوراں میں پیو کوں ڈیکھݨ بغیر مر ولیساں تے دل اوسے ڈکھ وچ پئے گی۔

سہاگݨ دی ایں ارداس وچ اتنا گداز ہا جو بہرام خان جیہا سخت آدمی نان صرف اونکوں اجازت ڈے ڈتی بلکہ اوں کوں جیپ تے بٹھوا ڈتُس۔ او اپݨے نال جام خمیسے گیا جیہڑا گھر دی خیر صلاح معلوم کرݨ آیا۔ جیپ سدھی ہسپتال گی۔

سہاگݨ پیو کوں ملی او ندی چنگی صحت ڈیکھ تے خوش تھی گئی تے او دی دھی کوں ڈیکھ تے اپݨی بیماری بھل گیا۔ اوں کوں پیار کیتس۔ دل اونہیں رب کے تئیں ڈکھ سکھ وندیئے۔ تے سانول دی جام سکار تعریف کریندیں آکھیا سہاگݨ پتر جیہڑی سانول خان میڈی خدمت کیتی اے شاید اومیڈا سکا پتر وی نہ کرے ہا۔ ڈھیر بھج، پیسہ پاء، ایڈے بھج اوڈے بھج، بیا تاں بیا کئی کئی راتیں اوں میڈی خاطر اکھیں تے گزارن، میں بہرام خان دے پتر دے تھورے تے احسان زندگی بھر نہ لہا سگساں۔ اے انسان دی شکل وچ فرشتہ اے۔ آفرین ایں اوں ماں دی جیں سانول جیہے بال جݨیں۔

سہاگݨ سانول دی خدمت اُتا والی تے بھج ڈھیر سݨ تے بہوں خوش نہال تھی۔ ہݨ اوں کوں پیو دی موجودگی دا احساس نہ رہیا۔ او سانول دے خیال وچ گم تھی گی۔ اوں کوں اونویں محسوس تھیا جیویں سانول اوندے سامݨے کھڑے تے او اوندا شکریہ ادا کریندی پئی اے تے سانول اوں کوں آکھیندا پئے جو سہاگݨ تیکوں شکریئے دی ضرورت کوئی نہیں اے تاں میڈا فرض بݨدے۔ توں تاں ہیں تے خوش تے تھورائیت تھی گئیں۔ میں تاں ہݨ کنے دی زیادہ خدمت کرݨ دا جذبہ رکھیندا ہاں۔ اے آکھ تے سانول کھلݨ پئے گیا تے سہاگݨ دی وی کھل نکل گی۔

اوندے پیو اوں کنے پچھیا۔

کیوں پئی کھلدیں سہاگݨ دھی؟

ہݨ سہاگݨ کوں جام سکار دی موجودگی دا احساس تھیا تے اونکوں اپݨی غلطی دا ڈاڈ

اوں تیڈے آپ کوں سنبھالیندے ہوئے کوں جواب ڈتس۔

جی ابا...... بس اونویں کھل آگئی اے۔

جام سمار کجھ آکھن واسطے سنبھریا ہے ڈاکٹر فاروق مریضاں دی خبرگیری دے پھیرے تے آگیا۔ سب کنے پہلے او جام سمار کنے آیا اوں کوں ڈٹھس واٹھٹس تے ول اج کجھ بیاں دوائیاں لکھ ڈتو نس تے اوں کوں تسلی ڈیندیں آکھن لگا۔

ماشاء اللہ ہن تساں کافی بہتر او پر ہالی تک خوراک صرف کُکڑ دا شوروا ای جاری رکھو انشاء اللہ جلدی ٹھیک تھی ویسو۔ ایندے بعد ڈاکٹر فاروق بہئیں مریضیں کوں ڈٹھا اُنہاں کوں کجھ ہدایت ڈیون دے بعد گیا ہلیا۔

تھوڑی دیر دے بعد جام سمار جام خیسے کوں آکھیا توں سہاگن کوں مکان تے گھن ونج کیوں جو سانول خان دے آون دا وقت تھیندا پے تے او آگیا تاں سہاگن کوں ایتھائیں ڈیکھ تے ناراض تھیسے۔ کیوں جو اوں کوں وی پتہ اے جو ایں چیز نال کاوڑ لے ول جام خیسے سہاگن کوں گھن تے مکان تے روانہ تھی گیا۔ او مکان تے پُنے دروازہ کھڑکایئے موج علی باورچی دروازہ کھولیا او اندر آگئے ول موج علی انہیں کو سانول خان آکہ کمرہ کھول ڈتہ۔ جام خیسے تھوڑی دیر اتھائیں بیٹھا رہیا ول او سہاگن کوں آکھن لگا۔

توں ہن ایتھائیں بہہ میں اوندے کنے ہسپتال ونجاں۔ اے آکھ تے جام خیسے ہسپتال روانہ تھی گیا تھوڑی دیر دے بعد سانول خان آگیا۔ اوں موجی بورچیا کوں باہر بیٹھا ڈیکھ تے پچھیا۔

موجو باہر کیوں بیٹھیں۔

سئیں کوئی گھروں بال بچی آئین ہیں سانگے میں باہر بیٹھاں۔

سانول سوچن ڈیئے گیا جو کون آئے۔ اوں موجو بورچی کنے ول پچھیا۔

بال بچی آئے کیں نال ان۔

موجو جواب ڈتہ سئیں جام خیسے بچا گئے۔

سانول خیال کیتا جو کوئی جام سمار دے سکے ہوسن۔ ول اپنے کمرے ایچ آگیا۔

اندر آدے تاں ڈیکھے جو سہی تاں سہاگن آلی بیٹھی ہے اوں کوں اپنی اکھیں تے یقین ناں آیا اوں سمجھیا جو شائیت روز آنگے اج وی ہے خواب ہے۔ پر ہے ناں حقیقت ہئی جو سہاگن اوندے کوٹھے وچ بیٹھی ہئی۔ او پہلے تاں ہک ڈو چھن کوں ڈیکھدا رہیا تے جیں ویلے اُنہیں کوں یقین تھی گیا جو اے خواب کائنی حقیقت ہے تاں ول اُنہیں دے ہتھ اُتے رکھے قدم ودھیئے تے او بغل گیر تھی گئے۔ او چنگی دیر اپنے ہنجوں تے تسے دل دی ترس ہے لہندے رہیے تے دل ہلکا تھی تے ہک ٻئے دے سامنے بہہ گئے۔ تھوڑی دیر خاموشی رہی تے ول سانول اوں کوں آکھیا۔

مبارک ہووی اللہ سئیں چاچے سمار کوں نویں زندگی ڈتی ہے۔

سہاگن سانول دی مبارک دا جواب ڈیندیں آکھیا۔ مبارکاں تاں تیکوں ہوون سانول جو تیں کنے ابے دے دوا داروں دا جتنا وس لگے تیں لاتے تے شائیت اے تیڈیاں خلوص بھریاں کوششاں ہن جو ابا ٹھیک تھی گئے ناتاں بس ہن تئیں چھوہر یتیمی تھی گی ہوواں ہئے۔

سانول اوں آکھیا اینویں ناں آکھ سہاگن اللہ سئیں ہمیشہ تیڈے سر تے چاچے سمار دا سایہ قائم رکھے۔

ہن او ندی اکھیں اچوں ہنجوں واہن پئے گئے تے اوں روندیں ہوئیں آکھیا۔

سانول ایہ تیڈی تھورائیت اے جو تیں ابے دی آتما والی اچ اپنیاں نندراں حرام کر ڈتیاں ہانیں۔

سانول ہن اُٹھی کھڑا تے آکھیس۔ سہاگن توں تاں اینویں نہ آکھ میں جیڑھا کجھ وی کیتے او صرف اپنا فرض پورا کیتے۔ ہیں ناں چاچے سمار تے ناں تیں تے کوئی تھوڑا کیتم۔ تے ول اوں گالھ بدلیندیں سہاگن کنے پچھیا۔

توں ہسپتال اچوں تھی آئیں۔ سہاگن جواب ڈتا ہاں ابے کنے تھی آئی آں۔ تے ابے چاچا جیسے میکوں ایتھاں بٹھا گئے

اچھا ول سُنا جو چاچے سا دی طبیعت کیجھی ہئی۔

سہاگن جلی تے جواب ڈتا جو ابا ہُݨ ٹھیک ٹھاک اے۔ ایندے بعد اُنہیں گالہیں دا رُخ پیار محبت آپے پا سے مڑ گیا۔ تے ول اُنہیں ڈکھ سُکھ تے اپݨے ڈکھ سُکھ ونڈیٹے تے پیار محبت دیاں گالہیں کیتو نے۔ او کئی ڈینہاں دے بعد ملئے ہن تے ہک ہے واسطے موجھے ہن۔ ہیݨ سانگے او گالہیں راپ ایجھے مست تھئے جو اُنہیں کوں پتہ اِسی ناں لگا تے مغرب دا ویلھا تھی گیا۔ ول ساول سہاگݨ کوں آکھیا۔

اچھا ہیں ہݨ ہسپتال ویندا ہوں چاچے ہوریں میڈی انتظار راپ ہوسن۔

تھوڑی دیر دے بعد او ہسپتال پُناں تاں جام سمار بسم اللہ پڑھ تے آکھݨ لگا جو ساول سکیں اج دیر کیتی ای۔

ساول ایں سوال واسطے تیار ہا اُوں جواب راپ آکھیا۔ چاچا بس اینویں اج کجھ دیر تھی گئی اے پر تُساں حال ڈیو جو ڈاکٹر صاحب آئے ہن؟ ساول گالھ دا رُخ پھیر ڈتا جام سمار اوکوں جواب ڈتا جو ڈاکٹر صاحب آئے ہن تے کجھ دوائیں بتاں رِگن ہے ول اوں ڈاکٹر صاحب آلی او پرچی اوکوں ڈتی۔ ساول پرچی گھن تے ڈِٹھی تے اے آکھ تے باہر نکل گیا۔

میں ہُݨیں لے دوائیں گھن امدا ہاں۔

کجھ دیر بعد ساول خان نمبراں دوائیں گھن آیا تے ڈاکٹر صاحب دے آکھݨ دے مطابق جام سمار کوں دوا ڈِتس ول اوں گالہیں نال اوندا دل بہلاوݨ کیتے کئی کھلڑیاں ٹھیڈریاں گالہیں سُݨایاں تے جام سمارا ونڈیں اِن گالہیں تے کھل کھل تے موندھا تھیا ہیا ہا۔ آخر عشاء دے ویلے ماڻیں آئی۔ جام خیلے ساول خان تے کجھ ڈاکٹریں رل تے ماڻیں کھادی تے جام سمار چھوٹے اُکھڑ دا شوره پیتا۔ اج ماڻیں سہاگݨ دے ہتھاں دی پکیل ہئی۔ سارے رل تے کھادی پر ساول سارے سکنے ودھ گیا۔ ماڻی شکر دے بعد ساول جام خیلے کوں آکھیا جو توں مکان تے ونج سُم میں ایتھاں ہیں

چاچے سمار نال راہساں۔

جام سمار فوراً بولیا۔ ناں سئیں! تساں پہلے میڈے واسطے تھوڑی تکلیف کیتی اے۔ ہُن ہُن ٹھیک آں تساں ونجو آرام کرو۔ میڈے نال ادا خمیسے ہے بیا۔

ناں ناں چاچا سمار اصل اچ مکان تے تہاڈی ہاں لوڑ ہئی نگے میں اے چا ہندا ہاں جو جام خمیسے اُتھائیں ونج سُمیے۔ ساول جام سمار کوں سمجھیندیاں آکھیا۔

آفرین سئیں آفرین تہاڈی۔ اصل ہو بہو ہوئے سارے طور طریقے تساں اِچ اِن پر ساول خاں توں تاں دھیر ہی جہا ہاں ایں تے ڈوجھا بہرام خان دے ہاں کنے میڈی سہاگݨ کوں کوئی خطرہ کوئی نیں۔ تساں تاں سئیں آساڈی عزتاں تے شرماں تے مالک او تساں میڈا آکھیا منو تے مکان تے ونج سُمو ایتھاں تہاکوں تکلیف تھیسے جام سمار ساول کوں درخواست کیتی۔

ساول اُونکوں جواب ڈِتا۔ ناں چاچا میکوں ایتھاں کوئی لکھجناں تھیسے تساں میڈا آکھیا منو جام خمیسے کوں مکان تے بھیجو۔

اچھا سئیں تساں اُڈاہیں کلھے ناوے سمھدے تاں ول میڈی اے صلاح منو چا جو تساں ڈوہیں مکان تے ونجو تے موج علی بورچی کوں بھیج ڈیو او ایتھائیں میں نال سم پمسے تے تساں اُتھائیں، جام سمار اپݨی طرفوں لے صلاح پیش کریندے آکھیا جام سمار دی گالھ اِچ وزن ہا تے اے ساول کوں وی پسند آئی تے ول او تے جام خمیسے مکان ڈوں روانہ تھی گے۔ تھوڑی دیر دے بعد او مکان تے پہنچ گے تے اُنہیں موج بورچی کوں ہسپتال بھیج ڈِتا۔ ول ساول خان تے جام خمیسے ہک بے کوٹھے اِچ سُتے تے سہاگݨ ساول آلے کمرے اِچ سُتی۔

سویرے نماز ویلھے کوں جام سمار موج بورچی کوں اُٹھایا کیوں جو اوں ساول خان واسطے ناشتہ تیار کرناہا۔ او مکان تے پہنچاں تے جام خمیسے ہسپتال ٹُر پیا۔ ول موج ناشتہ تیار کیتا۔ اتنے تائیں ساول وی ہاں تے تیار تھی گیا تے ول ناشتہ کرݨ دے بعد او کالج ونجݨ لگا تے سہاگݨ اوں کنے پُچھیا۔

میں اپنے کنے ہسپتال ونجاں ۔

سانول اوں کوں وڈے پیار نال ڈٹھا تے آکھیس ۔

توں ہسپتال نہ ونج اتھاں بے لوک ہوندن تے توں ہݨ موجھی ناں تھی انشاءاللہ تیڈے ابے کوں اج اینھائیں گھن امسوں ۔

سہاگݨ کجھ آکھݨ واسطے سنجھری پر اوں کوں کالج دی جلدی ہئی او کمرے اچوں باہر نکل گیا۔ کالج پجاں پر اج اوندا دل پڑھائی اچ ناں لگا۔ اوں وڈی کوشش کیتی پر اوندے خیالاں تے سہاگݨ دا مکمل قبضہ ہا۔ آخر او کوشش دے باوجود وی کالج اچ نہ رہ سگیا تے ترائے پریڈ چھوڑ تے مکان تے آ گیا۔

سہاگݨ دھاں پیاں تے سینڈسرے پاتے بیٹھی ہئی اج اوندے حسن اچ ہوں کشش تے نکھار ہا۔ سانول کوں اینویں لگا جیویں کیٹس برف دا بت بݨاتے ول اوندے وچ گلابی رنگ بھر ڈتے ۔ محب تے محبوب آمݨے سامݨے ہوون تاں کارخانہ حیات دے سبھے کم رک ویندن کائنات دیاں ساریاں رنگینیاں سمٹ تے انہاں دے وچ آ ویندن ۔ وصال دے اے انمول لمحے امر تے جاوید تھی ویندن ۔ قربت دیاں اے ڈو گھڑیاں ہجر فراق دے طویل تے دلسوز لمحیں کوں جذب کر گھندن تے کیف و سرور دا ایجھا عالم طاری تھیندے جیڑھا پچھلے سارے غم تے ڈکھ بھلا ڈیندے۔ تے ایہو حال ہݨ سانول تے سہاگݨ دا ہا۔ او دنیا کنے بے خبر رسوائی تے بدنامی کنے بے نیاز شربت وصال دے دل بھندے نشے اچ مست ہن۔ اُنہیں کوں اپݨی محبت تے بھروسہ ہا۔ اعتماد ہا جو اے وصال دیاں گھڑیاں انہاں دی پاک تے سچی محبت کوں داغ دار نی کر سگدیاں اُنہیں رج رج تے پیار محبت دیاں گالہیں کیتیاں مستقبل دے کئی خوبصورت تے پُرکشش خواب ڈٹھونے اپݨی الفت خلوص دے کئی یادگار پروگرام بݨائیونے اج وی ایں ملاقات اچ ایجھا رنگ ڈا جو سارا ماحول رنگین تھی گیا۔ سہاگݨ کئی واری سنجھری جو سانول نال او گالھ کراں جیڑھی اوندے جیوتے بیا دری دے کجھ لوکیں دے درمیان تھئی ہئی گولے

گالھ جاہیں سارا جہاں تئیں سہاگݨ نال ناں کیتی ہئس پر اوندی گالھیں کنوں لگدا ہا جو سہاگݨ دے رشتے دیاں گالھیں چلیاں ودین ۔ سہاگݨ اوں کوں ڈساوݨ چاہندی ہئی پر او شرم کنے چپ کر ویندی ہئی ۔ سانول محسوس کیتا جو سہاگݨ کجھ آکھݨ چاہندی اے پر چپ کر ویندی اے ۔ آخر سانول اوں کنے پچھیا ۔

سہاگݨ توں کجھ آکھݨا چاہندی ایں؟

او سبھ کجھ اوں کوں ڈساوݨ چاہندی ہئی پر اوں کوں ہک واری ول حیا و شرم اجازت نہ ڈتی ۔ سانول اوں کنے ول پچھیا تے او ول وی چپ رہی ۔

سانول دا اشتیاق ودھیا اوں ولا پچھیا ۔ پر او ول ای چپ ۔ آخر سانول اوں کوں مجبور کیتا تے اپݨی قسم ڈتس ۔ ہݨ سہاگݨ واسطے چپ راہݨ مشکل تھی گیا کیوں جو اوں کوں ہݨ محبوب اپݨی قسم ڈتی ہئی او سانول دی خاطر سب کجھ کر سگدی ہئی ۔ آخر اوں تھوڑا جھکݨ دے بعد گالھ شروع کیتی ۔ سانول پوری توجہ نال غور کریندا ۔ اوں آکھیا :

"میڈے ابے کنے بیادری دے کئی آدمی میڈا رشتہ منگݨ آئین" ۔ اگے تے او چپ کر گئی ۔ پر سانول دے اندر اج بھاہ دے بلبے لگ گئے ۔ گو اوندی محبت دے انداز تے طریقے الگ ہن پر اوں کوں اے گوارا ناں ہا جو سہاگݨ کہیں بے دی تھی ونجے اوندے واسطے سہاگݨ دے بغیر زندگی ہک سزا ہئی ۔ اوں کوں سہاگݨ دی بے نال شادی دے خیال بے چین کر ڈتا اوں سہاگݨ دی باہیں کوں ولھیندے پچھیا ۔

اگے تے ڈس ، سہاگݨ تیڈے ابے انہیں کوں کیا جواب ڈتے ۔ سہاگݨ کوں ہݨ احساس تھیا جو سانول کوں اوندے نال کتنی محبت اے ۔ اوں جواب ڈتا ۔

ہالی تئیں ابے کہیں کوں ہاں نیں کیتی پر کتنے تئیں او ناں کریسے ۔ آخر او کہیں نہ کہیں کوں تاں ہاں کریسے ۔ میکوں تاں ایں تصور کنے وی خوف امدے جے ابے کہیں کوں ہاں کر ڈتی تاں میں تیڈے بغیر مر ویساں ۔ خدا دا ناں اے سانول کجھ کر ۔ ول سہاگݨ روݨ پئے گئی ۔

سانول اوں کوں روندا ڈیکھ تے ہک ٹھڈا ساہ بھریا تے آکھیس،

سہاگݨ توں کیا سمجھدیں جو میں تیڈے بغیر خوش راہساں۔ میکوں قسم اے رب دی جو میڈی زندگی دا مقصد توں ایں میڈی منزل توں ایں میڈی جوانی دا سنگھار میڈے دل دا قرار میڈے من دی بہار سبھو کجھ توں ایں تیڈے بغیر میڈی زندگی ہک کالی ڈھوں لمبی تے بدبخت رات آنگے ہے جیں اچ دھکیں تے دھوڑیں دے سوا کجھ نی ملدا۔ میکوں کجھ سمجھ نیں آندی جو میں کیا کراں۔ ہݨ سانول دی اکھیں اچوں وی ہنجوں دے گوڑھے تڑمݨ پے گے۔

کجھ دیر پہلے جیہڑا رنگ ایں قربت تے وصال دی محفل اچ ہا او ہنجوں نال وہہ گیا۔ ہݨ اداسی پریشانی تے غمگینی ایں دا امن کھنڈار ڈتہ تے اے ڈوہیں اوندے بھاگل اچ آگے۔ او چپ چاپ ہن کہیں کوں کجھ سمجھ ناں امدا ہا جو ایں مسئلے دا کیا حل کریجے۔ کافی دیر بعد سہاگݨ اوکوں آکھیا تو میڈے اتے نال گالہ تاں کر میکوں تاں امید اے جو تیڈا آکھیا ناں سٹیسے۔ سانول اوندی ایں تجویز دا جواب ڈتہ۔

اے ناممکن اے جو میں چاچے سمار کوں آکھاں جو میں تیڈی دھی نال پیار کریندا ہاں تے اوندے بغیر میں نیں رہ سگدا۔ چاچا سمار ہک غیرت مند آدمی اے او کڈاہیں وی اے برداشت ناں کر سگسی۔

سانول دا سہاگݨ جواب سُݨ تے ڈوجھی تجویز ڈتی جو توں دل اماں بیٹھانی نال گالہ کر توں اوں کوں بہوں پیارا ایں او تیڈی گالھ کڈاہیں ناں سٹیسے۔ سانول اوکوں جواب ڈتہ۔

سہاگݨ توں ہک ایجھے گھر پا اکھ کھولی ای جیں اچ ماں پیو صرف اولاد کوں خوش رکھیندن تے اولاد کوں خوش رکھݨ واسطے اپݨے اصول تے طور طریقے بدلیندے راہندن پر میڈا معاملہ کجھ الٹ اے۔ ٹھیک اے جو اماں تے ابا سئیں میڈے نال حد کنوں زیادہ پیار کریندن پر اے یاد رکھ جو ایجھے معاملے اچ او ہمیں کوں میڈی خوشی کنوں زیادہ اپݨے اصول خاندانی روایات تے طور طریقے عزیز ان

سہاگݨ اوں کوں آکھیا جو تساں گالھ تاں کر ݙیکھو۔ میکوں تاں یقین ایں جو اماں پٹھاݨی اُنہیں میݙے پیو اپݨوں کوں جیہڑیاں اپݨے بالاں دی خوشی کنے ودھ تے اپݨے اصولاں تے رواتیاں کوں عزیز سمجھدن۔

ساول کوں سہاگݨ دی گالھ تے کھِل آ گئی تے اوں کوں آکھیس۔

تُوں ہتھوں سِدھی سادھی تے بھولی بھالی ایں جو توں نی جاݨدی جو اے لوک اپݨی روایات تے اصولاں دا بھرم رکھݨ دے واسطے کتنے مجبور ہوندن۔ ساول سہاگݨ کوں موڄھا ݙیکھ تے اپݨی گالھ شروع رکھیس، اچھا بلفرض اے اماں میݙی منت ترلے کوں من ای گھِنے تاں ابے سائیں کوں کوݨ منیسے۔ سہاگݨ جلدی نال جواب ݙِتا

اماں پٹھاݨی انہیں کوں منیسے بیا کوݨ منا سگدے۔

ساول کوں اوندی گالھ تے ہک واری ول کھِل آ گئی تے اوکوں آکھیس۔

تُوں تاں اصل چریاں ایں توں ابے سئیں دی کاوڑ تے غصے کوں نیں جاݨدی اُنہیں کوں اپݨے خاندانی روایات تے اصول اتنے پیارے ہن جو انہاں دے خلاف ہک لفظ دی سُنݨ گوارہ نا کریسن تے تو تاں ابے سائیں کنے انہاں اصولاں تے رواتیاں کوں ترک کروݨ دی توقع رکھی بیٹھیں ہیں تاں اے سمجھاں جو اُنہیں کوں اپݨے اصولاں تے خاندانی روایات دے خلاف ہک لفظ بولݨ دا وی پتہ لگ گیا تاں قیامت آ ویسے ول اساں وچوں نا تیݙی خیر ہوسے تے نا میݙی میں ابے سئیں دے ݙر کنے تاں کٹھی ہیں ہیکوں نی ملدا حالانکہ تیݙے بغیر میݙا اک لحظہ گزارݨ مشکل اے۔

سہاگݨ ساول دیاں گالہیں سُݨ تے اُداس تے غمگین تھی گئی تے ہک ٹھڈا ساہ بھر تے آکھیس۔ ایندا مقصد اے جو ول اساں خواب دی تعبیر نی پا سگدے۔ اساݙیاں اُمیداں تے خواہشاں پوریاں نی تھی سگدیاں۔

ساول فوراً آکھیا ناں ناں اللہ نہ کرے جو اینویں تھیوے

سہاگݨ لا اُمید تھی گئی اونکوں ناکامیاں کھِلݨ پئے گئیاں تے اوں

سانول کوں آکھیا۔

بس بس سانول میں سمجھ گئی آں جو توں ہک اُچی قوم دے سردار دا بال ایں تے میں ہک چھوٹی جئی قوم دے غریب ہیر دی دھی آں۔ میڈا حق نئی بݨدا جو میں تیڈی ماجی ماݨ سگاں۔ جینویں تیئں آکھیے جو ہک بھولی بھالی تے سدھی سادھی آں میں پاگل تے چری ہم جو تیڈی آرزو کیتی ہم تیڈے نال ٹُرن دے خواب ڈٹھے ہم۔ سہاگݨ ٹُٹݨ رووݨ پے گئی تے اوندے مُنہ ایہوں الائچݨ کیا کیا نکلدا گیا تے آکھیندی گئی۔

ہݨ سانول دی حالت عجیب ہئی او پریشان تھی گیا اوں کوں سہاگݨ نال بے پناہ محبت ہئی۔ او اوندیاں ساریاں گالھیں سکون تے صبر نال سُݨ دا رہیا۔ جیں ویلے سہاگݨ اپݨے دل دی بھڑاس کڈھ گھدی تاں اوں وڈے پریم نال آکھیا۔

سہاگݨ ڈُٹھ توں بھانویں جو کجھ آکھ میں تیکوں اپݨی زندگی دا مقصد سمجھداں۔ میکوں سمجھ نئیں آندی جو میں تیکوں کینویں یقین ڈیواں وال میں قسم کھا تے آکھیندا ں جو تیڈے بغیر کہیں بئے دا تصور ای میڈے واسطے موت اے۔ میکوں ایں گالھ دا کوئی ڈکھ نئیں جو تیں میکوں کیا آکھیے۔ افسوس ایں گالھ دا اِتھے تیئں میڈی محبت تے شک کیتے۔ تیڈی میڈی محبت شک شُبے کنے اُچی اے۔ اے اُوں پاک تے سچے جذبے دا ناں ایں جیئس تے تیڈا میڈا یقین اے۔ میں اے نئیں آکھدا جو تیکوں میں نال محبت نئیں پر اتنا ضرور آکھساں جو محبت تے یقین رکھݨ آلے کڈاہیں دی ظاہری حالت کنے نئی گھبریندے تے نال ای ناامید تھیندن۔ انہیں کوں اپݨی محبت دی سچائی تے خلوص تے اندھا یقین ہوندے تے اُنہیں دی منزل جسمیں دا ملاپ نئیں روحیں دا سنگم ہوندے تے تیڈے میڈے روحیں دا سنگم ہݨ تے ایتھا ئیں نئیں تھیا بلکہ ازل کنے عرش تے تھی چکیئے۔ اے آکھ تے سانول کمرے اچوں باہر نکل گیا۔ اوندے ونجݨ دے بعد سہاگݨ چنگی دیر تک روندی رہی ول اوں سانول دی گالھیں تے غور کیتا تے اپݨے انہیں الفاظیں تے دی غور کیتا جیہڑے اوں سانول کوں آکھے ہن۔ تصویر دے ڈوہیں رُخ ڈیکھݨ دے بعد اوں کوں محسوس تھیا جو میں سانول نال تے اوندی محبت نال وڈی زیادتی کیتم۔ اوں کوں ہُݨ افسوس

تھیا۔ ہُنڑ او اوں کوں پرچاونڑ چاہندی ہئی۔ او جذبات وچ آتے اوندی محبت تے شک کرنڑ دی معافی منگڑ چاہندی ہئی۔ ہُنڑ او جلدی جلدی باہر نکتی جو متاں ساول باہر ہووے اُوں کوں پرچا سگاں۔ اُوں کنے معافی منگ سگاں۔ اُوں باہر نکل تے ڈٹھا دل سارے کوٹھے دی ڈھونڈیس آخر بچے نے دروازہ کھول تے باہر جھاتی پاتُس پر ساول نال نظر آیُس۔ بہوں مایوس تے اُداس تھی تے کوٹھے وچ آبیٹھی۔ ہُنڑ او اوں کوں اپنے آپ تے کاوڑ ہئی اوندا دل آکھیندا ہا جو اپنڑی زبان کپ گھتاں۔ جیں پتہ نیں ساول کوں کیا کیا آکھیے۔ اوندا دل آکھیندا ہا جو او دل اپنے سینے وچوں کڈھ تے اوندے پیرے پیرے کر ڈیواں جیں ساول دی محبت تے شک کیتے۔ اوں کنے جتنا تھی سگیا اوں اپنڑے آپ کوں رو دھے ڈتے پر ہنڑ کیا تھی سگدا ہا تیر کمان اچوں نکل چکیا ہا۔

ساول کوٹھے اچوں باہر نکل تے سدھا ہسپتال گیا۔ جام سمارہ دی خیر صلاح پُچھیس چنگی جھٹ ایتھائیں بیٹھا رہیا پر اج اوندے دل وچ عجیب جئی بے چینی ہئی۔ اوں کوں اے تاں یقین ہا جو سہاگڑ جیڑھا کجھ وی آکھیے او حالات دے مطابق اوندا ہک جذباتی تے اُبھالا فیصلہ ہا تے جیں ویلہے او ٹھڈڑے سینے نال اج دی گالھیں تے غور کیتا تاں اوں کوں خود بخود اپنڑے گالھیں تے ڈکھ تھیسے۔

پر دل اچ ہک وسواس ہا جیڑھا اوں کوں چین نال ناں بہنڑ ڈیتا ول او جام سمارہ کوں لے آکھ تے اُٹھی آیا جویں ہنڑے ول اماراں۔ اوں پہلے اپنڑے آپ کوں ہسپتال دی آلودہ تے بیمار فضا نال دل بہلاونڑ دی کوشش کیتُس پر اُوں کوں ایں ماحول اچ اپنا دل سوڑہ تھیندا محسوس تھیا تے او شہر دے اوں مشہور تے خوبصورت باغ اچ اگیا جیں دی خوبصورتی تے دلفریبی مشہور ہئی۔ باغ دے روح پرور تے پرکشش ماحول وچ کجھ سکون محسوس تھیا او کافی چر کے تئیں باغ دے گل بوٹیں تے دل بھندے سبزہ زاراں اچ ٹہلدا رہیا۔ پھُلیں دی دلفریب تے دل کو بھاونڑ آلی خوشبو اوندے دل کوں چنگی لگی پر حیرت کنے اگے اوندا دل باغ دی دلنواز تے روح پرور خوبصورتی

کھکھیڑا تھی گیا۔ اوں کوں باغ دی تازہ تے صاف ستھری فضا اِچ گھٹن محسوس تھیوݨ لگی۔ دِل اِچ عجیب عجیب خیالاں نے عجیب عجیب وسواساں سِر چاوݨ شروع کر ڈِتے۔ آخیر دِی بازی او مجبور تھی گیا۔ سہاگݨ دی محبت اوں کوں اپݨی جھولی اِچ گھن گِدھا تے اوندیاں وِکھاں خود بخود مکان ڈِے اُٹھی گیاں او مکان تے وِناں اپݨے کمرے اِچ گیا۔ ڈِیکھے تاں سہاگݨ اکھیں مُوٹی تے اوندے بستر اِچ سُتی پئی اے ساول دے پیریں دا کھڑکاٹ سُݨ تے او اُٹھی بیٹھی تے ول روݨ پئے گی تے روندیں روندیں اُٹھی تے ساول دے پیریں اِچ ڈھے پئی تے رو رو تے اوں کنے معافی منگݨ لگی۔ او اوں کوں آکھݨ لگی۔

ساول میکوں معاف کر ڈِے۔ میں تیڈی محبت تے شک کر تے تیڈے پاک تے سچے جذبے دی توہین کیتم تے کاوڑ اِچ آ تے شائیت تیڈی شان اِچ گستاخی کیتیم۔ اللہ دی قسم ساول اے چھری حاضر ای تیکوں اختیار اے جو توں میڈی اے زبان کپ سَٹ جیڑھی محبت دے خوبصورت تے انمول اصولاں دی خلاف ورزی کیتی ہے۔ تے تیکوں اے وی اختیار اے جو میڈے سینے اِچوں او دِل کڈھ تے اوندے ٹکڑے ٹکڑے کر ڈِے، جیڑھے تیڈے جیہے پُرخلوص قدردان تے شک کیتے۔

سہاگݨ چھری اپݨے ڈوہیں ہتھاں تے چا تے ساول دے اگوں کیتی کھڑی ہئی۔ ساول سہاگݨ دا اے جذبہ ڈیکھ تے اپݨے دل کنے کاوڑ کڈھ ڈِتی تے اوندے ہتھاں کنے چھری چا تے ہک پاسے جھنو اس تے او کوں اپݨے مضبوط باہیں اِچ جکڑ گِدھا تے ڈو دِل مِلے تاں فاصلے ختم تھی گئے۔ شکوے مُٹ گئے غلط فہمیاں تے بدگمانیاں دور تھی گیاں۔ دُکھا تے اداس ماحول پیار محبت دی فضا اِچ بدل گیا تے ساول دیاں باہیں ڈھلیاں تھیوݨ پئے گیاں تے دل اوہ کے بئے کنے جدا تھی گئے تے آسݨ جاݨے پلنگیں تے بہہ گئے۔

رنجشاں تے شکائیتاں ختم تھیوݨ نال ڈوہیں پُرسکون تے مطمئن تھی گئے۔ ڈوہیں اپݨے اپݨے دِل وِچ اگی دے منصوبے بݨاوݨ اِچ لگے بیٹھے ہن۔ تھوڑی دیر

دے بعد سانول اوں کوں آکھیا۔

سہاگݨ ݙیکوں چھڑی اُمید ای ناں ہئی پکا یقین کا جو تیکوں جیہڑا ہیمت تے شک کیتے او تیڈا اجذباتی فیصلہ کا۔ میں تاں حیران ہم جو لے اچاچیت تیکوں کیا تھی گیا ہا۔

سہاگݨ کھل پی تے آکھیس۔ سانول جیہڑا کجھ تھی گے اوں کوں ہݨ بھل ونجو میکوں بیا شرمسار ناں کرو۔ میں پہلے ای ݙھیر ساری شرمسار تھی گئی آں۔ سانول کھل پیا تے کھلدیں کھلدیں جواب ݙتہ۔

ݙیکھ سہاگݨ! آپاں ہک ایجھی بیڑی تے چڑھیے بیٹھوں جیں دا پتوار ہنہیں دے ہتھ اِچ ہے۔ حالات تے قسمت اساکوں اتنا مجبور کر رکھے جو اساں حالات دا مقابلہ کرݨ آلی طاقت ہووݨ دے باوجود ای کجھ نی کر سگدے۔ ہݨ اپݨے وس اِچ چھڑا اے ہے جو اساں اوں پاک تے بابرکت ذات تے بھروسہ کروں جیہڑی کائنات دی ہر مخلوق دیاں آساں تے اُمیداں پوریاں کریندی اے جے آساݙے ایہا بھروسے اِچ خلوص تے دل دیاں دھڑکناں شامل رہیاں تاں انشاءاللہ منزل آتے اساݙے پیر چمیسے۔

تُوں ٹھیک آکھیندیں سانول! اساں بھلا دعائیں دے سوا کجھ کر ای کیا سگدوں۔ سہاگݨ سانول دے خیال دی تائید کریندیں آکھیا۔

سانول سہاگݨ کوں اپݨے خیالاں نال متفق تھیندا ݙیکھ تے اوں کوں ہمت ݙیندے آکھیا۔

اُونویں تاں ہر چیز دا مالک تاں میݙا اللہ اے پر میݙے خیال اِچ ایجھی طاقت ہر آدمی کنے وی ہوندی اے۔ جیہڑی تدبیراں تاں تدبیراں تقدیراں ای بدل ݙیندی اے تے او طاقت اے خلوص۔ ثابت قدمی تے غیر متزلزل حوصلے۔ انسان انہاں چیزاں کوں ہتھ اِچوں ناں ونجݨ ݙیوے تاں خوبی کنے خوبی حالات وی خود بخود درست تے صحیح تھی ویندن تے میݙا تاں اے ایمان ایں سہاگݨ جو اساں پورے خلوص تے پختہ حوصلے نال اللہ دی ذات تے بھروسہ کر گھنوں تاں انشاءاللہ ناں اساں

چوڑے اپنے مقصد اچ کامیاب تھی ہوں بلکہ بامراد تے بامراد دی تھیسوں۔

سہاگݨ سانول دا مقصد پہلے ای سمجھ گئی ہئی تے ہݨ وی سمجھ گئی ہئی اوں سانول کوں آکھیا۔

سانول! میکوں خبر ہے جو تساں وڈے لوک وڈیاں سوچاں سوچیندے۔ میں تہاڈے ہنگوں تاں نئیں ہݨ سگدی پر انشاءاللہ اچ کنے بد ایں معاملے اچ میڈی زبان چپ سلی پئی میڈے ہتھ ہمیشہ اوں ذات دی بارگاہ اچ اٹھے راہسن۔ میڈا متھا ہمیشہ اوں سچے تے پیارے رب دے حضور دل نال سجدے ادا کریندا راہسے۔ جیڑا ہر کہیں دی سݨ دے تے ہر کہیں کوں اپݨا حق ڈیندے۔

ہݨ سانول اٹھی تے سہاگݨ دے ہتھاں کوں اپݨے ہتھاں اچ پکڑ تے ہتھی ڈتس تے وڈے یقین نال آکھیس،

سہاگݨ تیڈے اے سوہݨے تے خوبصورت ہتھ اللہ سئیں دی بارگاہ اچوں کڈاہیں خالی نہ آسن کیوں جو سیانے لوک آکھیندن جو جیڑی دعا خلوص نال منگی ونجے او کڈاہیں وی نا منظور نئیں تھیندی۔

ایندے بعد سانول ہسپتال گیا ڳلیا۔ اوہ وی ہسپتال پہنچ تے ڈاکٹر فاروق ای مریضاں کوں ڈیکھݨ واسطے آیا ودا ہا۔ سانول سدھا اوں کنے گیا۔ اوں سانول کوں ڈیکھ تے وڈی آدھ بھگت کیتس۔ ڈو چار رسمی گالھیں دے بعد سانول اوں کنے جام سہار دے بارے اچ پچھیا۔ ڈاکٹر صاحب اوں کوں جواب ڈتا۔

تہاڈا مریض پہلے کنوں بہتر اے۔ بہرحال او ہک وڈی بیماری دے حملے دا نشانہ بݨیے۔ اوں کوں پوری طرح ٹھیک تھیوݨ اچ کجھ ڈینہ لگسن۔

ول سانول اوں کوں آکھیا۔ اچھا سئیں ڈاکٹر صاحب ہک گزارش اے۔

ڈاکٹر صاحب اوں کوں جواب ڈتا۔ تساں ہک گزارش کیوں کریندے ہو، تساں حکم کرو۔

سانول کھل تے ڈاکٹر صاحب کوں آکھیا۔ اے تاں سئیں تہاڈی شفقت اے جو تُساں اپنا ہال سمجھدو۔

سانول دے اِن الفاظیں اِچ اتنا ادب تے خلوص ہا جو ڈاکٹر صاحب اُوں کوں سر تے ہتھی ڈِتی تے آکھئیں۔

آکھو سانول خان تُساں کیا آکھنڑ چاہندو۔

سانول وڈا شرمو تے لحاظی ہا۔ جھجکدیں جھجکدیں بولیا۔ سئیں ڈاکٹر صاحب جے تُساں اجازت ڈیو تاں میں مریض کوں اپنے مکان تے گھن ونجاں تے تُساں فارغ تھیوے اِچ تکلیف کرتے جا تے سمار کوں اُتھائیں مکان آتے ڈیکھ گھدا کرو ڈاکٹر فاروق کھل پیا تے اپنا سٹیتھوسکوپ میز تے رکھیندیں آکھیا۔ ٹھیک اے پُتر تُساں مریض کوں اَج کنے مکان تے گھن ونجو تے اُتھاں ذرا ہالی ایندی غذا دا خاص خیال رکھیجو تے میں وی آمدیں ویندیں اُتھائیں ڈیکھ گھندا راہساں۔

سانول ڈاکٹر صاحب دا بہوں شکریہ ادا کیتا تے ول جام سمار کوں ہسپتال توں مکان تے گھن آیا۔ سہاگنڑ پیو کوں ڈیکھ تے بہوں خوش بہار تھی۔ اُوں سمجھیا جو شائیت ابے کوں پکی چھٹی مل گئی اے پر جام سمار اُوں کوں ڈسایا۔

پُتر! میں ڈے آرام ضرور اے پر ہالی ڈاکٹر صاحب پکی چھٹی کونسی ڈِتی اوں کنے سانول خان مکان تئیں موکل گھن آئے۔ شائیت سانول خان دے خیال اِچ ہسپتال اِچ بہوں مریضاں دی وجہ توں ڈاکٹر پورا دھیان ناں ڈے سگدے ہوسن تے ڈوجا ہسپتال دی فضا دا کجھ زیادہ ٹھیک ناں ہئی۔ ایتھاں کھُلی تے صاف جاہ اِچ میں جلدی ٹھیک تھی ویساں۔ تے جام سمار دا آکھنڑ بالکل ٹھیک تھیا کیوں جو پنج چھی ڈینہہ دے بعد ڈاکٹر صاحب خود آکھدا پیا ہا جو مریض تے کھُلی تے صاف فضا دا بہوں چنگا اثر تھئے۔ ماشاءاللہ ہُنڑ تاں کافی فرق پئے گئے تے میکوں یقین اے جو اے مریض بہوں جلدی بالکل ٹھیک تھی ویسے۔

ہک ڈینہہ سہاگنڑ پیو دا سر گھٹیندی کھڑی ہئی تے جام خیالیں ہک بِک

تے مُسکا پیا ہا۔ سہاگݨ پیو کوں آکھیا۔

ابا اللہ تیکوں ڈِسے خیر کیتی اے، تے خیر کریسے ای سہی پر چاچے بہرام خان دا اساں تے وڈا تھورا اے۔

جام شمار اوکوں جواب ڈِتا۔ پُتر تھورے دی کوئی حد اے۔ میں تے سردار بہرام خان تے اوندے بخت ہال ساول خان دے اتنے تھورے احسان اِن جو میں ساری حیاتی اِنہیں دے پیر دھو تے پیواں تاں وی ہنہاں دے احسان نی لہا سگدا۔ سہاگݨ پیو دیاں گالھیں سُݨ تے اوں کوں آکھیا۔

ابا اساں تے چھڑا چاچے بہرام خان تے اوندے بال دے تھورے نیں بلکہ چاچی پٹھانی تے میڈی بھیݨ خان زادی دے وی تھورے اِن۔ جنیویں ساول خان تیڈی ایتھاں خدمت کیتی اے اونویں اُڈاہیں میڈا چاچے بہرام خان چاچی پٹھاݨی تے ادی خان زادی وی بہوں خیال رکھیے نے۔ ناتاں ابا او اساڈے گھتار ہن۔ اُنہیں کوں کیا لوڑ ہئی جو او اساڈی خاطر پریشان ہن۔ اُنہیں کوں اتنا کھپ نا ہا جتنا اساکوں ہا۔ سہاگݨ اجاں کجھ آکھݨ چاہندی ہئی پر جام خمیسے اپݨی ڈھٹ نے اُٹھی بیٹھا تے آکھیس۔

سہاگݨ دھی۔ کیڑھے کیڑھے تھورے گنڑاؤں اینویں سمجھ جو ایں سارے جھگے دے اساں تے لکھ لکھ احسان اِن جے اساکوں اکھ اِچ حیا شرم ہے تاں اساں وی ساری حیاتی اِنہیں دی غلامی تے نوکری ڈِیسوں۔ ہݨ جام شمار کجھ آکھݨ چاہندا ہا پر ساول خان آ گیا۔ اوں کوں ڈیکھ تے سارے چپ کر گئے ہݨ سہاگݨ ہک دفعہ ساول ڈوں ڈیکھ تے سر تلے کر بیٹھی تے باقی سارے گالھیں اِچ لگ گئے۔ ساول کہیں کہیں ویلے بہنیں کنے اکھ بچا تے سہاگݨ کوں ڈیکھ گھندا ہا۔ پر سہاگݨ اکھیں اُتے نا چاتیاں۔ ساول کوں سہاگݨ دی لمے ادا بہوں پیاری لگی او تاں دل آکھیندا ہا جو سہاگݨ ساری حیاتی اینویں سر تلے کیتی بیٹھی رہے تے میں اینویں چوری چوری اوکوں ڈیکھدا راہاں پر اے جام شمار ہوریں دے

ہوندے ممکن ناں ہا۔ او کافی دیر اُہنیں کنے بیٹھا رہیا تے ول اُٹھی تے اپنے کمرے ا پئا گیا۔

اَج جام شمار کوں مکان تے آئیں ہوئیں پندرھواں ڈینہہ ہا۔ جام خمیسے تے سہاگݨ اوندی ہر ویلھے اُناوال واسطے موجود ہن تے کیئں کیئں ویلھے سانول دی اوں کنے آ ہندا ہا۔ ایتھاں دی کھلی تے صاف فضا تے اُتوں آلیں دی پُرخلوص خدمت اوندی مرض اِچ کافی افاقہ کیتا تے اَج ڈاکٹر فاروق سانول کوں اے خوشخبری سُݨیدا پیا ہا۔ جو جام شمار ہݨ بالکل ٹھیک تھی گئے تے ہُݨ تُساں اِنہاں کوں گھر گھن ونج سگدو۔

سانول ڈاکٹر صاحب دا بہوں بہوں تھورائت تھیا۔ بے ڈینہہ تیاری ہئی پر سانول جام شمار کوں آکھیا۔

ریل اِچ تہاکوں تکلیف تھیسی تے اگوں آلا پندھ وی تہاڈے واسطے مشکل اے۔ ہیں سانگے اَج جام خمیسے کوں گھر پٹھیندوں تے اوراتو رات جیپ روانی کر لیسے تے ول تُساں خبر روانہ تھی ونجیجو۔

جام شمار سانول دے اگوں انکار نہ کر سگیا تے جام خمیسے کوں گھر روانہ کیتا۔ اگلے ڈینہہ سویرے ناشتے دے بعد سانول بازار گیا او ہک جوڑا جام شمار واسطے تے ہک جوڑا اپݨی جان جگر سہاگݨ واسطے گھن آیا۔ او تاں سہاگݨ واسطے بیاں چیزاں دی گھنݨ چاہندا ہا پر اے سوچ تے بئی کوئی چیز ناں گِدھس جو متاں کیئں کوں شک تھی ونجے۔

بازار کنے واپس آوݨ دے بعد او کپڑیں دے جوڑے چا تے جام شمار کنے آیا تے اُوں کوں کپڑے ڈیندے آکھیس۔

چاچا اے کپڑیں دا ہک جوڑا تہاڈے واسطے تے ہک تہاڈی بالڑی دے واسطے اوں کپڑے سانول خان کنے گھن گِدھے تے اُوں کوں آکھیس۔ سانول خان تیں خواہ مخواہ تکلیف کیتی اے تیں اساڈی پہلے معقول خدمت کیتی اے۔

ساول خان تھوڑا جا مُرکیا تے ول کرسی تے بہندیں جواب ڈِتا۔ "ناں چاچا اے میڈا فرض ہا۔"

جام سمار سہاگݨ کوں کپڑے ڈیندے آکھیا۔ "پُتر انہیں کوں گنڈھ اچ بدھ چا اے ہک بیا ساول خان دا تھورا اے۔"

سہاگݨ بیو کنوں کپڑے گِھن تے گنڈھڑی اِچ بدھ ڈِتے۔ تے ول بیاں بیاں گالہیں چھڑ پیاں۔

ساول کوں اج دیاں گالھیں ڈاڈھیاں بھانڑیاں تے او ڈوپہریں دی ماتی دے ویلے تک اِتھائیں بیٹھا رہیا۔ اج اُوندا دِل ای ناں اکھیندا ہا جو ایتھوں اُٹھی تے ونجے۔ اوں کوں پتہ ہا جو اج سہاگݨ دے دیدار دا اے آخری ڈینہہ اے۔ شائیت ول اللہ لے کڈݨ ملوں۔ جام سمار دی موجودگی اِچ او کجھ بول تاں ناں سگدے ہن پر نیاز تاں رج رج تے کیتو تے۔

ڈوپہاریں دی مانیں دے بعد جام سمار کوں نندر آگی تے ساول اپنے کمرے اِچ اُٹھی آیا۔ مکان تے اِنہاں تراٹے دے بغیر بیا کوئی کونا ہا۔ جام سمار دی نندر کنے پکی ہا۔ سہاگݨ ہولے ہولے پیر چیندی کمرے اچوں باہر نکل آئی۔ ول باہر دا جائزہ گِھن تے ساول دے کمرے اِچ پہنچ آئی۔ ساول سمہݨ دی تیاری اِچ ہا۔ سہاگݨ کوں ڈیکھ تے اُٹھی بیٹھا تے اُوں کنے بچھیس۔ "خیر اے سہاگݨ کینویں آئیں" او ڈوجھے پلنگ تے بہندیں جواب ڈِتا۔

"ابا جی کوں نندر آگی اے تے میں آکھیم جو ولا اللہ لے کڈݨ ملوں ہݨ موقع اے جو ڈو چار گالہیں کر گِھنوں۔" ایندے بعد اُنہیں کافی دیر تک گالہیں کیتیاں سنگلے وصال دی محفل آباد رہی۔ ول اُنہیں ہک بے کنے مکلایا تے سہاگݨ کمرے اچوں باہر نکل گی۔ اوندے دل اِچ اے ڈر ضرور آیا جو متاں ابے کوں جاگ تھی گی ہووے۔ او ہولے ہولے پیر چیندی کمرے اِچ آگی۔ ہالی تئیں جام سمار کوں نندر ہی نندر دل اودی کھٹڑے تے سم پئی۔

جھکی عمر تک سارے نندر کنے اُٹھی پے۔ اج بورچی کونا ہا۔ سہاگن اُٹھی تے مائیں پکائی رات ہر کہیں رج تے مانیں کھادی۔ رات عشاء دے بعد جیب اگی منشی بوٹا دی نال ہا۔ اُنہیں واسطے مانیں رکھی ہئی۔ ڈرائیور تے منشی بوٹا مانیں کھاونڑ دے بعد تھوڑی دیر ساول خان نال گالہیں کیتیاں تے وَل سُم پئے۔

جام سہار سویرے نماز دیلے تیار تھی پر منشی بوٹے اُوں کوں آکھیا جو میکوں عدالت اِچ تھوڑا گھنٹاں کم کار اے تے گھر دا سلے سودا سود دی گھِنڑاں لے ہیں فارغ تھی آنواں تے ول جُل سوں پے۔

پہلے منشی بوٹے ساول خان کوں کالج بھِجایا تے ول عدالت لگھ گیا۔ اتھوں فارغ تھی تے او بازار گیا۔ اجاں کجھ سودا اوں گھن رگدا تے کجھ گھِنڑاں ہا تے او ہک ددکان دے اگوں لنگھیا تاں بوٹے دی ہک آدمی تے دید پی۔ او کافی دیر تک اُوں کوں سنجھانڑیندا رہیا۔ آخر اُوں کوں یقین تھی گیا جو اے فضل دین اے جیہڑا ہندوستان اِچ اوندا اصل نزدیکی ہمسایہ ہا۔ بوٹے ایں ڈرائیور کوں آکھیا جو تُوں اے سودا چا تے جیپ کنے جُل کھڑ تے ہیں امدا پیاں۔

بوٹا ہنڑ سدھا ہُوں ددکان تے گیا جتھاں فضل دین سودا گھِندا کھڑا ہا بوٹا اُس اوندے نال ونج کھڑا پر او سودا گھِنڑن اِچ مصروف ہا۔ بوٹا اوں کوں پکا ڈیکھدا رہیا۔ ہُنڑ اوں کوں یقین تھی گیا جو اے فضل دین اے۔ آخر او دی سودا گھن تے فارغ تھیا اوندی دید وی بوٹے تے پی تھوڑی دیر او کوں سنجانڑ دے بعد او بوٹا! میڈا بوٹا بھرا آکھ تے اوں بوٹے کوں بھاکل پاتا چا تل چنگی دیر تک او ہک بے کوں بھاکل پاتی کھڑے رہیے۔ اُنہیں کوں اے خیال ای نہ رہیا جو او بازار اِچ کھڑن۔ او کافی عرصے دے بعد تے کافی مشکلاں دے بعد ملے ہِن۔ بلکہ اُنہیں کوں تاں ہک بے دے زندہ ہونڑ دا پتہ ای کونا ہا۔ او جیہڑے حالات کنے گزر تے آئے ہِن۔ اُنہیں کوں تاں یقین ای نال پیا امدا ہا جو اے حقیقت اے یا کوئی خواب اے۔ او ڈلا ڈولا بھاکل چھوڑ تے وَل پیندے ہِن۔ خوشی تے حیرت

والے عالم ہا جو ڈوہیں دی اکھیں اچوں ہنجوں ترن بڑوہیں ہک پاسے کنے اپنڑے اپنڑے عزیزاں تے رشتے داریں دی خیر خیریت پچھن واسطے بیقرار ہن۔ ڈوہیں دی حالت ڈیکھن آلی ہئی۔ او خوش وی ہن تے غمگین وی آخر بوٹے فضل کنے پچھیا۔

فضل دین توں کتھاں رہندیں تیڈے بال بچے کتھا ان۔ تیڈے نال کون کون اے تے اج کل تو کیا کریندیں۔ فضل دین حیرانی نال بوٹے کوں آکھیا اتنے سارے سوال تے او وی ہکے واری۔

بوٹے ہک ٹھڈا ساہ بھر تے اوں کوں آکھیا فضل دین! تیکوں کیا پتہ جو میکوں تیڈے ملنڑ نال کتنی خوشی تھئی ہے تے باقی لوکاں دی خیر صلاح معلوم کرنڑ واسطے میں کتنا بے چین تے بیقرار آں۔

ہنڑ فضل دین وی بوٹے دیاں گالہیں سنڑ تے موجھا تھی گیا تے اوں کوں آکھیس بوٹا! توں سچا ایں میڈا دی حال تیڈے کنے مختلف کوئنیں۔ میکوں وی اپنڑیں اکھیں تے یقین نئیں پیا امدا جو توں میڈے سامنڑے ایں۔ میں وی تیڈے کنے سارے لوکاں دے بارے اچ پچھنڑ واسطے بیقرار آں۔ پر میڈا دل آکھیندے جو آپاں گھر چلوں اُتھاں اپنڑے بھترے بھیں کوں مل اپنڑی جھاکی کڈ مل تے اپنڑی .... تے اتھائیں بہہ تے گالہیں کریسوں۔ اے آکھ تے فضل دین بوٹے دے ہتھ کوں وٹھ تے ٹر پیا کجھ تیئں بگے تے بوٹے کوں ڈرائیور دا خیال آیا۔ اوں فضل دین کوں آکھیا۔

گھر پہلے اے ڈس جو گھر ایتھاں کتنا پرے اے۔ فضل دین بوٹے کوں حیرانی نال ڈیکھا تے آکھیس۔

گھر ایتھاں ڈاں ہے تاں پرے پر توں گھبرا ناں کوئی ٹانگہ سڈ گھندوں۔

بوٹے اوں کوں آکھیا ناں ناں اے گالھ نئیں۔ سواری تاں ہے پر او ڈیکھا جیپ اپنڑی اے۔

ول او جیپ ڈوں ٹر پے۔ رستے اچ بوٹے اوں کنے پچھیا۔ سچ سچ میڈی بھائی میڈے بھترے زندہ ہن!

فضل دین ہک ٹھڈا شوکارہ بھریا تے جواب ڈتا ۔ بالو تا اللہ سئیں دا لکھ لکھ
شکر اے ۔ اتنی دیر اچ او جیپ دے نال ہل گئے ۔ ڈرائیور جیپ دیاں دریاں
کھولیاں تے او جیپ اچ بہہ رہیے ۔

یاسین جیپ چالو کرتے پچھیا ، منشی صاحب کیڈے چلوں ۔

رستے دا ایں جوان کوں پتہ اے تے اے تیکوں ڈسیندا ونجیسی ۔ تھوڑی
دیر دے بعد جیپ ہک چھوٹے جے مکان دے ساگوں ونج رکی ۔ جیپ رکنے بعد تے
تے فضل دین آکھیا جو بوٹا بھرا اے اپنا تاج محل ای ۔

بوٹے فضل دین کوں جواب ڈتا ۔ چلو شکر اے سر لکاون دی جاہ تاں
ہے ۔ ایندے بعد منشی بوٹے ڈرائیور کوں آکھیا ۔

توں پہلے سانول خان کوں کالج کنوں چا تے مکان تے چھوڑتے ترلے چا گھنڑ
دے بعد میکوں ایتھاؤں چا ونجیں ۔

ڈرائیور جیپ موڑ تے گیا پیا تے فضل دین تے بوٹا مکان اچ داخل تھی گئے
اجاں او دروازے دے اندر ساہی ہن تے فضل دین سڈ مارتے آکھیا ۔

صغراں باہر آتے ڈیکھ کون آئے ۔

فضل دین دا اندر دا سڈ سن تے ہک چھوکری باہر آئی تے اوں فضل دین
کوں جواب ڈتا ۔

چاچا ! چاچی صغراں تاں ہمسائی دے گھر گئی اے ۔

چھوکری کوں ڈیکھ تے بوٹے دے منہ اچوں نکتا ۔

نرگس میڈی دھی توں ...... توں زندہ ایں ۔ ول اوں فضل دین
کوں آکھیا ،

تئیں تاں میکوں نرگس دا نئیں ڈسایا ۔

نرگس کجھ دیر اپنے پیو کوں ڈیکھدی رہی تے ول او بابا ۔ ابا کرتے اوں کوں
چنبڑ گئی ۔ ول او چنگی دیر تک پیو دے سینے کوں لگ تے چنبڑی رہی

تے رو رو تے پیو کنے اپنی ماں اپنے بھینڑیں بھراویں دا حال تے رہن سکیں دا پچھدی رہی۔

ہنڑ بوٹے دے اگوں تقسیم ہندوستان دا سارا نقشہ آ گیا۔ اوندے ٹکے تے میں ہفت ول سادے تھی گے۔ اوندے سامنے اوندی گھر آلی دی لاش تڑپھدی پئی ہئی تے نال اوندے ڈو بھراویں دیاں لاشاں جیڑھے کھڑیاں مار مار تے جند ڈتی پئے ہن تے اُنہیں دے پاسے کنے اوندا دڈا حال کیا گیا پیا ہا۔ اوندے سامنے اے خونی منظر آیا تاں اوندی دھاڑ نکل گئی ول اکھیں اچوں ہنجوں دا سیلاب شروع تھی گیا۔

چنگی بھلی دیر تک پیو دھی روندے کھڑے رہیے تے ول فضل دین اپنیاں ہنجوں اُگھ تے اُنہیں کوں ہک پاسے نکھیڑ تے بہلا لیُس تے آکھیُس۔

بوٹا جیہڑا کجھ تھی گے ہُنڑ صبر کر تے نال اللہ دا شکر ای کر جو تیڈی نرگس دھی زندہ سلامت لبے کافی دیر تک اُو پچھلیاں گالہیں یاد کرتے اپنے بھٹ سارے کریندے رہیے تے ول اُنہیں ہک بے کوں تقسیم دے بعد اپنیاں اپنیاں ڈکھ درد دیاں داستاناں سنڑائیاں تے اپنے ڈکھ ونڈ لونے اتنے تئیں باہروں جیپ دا ہارن آیا۔ بوٹے فضل دین کوں آکھیا۔

بھرا فضل دین میں ہُنڑ ونجداں تے مجسٹر نال ہے ڈینہہ اساں تے دل رج تے گالہیں کریسوں تے میں ایتھا ایں ڈھگ ڈینہہ راہساں۔

نرگس بوٹے نال ای بیٹھی ہئی تے اُوں موں نجی تھی تے آکھیا۔

ابا! تساں ویندے پیو۔

بوٹے اوندے سر تے ہتھ پھیریا تے اُوں کوں آکھیُس۔

ہا پُتر۔

نرگس دی اکھیں اچوں ہنجوں دا ہنڑ پئے گے۔ بوٹے دھی کوں روندا ڈیکھ تے اُوں کوں آکھیُس۔

میڈی سوہنی تے پیارا وی میکوں تیڈے انہیں ہنجواں دا احساس اے تے میں اے وی جاݨداں جو ہݨ میڈے بغیر توں ہوں بھی موکھی راہسیں پر نرگس ہیں جیڑھے ماحول وچ راہندیاں او میکوں اجازت نئیں ڈیندا جو میں تیکوں نال گھدی ونڄاں۔ میں پہلے تیڈے واسطے کوئی دگ چُھپلیاں تے ول تیکوں کہیں باعزت طریقے نال گھن ویساں۔ کیوں جو پہلے میں ہر کہیں کوں آکھیں کھڑاں جو چراغ دین دے بغیر میڈا ہیا کوئی وی پُتر کونی تے بے سکے جیڑھے ہن او سبھے قتل تھی گین تے ہن تیکوں کیویں گھن ونڄاں۔ اُنہیں لوکیں دا میں کنے اعتماد اُٹھی ویسے۔ میکوں کوشلے تے مکری سمجھن۔ ہاں توں چاچے فضل دین دے گھر رہ۔ اُونویں تاں اے وی تیڈا اپنا گھر اے۔ میں انشاءاللہ فجر نال بے ڈیہاڑ اساں تے ول کوئی ہیا پروگرام بنڑ ویسوں ول بوٹے اپنے کھیسے اچوں سو روپیہ گڈھ تے نرگس کوں ڈتہ تے اوں کوں آکھیس۔

اے کوئی اپنے کپڑے تیپڑے گھن چا۔

اینیدے بعد بوٹے نرگس دے سر تے ہتھ پھیریا تے ول فضل دین کنے گھلا تے باہر نکل آیا۔ ڈرائیور بوٹے کوں ڈیکھ تے جیپ چالو کیتی تے اُو مکان تے آ گئے۔

جام سمار ہوریں تیار ہن۔ تھوڑی دیر دے بعد سانول جام سمار ہوریں کوں دروازے تے خدا حافظ پیا آکھیندا ہا۔ مغرب کوں دستی پہنچیں۔ سردار بہرام خان جام سمار کوں ٹھیک ٹھاک ڈیکھ تے ہیوں خوش تھیا تے اُوں کوں آکھیس رات ایتھائیں رہ تے اُوں کوں رات ٹکا گھدس۔

سہاگݨ کوں مائی بیٹھائی تے خان زادی پیو دے خیر صلاح تھیوݨ دی مبارک ڈتی تے اُوں وی اُنہیں دے اپنے پیو دے علاج کراوݨ دا شکریہ ادا کیتا۔

خیر ہوں دیہہ جیہیں ویندے سہاگݨ خان زادی کے مکلاوݨ لگی تاں خان زادی سہاگݨ

کوں آکھیا ہا۔

امدی جنیس تے میڈی گڈی گڈے دی شادی اے تو ضرور آنویں۔

سبھا گڻ اوندی گڈی گڈے دی شادی تے آوݨ دا وعدہ کرتے گھر روانہ تھی گئی۔ کجھ ڈینہاں دے بعد پستے ڈینہہ جام سلطان اللہ دے نال دی خیرات کیتی جیئس ایچ اوندی بیرادری دے علاوہ سارے پس گیراں تے پورے وسیب دے علاوہ سردار بہرام خان دی شامل تھیا۔

امدی خیس تے خان زادی دی گڈی گڈے دی شادی ہئی۔ تے ایں شادی دا وڈا انتظام ہا۔ ساری وستی دیاں جیڈیاں سنگیاں ایں شادی دے کم کار ایچ رُدھیاں وریاں ہَن تے ہر چھوکری اپݨے گڈیں کوں بناوݨ سنگھارݨ ایچ لگی پئی ہئی۔ کوئی نویں ویس پی پویندی ہئی کوئی گڈی دیا خوبصورت تے لمبیاں لمبیاں گُتاں پئی کریندی ہئی۔ کوئی اوکوں کجل تے سُرخی پئی لیندی ہئی۔ تے دت کوئی اپݨے گڈے کوں نویں نویں پٹکے پئی بدھویندی ہئی تے اوں کوں نویں ویس پئی پویندی ہئی۔ غرض ہر چھوکری اپݨیں گڈیں کوں پورے زور لاتے تیار کیتا ہا۔ ول شادی دیاں او ساریاں رسماں اپݨے ویہڑے تے تھیاں جیڑیاں صحیح سچ دی شادی ایچ ادا کیتیاں ویندیاں۔ آخری رسم پورے آلے ڈینہہ تاں اینویں لگدا ہا جینویں کہیں وڈے نواب دے بابیں دی شادی ہووے۔

خان زادی وی ہک نواب دی دھی ہئی تے بہرام خان دی خان زادی دی ایں خوشی ایچ پوری طرح شامل ہا۔ اوں نا صرف اینکوں ایں شادی دی اجازت ڈتی بلکہ وستی دیاں ساریاں جیڈیاں سنگیاں واسطے بانیں فکر دا کھلا تے دا فر انتظام کیتا۔

تنیس آلے ڈینہہ تاں بہرام خان دی حویلی اینویں لگدی ہئی جینویں ... دا ویس ہووے تے کوہ قاف دیاں ساریاں پریاں اپݨی پوری خوبصورتی ... اپݨے ناں نال سجدیاں ہوون۔ سبھا گڻ دی ایں خوشی ایچ شریک ...

خان زادی دے نال میزبانی دے فرائض پورے وڈی کر بیندا ہئی۔ آخر سہریں بنیریں دے گھوگاٹ اچ گڈی گڈے دی شادی تھی گئی تے اُنویں شام کوں اے شادی دیاں رسماں پوریاں تھیاں۔

نرگس

ہن بوٹے دی عجیب حالت ہئی او جیڑے ویلے دا آپنی دھی نرگس کوں مل تے آیا ہا اوں کوں آرام ناں پیا امدا ہا۔ او مونجھا مونجھا تے پریشان ہا۔ ہر ویلے اوں کوں اپنی دھی دا خیال ہا تے اوں کوں اپنے نال گھن آون دی فکر ہئی

اوندی پریشانی ڈیکھ تے بہرام خان اوں کنے پچھیا:

خیر ای منشی بوٹا بہوں پریشان تے مونجھا لگدیں۔

بوٹے بہرام خان کوں جواب ڈتا، جو سئیں میڈی تھوڑی جئی طبعت خراب ہے

ایندے بعد او اپنے کمرے اچ ونج ستا۔

تیرو مانیں جاگیں پر اوں مانیں ناں کھادی۔ ساری رات او سوچیندا رہیا اوں کوں نندر ناں آئی۔ آخر سویرے سویرے وڈے ویلے کوں شہر دے کم کار دا بہانہ بنا تے جیپ تے روانہ تھی گیا۔ شہر پُناں جیپ ساول خان دے حوالے کرتے آپ نفل دین دے گھر ونج پُناں۔ نرگس کوں ملیا تے کجھ سکون آئیں تے نرگس کوں وی بہوں خوشی تھئی۔

نفل دین بوٹے کوں ڈیکھ تے وڈا خوش تھیا تے اوندے سات بال بچی دی خوش

ہئے۔ اُنہیں کوں ہݨ اینویں محسوس تھیندا ہا جینویں او اپݨے گھر ہندوستان اچ ہن وت ہانی دیر تک او اپݨے وطن دیاں گالہیں تے اتھاؤں دے حال تھیندے کریندے رہیئے۔ آخر شام تھی گئی۔ اُنہیں مانی ٹکر کھادا تے دل کھیپڑی جم گئی تے رات دے ہیں ویلے تک اے کھیپڑی لگی رہی۔

آخر ہک ہک کرتے ہے تاں سارے سُمھ پئے پر فضل دین تے بوٹا حُقہ پیندے رہیئے تے گالہیں وی کریندے رہیئے۔ بوٹا فضل دین دا شکر گزار ہا جو اوندی دھی کوں عزت آبرو نال گھن آیا ہا تے اپݨی ہستی دے مطابق اوں کوں اپݨے بالیں آلے پلیندا رہیا۔ او ولا ولا فضل دین دا شکریہ ادا کریندا ہا جو تئیں نرگس کوں تے مکمل امان ڈِتی اے تے ہیں تے احسان کیتے۔ تے اپݨے ہمسائے ہووݨ دا حق ادا کیتے۔ فضل دین بوٹے کوں آکھیا :

بھرا بوٹا ! ولا ولا تو میڈا شکریہ ادا کرتے میکوں لے احساس ڈیویندیں جو میں چھیڑا تیڈا ہمسایہ ہم تیڈا میڈا بیا کوئی رشتہ کونئیں۔ حالانکہ میں تقسیم ہندوستان کنوں پہلے وی تیکوں اپݨا سکا بھرا سمجھدا ہم تے ہݨ وی میں تیکوں بھرا سمجھداں تے تیڈے بالیں کوں اپݨا بال سمجھداں تے خاص کر نرگس تاں میڈی دھی اے تے انشاءاللہ او ہݨ میڈی اُونویں دھی بݨ ویسے۔

بوٹا فضل دین دا مقصد سمجھ گیا ہا جو فضل دین نرگس دا رشتہ اپݨے بال امام دین دا سطے گھنݨ چاہندا ہا۔ بوٹے تے جیہڑا فضل دین احسان تھورا کیتا ہا اوندا تاں تقاضا ایہا ہا جو ملے رشتہ قبول کر گھنے ہا۔ پر بوٹے کوں فضل دین تے امام دین دا مستقبل اچھا نہ نظر دا ہا جو او نرگس کوں خوش رکھ سگھن ہا۔

فضل دین ہوں بڈھا ہا تے امام دین سبزی دی ریڑھی لاتے گھر دا گزارا کریندا ہا۔ انہاں دی مالی حالت آتی کمزور ہئی جو او اجاں تک ہک نواب زادے دے مکان اچ رہندے ہن۔ جیڑھی صرف انہاں تے ترس کھاتے اتھاں تئیں مکان اچ رہݨ دی سوکل ڈِتی ہوئی ہئی جتھاں تک او اپݨے پیریں تے کھڑے نہ تھی ویندے تے انہیں دے حالات

کنے ظاہر تھیندا ہا جو فضل دین اجاں کئی سال تک سیٹ نیں آمدا۔

بوٹا سردار بہرام خان دا کار مختار ہا ہن او کافی سارے پیسے جمع رکھیندا ہا۔ اوں کوں ایں گھر اچ نرگس دا مستقبل روشن نظر ناں آیا۔ اوں دل اچ سوچیا جو فضل دین کوں نرگس دے رشتے کیتے صاف انکار کر ڈیواں پر اوں کوں فضل دین دے تھوڑے اے اجازت ناں ڈتی جو او اوکوں صاف تے کھرا جواب ڈیندا۔

اوں ہالی ایں مسئلے کوں ٹھپ ڈتا تے نندر دا بہانہ کر تے فضل دین کوں آکھیُس

ہن یار سُمہوں رات ڈھیر ساری گزر گئی اے سویرے باقی گالہیں کرسوں۔

فضل دین کوں اپنے اشارے دے جواب دی انتظار ہئی۔ اوں محسوس کیتا جو بوٹا ہالی ایں مسئلے کوں چھیڑن نی چاہندا ہیں سانگے او وی چپ کر گیا۔ پر اوں کوں لنے یقین ہا جو بوٹا نرگس دا رشتہ میڈے ہال دے سوا کہیں ہے کوں ناں ڈیسے۔

او تھوڑی دیر ہیا حقہ پیندا رہیا ول او وی سُم پیا پر بوٹے کنے نندر رُس گئی ہئی۔ اوں کوں گنتری ہئی اینجھ، دھی اے مسئلے دا کیا کیتا ونجے۔ او اپنے نال بہرام خان دے ٹھاہ تے مہربانی کوں ڈیکھدا ہا تاں اوندا دل آکھیندا ہا جو اوں کوں سبھ کجھ صاف صاف ڈسا ڈیوے پر اوں کوں جیئں ویلے اے خیال امدا ہا جو بہرام خان کوں کوڑے ستے قریبی آدمی کیتے انتہائی نفرت اے تاں دل او ایں صلاح کنے پھیر ویندا ہا۔ او کافی دیر تک ایں مسئلے تے سوچیندا رہیا۔ آخر او ایں معاملے اچ سانول نال کوں اعتماد اچ گھنن دا فیصلہ کیتا۔

او سانول دے اخلاق تے کردار کوں پوری طرح جاݨدا ہا۔ اوں کوں یقین ہئی جو سانول خان جیہا فرمان بردار تے لائق ہال میڈے اعتماد کوں دکھا ناں ڈیسے اوں کوں لے وی یقین ہا جو سانول میڈا ہم صلاح ناں وی تھیا تاں وی او میڈا ایہ راز کہیں کوں وی ڈس نہ سگدا۔ ول او ایں خیال نے پکا تھی گیا۔

سویرے اوں ... نماز پڑھی تے فضل دین دا حقہ تازہ کر تے چا آیا۔

ول پُرانیاں گالھیں شروع تھی گیاں۔ او جینگی دیر گالھیں اچ لگے رہیے۔ نرگس ناشتہ پکاتے چا آئی تے منشی فضل دین تے بوٹے رَل تے ناشتہ کیتا۔ ول چھٹے دے ڈو چار سوٹے مارن دے بعد نرگس کوں منشی بوٹے آکھیا۔

نرگس دھی توں تیار تھی ونج تیکوں بازار دا چکر لوا آواں۔

تھوڑی دیر اچ او تیار تھی گئی تے ول او تے بوٹا بازار گئے چلیئے۔ نرگس ہیو کنے کافی عرصہ نکھڑی رہی ہئی اوں کوں احساس محرومی بہوں ہا کو فضل دین اوں کوں اپنی دھی آنگے سمجھدا ہا پر سکے پیو تے منہ بولیے پیو اچ وڈا فرق ہوندے اوں دھی دا احساس محرومی کم کرن واسطے نرگس کوں بہوں ساریاں چیزاں گھن تے ڈتیاں تے نرگس دی اج بہوں خوش ہئی او پہلے ای وڈی سوہنی ہئی پر اج پیو دی شفقت تے ڈھیر ساری خریداری اوں کوں باغ بہار کر ڈتہ ہا تے اوندے حسن اچ ہک بیا رنگ بھر ونج گیا ہا۔ اوندی چال ڈھال اچ بلا دی کشش تے قیامت دا حسن آ گیا ہا۔ پہلے بوٹا اوں کوں چر کے تئیں بازار اچ گھومیندا رہیا تے ول او اپنے پروگرام دے مطابق نرگس کوں سانول خان دے مکان تے گھن آیا۔

سانول اجاں تئیں کالج ہا تے مکان تے چھڑا موجو بورچی ہا۔ اوں بوٹے کوں ہک کمرہ کھول ڈتہ بوٹے دے نال ہک نوجوان تے حسین چھوکری ڈیکھ تے اوندے ذہن اچ سوال اٹھیا۔ جو اے کیا معاملے۔ پر او بوٹے دی عمر تے شرافت ڈیکھ تے چپ کر گیا۔

جینگی جلدی دیر دے بعد سانول کالج توں ول آیا۔ اوں کوں موجو رپورٹ ڈیون گیا جو اوں کوں چٹا ایہو جو منشی بوٹے نال ہک نوجوان چھوکری اے تے او مہماناں آلے کوٹھے اچ ان۔

سانول کوں موجو دی گال تے اعتبار ناں آیا تے او سوچ اچ پے گیا۔ آخر موجو کوں آکھئیس۔

موجو! او نج تے بوٹے کوں سڈ آ۔

بوٹا سانول دے کمرے اچ آیا تاں نال اپنی دھی نرگس کوں وی گِدھی آیا
اوہ بوٹے دے نال نوجوان چھوکری ڈیکھ تے پریشان تھی گیا۔ اوہ بوٹے کوں پچھݨ چاہندا
ہا۔ پر اوں کوں اوندی عمر تے بزرگی دا لحاظ ہا۔

بوٹا سیاݨا جوان ہا اوہ سمجھ گیا جو سانول کیوں پریشان اے۔ اوں موجول
کوں باہر ویندݨ دا آکھیا تے ول سانول کوں آکھݨ شروع کیتس۔

سانول خان! میکوں پتہ اے جو تیڈے ذہن اچ اے سوال اے جو اے
لڑکی کون اے۔ تے جیڑاں دی اے لڑکی میکوں ملی اے میں آپ وی پریشان آں
تے شش و پنج اِچ آں۔ حالانکہ ایندا میکوں ملݨ خوشی دا مقام اے۔ پر میں اُکنا
پریشان آں۔ میں ایندے بارے اِچ سوچ سوچ تے تھک پیاں پر میڈی سمجھ اِچ
کجھ نی آمدا۔ آخر میڈی نگاہ تیں تے آرُکی اے جو تُساں کوئی میکوں چنگاں وگ لیسو،

سانول اجاں ایں لڑکی دے بارے اِچ کجھ ناں جاݨدا ہا۔ اوں بوٹے کوں آکھیا
پہلے اے ڈسا جو اے لڑکی ہے کون؟

بوٹے کجھ دیر سوچݨ دے بعد آکھیا اے لڑکی میڈی دھی اے۔ ایندا ناں نرگس
اے۔

سانول وڈی حیرانی نال بوٹے کوں آکھیا۔ تیڈی دھی اے؟ توں تاں آکھیندا
ہاویں جو میڈی کوئی دھی ہئی وی کوناں۔

منشی بوٹے ٹھڈا ساہ بھر تے آکھیس۔ ایہا تاں وجہ اے جو میں ہݨ پریشان
آں۔ اصل اِچ سیانے سچ آکھیندن جو کوڑ دے پیر کوئیں ہوندے۔ اج
میں ایں آکھاݨ کوں منیم۔ گالھ اے ہے سانول خان جو میکوں یقین ہا جو نرگس بئیں
آنگے ہندواں تے سکھاں دی وحشت تے بربریت دا شکار تھی گی ہوسے۔ پر اللہ دا
شکر اے جو اے میڈے نزدیکی ہمسائے فضل دین دے ہتھ اِچ آگی ہئی تے اوں
نیکوں پوری عزت تے آبرو نال گھن آئے۔ ول منشی بوٹے اپݨے تے فضل دین دی
اچانک ملاقات کنے لا تے ہݨ تئیں ساری حال حقیقت سݨائی۔

ساڈول بوٹے دیاں گالھیں وڈے غور نال سُݨ دا رہیا تے اوساں دا حال حقیقت
سُݨݨ دے بعد خود سوچ اِچ پے گیا تے ول اوں سوچ سوچ تے آکھیا۔
منشی بوٹا تیں وڈی غلطی کیتی اے۔ تیکوں کوڑ مارݨ دی کیا ضرورت ہئی۔
بوٹا ساڈول دی گالھ سُݨ تے شرمسار تھیا تے جواب ݙتُس۔ اصل اِچ میݙی
غیرت اے گوارا ناں کیتا جو میں خواہ مخواہ اپݨی دھی دی رسوائی تے ذلت دے قصے
سُݨاواں۔ میکوں اے کݙاہیں وی یقین ناں ہا جو نرگس دھی میکوں ملسے۔
نرگس پیو دیاں گالھیں سُݨ تے رووݨ پے گئی۔ بوٹا اوں کوں روندا ݙیکھ تے
اوندے سر تے ہتھ پھیریس تے اوں کوں آکھیس۔
نرگس پُتر میکوں معاف کریں۔ اصل اِچ ہیں جیہڑے ماحول تے ثقافت اِچ
رہنداں اُتھاں دھی بھیݨ دا ہک نازک تے ہوں بلند مقام اے۔ اوں ماحول تے
ثقافت اِچ دھی بھیݨ دی رسوائی ناقابل برداشت اے تے ایہوں دے لوکیں کوں
ݙیکھ تے میݙے ضمیر وی گوارا ناں کیتا جو میں تیݙی ہندوئیں تے سکھیں دے ہتھیں
اِچ ذلت تے رسوائی دے قصے سُݨاواں۔ ہیں سانگے میں ہر کہیں کوں آکھ
ݙتا ہا جو مقتول دے کنے میݙی دھی ہئی وی کوناں۔ تے ݙوجا میں تیݙے بِکھرݨ دے
ہر کوں تھوکر کرݨ واسطے آپ کوں مطمئن رکھݨ سانگے ہیا تاں ہیا میں اپݨے علم تے
فہیم محسن صمد دار بہرام خان دے اگوں وی دل تے پتھر رکھ تے ایہو کوڑ ماریا ہم جیہڑا
ہݨ میݙی کھوچی اِچ پے گئے۔
ہݨ نرگس دے نال نال بوٹا وی رووݨ پے گیا۔
ساڈول پیو تے دھی کوں روندا ݙیکھ تے اوندا رَج وی بھر تج گیا۔ اوہ نرم دل
تے شفیق ہوݨ دے نال نال وڈے دل گُردے دا مالک ہا۔ اوں وڈے حوصلے
تے ہمت نال اُنہیں کوں آکھیس۔
بوٹا تُساں حوصلے نال تھیوو۔ اللہ چنگائی کریسے او وݙا مسبب الاسباب اے
کل نا کل کوئی ڈگ بݨا ݙیسے۔

کافی دیر ماحول اچ مرنجاری تے دکھیا ں رہیا ۔ پر سانول دے ولاسے بوٹے کوں مطمئن کر ڈتا ۔ خاص طور تے اوں کوں سانول دی اے تجویز بہوں چنگی لگی جو ہالی ایں مسئلے کوں سب کنوں لکا تے رکھیا ونجے تے وقت آون تے ایں مسئلے دا کوئی باعزت تے صحیح حل کڈھ گھنسوں ۔

اصل اچ بوٹا وی ایہو کجھ چاہندا ہا ۔ او سانول تے بہوں خوش تھیا تے اوندا تھورائت تھیا ۔

سانول منشی بوٹے واسطے تے اوندی دھی نرگس واسطے چنگی مانی تیار کرائیس تے انہیں دی ودھ آؤ بھگت کیتس ۔ او وی ودھے خوش تھئے ۔ سانول نال بوٹے کوں اپنا ملازم سمجھ تے اوندی تے اوندی دھی دی ودھے خلوص نال خدمت تواضع کیتس پر بوٹے اے سمجھیا تے اندازہ لاتس جو شائیت سانول نرگس دے حسن تے اوندی قیامت وسیندی جوانی ڈیکھ تے اپنا دل اوندے قدمیں اچ رکھ ڈتے ۔ اصل اچ اوندا منشا ایہو ہا جو نرگس سانول دی منظورِ نظر تھی ونجے کیوں جو سانول کنے دولت تے بیا کوئی نوجوان اوندی نظر اچ ایجھا نا جیہڑا نرگس دے حسن دے شایانِ شان ہووے ۔

فضل دین دا بال امام دین اچھی شکل و صورت دا مالک ہا پر او ہک غریب تے اونے بنڑی دے پتر آلا ہا بوٹا اوں کوں اپنی دھی دے لائق نال سمجھیا تے سانول ہک خوبصورت نوجوان ہوون دے نال نال ہک وڈی بیا دری دے سردار دا کلہا بال ہا تے اوندا ڈھک تے نال ہکوں آلی جائیداد تے دولت بوٹے دی تسلی واسطے کافی ہائی ۔

بوٹا سانول خان تے اوندے کردار اوندی ڈسادہ شخصیت کنے پوری طرح واقف ہا تے اوندے بلند تے اعلیٰ ارادیں کوں وی پسند کریندا ہا تے ڈوجھا اوں کوں اے وی پتہ ہا جو سانول ہالی تونڑیں منگیا کونا ہا تے اوں نرگس تے سانول خان دے جوڑ کوں ہمیشہ قائم رکھن واسطے آپ نال وعدہ کیتا تے انہاں ڈوہیں دی ذہنی تے دلی ملاپ پیدا کرن واسطے اوں سانول کوں آکھ تے باہر نکل گیا ۔

تساں ڈوہیں گالہیں کرویں مرجوکن نال گھن تے بازارا چوں سودا شودا گھن آواں۔

نرگس بہوں حسین تے خوبصورت ہوݨ دے نال نال ہک پڑھی لکھی لڑکی ہئی او اپݨے پیو دی منشا کوں سمجھ گئی۔ ڈوجھا ساڈوں پڑھیا لکھیا امیر کبیر ہوݨ دے نال نال بہوں خوبصورت تے شکیل ہا۔ ایندے حسن اچ ایجھی کشش ہئی جو جیہڑا کوئی اینکوں ڈیکھ گھنے ہا دل اوندا دل نال آکھیندا ہا جو ایندے چہرے کنے اکھیں پرے کراں۔ تے نرگس دا وی ایہو حال ہا۔ اوندیاں دیداں ساڈوں دے چہرے اچ ہن اوں ساڈوں دے حسن دا ہک ہک زاویئے کنے جائزہ گھدا پر ساڈوں اوں کوں ہر پاسوں ودھ ودھ تے حسین تے خوبصورت لگا۔ تے سب کنے ودھ تے اوندی بے نیازی اوں کوں متاثر کیتا۔

نرگس دل اچ آکھیا۔ کاش ایجھا مسافر میڈی زندگی دے سفر دا ساتھی بݨے اوں کوں کئی ڈینہاں دے بعد زندگی خوبصورت محسوس تھئی اوندے دل اچ امام دین دا کجھ نال مقام ہا۔ پر ساڈوں دے ہک جلوے اوں کوں اوندے دل تے دماغ کنے ہمیشہ ڈٹا تے اوپورے شوق تے ارمان نال ساڈوں دی آرزو کرݨ لگی۔

او سراپا حیرت بݨ تے اوندے حسن دے دیدار اچ مست ہئی پر ساڈوں ہک کتاب پڑھݨ اچ لگا رہیا۔ او کئی دفعہ سینھڑی جو ساڈوں نال بولاں پر ساڈوں دی شخصیت، عزت تے اوندے چہرے دے رعب اثر کوں ڈیکھ تے چپ کر گئی۔
ساڈوں اوں کوں ہک ڈو واری لس اینویں ڈٹھا تے او اوندے حسن کنے بے نیاز اپݨی مستی اچ مست رہیا۔
ہوٹے بازار اچ سودا سود گھنݨ اچ بہوں وقت لاتا پر ساڈوں تے نرگس دے درمیان کوئی بول چال نال تھئی۔ شوق تے تکلف برقرار رہیا۔ نرگس ساڈوں دی بے نیازی کوں محسوس کیتا پر ہمت نال ہارئیس۔ اوں دی پیو ونگے تے عین اوندی مرضی دے مطابق اپݨے دل اچ تہیہ کیتا جو ساڈوں کوں ہک ڈینہہ حاصل کرنے

راہیاں ۔

بوسے دے آوݨ نال جیپ نے خاموشی دی کمی نتھی۔ بیہ صرف بوٹے تے سانول دی ڈھنک کیوں بجا ودے آپس ایاں آیندے بیٹھے ہن نرگس اُونویں چپ غڑپ ہئی ۔

رات آلی مائیں کھاوݨ دے بعد او کافی دیر تئیں گالھیں کریندے رہ گئے ۔ آخر او سم پئے ۔ ٻئے ڈینہہ سویرے سویرے منشی بوٹے تیاری کیتی ۔ روانہ تھیوݨ کنے پہلے او سانول دے کمرے اِچ آیا تے اُوں کوں آکھݨ لگا۔

سانول خان! میں نرگس کوں فضل دین دے گھر پُچا تے وستی ولیناں چلیسا۔ ہُݨ میں تسلی رکھساں جو ہک تاں تُساں ایں میڈے راز کوں آپ تک رکھیسو ۔ تے ٻوجھا ایں مسئلے کوں سلجھاوݨ اِچ میڈی ہر طرح دی ہر طریقے نال مدد کریسو۔

سانول خان اوندا وہم ڈیکھ تے کھل پیا تے اوں کوں آکھیس

منشی بوٹا توں دل بدھ اللہ چنگائی کریسے۔ میں تیڈے نال وعدہ کر چُکیاں جو میں تیڈی ایں معاملے اِچ ہر ممکن مدد کریساں۔ سانول دے ایں وعدے دے بعد بوٹا سانول کنے مُسکاندے روانہ تھیا۔ پر دروازے تے گیا تے دل دل آیا تے سانول خان کوں آکھݨ لگا۔

سانول خان! نرگس ہک منحوس تے غمگین دور کنے گزری اے تے ہݨ تئیں احساس کمتری تے احساس محرومیت دا شکار اے ۔ اینکوں میں آکھیم جو توں سانول خان کوں ہمدرد تے اپݨا سمجھ تے جیڑھاں تیکوں کوئی تکلیف آوے یا کئیں چیز دی لوڑ پووے تاں بلاتکلف سانول کنے آ ڳالھ کریں تے میکوں اُمید اے جو تُساں اوندا ہونجھا ماندہ دل ناں رنجیسو۔

سانول بوٹے کوں یقین ڈیویندیں آکھیا انشاءاللہ میں کنے تہاکوں کوئی شکایت ناں ملسے ۔ ایندے بعد او جیپ تے روانہ تھی گئے ۔

بوٹے نرگس کوں فضل دین دے گھر چھوڑ تے آپ وستی ڈے روانہ تھی گیا۔ کئی ڈینہہ گزر گئے پر نرگس سانول کنے ناں آئی ۔ اوں کوں وڈی حیرانی تھئی اوں پہلی ملاقات کنے جیڑھا اندازہ لاتا ہا او غلط تھیا۔ اوں کوں ہݨ احساس تھیا جو میں جیڑھا اوں

نال بے رُخی تے بے نیازی دا سلوک کیتے شائیت اوں دا روں او ناراض تھی گئی اے
کئی ڈینہہ گزر گئے۔ ہک ڈینہہ سانول کالج توں واپس آون دے بعد مکان
تے کلہا بیٹھا ہا۔ بورچی سودا سود گھنن بازار گیا ہویا ہا۔ تے کوئی دا کھڑکیا۔ سانول
دروازے تے گیا۔ دروزہ کھولیس ڈیکھے تاں نرگس اے۔ دل اوں کوں اندر گھن آیا
چنگی آؤ بھگت کیتُس۔ آون دا مقصد پچھیس تاں نرگس جواب ڈتا۔
ویسے صرف تہاکوں ڈیکھن آئی آں۔ سانول خلاف توقع اوندی وڈی پذیرائی کیتی تے
تے ول اے سلسلہ جاری تھی گیا۔
نرگس ہر تریجھے چوتھے ڈینہہ امدی ہئی تے سانول اوندی پورے خلوص تے صدق
دل نال خاطر مدارت کریندا ہا۔ سانول دے ورتارے نرگس دی حوصلہ افزائی کیتی تے اوندا
آون ونجن بہوں تھی گیا۔ اوندی پرکشش تے دلفریب صورت مٹھیاں مٹھیاں گالہیں
دی وجہ توں سانول دے دل اچ اوندی حیثیت بنڑ گئی۔
ہُنڑ سانول کوں اوندے بغیر ہک خلا جیا محسوس تھیندا ہا۔ سانول پکے مزاج دا
وفا شناس انسان ہا۔ اوندے نزدیک نرگس دا ودھا مقام سہاگن نال بے وفائی
تے دوکھا ہا۔ او سہاگن دی محبت اچ کیں کوں شریک ناں کرن دا وعدہ کر چکیا ہا
تے ڈوجھا سہاگن تے نرگس دے پیار اچ زمین آسمان دا فرق ہا۔ سہاگن کوں صرف
سانول نال محبت ہئی تے اوندا خلوص اوندی محبت اوندے حُسن دا سنگار ہا جبکہ
نرگس پڑھی لکھی تے خوبصورت ہوون دے باوجود وی سہاگن دا مقابلہ ناں کر سگدی ہئی۔
کیوں جو او اوندے حسن تے شخصیت کنے ودھ تے اوندی دولت۔ عزت تے مقام
کنے متاثر تھی ہئی۔ تے ہن وی اوندے گھلکن دی اصل وجہ سانول دا اعلیٰ مقام
تے اوندی دلفریب شان شوکت ہئی۔ او صرف اپنے حُسن دی دلفریبی نال اوکوں
اپنی زلفیں نال جکڑ تے اوندے دل تے راج کرن چاہندی ہئی جیہڑا اے ناممکن ہا کیوں
جو او اپنے دل دی سلطنت تے سہاگن دی حکومت پہلے تسلیم کر چکیا ہا۔ او جیہڑا
نرگس دی ہیں ساکوں عزت کریندا ہا جو بوتا اوندا ملاحم ہا تھا دا اوندے نال نرگس دا

دل نال رب وٹ دا وعدہ کر چکیا ہا۔ پر ہُݨ اوں کوں محسوس تھیا جو نرگس دے حسن دے جادو دا اثر تھیوݨ پئے گئے۔ اوں اپݨے آپ کوں اݙہیں کھلکدا ݙیکھ تے اپݨی پوری طاقت نال حوصلہ سنبھالیا تے او فیصلہ کیتا جو ہیں کنے پہلے جو تیر کمان اچوں نکل ونڄے او ترکش تے کمان ای تروڑ ݙیوے۔

اے فیصلہ کریندے سانول کوں تھوڑی جئی تکلیف ضرور تھئی پر او وݙے حوصلے تے پکے ضمیر دا آدمی ہا۔ اوں سختی نال ہر اوں دلیل تے خیال کوں رد کر ݙتا جیہڑی نرگس دے حق اچ رائے ݙیندی۔

ہے ݙینہہ پہلے آنگے اج وی نرگس مکان تے آئی۔ اج وی پہلے آنگے بے تکلف ہئی بلکہ اج تاں او فیصلہ کرنے آئی ہئی جو سانول نال صاف گالھ کر گھنسیاں۔ اپݨے دل دی فریاد سُݨا تے کھلے پھاڑے الفاظیں نال اقرارِ محبت کر گھنسیاں۔ او ایں شوق اچ سانول دے خراب موڈ کوں کوئی اہمیت ناں ݙتی تے اوکوں وݙی بے تکلفی نال اپݨے مقصد دا اظہار کرݨ لگی۔

سانول سمجھ گیا جو نرگس کیا آکھݨ چاہندی اے۔ اوں نرگس دی گالھ کوں ٹوکیندیں آکھیا۔

نرگس ہیں کنے پہلے جو توں اپݨی گالھ مکمل کریں میں تیݙا مطلب سمجھ گیاں۔ تئیں تاں میکوں غلط سمجھے۔ میں صرف منشی ہووݨ دی وجہ توں تئیں نال کھل تے آئیندا رہیاں تے تیݙی عزت کریندا رہیاں۔ پر میکوں افسوس اے جو تاں تئیں میں کنے غلط اُمیداں لا گھدن۔ میں او شخص نئیں جو تئیں جئی حسین تے شکیل چھوکری دے حسن دے دلفریب بہکاوے اچ آتے انسانیت دا دامن چھوڑ ݙیواں۔ تیکوں ورغلا ݙیواں یا تیکوں اندھیرے اچ رکھاں۔ میݙی گالھ غور تے صبر نال سُݨ شائت تیݙیاں اُمیداں کوں تیکوں تکلیف ݙیون۔ بہر حال اے حقیقت اے جو میں صرف تے صرف تیݙی عزت منشی ہووݨ دی وجہ توں کیتم تے کریندا رہیاں ہر صرف ہیں دی حیثیت نال۔ تے میکوں یقین اے جو تیکوں اے رشتہ پسند اے۔

سانول اے آکھ تے کرسی تے بہہ رہیا تے نرگس دے پیریں گنے زمین نکل گئی۔ اوندے ارمان ٹھیج گئے اوندا شوق دفنیج گیا۔ او لا اُمید تے ناکام تھی گئی اوپریشان تھی گئی تے او سہنڑی ھقی ستے پلنگ تے ڈھہ پئی تے دل روڑ پئے گئی۔ جیش ویلھے اوں رو رو تے بس کیتا تاں اوں سانول کوں آکھیا۔

سانول میں تیڈی لسے دی شاباس ڈیندی آں جو تیں میکوں ویلھے نال چتا ڈتے گھن ڈتی ایں: بھوں اگی ستے نکل گئی آں جے ہالی تک پچھی تے دلق دے ڈگ بند کونیں تھئے۔ میکوں اپنڑی ناکامی دا افسوس ضرور اے پر میکوں اے فخر وی اے جو میڈی نگاہِ انتخاب ہر لحاظ نال لاجواب تے بے مثال اے۔

ہنڑ دل اوندی اکھیں اچوں ہنجواں دا سیلاب واہنڑ شروع تھی گیا اوں روندیں روندیں آکھیا۔

سانول ایندے وچ تیڈا قصور کوئنیں۔ میڈی شروع دی قسمت ای ایجھی اے میں شروع کنے اُنویں بدنصیب آں۔ میڈے نال قدرت دی پہلی مذاق اوں وقت تھئی جڈاں میڈا منگیندا نانگ کھاونڑ نال مرگیا۔ قدرت دی ڈوجھی مذاق میڈے نال ہوں وقت تھئی جڈاں میڈا خویش قبیلہ میں کنے نکھڑ گیا تے میں دھکے ٹھڈے کھندی کھندی فضل دین دے گھر آ پناہ گیدم ستے ہنڑ قدرت دا تریجھا مذاق اے جو تیں جیجھا سنگتی ملیا ہا پر توں سفر شروع تھیونڑ کنے پہلے ہتھ پچھی تے چھک گدھی۔ نرگس ڈکھ کنے بھر تج گئی اوندی حالت ہک ایجھے تسے مسافر آنگے ہئی جیش دے منہ دے نال پانڑی دا کٹورا لاتے پچھی تے چھک گدھا ونجے۔ ہنڑ او پلنگ کنے اُٹھی کھڑی ستے سانول کوں آکھیس۔

شائیت اج کنے بعد میں تیڈے مکان تے ناں آواں پر اے سن گھن میں تیڈی زندگی بھر پرستش کریندی راہساں۔ ایندے بعد او کمرے اچوں نکل گئی۔ او کافی دیر تک نرگس دی گالھیں ستے غور کریندا رہیا اوں کوں بھوں افسوس تھیا پر او سماگنڑ نال بیڑائی کرنڑ دا حوصلہ نال کر سگیا۔

سُہاگن ڈے سنگ بند

جام سمار بیماری دے بعد ہݨ بالکل ٹھیک ٹھاک تے ہٹا کٹا تھی گیا ہا۔ اوندی عمر تاں ڈھیر ہئی پر اوندی صحت ہالی تک نہ صرف چنگی ہئی بلکہ او ہالی تک جوانیں آلی ہُونس رکھیندا ہا۔ تے او اپݨی عمر کنوں بہوں چھوٹا لگدا ہا۔ اوندی گھر آلی کوں مُونئیں بہوں عرصہ لنگھ گیا ہا تے ہݨ اوندا دل ولا شادی واسطے اوں کوں تپائی ڈیندا ہا۔

اُونویں وی جام سمار بہوں شوقین تے شغل آلا آدمی ہا۔ اوں کنوں جیہڑا وی سہاگݨ دا رشتہ منگݨ امدا ہا او وی نال اپݨے واسطے رشتہ منگدا ہا۔ پر ہر کوئی اوندے زندگی دے عمر کوں ڈیکھ تے اپݨیں نویں سن دیاں بالڑیاں کوں قربان کرݨ واسطے تیار ناں تھیندا ہا۔ شاید اے سہاگݨ تے سانول دی دُعائیں دا اثر ہا جو جہاں تئیں کئیں وی سہاگݨ جیہی خوبصورت تے سگھڑ چھوکری دا واسطے جام سمار دی شرط پوری کرݨ واسطے حامی ناں بھری ہئی۔

نورل جیہڑا جام سمار دا پرے کنوں شکر کردا ہا کئی ڈینہہ کنوں اوندا جام سمار دے گھر ڈادھا آوݨ ونجݨ ہا تے او سہاگݨ کوں ڈاڈے غور تے عجیب جئی نظریں نال ڈیکھدا ہا۔ سہاگݨ اوندے عزائم تے ارادیں کوں جاݨ گئی ہئی پر او کیا کر سگدی ہئی تے کیں کوں دھاں ڈے سگدی ہئی اوندا سانول تاں اوں کنوں پرے ہا تے پیو نورل کوں آپے گھر گھن امدا ہا۔ بس او ہر ویلے اللہ تعالیٰ دی بارگاہ اچ دُعا تے التجا کریندی راہندی ہئی۔

ہݨ جام سمار ڈاڈھا خوش راہندا ہا۔ نورل نال اوندیاں گلہیاں گالھیں اوں وچ جوانی تے شوق ولدا پیدا کر ڈتا۔ او ہر ویلے شادی دی مستی اچ مست ہا۔

ہک ڈینہ او ڈھال پاں تے چنگے کپڑے پاتے مُناسب نُساکھ مار تے جھکڑیں تے چیکڑیں جُوتی پاتے کڈاہیں وَنجݨ دی تیاری کیتُس۔ اوندی چال ڈھال تے خوشی کنے محسوس تھیندا ہا جو او کڈاہیں رشتہ ڈیکھݨ ویندا پے۔ کوئی ایں کنے توں ڈینہہ بعد بہرام خان جام سمار کُوں سڈوایا تے پچھیس۔ جام سمار ییں سنڑیم جو توں ولّت شادی کریندی۔

بہرام خان دے ایں سوال جام سمار کُوں وائڑہ کر ڈِتہ۔ اوں کنے کوئی جواب ناں بݨیا تے شرمسار تھی نے چُپ کر گیا۔

بہرام خان کاوڑ کنے گاڑھا لال تھیا بیٹھا ہا۔ انھوں لگدا ہا جو ہݨیں جام سمار کُوں لیٹوا تے ہک ہیمبڑ کِک ڈیسے۔ پر اوں کُوں اوندی ذال مائی بھراواں دی او خدمت بُھپائی کھڑی ہئی جیہڑی اوں مائی پٹھانی تے سانول دی کیتی ہئی۔

چنگی جھنٹ بہرام خان کاوڑ کنے پاسے تے پاسہ جھلیندا رہیا۔ اتنے تئیں نورل کُوں وی شیرو سڈ آیا۔ اوں کُوں آمدیں بہرام خان آکھیا۔

کیوں وے خبیث آنیکوں اے کیس مو کل ڈِتی اے جو توں پنج پنج بالیں دی بیوہ ماں کوں تے او وی اوندی مرضی دے خلاف اوندا شادی چا کریندیں۔

نورل چنگاں اُٹھدا اینگر پلتے اوں سہاگݨ دے حسن دا خمار ہا اوں ڈکدیں ڈکدیں ڈاڈھی جھکائی نال جواب ڈِتہ۔

سئیں بچل میڈی بھیݨ اے تے اوندا ییں وارث آں۔ شریعت میکوں اجازت نیں ڈیندی جو اوں کوں گھر بہلائی راہاں۔

ہݨ بہرام خان دی کاوڑ انتہا تے تھی گی۔ اوں کاوڑ نال نورل کوں آکھیا۔ اچھا اے ڈَس تیکوں شریعت اے تاں اجازت ڈیندی اے جو توں پنج بالیں دی ماں کُوں گھر اچ ناں بہلاتے اے اجازت نیں ڈیندی جو توں اوں کوں خرچہ ڈیسے اوندی تے اوندے بالیں دی خبر گیری کر۔ ڈُوڑے خبیث آ توں کڈاہیں اپنے ہتھ نال اوں کُوں کوئی شئے ڈِتی ای تے تیکوں ایں حکم دا وی پتہ ہئی جو بیوہ

دی مرضی دے بغیر اوندا نکاح نیں پڑھ سگدا۔

سٹیں! لوک میکوں طعنے ماریندن تے میں طعنے نیں سُݨ سگدا"۔ نورل تلخے منہ کرتے آکھیا۔

ہݨ بہرام خان دی کاوڑ برداشت کنوں باہر تھی گئی تے اوں نورل کوں آکھیا۔

"وݙے نجیت آ۔ کوہس ناں کریں ذاتی طور تے خود مائی بھِل کوں جاݨداں او ہک بہوں شریف تے پاکیزہ کردار دی مالک اے۔ نالائق تیکوں شرم نیں آندی جو توں صرف اپݨی شادی دے شوق اچ بھیݨ تے ظلم پیا کریندیں، وݙے اوں بھیݨ تے تہمت پیا لیندیں جیکوں اپݨے گھر آلے دی موت دے بعد اپݨے بچیں دا پیٹ پالݨ اچ اپݨے وال چٹے کر ݙتن۔ جیں اپݨی جوانی تے سن اپݨے پیٹے دے غم اچ گزار ݙتے۔ حیف اے وݙے نورل آ حیف اے۔ وچ ہُݨ میݙی اکھیں کنوں ٹل ونج تے اے یاد رکھیں جو مائی بھِل کوں کجھ آکھوائی یا دل اوندی مرضی دے خلاف ولا ایجھی حرکت کیتو ای تاں میں جہاں بیا کوئی ناں ہوسی۔"

نورل دے ونجݨ دے بعد اوں جام سمار کوں آکھیا۔

"سمار! توں منگدا تاں ایجھی کوہ ماروں جو کٹ کٹ تے تاڑ کر ݙیویجے ہا۔ پر ونج کیں دے صدقے تیکوں معاف کیتم۔ میݙی اکھیں کنوں ٹل ونج پر اج کنوں بعد اے کن کھول تے سݨ گھن جو سہاگݨ ݙوھی دا رشتہ میں آپ کوئی چنگاں گھر ݙیکھ تے کر لیساں۔"

جام سمار شرم کنوں تلے منہ مار تے کھسکݨ دی کیتی۔ دل بہرام خان گھر آیا۔ مائی بھِل کوں پوری طرح تے تسلی ݙے تے اوں کوں گھر روانہ کیتس۔

ای واقعے دی اطلاع سانول کوں پُنی او سخت پریشان تھیا تے او چھڑا پریشان تحقیق دے بغیر او بیا کرائی کیا سگدا ہا۔ بیا اوندی پریشانی والے عالم ہا جو او اپݨے کمرے اچ بند تھی گیا۔ ہُݨ اوندا دل ناں دوستیں اچ لگدا ہا تے ناں اوں کوں پڑھائی دا اچ موہ اماہا۔ اُتوں متحان نزدیک ہن پر او ذہنی طور تے ݙاڈھا پریشان ہا۔ آخر اوں سوچ سمجھ کے مستی وݨݨ دا فیصلہ کیتا۔ ۔ اوں رستے اچ ای معاملے تے غور کریندا رہیا۔ تے ای نتیجے تے پُہنچا جو ہر حالت اچ اماں دے سُکیں اچ اے گالھ ضرور

سٹیساں۔ سانول دی محبت کوں اے گوارہ ناں ہا جو سہاگن کہیں بے کوں پینج ڈیوے
او پکا ڈکے نال تبدیل تھیون آلا ارادہ کر کے گھر پہنچیاں جو اماں سائیں نال عزوہ کالو چیاں
او گھر پہنچیاں تاں دل اچ ہک طوفان ہا جیڑھا اوں کوں ناں ہا ہن ڈیندے۔ او اپنی
ماہ مائی پٹھانی کنے لویعلانیت کرتے گیا۔ پر جرأت ناں کر سگیا تے ہیہ ہیہ تے ول آیا۔
حالانکہ مائی پٹھانی اوں کنے پچھیا وی سہی کوئی کم ہے تاں ڈس۔

پورسا نول سہاگن تے اوندے پیودی رسوائی دے خوف کنے اپنے دل تے
پتھر رکھ تے چپ کر گیا۔ ول اوں اے فیصلہ کیتا جو پہلے حالات دا تاں جائزہ گھنا ال
پر اوں سوچیا جو پچھاں کیئں کیتے۔ اوں کوں اپنی محبت اچ کوئی رازدار بݨاونڑ
گوارہ ناں ہا۔ ہیں سانگے ول اوں سہاگن کوں ملݨ دا پروگرام بݨایا۔

او جام شمار کوں مبارک ڈیوݨ دا بہانہ بݨاتے خان آلے کھوہ تے ونج
نکتا۔ او جنگلی بحل دیر تک ڈیکھدا رہیا جو کوئی متاں کھوہ تے آوے پر اوں کوں کہیں دا
مکھ ناں نظر آیا۔ ول پہلے اوں گھر دے باہر ول کھڑتے سدّ ماریا۔ جواب ناں ملیا۔ ہمت کر تے
دروازے تک گیا پر گھر اچ کوئی کوناہا۔ دروازے کوں جندرا لگا پیا ہا۔ تے او مایوس تے
ناکام گھر واپس ول آیا۔ اوں کوں ہݨ اتنا سہاگݨ دے ملݨ دا ڈکھ کوناں ہا جتنا اوں کوں
حالات معلوم ناں تھی سگݨ دا ہا۔ او چاہندا تاں کہیں بے کنے وی حال وال پچھ سگدا
ہا۔ پر اوں کوں اپنے ضمیر موکل ناں ڈتی۔ او دل تے ڈھیج آلی قیامت سہہ گیا پر کہیں دے
اگوں اپنی محبت دی داستان ناں چھیڑیس۔

ہݨ او سدھا اپنے کمرے اچ گیا۔ اج او ام غم تے پریشان ہا۔ او تاں
شہر کنے گھر اپنی پریشانی تے اداسی کم کرݨ واسطے آیا ہا۔ ایتھاں آتے اوندی پریشانی
اچ ہیا وددھا تھی گیا ہا۔ او اپنے پلنگ تے سرانے اچ منہ ڈبے تے ستا پیا ہا تے کہیں دے
پیر دا کھڑکا تھیا۔ اوں سر چاتے ڈیٹھا تاں اوندی ماں مائی پٹھانی اوندے پلنگ
دے ...ناں آگئی ہئی۔ او ماں دے احترام اچ اٹھی بیٹھا۔ مائی پٹھانی آکھن سیتی

... ... پچھیا

ساول تیکوں خیر ہے، تیڈی طبیعت کجھ مرنجھی تے پریشان لگدی اے۔ اللہ خیر کرے کوئی کوسا شوسا تاں نیں؟

ناں اماں میکوں تاں کجھ کونیں تہاکوں اینویں وہم تھئے۔ ساول ماء دے سوال دا جواب ڈتہ۔

مائی بھٹانی اوں کوں آکھیا ساول! تیکوں ماء دے اگوں کوڑ ٹھہندا نیں تے میکوں بھلیکا نیں تھیا تاں سویرے ای توں میں نال کوئی گالھ کرݨ آیا ہانویں پر اللہ جاݨے کیوں اکھیندیں اکھیندیں چپ کر گیا ہانویں۔ ہوں ویلھے تاں خان زادی آ گئی ہئی تے میں مناسب ناں سمجھیا ہم جو تیڈیں کنے ٹکر کرتے پچھاں نے ہݨ دی توں باہروں آئیں تے ڈاڈھا اوبھالا اوبھالا تے پریشان ہانویں تے ول آتے اپݨے کوٹھے اچ مونہہ بھیڑا ساول پتر! میکوں کجھ تاں ڈس میکوں کیا اے؟ اے آکھ تے مائی بھٹانی اوندے پلنگ تے بہہ رہی تے اوندے سر تے ہتھ پھیرݨ پے گئی۔

ساول ماء دے اگوں ڈاڈھی ناں منہاں کیتی پر مائی بھٹانی ہک ای ناں منی تے مسلسل اوں کوں مجبور کریندی رہ گئی آخیر دی باتی اچ اوں کوں اپݨے سر دا قسم ڈتی ہݨ ساول واسطے مسئلہ تھی گیا جے ماء دے اگوں کوڑ مریندا ہاں تاں ماء دے تقدس دی توہین ہئی تے جے اوں کوں صاف صاف ڈسیندا ہاں تاں ہک تاں سہاگݨ دی رسوائی دا ڈر ہا تے ڈوجھا اپݨی محبت اچ راز دار ناں کرݨ دے وعدے دی خلاف ورزی ہئی او سوچیں راہ اچ پے گیا تے مائی بھٹانی دے اصرار اچ ودھارا تھیندا پے گیا آخر او مجبور تھی گیا تے اوں کوں سچ ڈسݨاں پیا۔ اوں ماء کوں آکھیا۔

اماں میڈی پریشانی دی وجہ اجھی اے جے کر تیکوں میں ڈسا دی ڈیواں تاں ول دی توں میڈی مدد نہ کر سگیں۔

مائی بھٹانی اوں کوں دلاسہ ڈیندیں آکھیا۔ تیکوں میں پہلے ای آکھیم جو توں حکم کر انشاءاللہ تیڈے منہ اچوں نکلݨ آلا ہر لفظ پورا تھیسے۔

ساول اپݨی ماء کوں اپݨے وعدے توں پکا کرݨ واسطے آکھیا۔

اماں ہک واری ول سوچ گھن ۔

ہُݨ مائی پٹھانی کجھ سوچ تے آکھیا۔ سانول میکوں تیڈی قسم انشاء اللہ تیڈا حکم پورا تھیسی ۔

سانول کُوں ہُݨ یقین تھی گیا جو مائی پٹھانی اپݨا پورا کوشش کریسے۔ اُوں تھوڑا جھجھکݨ دے بعد آکھیا۔ اماں! میں سہاگݨ نال شادی کرݨ چاہندا ہاں ۔

او سانول دے مُنہ اچوں سہاگݨ دا ناں سُݨ تے پریشان تھی گی۔ اوندے چہرے دا رنگ بدلݨ پئے گیا۔ او کجھ آکھݨ چاہندی ہئی پر بول نہ سگدی ہئی۔ سانول اوندی حالت ڈیکھ تے خود پریشان تھی گیا تے اوندے دل اچ کئی کئی خیال آوݨ پئے گئے پر ہُݨ تیر کمان اچوں نکل چکیا ہا۔ سارے پچھتاوے ڈر تے وہم بے سود ہن اُوں ہمت کر تے ماء کُوں آکھیا ۔

اماں تیکوں پہلے ای آکھیا ہم جو سوچ تے وعدہ کر، مائی پٹھانی چِھر کی بھر تے جواب ڈِتا ۔

سانول! پُتر اوہے گالھ نئیں میں ہُݨ وی اپݨے وعدے تے قائم آں پر میڈے پریشان تھیوݨ دی وجہ ٻی اے ۔

سانول جلدی نال پُچھیا۔ او کیا وجہ اے اماں ۔

مائی پٹھانی ٹھڈا ساہ بھر تے آکھݨ لگی۔ اصل اچ تیڈا ابا سہاگݨ دا رشتہ ہک ٻئی جاہ تے کرݨ دیاں گالھیں چھیڑی ودے ۔

سانول تے لسے انکشاف بجلی بݨ تے ڈھٹا۔ ہُݨ اوندے چہرے توں اُمیداں تے آساں دا رنگ یکدم غائب تھی گیا او سُݨاں تھی تے پلنگ ڈھو ٹھیا ۔

مائی پٹھانی پُتر دی اے حالت ڈیکھ تے ٻیا پریشان تھی گی اوں سانول کُوں دلاسہ ڈِتا تے آکھیس ۔

حوصلہ کر پُتر اللہ خیر کریسی ۔

پر سانول کُوں ناکامیاں تے نا اُمیدیں اپݨی لپیٹ اچ گھن گدھا تے اوندے

اگوں یار سی دے کالے بدل تنر بج گے۔ ہُن اوندی حالت ہک اجھے ریت دے
ٹبے تے لگے ہوئے جیہڑا اندھارو دے ہکے جھولے نال اُڈ ویندے۔ ہُن او اُس لاامید
تھی گیا تے اوندی اکھیں اچوں ہنجوں دا مینہ وسن پئے گیا۔ اوں سہاگن نال اتنا
پیار ہا جو اوندے کیسین دی خبر سُن تے سانول جیہا مضبوط تے پتھر دے دِل گردے آلا
آدمی مرم آگوں پِگھر تج گیا۔ اوں کوں اتنا ڈکھ تھیا جو ہالیں آنگوں ڈھٹکارے کرتے
روون پئے رگیا۔
مائی پٹھانی کنے اپنے بال دی اے حالت ناں ڈٹھی گئی اوں سانول دی اکھیں کنے
اپنے بوچھن ڈے باند نال ہنجو لگھیئے تے اوں آکھیس۔
سانول بس کر بس تے ول اوو دی پتر دے نال روون پئے گی۔ کافی دیر تک ماں پتر
ہنجواں دا مینہ وسیندے رہیئے جیس ویلے رو رو تے رج گیتو نے تاں مائی پٹھانی نے
سانول کوں آکھیا۔
توں حوصلہ کرتے مرنجا ناں تھی میں تیڈی ایجھی جاہ تے شادی کر لیساں جو جیہڑی
سہاگن ڈے کنے ودھ تے سوہنی تے ریج تے نیک سگھڑ ہوے تے آپاں آ نگے وڈی نے
جہاندری قوم دی ہے
سانول اپاچیت اُٹھی بیٹھا تے ماء کوں آکھیس۔ اماں! توں اے کیا پئی آکھیندی۔
تُساں میڈی سہاگن نال شادی ناں کرو تاں ناں کرو پر تہاکوں اے حق نی پُجدا
جو تُساں سہاگن دی توہین کرو۔ میڈی محبت کوں بے کیس کنے گھٹ تے کم تر سمجھو،
ٹھیک اے جو سہاگن ہک چھوٹی قوم دی اے۔ پر مسلمان تاں ہے۔ تے اسلام
اچ کوئی وڈا چھوٹا نیں سب صرف مسلمان تے انسان ان باقی رہیا شرافت نیکی تے
سگھڑپاں۔ تاں سہاگن کنے ودھ تے ناں کوئی نیک تے ناں کوئی اوندے کنے ودھ تے
حسین تے خوبصورت اے۔ اماں! جیکر توں میکوں خوش تے کھلدا وسدا ڈیکھن
چاہندی ہیں تاں سہاگن دا رشتہ گھن ڈے نا تاں ساری حیاتی میں اوندے بغیر کیں نال
ناں شادی کریساں تے ناں میڈے منہ تے لڈا ہیں کھل ڈیکھیں۔

اے آکھ تے سانول چپ کر گیا تے مائی پٹھانی سوچیں اچ پے گی۔ او جانڑ دی ہئی جو سانول تنا شریف نیک تے اچھی عادتیں آلا ہے اتنا او زبان دا پکا مُنہ اچوں نکلی گالھ دا پابند ای ہے۔ اوندے اگوں ڈو رستے ہن۔ ہک رستے اچ سانول دیاں خوشیاں تے خواہشاں ہن تے ڈوجے رستے اچ بہرام خاں دے اصول۔ خاندانی روایات تے خاندان دی شان و شوکت۔ اوندے واسطے ڈوہیں رستے پرکشش ہن۔ پر ہن ڈوہیں اوھورے تے مشکل۔ آخر او ہک ماء ہئی تے ماء دا دل پھڑک پیا تے اوں رستہ چُنیا جیندے اچ سانول تے اوندیاں خوشیاں ہن۔ اوں سانول کوں آکھیا۔

سانول! توں میڈا اکلھا بال ایں تے میڈے جگر دا ٹکڑا تے اکھیں دا نور ایں تو یقین کر سہاگنڑ میکوں خود چنگی لگدی اے۔ اوندے وچ کوئی کمی کو نئیں تے میڈے علاوہ بہرام خاں کوں خود وی پیاری لگدی اے پر تیڈا پیو اپنڑی خاندانی رکھ رکھاؤ تے اصولاں دے اگوں مجبور اے تے میکوں علم اے جو بہرام خاں راضی کو نا تھیسے۔ پر میڈا وعدہ اے جو میں جیندی تاں میڈی نونہہ سہاگنڑ ہوسے جے مر گئیم تاں ول میڈی مجبوری اے۔

سانول اُٹھ تے ماء دے پیریں اچ ڈھ پیا تے آکھیس

اماں اینویں ناں آکھ اللہ تیکوں تے ایں سیٹھ کوں اتنی عمر ڈیوے جو تُساں میکوں لینڑیں ہتھیں نال قبر اچ پور رو۔

مائی پٹھانی سانول کوں اپنڑے پیریں کنوں اُٹھایا تے اوکوں آکھیس۔

ناں وے میڈا پُتر اللہ تیکوں میڈی عمر وی ڈیوے۔ تے تیکوں اڈھا پڈھا کرے توں پُتر پوتریں کوں ڈیکھیں تے ہمیشہ تیڈی جھوک شاد تے آباد رہے۔

سانول ول ماء دے پیریں اچ ڈھ پیا تے آکھیس۔

اماں میکوں معاف کر جو زندگی اچ پہلی دفعہ تیڈے اگوں اُچی آواز اچ الائیم۔

اوں سانول کوں پیریں کنوں ول اُٹھائیس تے اوں کوں سر تے متھے تے چُماں ڈے ڈتا آکھیس؛

سانول ماء ماء ہوندی تاں ماء تاں نافرمان ہکی تے جندری اولاد کنے دی نیر ڈسدی اُوں تاں میڈا تیں بخشیں آلا فرمانبردار تے نیک بال ایں۔ بھلا تیکوں کنے ناراض تھی تے بہ جی سگساں۔ میکوں تاں خوشی ایں گالہ دی اے جو تئیں میڈے اُتے اے احسان کیتے ناتاں ساری زندگی توں بے چین رہیں ہا تے میڈی جند کوں پہنیدا راہ دیں ہا۔

سانول ماء کوں آکھیے۔

ناں اماں تیڈا سانول اتنا خود غرض کریں جو آپنے مطلب دی خاطر تیکوں جیجھی ماء کوں پچھے ہا۔ خدا دی قسم اماں جے توں آکھیں تاں میں سہاگݨ نال شادی ناں کریساں تے ساری حیاتی تیڈے حکم دے مطابق گزار ڈیساں۔

مائی پٹھانی اوں کوں آکھیا۔

ناں پُتر میں تیڈی ماء ہاں ڈاڈھی کوہم جو تیکوں سکے تیڈیاں خوشیاں کھس گھنساں انشاء اللہ تیڈی منشا دے مطابق تیکوں پرنیساں۔

سانول ماء ڈوں وڈی احسان مندی نال ڈٹھا تے آدی سکے پچھیس۔

ٹھیک اے تئیں میڈے نال وعدے کیتے جو میں سہاگݨ نال شادی کریساں تے ایں رشتے تے اماں سیٹھ راضی ناں تھئے ول اے تھیسے کیویں؟

ہا پُتر اے ناں ایں دی سوچیندی پئی آں پر توں فکر ناں کریں انشاء اللہ سبھو کجھ سنبھال گھنساں۔ مائی پٹھانی سانول کوں تسلی ڈیندے آکھیا۔

سانول ہک ٹھڈا ساہ بھر تے آکھیس:

اماں میکوں تاں اے سبھو کجھ ناممکن لگدے پر دل دا اصرار اے جو میں تیڈے وعدے تے اعتبار کراں پر اماں ہک پارت ای جو کوئی ایجھی اٹکل کریں جو چاچا سمار تے سہاگݨ کوں کجھ نہ تھیوے۔

مائی پٹھانی سانول دے سر تے ہتھ پھریندے اوں آکھیس۔

سانول توں ایں دا کجھ ناں کر انشاء اللہ ایجھی اٹکل نال سبھو کجھ کریساں

نانگ ای مر ویسے تے سوٹی وی ناں بھجسے ۔

پکاوت کرن واسطے ہک واری ول ماء کوں آکھیس ۔

اماں میں یقین کراں جو سبھو کجھ میڈی منشاء دے مطابق تھیسے ۔

مائی پٹھانی ہلکی جئی کھل کھلی تے جواب ڈتس ۔

ساونل تیکوں یقین کیوں نئیں آمدا ۔ میں منیندی آں جو اج دے حالات اچ اے ناں تھیوڑا مشکل اے بلکہ ناممکن لے پر توں میڈی زبان تے میڈے چٹے والیں تے یقین کر ۔ انشاء اللہ سبھو کجھ ٹھیک تھی ویسے ۔ توں پوری تسلی اتے پورے اطمینان نال اپنی پڑھائی ولے دھیان ڈے ۔ پیا میں جاناں تے میڈا کم جانڑیں ۔ اے آکھ تے مائی پٹھانی ڈِگ پئی تے ساونل سوچیں پے گیا ۔

اوکوں اپنڑا مسئلہ بہوں مشکل تے اوکھا لگا ۔ او اپنی ماء تے پیو دے مزاج کوں جانڑدا ہا ۔ اج تک بہرام خان مائی پٹھانی دی کوئی گالھ ناں ٹالی ہئی گو ایں مسئلے دی نوبت ہی ہئی پر اوں کوں اپنی ماء دے وعدے تے اعتبار آگیا ۔ اوندے دل دیچ وسواس تے وہم کئی آسے پر اوں کوں اپنی ماء دی زبان تے اوندے چٹے والیں تے یقین ہا ۔ ہنڑ او مطمئن تھی گیا تے اوندے ذہن اچ جیہڑا لوڈ لایا ہا او کم تھی گیا ۔

شام کوں بہرام خان ساونل کوں سڈوایا تے اوں کوں آکھیس ۔

ساونل فجر سویرے سویرے تیار تھیویں ۔ شہر ٹرسوں ۔ ساونل جتنے تئیں پیو کنے بیٹھا رہیا اوندے دل اچ اے خوف ہا جو متاں کوئی گالھ اج دے مسئلے تے تھیوے پر ایجھی گالھ ناں تھئی ۔ مائی پٹھانی بہوں سیانی ہئی تے او اے مسئلہ کوئی مناسب موقعہ ڈیکھ تے چھوڑنڑ ہا ۔ ول اے بیٹھک رات آلی مانی کھاونڑ دے بعد ختم تھئی ۔

بے ڈینہہ سویرے سویرے نماز پڑھنڑ دے بعد بہرام خان تے ساونل جیپ تے روانہ تھی گئے ۔ او سدھے مکان تے گئے ۔ مانی شانی کھاونڑ دے بعد بہرام خان تھوڑا آرام کیتا ۔ تے ول شام کوں اپنے خاندانی وکیل کنے قانونی صلاح مشورے کرنڑ دے بعد بے ڈینہہ سویرے اپنے علاقے دے پٹواری ۔ گرداور تے تحصیلدار کوں

سڈواتے اپنی جائیداد دا وارث ساول خان کوں بنایس تے باقی خان زادی تے مائی پٹھانی کوں دی شریعت دی رو نال اپنا اپنا حصہ ڈتہ تے اپنے ڈبھرا دی زمین دا حصہ بھورل خان دے ناں انتقال کرائیس۔ بہرام خان قانونی تے عدالتی ذمہ داریاں نبھاتے شام کوں گھر آگیا تے ساول خان اپنی پڑھائی اچ جُپ گیا۔

نوکرانی مائی پٹھانی کوں اطلاع ڈتی جو ڈیڈھی تے جام سمار آیا کھڑے تے ول او وی ڈیڈھی تے آئی تے جام سمار کوں آکھیس۔

ادا! میکوں ہک کم واسطے سڈوایم پہلے اے ڈس جو کم کریسیں سہی۔

جام سمار دروازے باہروں جواب ڈتہ۔

ادی! توں آپ ڈس جو بھلا تیڈا بھرا سمار تیڈا حکم ٹال سگدے۔

مائی پٹھانی اوں کوں آکھیا۔

او تاں ٹھیک اے پر میں اج حکم ناں کریساں بلکہ ہک سوال کریساں۔ تے توں میڈا سوال پورا کریسیں؟

مائی پٹھانی اے سوال پکاوا واسطے پچھیا

ادی میکوں پتہ اے جو بھین دا سوال حکم دا درجہ رکھیندے پر جے توں میڈے منہ کنے اقرار کراونڑ چاہندی تاں میں وعدہ کریندا ہاں جو تیڈا ہر حکم پورا کریساں تے ایندے کیتے بھانویں میکوں اپنی جان دی بازی لاونی پووے۔ جام سمار مائی پٹھانی کوں یقین ڈیویندے آکھیا تے مائی پٹھانی اوں کوں آکھیا۔

ادا! ہک نکا جیا سوال اے۔

جام سمار بیقراری نال آکھیا۔ پر ادی ڈس تاں سہی۔

مائی پٹھانی تھوڑا جیا سوچ تے بولی۔

ادا سمار! میڈے سوال دا تعلق خدا تاں ہا جو میں تیڈے گھر آتے اے سوال کراں ہا پر حال کجھ مجبوری اے۔ بہر حال اے وی تیڈا گھر اے میکوں امید اے جو اپنی بھین دی جھولی خالی نہ ولیسیں۔

تھوڑی جام سمار دی چُپ کجھ زیادہ تھی گئی تے اوں کوں آکھیس

اڈی توں گل سنتے آکھ میکوں بوجھارتیں دی سمجھ نیں آمدی پئی ۔

مائی پٹھانی اوں کوں آکھیا ۔

ادا! میں تیڈے کنے سہاگݨ منگدی آں ۔

جام سمار کجھ پریشان تھی گیا تے او کجھ سوچݨ پے گیا تے ایویں چپ اِچ چنگی جھٹ گزر گئی ۔ تاں مائی پٹھانی جام سمار کوں آکھیا ۔

ادا کوئی جواب ڈیوو ۔ ہر میکوں امید ہے جو توں میڈی جھولی خالی ناں ولیسیں ۔

جام سمار کجھ دیر سوچݨ دے بعد جواب ڈِتا ۔

اڈی ! تیڈی سہاگݨ منگ تے میکوں مشکل اِچ پا ڈِتی پر تیڈے کنے وعدہ تے میکوں کوئی عزیز کرنیں پر ایہ ڈس جو ایں رشتے تے بہرام خان دی رضا ہے ۔

مائی پٹھانی ایں سوال نال کجھ پریشان تھی گئی پر او سائول نال وعدہ کر چکی ہئی اوں اپݨے آپ کوں سنبھالیا تے اوں کوں آکھیں ۔

ادا جے بہرام خان راضی ہوے ہا تاں تیکوں میں اوندی غیر موجودگی اِچ کیوں سڈ واداں ہا ۔ پر توں بےفکر ناں کر توں میڈے تے اعتبار کر انشاءاللہ تیڈی عزت تے میں کوئی حرف ناں آوݨ ڈیساں تے سہاگݨ دھی دی خوشیں دی وی میں ضامن آں ۔

ہُݨ جام سمار سوچݨ پے گیا ۔ او عجیب جہی مشکل اِچ پھس گیا ہا ۔ اوندے اگوں ڈو رستے ہن ہک رستہ مائی پٹھانی اوندی بھیݨ دی خالی جھولی ہئی تے اوں نال کیتا ہویا وعدہ ہا ۔ جو ڈوجھے پاسوں بہرام خان دا ڈر تے سہاگݨ دا غیر محفوظ مستقبل ۔ اوں ڈاڈھا سوچیا تے ول سوچ سوچ تے اوندا فیصلہ مائی پٹھانی دے حق اِچ ہا ۔ اوں مائی پٹھانی کوں آکھیا ۔

اڈی میکوں بہرام خان دی سخت تے ضدی طبیعت دا پتہ اے جے او ایں رشتے تے راضی ناں تھیا تاں جیڑھی قیامت آسے اوندا وی خیال اے ، پر اڈی پٹھانی میں تیکوں بھیݨ سڈیم تے ہک بھرا ہک بھیݨ دی جھولی کڈاہیں خالی نیں ولیندا ۔ ایں کے بعد سہاگݨ تیڈی دھی اے پر تیکوں اوندی پارت ہوسے تے پچھاڑی اِچ

تیڈے پچھے والاں دا لحاظ کرادیں تے اینویں ناں تھیوے جو بھین بھرانویں دی جھولی بھرݨ دی خاطر ایں اپݨی دھی دی زندگی اجاڑ بہاں۔

مائی پٹھانی اوں کوں آکھیا۔

او اسمار تیڈا تھورا اے جو تیں میڈی جھولی خالی نائیں ولائی پر توں کھپاناں ناں کر۔ ہݨ سہاگݨ میڈی دھی اے توں سانول خان دا سوہرا ایں۔ ہݨ سہاگݨ دیاں خوشیاں دی تے تیڈے پچھے والیں دی لاج رکھݨ میڈا کم ایں۔ انشاء اللہ جینویں تیں میکوں بھین ڈ سمجھ تے میکوں مونہہ ڈتی اونویں میں بھین بݨ تے ڈکھیساں۔ پر میڈیاں ڈو گالہیں ہݨ غور کرتے سݨ۔ ہک تاں اے ہے جو حالی ایں رشتے دا کہیں کوں پتہ ناں لگے۔ تو ترتیں بہرام خان اہی کیوں ناں ہووے۔ تے ڈو جھی گالھ اے ہے جو ہݨ سہاگݨ میڈی دھی اے تے اج کنوں اگی تے اوں کوں شرعی پردہ ہوسے تے اوں کوں زمانے دی تتی ہوا ناں لگے۔

جام اسمار اے ڈو ہیں گالہیں قبول کیتیاں تے مائی پٹھانی کوں آکھیس ادی توں دل جاہی کر انشاء اللہ میں اینویں کرسیاں جینویں تیں آکھیے۔

اے آکھ تے جام اسمار گیا پلتے مائی پٹھانی گھر آن بیٹھی۔ او اج خوش وی ہئی تے تھوڑی پریشان وی۔ خوشی اوں کوں ایں گالھ دی ہئی جو او سانول نال کیتا ہویا وعدہ پورا کر ڈتہ ہا تے پریشانی ایں گالھ دی ہئی جو بہرام خان ایں رشتے تے راضی تھی ویسی۔

بہرام خان روز آنگے اج وی کچہری لائی بیٹھا ہا۔ لوکیں دے فیصلے تھیندے پئے ہن۔ انہے اوندی ہمت ہئی جو روز اتھے سارے جھیڑے جھگڑے مکیندا ہا۔ اج دی کچہری دے مسئلے ہن پر انہیں دا صحیح تے مناسب حل اوں اپݨی عقل تے سمجھ نال کیتا ہا تے سارے لوک بہرام خان دے فیصلیں تے خوشی تے راضی ہن۔ اج دی کچہری دا اختتام ڈوپہریں کوں تھیا ول سارے لوکیں بہرام خان دے لنگر دا کھاݨا کھادا۔ ایندے بعد ہر کوئی گھر ٹر گیا۔ برخلاف معمول جام رسول بخش تے اوندا بھرا جام حضور بخش اتھاں ہیں بہرام خان نال خلاصیاں گالہیں کریندے

ہن ۔ اصل راج او سہاگݨ دے رشتے دیاں گالھیں کریندے پئے ہن ۔ بہرام خان اُنہیں کوں آکھیا۔

میکوں تاں ایں رشتے تے کوئی اعتراض کوئنی پر اصل مالک جام سمار اے میں اُوں نال صلاح کر گھناں ایندے بعد کوئی گالھ تھیسی۔

جام رسول بخش بہرام خان کوں ول عرض کیتا۔

سئیں! جام سمار دے تُساں مالک او او وندی کیا جرأت جو تہاڈی گالھ نال منیں

بہرام خان تھوڑا کھلیا تے جواب ڈتس۔

ٹھیک اے جے جام سمار میڈی گالھ کنے پرے نیں تھی سگدا پر دل وچ او وی آلا اے تے شائیت او وندی مرضی نال تھیوے تے میں زور ڈے تے تہاکوں رشتہ گھن ڈیواں پرائے مناسب نیں۔ تُساں ہک واری اُوں نال گالھ کرو۔

جام رسول بخش ہݨ خوشامد کریندیں ول آکھیا۔ سائیں! ہک واری پہلے میں اُوں نال گالھ کیتی اِم، اُوں جواب ڈتا ہا جو میڈی دھی دا مالک بہرام خان اے۔ جے تُساں آکھیندو تاں ول گالھ کر گھندوں پر اُمید اے جو اُو اساں کنے پرے ناں ویسے۔

بہرام خان آکھیا تے تاں ول بہوں چنگاں اے۔

ایندے بعد جام رسول بخش ہو کلا تے روانہ تھی گیا۔ بہرام خان گھر لنگھ گیا۔ مائی کھاݨ دے بعد حقہ بیٹھا پیندا ہا تے ایتھائیں مائی پٹھانی وی بیٹھی ہئی۔ اوں کوں آکھیس پٹھانی! بھلا تھیوی تیڈے کنے ہک صلاح پچھݨی اے۔ میڈے خیال اچ تاں جام سمار واسطے بہوں چنگاں اے جو لالے رشتہ کر گھنے۔ رشتے دی گالھ سُݨ تے مائی پٹھانی دا دل ٹھہݨ پئے گیا تے اُوں جلدی نال پچھیا۔

لالے رشتے والی گالھ کینویں اے۔ ما

بہرام خان حقے دا سوٹا بھر تے آکھݨ لگا۔

جام سمار ہیں دا وڈیرا نیں جام رسول بخش او سہاگݨ دا رشتہ اپݨے پُتر امیر بخش واسطے منگے۔

تے تیئں لے رشتہ پکا کر ڈتا ہوسے مائی پٹھانی بہرام خان دی گالھ اوہ اپچ ٹوکیندیں آکھیا۔

بہرام خان کھل پیا تے آکھیس، پٹھانی! اتھوں جاہ تاں چنگی لے پر میں مناسب نیں سمجھیا جو جام سمار نال صلاح کیتیں بغیر گالھ پکی کراں ہا۔

مائی پٹھانی پوری گالھ سُنڑ تے کجھ مطمئن تھی تے آکھیس۔ چنگاں کیتی۔ پر میں تاں سُنڑدی ہم جو جام سمار سہاگن دا رشتہ کہیں بی جاہ تے کر ڈتے۔

سمار رشتہ کر ڈتے؟ بہرام خان حیران تھی تے پُچھیا۔

ہا بہرام خان او سہاگن دا پیو اے۔ اوں کوں پورا حق اے جو جتھاں چاہے اپنی دھی دا رشتہ کر ڈیوے۔

بہرام خان جام سمار دا ڈکھ گھٹ کریندیں آکھیا۔ او تاں ٹھیک اے پر میں نال کوڑی سہی صلاح تاں کرے ہا۔

مائی پٹھانی اوندے چہرے دا رنگ بدلدا ڈیکھ تے فوراً آکھیس ایں گالھ اچ جام سمار دا قصور نیں۔ او تُساں کنے پچھنڑ آیا ہا۔ تُساں شہر گئے ہاوے تے ول او میکوں آکھ گیا ہا تے میں اوں کوں اجازت ڈتی ہم تے میں تہاکوں آکھنڑ بھل گی آں۔

ہنڑ بہرام خان دے چہرے دا بدلدا رنگ ول صحیح تھی گیا تے مائی پٹھانی نے پُچھیس۔

پر رشتہ کتھاں کیتس۔

بہرام خان دے ایں سوال مائی پٹھانی کوں ویڑھا کر ڈتا تے اوں اپنی داڑھی تے چنگی صورت کوں لکاونڑ کیتے جھکی تے کوڑی کھل کھلیس تے جواب ڈتس لے تاں میکوں وی بس ڈسایا نے اوں کنے میں پچھیا وی ہم پر او حرف لے آکھ تے چپ کر گیا۔ جو ہالی ایں رشتے کوں راز اچ رکھنڑاں اے تے وقت آونڑ تے ہر کہیں کوں پتہ لگ ویسے۔

بہرام خان مائی پٹھانی دے جواب کنے مطمئن نہ تھیا تے اوں کوں آکھیس

ول ہیا کوئی جن تاں لس جیٹھ گیا ۔ متاں اپنے پر نیجن دے شوق اچ جاہنجی
جیجی بالڑی دی زندگی خوار کر رکھے۔

معاملہ وگڑدا ڈیکھ تے مائی پٹھانی جلدی نال جواب ڈتہ۔

ناں ناں بہرام خان توں ایں گالھ دی تاں پوری تے پکی تسلی رکھ۔
میں اوں کنے ایں مسئلے اچ قسم گدھی ہم۔

بہرام خان کجھ سوچیندیں آکھیا تے ول ایں رشتے کوں راز اچ رکھن دا کیا مطلب
اے۔

ہوسے کوئی وجہ پر تساں کیوں پریشان تھی گیو۔ مائی پٹھانی بہرام خان کنے سوال
کیتا۔

بہرام خان ٹھنڈے دی نڑی ہک پاسے کریندیں آکھیا۔ پٹھانی! میڈی پریشانی دی وجہ
صرف مائی بھراواں دی او خدمت اے جیہڑی اوں اپنے پورے گھر دی کیتی ہائی۔
میں سہاگن کوں ایجھے گھر اچ پرناون چاہنداں جتھاں اوں کوں سکھ تے سکون
ہووے۔ کیوں جو مائی بھراواں دی روح کوں سکون ملیا رہے۔

مائی پٹھانی ہن سوچیں اچ پئے گئی اد دل اچ آکھیندی پئی ہئی۔ بہرام خان تیڈا
کھپانا اپنی جاہ تے کھرا تے سچا اے۔ واقعی بھراواں میڈی ہھوں خدمت کیتی ہائی تے
میں وی اوں کوں اوندی خدمت دا ایجھا صلہ ڈیساں جو ونج یاد رکھسے۔

مائی پٹھانی کوں سوچیں اچ غرق ڈیکھ تے بہرام خان اوں کنے پچھیا۔

پٹھانی کتھاں ونج پئیں۔

مائی پٹھانی کجھ جواب ڈیون واسطے سنہری پر خان زادی آ گئی تے گالھیں دا رخ
ہے پاسے تھی گیا۔ پر بہرام خان کوں ہالی تک سہاگن دے رشتے کوں راز اچ رکھن
تے وہم ضرور ہا۔

اوں بے ڈینہہ دیرے تے جام سمار کوں سڈ واتے پچھیس:
جام شمار ایں منزڑ ہم جو تیں بالڑی دا رشتہ کر ڈتے۔

ہݨ او ویڑا ہتھی گیا اوں کوں پہلے ای ڈر ہا جو بہرام خان کوں پتہ لگ گیا تاں ول اے راز اُگھڑ ویسے۔

بہرام خان دے چہرے دی وحشت تے روپ اتنا ہا جو کوئی تاپناں گڈھیندا ہا تے جام سمار دی ایجھی حالت ہئی۔ او ڈر کنے کمبدا کھڑا ہا پر اُوں کوں مائی پٹھانی نال کیتا ہویا اپنا وعدہ ای یاد ہا او عجیب مشکل تے پریشان تھی گیا۔ اوندے ہک پاسوں بہرام خان دا روپ دھاپ تے غضب تے غصہ ہاتے ڈوجے پاسوں بھیݨ نال کیتل وعدہ اوکھے دیر سشش وپنج اچ ضرور رہیا پر اوں بہرام خان دے گھبے گھبے چاونڑ منظور کینے پر بھیݨ نال کیتا ہویا وعدہ تیر وڑ منظور ناں کیتا۔ بہرام خان اپنڑے سوال دے جواب کوں دیر تھیندی ڈیکھ تے کاوڑ نال پچھیس۔

جام سمار میں تیئں کنے کجھ پچھیم۔

ہݨ جام سمار دا اُدر کا نکل گیا تے جواب ڈتس۔

جیا سیئں میں جواب ڈیندا ہاں، اجاں جام سمار بولݨ شروع ناں کیتا ہاتے بہرام خان دا گھاٹا یار بادل خان آگیا۔ اوں کوں ڈیکھ تے بہرام خان دی کاوڑ خوشی اچ بدل گئی تے اوں جام سمار کوں آکھیا۔

ہاں توں ونج ول کیں ہے ڈیہاڑے اے گالھ کرسوں۔

جام سمار دیاں دعائیں قبول تھی گیاں تے اوندی جان چھٹ گئی۔ او تکھے تکھے پیر چیندا دیرے اچوں باہر نکل گیا۔

بہرام خان بادل خان کوں اُٹھی تے اگی تے ونج تے بھاکل پاتے ملیا۔ ڈو ہیں سنگتی بیٹھے جڑئیے خوش بہار تھئے۔

بادل خان ڈو ڈینہ اُتھائیں رہیا۔ اصل اچ او اپنڑے بال لال خان دی شادی دا سیطے خود بہرام خان کوں شادی کنے پہلے گھنڑ آیا ہا۔

بہرام خان اُوں کوں آکھیا جو میں ڈو ڈینہ پہلے ونج ویساں پر بادل خان اُوں کوں اپنڑے نال گھن ونجݨ دی ضد تے ا۔ بہرام خان وڈا اکڑھا یا پر بادل خان اُوں کوں اپنے نال

گھن تے گیا تے اینویں جام سُکار دا اہالی پر تم رہ گیا ۔ ناتاں اوندے واسطے دی مصیبت ہئی ۔ کیوں جو او مائی بیٹھانی نال تحقیق وعدہ وی نال تروڑ سگدا ہا تے بہرام خان دی بچھ گچھ وی ڈاڈھی کرڑی ہئی ۔ پر رب دے فیصلے تے حکمت اپنی اے ۔ اوندی قدرت پوری کائنات تے قادر اے ۔ پر ہک چیز ثابت تھی گئی جو انسان دی نیت تے ارادہ ٹھیک ہووے تاں قدرت اوں تے مہربان تھی ویندی اے تے ڈگ دے سارے کنڈے خود بخود صاف تھی ویندن ۔

بہرام خان بادل خان دے بال دی شادی اچ ست اٹھ ڈینہہ رُدھا رہیا ۔ شادی دی ساری ہدھ چھوڑا وندے ہتھ اچ ہئی ۔ بادل خان اپنے بال دی شادی وڈے زور شور نال کیتی ۔ علاقے دے اکثر زمیندار جہاندرے سردار خود نواب صاحب شریک تھئے ۔

وٹہ سٹہ

گاموں تے عزتوں دی شادی کوں ڈھیر سارے ڈینہہ گزر گئے ہن تے ڈوہیں اپنی اپنی ذالیں نال خوش ہن۔ عزتو تے چنن داٹھاہ وی بہوں سارا ہا پر گاموں تے سجل دے ٹھاہ دی تاں جس دی پل ہئی۔ او ہک بے نال حد کنے زیادہ پیار کریندے ہن۔

گاموں ڈینہہ دا اپنی نوکری تے رہندا ہا تے سجل اپنے گھر دے کم کار وچ لگی رہندی ہئی۔ شام کوں جہیں ویلھے گاموں اپنے گھر ول آوے ہا تاں ڈوہیں اپنے ٹھکیڑے بھل تے ہک ڈوجھے وچ گم تھی ویندے ہن۔ تے ول رات ای انہاں دی تے تات انہاں دی۔ او دنیا کنے بے نیاز تھی تے اپنی منتی وچ ایجھے مست تھیندے ہن جو انہیں کوں ہوش ویلھے ہوش امدا ہا جہیں ویلھے بیا سجھ ابھر ونجے ہا تے گاموں دی ماء بنجا وراہیں کوں آتے اٹھیندی ہئی۔ ول گاموں بھجنے ترٹے دل نال اپنی نوکری تے ونجے ٹلیا ہا تے سجل گھر دے کم کار وچ رجھ ویندی ہئی۔ سجل اپنی نیک تے چنگی عادتیں تے اپنے سگھڑیپے تے کم کار تے سس سہورے دی اُنادالی نال سارے گھر تے راج کریندی ہئی تے گھر دے سارے بندے ہوندے منہ ڈے ڈیکھدے ہن تے سبب کے ودھ تے اوں توں گاموں دا ایجھا پیار ملیا ہا جہیں اوں کوں اپنا پیو ماء وی بھلا ڈتے ہن۔ اوخوش بہار ہئی۔

چنن تے عزتوں داٹھاہ وی ڈاڈھا ہا۔ او اپنی ذال مرسیں آلی زندگی کنے پوری طرح نے مطمئن ہن تے چنن تاں بہوں تھوڑے ڈینہیں وچ اپنی چپ غڑپ

تے شریف طبیعت، کم کار دے سگھڑ ہے تے سس سہورے دی خدمت تے انہیں دی عزت کرݨ نال گھر ڈتے ہک مقام بنا چکی ہائی تے اپݨے پے نوں نال بے پناہ محبت تے اوندی فرمانبرداری اوں کوں انہاں ہوں سکون تے عزت ڈتی۔ تے ایہ سارے دا سارا گھر خوش بہار تے اُچھک تے زندگی ہا۔

کوئی ڈکھ غم ناں ہوے تاں زندگی اچ اتنا مزہ تے سکون ہوندے جو پتہ ای نی لگدا تے ہوں سارے ڈینہہ گزر ویندن۔ بالکل ایویں چنݨ تے نوں تے گامݨ تے سیٹھ دی زندگی ایویں سمجھو جو خوشیاں تے مسرتاں دا ہک نمونہ ہائی۔ تے ہالی تک سس تے نونہیں دے روایتی جھگڑیں تے جھیڑیں دا ناں وی ناں ہا۔ بلکہ سیٹھ تے اوندی سس بختاور تے چنݨ تے اوندی سس سیانی دا اتحاد اتنا ہا جو او سس نونہیں دے بجائے ہک پے کوں ماء تے دھیریں سمجھدیاں ہن۔ تے ایویں ہر کوئی خوش تہاں ہا تے انہیں دے گھریں اچ محبتاں تے خوشیاں دا راج ہا۔

پر ہک ڈینہہ سیانی اپݨی نونہہ چنݨ دیاں جوان اکھیں ڈیکھدی ہائی۔ تے ہک بُڈھڑی جہیڑی نانی سومری دے ناں نال مشہور ہائی۔ او آ گئی۔ تے سس نونہہ دے اتحاد تے انہیں اچ پیار محبت ڈیکھ تے جل گئی۔

اوندی فطرت ہائی جو او کہیں دے اتحاد تے پیار محبت کوں ناں ڈیکھ سگدی ہائی۔ ایہ اتحاد تے پیار بھاویں سس نونہہ دا ہووے تے بھاویں ذال مرس دا تے بھاویں توڑیں بھرتے پیو دا کیوں ناں ہووے ہا۔ او اپݨی عادت کنے مجبور ہائی۔ او ہک واری جنہیں دے اتحاد کوں ڈیکھ گھنے ہا اوں کوں اتنے تائیں آرام نا ں امدا ہا جتنے تائیں انہیں دا آپس اچ جھیڑا نہ پوا ڈیوے ہا۔ او اپݨی فطرت دے عین مطابق سوچیا جو میں انہاں دا جھیڑا پوا ڈیواں ماء ایہ سوچ تے او اپݨے گھر گئی۔

ہے ڈینہہ او بختاور تے سیٹھ دے گھر دا دورہ کیتا۔ اتحادی اوں کوں سس نونہہ دا وڈا اتحاد محسوس تھیا۔ او چنݨ تے سیانی دا اتحاد ڈیکھ آئی ہے تی بدن اچ دا لگ لئی ... دن اپݨے آپ نال وعدہ کیتا بلکہ قسم چا... جو میں انہاں سس نونہیں ...

لڑانہ ڈِتّم اتھے تا میں آرام نال نال بہساں تے ول اوں روز روز انہاں ڈوں گھریں دے طوفانی دورے شروع کر ڈِتے۔

سومری جاھی پنجاہ سال دی ھک بڈھڑی ھاں۔ کافی عرصہ پہلے اوں اپنے بال دی شادی کیتی ھاں تے اوندے پتر تے نونہہ دا آپس اِچ ڈاڈھا پیار ھا۔ تے سومری دا خود وی اپنی نونہہ نال بہوں ڈاڈھا پیار ھا۔ ول ھک مکار اِنہیں اِچ نفرت تے دشمن دے انگارے بھر ڈِتے۔ تے ایہ کھلدا وسدا گھر تباہ تھی گیا۔ سومری تے پتر تے اوندی نونہہ دے درمیان ایجھا اختلاف تھیا جو اوندے پتر اپنی ذال کوں مار سٹیا تے آپ پھاسی لگ گیا۔ سومری کوں اپنے گھر دی تباہی دا ڈاڈھا ڈکھ تھیا۔ تے اوں قسم چاتی جیویں میڈے گھر کوں تباہ کیتا گئے۔ اوہی جیں وی کہیں دے گھر کوں وسن نہ ڈیساں۔ تے اہیں ڈینہیں دا اوں ایہ کسب چا چاتا ھا۔ تے ول ہولے ہولے ایہ انتقام دی بھاہ ہمیشہ واسطے اوندے اندر بل گئی ھائی۔ تے ھن نائیں او بکھدی بی ھائی۔

ھن سومری ہر روز بختاور تے سیانڑ دے گھریں دا چکر لیندی ھائی۔ شروع شروع اِچ اوں حالات دا جائزہ گِدھا۔ تے ول اپنے پروگرام دے مطابق کم شروع کر ڈِتس۔

او اِج وی پہلے اَنگے سیانڑ دے گھر پہنچی تاں او کلھی بیٹھی ھائی تے جیں اپنے کم کار اِچ رُدھی ودی ھائی۔ اوں سیانڑ کوں کلھا بیٹھا ڈیکھ تے اوندی اکھوں کوں نِکی بچی دا روونڑ پے گیا تے چینگی جھٹ روندی رہی۔

آخر سیانڑ دے پچھنڑ نال اوں آکھیا۔ ادی سیانڑ میکوں ہر کوئی مکار سمجھدے۔ تے میں نے تہاڈاں بڈھیڑے جو میں ساری وستی اِچ جھیڑے لوینڈی آں۔ پر میں کیا کراں۔ جیڈاں دا میڈا اپنا گھر برباد تھئے۔ میں کہیں دا گھر اجڑدا نی ڈیکھ سگدی۔

سیانڑ سُن تھوڑی جہی اوندے نال ہمدردی تے اوں کنے بیٹھ گئی۔ ادی سومری

کیا گال اے۔ کجھ میکوں وی ڈسا۔

سومری آپنْے آپ کوں اپنْے مقصد اچ کامیاب تھیندا ڈیکھ تے ہک ٹھڈا ساہ بھر تے آکھنْ لگی۔

اوی سیانْ کئی ڈینہہ تھی گین۔ میں بختاور دے گھر روز ونیدی آں۔ ناں میں اپنی اکھیں نال ڈیکھدی آں۔ جو بختاور سارا ڈینہہ سجل دھی کوں کم کار اچ لائی رہندی اے۔ تے آفرین اے تیڈی دھی دی۔ جو منہ اچ اصل زبان تاں ہس وی ناں۔ بس سارا ڈینہہ سُنڑی لگی رہندی اے۔ تے بختاور کوں میں جھیڑیم جو سجل نبیکی تاں کئی نی۔ جو بر ویلے کم اچ جُپائی رہندیں۔ پر بختاور دے بولنْ کنْے پہلے تیڈی دھی سجل میکوں چاتے چا نیاہ کرنْ آں دھی ہوے تاں ایجھی ہووے۔ اوں اپنی سس دے وارں تقی نے میکوں آکھیس۔

ماسی سومری میں اپنْے گھر دا کم کار اپنی خوشی نال کریندی آں۔ اے میڈا گھر اے تے ماسی بختاور میڈی سس ای نی بلکہ ماء اے اساں جانوں تے اساڈا کم جانْے توں اچ کنْے اگی تے اساڈے معاملے اچ دخل نہ ڈتا کر۔ ناں تاں اساڈے گھر ای ناں آئی کر۔

پر ڈیکھ اوں ڈکی بختاور دے کم جو اوں ہتھوں سجل کوں لکھ سو گال گنْ سنائی ہیں پر ادی سیانْ تو ڈیکھ دھی سجل دے کم جو میں جہڑا اتھوں آونْ لگی آں تاں میڈے اگوں ہتھ بدھ تے آکھیس جو تیکوں قسم اے جو ستاں اماں کوں وینج آکھیں۔ آفرین اے سجل آفرین ای۔

سومری اتھاں تائیں بس نہ کیتی تے سیانْ کوں آکھیس

ادی توں تاں چنْ کوں اپنْ سکیں دھیریں کنْے وی ودھ تے سمجھدیں تے اوں کوں کوئی ڈکھ نی ڈیندیں۔ تے ہتھوں سارا ڈینہہ اوں دے اگوں نوکریں آنگے کھمدیں نے بختاور کوں سجل دھی نال ایہ کیا حیب ہے۔ اہو دھی سجل دا حال سنْ تے اوں کوں تک تے ساہ کی چہ چلے ادا اپنْی دھی کنوں بکاہ چاہندی ساں تے دل او

اگے نے کجھ کرے ہا۔

ہیں سانگے اوہ ٹھڈا ساہ بھر تے آکھݨ لگی۔

اوہ سومری اے اپݨی اپݨی ہر کہیں دی قسمت اے۔ جیݨ کوں ڈیکھ جو سارا ڈینہہ اوں کوں اپݨے ہاں تے لئیندی آں تے سیجل سارا ڈینہہ کھمدی اے تے دل وی من مٹھی کوں لا پرائے گال ای جو جیݨ میݙی عزت ڈاڈھی کریندی اے تے اوہ اپݨے پتے غوثو دی ڈاڈھی خدمت کریندی اے۔ خیر میں آپ بختاور نال گال کریساں۔

ڈیکھݨ انج تاں سیانی کوئی اجھی گال نہ کیتی پر اوندے اندر انج بھاہ دے لمبے لگ گئے ہن۔ سومری اپݨا کم ڈیکھݨ لگی پئی۔ پر سیانی کوں اپݨی دھی دے ڈکھیں ہݨ نہ ڈتا۔

پہلے اوں جیݨ نال تھوڑا گھݨا جھیڑا لاتا۔ پر اوندے ہاں دی بھاہ ناں موئی تے اوسدھی بختاور کنے پئی۔ اوں ڈینہہ وت قدرتی طور تے بختاور کوں کوسا شو ڈھاتے اوہنا سر پدھی تے ستی پئی ہائی۔ سیجل گھر دے پیچھے چو پے انج لگی پئی ہائی۔

سیانی دے آوݨ کنے پہلے بختاور سیجل کوں ڈو ترائے پھیرے آکھیا ہا جو بݨ دھی بس کر ڈینہہ تپ گئے۔ باقی دا کم فجر رلے کریسوں۔ اللہ کریسے آج میکوں دی خیر آویسے۔ پر سیجل دے ھڈ پکے ہن۔ اوں اپݨی سس کوں جواب ڈتا جو ماسی باقی تھوڑا جیہا رہ گئے۔ اے کر گھناں تے دل بس کریساں۔ تے رہی رہے کم کرݨ آلی گال تاں ماسی میݙے ہوندیں تیکوں کم نال کرݨ ڈیساں۔ اے آکھ تے اوہ ول کم انج لگ گئی۔

بختاور سیجل دی کم کار انج سک محبت کوں جاݨدی ہائی۔ ہیں سانگے اوں اوکوں زیادہ نکڑ نہ کیتی تے چپ کر گئی۔

تتے ٹو پہرے زلزلاں ڈینہہ ونج گارے انج سیجل کو گیا ڈیکھ تے سیانی کوں سومری دیاں گالھیں سچیاں لگیاں تے اوہ چپ نہ کر سگی تے بچو کیچ تو کیچ گئے۔ بختاور اوں کوں ڈیکھ تے اپݨا بخار بھل گئی تے اٹھی تے اوں کوں ملی تے دل

نال اَو بھگت گینس۔ پر سیائی تاں وڈی کا وڑا نچ کھڑی ھائی۔ اوندی آؤ بھگت کوں نال بٹھا تے وڈی کاوڑ نال آکھیُس۔

مائی بختاور پہلے ناں اے میکوں ڈس جو ہیں تے تیڈے کہڑے پلے ھن جو توں او پلے پئی لہیندیں۔

بختاور سیائی دی گال تاں ناں سمجھ سگی پر اوندی کاوڑ کوں سمجھ گی تے اوں کوں ٹھڈے سینے نال کھل تے آکھیُس۔

ادی سیائی۔ اے کہے پلے نے ویر پئی ڈسیندیں۔ میکوں تاں تیڈیں گالھیں دی کوئی سمجھ نی پئی پمدی۔

سیائی بھوکی تو کی ناں پہلے ای کھڑی ھائی اے گال سن تے اوں کوں ہیر دی کُتری آنگوں ویڑھ گی، تے اوں کوں آکھن لگی۔

بختاور مائی! ڈھیر چالاک ناں تھی۔ میڈی معصوم تے بخشیں آلی دھی تے ظلم وسا تے ہن میمی پئی تھیندیں۔ میکوں سارا پتہ لگ گے۔ جو توں میڈی بالڑی کوں نیکا سمجھ تے سارا ڈینہہ کم انچ جو پاتی رہندیں۔ تے آپ سر بدھ تے کھٹڑے ملی بیٹھی تے دل من منیج ای اصل کونی۔ تے الٹا اوں کوں گالھیں سخن ڈیندی ایں۔ توں کنھوں دی نواب دی دھی ایں۔ ڈیکھیم ہن تیکوں۔

بختاور سیائی دیاں اے نکھیاں تے کوڑیاں گالھیں سن تے حیران پریشان تھی گی تے اوں کوں آکھن لگی۔

ادی سیائی کجھ ہوش کر۔ تیکوں ایویں لگا بھیجے۔ میں سجل جیجی نونہہ تے ظلم کریساں اے تیکوں کہیں آکھیے۔ کجھ سوچیندا سمجھیندا اوی ہے تے دل کوئی گال کریندی اے۔ میں نال جھیڑا لاوان کنے پہلے اپنی دھی کنے تاں پچھ۔

لتھے ناں ہی سجل نڑہ سن نے اپناں دے کول آگی۔ ماء کوں کاوڑ اچ ڈیکھ تے حیران تھی گی تے اوں کنے پچھیس۔

خیر تے ہے اماں۔

مائی سباں اپݨی دھی ڈے اشارہ کرتے بختاور کوں آکھیا۔ ہݨ ایہ ڈیکھ کیا حالت تھی گئی اے میڈی نانی دھی دی۔ تے توں آکھیندیں جو میکوں بھولیکا لگدے ہݨ ڈسّ۔ جواب ڈے۔

سہیل کوں ہݨ سمجھ آگئی جو گال کیا ہے۔ تے اوں اپݨی ماء کوں آکھیا۔ اماں کجھ سوچیندا سمجھیندا دی ہے۔ ایویں ہوا انج ڈانگاں نی مریندیاں۔ میں تے خوشی نال اپݨے گھر دا کم پئی کریندی آں۔ اماں بختاور نال میکوں ڈاڈھا رد کیتے جو دھی ہݨ ڈوپہر تھی گئین توں بس کر۔ پر میں منڈ چا کیتی ام جو آج کم مکا تے رہساں۔ اماں توں خواہ مخواہ جھیڑا ناں لا۔ جے میکوں اتھاں کوئی ڈکھ ہوندے ہا تاں تیکوں ڈساں ہا۔

ہݨ سیانی بختاور کوں چھوڑ تے اپݨی دھی دے گل پے گئی تے اوں کوں آکھݨ لگی۔ جے توں میکوں ڈسیں ہا تاں تیڈی ایہ حالت کیوں تھیوے ہا۔ تیڈی ایہ نسی عادت تاں تیکوں ایں مقام تے پچاتے۔

اپݨی سس دی دٹ دلاوݨ کنے پہلے اپݨی شکل شیشے اچ تاں ڈیکھ۔ ماء دیاں گالھیں سݨ تے سہیل دی پریشانی ودھ گئی او اپݨی ماء دی طبیعت کوں جاݨدی ہائی۔ اوں بہوں زیادہ کجھ نہ آکھیا تے ٹھڈے سینے نال ایہ گال کیتس۔ جو اماں تیکوں بھولیکا تھیے۔ میکوں اتھاں کوئی ڈکھ کوئی۔ کہیں میڈے گھر کوں ساڑݨ واسطے جونی لاتی اے۔ توں بغل نال تے۔ میڈے حسد سے وسدے گھر کوں ناں روڑل۔ میں تیکوں سچ آکھیندی آں جو ماسی بختاور میکوں اپݨی سکی دھی کنے وی ودھ تے سمجھدی اے تے میکوں اتھاں کوئی ڈکھ کوئی۔

سیانی دھی دا جواب سݨ تے پکو ڈیکھ گئی تے اوں کوں آکھیس توں زیادہ سسی دی دٹ نہ ولا۔ میں ہݨ آپ سبھو کجھ ڈیکھ گدھم۔ تے ہݨ ڈیکھساں بختاور دی جݨیں کیویں گھر تے راج کریندی اے۔

جݨیں دا ناں سݨ تے سہیل ماء دے اگوں ہتھ بدھ تے آکھیس اماں توں اللہ دی

ہئی ماسی بخناور چاچا نازو تے گاموں سیجھے تاں میڈے منہ ڈو ڈیکھدن۔ جے توں لوکیں دے آکھیے لگ تے ادی چنن کوں کوئی ڈکھ ڈتوای تاں ناں توں میڈی ماء تے ناں میں تیڈی دھی۔

پر سیانڑ اپنی دھی دی کوئی گال ناں منی تے آپ مرود دا جھیڑا لیندی ولی گئی۔ او گھر پئی تاں چنن اپنے گھر دا کم کار لبا تے بیٹھی ہائی۔ اوں کوں بیٹھا ڈیکھ تے سیانڑ اوندے نال جھیڑا لا پئی۔

چنن جھیڑا اوں کوں ایہے جواب ڈتا جو ماسی میں ناں سارا کم کار لبا گدم تے ہن واندی تھی تے بیٹھی آں۔

اوندے ایہے آکھن دی دیر ہائی تے او اوں کوں لوٹ آنگے ویڑھ گئی تے ول اوندے منہ اجوں جہڑا کجھ نکتا اکھیندی گئی۔ چنن اوں کوں کوئی جواب ناں ڈتا۔ تے اوں جھیڑے کوں ٹالن دے سانگے اندر کوٹھے اچ آن بیٹھی۔

شام کوں غوثو کم کار کنوں تھکا ترٹا آیا۔ تے سیانڑ اوں کوں رو تے دھاں ڈتی جو تیڈی زال اج میکوں گالھیں مندے ڈتے نس۔ تے میں جو اوں کوں ذرا جہی ولدی ڈتی ہم۔ تاں ناں اوں میڈی پڑیں جھوڑی۔ میکوں دھکے دی ڈتے نس تے میڈے جنڈے دی پٹے نس تے ہن تیڈی سرخروں تھیون واسطے تھوں اندر وندی دی بیٹھی اے۔

غوثو کوں ماء دی گالھیں تے اعتبار ناں آیا تے ول ای اوں چنن کوں ماء دے روبرو سدڈ تے پچھیا۔

چنن نامیں اماں نال جھیڑا کیوں لاتے۔ تیکوں شرم نی آئی۔

چنن اپنے پے غوثو دی گال سن تے اوں کوں جواب ڈیون دے بجائے۔ اوں رون تے زور لاتا۔ تے سیانڑ کوں موقع مل گیا تے اوں غوثو کوں آکھیا۔ جو ڈٹھی ناں ہن تاں اعتبار آگیا۔ پھڈ یکھ ایہہ ہن کیتی نانڈ تھی کھڑی اے۔ نوکر کہیں جاہ دی نہ ہو تے تاں۔

غوثو چنن دی حالت ڈیکھ تے اندازہ لا گدا ہا جو ایہے بے قصور اے پر اوں ماء کوں راضی کرن واسطے چنن کوں تھوڑے گھنے ڈڑکے ڈتو نیں۔ پھ اوندی ماء دا ہاں ناں ٹھریا۔ کیے

اوں کوں ذال دا مرید ہووݨ دے طعنے ڈیندی باہر نکل ڳئی۔

ماء دے ونجݨ دے بعد خوشو جینݨ کنے ول ڳیا تاں اوں صحیح صحیح ڳال ڈسائی۔

خوشو کوں ماء دے ایں اجابت درتاؤ تے حیران تھئی۔ تے اوں جینݨ کوں تسلی ڈیندیں آکھیا توں مونجھی نہ تھی۔ اماں پڑھیے اِچ اے تے ہݨ ایندیاں ڳالھیں ہاں تے نال رکھیاں کر۔ تے ڈوجھا جیویں ویلے ویلے دی نبیڑے نال ٹھیک ہاں تاں تیکوں کہیں بے نال کیا۔

خیر خوشو دیاں ٹھڈیاں مٹھیاں ڳالھیں جینݨ کوں حوصلہ ڈتا تے اوں ساریاں ڳالھیں وسار ڈتیاں۔

تھوڑی دیر دے بعد مائی سبھائی اپݨے پتر خوشو کوں گھن آئی۔ جیڑھا جوار دی بھاء سکلݨ ڳیا ہا۔ او اجݨ تک سڑی پئی ہئی تے ٹھلا ہویا منہ کیتی ودی ہئی۔

رات کوں خوشو دے آکھݨ نال جینݨ اپݨی سس کنے معافی وی منگی۔ پر او نندی کاوڑ گھٹ نہ تھئی۔ جیہڑوں اوں کوں جینݨ نال خدا واسطے دا ویر تھی ڳیا۔ ول روز روز دے جھگڑے جھیڑے انہاں دا وطیرہ بݨ ڳیا تے ایہ ہمیشہ دا وسدا گھر اجڑݨ پے ڳیا۔

شروع شروع اِچ تاں خوشو ایں جھیڑے جھگڑے کوں سس نونہیں دا روایتی بیہ سمجھیا۔ پر سبھائی دی روز روز دی بڑبڑ نال خوشو دے دل اِچ وی فرق آوݨ شروع تھی ڳیا۔ تے آخر جینݨ دا مقام خوشو دی نظریں اِچ منڈھ پے ڳیا۔ تے ول نوبت مار کٹائی تے آ ڳئی۔ تے آخر دی باقی خوشو جینݨ کوں کُٹ تے گھر کنوں باہر کڈھ چھوڑیا۔ پر جینݨ حک ایجھے دیس دی ہئی سمجھی نائی جو اتنی مار کٹ تے جھیڑے جھگڑے دے باوجود ای اوں اپݨے گھر کوں نہ چھوڑیا۔

تھوڑی دیر گھر دے باہروں روندی تے ول گھر ول آئی۔ پر خوشو روز روز دی چیخ چیخ کنوں تنگ آ ڳیا ہا۔ نے اوں ول جینݨ کوں دھکے ڈیندا گھر کنوں باہر کڈھ آیا۔ پر ایں وفاداری جینݨ ول وی ایں گھر کنے وینجݨ منظور نہ کیتا تے ول گھر آ ڳئی۔ خوشو وت اوں کوں گھر کنوں کڈھݨ واسطے اٹھیا پر چھیڑ کو اوندے اڳوں ول آیا تے خوشو کوں ہتھ لمن کیتس تے جینݨ کوں سر تے چا رکھ تے گھر آن پہنچایس۔ خوشو چھوڑا آکھیاس تے چپ تاں کر بیہ

پر اوں چنن دے نال آلا بول بند کر ڈتس ۔ اوہیں تے دل وی خوش تھائی جو ہیں اپنے گھر وچ تاں ہاں ۔

پر سائیں سومری کوں ایں وی نال بھائی تے اوں اپنا ہیسہ اوئیں رکھیا جیویں پہلے نے وی زیادہ بھاہ لا ڈتس ۔

اور روز غوثو کوں کوڑیاں سچیاں گالھیں گھڑ تے سنڑیندی ھائی تے چنن کوں مار کھوا ڈیندی ھائی ۔ چنن ایہ سبھ کجھ چپ چاپ سہندی رہی ۔ آخر ایہے گالھیں تے مار کٹ دیاں خبراں بجھ دے رستے گاموں تک پہنچیاں ۔

پہلے تاں انہیں ڈاڈھا صبر کیتا ۔ پر سومری تے غوثو حد مکا ڈتی ۔ تاں ول انہیں کوں وی کاوڑ آ گئی ۔ تے انہاں دے گھر دی اوکھ تھیون لگ گیا ۔ جیڑا کجھ سومری چنن نال کریندی پئی ھائی ۔

جیہیں ویلھے غوثو چنن کوں مار ڈیندا ھا ہوں ویلھے گاموں وی کاسبل کوں پھیٹر ڈیندا ھا تے ایویں ایہ سلسلہ ڈیڑھ ڈیہنہ تک رہیا ۔ تے ول سبل تے چنن اپنے اپنے پیو ماء دے گھر آ بیٹھیاں تے انہیں کوں اپنے پیکیں اتھ کافی مدت گزر گئی ۔ ان صنفیں دے جھیڑے جھگڑے تے رسس رنج نال غوثو تے گاموں وی ہک بے دے دشمن بݨ گئے ۔

انہیں دا آلا بول تاں پہلے ای بند ھا پر ہݨ او ہک بے کوں کنڈ تے سمبر پئے ودے ہن ۔ ہک ڈوجے تے جان ڈیوݨ آلے ہݨ ہک بے دے دشمن بݨ گئے نے اپے وسدے رسدے گھر اجڑ گئے ۔

انہاں دی پھوڑ بھاڑ اتھائیں تک بس ناں تھی ۔ جیہوں ہک بے کو بیا ذلیل تے خوار کرݨ اتھ ددھو ودے ھن ۔ انہیں دی نفرت تے دشمنی دا ایہ حال جو او ہک بے دے بھولا وݨ تے گب اتھ بہیر بھنیندے ودے ھن ۔

ہر ستیت اللہ سائیں دے طرفوں چپکائی جو ھالی تک ایجھی کوئی گال تاں تھی ۔ آخر انہیں گالھیں دی خبر بہرام خان کوں دی پئی ۔ اوں ڈوہیں کوں سڈوایا ۔ ڈوہیں دا گالھیں سݨ پلکھی تاں اوں ایں نتیجے تے پہنچا جو انہیں اتھ جیڑا گھتا وݨ آلا کوئی نہ بھاوی اے ۔

اوں اصل چور پکڑݨ دے واسطے مالی بھنڈار تے مالی سیاݨی کوں وی سدوایا تاں اے حقیقت کھلی جو اصل بھاہ سومری لائی ہے۔ ایندے بعد بہرام خاں سومری کوں بڈھا گدھا تے اوں کوں گھنبس ناں کھوایس۔

بہرام خاں اوں کوں آکھیندا ہیا ہا پتر معزز نوں ودی شیطان ہیں۔ کوہ تاں ایجھی منگدیں جو سبھکوں ایں ہبرو ڈاوڈیاں۔ ہر تیڈے سے چھٹے والیں تے بدھیبے دا لوک اہدے۔ ہݨ تیڈی اے سزا جو توں انہاں ساریں لوکیں دے سامݨے نک نال لکیراں کڈھ تے توبہ کر جو ول ایجھا کم کڈاہیں ناں کریساں۔

اوڈھیر ساریں لوکیں کوں ڈیکھ تے شرم کنے ہڈ گئی پر بہرام خان دا حکم ہا۔ اوں کوں نک نال لکیراں وی کڈھݨیاں پیاں تے توبہ وی کرݨی پئی۔

سومری دا حشر کرݨ دے بعد بہرام خاں بھنڈار تے سیاݨی کوں سمجھایا جو لوک بناوٹی چاول کھمدن تساں سیاݨے تھیوو تے کجھ سوچ سمجھو۔ آخر بہرام خان دے سمجھاوݨ نال انہیں کوں سمجھ آ گئی تے ول بہرام خاں انہیں دی صلح کرا ڈتی

چنݨ تے سیجل اپݨے اپݨے گھراں گئیاں۔ تے الوں سے نفرت دی ہا ختم گئی۔ تے انہیں دے گھریں اچ ول خوشیاں نے مسرتاں دا راج تھیوݨ پے گیا ہے سومری ہمیشہ واسطے چھکی تے نامراد تھی گئی۔ ہݨ اوں کوں کوئی وی اپݨے گھراں اوݨ ڈیندا ہا۔ تے ہر کوئی اوندی بنت تے عادت کوں سمجھ گیا ہا۔ ڈیڈے رنجھے پر چھپے تاں ساریاں گالھیں ظاہر تھی آیاں تے اصل حقیقت کھل گئی۔ تے ڈو جگے برباد تھیوݨ کنے بچ گئے۔

بہرام خان دا اگلے جہان ڈوں سفر

سانول خان اپنی ماء مائی پٹھانی دے آکھݨ دے مطابق مطمئن تھی گیا ہا پر اوکوں بس وقت گاموں مائی پٹھانی دا اے سنیا آن ڈیتہ جو تیڈا کم تھی گئے ۔ باقی چھیڑا بہرام خان کوں راضی کرݨا اے تے انشاءاللہ او وی تھی ویسے ۔ او بالکل مطمئن تھی گیا ہا اوکوں ہݨ لے نال دل جاہی تھی گئی جو سپاہ گھݨ دا رشتہ ہی جاہ تے نی تھیندا ۔ تے اماں دے آکھݨ دے مطابق او ابے سائیں کوں ہک ڈینہہ راضی کر گھنسے ۔ تے ڈوجا اوکوں اپنی محبت تے یقین ہا ۔ ہݨ او ڈھیر سارا وقت اپݨے امتحاناں دی تیاری تے لیندا ہا ۔ اوندے امتحان ای سر تے ہن ۔ او امتحاناں دی تیاری اچ اتنا رُدھل ہا جو اپݨے گھاٹے یار لعل خان دی شادی تے وی نال ونج سگیا ۔ حالانکہ لعل خان خود اوکوں آتے خاص طور تے آکھ گیا ہا ۔ پر او امتحاناں تے تعلیم دی اہمیت دے اگوں مجبور ہا تے او نال ونج سگیا ۔

اوکوں شادی اچ شریک نال تھیوݨ دا افسوس ضرور ہا پر اوں کنے دی زیادہ اوکوں امتحاناں دی فکر ہائی ۔

سانول خان ہک ذہین تے لائق بال ہا ۔ اوں پورے شوق تے پوری نیت نال تیاری کیتی تے ہݨ اوندی تیاری مکمل ہائی ۔ آخر امتحان شروع تھی گئے ۔ اوندے پرچے بہوں چنگے تھیندے پئے ہن او اپݨے پرچیں کنے پوری طرح تے مطمئن تے خوش ہا ۔ اج وی او کمرہ امتحان اچ اپݨی چھیکڑی پرچے اچ سارے خطابیں کنے زیادہ خوش ہا ۔ کیوں جو اوکوں سارا پرچہ آندا ہا ۔ اوں دیر نال کیتی تے پرچہ کر گھدسی ۔

ولا ول پڑھݨ دے بعد چیک ویلھے اوکوں اطمینان تھی گیا جو ہݨ کوئی کمی نی رہ گئی ۔

اوں پرچہ ڈیوے تے کمرہ امتحان اچوں باہر نکل آیا تاں اوکوں دروازے تے وزاجو رباہیا روندا ہویا ملیا۔ اوکوں روندا ڈیکھ تے اوں کنے جلدی جلدی پوچھیں۔

خیر اے یاسین کیوں روندا کھڑیں۔ یاسین دی دھاڑ ای نکل گئی تے اوں آکھیا سائیں!
بہرام خان موکلا گئے۔ سانول واسطے ایہ خبر قیامت ہائی اوندے ہوش موکلا گئے۔ اوندی اکھیں دے اگوں اندھارہ تھی گیا۔ اوندے پیر کھمبھݨ پا تے گئے اوتھا ہو ڈرا تھا ہوندا ڈھݨ لگا۔ ہیں کنے ہلے جواوزیں نے اوندا بانہہ تے اوکوں ناصر پکڑ گدھا۔ تے اوکوں حوصلہ ڈیوݨ آکھیا۔

سانول توں دکھ پہاڑ دے حوصلے آلہ ہاویں۔ حوصلہ کر اے وقت ہر کہیں تے امدے سانول ناصر کوں گل لاتے روݨ پا تے گیا۔ کجھ دیر پہلے ناصر جیڑھا حوصلہ کرݨ دی تلقین آلہ ہا ہݨ خود ڈھڈ کارے کرتے روݨ پا تے گیا۔

اتنی دیر اچ سانول خان دے ہے سنگتی دی ہر جہ ڈیوے تے آگئے۔ سارے ایں ڈکھ اچ اوندے نال ہن۔ سارین کنے آخر اچ امین خان آیا اوکوں پتہ لگا تاں اودی لوں لوں پچھے گیا۔

سانول دے سارے دوست مخلص تے سچے یار ہن سارے ایں غم اچ ہوں انگو پر ملال ہن تے سارے ہنجوں دہیندے کھڑے ہن۔ ڈیکھیدیں ڈیکھیدیں تھوڑی دیر پہلے خوطابیں دے ٹہکڑیں نال گونجݨ آلہ کمرہ امتحان ماتم کدہ بݨ گیا۔ سارے دوست ایہ خبر سݨ تے بے ہوش ہن۔ اتنا ہوش کہیں کوں نہ ہا جو ڈرائیور کنے پوری تفصیل پوچھے۔ خود یاسین دی اپنے ہوش اچ ناں ہا۔ آخر امین کجھ حوصلہ کرتے اوں کنے تفصیل پوچھی۔

ڈرائیور کوں اپنے مالک دی موت دا اتنا صدمہ ہا جو او جیڑھا روندیں روندیں اتنا آکھ سگیا بہرام خان ہسپتال اچ اے۔ ہسپتال دے ناں سݨن دی دیر ہائی سارے اوڈا بھج پے۔

امین خان سانول کوں پکڑ تے جیپ اچ بہلایا تے نال اوندے ناصر تے یاسین بہہ گئے۔ امین خان جیپ چلاتے ہسپتال گھن آیا۔ ہسپتال اچ ہر پاسے کہرام مچیا پیا ہا۔ ہر پاسے

دھاڑ دہ ہاتے دہ دے کو کاٹ گھن۔ سوھاں ان سوھاں ہر کوئی پٹکہ لاتی پیا ھا۔ پیا تاں پیا ڈاکٹر دی اکھیں تے رومال ڈبے تے روندے کھڑے ھن۔ اوویں لگدا ھا جنویں ہسپتال انج وڈا ماتم تھی گئے۔ مریضاں دی تیمارداری واسطے موجود سبھے جوان مینداں بہرام خان دے اتوں کینے ھن۔

امین خان نوکیں کوحک ہا سے کرینداکرنیدا ساڈل کوں پیو دی میت دے اتوں بچ کڈوالیس۔ ساڈل جیہڑا پیو دی موت دی خبر سن تے نیم بے ہوش ھا۔ پیو دا منہ ڈیکھ تے ایہڑ برچ تے ونج ڈھٹھا تے بے ہوش تھی گیا۔

آخر ڈاکٹر فاروق دی بہوں کوشش نال اوہوش انج آگیا۔ ہن ڈاکٹر فاروق دے سمجھاون تے اوندیں دلا بس نال اوکافی حوصلے انج آگیا۔ ہن اوایں صدمے دا مقابلہ کرن واسطے تیار ھا۔ اوں ڈاکٹر فاروق کنے اپنے پیو دی موت دے اسباب پچھیے۔

ڈاکٹر فاروق اونکوں ڈسایا جو بہرام خان کوں دل دا دورہ پے تے اودی اتنا شدید ھا جو ہسپتال پجن کنے پہلے شائیت دھک انج فوت تھی گئے ھن۔ اوندے بعد پیو دی میت تے آیا۔ ہن اوحوصلے انج ھا پر اکھیں اچوں ہنجوں دا سیلاب شروع تھی گیا تے دل دو چنگی جھٹ پیو دی میت نال جمبڑ تے روندا کھا۔

اتنے تائیں امین خان۔ ناصر تے باقی دوستاں میت کو گھر گھن ونجن دے سبھے انتظام کرگدھے تے ول بہرام خان دی میت ہسپتال دی سرکاری جیپ نے روانی تھئی بتے نال اوندے ترائے چار پیاں جیپاں دی ھن جیڑی انج بہرام خان تے ساول خان دے سنگتی دوست ھن۔ جیہڑے جنازے انج شریک تھیون واسطے میت دے نال جلدے پے ھن۔

اے جیپاں دا قافلہ روانہ تھیا تاں اوویں لگدا ھا جنویں کیں نواب دی جنج وینیدی پئی ہووے۔ پر اے بہرام خان دی میت ھائی تے اے اوندی چنگائی تے اچھائی ھائی جو لوک شہر اچوں جنازے انج شریک تھیون جلدے پے ھن۔

جیپاں دا اے قافلہ جیڑی وی وستی بناں نال ونجنی انج جپ تے خاموشی ھائی

جو اوہیں لگدا ہا جیویں وستی اندر وہ پھیری ڈیسے گئے۔ ہر جیندے ویلھے وستی اندر بہرام خان دی موت دی خبر پئی تاں لوکیں چپ تے خاموشی دھار گھدی تے ہر ہاتے وِدوں دے کوکاٹ اندر بدل گئی تے ہر پاسے کہرام مچ گیا۔ ہن رووݨ تے کوکاٹ دا اینجھا ہا جیویں اسرافیل صور پھوک ڈتا ہووے تے قیامت آگئی ہووے۔ ہر پاسے ہکو جاہ پئی تے رووݨ دے ڈھنگا رسے ہن۔

وستی دا ہر ہک بندہ بہرام خان دی موت دے غم اندر ہلکان ہا۔ بہرام خان دے مرݨ دی خبر منٹیں سکینٹیں اندر جیندے کیندے ہتھ پڄ گئی۔ پرے پرے آلیں دوستیں ڈیسے منشی لوٹے بندے بھجا ڈتے ہن ہر پاسوں آدمیں دا سیلاب آگیا۔ ڈیکھدیں ڈیکھدیں ڈیرہ بھر تھی گیا پر لوک ابھیں آلدے پے ہن۔

ڈھیر سارے لوکیں دی صلاح ہائی جو ہنیش بہرام خان کوں قبر اندر جاہ ڈیونی وینجے پر ساول دی منشا ہائی جو سویرے کفن دفن دی رسم ادا کیتی وینجے جو ہک نال ایں سائیں دے سارے سنگتی دی جنازے اندر پڄ ونجن تے ڈوجھا اساں آپݨے ابے دا رنج روحتے منہ ڈیکھ گھنوں کیوں جو ول ایہ نصیب نال تھیسے۔

آخر ہر کہیں کوں ساول خان دی منشا پسند آئی تے جنازہ فجر سویرے پڑھݨ دی صلاح پکی تھی گئی۔ ول ساول آپݨے پیو دی میت کوں گھر چا گیا تاں حویلی اندر کہرام مچ گیا۔ ایجھا بکھ پیا جو حویلی ماتم کدہ بݨ گئی۔ مائی پٹھاݨ تے خان زادی کوں ہوش نا رہیا۔ تے وستی دیاں ساریاں ذنانیاں دی آپݨے سر تے ہتھ رکھ کرتے روندیاں پیاں ہن۔ حویلی اندر ہکو جا رواٹ تے کوکاٹ ہا کوئی بہرام خان دی سخاوت دے ویݨ پئی کریندی ہائی۔ تے کوئی اوندے عدل تے انصاف دا حوالہ ڈے تے روندی پئی ہائی تے کوئی اوندی بہادری، جرأت تے شفقت کوں یاد کرتے پئی روندی ہائی۔ تے بہرام خان ہا وی اللہ دا ایجھا بندہ جیں اندر ہر خوبی ہائی اللہ تعالیٰ دنیا دیاں ساریاں خوبیاں تے چنگائیاں اوندے وچ جمع کر ڈتیاں ہن۔

او غریباں دا ہمدرد تے یتیماں دا سرپرست ہا۔ او ظالم واسطے قہر تے غضب دا طوفان ہا تے مظلوم واسطے ہمدردی، پیار تے خلوص دی ٹھڈی چھاں ہا۔ ڈیرا ہووے یا حویلی ہووے او جتھاں وی ہا سے نہایت معزز ہائی۔ تے ہر کوئی بہرام خان دی اچانک موت تے ہنجوں ہنجواں پیا ڈیندا

ہر کوئی اوندے غم اچ نڈھال ہا غریب امیر سبھا ئے۔ رشتہ دار ہر کہیں کوں ڈکھ جا لم تے ڈکھ ہا۔ سبھے ایں صدمے دا شکار ہن۔ اے ڈکھ درد تے غم دی فضا رات دے کیئں ویلھے تک قائم رہی۔ آخر بزرگیں تے سیانے لوکیں دی کوشش نال بظاہر ایں روات نے کو کاٹ اچ کمی آ گئی پر دل اچ ہر کہیں تے قیامت ڈھسدی پئی ہائی۔

موت دا غم انجام اے جو جتنا وی زیادہ تے شدید کیوں ناں ہووے خود بخود صبر آونیدے۔ شاید ایہا وجہ ہائی جو رو رو تے ہر کوئی تھم پیا۔ پر سازل، بورل خان مائی بھاگاں تے خان زادی ساری رات بہرام خان دے کمرے دے نال ہیٹھے نے اہیں دے نال بادل خان، شکرو خان تے لشکر خان دیاں گھر آلیاں وی بیٹھیاں رہیاں۔ اے بہرام خان دیاں گالھیں کر کرتے ساری رات روندے رہیے۔

آخر سویر تھی گئی۔ رات بہرام خان دے ڈھیر سارے دوست پہنچ چکیے ہن تے اپنے یار دی آخری جھلک ڈیکھن واسطے بے چین ہن۔ آخر انہیں دے پر زور اصرار نال سازل خان پیو دی میت باہر چا آیا تے اوندیں نرالی جگہ تے گھاٹے یار ہیں اوکوں دعاواں یاواں تے اوندی میت سنگھاری پوںکھاری۔ ایندے بعد ہر کہیں جھاڑے دے کپڑے میت تے ٹیڑھے تے۔ اے اتنے کپڑے تھی گئے جو ترائے دفعہ میت توں اوں دے کپڑیں لہانے تے رکھیے۔

جھاڑے دے کپڑیں دا اتنا بڑو ڈھک گیا جو کئی دو کاناں بھر بج سگدیاں ہن۔ کافی دیر تک میت ایتھائیں رکھی رہ گئی۔ آخر سازل خان اپنے پیو کوں حویلی اچ آخری جھلک ڈیکھاون کیتے چا گیا۔ ہن حویلی دا ودا اداس تے غمگین منظر ہا ہر کہیں کوں پتہ ہا جو اے بہرام خان دا گھر اچ آخری بسیرا اے۔ ایندے بعد اوں اتھاں ڈہنا ایں جتھوں اج تک کوئی واپس نی آیا۔

ایں خیال مائی بھاگاں، خان زادی، سازل تے بورل کوں ڈلا ڈلا بہرام خان دا منہ ڈیکھن تے مجبور کر ڈیتے ہا۔ شاید بہرام خان کوں عزرائیل کوئی چنگی خبر ڈیتی ہائی جو اوندا چہرہ اتنا پر رونق ہا۔ اوندا کھلدا چہرہ ڈیکھ تے ایں محسوس تھیندا ہا جو ہیں اوں

ہندرا اتھ کوئی خوبصورت تے سوہنا خواب ڈیکھ تے کھڑا ہیا ہووے۔

اوندے منہ تے سکون تے بے تحاشا اطمینان ہا۔ موت نال بڑھی تے اَبل لے پر ایجھی چہرے تے رونق تے بہار کہیں کہیں دی قسمت اچ ہوندی اے۔ بہرام خان کوں جنہیں ڈٹھا وی اوہا وی حیران ہو گیا ہا۔ بیں ساکھے اوکوں زیادہ نال رُکھ سگدے ہن۔

آخر ساول خان میت کوں کو کاٹ تے ہاکاں دی دل سوز چیخیں اچ جوانی اہر گھن آیا۔ جنازہ پڑھن واسطے لوک تیار ہن۔ جنازے اچ شریک تھیون واسطے اتنے لوک کٹھے ہن جو اتنا وڈا جنازہ اتھ کڈھ کیتا ہی نال لگیا ہا۔ بیں واسطے جنازے دا پروگرام قبرستان دے نال اون ہی تے ہا جتھاں لکھاں لوک جا سگدے ہن۔

جنازہ بہرام خان دے مرشد پاک سائیں قبلہ خواجہ غوث الحق صاحب پڑھایا تے جنازے دے بعد جیڑی خواجہ صاحب دعا منگی او بہرام خان دی اپنی قسمت ہائی ڈکا ویکھیے روندے مرشد پاک دی ڈاڑھی مبارک ہنجواں نال بھج گی تے جنازے اچ شریک تمام لوکیں انہے خلوص تے دل نال دعا منگی جو کہیں کوں پتہ نال لگا تے پورے بندرہ منٹ او اللہ تعالیٰ دی بارگاہ اچ بہرام خان دی بخشش دی دعا کریندے رہیسے۔

آخر مرشد پاک دی کھل نکتی تے دعا ختم تھائی۔ ایں کھل دا مقصد مقل تے اکھیں آلیں لوکیں سمجھیا۔ جو بہرام خان دی روح کوں بخشش دی خوشخبری مل چکی ہائی۔ ایندے بعد کلمے پاک دے بابرکت ورد نال میت چاتی گی۔ دفن واسطے قبرستان پو جا گئی۔ قبر تیار ہائی بادل خان۔ شکر خان تے شکرو خان کوں اپنے یار نال انی محبت ہائی جو میت کوں قبر اچ لہاون دا شرف وی انہیں کوں حاصل تھیا۔ ایں دوران لیہور خان تے ساول خان ڈوہیں پیو دی قبر دے اتوں روندے بیٹھے رہیسے۔

انہیں کوں پتہ ہا جو اتھ دے بعد بہرام خان دی صورت نال ڈیکھ سگسوں۔ ایں واسطے انہیں جیویں دا منہ رنج رنج تے ڈیکھا تے بہرام خان دے یار دی میت کوں جھاتی پا پا تے ڈیکھیندے رہیسے۔ آخر انسان مٹی نال بنڑیے تے مٹی اچ مٹی تھی بخشا اے بہرام خان دی روح کوں ثواب پہنچاون واسطے سارے ووہ ان قل شریف پڑھ ... دے

قبر تے شکر بند سے رہیئے۔

اینڈے بعد دعا منگ تے اذان ڈتی گئی تے ول اے سبھے لوک بہرام خان دے کاندھی بن تے ڈیرے تے آگیے۔ کجھ لوک جیڑھے ڈیرے تے آ تے گیے واسطے مونجھ نال اُنہیں کاندھیں دے اگوں خیر دا پانی ڈیتا۔ کاندھی بہہ گئے۔ ساریں یاراں دفعہ قل شریف پڑھ تے بہرام خان دی بخشش دی دعا منگی نے اوندے ورثا واسطے صبر تے اے نقصان سہن دی دعا منگوائی۔ ول ساریں لوکیں سانول خان نال بہرام خان دی موت دا افسوس کیتا۔

اینڈے بعد منشی لدو نے اُٹھی تے آکھیا۔ میڈے غمگین تے بدنصیب بھیراؤ۔ اے اساں ساریں دی بدنصیبی اے جو بہرام خان اسیکوں چھوڑ گیے۔ اساں سارے ایں صدمے دا اپنے آپنے طور طریقے نال اظہار کر چکیوں تے اساں سارے سردار بہرام خان دے لائق تے فائق پال نال اوندے بھتیرے جمور ل خان نال اساں دی افسوس کریندوں۔ اساں انہیں دے غم انج شریک اوں۔ اسیکوں پتہ اے جو اے عظیم تے ناقابل تلافی نقصان اے پر اساں قانون قدرت دے اگوں بے وس تے مجبور اوں تے اوندی رضا دے اگوں راضی اوں۔ میکوں اے علم اے جو تہاڈے دل ایں غم انج جور جور ان پر اپنے پیو ڈاڈے دی رسمیں کوں قائم رکھن واسطے میں تساں ساریں کوں گزارش کریندا ہاں جو بہرام خان دے سبھے کاندھی کاندھا نا کھاون۔ تہاکوں غم وی شدت کنے بلکہ کوئی پیر بہرام خان دی روح کو ثواب بخشن واسطے اکھ بچہ کر گھنو۔

اینڈے بعد ہر کیں کاندھارڑے دے ہک ہک ڈو ڈو گراہ جاتے۔ شکر خان ہوریں سانول تے جمور ل کوں وی ہک ڈو گراہ کھاوے۔ ول ہر کیں کوں تریجے ڈینہہ قل خوانی دا آکھیا گیا۔

انج بہرام خان کوں موئیں تریجھا ڈینہہ ہا تے اج اوندی قل خوانی ہائی۔ بہرام خان دی روح کوں ثواب بخشن واسطے پرے پرے دے لوک آئے تے خود نواب صاحب وی آیا۔ نماز دلیے کنوں قرآن خوانی۔ درود پاک دا کلمہ شریف تے قل کلمہ پڑھیندا پیا ہا۔ نواب صاحب دی قل خوانی [illegible] ہا۔ ول سانول خان کوں

نواب صاحب سرداری دی پگ بدھوائی۔ تے ساول خان دی ساری برادری اپنے سردار دی وفاداری تے فرمانبرداری دا اقرار کیتا۔ آخرا تے خیرات چلی تے ایہ سلسلہ شام تک جاری رھیا۔

شام کوں برادری دے وڈے وڈے معتبر ساول کوں گھر گھن گئے تے ارمان کرن دی اوہ رسم اتے شریک سارے مائی بھائی نال ارمان کیتا۔ اوندے بعد اکثر لوک گئے پئے۔ اجاں تک بہرام خان دے ترائی یار تے جنگل خان تے ہک ڈو معتبر ایتھائیں ہن۔ کئی ڈینہہ تک لوک کیتھاوں کیتھاوں ارمان کیتے اندے رہ گئے بہرام خان دے ترائی یار آخری جمعرات تک ایتھائیں رہ گئے۔ تے ہر لحاظ نال ساول کوں حوصلہ تے دلاسہ ڈیندے رہیے تے اوکوں زندگی دی اونچ نیچ سمجھیندے رہیے۔

ساول خود ای سمجھدار تے لائق ہا۔ اوں اپنے دل نال عہد کیتا جو ابے سائیں دے طور طریقے جاری رکھیساں۔ انصاف تے سخاوت جاری راہسے۔ اپنی قوم تے علاقے دی ترقی واسطے کوشش کریساں۔ ظالم دے خلاف تے مظلوم دی حمایت کریساں۔ حق دار کوں حق ڈیوساں تے جابر تے غاصب کوں سزا ڈیساں۔ ساول خان اپنے پیو سردار بہرام خان دے سارے اصولیں کوں ہر لحاظ نال قائم رکھن دا عزم کیتا۔

آخری جمعرات بہرام خان یاریں رل تے کیتی۔ تے انہیں اتنے انتظام کیتے جیویں خیرات نال ہوتے شادی ہووے۔ رات کوں ساول کوں ترائی یاریں آکھیا۔

ساول خان توں آساڈا بال ایں تے بہرام خان آساڈا سنگتی یار ناں ہا آسیڈا بھرا ہا۔ اساں اوندے غم اتے تیڈے نال اوں پربوت برحق اے ہر کیں مر ونجنا ایں تے ہک ڈینہہ اساں دی ترڈسیوں اے اللہ سوہنے دا فیصلہ اے تے اوندے اگوں ہر کوئی راضی اے۔ توں ساول پتر حوصلہ کریں جوان بن تے اپنے پیو دا نال روشن تے قائم رکھیں۔ تے اساکوں آپنا چاچا سمجھیں تے انشاءاللہ اساں دی تیڈے نال ہے ہن تے ڈیکھسوں۔

... ... جنگل خان تے بدل خان کوں یقین ڈیوایا تے اہیں

کوں آکھیس۔ انشاء اللہ تہاکوں میں کنے کوئی شکایت ناں ملسے۔ ایندے بعد سانوں خان

اپنڑیں چاچیں دا بہوں بہوں تھورا منیا۔

سانول خان دی پہلی کچہری

بہرام خاں دی فوتگی کوں کتی مہینے گزر گئے ہن پر سانول تے اجن تائیں اوندی موت دا داغ اوویں ہا۔ گھرانے ہر وقت اداسی تے غمی دا راج ہا۔ حویلی دے اوہیں نال اوہیں اونداں کندھیں کنے وی بہرام خاں دی موت دے ڈکھ تے غم دے آثار نمایاں ہن۔ گھر دے سارے فرد بہرام خان دیاں گالھیں اوندیاں شفقتاں۔ اوندیاں محبتاں یاد کریندے روندے ہن۔ اوہ ہن وی سمجھے جو بہرام خاں انہیں واسطے ایکی ٹھڈی تے مٹھی چھاں ہا۔ جیندے تلوں انہیں ہمہ تے آپنی زندگی دے خوبصورت ترین ڈینہہ گزارے ہن۔ سب کجھ ہوون دے باوجود وی انہیں کوں اوویں لگدا ہا جیویں کجھ ای نال ہووے پر اللہ دیاں قدرت اے جو کتنا ای پیارے کنے پیارا انسان ٹر ونجے ہک ڈینہہ ہر کہیں کوں صبر آوندے۔

دنیا تے زندہ تے ڈینہہ گزارن واسطے نال چاہندیں وی سب کجھ کرنا پوندے اپنے دل تے پتھر رکھ تے دنیا دے نال کھڑنا پوندے بہنا اٹھنا پوندے تے سانول خان اے سبھو کجھ کرن تے مجبور ہا۔

اوں ہک ڈینہہ آپنی ساری برادری تے سارے راج کوں سڈ وایا تے انہیں کوں آکھیس۔ بابے سائیں دی فوتگی کوں پورا سال تھی گئے پہتاں میں تہاڈے غم ڈکھ کوں ڈیکھ تے میکوں پریشانی کیتا۔ ہن تہاڈے ایں احسان دا تھورے دا میکوں اے وی پتہ ہے جو تہاکوں میں کنے دی دوہ تے ڈکھ تے افسوس ہوئے پر اساں سبھے اللہ ڈتی [illegible] دے اگوں راضی ہاں۔ اساں زندگی دی گاڈی کوں اگوں ٹورن واسطے [illegible] اساں [illegible] کرن نی چاہندے۔ ہن اج

تاں ساریں دی موجودگی اچ اے اعلان کریندا ہاں جو اج کنوں بعد سبھے کم کار فیصلے سنبھالے شروع کرن جیڑھے ابے سائیں دی زندگی اچ تھیندے ہن میں تہاکوں یقین ڈیوندا ہاں جو جیڑھا حق ادا سخاوت تے غیرت دا سلسلہ ہے ڈاڈے بابے کنوں ٹریا ودا ہے او قائم راہسے۔

میں ابا سائیں پہچاناں نی تھی سگدا پر انہیں دے اوں ڈگ کوں نال جوڑ باں جیڑھا انہیں آپنی زندگی اچ اساڈے واسطے بنایا ہا۔ تے بدلدے ویلے نال نال تہاکوں ترقی دیاں نویاں منزلاں ڈکھیساں۔ ایندے بعد پیو دی یاد اچ اوندا دل بھریج گیا او چپ کر گیا۔

ول پروگرام دے مطابق منشی لونے ساری برادری تے راج کوں مانی کھوائی تے سائوں خان دی اے پہلی کچہری برخاست تھی گئی۔

ہن ہر روز تہو آنگے سائوں خان دی وی کچہری لگدی ہاتی۔ پورے سال دے فیصلے تے کم کار اوں حسن او پوری محنت تے شوق نال اپنے ہتھیں کاریں اچ رود خل ہا۔ اوں سارے کاروبار تے کم کار نویں جوش تے جذبے نال شروع کیتے۔

منشی لونے دا حساب کتاب ڈیکھیں بغیر اوں جیڑھا کجھ ڈتا گھن گھدس۔ نوکریں چاکریں تے راہکیں دے حساب کتاب صاف کیتس۔ علاقے اچ پہلا ٹریکٹر منگوائے کاشتکاری دے نویں طریقے متعارف کرائیس۔ نورل خان کوں تعلیم واسطے شہر بھیجس تے نال اوندے چراغ دین دی گیا۔ لونے دی نوکری بحال رکھیس تے اوندی پہلے کنوں وی زیادہ عزت تے تعظیم کیتس۔ تمام راہکاں کوں بحال رکھیس۔

بستی اچ موجود پرائمری سکول کوں مڈل سکول بنوائیس۔ تے برادری دے فیصلے تے معاملے وی وڈی قابلیت نال طے کیتس۔ الطاف اتھ تاں او پیو کنوں وی ودھ گیا۔ اپنے علاقے اچ جہالت تے غربت دور کرن واسطے بہوں

ساریں دستیں انج پرائمری سکول کھوا ڈتیس تے سچ پُچھو تاں اوا پنڑے عزائم انج کامیاب تھیا۔

اصل چیز جیہڑی اوندی شہرت تے عزت دی وجہ بنڑی اوہا اوندا احترام انسانیت تے خوف خدا تے حقوق العباد دی پابندی۔ اوں انسانیت سوز ساریاں رسماں تے طریقے ختم کر ڈتے۔ کچہری دے آداب تے طور طریقے بدل ڈتس تے اوندے ایں انقلاب دے خوشگوار اثرات تھئے تے لوک اوندی پہلے کنوں وی ودھ زیادہ عزت تے احترام کرنڑ پئے گئے۔

سانول دے ایں انقلاب تے اوندے قوم دے مہاندرے خوش نہ ہن انہیں کوں ایہ گال پسند ناں ہائی۔ جو سارا راج تعلیم حاصل کرے تے کچہری انج راج تے مہاندریں انج کوئی فرق ناں ہووے۔ اوایں تبدیلی دے بالکل خلاف ہن پر سانول کوں منہ چڑھ تے ناں آکھیندے ہن۔ پر راج وڈا خوش ہا تے او سانول کوں بہوں دی حد تک سمجھدے ہن۔

راج دی سیدھی سانول خان تک پہنچ مہاندریں کوں بالکل ناں بھانی اوہ ھک ڈینہ سارے مہاندرے رل تے سانول کنے آئے تے انہیں آکھیا سائیں اساں ہیں تہاڈے ہر کم تے راضی اوں پر تہاڈے ان ڈو کمیں کنے اساکوں اختلاف اے ھک اے جو تساں جیہڑی ایجاں تعلیم شروع کرائی تے ڈوجی اے جو تساں راج کوں کُھلی چھٹی ڈتی ہوئی اے۔ اساں تہاکوں انہیں ڈو چیزیں دی مؤکل ناں ڈیسوں باقی جو کجھ تُساں چاہو کرو اساکوں کوئی اعتراض کوئی۔

سانول مہاندریں دیاں گالھیں غور نال سنڑدا رہیا تے تھوڑا جاسوچنڑ دے بعد انہیں کوں جواب ڈتس۔ تساں سارے میڈے بزرگ تے ہمدرد او۔ میکوں بہوں خوشی تھئی اے جو تہاکوں پھڑے انہاں ڈو کمیں دے بغیر سارے کم بھانے اِن۔ مگر مَیں تہاں کوں اوں کیتے معذور ہاں جو اے کم تہاکوں کیوں پسند کونی۔ مہاندریں اجوں تئیں کوئی جواب ناں ڈتا۔

سردار سائیں! تساں اساڈے سائیں او اساں تہاڈے زر خرید غلام اوں۔ پر حالی تساں اوں منزل تے نی پُجے جتھاں سرداریں دیاں نگاہیں ہوندن۔ تساں حالی اپنے دماغ نے رعیت دے مزاج کوں نی سمجھا۔ میڈا سوہنا سائیں اے لوک جیہڑے کھلے نال سدھے راھندن۔ اے محبت تے انسانیت دی زبان نی سمجھدے۔ انھاں کوں جیہڑیاں کھلیاں چھٹیاں ڈے ڈیسو۔ اے معنی تہاڈے فیصلے نال فیصلے پیریں پاؤں کنے دی انکار کر ڈیسن۔ تے اے سوچ گھنو جو جیں سردار دے فیصلے قائم نال راھن اوں سردار دی سرداری جیہڑی ڈو ڈینہہ دی ہوندی اے۔ تے ڈوجی گال تعلیم آلی اے۔ نال ایں سلسلے اچ سرحق دے کھر تے لعزا کے لوک جاہل رہن نال چنگا ہوندے۔

جے اے لوک پڑھ لکھ گئے۔ تاں اے اساڈے طور طریقیں تے رسم و رواج کنے باغی تھی ویسن تے اساں نی چاہندے جو سردار بہرام خان دی بیا دری تے رواج بغاوت کرے۔ اے صدیں کنے قائم سرداری صرف تہاڈی تھوڑی جی غلطی نال ختم تھی ویندی اے آکھ تے بنگل خان چپ کر گیا تے گل بہار خان آکھن لگا

سردار صاحب تساں جیہڑے نظریے نال اے کم شروع کیتے او بالکل اچھے ہوسن۔ پر تساں انھاں لوکاں کوں نی جانڑدے اے لوک ایں لائق کونی جو انہیں کوں کھلی چھٹی ڈے تے انہیں دے نال کنے او خوف تے ڈر ختم کیتا ونجے جیہڑا سردار صاحب دی دہشت تے روپ نال انھیں دے دل اچ موجود اے۔ تے پڑھائی نال بندے کوں اوہیں کھرا ڈیندی اے تے دل اے لوک تاں پڑھ لکھ تے نال تیکوں کھنبسن تے نال اساکوں پچھسن تے جیویں بنگل خان آکھے اے تہاڈی مرضی ہے نال اے سرداری ڈو ڈینہہ دی مہمان اے۔

گل بہار خان چپ کیتی تے دولت خان آکھیا۔ سردار سائیں! اساڈی انھاں گالہیں کو غلط نال سمجھیں تے ڈوجا اساں اے آپنا فرض سمجھدوں جو اپنی عقل دے مطابق تہاکوں ضرور صلاح ڈیوں۔

میڈا سوہنا نے ڈدلاسا ہن اساں دی ہنیں آنگے تہاڈا ارادہ اوں اساں لوک جہیڑا اپنی حد اچ رہ تے خوش تھیندوں۔ اساں لوکیں کوں ایں حد کنے باہر آون ڈیتا ای ناں اساں سارے اپنی اوقات بھلا ڈیسوں۔ جیویں میڈا سائیں نانگ کوں جتنا کھیر پیلاؤ۔ نانگ آپنے ڈنگ مارن کنے ناں رہسے۔ او کوں جیں ویلھے موقعہ ملیا ڈنگ مار ڈیسے۔ تے گدھا تے جتناں مرضی کتاباں لد ڈیوا او گدھا دا گدھا راہسے۔

اجاں دولت خان ہیا کجھ آکھن چاہندا ہا تے دلاور خان آکھیا سردار سائیں میڈے انھیں بھیرادیں تہاکوں بہوں گالھیں ڈسا ہن کوئی بی گنجائش تاں کوئی پر میں سائیں کوں آکھاں جو اے لوک اپنی حد اچ چنگے لگدن۔ انہیں کوں جتنا زیادہ پرے رکھو اتنا ای زیادہ ٹھیک راہندن۔

انھیں کوں اتنا منہ ناں لاؤ جو اے آپ کوں کجھ سمجھن پا تے ونجن۔ اے لوک جہیڑا سردار سائیں تہاڈی تابع داری تے غلامی واسطے پیدا تھین انھیں کو پڑھا لکھا تے تساں ایں قابل بناون چاہندو۔ جو اے باغی تے بے ادب تھی ونجن تہاڈے خلاف تقریراں تے گالھیں کرن۔ اساں کنے اے برداشت ناں تھیسے۔

سہراب خان جہیڑا اپنی تقریر کرن واسطے دل اچ بیٹھا وٹ کھڑا ہاوں دلاور خان کوں اگی تے کجھ آکھن دا موقعہ ناں ڈیتا تے وچ اچ بول پیا۔

سانول خان کوں سہراب خان دی اے اُدہل ناں بھائی پر او برداشت کر گیا تے سہراب خان آکھن شروع کیتا۔ سردار سانول خان! میکوں پتہ اے جو تساں بہوں پڑھے لکھے او تے عقل مند دی ضرور او۔ پر میکوں اے حیرانی اے جو تساں ناں چھڑا سردار بہرام خان دے اصولاں دے خلاف تھی گیو بلکہ آپنے ڈاڈے بابے دے اصولاں کوں وی کنڈ چا ڈیتی اے۔ دے تہاڈی ایں غلطی دی تکلیف تہاڈے ڈاڈے تے بابے دی روحاں کوں تھیسے۔ اگر او مناسب سمجھدے تاں پہلے او ایہے اصول تے طور طریقے ناں تھیندے او سیدھے سادھے تھی تے وی دڈے سوچ گھلے آلے ہن۔

انھیں دباں بازاں گے نیز تے نکمیاں آکھیں۔ انھاں لوکاں کوں سمجھائی دباں ہن۔ ایں ساڳے او اپنے رانی کوں ساری عمر اپنی حد اِنج رکھیے۔ تے انھیں کوں اوں پڑھائی تے علم کنے وی پرے رکھی رہ گئے حق میڈی انھیں کوں بے ادب تے بے حیا کرنے بانی بنا ڈیندے ہاے۔ او انجاں وی کجھ اگ تے آکھن چاہندا ہا پر حق مٹ نول خاں دی برداشت جواب ڈے گئی۔

او ندا نمبر دا کٹورا بھر ڳیا تے اٹھ باتے ڳیا تے اوں کاوڑ اِنج آکھیا۔ بس کرو سبھے اپنے مسلاح تے شورے۔ میکوں اللہ سائیں اپنی سمجھ ڈھیر ڈتی اے۔ تساں میڈی قوم دے سہاندرے او تے تہاڈا میکوں لحاظ اے ہن کافی دیر کنے تہاڈیاں بے مقصد گالھیں سنڑدا بیٹھا رہیاں۔ تساں میکوں چنگے شورے ڈیون آیو۔ جو میں مسلمانیت تے انسانیت دا منکر تھی ونجاں میں او سبھے دگ چھوڑ ڈیواں جیڑھے آساکوں اپنے پیارے نبی صلی اللہ آلہ وسلم تے اپنے پاک تے سوہنے قرآن شریف ڈکھائن۔

میں تساں لوکاں دے فائدے ساڳے اپنی مظلوم تے معصوم رعایا تے ظلم تے بربریت دی ڈانگ وسیندا رہاں میں اللہ تعالیٰ دے سارے حکمیں کنے صرف ہیں واسطے منہ پھیر تے ہیہ رہاں جو تساں میڈا ارا اِنج تساں سہاندریں دے سانے اپنے تے صرف اپنی سرداری کوں قائم رکھن واسطے اپنی رعایا کوں بے علم جاہل رکھاں تے علم جیہی نعمت کنے محروم کر ڈیواں۔

انھیں کوں اندھارے اِنج دھکے کھاون واسطے چھوڑ ڈیواں۔ میں تہاڈے ایں برائی تے کوڑے خیال کوں نی منیندا جو رعایا پڑھ لکھ تے باغی تھی ویندی اے یا بس ہیں نے ہتھ رکھ تے نی ملدی یا دنگار چھیڑنی ڈیندی۔ تساں اے چاہندو جو میں اپنے خلافت دے رعب نال اوں رعایا کوں خوف زدہ تے پریشان رکھاں جنہیں دے دل اِنج میڈے واسطے اتنا پیار تے احترام اے جیہڑا۔ میڈے اگوں سرای نی چیندا۔ جے انھیں کوں سر ویلے دڑکے تے کھلے اِنج رکھاں۔ جیڑھے میڈی تے بیلے ڈپاڈے بابے کنے عسلی ڈیندے آہن۔ انھیں کوں ایں دفا تے غلامی دا

ایسے صلہ ڈیواں جو آپنے ظلم نال انہاں کوں دباتی راہاں۔ میں تسال کنے پُچھداں جو دنیا اِچ ایہا طریقہ تہذیب نے رواج کیتھاں ایسے جیہڑا اپنے اُتے سر ڈیون آلے کوں غدار تے باغی سمجھ تے اوں تے ظلم دی ڈانگ وساوݨ دی اجازت ڈیندے۔

سانول خان دی کاوڑ ڈیکھݨ آلی ہائی اوندا جوش تے کاوڑ ڈیکھ تے بہادر سے ہیچھ چھیڑ بس اِچ پاوݨ پائے گئے۔ انھیں کوں آپݨی مہاندر گیری دا فکر پائے گیا تے انھیں ہݨ جھکی وٹ گھدی۔ انھیں کوں ہݨ احساس تھیا۔ جو اساں بھوں غلطی کیتی اے۔

او اپنے الفاظیں تے شرمندہ ہن۔ او شرمساری کنے منہ ماری بیٹھے ہن۔ انھیں کوں ہݨ احساس تھیا۔ جو اساں جیہڑا کجھ آکھے بالکل غلط ہا اور آپناں گالھیں واپس گھنݨ چاہندے ہن پر انھیں اِچ جرات ناں ہائی۔ انھیں پہلے بہرام خان دیاں کاوڑاں تے کیجے گھے ڈیٹھے ہن پر سانول دی کاوڑ دا انھیں کوں اِنج احساس تھیا۔ او ہک ڈو جے دے منہ کوں ڈیکھݨ پائے گئے۔ آخر جنگل خان ہمت کرتے سانول خان کوں آکھیس۔

میڈا ڈولہ ساتھی سردار سانول خان! اساں جیہڑا کجھ آکھے اپݨی عقل تے تجربے کوں ڈیکھ تے آکھے۔ تے تیڈیاں ایہ گالھیں سُݨ تے میڈا دل ٹھر گئے میکوں سمجھ آ گئی ہے جو تیڈے کیا ارادے ہِن توں اپݨی رعایا کوں کیا بݨاوݨ چاہندیں تے کیا سمجھدیں۔ تیڈے ارادے تے عزائم بھوں بلند اِن۔ جہالت ہوس تے اپݨی مفاد پرستی دی گندی نالی اِچ پلݨ آلے کیڑے مکوڑے ایں شاہین دی پرواز تے اوندے ارادیں کوں کیا جاݨ سگدے۔ میکوں دل جاہی اے جو تساں اپݨی بیادری تے رعایا نال بالکل مخلص او۔

ایندے بعد ہفیں بہادریں دی جنگل خان دی تائید کیتی پر او ڈو لوں باجانوں خوشی نال ہِن ہݨ سانول خان دی کاوڑ کجھ ڈھری تھی گی تے او کجھ دیر چپ کرݨ دے بعد بولیا۔

جنگل خان میکوں خوشی ہے جو تائیں میڈے ارادیں تے خیالیں کوں سمجھ تے قبول کیتے۔ تائیں ثابت کر ڈِتے جو جیویں توں میڈے ابے سائیں دا سچا ہتھ ہاویں۔ اویں میڈے واسطے حق دعاں ایں میں تیکوں ایں اپݨی وفاداری ثابت کرݨ تے مبارک ڈیندا ہاں تے اج کنے بعد توں اپنے سارے اِلاقے دا وڈا مقدم ایں تے تیڈا رتبہ میڈی کچہری اِچ بہندے مشیر اعلیٰ

دا جوڑے ۔ جنگل خان اتھی تے ساول دا اقتدار منیا۔ ایندے بعد ساول خان باقی مہاندریں کوں مخاطب کریندے آکھیس۔

اتحاد اں ڈساوڈ جو اساں چاہندے کیا او ؟ باقی مہاندریں دی طرفوں دولت خان جواب ڈیتا جو اساں سردار سائیں! صرف تیڈی تے تیڈی اوں پگ دی خیر منگدوں جیہڑی سردار بہرام خان دے بعد تیکوں بدھوائی گئی ہے۔ ول ساول خان انہیں کوں سمجھاون کیتے آکھیا۔

میں تہاڈی گال تسلیم کریندا جو میڈے ڈاڈے بابے اپنی قوم تے راج تے اپنے اصولاں طریقیاں نال سرداری کیتی ہے تے انہیں طور طریقیں تے اصولاں نال بہوں کامیاب ہن۔ میں اے وی تسلیم کریندا جو اے طور طریقے تے اصول میکوں انہیں دی امانت دے طور تے ملیے ہن تے میں انہیں دا حقیقی امین تے نگہبان ہاں تے انشاءاللہ ساری حیاتی ایں ڈاڈے بابے دی امانت کوں محفوظ رکھیساں پر تساں پرانے وقت دے لوک او۔ تہاڈا زمانہ بہوں معصوم تے بھولا بھالا ہا۔ تہاڈی سوچ بس اے جو تساں آپنیاں ڈیے داریاں نبھیندے رہ گیوے۔ پر میڈے بزرگو الحمدللہ میکوں اللہ تعالیٰ آپنے فضل تے خاص مہربانی نال جیہڑی عقل سمجھ تے علم ڈِتے اوندا تقاضا اے جو میں آپنے طور طریقے بدلاں۔

بدلدے حالات میکوں دھاڑ دھاڑ کر تے آکھیندے کھڑن جو پُرانے تے فرسودہ نظام بالکل غیر موثر تے غلط ہن۔ سردار تے راج دا تعلق ہک حاکم تے محکوم دا ہوندے تے جیہڑا حاکم ہر ویلے آپنے محکوماں تے تلوار چاتی کھڑا ہوندے۔ او صرف انہیں دے جسماں تے حکومت کریندے۔ دل اچ اوندا کوئی مقام نی ہوندا۔ ظلم۔ جبر تے زیادتی انسان کوں ہک ڈینہہ بغاوت تے مجبور کر ڈیندن تے پیار محبت تے شفقت انہیں کوں زندگی بھر دا قیدی بنا ڈیندے ہن۔ ٹھیک اے جو میں تہاڈی گال من تے اپنے راج تے رعایا تے ظلم کراں تے ول او میڈے روپ تے خوف دے اگوں سر سٹی رہاون تے مجبوری میڈے ظلم سہندے رہاون تے میں انہیں دے دل اچ آپنے واسطے نفرت تے منافقت دے بلدے انگاریں کوں ہوا ڈیندا رہاواں تے ہک ڈینہہ جیڈاں اے انگارے بھڑک الاؤ بن ونجن تاں سمجھ کجھ ملوا ہوواں۔ ٹھیک اے جو تہاکوں ایہو پسند اے تاں میں تہاڈی حامی

پوری کریندا ہاں۔

مہاندرے ہݨ شرم کنوں آپݨا منہ تلے کر گئے۔ انہیں کوں ساول خان دیاں سچیاں تے کھریاں گالھیں بہوں لگیاں۔ او دل اچ تاں ایں حقیقت کوں من گئے ہن پر منہ نال اینہ اقرار کرݨ تے راضی ناں ہن۔

ساول خان انہیں کوں ول آکھیا۔ ڈیکھو تساں لوکاں دا خیال بے بنیاد اے جو اے معصوم تے جاہل رانجھ پڑھ لکھ تے باقیاں نے گستاخی دیسے۔ رعایا نال اچھا تے سوہݨا سلوک ایکوں ویگاڑ ڈیسے۔ پر میں ایں چیز کوں تسلیم نی کریندا بلکہ میڈا تاں ایمان اے جو ہمو جانور کیوں ناں ہووے او اپݨے محسن دا قدر ضرور کریندے۔ میکوں آپݨے دل دی خیر تے پکا یقین اے جو ایں خیر دے جٹیل انسان نال جتنا پیار کریسو اتنا سرکش رہسی۔ تے میڈے ایں خیال کنوں او لوک اختلاف کریسن جنہاں دے دل اچ ڈر ہوسن۔ جنہاں دے اگوں میڈی خیر خواہی کنوں زیادہ آپݨے مفاد تے مقصد ہوسن۔

جیہڑے لوک قوم دا حق مریندن او غاصب جابر تے ظالم ہوندن۔ میکوں اللہ سائیں پوری لکھ کوہاڑی دا مالک بݨائیس۔ میکوں رب سائیں اے عزت صرف ایں واسطے ڈتی اے جو میں انہاں دے حقوق دی حفاظت کراں۔ انہاں دے درمیان تھیوݨ آلے اختلاف پورے انصاف تے عدل نال پورے کراں تے انہیں اچ اتفاق تے محبت ودھاواں جے میں اپݨا اے فرض پورے نال کراں تاں انہیں تے وی میڈا کوئی حق نی۔

آلا آلا تے ساول تھک گیا تے اوندا سنگھ بہوں وٹ گیا تے اوں اپݨی گال مکیندیں آکھیا۔ میکوں امید اے جو تساں میڈیاں گالھیں سمجھ گئے ہوسو۔ تے انہیں گالھیں دی تائید کرتے تساں آپݨا حق ادا کریسو تے میکوں خوش کریسو۔

تمام مہاندریں تے ساول دی گالھیں دا اثر تھیوݨ پئے گیا تے او سمجھ گئے جو ساول جتنا سمجھدار تے سیانا اے اتنا اپݨے اصولاں دا پکا وی اے۔ انہیں اپݨی ڈال نال گالھ دی ڈیکھ تے ساول دے اگوں ہتھیار سٹ ڈتے تے دولت خان سارے مہاندریں دی طرفوں ساول کوں ادب نال آکھیا۔

سوہنا سانول خان! اساں شرمسار اں جو تیڈے ارادے تے تیڈی سوچاں کوں بہوں دیر نال سمجھے اساکوں معاف کر ڈیو۔ پر اساں لے گنتی حرف آپنے تجربے تے عقل نال کیتی اے اساں ہن سمجھ گیوں جو تہاڈے کیا ارادے تے عزائم ہن۔ اساں تہاکوں یقین ڈیویندوں جو اساں تہاڈے نال اوں تے نال راہسوں تے ہن توں جان تے تیڈا حکم چاسوں۔ جیڑھا کجھ دل اِچ آ دی کر اساں ہر حال اِچ تہاڈے وفادار اوں تے ان شاءاللہ جیندیں تائیں وفادار راہسوں۔

ایندے بعد ساریں تہاندریں دولت خان دی ڳالھیں دی تائید کیتی تے اے سب کجھ ختم تھی گیا۔ تہاندریں دی ملاقات دے بعد سانول خان نویں جوش تے جذبے نال اپنے کمیں کاریں اِچ رُدھ گیا۔

بھورل شہر چ

بھورل خان تے چراغ دین ڈوہیں ڈوہیں جماعت اچھے نمبریں نال پاس کیتی تے انہاں ڈوہاں کوں سانول خان شہر دے اول کالج اچ داخل کرایا جتھاں اوہ سانول خود پڑھدا رہیا ہا۔ سانول خان کوں بھورل خان نال بہوں پیار ہا۔ اوکوں او اپنڑی جان کنوں وی زیادہ عزیز رکھیندا ہا۔ اوندے واسطے ہر آسائش تے سہولت دا انتظام کیتس۔ تے بھورل خان دے نال نال چراغ دین کوں وی اے سبھے سہولتاں حاصل ہن۔ اوڈوہیں پورے شوق تے توجہ نال پڑھدے پئے ہن انہاں دا معمول ہا جو سویرے سویرے اٹھی تے نماز پڑھدن ہا۔ ول کالج ونجنڑ دی تیاری کر تے سدھے کالج ونجن ہا تے کالج اچ چھڑا اپڑھائی تے آلے پاسے دھیان کریندے ہن۔ انہیں کوں پڑھائی دے بغیر بی کہیں چیز نال دلچسپی نال ہائی۔ ہیں سانگے او کالج دے بعد سدھے مکان تے آندے ہن تے ول باقی وقت اوپنڑے کالج کم کرنڑ تے پڑھنڑ اچ مصروف رہندے ہن بوٹا ہر ویلے انہیں کوں واقعہ ڈیندی رہندا۔ روٹی پکاونڑ واسطے تے بھورل دی خدمت

واسطے موجو مکان تے موجود ہا۔ انہیں دی خبر گیری واسطے منشی بوٹا اکثر آمدا ویندا رہندا ہا تے سانول دی ہدایت دے مطابق انہیں ڈوہیں کوں جیپ تے چاتے شہر دی سیر کروبندا ہا تے انہیں کوں چھڑا پڑھائی تے آپے پاسے دھیان رکھݨ دی نصیحت کریندا ہا تے اووی پوری توجہ دے نال پڑھائی اچ لگے پئے ہن۔ وقت گزردا رہیا تے حیاتی دے ڈینہہ کم تھیندے گئے بھورل کوں شہر گئیں پورے ترائے مہینے تھی گئے ہن۔ مائی پٹھانی دے اصرار نال سانول خان انہیں کوں گھر منگوایا، کیوں جو بھورل پہلے کڈاہیں اتنا باہر نال رہیا ہا تے ہݨ اوندے چہرے تے مونجھ دے آثار نمایاں ہن۔ ول او ڈو ترائے ڈینہہ گھر راہݨ دے بعد شہر ول گئے تے منشی بوٹا وی انہیں دے نال گیا۔

منشی بوٹے دے پروگرام دے مطابق ڈرائیور جیپ گھر گھن آیا تے او اتھائیں رہ پیا۔ منشی بوٹا اپݨے معمول دے مطابق بھورل تے چراغ دین کوں اے آکھ تے مکان توں گیا پیا جو تھوڑی دیر بعد میں ول آساں۔ اصل اچ او نرگس کوں ملݨ ویندا ہا، بہوں عرصہ گزرݨ دے باوجود ای اوں ہالی تک چراغ دین کوں بھیݨ نرگس دے بارے اچ نال ڈسایا ہا۔ اج منشی بوٹے دے دل وچ خیال آیا جو اج چراغ دین کوں نرگس نال ملاواں۔ او ول اچوں ول آیا تے چراغ دین کوں آکھیُس۔ آ چراغ دین تیکوں اج نیڑے چاچے فضل دین نال ملاواں۔

چاچا فضل دین ...... او آپݨا ہمسایہ او کیتھاں اے۔ تیکوں ہݨیں پتہ لگ ویسے، آتوں میڈے نال چل چراغ دین خوشی کنے ٹرپا مارتے اٹھی کھڑا تھئے تے آپݨے چہرے دے نال ٹر پیا۔ چراغ دین کوں فضل دین دے نال ملݨ دی اتنی خوشی ہائی جو او آپݨے جگری یار بھورل خان کوں وی بھل

گیا سارے ڈھنگ اچ او خوش تھیا گیا جو چاچے فضل دین دے علاوہ اپنے
پرانے جگری یار امام دین کوں وی ملساں تے بہوں لوکاں نال وی ملاقات
تھیسی، اوایں خوشی دے تصور اچ اتنا غرق ہا جو اوں کوں پندھ دا پتہ ای نہ لگا
تے او فضل دین دے گھر دے اگوں ونج کھڑے۔ کونڈا کھڑکاوݨ دے بعد منشی
بوٹے او کوں آکھیا۔

چراغ دین! اج تیکوں ہک ایجھی ہستی نال وی ملیساں جیں کوں ڈیکھ تے
تیکوں اپݨی اکھیں تے یقین نہ رہسے۔ چراغ دین فٹ آکھیا او ہستی میڈے
بچپن دا سرمایہ چاچے فضل دی دھی جڑواں ہوسے۔ بوٹے او کوں آکھیا
کونا۔ اوں ول آکھیا میڈا لنگوٹیا یار شوکت ہوسے۔ ہݨ بوٹے چراغ دین
کوں ہک ٹھڈا ساہ بھر تے آکھیا۔ ہݨ توں جیہڑی ہستی نال ملسیں او تیڈے
نزدیک مر گئی ہوسے۔

چراغ دین اپݨے دماغ تے زور ڈے تے آکھیا۔ مرگیا اے بوٹے آکھیا
ہا۔ ول او سوچݨ پے گیا۔ اوندے دل اچ اپݨے بھیݨ بھیراویں دا خیال
آیا پر اوندے عقل تسلیم ناں کیتا جو انہیں اچوں کوئی بچ گیا ہووے۔ او بیو
کنوں پچھیا ابا او کون اے منشی بوٹے پتر دی مونجھاری ڈیکھ تے او کوں
آکھیا۔ توں مونجھا ناں تھی ہݨیں تیکوں مل ڈیسے، چراغ دین بیو کنے پچھݨ
چاہندا ہا پر دروازہ کھلیا۔ تے اندروں فضل دین باہر نکتا بوٹے کوں
ملیا تے چراغ دین کوں ڈیکھ تے خوش تھی گیا تے بوٹے کوں آکھیس اچھا
میڈے بھتریجے کوں گھن آئیں۔ ایندے بعد اوں چراغ دین کوں پیار کیتا
تے انہیں کوں اندر گھن گیا، او اجاں دروازے کنے لنگیے ہن تے اندروں
کوٹھے اچوں نرگس ابا جی! ابا جی! کریندی باہر آئی۔

چراغ دین نرگس کوں ڈیکھ تے حیران تھی گیا اوندے خیال اچ تاں

نرگس مر چکی ہائی۔ پر او تاں اوندے سامنڑے ہائی پہلے اوکوں اپنڑی اکھیں تے یقین نہ آیا اوں دل وچ سوچیا جو اے کوئی خواب اے یا سچی مچی نرگس اے۔ او ایں سشش و پنج اچ ہا تے پوئے اونکوں آکھیا چراغ دین! اے او ہی ای جینیئں دے ناں تیکوں پہلے ای آکھیا ہم جو توں اونکوں مل تے وی یقین نہ کر لیسیں۔ مئیں تاں سوچیا ہم جو کجھ دیر تیکوں تنگ کر لیساں پر نرگس دا دل پہلے بجھ گے شائت جو اج اونکوں اپنڑا چراغ دین ملنڑ امدا پے۔ خیر ہنڑ تساں بھینڑ بھرا چا نوڑ۔ چراغ دین تے نرگس ہک لحظہ ہک بے کوں ڈیکھدے رہیے تے ول چراغ دین اپنڑی بھینڑ دے اگوں سر کیتا تے نرگس اوندے سر تے پیار نال ہتھ پھیریا تے اونکوں دعائیں ڈیون لگی۔ او اوکوں دعائیں ڈیندی کھڑی ہائی۔ اکھیں اچوں ہنجوں دا مینہ وسیندیں کھڑی ہائی۔ اے خوشی دے ہنجوں ہن۔

ڈوہیں بھینڑ بھرا ہک بے کوں مل تے اتنے خوش تھئے جو انھیں کوں او حالات بھل گئے جنہیں اچ او ہک بئے کنے وچھڑیے ہن اج فضل دین دا گھر خوشی نال بھریا پیا ہا۔ مدت دے وچھڑیے مل بیٹھے ہن۔ سارے ہک بے کوں مل تے خوش بہار ہن۔ فضل دین چراغ دین کوں اپنڑی ساری حال حقیقت سنڑا ڈتی ول نرگس مانی تیار کر گدھی تے ساریں مانی ٹکر کھادا۔ فضل دین بوٹے کوں حقہ تازہ کر ڈیونڑ تے ول او امام دین کوں روٹی پہچاونڑ گیا پیا تے اوندی گھر آلی ہک ہمسائی دے گھر کوئی کم گئی پئی۔ ہنڑ فضل دین دے گھر اج اوترائے پیو پتر تے دھی ہن۔ تھوڑی دیر او چپ رہیے آخر نرگس پیو کوں آکھیا ابا! کتنے تائیں میں چاچے فضل دین دے گھر راہساں۔ منشی بوٹے اوندے سر تے ہتھ پھیریس تے اوکوں آکھیا "بس پتر ہیں ہنڑ پوری طرح تے سنبھر تے آیاں تے پورے مہینے دی چھٹی گھن آیاں، انشاء اللہ پہلے تاں کوئی بنڑا بنڑایا مکان گھن گھنساں جے کوئی سستا مل گیا۔

ناں ملیا تاں ول کوئی پلاٹ گھن تے مکان دا کم شروع کریندوں

چراغ دین حیرانی نال پیو ڈو ں ڈیٹھا تے اوں کوں آکھیس۔ ابا! بیا مکان کیوں گھن گھنیندوں۔ سانول خان آلا مکان جو ہے پیا۔ بوٹا پتر دی معصومیت تے کھل پیا تے اوں کوں آکھن لگا۔ پتر چراغ دین! او مکان تاں سانول خان دا اے ناں۔ ہیں آپنے مکان دی گال پیا کریندا ں۔ پر ابا مکان تے تاں وڈا پیسہ لگسی۔ چراغ دین پیو کوں آکھیا

منشی بوٹے کجھ سوچنے تے اوں کوں جواب ڈتا پتر پیسے دی فکر ناں کر اے صندوق سارا نوٹیں نال بھریا پے۔ بوٹے اوں صندوق ڈے اشارہ کیتا جیہڑا بوٹا اپنے نال چاتی وداھا۔ چراغ دین صندوق ڈوں ڈیکھ تے بہوں خوشی محسوس کیتس۔ نرگس دی پیو دی اتنی ساری دولت داسُن تے بہوں خوش تھئی تے اوندے دل اچ اتنی ساری دولت ڈیکھن دی خواہش پیدا تھئی تے اوں پیو کوں کوں آکھیا ابا! میکوں اے دولت ڈیکھا تاں سہی۔ چراغ دین وی نرگس دی فرمائش کوں ڈوہرایا۔

ہن منشی بوٹے کوں صندوق کھول تے ڈیکھاونی پئی۔ صندوق دا تالا کھولن کنے پہلے اوں ایڈے اوڈے ڈیکھ تے تسلی کیتی تے ول اٹھی تے باہر آلہ دروازہ دی بند کر آیا تے ول بوٹے آپنے ڈکھدیں ہتھ نال صندوق دا تالا کھولیا۔ اوندا ڈھکا اتے کیتس تاں او واقعی او سارا صندوق نوٹیں نال بھریا پیو دی اتنی ساری دولت ڈیکھ تے حیران تھی گے تے انہیں پیو کوں پچھیا ابا اے ساری دی ساری دولت آپنی اے۔ بوٹے انہیں کوں تسلی ڈتی جو ہاں اے ساری دی ساری دولت آپنی اے۔ ول چراغ دین پیو کنے پچھیا۔ ابا اتنی دولت آئی کتھوں اے۔ چراغ دین صندوق دا دروازہ بند کر تے اوکوں تالا مارلیس تے ول تالے کوں ڈیٹھس جو متاں تالا صحیح ناں لگا ہووے۔ اے اطمینان کر

گھنٹے دے بعد جو تالا بالکل بند ہے. ول پتر کوں جواب ڈتیس جو پتر اے ساری دی ساری دولت تیڈی اے، تے اے نال پچھو جو اے آئی کتھوں اے تے کیویں آئی، بہر حال اتنا ڈس ڈیندا ں جو ہیں نال ڈاکہ ماریے تے نال کہیں دی چوری کیتم، بس اے ساری ہتھ دی صفائی اے، نرگس تے چراغ دین خوشی نال آکھیا اچھا ابا ول تاں اے سارا مال آپنا اے. منشی بوٹے آپنے پتر تے دھی کوں دولت دی چمک دے اگوں گیلکدا ڈیکھ تے آکھیا، ڈیکھو تساں میڈی اولاد وے تے ہیں جیہڑا کجھ وی کریندا ہیام او سب تہاڈی خاطر، جے تساں ڈوہیں میڈے نال تھیوو تاں ہیں بی اتنی دولت کٹھی کر سکداں جتنی تساں ڈٹھی تاں ڈٹھی رہنی دی نال ہوسے.

چراغ دین فٹ بولیا ابا! ہیں تہاڈا اپال آں تے تیڈی ساری دولت دا وارث آں جے توں میڈے واسطے اتنی دولت کٹھی کر سگدیں تاں ہیں وی تیڈے ہر معاملے اچ نال آں، پر اے ڈس جو میکوں کرنا کیا پیسے. منشی بوٹے کھلدیں چراغ دین دے مونڈے تے ہتھ رکھ تے آکھیس. شاباس ای چراغ دین شاباس. میکوں تاہیں کنے ایہا امید ہائی. تے ول چراغ دین دی بیو نال کھلن پئے گیا. ول منشی بوٹے نرگس کوں آکھیا جو توں ہک منٹ اندر کوٹھے اچ وینج ہیں اینکوں آپنا کم سمجھا گھناں. نرگس اندر کوٹھے اچ گئی پئی تے منشی بوٹے چراغ دین کوں آکھیا.

ڈیکھ چراغ دین اتوں صرف میڈا ہک کم جا کم کریں تاں میڈا دگ بہوں آسان تھی ویسے چراغ دین بیقراری نال آکھیا. ابا تساں کوئی کم ڈسا وای سہی نال. منشی بوٹا فلم دے ولن آنگے ایدے اوڈے ڈیکھ تے وڈی اداکاری نال آکھیا. توں صرف بھورل کوں بدراہ کوڈے بس اوندے اچ ہر او برائی پیدا کر ڈے جیہڑی اوندے ضمیر تے غیرت کوں بیرے بیرے کر تے اوکوں عیاش

بدمعاش، شرابی تے زانی کر ڈے۔ بس اگی تے میں جاناں تے میڈا کم۔ چراغ دین دا کلہا چہرہ بدل گیا تے اوں بوٹے کوں آکھیا ابا! اے تساں کیا آکھ ڈتے۔ بھور ل ہوئیں دے ناں اتنے احسان تھوڑے ہن جو آپاں ساری حیاتی انہیں دے پیر دھو تے پیوں بیٹھے تاں وی آپاں انہیں دے تھوڑے نی لہہ سگدے، اے کھتوں دی شرافت اے جو اساں انہیں دے احسان تاں جھیڑے مٹیئے بلکہ انہیں کوں بد راہ تے گمراہ کر ڈیوں۔ ناں ابا اے کم میں کنے ناں تھیسے۔

بوٹے پتر دے منہ کنوں انکار سن تے تھوڑا جہا شرم سار تھیا پر اونکوں چراغ دین تے اعتماد ہا اوں چراغ دین دے انکار کوں ہک رسمی انکار سمجھا تے آکھن لگا۔ ڈیکھ چراغ دین توں زیادہ نمک حلال ہوون دی کوشش ناں کر توں انہیں وڈے تے سرداریں لوکیں نی جاݨ دا اے لوک اج کجھ ان تے کل کجھ تے انہیں لوکوں کوں زیادہ ایمان دار تے نمک حلال بھمندے دی کوئی اے صرف خوشامدی تے بتر لوکیں کوں پسند کریندن جھیڑے منہ تے انہیں کوں ہا سائیں تے جیا سائیں آکھن تے کنڈ پچھوں منی رہسن اے چھڑا انہیں لوکیں کوں اپنا سنگی بیلی سمجھدن میڈا بھولا پتر توں کجھ عقل کر تے کجھ سوچ میں بھلا اے سبھ کجھ کیں دا سطے پیا کریندا ں۔ اے آکھ تے منشی بوٹے ہک واری ول صندوق دا دروازہ کھول تے چراغ دین دے اگوں کیتس تے اوکوں آکھیس۔

اے دولت ڈیٹھی تاں اے ناں کجھ ای کوئی۔ توں بس ایہو تھوڑا جہا کم چا کر تے ول آ گی تے ڈیکھ میں کیا کریندا ں۔ چراغ دین تے دولت دی چمک ہک واری ول پوری آب و تاب نال حملہ کیتا۔ پر او بھور ل جہاں جہے دوست نال دھوکھا کرݨ تے راضی نال تھیا تے پیو کوں آکھݨ لگا۔

ابا! اے ڈس جو اے صندوق آلی ساری دولت آپݨی اے ناں؟ منشی بوٹے اوکوں جواب ڈتا ہا بالکل۔ ول ابا! آپݨے واسطے تھوڑی اے کیا۔ او

وقت یاد کر ابا جدٔاں آپݨے گھر اچ کجھ کو ناہا تے ترائے ڈینہہ دے فاقے ہن تے ول چاچے فضل دین ہوریں آیاں کوں اٹا ڈتا ہا۔ ہݨ تے توں اللہ دے شکرانے ادا کیتے ہانی۔ تے ہݨ اے وقت اے جو دولت نال صندوق بھریا پئے تے تیکوں رج نی تھیندا تے ول وی اے دولت! اے تاں اڈریں وی کہیں دی یار نی، تے توں چھڑا ایں دولت دے پچھوں آپݨے بہرام خان جیہے محسن دے گھر اچ بھاہ لاوݨ چاہندیں، ہݨ او بہوں جوش جذبے اچ آ گیا اپݨے پیوکوں ول آکھیس۔ ابا او وقت یاد کر جدٔاں آپاں لنگے ٹنگے تے اتھاں آئے ہاسے تے ام خان تیکوں سینے نال لاتے آپݨا بھرا بݨا یا ہس تے ول او ل تیڈی کتنی خدمت تے خیال رکھیا ہا۔ او تیکوں ہوں ویلے گل نال لاتا ہا جیں ویلے آپاں کنے کجھ وی کو ناہا۔ ابا! تیکوں او تتی تے تکھی دھپ بھل گئی اے جیں اچ تڑتڑ تے آپݨے پیریں اچ چھالے پائے گئے ہن تے آپاں کنے اتنا کینا ں ہا جو جرتی جا گھنوں ہا تے ول بہرام خان آپݨے پیار محبت خلوص تے ایثار مروت دے ٹھڈے وݨ دی ٹھڈی مٹھی چھاں تلوں بہلایا ہا تے ہݨ ابا! توں او ں وݨ کوں کپݨ چاہندی جنہیں دی چھاں تلوں بہہ تے آپاں پندھ دے تھکیڑے لاتھے ہن۔

چراغ دین دیاں پسیاں نے کھریاں گالہیں بوٹے کوں شرمسار کر ڈتیاں تے او ں شرم کنوں تلے منہ مار گھیس چا۔ کجھ دیر واسطے او کوں وی آپݨے ضمیر لاں تاں کیتی پر او ل نے دولت دا نشہ ہا تے دولت دا نشہ ایجہ نشہ اے جو ہک واری جنہیں تے چڑھ ونجے تاں ول کجھ پے کنوں نی لہندا۔ او ل کنے ہݨ وی اتنی دولت ہائی جو او باقی زندگی آرام نال بہہ تے کھا سگدا ہا پر جیویں آکھدن ڈیھر کوں ڈیھر دی بھاہ ہوندی بالکل ایویں ہݨ بوٹے دی نظر اچ بھورل آلی جائیداد تے اوندی لکھیں دی مڈی ہائی او ایں جائیداد

ھڈی کوں ہر صورت اچ حاصل کرݨ چاہندا ہا تے ایندے حصول دی خاطر او اپݨا ضمیر، اپݨی غیرت تے اپݨی عزت سب چیز داتے لاوݨ واسطے تیار ہا۔ ہݨ اوندے اتے دولت دی چمک تے زمینداری دی ٹھاٹھ باٹھ دی یلغار تھئی اوہݨ ہر صورت اچ چراغ دین کوں ہم خیال بݨاوݨ چاہندا ہا پر چراغ دین وی ہک کوراڑی ھڈی ہائی تے بوٹا وی ہک پرانا گھوگ تے بہوں چالاک تے سیاݨا ہا اوں سوچیا جو ایویں چراغ دین نال منیسے اوں اوکوں لالچ دے نال نال ہک ایجھا قصہ سݨایا جنہیں چراغ دین دے تن من اچ بھاہ لاڈتی تے ول او چراغ دین جہڑا ایویں دی سرڈتی ہوئی لالچ کوں ٹھکرا گیا ہا ہݨ او بوٹے دے پیریں اچ وٹ گھندا آیا تے ول او سانول تے اوندے دادا خان دا سب توں وݙا دشمن بݨ گیا۔ اصل اچ بوٹے ݙٹھا جو چراغ دین نی منیدا اوں ہک واری ول اوکوں آکھیا۔ چراغ دین سوچ گھن، ایجھے موقعے روز روز نی ملدے۔ توں تھوڑی جیہی ہمت کریں تاں پوری زندگی عیش کریسیں۔ ہݨ لوکیں دے اساں محتاج اوں تے ول لوک آساڈے محتاج ہوسن اے دولت، جائیداد، زمیناں تے جیپاں کاراں سب کجھ تائیں کنے ہوسے، چراغ دین دولت زمیناں جیپاں، موٹراں تے عیش عشرت گھنݨ تے ہک واری لڈ گیا پر اول ہوش سنبھال تے ہک واری ول انکار کرڈتا۔

ہݨ بوٹے نی چال چلی او کوڑی جیہی دار دوݨ پے گیا تے بتر کوں اکھیس چراغ دین میں تاں سوچاں ہم جو توں بہوں سمجھدار ایں تے میݙی گالھیں کنے اندازہ لاتے کجھ ولیسیں، پر توں بالکل بدھو ایں۔ پہلے اسے سوچ جو میں بھلا کیوں سانول ہوریں نال اے سب کجھ کرݨ تے تیار تھیاں۔ میں وی ہک مسلمان تے انسان آں میکوں وی خبر اے جو جیہڑا احسان تھورا کرے اوندی ہر دم خیر منگیندی اے پر سانول میں نال ہک ایجھی زیادتی کیتی اے جو میں مجبور تھی گیاں جو نمک حلالی

دی بجائے ٹمک جدا می کراں اے چال بوٹے دی کم کر گئی اوندے کوڑے پچھے منجوں
چراغ دین دی غیرت تے جوش کوں سک جانے کر ڈتا تے او ہیوکوں آکھیا۔ جے
ساڈے ایجھی زیادتی کیتی اے تاں تاہیں میکوں پہلے کیوں نی ڈسا یا۔ ہم

بوٹے آپنیاں منجوں اُگھیاں تے اونکوں آکھیس چراغ دین: توں بالی
بال ایں۔ توں ساڈے خان دی طاقت تے قوت نی جانڑدا انہیں لوکیں دے بہوں
لمبے تے مضبوط ہتھ ان، اساں جہے بے آسرا تے بے سہارا لوک انہیں دا کجھ ای
نی وِگاڑ سگدے، میں کئی ڈینہاں کنے پریشان ہم جو کیویں ایں زیادتی دا بلہ
گھناں۔ میں سوچ سوچ تے پاگل تھی گیاں آخر میں اے چال سوچی ام جو ہیں
طریقے نال انھیں کنے اساں پاند۔ گھن سگدوں، پر تائیں میڈیں امیدیں تے پانی
پھیر ڈتے تاہیں میڈی گلی بجاہ تے پانی ویٹ ڈیتے تے ہنڑ میں ایں زیادتی دا
افسوس آپنے دل وچ پا تے مر ویساں تے اے سمجھساں جو میڈی کوئی اولاد نال
ہائی۔ میڈا کوئی پتر نال ہا جیہڑا میڈے ایں غم دا علاج کرے ہا۔ جیہڑا میڈے سینے
تے مرہم رکھے ہا۔ اے آکھ تے بوٹا زور زور نال رووݨ پے گیا۔

چراغ دین آخر بوٹے دا پتر ہا اوندا خون ہا اوں پیو کوں روندا ڈیکھ تے
آکھیا ابا! توں اے تاں ڈس جو ساڈے زیادتی کیا کیتی اے؟ بوٹے چراغ دین تے
آپنڑی اداکاری دا اثر تھیندا ڈیکھ تے ہی اداکاری کریندے اونکوں جواب
ڈتا ، پتر کیہڑے منہ نال آکھاں جو اوں تیڈی بھینڑ نرگس نال زیادتی کیتی اے
اونکوں ہتھ پاتے، ہنڑ چراغ دین دی غیرت جاگ پی تے اوں پورے جوش تے
غصے نال آکھیا جو ابا اے گال ہائی تاں تائیں میکوں پہلے کیوں نی ڈسیا تے ہنڑ میں
ساڈے کوں ایں زیادتی دی اونہاں ڈیساں جو او یاد کریسی تے آپنڑی اولاد کوں وی
ڈسیسی جو ایجھی زیادتی کیویں کریندی اے۔

منشی بوٹے آپنڑی ایں چال کوں کامیاب تھیندا ڈیکھ تے چراغ دین کنوں

پچھیا توں ساڈوں کوں ایں زیادتی دی کیا سزا ڈیوݨ چاہندی ؟ ابا میں ساڈوں کوں قتل کر ڈیساں تے ول اوندی لاش دے ٹکڑے ٹکڑے کر تے کتیں دے اگوں سٹ ڈیساں۔ چراغ دین وڈی کاوڑ نال آکھیا۔ منشی بوٹے اونکوں سمجھاوݨ دے انداز اچ جواب ڈتہ۔

ناں۔ ناں۔ میڈا پتر ناں، پہاڑ اچ ٹکر مارو تاں آپݨا سر بھجدے۔ اے سردار لوک بہوں طاقت آلے ہوندن، انہاں کوں قتل کرݨ آلے پہلے خود قتل تھی ویندن انہیں دی جاسوسی ایجھی ہوندی اے جو انسان حیران تھی ویندے۔ انہیں کوں اپݨے دشمن دی بوں بہوں پرے کنوں آ ویندی اے۔ انہیں کنے پلہ گھنݨ آسان کائنی۔ چراغ دین پیو کوں آپݨا فیصلہ سُنیدیں آکھیا۔ ابا میکوں آپݨی جان دی کوئی پرواہ کائنی میکوں آپݨی غیرت اجازت نی ڈیندی جو میں اوندی طاقت ڈیکھ تے چپ کر ونجاں۔ منشی بوٹے کوں ہݨ احساس تھیا جو اے چال جتنی اتر آلی ھے اتنی خطرناک وی ھے اونکوں ہݨ ڈر پے گیا جو متاں چراغ دین کاوڑ اچ کجھ کر بہے اوں اونکوں سمجھیندیں آکھیا۔

چراغ دین پتر! میں سمجھداں جو کوئی جوان تے غیرت مند بھیرا آپݨی بھیݨ نال زیادتی سݨ تے آپݨے انجام کنے بے خبر تھی ویندے، پر میڈا پُتر! توں میڈا کلھا پال ایں میڈے بوڑھیپے دا سہارا تے آپݨی بھیݨ دی عزت دا رکھوالا ایں میں نی چاہنداں جو توں ساڈوں کوں قتل کرݨ کنوں پہلے خود قتل تھی ونجیں۔ بلکہ اساں ساریں کوں مرواویں میں ہک لمبا منصوبہ سوچے جے توں ٹھڈے سینے نال غور کر تے اوں تے عمل کریں تاں اساں ہیں قابل تھی سگسوں جو اساں اوں کنے پلہ وی گھن ولیسوں تے اوندے نال اکھیں ملاتے ڈیکھ وی سگسوں پر پہلے میکوں توں اعتماد ڈے جو توں ہر قدم میڈے مشورے نال چیسیں۔

چراغ دین کجھ دیر سوچیندا رہیا تے ول پیو کوں آکھݨ لگا ابا توں میں تے یقین کر تے آپݨی ما دی چھکدی لاش دی قسم چیندا ہاں جو میں کوئی قدم تیڈی اجازت دے

بغیر نال چھپیاں۔ ٹھیک اے میڈا ابا پر ہݨ توں غور کر تے مݨ۔ جیویں تیکوں میں آکھیے جو بھورل کوں وی گاڑ ڈے اینکوں عیاش تے اوباش بݨا ڈیوے ول آپاں ہوندے ہیں نال ہوندی جائیداد گھنوں تے جیں ویلھے آپاں سانول جتنے زمیندار تھی گیوسے تاں آپاں اوں کنوں رج رج تے پلھے گھنسوں۔

ٹھیک اے ابا میں ایویں کر گھنساں جیویں توں آکھیسیں پر بھورل کوں عیاش بݨا تے اساں اوندی جائیداد کیویں گھنسوں۔ چراغ دین دے ایں سوال تے بوٹا کھل پیا تے اوکوں آکھݨ لگا۔ جے تھی سنجے کوئی عیاش تاں تھی ویندے اوندا ستیاناس پتر! چراغ دین! جیں ویلھے کوئی عیاش تھی ویندے تاں او صرف آپݨی عیاشی وچ غرق تھی ویندے تے ول او ہر حال اچ عیاشی کریندے تے میکوں یقین جیں ویلھے وقت بھورل عیاش تھی گیا تاں ول او آساڈے اشارے تے نچسے۔ تے ول ڈیکھیں آپݨے بوڑھے پیو دے کم۔

ہݨ چراغ دین پیو کوں آکھیا۔ ٹھیک اے ابا پر زیادتی تاں اساں نال سانول کیتی اے تے آساں بھورل کنوں پئے گھندوں

بوٹے پتر کوں آکھیا۔ چراغ دین توں نی سمجھدا۔ سانول تیڈی بھیݨ دا کجھ نی رکھیا تے توں ہݨ اوندی بھیݨ دا وی کجھ ناں رکھ۔ پر اے سب کجھ سوچ سمجھ تے پوری چالاکی نال تھیسے۔ بھورل کوں تے سانول کوں کہیں قیمت تے اے احساس نی تھیوݨا چاہیدا جو تیڈے دل اچ نیت اچ کوئی وٹ اے۔ چراغ دین پیو کوں جواب ڈتا توں ابا! بالکل فکر ای ناں کر میں انشاءاللہ کہیں کوں پتہ ای نال لاوݨ ڈیساں۔ بوٹے چراغ دین کوں شاباش ڈتی تے نرگس کوں سڈ مارئیس۔

نرگس آئی تاں اوکوں دولت آلی صندوق ڈے تے آکھئیس اینکوں کتھائیں اچھی جاہ تے پورسٹ جتھاں کہیں کوں شک ناں تھیوے تے کہیں کوں پتہ ای ناں لگے نرگس صندوق اندر کوٹھے اچ چاگھی تے ول اوکوں ہک کھٹ دے تلوں کھڈ کھٹ تے

پور سٹیشن اتنے تائیں فضل دین تے امام دین وی آ گئے۔ چراغ دین تے امام دین ہک
بئے کوں مل تے بہوں خوش تھئے تے ول کافی دیر تائیں او آپنے منڈھ لا دیاں گالھیں
یاد کر تے کھلدے ہسدے رہیئے۔ آخر بوٹے چراغ دین کوں آکھیا جو تیکوں ہݨ وی
بھورل خان مونجھا بیٹھا ہوسے۔ چراغ دین آپنی بھیݨ نال سانول دی زیادتی سݨ تے
اونکوں سانول خان نال کیا اوندے پورے خیش قبیلے کنوں نفرت تھی گئی ہائی۔ اول
پیو کوں لاپرواہی نال جواب ڈِتہ۔ ابا! میں ہالی امام دین نال کجھ دیر بہنداں بھورل
کیہڑا کڈاہیں لڑ یا ویندے۔ بوٹے محسوس کیتا جو ہالی تک چراغ دین تے اثر اے اوول
اونکوں اکھ مار تے آکھیا۔ ونج پتر توں بھورل خان اداس تھیا بیٹھا ہوسے او لوک
اسیڈا اکتنا خیال رکھیندن ہݨ چراغ دین سمجھ گئیا تے اوول فضل دین تے امام دین
کنوں موکلا تے
مکان ڈول روانہ تھی گیا تے بوٹا تے فضل دین
گالھیں اچ لگ گئے۔ گالھیں گالھیں اچ بوٹے فضل کوں آکھیا جو میں ہک آپݨا مکان
گھنݨا اے، فضل دین فوراً اونکوں آکھیا جو آپنے مکان دے سامنے جیہڑا مکان اے نال
او وکاؤ اے اوندا مالک میکوں ملیا ہا تے اونکوں میڈے خیال اچ رقم دی وی لوڑ ہے
تے او سستا وی ڈیسی۔

بوٹے مکان دی تفصیل پچھی، فضل دین اونکوں ڈسایا جو مکان دا کل رقبہ
تاں پوری ہک کنال اے کمرے چھڑے ہالی ڈو ان انہیں دے اگوں برآمدہ وی
ہے تے باورچی خانہ تے غسل خانہ وی ہے۔ بوٹے جلدی نال آکھیا ول تاں چنگا ہے
تے اوں نال گالھ کروں ناں۔ فضل دین اونکوں آکھیا۔ جے شوق اے تاں ول گالھ
کر لیسوں۔ بوٹا اٹھی کھڑا تے آکھیس۔ گالھ کیا کر لیسوں۔ اٹھی ہݨیں اونکوں ملوں۔ ول
او ڈوہیں گھر کنوں باہر نکل گئے۔ او وی مکان دے دروازے تے پجے تے مالک
مکان وی آ گیا جیہڑا شائیت کڈاہیں تیار تھیا ویندا ہا۔
فضل دین اونکوں ڈیکھ تے آکھیا، ملک صاحب ہک منٹ گالھ سݨیجو۔ او کھڑ گیا

تے فضل دین تے بوٹا تر دے گئے تے اوندے نال دینج کھڑے۔

فضل دین اونکوں آکھیا۔ اصل اچ ملک صاحب کل میکوں تساں آکھیا ہا جو میں مکان ویچیاں جے تہاڈا خیال ہووے تاں اے میڈا بھیرا گھندے۔ ملک صاحب بوٹے دا جائزہ گھندیں جواب ڈتا جیا مکان تاں ویکھا ڈا اے جے تہاکوں پسند آوے تاں سودا گھنو۔ ول ملک صاحب انہیں کوں مکان ڈکھایا۔ بوٹے کوں مکان پسند آیا تے اول ملک صاحب کوں آکھیا جو مکان تاں آساکوں پسند اے جے جائز مُل کیتو وے تاں انشاء اللہ ضرور گھنسوں:

ڈیکھو: سائیں مکان تہاڈے سامنے اے جیہڑے تہاکوں جائز پیسے نظرن تساں او میکوں ڈے ڈیو تے مکان تہاڈا۔

فضل دین ملک صاحب کوں آکھیا جو سائیں چیز تہاڈی اے مُل تساں کرو جے اساکوں پیچ گئی تاں اساں گھن گھنسوں نا تاں تہاڈا مکان اللہ سائیں تہاکوں مبارک رکھے

ملک صاحب تھوڑا سوچ تے آکھیا۔ اصل اچ میکوں رقم دی لوڑ اے نا تاں میں مکان نال ویچیاں ہا نے اوایں میں کوئی کاروباری کو نم جو لایاں چاڑھیاں کراں کھرا میں ہیکا گال کر لیساں تساں ....میکوں ڈھا ہزار روپے ڈیو۔ بوٹا کجھ دیر سوچ تے آکھیا تساں واپاریاں آلی گال اصل نی کیتی تساں آپنے مکان دا مُل بالکل صحیح کیتے پر میں پنج سو گھٹا ڈیساں۔

ملک سائیں کجھ دیر ناں مناں کرن دے بعد راضی تھی گیا تے سو روپیہ شہی دا ڈتہ ایویں لے سودا پکا تھی گیا۔ باقی پیسے پے ڈیند بوٹے ڈے ڈنے مکان چراغ دین دے ناں کرایس۔ عدالت کنے واپسی تے بوٹے فضل دین کوں آکھیا۔ جوہن تساں اپنی ٹنڈی شنڈی چاتے میڈے مکان تے آ ونجو تے اے تہاڈے نال وعدہ اے جو جتنے تک تساں آپے ناں اٹھو میں ناں اٹھیساں۔ ایندے بعد منشی بوٹے فضل دین کوں ہک ہزار روپیہ ڈتہ تے اوکوں آکھیس فضل دین! اے ہزار روپیہ ای تساں ایں ناں

کاروبار کرو میڈے طرفوں تہاڈی امداد اے

فضل دین نال مناں ڈاڈھی کیتی پر بوٹے زور نال پیسے اوندی جھولی اچ جا سٹیے۔ اج رات انہیں اتھائیں گزاری پے ڈوبینہ سویرے سویرے مکان دی صفائی کر لتے نرگس کوں آپنڑے مکان نے گھن گیا۔ ول فضل دین۔ بوٹا، نرگس تے صغراں بازار گئے تے گھر دا سارا سامان گھن آئے ول سارا سامان کوٹھے اچ جوڑ بناتے بہہ رہیئے۔ تھوڑی دیر بعد نرگس آپنڑے گھر اچا آپنڑی روٹی پکائی تے ساریں رل تے کھادی فضل دین ہوریں ہالی تک آپنی دھی شنڈی نال چا آئے ہن فضل دین آپنی ذال کنے صلاح پچھی تاں اوندی گھر آلی اونکوں آکھیا۔ جو پہلے ای ادے بوٹے ایڈی بہوں مدد کیتی اے۔ میڈا آتاں اے خیال اے جو آپاں اتھائیں چنگے اوں۔ زیادہ گھنیا۔ دلیں اچ وتھیاں پاڈیندے۔

فضل دین کہیں سوچ اچ بیٹھا کا اوکوں صغراں تھوڑا اجہا دھندول تے پوچھیا۔ سندا ابچھیں کہ کونا۔ فضل دین ہک ٹھڈا ساہا بھرنے اوکوں آکھن لگا جو بھلا تیڈی میڈی آپنی صلاح اے جو آپاں اتھائیں چنگے اوں کیوں سیانے آکھدن جو سجن بہاں ڈیوے تاں اوکوں رڑک نی چھوڑیندا پر بوٹے کوں جواب کیویں ڈیوں صغراں آپنڑے متھے نے ہتھ رکھ تے آکھیا جو ایہو تاں میں پی سوچیندی آں

فضل دین اونکوں آکھیا۔ ول ہنڑ کیویں کروں۔ صغراں کجھ سوچ تے آکھیا میں آپے کہیں ویلے ادے بوٹے کوں آکھساں۔ فضل دین اونکوں سمجھاونڑ دے انداز اچ آکھیا۔ پر صغراں کوئی اجیہا طریقہ کروں جو بوٹا ناراض نال تھیوے۔ صغراں اونکوں تسلی ڈیتیس نوں فکر ای نال کر انشاءاللہ سب ٹھیک تھی ویسے۔

اجنڑ انہاں پی کوئی گال نہ کیتی تے بوٹا آ گیا تے اوں ذال مسٹرس کوں کوں کھڑے اپنا ڈیکھ تے آکھیا۔ اج خیر اے میڈا ادا نے ادی کٹھے کٹھے گالھیں پے کریندو۔ فضل دین بوٹے دی ایں مذاق تے ہس پیا تے اونکوں جواب اچ آکھیس

بس ایویں زمانے تائی دیاں گالھیں چلیاں ہن۔ ول بوٹا وی انہیں دے نال آتے بہہ رہیا تے حقے دی نڑی آپ ڈوں کر تے حقے دا سوٹا لا تے فضل دین کنے پچھیس تہاڈا نواب زادہ اے مکان تاں نی ویچیندا۔ کونا منشی بوٹا۔ نوابزادہ اے مکان نال وی چیسے پربک ہیا چھوٹا جیہا مکان ہے او شائیت ویچ ڈیوے تاں منشی بوٹے اوں کنے پچھیا۔ پر او ہے کتھاں او ایتھاؤں پنجویں گلی اچ اے ول بوٹے فضل دین کنے مکان دے بارے اچ تفصیل پوچھی تے فضل دین کوں رلے کر تے نوابزادہ کوں ملیا۔ آخر دی باقی منشی بوٹے او مکان ڈھائی ہزار اچ گھن گدھا تے او مکان فضل دین دے نال انتقال کرا ایس تے ول کاغذ اوندے حوالے کر ڈیتس تے اوکوں آکھیس۔ فضل دین اے مکان اج دے بعد تیڈا اے۔ ول پیے ڈیندا او مڑی جاتے آپنے نویں مکان تے ونج بیٹھا۔ اصل اچ منشی بوٹا وی فضل دین ہوریں کوں آپ کنوں پرے کرݨ چاہندا ہا۔ ہݨ بوٹا مطمئن ہا۔ تے باقی جھٹی ڈے ڈیندا وڈے اطمینان نال گزار تے چراغ دین کوں آپنی بھینڑ نال ٹیکانے وستی ول آیا۔

چراغ دین آپنے پیو دے آکھݨ دے مطابق بھورل خان کوں بدراہ تے گمراہ کرݨ شروع کر ڈتا۔ شروع شروع اوں بھورل کوں آپنے عشق معشوقی دے کوڑے سچے واقعے سناوݨ شروع کیتے تے آہستہ آہستہ اوکوں ہیں پاسے دلچسپی گھنواوݨ اچ کامیاب تھی گیا۔

شروع شروع اچ تاں اوں آپنی شریف تے شرمیلی طبیعت دی وجہ کنے انہیں کمیں اچ زیادہ دلچسپی نال گدھی پر ہولے ہولے او واہو نکل گیا تے ہݨ اوکوں ہر وقت بے حیائی تے آوارہ گردی دی تات راہندی ہائی۔ بھورل چراغ دین دے ہیں منصوبے دے مطابق ہݨ عشق معشوقی تے آوارگی دے جال اچ پھسݨ شروع تھی گیا۔ انہیں دا ہݨ معمول ہا جو کالج کنے آوݨ دے بعد اُتھا کیں گھنے ویندے ہن جتھاں نویاں نویاں چھوکریاں ہوندیاں ہن۔ انہاں دی پڑھدی آلے پاسوں

توجہ ہوسے ہوسلوں بلندی بگ تے او وقت وی آ گیا۔ جڈاں اے ڈو ہیں کالج دی بجائے
سارا ڈینہہ آوارہ گردی کریندے ہن۔ بلکہ ہݨ تاں انہاں دا شہر دے چھٹے بدمعاشاں
نال اُٹھݨ باہݨ ہا ہولے ہولے آوارہ گردی ودھدی گئی تے نوبت رنڈی بازی
شراب پیوݨ تے جوا کھیڈݨ تک آ گئی۔ چراغ دین وڈے طریقے تے چالاکی نال ایں
ماحول اچ رہ تے وی اجاں تک اوں نوبت تے ناں آیا ہا۔ جتھاں بھورل پج گیا
ہا۔ کھیں کھیں بھیرے بھورل دا ودھدا خرچ سانول کوں سوچݨ تے مجبور کر ڈیندا
ہا۔ پر او ایں حقیقت کنے واقف ہا جو کالج و نج تے وڈے لوکیں دیں بالیں نال اُٹھݨ
باہݨ نال خرچ ودھ ویندے تے او ویں وی انسان دیاں ضرورتاں وقت دے
نال نال ودھدے ویندن، ڈوجا بھورل دا جائیداد اچ ادھ حصہ ہا تے او پیسے
دی خاطر آپنے ڈو رمیان اختلاف ناں کرݨ چاہندا ہا۔ ایں واسطے سانول خاں بھورل
خان ۔۔ دی فرمائش دے مطابق رقم چھیندا رہیا تے منشی بوٹا وی آپݨی جاہ تے اوکوں
وافر پیسہ ڈیندا ہا۔ پیسے دی فراوانی تے گندی صحبت دی وجہ نال بھورل انسانیت
تے شرافت دیاں ساریاں حداں پار کر گیا۔ اوکوں آپݨے خاندان دی عزت وقار تے
مقام بھل گیا۔ او چراغ دین دے ہتھ اچ ہک کھیڈݨا بݨ گیا۔ چراغ دین جیویں چاہندا
ہا بھورل اُویں کریندا ہا۔

ہݨ تاں چراغ دین بھورل کوں سانول دے خلاف بھڑکاوݨ شروع
کر ڈتہ تے اوکوں دھار تھیوݨ دیاں صلاحیں ڈیوݨ شروع کر ڈتیاں پر بھورل
اوکوں ایہے آکھ نے ایں معاملے اچ چپ کرا ڈیندا ہا جو دھار تھیوݨ دا او ویلھا کوئی
آیا تے سانول خان کنوں میکوں حالی کوئی شکایت کوئی۔ چراغ دین بھورل دا اے
جواب سݨ تے جل سڑ تے کولا تھی ویندا ہا پر اوں ہمت ناں ہاری تے بھورل کوں
ہیں ادے گمراہ کرݨ دے نال نال اوکوں سانول خاں دے خلاف بھڑکݨ اچ لگا
رہیا تے تھوڑے ڈینہیں اچ بھورل پکا شرابی جواری تے رنڈی باز بݨ گیا او ہر رات

کہیں حسیناں دی رنگین تے گرم بغل اچ گزارݨ دا عادی تھی ڳیا. شراب او ندی عادت بݨ گئی ہئی تے او ندی مجبوری بݨ ڳئی ہئی، ہک معصوم نیک شریف انسان گناہ دی دلدل اچ پھس ڳیا تے او ندی چاہ نے ہک آوارہ تے بدکردار انسان بݨا ڈتا ہئی. اے انسانیت توں گریا ہوا انسان ایں حد تک آ ڳیا جو او کئی مہینے تک گھر ناں ڳیا ہا. تے اپݨی رنگینیں اچ مست ہا سانول خان کوں فکر لڳ ڳیا تے او خود شہر ونڄ تے صحیح تے اصل حال معلوم کرݨ دا فیصلہ کیتا بیا ڈینہ او سویرے شہر روانہ تھیا کوئی ڈو پہراں ویلھے پہناں سیدھا مکان تے ڳیا تاں اتھاں بورچی موجود بیٹھا ہا اوں کنوں بھورل دا پچھیس تاں او جواب اچ آکھیا او سائیں کالج ہوسن. ول بھورل آلا کمرہ کھول ݙیو تھوڑا آرام کر گھناں، بورچی جواب ݙتا سائیں اوں کمرے دیاں چابیاں تاں بھورل خان کنے ہن ول مہماناں آلا کمرہ کھول ݙے سانول خان بورچی کوں آکھیا سائیں ساریں کمریں دیاں چابیاں خود بھورل خان کنے ہوندن. موجو تلے منہ کر تے جواب ݙتا

سانول حیرانی نال موجو کو ݙیکھ تے پچھیا جو کوئی مہمان آونڄے تاں ول؟ موجو تھوڑا اوپرا تھی تے جواب ݙتا. سائیں تہاݙی ڳال صحیح اے پر چابیاں بھورل خان خود کنے رکھیندے. سانول کوں بھورل دی اے حکمت سمجھ تاں آئی تے اوں ول موجو کوں آکھیا. اچھا خیر ہیں آپ اوں نال ڳال کر گھنساں ہݨ میں اپݨے دوستاں کوں ملݨ ویندا پیاں، بھورل آوے تاں اونکوں میݙے ناں آکھ ݙیویں جو میں ایتھاں آیاں تے او کتھاں ناں ونڄے. جیا سائیں، جیویں سائیں دا حکم میں بھورل سائیں کوں آکھ ݙیساں. ول سانول اپݨے دوستاں کوں ملݨ واسطے ڳیا ہیا، چنگی جھٹ دے بعد بھورل آ ڳیا تے او ندے نال ہک چھوکری وی ہائی موجو او ندی انتظار اچ ہا. او کمرہ کھول تے اجݨ بیٹھے ناں ہن تے موجو ہو کدیں سہکدیں اونکوں سانول دے آوݨ دا حال ݙیتا. بھورل اپݨے نشے اچ مست ہا پر سانول خان دا ناں سݨ تے او ندا نشہ او کھڑ ونڄ ڳیا تے اوں موجو کنے جلدی نال پچھیا موجو! تائیں کنے سانول خان کیا؟

کیا ہچھیا ہا۔ تے تاہیں اوکوں کیا کیا ڈسیسے۔ ہُݨ ذرا مجبورل دا آلا سخت تھی ڳیا
موجو اوندی کاوڑ کوں ڈیکھ تے ٹھڈ ڳیا تے الاڈ کیندیں آکھیا۔ سائیں! انہیں چھڑا
تہاڈا ناں پچھیے تے تہاڈے تے مہماناں آلے کمریں دیاں چابیاں منگیاں ہن۔
مجبورل دا حال بُرا تھی ڳیا تے اوں کنّے کاوڑ نال پچھیا وے نامراد! تاہیں اوکوں
کیا جواب ڈیتا ہا موجو تھوڑی خوش مدکریندیں آکھیا۔ سائیں میں انہاں کوں
کوڑ ماریم جو ساریاں چابیاں خود آپ کنّے رکھیندن، ہُݨ مجبورل خان دا آتما مچ ہاہ
تے آیا تے موجو کوں خوش تھی تے آکھیس چنگا کیتی بلکہ بہوں سوہݨا کیتی۔ پر اگے
تے دھیان کریں جو متاں پی کوئی ایجھی ڳال ساوڑل خان کوں پیا ڈسیں۔ جے تاں
کوئی ڳال ڈسائی تاں ول تیڈی جند کھٹے گھنساں۔ موجو! بہتر سائیں آکھ تے کمرے
اچوں باہر نکل ڳیا تے مجبورل خان ناہید کوں آکھیا۔ جان اج اللہ بچائے ناتاں
بہوں بُری تھیوے ہا۔ اچھا توں ہُݨ ونج تے کیتں پے وبلجھے ملاقات تھیسے۔
ناہید ناں مناں کرݨ پئی ڳی پر مجبورل اوکوں منہ بدھ تے آکھیا۔ ناہید خدا
داناں ای ہُݨ توں ونج تے پر اصل جلدی کر۔ جے ساوڑل خان آ ڳیا تاں او میڈی
جان کھٹے گھنسے تے تیڈی وی کھل لہہ گھنسے۔

ناہید گھئی پی نے ول اول آپ نے موجو ساریں کمرے دی صفائی اچ لڳ
ڳئے۔ تتر کیبیں دا تار ہا تے جھٹ اچ سارے کمرے صاف تھی ڳئے تے ول انہیں
او ساریاں چیزاں کٹھ پاسے لوکا ڈتیاں جہڑیاں مشکوک تے غلط ہن۔ نے او کتاباں
کھول نے پڑھݨ بیہہ ڳیا۔ اج اول کئی مہینے دے بعد کتابیں دی شکل ڈٹھی ہائی اول
ڈاڈھی کوشش کیتی جو کجھ وقت کتابیں اچ اوندا لڳ ونجے پر او ڈیکھاوے
واسطے کتاباں کھول بیٹھا ہا۔ اوندا دماغ کیتھا ئیں ہا تے او کیتھا ئیں ہا تے او کئی
واری موجو کنوں چراغ دین دا پچھیا۔ پر ہالی تک چراغ دین دی ناں ظاہر تھیا او کوں
ڈر ہا جو چراغ دین شراب گھنݨ ڳئے نے جے او ساوڑل خان دی موجودگی اچ آ ڳیا

تاول سارا پول کھل ویسے۔

بھورل چراغ دین دا ڈاڈھا اتنظ رکھیا آخر اوں موجود کوں باہر ہیلا ڈیتس جو توں اتھا ہئیں بہہ تے جیئں ویلے چراغ دین آوے تاں اوکوں ساری حال حقیقت ڈس ڈیویں۔ کوئی عصر ویلے سانول خان آگیا تے ہیں ویلے تک بھورل کتابان کھولی بیٹھا رہیا۔ سانول کوں اندا ڈیکھ تے جاء نماز تے نماز پڑھن دے انداز اچ ونج بیٹھا۔ سانول بھورل کوں نماز پڑھدا ڈیکھ تے ڈاڈھا خوش تھیا تے ول مکان دی صفائی ستھرائی ڈیکھن ڈیکھن بن کمروں اچ لنگھ گیا او مکان دی صفائی ستھرائی کنے وڈا خوش تھیا تے بھورل دے کمرے وچوں دی اونکوں ہک محنتی طالب علم دا ماحول ملیا تے او مطمئن تھی گیا۔ بھورل نماز کنے فارغ تھی تے سانول خان کوں وڈے ادب تے احترام نال ملیا تے گھر دی خیر صلاح پچھیس۔ سانول خان چراغ دین کوں اوتھاں ناں ڈیکھ تے پچھیا جو چراغ دین کتھاں اے۔ بھورل اے سن تے تھوڑا جیہا گھبرا گیا پر جلدی آپنے آپ کوں سنبھال تے آکھیس او سائیں۔۔۔ میڈے خیال اچ آپدی بھین دے گھر ہوسے۔ چراغ دین دی بھین دا گھر! اینڈا کیا مطلب اے۔ سانول ذراناں سمجھدیں اوں کنے پچھیا تے بھورل وضاحت کریندیں آکھیا۔

سائیں تہاکوں شائیت بھلے کوئی ڈسایا جو اوں ہک مکان مل گدھے تے شائیت اوندی کوئی دھی وی ہے او پہلے تاں کہیں بے دے گھر رہندی ہائی ہن اونکوں آپنا مکان گھن ڈیتس تے چراغ دین زیادہ تر اتھائیں ہوندے

اچھا! اچھا! میکوں ایں معاملے دا علم اے، خیر تو سنا تیڈی پڑھائی سنڑھائی دا کیا حال اے، بھورل اداکاری کریندیں وڈے فخر نال آکھیا۔ انشاء اللہ تساں کنوں وی نمبر چا ویساں۔ سانول خوش تھی تے آکھیا ماشاء اللہ ماشاء اللہ تیکوں اللہ سائیں ہمت تے شوق ڈیوے تے توں اتنے نمبراں نال بارھویں پاس کریں۔ جو میں فخر نال آکھ سگاں جو میڈے پتر اتنے زیادہ نمبر گھدن جتنے اج تائیں کہیں نی

گئے ہے، جھورل وڈے عزم نال انشاءاللہ آکھ تے چپ کر گیا۔ تھوڑی دیر چپ رہی ول جھورل سانول کنوں پچھیا اوسائیں تساں مانی اتھائیں کھسوناں؟

ناں ناں: جھورل خان روٹی ناں بکھوا۔ اصل اچ ناصر ڈاڈھی ضد کیتی ہے جو تساں مانی ساڈے کنے کھاونی ایں تے آپاں ڈوہیں اڈاہیں جُل تے روٹی کھسوں پر توں ہن جلدی جلدی تیار تھی ونج پہلے تیکوں بازار دا چکر لاواں تے ول ناصر دے گھر جلسوں ہے۔ جھورل داول تاں نال آکھیندا ہا پر آپنے ہجے بچاون واسطے تیار تھی پیا تے سانول دے کٹھے ٹر پیا۔ پہلے سانول اوکوں بازار گھن گیا۔ کپڑے شپڑے گھن ڈیتس تے ول اوکوں چڑیا گھر دی سیر کرائیس تے ول اوکوں تھوڑی دیر واسطے پارک اچ گھن گیا۔ اصل اچ سانول تاں اوندا دل خوش کرݨ چاہندا ہا۔ پر جھورل کوں تاں تاسف ہی ہائی۔ اوندا دل آپنے معمول دے مطابق شراب تے شباب نال خوش بہار تھیندا ہا۔ ہݨ تاں او گھیڑ دا پچھا وداکا ول وی او سانول کوں مطمئن کرݨ واسطے کوڑی مچی دا خوش تھیا ودا ہا۔ پھرݨ گھمݨ دے بعد او ناصر دے گھر پہنچے تے ناصر سانول دے نال جھورل کوں ڈیکھ تے خوش تھیا تے وڈی عزت نال بٹھا لیس۔ تھوڑی دیر بعد مانی چو بیچ آئی۔ ناصر سانول ہوریں واسطے خاص تے وڈا پر تکلف انتظام کیتا ہا۔ ساریں رج تے مانی کھادی ول کافی دیر بیٹھے ناں مرنید ے رہیے۔ آخر سانول ناصر کنوں اجازت منگی پر ناصر دی ڈاڈھی تکڑ نال او اتھائیں ٹک پیا تے ڈرائیور کوں آکھیس جو توں تے جھورل خان مکان تے ونجو ہو رے جھورل خاں کوں کالج پچا تے میکوں اتھاؤں آن چانویں۔ ول جھورل ہوریں مکان تے گئے ہے تے سانول اتھائیں ٹک گیا ہو دگ اچ جھورل دعائیں منگیندا گیا جو اللہ سائیں آں بچیرا اٹھ دیں مکان تے ناں ہووے جے ہووے سہی تاں اوندے نال بی بلا کوئی ناں ہووے او بہر حال موجو کوں سارا کجھ سمجھ تاں آیا کا پر اوندا دل آپنے کیتیں پول تھلݨ کتھاں پہناں لاتی ویندا ہا۔ او اج وڈے خلوص نال دعا منگدا ویندا ہا جو

اللہ سائیں آں : میڈے سے پرتم رکھیں۔ شائیت اللہ اوندی دعا سُݨ گِدھی ہائی جو چراغ دین مکان تے ناں ہا۔ ول کجھ دیر کا لہیں کریندے رہیے تے سمݨ کنے پہلے بھورل اٹکل نال موجود سے گھن وچ آکھیا جو میکوں سویرے نماز ویلھے اٹھاویں۔ موجو آپݨے دل وچ آکھیا جو بھلا وڈی شئے اے ڈو کانیں ڈینہ چڑھݨ دے بعد اُٹھݨ آلا بال اج کینویں نماز ویلھے اٹھدا پے بہر حال او تم پے نماز ویلھے کوں موجو اوکوں اٹھایا تے اوں نماز پڑھی تے ول او کالج ونجݨ دی تیاری اچ لگ گیا۔ ناشتہ کرݨ دے بعد ڈرائیور اوکوں کالج پچا آیا ول او سانول خان کوں ناصر دے گھروں جاتے وستی روانہ تھی گے۔ بھورل اج کئی مہینے کنے بعد کالج گیا ہا۔ اوکوں کالج دا ماحول اݨ واقف تے اوپرا لگا۔ او تاں کالج کنے بھج ونجݨ چاہندا ہا پر اوکوں سانول دا ڈر ہا جو او متاں ڈیکھݨ کیتے کالج ناں آ ونجے او ناں چاہندیں وی آخری پریڈ تائیں کالج دے اندروں باہروں پھردا گھمدا رہیا تے ول مکان تے آ گیا۔

مکان تے چراغ دین اوندی انتظار اچ ہا۔ بھورل کوں ڈیکھ تے او کھل پیا تے اوکوں آکھیس۔ اج تاں وڈے پڑھا کو بال بݨے ودے خیر ہے۔ بھورل آپݨے پلنگ تے بہہ ڳئے جواب ڈیتہ۔ چھوڑ چراغ دین ! ہیں کلھو کا ایتھاں پریشان آں لیہہ کتھاں بج ماریندا رہیں۔ چراغ دین وڈی اداکاری نال آکھیا۔ سائیں تہاڈی اطلاع واسطے عرض اے جو میکوں سانول دے آوݨ دا پتہ لگا ہا تے ہیں واسطے ہیں کنی کر گیا ہم اچانوں چنگا سنگتی ایں جو او کھے ویلھے کنڈ ڈکھا گئیں بھورل اوکوں سہیندیں آکھیا۔ چراغ دین فٹ بولیا۔ ناں میڈی جان ناں ہیں او سنگتی ہم جیہڑا او کھے ویلھے کنڈ ڈکھا ویسے ہیں تاں صرف ہیں واسطے کھ پاسے تھی گیا ہم جو متاں کہیں گال کنوں سانول کوں شک پائے ونجیس دل وی جو کجھ ہائی تیکوں اینویں ٹھہندی ناں ہائی بھورل اوندا ڈکھاندھیندیں آکھیا تے چراغ دین تھوڑا اکھل پیا تے اوکوں جواب

ڈیتہ۔ جے اے گال اے بھورل خان! تاں ول اج کنے بعد میڈا ولدہ اے جو ہیں ہر دم تے ہر وقت تیڈے نال راہساں۔ چاہے جیہے حالات ہوون پر بھورل خان تیکوں من گھیاں جو توں وڈا استاد ایں

سانول شودے کوں پتہ ای نی اوں ڈیتہ جو انہیں اسال کیا ہتے گذ گی وڈوں، چراغ دین دی خوشامد دے ایں ڈو لفظیں بھورل دی کاوڑ کوں ختم کر ڈیتہ تے او کھل تے آکھیا

تا ئیں اساکوں ایہوں سمجھا ہا سانول جیہے بال تاں اساڈے ہتھیں دا جا ان۔ بالکل ابا سائیں! سانول تہاڈا ہتھیں دا جا اے

چراغ دین دی ایں ٹوک بھورل کوں کھلن تے مجبور کر ڈیتہ تے چراغ دین خود وی کھل کنوں وڈھوٹ نہی گیا۔ انہاں دی کھل دی ٹرھ ٹرھ سن تے موجو وی آ گیا۔ موجو کوں بھورل خان ڈیکھ تے آکھیا۔ یار اج تاں موجو انعام دا حقدار اے۔ چراغ دین موجو دی سفارش کیتی تے آکھیس بالکل بھورل خان ایندا حق اے اینکوں انعام ضرور ڈے بھورل آپنے کھیسے کنے روپیہ کڈھ تے موجو کوں ڈے ڈیتہ موجو خوش تھی گیا تے ول جیب کر تے کھٹ دے نال تھی بیٹھا۔ ول چراغ دین تے بھورل آپنی عادت دے مطابق آوارہ گردی کرن باہر نکل گے۔

شام کوں آتے تاں منشی لوٹا مکان تے آیا بیٹھا ہا۔ اُنہاں دے نال ڈو چھوکریاں ہن تے نال شراب دی ماٹ۔ بھورل لوٹے کوں ڈیکھ تے تھوڑا جا جھکیا پر منشی لوٹے اوکوں آکھیا۔ کوئی گال نی بھورل خاں توں شرماناں۔ اصل اچ جوانی دیوانی ہوندی اے ہیں خود وی جوانی اچ ایویں ہم۔ اے ڈینہہ عیش دا ئیں اے۔ خوب کھلے تے ٹھنڈا پیاتی دا کیا بھروسہ پر لے سارا کجھ پڑتے اچ ریہے۔

چراغ دین پوکوں آکھیا۔ توں فکر نا کر ابا۔ بھورل ہوں سمجھدار تے سیانا اے۔ چراغ توں ایندی شکایت ناں کریں۔ کیوں جو بھورل ناں صرف میڈا یار اے بلکہ جگر اے جگر۔

منشی لوٹے اوکوں جواب ڈِیتہ ۔

بھورل خاں تساں مونجھے ناں تھیوو تیں کیں کوں ناں ڈسیاں ۔ بھورل گھرتے گھلن پئے گیا تے دل او آپنے کمرے اچ گیا پیا تے چراغ دین دی آپنی رنڈی نال ڈوجھے کمرے اچ بہہ گیا ۔

او ڈوہیں آپنے بے حیائی دے کمیں اچ لگ گے تے لوٹا موجو بورچی نال آبیٹھا تے ڈوہیں آپنی آپنی جوانی دیاں کوڑیاں سچیاں گالھیں سنا سنا تے مزے گھدے تے کافی دیر تک لوٹا تے موجو اے ہوائی مزے اُڈیندیں رہیے پر بھورل خاں تے چراغ آپنی مستی اچ مست ہن ۔

لوٹے کافی چِر کے تائیں موجو نال کوڑ کیتے تے دل موجو بورچی کوں اُٹھا کے تے آپنے گھر گیا پیا جو اے ڈوہیں موجاں لٹن ہیں فجر آتے انہیں کوں ملساں ۔

بوٹے دے جال تے گاریاں

ہے ڈبیہ لوٹاول آیا تاں بھول خاں غسل خانے اچ دھاون گیا ہاتے چراغ دھاوݨ دی تیاری اچ ہا۔

لوٹے اوکوں کلھا اٹھا ڈیکھ تے وڈی رازداری نال پچھیا۔ حال سُݨا چراغ دین ساکوں جوایا ہا کوئی گڑ بڑ تاں نی تھئی۔

کوئی ابا کوئی گڑ بڑ نی تھئی۔ بھورل اوں کوں وڈی ہوشیاری نال ٹالیے۔ اوناں سبکوں موجودی ڈبیے۔ پرتاں ہوشیار ریہجو۔

ساکوں ہݨ تاں مطمئن تھی گیا ہوسے پر او ہوں سمجھدار تے ہوں پرے دی سوچݨ آلا اے۔ او میڈے نال ہک ڈینہہ پہلے ای گال کیتی ہئی۔ جو بھورل شہر دیخ تے وگیڑ تاں وچیس ہیں اوکوں مطمئن کرݨ دی وڈی کوشش کیتی ہم پر میڈا دل آکھیندے جو او مطمئن نی تھیا تے کڈاہیں اوول دی آسے تاں احتیاط ضرور کریجو۔ اوہیں تانیں سینڑی توقع کنے زیادہ کم ڈیکھلتے پر ہالی اوم مرحلہ باقی اے جیں دا اے سبھو کھیجار کیتے۔

چراغ دین بھوریاں گالھیں غور نال سݨیاں تے اوکوں پچھیس ابا! میں سوچیندا ہاں جو ہݨ اگی نے کیا پروگرام اے۔

چراغ دین: تائیں میڈے منصوبے دا پہلا مرحلہ ہوں اچھے طریقے نال تھئے۔ تے ڈوجھا مرحلہ اے جے جو بھورل تے ساکوں دے درمیان اختلاف پیدا کرئے ان تے ایں دی زمینیں تے دل قبضہ کرݨا اے تے ول آخری مرحلہ اپنے آپ سوکھا تھی ویسے۔

اوناں ٹھیک اے ابا۔ پہلے بہوں مشکل اے میں ڈاڈھی کوشش کیتی ہم جو بھورل سانول کنے نفرت کرے۔ پر او سانول دا احترام بہوں دی حد تک کریندے۔ اوہی تاں میں ساری ہر گال من گھنے سانول نال تاں دے انداز اچ بہوں کوں آکھیا۔

پہلے بہوں ضروری لگدے ناتاں آپنا منصوبہ کیتی کم دانی بلکہ الٹا اسکوں اے نقصان ڈیسے۔ لوٹے پریشان تھیندیں جواب ڈیتہ۔

ول کیویں کروں چراغ دین بہو کنے صلاح کریندیں پچھیا۔

خیر توں فکر ناں کر ایندا کوئی ناں کوئی حل کڈھیسوں اے آکھ تے لوٹا کجھ سوچݨ پئے گیا۔ اوندے ذہن اچ اے خیال آیا جو تاریخ گواہ ہے جو جتنا ای اتفاق تے آپس وچ محبت ہوئے۔ ڈو چیزاں نا اتفاقی تے نفرت دا سبب بݨ ویندن۔ تے او چیزاں ہن دولت تے عورت۔ اے ڈو طاقتاں اجھیاں ہن جو بھیرا بھیرا دا دشمن بݨا ڈیندن تے خلوص تے محبت دے قلعے کوں آسانی نال فتح کر سگدن

اوں آپݨے دماغ اچ اے منصوبہ بݨایا جو ایں معاملے اچ او نرگس تے آپݨی اوں دولت کوں استعمال کرے جیہڑی اوں چالاکی تے بے ایمانی نال بہرام خان دے زمانے اچ کٹھی کیتی ہئی۔

او اے منصوبہ سوچ تے خوش تھی گیا تے ایں کوں پورا کرݨ واسطے آپݨیاں کوششاں تیز کر ڈتونس۔

چراغ دین ہݨ ہر ویلھے گال گال نال بھورل کوں سانول کنے نفرت ڈیواوݨ دی کوشش کریندا ہا۔ اوندیں بہاندیں کھدیں پیندیں او کوئی ایجھی انکل تے چالاکی نال گال کریندا ہا جیہڑی سانول کنے اوکوں پرے کر ڈیوے ہا۔

پر او آپݨی ڈینہہ رات دی کوشش نال بھورل کوں سانول کنے نفرت ناں کرا سگیا۔

ہݨ لوٹا پریشان ہا۔ او چراغ دین دی ناکامی کنے مایوس تھی تے خود ہک ہیسے دی

موکل گھن آیا تے آپنے ذہین اچ محفوظ منصوبے دے عین مطابق کم شروع کر ڈتیس۔

پہلے پہلے تاں او بھورل کوں ساول دی طرفوں ھِک کوڑا سنیہا گھڑ تے ڈِتہ۔ جیندے وچ بھورل کوں آکھیس۔

بھورل میڈا دل تاں نی آکھدا جو ساول دا ایہ سنیہا ڈیواں پر میں نوکر آں تے میڈا کم ایہ سنیہا پہچاوݨ۔ اگے تے تساں جانو تے تہاڈا کم۔

بھورل حیران پریشان تھی تے اوکنوں پچھیس خیر ہے منشی بوٹا کوئی اینجھی گال اے کیا؟

جیا سائیں گال واقعی غلط اے۔ اوویں تاں ایہ تہاڈا آپݨا معاملہ اے میکوں کوئی حق نی پہندا جو کجھ میں آکھاں پر میڈے اگوں۔ تساں تے ساول ڈوہیں ھِکو جہے او آخر تساں وی ادھ جائیداد دے مالک او۔

ہݨ بھورل دی پریشانی ودھ گی۔ اوں جلدی نال پچھیا آخر گال کیا ہے منشی بوٹا کجھ میکوں وی ڈسا۔

بوٹے ھِک ٹھنڈا ساہ بھر تے جواب ڈِتہ۔ سائیں ساول خاں دا ایہ پیغام اے جو اج کنوں بعد تہاڈا خرچہ پانی آدھی آدھ گھٹا ڈیتے۔ انھیں میکوں سختی نال آکھیے۔ جو توں اوکوں زیادہ پیسے ناں ڈیویں۔ ایہ کیوں؟

بھورل خاں بوٹے کنوں کوڑے کاوڑ دے انداز اچ پچھیا۔

بوٹے دل ھِک ٹھنڈا ساہ بھر تاں تے آکھیا۔ ایہ تاں میکوں خبر کوئی پر میڈا خیال اے جو انھیں دی نظر وچ ایہ خرچہ تہاڈی ضرورت کنوں ڈھیر اے۔

پر کنویں ڈھیر اے؟ میں تاں پہلے ای ہر مہینے دوستیں کنوں ادھار چاتے گزارہ کریندا اں۔ تے ہݨ کنویں تھیسی پر اچھا ایہ ڈس جو ہݨ توں کتنے پیسے چا آئیں۔

بوٹے ڈھائی سو روپیہ گھِن تے بھورل کوں ڈِتہ۔ بھورل ایہ پیسے گھن تے اوندے منہ تے مارے تے آکھیس۔

انھیں دا میں کیا کریساں۔ ایہ پیسے چا تے واپس ساول کوں ونج ڈے تے اوکوں

اکھ میں اوہ جیہا جیندا دا مالک آں تیڈا نوکر یا فقیر کونم جو تاہن کنیں میں کوئی خیرات منگدا

لوڑھے زمین کنوں کھینڈیں لوٹ جاتے دل بھورل خاں کوں ڈیندیں آکھیا۔ بھورل خاں تساں تاں پیسے رکھ گھنوں۔ میں سانول خاں کوں آپنی جاہ تے سمجھیاں جے او دل دی ناں منیا تاں میں تہکوں تیڈی ضرورت کنے ودھ تے پیسے ڈینداں رہساں۔ اے میڈا وعدہ اے۔ پر بھورل خاں نساں ہیں دے: ڈیجھوں ایں اج بھیرا ناں وچاؤ

بس کرینسی لوٹا خبردار جو ایہ کنے میکوں سانول دا بھیرا آکھیو تاں! میں اوکوں آپنے پیو دی جاہ بجاہ سمجھدا ہم۔ پر اوں میکوں بھیرا دی بجائے ہک فقیر تے رکھ سمجھے بھورل کاوڑ اچ آکھیا۔

لوٹا آپنے مقصد اچ کامیاب تھیندا ڈیکھ تے اوکوں اوت آکھیا۔ ٹھیک اے سائیں میں منینداں پر بھورل خاں! او وڈا اے توں چھوٹا ایں توں کجھ صبر کر انشاءاللہ سب کجھ ٹھیک تھی ویسے۔ میکوں امید اے جو سانول خاں کوں کوئی غلط فہمی تھئی اے یا کہیں چغلی جاتی اے۔ ناتاں او تاں تیڈے نال بہوں پیار کریندے۔

خیر جو کجھ دی ہے ہن تیر کمان اچوں نکل چکیے تے نکتا تر کیڈا ہیں واپس نی آندا بھورل لوٹے دیاں ساریاں دلیلیں کوں رد کریندیں آپنا فیصلہ سنایا۔

لوٹا وڈا اٹکلی ہا اوندا تیر نشانے تے لگا اوکوڑی مچھی دا روڑ پھنے گیا۔ تے آپنی ٹوپی سر کنے لہاتے بھورل دے پیریں اچ رکھیس تے آکھیس۔

بھورل! میڈی ٹوپی میڈی ای توں حوصلہ کر سیاں تاں تھی۔ میں نی چاہندا جو تساں ڈو بھیرا ہک پیتے نال ودھو تے لوک تہاڈا تماشا ڈیکھن پر بھورل کوں سانول دی ایں زیادتی دا اتنا ڈکھ ہا جو اوں لوٹے دی کوئی منت ناں منی تے اوکوں آکھیس۔

توں سانول کوں ونج تے آکھ ڈے جو میں اوندے رلے نی راہندا میکوں آپنی جائیداد ونڈا ڈیوے۔ ناتاں اگوں دے حالات دا او خود ذمے دار ہوسے۔ ٹھیک ٹھیک! ہاں ایں گال اچ وزن اے۔ آخر پیو دے پتر او ہار تھیندے

ٹھڈے سیپلے نال سوہنٹے راہندن۔ پر ایں طریقے نال ناں۔ ڈوہیں بھیرا ہِہ تے
ونڈے پیار تے محبت نال آدھار تھی ونجو تے جپار گن ای ناں سنٹن پر ھک گال
سیہڑی وی منن پسی جو ھالی ایں گال دا پتہ ہے کیں کوں ناں لوے۔ ناتاں لوک تہاکوں
ونجا ڈھگیتیں۔ جے ھالی تہا کوں پیسے با دی لوڑ اے تاں اے گھنو جتنی مرضی تہاکوں
لوڑ ہوسے جا گھنو۔ لوٹے بھورل دے اگوں بہوں سارے پیسے رکھندیں آکھیا۔

پہلے تاں بھورل کا دڑ کنے وٹ کھندا رھیا تے دل ڈھیر سارے پیس کوں ڈیکھ
تے او تھوڑا تھی گیا۔ تے اُتھاؤں آپنٹ ضرورت کنے وی زیادہ پیسے چا گھدونس۔ تے
ھالی اے گال اتھائیں پیٹھ گی۔

لوٹے دا ڈوجھا ہتھیار ھا عورت تے ایں ہتھیار دے طور آپنٹ دھی نرگس کوں
استعمال کرنٹ شروع کر ڈیتہ۔

او آپنٹے ایں منصوبے دے مطابق بھورل کوں روز روز دیاں آپنٹے گھر دعوتاں
شروع کیتیاں تے او کوں نرگس دے قریب کرنٹ اچ کامیاب تھی گیا۔

ہولے ہولے بھورل نرگس دے حُسن دے دریا اچ ہڑدا گیا۔ او عادی تاں ایں
گال دا ھا جو ہر رات ہی رات ہوتے۔ پر نرگس دے حُسن دا اوں تے اتنا اثر تھیا
جو او صرف اوندے زلفیں دا قیدی بنٹ تے رہ گیا۔

او اتنا آوارہ تے اوباش تھی گیا ھا جو اوندے نزدیک محبت دے معنی
صرف جنسی تسکین ھائی۔ او پیار تے خلوص دے جذبے کنے انٹ واقف ھا او
اپنٹی ہوس پوری کرنٹ واسطے ھنٹ ہر وقت نرگس دی زلفیں دی چھاں تلوں راہنٹ
دی خواہش رکھیندا ھا۔

پر نرگس ھک پڑھی لکھی تے سمجھدار لڑکی ھائی۔ ھک تاں او آپنٹے پیو دے
منشا دے مطابق تے ڈوجھا اوں سانول کنے آپنٹ بے عزتی دا بدلہ گھننٹ واسطے اے
زہر دا گھٹ بھر تے بھورل کوں قبول کیتا ھا۔ پر او اجاں تائیں شیر دی گھور اچ وی
رہنٹے پئی ودی ھائی۔ اوں آپنٹ عصمت تے داغ نال لاونٹ ڈیتہ۔

نرگس دی بھری جوانی تے اوندا حُسن بھورل واسطے ہیا برداشت کرݨ مشکل تھی گیا۔ اوا ہی حُسن تے جوانی کوں آپݨی ہوس دا نشانہ بݨاوݨ چاہندا ہا پر اونکوں حالی تک نرگس اپݨی عصمت نال کھیݙݨ دا کوئی موقع ناں ݙیتا۔

نرگس دے انکار دے باوجود دی او اوں کنے پرے ناں تھی سگیا اور مطلب کڈھݨ واسطے کوشش وچ لگا رہیا۔

آخر ہک ݙینہ بھورل فیصلہ کیتا جو اج نرگس نال کھل تے گال کریساں۔ جے او من گئی تاں ٹھیک اے ناتاں میݙا ناں دی بھورل اے۔ اوہی تاں اونکوں خبر ہائی جو منشی بوٹے تے چراغ دین کوں اوندے تے نرگس دے تعلقات دا علم اے پر اوں اپݨے اطمینان واسطے چراغ دین کوں بہوں ساری شراب پلا تے بے ہوش کر ݙتس تے ول نرگس کنے گیا۔

اونکوں وݙے پیار دے نال آکھیس۔ ݙیکھ میݙی جان۔ میکوں عرصہ تھی گئے جو میں تیکوں منتاں کریندا اوداں پر توں حالی تک میݙی ہک نئیں منی پر اج تیکوں میݙی گال منݨی پوسے۔

نرگس بھورل دے ارادے کوں جاݨ گئی تے اونکوں جواب ݙتیس۔

ݙیکھ بھورل! جوان تھیڑا اپݨے مطلب تک ہوندن تے جیں ویلھے مطلب نکل ویندے تاں ول او سوہݨے ای نی لگدے۔ پہلے او آپݨی غرض پوری کرݨ واسطے آسمان دے تارے ݙکھیندن تے جیں ویلھے مطلب تر گیا تے ول زمین تے چا مریندن تے توں دی اویں کریس۔

نا نرگس نال ٹھیک اے میں بہوں بڑا ہاں پر توں میں کنے جیہا اعتبار چاہیں گھن سگدیں۔ جے توں اج میݙا ہاں سکاں لہلا ݙیویں تاں میں بڑا تیݙے نال پکا وعدہ اے جو تیݙے نال میں شادی کرساں۔ تیکوں آپݨے گھر دی ملکہ بݨاساں تے پوری حیاتی تیݙی زلفاں دی چھاں تلوں گزریساں۔ بھورل اونکوں اعتبار ݙیویندیں آکھیا۔

نرگس پہلے تاں کجھ دیر سوچیندی رہی تے ول اوں آکھیا۔ بھورل! میکوں پتہ اے

جو تیڈے نزدیک محبت دا مفہوم تے معانی پتے اِن پتہ نی کیوں اج تائیں تے اعتبار کرݨ تے دل آکھنیدے ۔

بھورل حالات اپݨی طرف تھیندے ڈیکھ تے آکھیا ۔ نرگس اصل اچ اے میڈی محبت تے وفادا اثر ہے توں میکوں غلط سمجھدی رہیں ۔ میں تیکوں تاں کئی دفعہ آکھیم جو توں میں تے اعتبار کر ۔

نرگس بھورل دی ایں گال تے کھل پئی تے آکھیس بھورل اوویں تاں تائیں تے میکوں اعتبار آگئے پر ہک گال توں دی من چا تے دل میں تیڈا ہر حکم منیساں ۔

بھورل جلدی نال آکھیا ۔ توں جیڑا حکم کریں ۔ سر اکھیں تے ۔ جھڑا توں زبان تاں چول ول ڈیکھ جو تیڈا بھورل کیا کریندے ۔

اچھا توں میڈا ہر حکم منیں ۔ نرگس اوکوں کھل تے وڈی ادا نال آکھیا ۔

بھورل اونکوں ول ہک واری یقین ڈیویندیں آکھیا ۔ میڈی جان توں ہک واری میکوں آزما تاں سہی ۔

ہُݨ نرگس کوں یقین آگیا جو بھورل جال اچ پوری طرح پھس گئے ۔ تاں اوں آکھیا اچھا بھورل ول توں اِن کاغذیں تے دستخط کر ڈے ۔

بھورل نرگس دے ہتھیں کنے کاغذ گھن تے پڑھیں بغیر اُنہاں تے دستخط کر ڈیتے تے ول اونکوں کاغذ واپس کریندیں آکھیس ۔

بس نرگس ! تیکوں انہیں کاغذیں تے دستخط کراوݨ نال یقین آگئے تاں اے گھن بھورل پوٹے دی ایں چال اچ آ تے ڈو مربعے زمین نرگس دے ناں تے انتقال کر ڈیتی ۔

نرگس بھورل دا اے اندھا شوق ڈیکھ تے کجھ دل اچ شرمسار تھئی تے اپݨے آپ کوں آکھیس ۔ نرگس ! توں کتنی خود غرض ہیں ! تائیں جھڑا بھورل کوں سازل کنے انتقام گھنݨ واسطے پھسائے ۔ پر اوندا اعتبار ڈیکھ بغیر کجھ سوچیں سمجھیں اوں ڈو مربعے زمین تیڈے ناں کر ڈیتی ہے ۔ اوں کوں آپݨے آپ چھوٹا تے کم ظرف ہوݨ دا ڈاڈھا احساس تھیا تے آپݨی شرمساری کوں لکیندیں آکھیا ۔

ابورل میکوں معاف کر ڈسے جو میں تائیں تے شک کیتے۔ اصل اچ اے میڈے اپنے دی ضد معاف اوں کوں میں پہلے ای آکھیا ہم جو ببورل ایجھا کوئی پر انفیں اے اکو نکے چپ کرا ڈیتہ۔ جو اگر بھورل تیڈے نال شادی کرن چاہندے تاں ڈو مربعے زمین تیڈے ناں کر ڈیوسے۔ اصل انج ہے کوں تیڈی ڈوجھی شادی دا خوف ہے۔ او تیکوں ڈوجھی شادی کیتے تاں نی روکیندا پر او بھورا اے دل جاہی کرن چاہندے۔ جے کرتوں ڈوجھی شادی کر دی گھن تاں کم از کم ایں گھر اِچ تے عزت دی کھا سگاں۔

اچھا صن تاں تیکوں یقین آگے، جو میں تیڈے نال کتنا مخلص ہاں۔ تے رہیا ڈوجھی شادی دا سوال تاں اوندا جواب ایہ ہے۔ ڈوجھی شادی اصل انج ترے گالھیں کیتے تھیندی اے۔

پہلی اے جو اولاد ناں ہووے۔ ڈوجھی اے جو ذال نال نبھا ناں ہوئے۔ تے تریجھی اے جو او پہلے کیتے منگیا ہوندے تے اوں کوں مجبوراً اوشادی کرنی پمدی اے پر میں تیکوں ڈسا ڈیواں جو میں آپنے خاندان نال سارے رشتے تروڑ ڈیتم تے دڈی گالھ جو جیں کوں تائیں تیجھی سوہنی ذال ملے۔ اوندا دماغ خراب تاں نی جو او ہور کوں چھوڑ تے کہیں کوجھی کہیں نال شادی کرے۔ توں تاں اتنی سوہنی ایں جو کوئی دی ملک واری تیکوں ڈیکھ گھنے تاں او دنیا تاں دنیا آپنے آپ کوں دی بھل ونیدے۔

بھورل دے ان ڈو چار لفظیں اُنھاں دے درمیان ساریاں دوریاں ختم کر ڈیتیاں تے نسرم شرما دیاں ساریاں کندھاں ڈھ گیاں تے اَج بھورل دیاں مراداں پُج گیاں۔

نرگس جیڑی ہن تک بھی وڈی صافی اوندی عصمت دی چادر لپیٹ کیتی رکھی ہوئی ہئی گی۔ ہک معصوم نے بے گناہ لڑکی ہوڈی لالچ تے ہوس دا شکار تھئی گی۔ ڈو مربعے زمین دے عوض عصمت تے عزت دی چٹی چادر لہو لہان تھئی گی۔

ڈیکھن دِچ تاں لوڈا اپنے منصوبے اِچ کامیاب تھی گیا ہا پر حقیقت دِچ اوں کیتے

اے قدرت دا انتقام ہا۔ جو اوں ھک معصوم تے بے گناہ انسان کوں انسانیت
کنے پرے کر ڈتا ہا اوں کنے خلوص محبت کھس تے اوندے اندر نفرت تے درندگی
پیدا کر ڈتی۔ تے انج ہوں درندے اوندی آپنی دھی کوں گناہ دی دلدل اچ پھسا
ڈتا ہا تے دل اے بے حیائی دا کھیل ایکا وا سیلے شروع تھی گیا۔

ڈو مربعے زمین دا انتقال کرا گھنݨ تے لوٹا تے چراغ دین وڈے خوش ھن۔
تے ھک رات لوٹا چراغ دین کوں ہیٹھا آکھیندا ہا جو سانول کنے پلہ گھنݨ دا منڈھ
بدھیج گئے تے اخیر ہوں ڈینہہ تھیسے جیں ڈینہہ بھورل دی ساری زمین آپݨی تھی ویسے۔ تے
بھورل دی شادی خان زادی دی بجائے نرگس نال تھیسے۔

چراغ دین نرگس تے بھورل دے تعلقات پسند نال کریندا ہا پر او اپنے پیو
دی مرضی دے اگوں مجبور ہا۔ ہولے ہولے دولت تے جائیداد دی کشش چراغ دین
دی غیرت کوں سمھا ڈتا۔

ہݨ بھورل کوں کوئی روک ٹوک نال ھائی۔ او جیئں ویلھے چاہندا ہا نرگس کنے
آونیدا ہا تے اپنی خواہش پوری کر گھندا ہا۔

نرگس دی جوانی تے اوندے حسن اچ ایجھی کشش ھائی جو بھورل جیہا وگڑیا
بگڑیا آدمی ہیاں آوارہ گردیاں چھوڑ تے اوندے زلفیں دا قیدی تھی گیا۔ تے نرگس دی
اوں کوں حد کنے زیادہ پیار کرݨ پے گئی۔ ہݨ او بھورل کو اپنی زندگی دا مالک تے
آپنی عزت دا حقدار سمجھدی ھائی۔ او اپݨے پیو تے بھرا دے بھورل نال ڈو ڈکے ڈلاب
کوں پسند نال کریندی ھاں۔ پر او مجبور رھائی۔ اوں کوں اے ڈر ہا جو میڈی تھوڑی
جھی آپݨے پیو تے بھرا نال بدعہدی بھورل تے میڈی زندگی کوں خطرہ لا ڈیسے۔ او
نہ چاہندیں ہوئیں دی چپ ھائی۔

ھݨ اوندے دل اچ سانول کنے انتقام گھنݨ دی چاہ تے بھورل دی
محبت پیدا تھی گی ھائی۔ او بھورل کوں اپنا سب کجھ سمجھݨ پے گی۔ اوں امام دین دی محبت
کوں وسار تے بھورل دی محبت کریسے نال لا تاچ۔ ھݨ تاں اوندا اے حال ہا جو بھورل

دے بغیر ہک بہت گذارن مشکل ہس۔

بھورل دی آوارہ گردی گھٹ گئی ہائی۔ پہلاں تاں اوندا گھر پر ٹوکیں نال اٹھن بہن اَوِیں ہا۔ تے شراب دی اوڑی چیندا ہا۔ ہن ایں کوں بھوں گھٹ۔ اوہ وی ہفتے اگلے اونرگس دے گھر کڈوں رات دے ڈاہ وجے دلہا۔ موجو روٹی چا آیا۔ اوں روٹی کھاوی ول موجو نال گالہیں کرن شروع کر ڈتیس۔

گالہیں گالہیں اتھ موجو کوں یاد آیا جو ہک شادی دا کارڈ آیا ہے۔ اوں بھورل کوں آکھیا۔ سائیں! ڈوں چار ڈینہ تھی گئن ہک آدمی شادی دا کارڈ ڈے گئے۔ پتہ نی او بے کہیندا۔

بھورل موجو کوں آکھیا او کارڈ چا آ۔ ڈیکھوں تاں سہی او کینہدا ہے۔ موجو کارڈ چا آیا۔ بھورل خساں او پڑھیا تے آکھیس۔ موجو پچھلے دلہے یاد کیتی۔ بھر میڈے یار تاج خان دی شادی ہے۔ تے تایں میکوں کل مزدیا یاد ڈیوانا ہیں۔

بے ڈینہ سویرے بھورل اُٹھیا۔ دھاں پاں تے تیار تھی تے ناشتہ کیتس تے موجو اوں کوں اوندے حکم دے مطابق شادی دا یاد ڈیوایس۔ ہر بھورل خاں اوں کولا آکھیا۔

موجو میکوں خود ای یاد اے بھلا تاج خان جیہے سنگتی دی شادی بھل سگدی اے۔

دل او ہیشہ ادا آگے اَبج دی پہلے نرگس دی حاضری بھرن گیا۔ اد دی اوندی انتظار اِچ ہائی۔ ہک پئے کوں ویندے جیڑ ہے تے اپنی مستی اِچ مست تھی گئے اوں وقت چراغ دین دی اپنے کمرے اِچ بیٹھا ہا۔ بھورل اوں کوں نال آکھیندا ہا۔ پر نرگس کوں ہر وقت اے ڈر رہندا ہا جو متاں چراغ دین کوں کیں ڈیکھے یا ڈ۔ اوپنے ہیں واسطے او بھورل کو آکھن ہگی۔

ایجھ کنے بعد ہیں اُڈاھاں مکان تے آویندی رہساں توں اتھاں تی ...

اکر

بھورل اوں کنے وڈی حیرانگی نال پچھیا جو کیوں ؟

اوں اوں کوں جواب ڈتا۔ ڈیکھ بھورل ! اتھاں چراغ دین ہوندے۔ تے کاوڑ دا کوئی ویلہ نہیں ہوندا۔ متاں او کہیں ویلھے کاوڑ اچ آتے تیکوں کوئی نقصان ڈے ڈیوے تے دل تاں ہن ٹرل ویساں۔

بھورل نرگس دیاں گالھیں سن تے کھل پیا تے اوں کوں آکھیس۔ توں کوئی فکر نہ کر۔ ہن کنے کڈاہیں بھاہ دے لمبے نہ نکلتے۔ ول وی تیکوں ہر ویلھے ڈر رہندے۔ نرگس بھورل کوں جواب ڈتا۔

بھورل کجھ دیر سوچݨ دے بعد اوں کوں آکھیا۔ اچھا تیکوں ایہے پسند اے تاں ایویں ٹھیک اے۔ اساں سرکار دی مرضی دے اگوں سر سٹی ہیٹھوں۔

ایندے بعد بھورل غسل کرتے چراغ دے گھر اچ گیا۔ او کہیں دی تیاری پیا کریندا اہا۔ بھورل اوں کنے پچھا۔ خیر ہے ایہ کیندے تیاری اے ؟

چراغ دین حسن بھورل کنے کجھ بہوں پرے رہندا اہا۔ اوں کوں ڈیکھ تے تھوڑی کھل کھل پیا تے جواب ڈتس۔

ایہ یار تاج خان دی شادی دے ناں اوہ تیاری اے۔ تیکوں اوندا کاندھا کوئی کیا ؟

کاندھا تاں میکوں ہے۔ ہیں وی اوہ تیار آں۔ تے چراغ دین کھل تے آکھیا۔ کھلے جلدوں۔

تھوڑی دیر دے بعد اوہ ڈوہیں تاج خان دے گھر پہنچ گئے۔ شادی دے ڈھول نغارے وجدے پئے ہن۔ بہوں رش دا کھڑکا ہا۔ اوہ وی ونج تے اتھیں مہمانیں نال ہوبیٹھے۔ تاج خان انہیں کوں ملیا تے اکٹھ نال انہیں دے کن اچ آکھیس۔ آیاں دوستاں دا پروگرام تھوڑی دیر نال شروع تھیسے۔ حالی ہن مہمانیں کوں بھگتا گھنوں ساں جیسیں ہوں۔

ٹھیک اے ہو سب تہاڈی مرضی۔ بھورل اوں کوں جواب ڈتا تے اوہ ڈھول نال

دے کم کار انج رُجھ گیا۔

چنگے بھلے لحظے دے بعد انہیں کوں حک پے کو پٹے ایچ اُٹھا گیے۔ اتھاں صرف تاج خاں دے خاص دوستیں دا پروگرام ھا۔ انہیں واسطے بُھنا گوشت تے شراب دا انتظام ھا

اُہ دی این محفل ایچ ہر کوئی حک پتے کنے دوھ تے پیوݨ کھاوݨ ایچ لگ گیا۔ بھورل خاں ایچ اتنی شراب پیتس جو بے حساب ھائی۔ پر حالی تائیں اوھا ہوش اِچ۔ کھاپی تے نیندر ڈتونے۔ تے سو کل گھن تے گھر ڈوں ٹُر پے۔ او ھالی کجھ تائیں گیے ھن جو بھورل تے نشے دا خمار چڑھ ونڄ پے گیا تے دل جھٹ کنے بعد او سو گھا تھی گیا۔

چراغ دین پہلے آنگے انج دی تھوڑی جئی پی تی ھئی۔ تے او پوری طرح تے ہوش اِچ ھا۔ اوں بھورل کو بدلا ڈیوݨ تاں تکھے تکھے ٹُرݨ پے گیا۔ پر بھورل اوندا ساتھ نہ ڈے سگیا۔

آخر اوندی حالت اتنی خراب تھی گی جو چراغ دین کوں شک تھیوݨ پے گیا جو اے کجھ لحظیں دا پراہݨاں اے۔ اوندے دل اِچ اویں وی بھورل واسطے نفرت ھائی۔ او نرگس تے بھورل دے تعلقات کوں اصل پسند نہ کریندا ھا۔ جتھ اوندی نگاہ اِچ ساول تے بھورل ھکو کجھ ھن۔ او ڈوہیں کوں اپݨا دشمن سمجھدا ھا۔ او تے انہیں ڈوہیں کوں ختم کرݨ چاہندا ھا۔ پر او اپݨے پیو دے اگوں مجبور رہا۔ اج اوں کوں اللہ موقع ڈتا ھا تے بھورل دی اے حالت ڈیکھ تے اوں کوں یقین تھی گیا جو بھورل اپݨی موت آپ مر دے۔ پر اوندے دل اِچ سوچ آئی جو اے مر گیا تاں اساں ایندی باقی جائیداد تے کیویں قبضہ کریسوں۔ او این خیال تے دل بَچھی تے ٹُر آیا ہر ڈو چار وکھاں چا تونس پر اوندی غیرت اوں تے شدید حملہ کیتا تے بھورل ڈے ولدا ہویا اپݨے گھر ڈوں ٹُر یا۔ ھݨ اوندی غیرت اوں کوں ہیا تکھے ٹُرݨ تے مجبور کر ڈتا تے اوندے تے بھورل دے درمیان فاصلہ ودھدا گیا۔ تے وں او نظروں اوجھل تھی گیا۔

بھورل تھوڑی دیر تک تاں ڈھنڈا پھنڈا شردا رہیا۔ آخر اوں کوں نشہ قابو کر گیا تے او سڑک تے بے ہوش تھی تے ڈھہ پیا۔ اوندے موہنہ ایجھوں جھگی وہݨ پے گی تے بھوں دیر او اتھائیں بے ہوش پیا رہیا۔ اتنے تائیں اوندے نال ہک کار آ تے رُکی۔

کار چلاوݨ والا ڈاکٹر فاروق ہا۔ او ہک نرم دل تے ہمدرد ڈاکٹر ہا۔ اوں کوں اپݨے ضمیر اجازت نہ ڈتی جو او ہک بے وس تے بے ہوش مریض کوں ایں حالت چھوڑ ڈیوے۔ ول اوں مریض کوں چاتے اپݨی کار دے وچ رکھیا۔ تے کار سدھی ہسپتال گھن گیا۔

اوندی حالت ڈیکھ تے ڈاکٹر فاروق کوں زیادہ کھپا تاں کرݨ دی ضرورت نہ پئی۔ او فوراً سمجھ گیا جو ایں بھوں ساری شراب پی گدھی ہے۔

خیر ڈاکٹر فاروق دی کوشش نال بھورل دی حالت کجھ ٹھیک تھی گئی۔ ول وی او اجݨ تائیں خطرے اچ ہا۔ ڈاکٹر فاروق اوندے اتوں کھڑ گیا ولے ہولے ہولے اوندی حالت سدھرݨ پے گی تے ڈاکٹر فاروق دی تسلی تھائی تے ہݨ او ایں کوشش وچ ہا جو ایں آدمی کوں ایں کتھائیں ڈٹھے۔ پر اوں کوں یاد نہ امدا ہا جو ایہ کون ہے۔ آخر اوں سوچ تے ناصر کوں ٹیلیفون کر تے سڈ والیس۔ تھوڑی دیر اچ ناصر ہسپتال پُنّاں اپݨے پیو دے دفتر گیا۔

ڈاکٹر فاروق اوں کوں آکھیا۔ پُتر میں تیکوں ہیں واسطے سڈوائے۔ جو ہک مریض جہڑا میکوں روڈ تے بے ہوش ملیے اوں کوں میں انسانی ہمدردی دے تحت اتھاں چا آیاں تے اللہ دا شکر ہے جو ہݨ او خطرے کنے باہر ہے۔ پر ہالی او بے ہوش ہے۔ میں اوں کوں سنجھاݨ نی سگیا پر کتھائیں میں اوں کوں ڈٹھم میڈا دل آہدے جو ہے کوئی تیڈا دوست۔

میڈا دوست ہے۔ ناصر پریشانی نال پچھیا۔

اچھا چلو توں اوں کوں ڈیکھ گھن۔ ڈاکٹر فاروق اوندی پریشانی ڈیکھ تے آکھیا۔ ول ڈوہیں مریض دے آ گئے۔ ناصر بھورل کوں ڈیکھ تے فوراً پہچاݨ گیا تے اپݨے پیو کوں آکھیس ابا سائیں ایہ تاں ساڈے خان دا پتر بھورل ہے۔ تساں بھوں چنگا کیتے بھلا ڈساؤ جو ایہ ہݨ خطرے توں باہر ہاں؟

ڈاکٹر فاروق پتر کوں تسلی ڈیندیں آکھیس۔ توں فکر ناں کر بھورل خطرے کنوں باہر اے۔ پر حالی کجھ وقت لگسے۔

پیو دا جواب سنڑ تے ناصر دا ساہ جاہ تے آیا تے اوں آکھیا۔ وقت دی کوئی گال نی شکر اے جو اے بچ تاں گئے۔ ایندے بعد اوں پیو کنے کار دیاں چابیاں گھن تے سانول کوں اطلاع کرنڑ واسطے اوندے مکان تے آگیا۔

مکان کوں تالا لگا ڈیکھ تے او پریشان تھی گیا۔ تے ول ہسپتال آگیا۔ کیوں جو سانول تے اوندی یاری کوئی زمانے والی یاری نہ ہائی۔ تے اوں خود بھورل دی اتنا وال کرنڑ دا فیصلہ کیتا۔

او کئی ڈینہ اوندے اُتوں رہیا۔ آخر ناصر دی ڈینہ رات دی دیکھ بھال تے ڈاکٹر فاروق دی خاص توجہ نال بھورل ٹھیک تھی گیا۔ ول ناصر اوں کوں اوندے مکان تے گھن آیا تے اوں کوں ڈاڈھا سمجھایس تے ول شراب نہ پیونڑ دا اوں کنے وعدہ گھدس۔

بھورل وعدہ کیتا جو میں اگی تے شراب نہ پیساں پر توں وی سانول خاں کوں میڈی شکایت نہ کریجو۔

ناصر اوں کوں آکھیا ٹھیک اے میں سانول خاں کوں شکایت نہ کریساں پر توں وی اج کنے بعد شراب کوں ہتھ وی نہ لاویں۔

ٹھیک اے۔ بھورل اپنا وعدہ ول دہرایا۔ ایندے بعد ناصر گیا ہیا۔

بھورل سوچیں اچ پے گیا۔ سوچ سوچ تے او دل اچ بہوں پشیمان تھیا۔ اوں کوں اپنی غلطی دا بے حد احساس تھیا۔

چراغ دین دا اوں کوں ادکھے نہ یکے چھوڑ ڈیونڑ تے اے یقین تھی گیا جو ادھنڑ اوندا سجنڑ نی دشمن اے۔ ادھنڑ چراغ دین کنے کئی کنتر ڈیندا ہا۔

چراغ دین بھورل دے دل اچ اپنا مقام گھٹ تھیندا ڈیکھ تے ہک ڈینہ اوں بھورل کوں اپنی بے گناہی ثابت کرنڑ دیاں قسماں چاواں چاتیں تے آکھیس ہوں ڈینہ میں تیکوں چھوڑ کو نا گیا ہم میں تیڈے واسطے ٹانگہ گھننڑ گیا ہم۔ جیس ویلھے میں ٹانگہ گھن

تے آئیم توں اتھاں کو نا ھا دیں ۔

بھورل کوں پتہ ھا جو اے میکوں بے ہوش تھیوݨ کنے پہلے چھوڑ گیا ھا تے ھݨ اے زمانہ سازی پیا کریندے ۔ اوں کوں کوڑا کرݨ دی خاطر بھورل آکھیا ۔

من گدھا جو توں میڈے واسطے ٹانگہ گھنݨ گیا ھا دیں تے جہیں ویلہے ٹانگہ گھنݨ تے اتھائیں آیو ہیں جیکر ہیں اتھائیں نہ ھم ول تائیں میڈا ہسپتال اچ یا کہیں بی جاہ تے پتہ کیتا ؟

بھورل دے ایں سوال چراغ دین کو ویڑا کر ڈتا ۔ پر اوسیانٹا کاں ھا ۔ اوں فٹ آکھیا بھورل توں تاں بالکل بھولا آدمی ایں ۔ اچھا بھلا سوہݨا ھاں جے ہیں ہسپتال آواں ھا تاں ڈاکٹر فاروق تے ناصر شک نہ کرن ھا تے او ساکوں کوں فوراً تھیڈی شکایت کر ڈیوݨ ھا تے ول اپݨا سارا پڑدل کھل ونجے ھا ۔

کیوں جو بھورل نرگس نال پتل ھا اوں چراغ دین نال ناں ونجاوݨ چاہندا ھا ۔ او سمجھ تاں سمجھ گیا ھا ۔ اوں اتوں چراغ دین کو آکھیا جو اچھا اے گال اے ہیں تے ول غلط سمجھے توں تاں بہوں برے دی سوچیندیں ۔

اے سݨ تے چراغ دین خوش تھی گیا تے اوں بھج تے بھورل کوں جپھی پاتا ۔ ڈیکھݨ اچ تاں اے اختلاف ختم گیا ھا پر نفرت دی وِتھی ودھدی گی ۔ تے نوبت اتھاں آن پنی جو چراغ دین بھورل کوں قتل کر ڈیوݨ چاہندا ھا ۔ پر اوں کوں بھورل دی زمین جائیداد تے دولت دی لالچ ھائی تے ڈوجھا اوندا بیوی دی اوں کوں الویں کرݨ دی موکل نہ ڈیندا ھا ۔ بھورل دی چراغ دین دی نیت کو سمجھی ودا ھا پر او نرگس دی وجہ توں مجبور ھا ۔ پر ھݨ ڈھیں ھک بے دی بھول اچ وقت گزر دا رہیا تے حیاتی کم تھیندی گی ۔

سانول تے بھورل وچ وتھیاں

روز آلے اج وی سانول خان سویرے اٹھیا۔ نماز پڑھ تے قرآن پاک دی تلاوت کیتس دل اپنی والدہ تے پیریں نئے متھ رکھن واسطے اوں کنڑ آیا۔ اصل اچ اے سانول خان دا معمول ہا جو ہر روز اللہ دی عبادت کنوں فارغ تھی تے ماء دے سلام تے امداہا تے اوندیاں دعاواں گھن تے دنیا دی کمیں اچ توجہ ڈیندا ہا پہلے تے سانول ماء کوں ملن دے بعد اوندیاں دعاواں سن تے کھل ڈیندا ہا پر اج او تھوڑا اداس تے موجھا ہا۔ او موجھاری دی وجہ توں نال کھل سگیا تے مائی پٹھانی ڈاہڈی پریشان تھی گئی۔ او سمجھ گئی جو اج سانول کوں کوئی پریشانی ہے۔

اوں اپنے پتر دے سر تے پیار نال ہتھ پھیرے تے وڈی شفقت نال پچھیس۔

خیر ہے پتر سانول! اج توں میکوں کجھ پریشان تے موجھا لگدیں۔ سانول ماء دے اگوں کڈھائیں کوڑ نہ ماریا ہا اوں جواب ڈتا۔

اصل اچ رات ایہ سائیں کوں خواب اچ ڈٹھم۔ اوں ویں نال کئی گالھیں کیتیں پر انہیں دی ہک گال میکوں پریشان کر ڈتے۔

مائی پٹھانی اوں کنے پریشانی اچ پچھیا۔ پتر خیر تاں ہے۔ کیا گال اے۔

ہن سانول خان دی موجھاری وددھ گئی تے اوں آکھیا۔ اماں ایہ سائیں آکھیے جو بھورل دشمنیں دے ہتھ اچ لگے۔ تے او تائیں کنے ناراض اے۔ تو تے اوندا پتہ کیوں نی کریندا۔

تاں تیکوں ناراض اے تے دشمنیں دے ہتھ اتھ اے ۔ یا اللہ خیر۔ اے میں کیا پئی سُنڑ دی آں۔ سانول تاں تیکوں ایجھی کوئی گال نی کیتی جیندے تے بھورل ناراض تھی گیا ہووے

اماں! تو میڈے اگوں خدا دے بعد سبھو کجھ ایں۔ ہیں کنے تاں کوئی ایجھی غلطی نی تھئی جیں تے بھورل خان ناراض تھیا ہووے۔ میں اوں کوں خوش رکھنڑ دی ڈاڈی کوشش کیتی ام۔ پر او ناراض کیوں ایں ابہ؟۔

سانول دی حالت ڈیکھ تے اوندی ماں گنہی ظاہر تھئی تے ڈو جا مائی پٹھانڑ دی اوں کوں چانڈی تھئی جو او بھیرا تاں بھیرا کیں ہے ناں دی دنجاوڑ آلا کوئی تے اوں بھورل نال کیوں زیادتی کیتی ہوسے!

اوں سانول کوں پریشان ڈیکھ تے اندرا دل بدھوندیں آکھیس۔ پتر ضروری کوئیں جو ہر خواب سچا تھیوے۔ دل دی توں کوئی آدمی بھیج تے پتہ کرا۔

اماں! کوئی بندہ بھیجڑ کنے تاں ہیں خود آپ ونجاں ہا ئے پر جیپ دے ٹائر بھوک گھٹ گئن تے اوں دی ایں مسلے دا تقاضا اے جو کہیں ہے کوں پتہ ناں لگے۔ ہیں واسطے میں سوچیئم جو ڈرائیور کوں شہر بھیج تے نویں ٹائر منگوا گھناں تے بے ڈینہ آپ ونج تے حال حقیقت دا پتہ کر آواں۔

مائی پٹھانڑ آکھیا! ٹھیک اے پتر۔

اماں ہک ہی گال اے۔ مائی پٹھانڑ اوں کنے پچھیا کیا گال اے پتر!

سانول ماں کوں ادب نال جواب ڈیتہ۔ او اے جے جو اے سائیں آکھنے ہیا تاں میں خوش آں پر کیتی کیتی ویلھے میکوں اے افسوس تھیندے جو میں آپنڑی قوم دا سردار تھی تے قوم دا سطے اسلام دی تعلیم دا سطے کجھ نی کر سگیا۔ وڈا ہوونڑ دے نال اے میڈی ذمہ داری تھئی جو انہیں کوں ہی تعلیم تاں جہڑی ڈیوا ہم۔ چھڑا اللہ دی جان سنجانڑ ضرور کرا والا تھی ونجے۔

ول سانول ماں کوں آکھیا۔ جو اماں! ایں مسلے دا حل میں اے سوچیئم جو اپنڑے علاقے اچ مولوی صاحب بھیج تے لوکیں کوں اللہ تے اوندے حبیب دی سنجانڑ کراواں۔ ایہ

نال نماز روزہ تے کلمہ درود وغیرہ ٹھیک سکھ ویسن۔ ایندے نال اساکوں ثواب وی تھیسے تے ڈو جا ایہے سائیں دی روح کوں دی سکون ملیسے۔

جے ایہے گال ایہے نال بہتر دل دیر ناں کرانج ای ایہے سمجھو کجھ کرا۔ اللہ تیکوں صبر ڈیسے۔

ساول ماء دی اجازت دے بعد اوں ویلے پنج چار مولوی سڈوا بھیجس تے اُنھیں کوں تنخواہ ڈیونڑ کرتے علاقے انج بھیج ڈیتس۔ دیندیں ویندیں اُنھیں کوں تکڑ کرتے آکھیس تساں آسا بتے بہوں عزت آلے تے دین دے سوجھلے آلے او۔ تساں چھڑا اپنا فرض نی پورا کرنا بلکہ ایں کم انج پوری دیانت داری تے محنت کرنڑی اے۔ کیوں جو علاقے دے لوگ ان پڑھ ہن میکوں امید اے جو انھیں کوں کجھ نا آندا ہوسے تے تساں وڈے طریقے تے پیار محبت نال سمجھا سمجھو تے انھاں دیاں ساریاں کمیاں دور کرو۔ پر تساں چھڑا ایہے خیال کرتے بگوے جو اساں وڈے عالم فاضل اوں تے اُو وی کمی لسی بیتی کھرے ہوسن۔

ایہے میں تہاکوں ڈسّ ڈیواں جو انھیں کنڈاتن دی ایہی منٹ جو اسیکوں نماز روزے دا کوئی پتہ کونی۔ کیوں جو او ایں جیز انج آپنڑ ہتک سمجھن۔ تساں میبڑی ایہے منت میڈو جوب کوئی آکھا ڈھنگ ڈول کریجو جو نانگ ای مر ونجس تے سوٹی وی ناں بھجے۔

مولویں ساول خان نال پکا وعدہ کیتا۔ جو اساں پوری محنت کوشش تے وڈے شوق نال اپنا فرض نبھیسوں ایندے بعد ساول خان اُنھیں کوں گھوڑیں تے روانہ کیتا تے اتنے تائیں کچہری لگ گئی۔

اجھاں او کچہری انج آ بیٹھا ہئے جو جام فرید اُٹھی تے اوں کوں ہک خط ڈتا۔ ساول اوں کنے خط گھن تے کھولیا تے پڑھنڑ پئے گیا۔ خط انج لکھیل ہا۔

میڈا پیارا تے مٹھا اڈا ساول خان سائیں۔

اللہ تیکوں سلامت رکھے۔

امید اے جو سائیں خوش زندگی ہوسن تے میں وی ہک بیمار اں تہاڈا آدمی

خط پہنچا ایا ہا میں آپنے وسوکا ذرلا تے ۔ اللہ دے فضل نال اوندکم وی تھی گئے ۔ تساں دل جاہی کرو۔

ہن ہک عرض اے جو کڈاہیں آ تے آپنی زیارت کراؤ بجو تاں ہاں ٹھر ہسے ۔ ہن ہک بی ضروری اصلاح ڈینداں جو بھورل دی بکھ ڈیندیں ہیں آپ نگرانی کیتی اے تاں میکوں پتہ لگے جو او بہوں وگڑ گئے ۔ او ایتھاں پڑھن دی بجائے گھرن پئے گئے تساں آپنی پہلی وند کائی اِتھ امتحان آ تے اوں کوں سمجھاؤ نا تاں لعبہ آپ او گھ تھیسے ۔ بی کوئی ایجی خاص گال نی جیڑی لکھاں اچھا ول ہن اجازت اللہ سائیں دی امان ۔

تہاڈا ناصر

ساوُل ناصر دا خط پڑھ تے پہلے تاں کاوڑ کنے گاڑھا لال تھی گیا دل ہولے ہولے کاوڑ دی جاہ تے پریشانی آگی تے ہولے کچہری اچ موجود ہر شخص محسوس کیتا جو ساوُل خاں بہوں پریشان تھی گئے پر کہیں دی ہمت ناں تھی جو کوئی اوں کنے پچھے ۔ چنگی جھٹ او ام ٹم تھیا پھار ہیا ۔ آخر بنگل خان ہمت کر تے پچھیا خیر ہے سائیں ؟ ساوُل اوں کوں جواب ڈیون دے بجائے تلے منہ کر بیٹھا ۔ تاں او سمجھ گیا جو ساوُل خاں ڈساون نی چاہندا ۔

پر او سارے اوں وقت پریشان تھی گئے جیں وقت ساوُل خاں کچہری شروع کرن کنے پہلے ای کچہری کا برخاست کر ڈیتی تے ہر کوئی آپنے آپنے گھر گیا جیا تے ساوُل خاں شیر دِکوں آکھیا ۔ گھوڑیاں سنجیں گھروں تھی آواں تے ول میکوں اسٹیشن تے پچا آ ۔ اے آکھ تے او اپنی ماء کنے آیا ۔ ادب نال سلام کر تے اوں کوں ناصر دے خط دا حال ڈیتس ۔

پہلے تاں او اے سن تے پریشان تھی گی ول ساوُل کوں آکھن لگی ۔ ساوُل توں دیر نہ کر تے جلدی ونج تے میکوں بھورل دی پارت وی ہے ۔ جے ایجی کوئی گال ہے تاں ول وی اوں کوں اخلاق تے پیار نال سمجھا دیں ۔

ایندے بعد ساوُل تے شیر دِ شہر ونجن واسطے اسٹیشن ڈے روانہ تھی گئے ۔

اسٹیشن تے پجن دے بعد شیرو کوں گھر ٹورڈے تے آپ گاڈی دی تانگھ اچ بہہ رہیا تھوڑی دیر دے بعد گاڈی آئی تے او چڑھ ڳیا۔

سفر اچ او وڈا سوچیندا رہیا تے پریشان دی اوندی پریشانی تے کھپانے والے عالم ہا جو کتھائیں گاڈی ٹوک ڈیندی ہائی تاں او کاوڑ کنے ڳاڑھا لال تھی ویندا ہا پر مجبوری ہائی۔

آخر او کھا سادکھا شہر آ ڳیا۔ اسٹیشن کنے تانگہ کر تے مکان تے پجاں۔ اگوں موجو بورچی بیٹھا ہا۔ او سانول خاں کوں اچاچیت ڈیکھ تے ڈیٹر اتھی ڳیا۔ دل اوہوش سنبھال تے سانول خاں کوں ادب احترام نال آ ملیا۔ موجو نفیس دا پہوں پرانا بورچی تے نوکر ہا۔ پڑھائی دے زمانے اچ اوں سانول خاں دی ڈاڈھی خدمت کیتی ہئی۔

سانول آپنی کاوڑ جھیڑ تے اوں کنے پچھیا۔

بھورل کتھاں اے ؟

موجو سانول خان دے سوال کنے پریشان تھی ڳیا۔ اوں کوں اے اندازہ تھی ڳیا جو سانول خان کوں شایت بھورل دے تعلیں دا پتہ لگ ڳئے ہن او وڈی مشکل اچ پھسے ڳیا۔ اوندے اگوں ہک پاسوں سانول دی شفقت تے عزت ہائی۔ جیڑی او اوں کوں ڈیندا ہا تے ڈوجے پاسوں بھورل دی دھمکی ہائی جو توں جے کر میڈی کوئی ڳال کیتی کوں ڈسا لوای تاں میں پتکوں او سبق ڈیساں جیڑا توں ہمیشہ یاد رکھیسیں تے نال نال اوندے او انعام دی ہن جیڑے بھورل اوں کوں راز رکھن واسطے ڈیندا ہا۔

او عجیب مشکل اچ پھسے ڳیا جو سانول خاں کوں کیا جواب ڈیواں۔ اوں کوں چپ چڑپ ڈیکھ تے سانول اوں کنے پچھیا۔

میں تائیں کنے بھورل دا پچھدے ؟

موجو دل دی چپ رہیا۔ سانول اوں کوں ول آکھیا۔ ڈیکھ موجو! اوویں میکوں

سبھو کجھ دا پتہ لگ گئے تے ہݨ تیݙی تصدیق چاہندا ں۔ توں بزرگ ایں ہیں تیݙا لحاظ کریندا ں۔ جے تا ہیں اتھ میݙے اگوں کوئی کوڑ ماریا تاں ول تیݙے واسطے وی ٹھیک ناں ہوسے۔

ساوَل دے الفاظیں اتھ نرمی ہووݨ دے باوجود وی اجھا رعب ہا جیں موجو کوں سچ بولݨ دے مجبور کر ݙیتا۔ اوندا جسم کمبݨ پے گیا تے اکھیں اچوں وی ہنجوں وہہ آئے تے اوں ݙکریں پٹ کریں جواب ݙیتا۔

سائیں ! جے میݙا قصور معاف ہووے تاں میں سبھو کجھ صحیح عرض کریندا ں ٹھیک اے جو تائیں میݙے اگوں صحیح گال کیتی تاں ول میں تیکوں کجھ ناں آکھیسال میکوں تیݙی مجبوری دا پتہ اے جو بھورل تیکوں روکیا ہوسے۔ اینددے اتھ تیݙا کوئی قصور کوئی۔ توں بے جنتا ہئی تے سارا کجھ سچ سچ ݙسا ݙے۔ ساوَل دی ایں تسلی اوں کوں کجھ حوصلہ ݙتا تے اوں آکھݨ شروع کیتا۔

ساوَل سائیں ! میکوں شرمساری اے جو میں تیݙے لوݨ دا حق ادا نی کر سگیا۔ میݙا تاں فرض بݨدا ہا جو میں تہاکوں تہاݙے بھݨ کنے وی پہلے سبھو کجھ ݙس ݙیواں ہا چا۔ پر ہݨ تاں بھورل خاں او ساریاں حداں ٹرپ گئے جنہیں حد اچ شریف تے عزت دار لوک رہندن۔ پر ایں اتھ نرا بھورل دا قصور وی نی۔ اینددے اتھ منشی لوٹا تے اوندے پتر چراغ دین دا ہتھ وی اے۔ پتہ نہیں جو انہیں کیا سوچ تے اینکوں اتنا وگاڑ ݙتے نے جو او ہݨ پورا شرابی تے زانی تھی گئے۔ سے باقی کوئی ایجھی برائی نی رہ گی جیہڑی اوندی عادت نہ بݨ گی ہووے۔

ساوَل کوں بھورل دے وگڑݨ دا پہلے ای شک ہا پر اوندے واسطے منشی لوٹے دا اے کردار نواں ہا۔ اوں کوں لوٹے دا ہوں ݙکھ لگا۔ کیوں جو لوٹا اوں کوں اندھائے اتھ رکھی آیا ہا تے اوں کو ہݨ سوچ آئی جو او کیوں اتنا ایں سال شہر اتھ رہندا ہا۔

خیر ہݨ وی کئی ایجھے ثبوت ہن جنہیں نال موجو دی گالھیں دی تصدیق تھیندی ہائی

ساول ہن بغیر کہیں وقت ضائع کرن دے بھورل کوں ملن چاہیندا ہا۔ اوں موجو کنے پچھیا۔

ہیں ویلے بھورل کتھاں ہوسی؟

موجو وڈی ہلکائی نال جواب ڈتا۔

سائیں! اج اوں کوں منشی بوٹے دی خاص دعوت ہے تے او اتھاہیں ہوسی۔

تاں ہیں بوٹے دا گھر ڈیکھے۔ ساول موجو کنے پچھیا۔

موجو تلے منہ کرتے جواب ڈتا۔ جی ہا سائیں۔

ول ساول خاں موجو کوں نال کرتے بوٹے دے گھر پُناں۔ کنڈا کھڑکاون تے منشی بوٹا نکل آیا۔ بوٹا ساول کوں جو ڈٹھا تاں اوندے چہرے دا رنگ اُڈ گیا۔ اوندے پیریں اچوں زمین نکل گئی۔ تے او ویڑا تھی گیا۔

ساول اوں ڈے کاوڑ نال ڈیکھ تے بغیر بولیے اندر گیا ہیا۔ اندر ونج تے ڈیکھے تاں۔ ہک مولوی صاحب اے جہڑا نکاح آلے رجسٹر تے کجھ لکھیندا بیٹھے۔ تے اوندے نال ہک پاسوں چراغ دین بیٹھے تے ڈوجھے پاسوں بھورل تے نرگس بیٹھن۔

انہیں ساول کوں ڈٹھا تے او بوتر تے تھی گے۔ ہک واروں انہیں دے پیریں اچوں وی زمین نکل گئی۔ او ہک ہے دے منہ کو ڈیکھن پے گئے۔ چراغ دین کوں تاں کمبنی چھٹ پئی۔ پر بھورل تے نرگس اپنے آپ تے قابو پاون دی کوشش کرن پے گئے۔ ساول سب کنے پہلے ہک واری انہیں ساریں ڈیں ڈٹھا تے ول مولوی کنے پچھیا۔

مولوی صاحب تساں اتھاں کہڑے کم نال آئیو تے اے کیہڑے بیٹھے رجسٹر پُر کریندے او۔

مولوی صاحب انہیں دے حال ڈیکھ تے ویڑا تھی گیا ہا تے او وی

ڈر کنے ساہ سُکائی بیٹھا ہا۔ کوئی جواب نہ ڈے سگیا۔

ساول خاں ذرا کوڑ تبگ تے دڑکے نال ول پُچھیس۔

مولوی اپنڑے اُدے ڈیکھ تے بھورل تے نرگس ڈو دل اشارہ کرتے جواب ڈیندے۔ ایں سائیں انہاں دا نکاح پاونڑ آیاں۔

ساول نکاح دا ناں سنڑ تے کاوڑ کنے کاڑھا لال تھی گیا تے پوری کاوڑ نال آکھیس۔ پر کہیں دی اجازت نال توں انہاں دا نکاح پاونڑ آئیں۔

مولوی بہلوں ای تڑکیا بیٹھا ہا۔ ساول خان دی ہکل سنڑ تے ہیا تڑکیج گیا تے رجسٹر کچھ اچ پا تی ہتھ انج کرتے باہر کھسکنڑ لگا۔

مولوی کوں بھجدا ڈیکھ تے ساول موجو کوں ہکل ماری جو مولوی کنے رجسٹر کھس گھن تے انہیکوں اتھائیں ہردہ بلہا۔ انہیکوں پتہ لگ ویسے جو کیویں کوڑے نکاح پڑھیندن۔ موجو مولوی دی کچھ اچوں رجسٹر چھک گدھا۔ تے بھجدے مولوی کوں اڑنڈی ڈتس تے او چوٹ کھ تے منہ بھر زمین دے نخ ڈھٹھا۔

مولوی ایہ ڈاڈھا چھالا ہا یا شریکیں دا تاعس جو موجو دے بکڑنڑ کنے پہلے پُستگی مار تے باہر بھاج ڈتس۔ موجو دی بچھوں بھگا تے ڈاڈھا پر مولوی پچھنڑ کتھوں ڈیندا ہا۔ اِہو گیا۔

اتی دیر اچ بھورل اپنڑے ہوش سنبھال گیا ہا۔ او ساول کوں آکھیا توں کون تھیندیں میڈے معاملات اچ دخل ڈیونڑ والا۔''

ساول ہک واری بھورل کو دڈے غور تے غضب نال ڈٹھا۔ تے ول اوندے منہ اچ ہک اجہی چاٹ تڑکڑدھا لیس جو بھورل ہیٹھ تے زمین تے آ ڈھٹھا۔ او اٹھی تے ول ساول ڈو ول بھنا۔ پر وچ اچ موجو آگیا۔ تے بھورل دی چاٹ موجو دے منہ اچ لگی۔ اوں کوئی پرواہ نہ کیتی۔ تے ڈوہیں کوں دھیوں پے تے قرآن دا واسطہ ڈتس تے انہیں کوں ہک بے کنے چھڑا گدھس۔

نرگس سانول کوں ڈیکھ تے اوندی نفرت جاگ پئی۔ تے او انتقام دی باہ نال بلݨ پے گئی۔ او ہک شعلہ بݨ تے سانول کوں جلا تے کولا کر ڈیوݨ چاہندی ہائی۔ او اوں کنوں اپݨی ناکام محبت دا بدلہ گھنݨ چاہندی ہائی۔ تے بھورل کوں کُس تے اوندی بھݨ دی زندگی برباد کرݨ چاہندی ہائی۔ او ترپار تے بھورل دے اگوں آ کھڑی تے سانول کوں آکھیس۔

ہُݨ تاں دعائیں منگݨ دی وار ہم۔ جو توں میݙے سامݨے آویں جھولیاں اُٹھائیں ہوسے۔ تے اج اللہ سبھاں دعائیں سُݨ گھدن۔

سانول کاوڑ نال آکھیا۔ توں چپ کر تیݙا کیا توں اودا ایجھ ذلیل نہ تاں زبان چھک گھنساں۔

نرگس ہک بھی کئی آ گئے اوں کوں ویڑھے گی۔ تے آکھیس۔ اج توں دھمکیں تے ترڑیں نال میݙی زبان نی روک سگدا۔ اج میں انہاں سارے لوکیں دے سامݨے تیݙی شرافت دا بھرم کھول ڈیندی آں۔ ول اوں بھورل کوں مخاطب کر تے آکھیا۔

بھورل! اے او بندہ تو معزز تے شریف اے۔ جیندے نال میکوں آکھیا ہم جو ہک آدمی میکوں پھسیندا وَدے۔ تے جہڑا میکوں اپݨی دولت تے حیثیت نال میݙی پاک تے جیݨی چادر کوں داغدار کرݨ چاہندے۔ ہݨ سانول دی قوت صبر جواب ڈے گئی تے اوں کوں آکھیس۔

بکواس نہ کر کتی۔ میکوں اپݨی شرافت اجازت نی ڈیندی نہ تاں تیݙی شرافت دا اصل حال حقیقت کھول ڈینجے ہا۔

سانول دے منہ کنوں اے سُݨ تے پہلے او تھوڑی جہی ڈھلی تھئی۔ پر او وی پلݨے دی دھی ہائی۔ اپݨی واہ نہ ڈیوݨ ڈتس۔ تے لُچی بے حیا بݨ تے آکھیس ہݨ توں میں تے الزام لا تے ایں حقیقت کنوں منہ نی پھیر سگدا۔ جو توں صرف اپݨی ہوس پوری کرݨ دے واسطے میکوں ہتھ پاتا ہاوی تے میݙی عزت لٹݨ واسطے

وڈی کوشش کیتی ھاوی۔ پر اللہ دا احسان اے جو او میڈی آبرو دی آپ حفاظت کیتی اے۔ ناتاں توں اپنے گندے ارادے کوں پورا کرݨ دی وڈی کوشش کیتی ھائی۔

سانول واسطے اے ھک نویں صورت حال ھائی۔ او نرگس دے اتنے وڈے کوڑے تے تہمت گنے شرم نال پس گیا۔ اوندا سر جھکا تھی گیا۔ او اپنی صفائی اچ بھوں کجھ آکھݨ چاہندا ھا۔ پر اتھاں گال تے اعتبار کرݨ والا کوئی نہ ھا۔ اتھاں اوندے سارے دشمن ھن۔ او اے سارے کولہیا الجھاتے ذلیل خوار تھیوݨ نال چاہندا ھا اوں ھک واری بھورل کوں دل مونر نال ڈٹھا۔ پر بھورل دے چہرے تے سوا نفرت تے حقارت دے ہیا کجھ نظر نہ آیا۔ تے او چپ کرتے زہر دا گھٹ بھرتے باہر نکل آیا۔

موجودی اندرے بچھوں تڑپیا۔ بھورل موجوں کوں پوری کاوڑ نال ڈٹھا پر اوھݨ باہر نکل آیا۔

مکان دے بچدیں تاہیں سانول دی حالت قابل تشویش تھی گی۔ اوں پہلی واری اپنے آپ کوں بے وس محسوس کیتا۔ او کاوڑ تے ڈکھ نال بھر تج گیا تے کافی دیر تک اپنی اکھیں اچوں ہنجوں وہیندا رہیا۔ اوندا دل آکھیندا جو ھیݨ ونج تے نرگس کوں قتل کر ڈیوے تے بوٹے بوٹے تے چراغ دین کوں کاں کوڑا کرتے کتیں دے اگوں سٹوا ڈیوے پر او ھک شریف تے سمجھدار آدمی ھا تے کاوڑ تے غصے کوں ھک پاسے کرتے سوچیا۔ تاں اوں کوں بھورل دی زندگی تے اوندی جان پدا خطرے اچ نظر آئی۔

بھورل دے انج دے سلوک اوں کوں ڈاڈھا بھڑکایا جو او اوں کوں اپنے حال تے چھوڑتے اوندیں غلطیں دی اونکوں سزا ملدی ڈیکھے۔ پر اوندے ضمیر تے غیرت تے اوندے لہو اوں کو اجازت نہ ڈتی جو او ھک تماشائی بݨ تے بھورل دی بربادی دا تماشا ڈیکھے۔ او کافی دیر تک اپنے حیاتیں دی جنگ

الجھیا رہیا۔ تے آخر اوں فیصلہ کیتا جو بوٹے تے چراغ دین دی چلاکی تے نرگس دے دلفریب حسن دے جال اچوں بھورل کوں کڈھیا ونجے۔

ساول ہک ایجھی قوم دا سردار ہا جیں کوں صرف حکم ڈیوݨ دی دیر ہائی ہئے او بوٹے تے چراغ دین دیاں بوٹیاں کر ڈیوݨ ہا۔ پر ساول ہک پڑھیا لکھیا، سمجھدار تے پر امن انسان ہا۔ اوں ایں طریقے کوں پسند نہ کیتا۔ تے اوں اپݨی عقل تے سمجھ نال ایں مسئلے دا حل سوچݨ شروع کیتا۔ ساری رات سوچیندا رہیا۔ اوں کوں کجھ سمجھ نہ آئی۔ آخر او ناکام تے مایوس تھی تے گھر ول آیا۔

ساول دے ونجݨ دے بعد بھورل دے جذبات بوٹے تے چراغ دین کنے مختلف ناں ہن۔ اوندے اگوں ساول دی شرافت دا بھرم کھل گیا ہا اوندے نزدیک ساول اوندا دشمن تے رقیب تے غاصب بݨ گیا ہا اصل اِچ پہلے ای بوٹے تے چراغ دین دی لاہ چا بھورل دے خون کوں سفید کر چکی ہائی تے اِج دے حالات اوں کوں ساول کنے ہمیں پرے کر ڈِتا تے او حݨ اپݨا سبھو کجھ بوٹے ہوریں کوں سمجھݨ پے گیا۔

ایں واقعے دے بعد بھورل تے چراغ دین دے درمیان جیہڑیاں پہلیاں بدگمانیاں تے غلط فہمیاں ہن او ختم تھی گیاں تے دل ہک ہے کوں اپݨی جندجان سمجھݨ پے گئے۔

بوٹا موجودہ حالات کنے فائدہ اٹھاوݨ چاہندا ہا۔ اوں بھورل کوں آکھوں گھر تے ساول دیاں کئی ہیاں دی کوڑیاں سچیاں گالھیں سݨایاں جیں نال بھورل دا دل ساول کنے ہمیشہ سانگے نفرت کرݨ پے گیا تے او انہیں گالھیں تے اعتبار کر گیا۔ جیہڑیاں اِج کنے پہلے او کوڑ باں تے بے بنیاد سمجھدا ہا۔

وقت دے نال نال او بوٹے ہوریں دے جال اِچ پھسدا گیا۔ حݨ بھورل

تے نرگس بالکل ذالیں منہ سیں آنگے رہندے ھن تو ڈیں انہاندا نکاح نہ تھی سگیا۔

بھورل کتی واری بوٹے کوں نکاح دے ناں آکھیا ھا پر او ہر دلیلے
ادل کوں انہیں ٹھپکیں تے رکھی گھڑا ھا جو توں دل جاہی کر نرگس تیڈی
اے۔ وقت آون تے نکاح دی تھی ویسے او بوٹے دی چالاکی تے ہیر پھیر تے
نرگس دے پیار تے ناز نخریں دے اگوں اتنا مجبور تھی گیا جو ہک ڈینہہ
ادل اپنی ادھ زمین دا انتقال نرگس دے نال کر ڈتہ تے باقی زمین دا مختار عام
بوٹے دے ناں کر ڈتہ۔

حݨ بھورل ہتھ کٹ بیٹھا ھا تے اوہیں دے اشاریں تے سنجݨ پٹے گیا۔
بوٹا سانول دی طاقت تے ہیٹھ کوں جاݨ دا ھا۔ ادل وڈے سوچݨ تے سمجھ تے
قدم اٹھاوݨ شروع کیتے۔

پہلے ادل عدالت کنے نرگس دی طرفوں سانول کوں زمین کنے بے دخلی دا
نوٹس ڈیوایا تے اے نوٹس ہک سرکاری اہلکار چا گیا۔ جیں وقت او اتھائیں
پناں سانول کچہری لائی بیٹھا ھا اوں نوٹس پڑھیا تاں اوندے چھکے چھڑ دا گئے۔
ادل کوں پہلے ای ڈر ھا جو بوٹا کوئی ناں کوئی چکر ضرور چلیسے۔

او نوٹس پڑھ تے پریشان تھی گیا۔ اتھ تائیں اوں بھورل دے الجھݨ
کوں راز انج رکھیا ھس کیوں جو اوں ایں چیز کوں آپݨے خاندان دی بدنامی سمجھ
تے کیں کوں دی ناں ڈسیا ھس۔ پر حݨ ایں معاملے کوں راز انج رکھݨ مشکل تھی
گیا ھا۔

اوں کوں پریشان تھیندا ڈیکھ تے رہاندریں اچوں بنگل خان اوں کنے پچھیا
خیر دی جھنڈی ہے سائیں!

سانول کجھ دیر تلے منہ کر تے بیٹھا رہیا۔ آخر ہک ٹھڈا شوکارہ بھر تے
کچہری کوں آکھݨ لگا۔

میڈے عزیزو! ایں جھنڈی دے آوݨ دی پہلے ای میکوں توقع ھائی۔ جے کر تساں

سارے پر اِس رہوتے اشتعال وچ آون دا وعدہ کردتاں انج تہاکوں
او رازڈسیندا اں۔ جیڑا میکوں اندروں سیوی آنگے کھادی ویندے۔
تساں کچہری آلے سارے ہݨ گھنو۔ جو منشی بوٹا تے اوندے پتر چراغ دین
بھورل کوں ٹھگاں تے اوں کوں بدراہ کر ڈتے۔ پہلے اوں کنے انسانیت تے
شرافت کھس تے اوں کوں شرابی زانی تے عیاش بݨا ڈتے تے دل اوں
کوں میڈے خلاف کوڑیں سچیں گالھیں نال بھر بھر تے اوں کوں میں کنے کھس
گدے۔ اُتھاں بوٹے دی ھک آوارہ بدچلن تے چالاک دھی وی ہے۔ جیں دے دلفریب
تے پر کشش حسن نال بھورل کوں آپݨے جال اچ پھسا تے اوندی اَدھ زمین دا انتقال
آپݨی دھی دے ناں کرا گدس تے باقی اَدھ زمین دا مختار عام گھن تے ہݨ میں کنے بے
دخلی دا اے سرکاری نوٹس بھجوا تیسے۔ ہݨ میں ایں مسئلے دا فیصلہ کچہری تے چھوڑیندا اں۔
تساں ایں مسئلے دا حل ڈیوتے بھورل کوں انہیں چالاک مکار تے نمک حراماں کنے
بچاؤ۔ میں آپݨا جتنا زور لا ونڄݨا ہا لاتم۔ بھورل کوں ہر طریقے نال سمجھاوݨ دی
کوشش کیتی اِم۔ اوں کوں میں خود دی آکھیے تے لوکیں کنے وی آکھوا یم۔ پر اوہ
اُنہیں دے جادو اچ پھسیا پے۔ کچہری اچ اے خبر بجلی وانگوں ڈیٹھی۔
ہݨ ہر آدمی دے نزدیک بوٹا تے اوندا پتر ایں سارے نیل فساد دے
ذمہ دار ہن تے انہیں کوں ہر کوئی نمک حرام۔ احسان ناشناس قرار ڈیتا۔ اُنہے
محبوب سردار ساول خاں دے ڈکھ اچ ہر طرح دا شریک تھیوݨ دا یقین ڈوایا
تے اُنہے ہوریں کوں اُنہیں دے کیتے دی سزا ڈیوݨ دا اعلان کیتا۔
کچہری اچ موجود معززین ساول کوں آکھیا۔ جو اساں اشتعال اچ نہ آوݨ
دا وعدہ نہ کیتا ہوندا تاں اساں آپے بوٹے تے اوندے پتر کوں بچھ گھنوں ہا۔ پر
ہݨ اساں تساڈے حکم دے پابند اوں۔ اسکوں جیڑا حکم ڈیسو۔ انشاءاللہ
اوہیں عمل کریسوں۔ ایندے بعد ساول کچہری کوں آکھݨ لگا۔
میکوں اُمید اے نہ یقین ہے جو تساں ایں مسئلے دی اجاڑ جھکا ڈیکھدے

ہوویں میڈی شوکل دے بغیر کوئی قدم نہ چیسو۔ کیوں جو اساں کا دڑتے اجل
اتھ آتے بوٹا ہوریں کوں کجھ آکھیا تاں بھورل دی جان خطرے اچ پے
ویسی۔ اساں سوچ سمجھ تے ایں مسئلے اتے کوئی دکھ جیسوں۔ حالی تساں سارے
صبر کرو۔ ایندے بعد کہیں بدخواست تھی گئی تے ساوَل ایں مسئلے دا مناسب حل
سوچنا شروع تھی گیا۔ اوں ایں مسئلے تے وڈا سوچیا۔ پر اوندی سمجھ اچ کجھ نہ
آیا۔ اخیر دی باقی اوں اے فیصلہ کیتا جو بھورل کوں حکمت داری ول مل تے سمجھایا
ونجے۔ تے اے ہوریں دے سنگتی ساتھی دی گھن ونجاں۔ شیت انہاں دی
کوئی گالھ من گھنے۔ ایندے بعد تیاری کرتے او اپنے چاچیں شکر خان، شکرو
خان تے بادل خاں ڈے روانہ تھی گیا۔

انہیں ساوَل خاں دی ڈاڈھی آؤ بھگت کیتی تے بھورل دا حال سن تے
ہھوں پریشان تھئے۔ ول او ساوَل خان دے نال شہر ڈوں روانہ تھی گئے۔ کیوں جو
بھورل بس نے ہوریں دے آکھیے اچ ہا۔ انہاں بھورل کو ساوَل خان تے ڈو جہیں
نال ملن ای نہ ڈتا۔

ساوَل تے شکرو خاں ہوریں وڈی کوشش کیتی پر بھورل انہاں ندے
نہ بچڑے ای نہ کھڑا۔ ایں ناکامی دے بعد ساوَل خاں بہوں کاوڑ اچ ہا۔ اُدھر دل
اے نیت کرتے ٹریا ہا جے بھورل سدھا تھی گیا تاں ہیں اوں کوں اوندی جائیداد
دا حق ڈے تے اوں کوں اُدھار کر ڈیسا۔ تاں جو اساڈے اچ دشمنیاں نہ تھیون تے
نال جھیڑے ای ودھن۔ پر بھورل دا اے حال ڈیکھ تے اوں ہُن اے فیصلہ کیتا جو اُتے
تائیں اوں کوں اوندی حقے دی جائیداد نہ ڈیساں جتنے تائیں او انہیں دے ہتھ اچ
ہے۔ اوں کوں پتہ ہا جو اے ساری چال تے سازش انہاں ڈو پیو پتراں دی اے
جیں بھورل کو اوندی جائیداد ڈے ڈتی تاں او نمک حرام کھا ویسن۔
ساوَل تے شکرو خان ہوریں دی ناکامی دے بعد بوٹا خان نے کیہا جو ہُن
[illegible]

پوندے انہیں حالات کنے فائدہ اٹھایا۔ تے معاملہ ڈینہ مہوراں گلے عدالت وچ
اوندی اودھ جائیداد اپنی دھی نرگس دے نال کرا گدھس۔ تے ول قانون دے ڈاڈھ
نال زمین تے قبضہ کرن دا پروگرام بنایا۔ جیہڑی حق نرگس دے نال ہائی۔ اوں
ڈو چار ڈینہہ اچ پولیس نال مل تے کجھ پولیس آلے تے کجھ کرائے دے
بدمعاش گھن تے او زمین تے قبضہ کرن واسطے روانہ تھی گئے۔

بوٹے دی پہلی ناکامی

شام کوں ساتول خاں دیرے تے بیٹھا ہا تے بختو ہوکدا سوکدا آیا تے آکھیس۔ سردار سائیں! سنڑی بوٹا تے اوندے نال کجھ پولیس آلے تے کجھ ہتے بندے دی ہن۔ انہیں ساریں کنے بندوقاں ہن۔ انہیں آدن ستیبی میڈے گھر تے قبضہ کر گدھے تے میڈے بال بچی ہک کوٹھے اندر ڈھک سٹیئے نے اے تاں چنگاں تھیا جو ہوں ڈیکھے ہن ہاہر ھم ناں تاں ہن دی انہیں نال کوٹھے اندر ڈھکیا پیا ہوواں ہا۔

ساول خان بختو دی گال سن تے کاوڑ کنے گاڑھا لال تھی گیا پر اوں بختو کوں تسلی ڈیندیں آکھیا۔ تو حوصلہ کر میں ھنیں بندوبست کریندا ں۔ ول ہوں ڈیکھے شیرو وڈیریں سے نہا نذریں ڈے ساول خاں دا پیغام جاتے بھیج ڈتا۔ تے دیر کنے اگے سارے جوان بندوقاں چاتے کٹھے تھی گئے۔ انہیں کوں ساول خاں اے ہدایت ڈے تے روانہ کیتا جو حالی انہیں کوں ڈرا ڈروتے بھجا چھوڑو تے خون خرابہ ناں تھیوے۔

تھوڑی دیر دے بعد ستر اسی جوان بنگل خان دی سرداری اچ بختو دے کھوہ ڈوں روانہ تھی گئے۔ بنگل خان ہک سیاڻا تے سمجھدار آدمی ہا اوایجھے کئی گھیڑ گھیڑ بھوگ کھڑا ہا۔ اوں ہک جاہ تے اپنڑے جوانیں کو روک تے آکھیا۔ ڈیکھو تعداد تساں صرف میڈے آکھیئے تے چلناں اے۔ اوں سب کنے پہلے دو دو ترے ترے بارہاں بارہاں جوانیں دیاں ٹولیاں بنڑا تے کھوہ دے ہر پاسوں پلے

ڈیتاں تے انھیں کوں ٹکڑ نال آکھیں جو جیہیں ویلھے تک تہاکوں میں نال آکھاں۔ یادل تہاکوں اپنی جان دا خطرہ نہ تھی ونجے تساں فیر نی کرنا۔

پولیس تے منشی بوٹے کوں دل جامی ہائی۔ انھیں دے خیال اچ ساڈول خاں ہالی تک بے خبر ہا۔ انھیں کو بختو دے ہاں ہی آکھیا جو بختو اپنے حک ننکے دی شادی تے گئے۔ اصل اچ اے کوڑ انھیں پولیس دے ڈر کنے ماریا ہا۔ نے ہن پولیس تے بوٹے دی دل جامی تھیون قدرتی گال ہائی۔ بوٹے پولیس تے ڈو جیہے بدمعاشاں واسطے ڈو بکرے منگوا تکڑ ہے ہن۔

ادا انھیں کوں کھاون پکاون اچ رُدھے پے ہن۔ تے بنگل خان حالات دا پتہ کرن واسطے اصل نال ونج کھڑا۔ پر ادا اپنی مستی اچ مست ہن۔ بنگل خاں انھیں کوں اتنا بے الکا ڈیکھ تے آپنے جوانیں کنے دل آیا تے انھیں کو ہن لکا ہیں انھیں کوں ڈیکھ آیاں جو ادا ساڈے آون کنے بالکل بے خبر ان۔ ہن اس کوں موقع اے جو اساں انھیں تے حملہ کر تے نال جھیڑا بختو دا گھر تے بال اپنی جھیڑا سگدوں۔ بلکہ انھیں کوں مار کٹ تے بھجا دی سگدوں۔ کیوں جو ساڈی دی بیادری بوٹے دی نمک حرامی تے پہلے ای جلدی وڈی ہائی۔ اندر دی بھاہ کڈھن واسطے انھیں کوں آج موقع ملیا ہا۔ انھیں جلتی نال اگیتی آتے حملہ کر ڈتہ چدھاروں بندوقیں دے ٹھاہ ٹھاہ شروع تھی گئے۔

پولیس تے بوٹے ہوریں واسطے اے شب خون اتنا شدید تے اچانک ہا جو ادا دبڑ سے تھی گئے۔ انھیں کو اپنی موت ساہمنے نظر آئی۔ انھیں اچ خوف تے روہ لا ہاپے گیا۔ انھیں دے ڈر خوف دا اے حال ہا جو ہر کہیں کوں اپنی جان دی پئی ہئی۔ انھیں حملے دا جواب تاں جواب ہر کہیں کھڑتے بچی تے نہ ڈِتا نے جنہدا جنہد سے منہ آیا اوڈیں بھج پیا۔ پولیس تے بدمعاشاں دے بھجن دے بعد جیڑھاں بوٹے ڈٹھا جو ہیں تاں کلہا رہ گیا ہے او میکوں تاں مار گھنسن تے مہندی بوٹی دی نی لبھتی اپنے ساہ دے خوف کنے کجھ نہ سجھیس تے دبڑا تھی تے

بھاجوسی ناں کنڈیاں دے بوٹے وچ وڑ ھا۔ ساری جان وچ کنڈے پیہ گئیں پر
شکر کیتی دا تا ھا۔ کنڈیاں دی پرواہ نہ کیتی تے دل وچ چاہیا اندھاری رات جھاں
نے اوہنوں سرہ دیہی دے تھکے ہن۔ ہک گولی تاں کن کوں ٹرکھدی نکھس اوندے
ہوسیاں تیہاں تے چڑھ گیاں۔ او اکیہی موت تے دل بھاجوسی ناں ہک ھنڈے
پانی دے ڈبے وچ ونج دھوسیا۔ ہک تاں کنڈیاں دا درد ہس۔ ڈوجھا پانی دی
ٹھڈ اتے تریجھا موت سامنے کھڑی ھائی۔ اوں دل وچ سوچا اج تاں ڈاڈے
گیڑ وچ پھساں۔ اوں دل ہوسی پڑھی۔ ڈبے کنے نکل تے جیڈے منہ آیس بھج بیائے
نظروں غائب تھی گیا۔ جنگل خان ہوریں انہیں کوں آدم ناں گولیں مال ھن سگدے
ہن پر انہیں ساول خان دی ہدایت تے عمل کیتا تے انہیں کوں بچ ونجن دا موقع ڈتا۔

انہیں دے بھج ونجن دے بعد جنگل خان بختو دے گھر آگیا تے بختو دے ٹبر کوں
کوٹھے توں چھڑکیا تے تسلی ڈتس۔ بوٹے ہوریں جیڑا اسلحہ تے ہیا سامان ست
گئے ہن اوکٹھا کرایس تے انہیں واسطے تیار تھئی ہوئی بکرے اپنے سنگتیاں کوں نے
بختو دے ٹبر کوں بخشیس۔ ایندے بعد او واپس ساول خان کنے آگئے۔

ساول خان انہیں دا حال احوال سن تے بہوں خوش تھیا تے اللہ دا شکر
پڑھیس جو کوئی خون خرابہ نی تھیا۔ اینویں بوٹے دی اے پہلی کوشش ناکام تھی گئی۔

بوٹے دی نویں چال

منشی بوٹے کوں اپݨی ناکامی دا ہوں افسوس تھیا۔ اوں افسراں دے اگوں وڈی دھاڑ بیٹ کیتی پر کتھاہوں اوندی دال نہ گلی۔ ہݨ اوں کوں پتہ لگ گیا جو چکر بازی تے پھڑا ہیں دے زور تے زمیناں تے قبضے نی تھیندے پر او وی وڈی کراڑی ڈھبڑی ہائی۔ اوں ہک واری ول بھورل کوں استعمال کرݨ دا منصوبہ بݨایا۔ اوں کو علم ہا جو جتنے تائیں بھورل میڈے نال نال کھیسے میڈا کجھ نہ بݨسے۔ تے بھورل کوں اپݨے نال کرݨ دا سطے اوں سوچیا جو بھورل کوں اتنا بھوکا یاد ہے جو او کاوڑ وچ آتے خود بخود ساول دے خلاف میدان وچ آ ویسی۔ تے ڈوجھا اوں اے سوچیا جو ساول خان دی برادری تے ماڑے کنوں او بندے اپݨے ہتھ وچ کیتے ونڄن جیڑھے اوں کنے اختلاف رکھیندے ہوون۔ انہیں کوں پیسہ یا دا لالچ ڈے تے پہلے انہیں وچ بھورل دا سطے ہمدردی پیدا کیتی ونڄے تے ول انہیں دی مدد نال قبضہ کیتا ونڄے۔

بوٹا تے چراغ دین پوری توجہ تے پوری کوشش نال اپݨے منصوبے کوں توڑ چڑھاوݨ کیتے ہتھ پیر مارݨ پے گئے تے او تھوڑیں ڈیہاں وچ اجھے کئی بندے ٹولݨ وچ وی بعض وچ کامیاب تھی گئے۔ جیڑھے دل وچ ساول خان دے اثر تے طریاں کالیں دے خلاف ہن۔ اصل وچ انہیں کوں ساول خان کنوں اے شکایت ہائی جو اوں دا لوک تے بندے ہیں وچ فرق ختم کر ڈتا ہا تے

ہن ہک ادنیٰ جیہا بندہ وی بغیر کہیں وڈیرے دا کھاہجرن تے منت میڑھ کرن دے او اپنا ڈکھ سکھ ساول خاں دی کچہری وچ پیش کر سگدا ہا تے اوں کوں مکمل تے صحیح فیصلہ وی مل ویندا ہا۔

بدمے تے چراغ دین ہن محسوس کیتا جو وڈیرے بھورل خان دی سرداری قبول کر چکن۔ تے او انہاں دا ادب تے احترام وی کرن پئے گئن ہن انہیں اپنے منصوبے دے ڈو حصے دے مطابق ہک رات ڈو بدمعاشاں کوں پیسہ پا ڈے تے بھورل تے قاتلانہ حملہ کرایا۔

رات دا کوئی ویلا ہا تے بھورل پیشاب واسطے اٹھی تے حاجت خانے گیا بھورل موجو دے نال کنے لنگھیا ہی تاں اوں کوں جاپ تھی گئی۔ او ٹھر باہار تے اٹھیا۔ پر او سنجان گیا جو اے بھورل خان اے تے ول او سمجھ گیا۔ حالی اوں کوں خندر رہ گئی ہائی جو مکان دے پچھلے پاسوں کھڑکا تھیا۔ اوں مڑی جلتے چدھاروں ڈٹھا۔ اوں کوں ایویں لگا جو کہیں آدمی کندھی کنے اندر ٹپا مارئیے۔ اجاں او ایں سوچیندا ہا جو کیا کراں تے ہک آدمی جیندے ہتھ وچ بندوق ہائی۔ کندھی دے نال لکدا چھپدا دروازے ڈوں ونجن لگا۔ موجو تاں پہلے ای جانندا ہا جو لوٹے ہوریں بھورل تے ساول کوں ہک بئے نال وڑھاون واسطے بہوں کجھ کریندے ہوون اوندے دل وچ خیال آیا جو اے شیت لوٹے دا بندہ ہوسے۔

او آدمی لکدا چھپدا ڈیوڑھی ڈے گیا تے ول دروازے دا تالا تروڑ تے کنڈا کھول گھدا۔ ہن جھٹ وچ موجو جلدی نال اٹھی تے بھورل دے بسترے تے اپنا سرانہ رکھیس تے اُتے چادر ولہایس۔ ایویں لگدا ہا جو کوئی آدمی ستا پے۔ ول لکیے لکیے وکھاں چا تے ڈیوڑھی دے ڈوجھے پاسوں لک کھڑا۔ او آدمی کنڈا کھولن دے بعد ہتوڑا جیہا اگے تے آتے بھورل آلی کھٹ تے ہوائی فائر کر ڈتس تے بھجی تے بھجن واسطے مڑیا۔ پر موجو اوں کنے پہلے ہوشیار ہا۔ اوندے پچھوں بھر دین اوں اوندی چیل وچ بکھ پا تے اوں کوں لوہ کر گھدا تے چور چور دی دھاڑ دھاڑ کیتس۔

فائر دی آواز سن تے بھورل دیڑا تھی تے باہر نکتا تے موجو اوں کوں لکھ مار تے آکھیا جو بھورل خاں جلیق ایڈے ہیجے آ بن جوان کو سوگھا گیتی کھڑاں۔ بھورل موجو دا آلا سن تے ہولے ہولے وچ آیا تے او بھیڑا بھیڑا موجو کنے آیا۔ ول ڈوہیں اوں کو لوہ کر گئے۔

لتنے تائیں باقی محلے آلے دی اٹھی پے۔ انہیں دے لڑھ لا ہے نال اوندا ڈوجھا سنگتی جیہڑا باہر دل کھڑا ہا۔ اوں اپنے بکری بکیں دے خوف کنے ڈوجھا رفائر کرتے بھج گیا۔ بکریل جوان اپنے چھڑاون دی ڈاڈھی کوشش کیتی۔ وڈا اچھلیا پر بھورل موجو تے بن لوکیں اوندی بندوق کھس تے اوں کو بدھ بلہایا۔ تے تھوڑی دیر بعد اوں کوں تھانے وچ پولیس دے حوالے کر ڈتا۔

پولیس دی پچھ گچھ نال اوں ڈسیا جو میکوں سانول بھیجے جو بھورل کوں قتل کر آ۔ بھورل تے اے خبر بجلی بن تے ڈھٹی تے اوں فوراً سانول دے خلاف پرچہ کٹا ڈتا۔

سویرے ہوندے ہر ربن کوں پتہ لگا جو جوگی بدمعاش وچ پے تاں انہیں دے پیریں ہیٹھوں زمین نکل گئی۔ انہیں سمجھا جو ہن بنائی راند وگڑ گئی اے صنڑ انہیں کوں اپنی ایں بے وقوفی تے شرمساری ہئی تے پریشانی وی۔ انہیں کوں اپنی آفر سانٹے نظر اون پے گئی۔ ہر بوٹا پرانے لوڑھے دی گوہ ھائی۔ او ہوکدا ہوکدا سدھا تھانے تے گیا۔ اتھاں ونج تے اوں کو پتہ لگا جو بھورل خاں سانول دے خلاف پرچہ کٹا گئے۔

صنڑ اوندی دل جاہی تھی۔ تے اپنے ایں منصوبے دی کامیابی تے دل ہووچ ہوں خوش تھیا۔ ول او پولیس نال گال بات کرتے۔ اوں سبل کوں چالان کرایا تے سانول دے وارنٹ گرفتاری کڈھا تے ول اوں جوگی بدمعاش نال ملاقات کیتی۔ تو اوں کوں اپنے بیاناں تے قائم رہن تے ہے پیسیں دی لالچ ڈتس۔ نال اے دی اوں کو تسلی ڈتس جو توں حوصلہ رکھ میں کجھ ڈینہہ بعد تیکوں چھڑوا گھنساں۔ جوگی بدمعاش ہالی تک اپنے بیانیں تے پکا ھا۔ تے پولیس اپنی چارہ جوئی بنج لگی پئی ہائی۔

سانول کوں بھورل تے قتل دے حملے دا پتہ لگا تاں اوں ہوں [illegible]

دبجݨ دا پروگرام بݨ یا۔ او اپݨے شہر روانہ تاں تھیا ہا جو اوں کوں پتہ لگا۔ جو بھورل اوں دے پرچے کٹ ڈتے۔ تے اجھو پولیس آئی۔ ساول کوں ڈاڈھا ڈکھ تھیا۔ او سمجھ تاں نور اگے جو لیے پسنے تے چراغ دین دی چال اے۔ پر او کیا کر سگدا ہا بھورل انہیں دے ہتھ

ہا نچ ہا۔

اوں شہر دی ہٹ تے سب کنوں پہلے اپݨی ضمانت قبل از گرفتاری منظور کرائی۔ ول ایس پی کو ملیا۔ تے اوں کوں ساری حالت حقیقت ڈسائیس۔ تے فوراً ای ایں کیس دی ول تفتیش کراݨ دا آکھیس۔ ایس پی ہک ہے ڈی ایس پی کوں ول ایں کیس دی تفتیش تے مقرر کیتس۔ ساول اوں ڈی ایس پی کو ملیا اوں کو سمجھ حال حقیقت ڈسیندے ہوئیں آکھیس جو تساں پہلے جوگی کنے میڈی شناخت کراؤ۔ جے کراو میڈی شناخت ای نہ کر سگیا تاں ول تساں جیویں مناسب سمجھو کرو۔

ڈی ایس پی ساول خاں کو نال گھن تے تھاݨے گیا۔ جوگی بدمعاش ساول کوں پہلے ناں ڈٹھا ہا۔ اوں سمجھا شیئت اے ڈوجھا آدمی ڈی ایس پی دا یار دوست اے۔ ڈی ایس پی اوں کنے پہلے اشاریں بوتھ پچھیا تاں اوں محسوس تھیا جو جوگی کوڑا اے۔

اینہ دے بعد ڈی ایس پی جوگی کنے پچھݨ لگا۔

اچھا اے ڈس جو ساول خاں تیکوں کتھاں ملیا ہا تے اوں تیکوں کیا آکھیا ہا۔

جوگی جواب ڈتا جو سائیں میں اوندے ڈیرے تے پورے ترے ڈینہہ رہ گیاں۔ اوں میکوں بہوں سارا پیسہ پا ڈیوݨ دا وعدہ کیتے تے میکوں آکھیس توں میکوں بھورل قتل کر ڈے میں تیکوں منہ منگیا انعام ڈیساں۔ تے ہݨ میں ایہ لالچ اچ آ تے اے کم کیتے۔

اچھا او تاں ٹھیک اے ڈس جو ہݨ توں ساول خان کوں سنجاݨ ویسیں؟ ڈی ایس پی جوگی بدمعاش کنے وڈی رازداری تے اٹکل نال پچھیا۔

جوگی بدمعاش ڈی ایس پی دے ایں سوال کنے تھوڑا جیہا پریشان ضرور تھیا۔

پرادری اچا کھیڈ کار ھا۔ اوں فوراً آپ تے قابو پاتا تے آکھس۔ جی اساں نیں اوں کوں ذرا سنجان گھناں۔ بادشاہو ہیں پورے ترے ڈینہہ اوندے ڈیرے تے مانیاں کھمدا رہیاں۔ تے تساں اکھیندے ہیں اوں کوں سنجانڑ تاں گھناں۔

ڈی ایس پی اوں کنے ول پچھیا۔ اچھا اے ڈسو جو سانول نیکوں رقم جو کھی ڈتی ھائی۔ اوں جواب ڈتا۔ سائیں ھالی تک خرچہ پانی ملیے۔ اگی تے ڈیکھو کیا ملے۔

ڈی ایس پی تھوڑی دیر سوچنڑ دے بعد اوں کنے آخری سوال پچھیس۔ اچھا ڈسو جو اساں دچوں تاں کوئی سانول نی۔

جوگی ڈی ایس پی دے نال ڈوجھے بندے کوں دڈے غور نال ڈیکھ تے جواب ڈتا۔ ناں سائیں میکوں تساں بے وقوف سمجھدو۔ اوں تے تاں بہوں چپ اے۔ ایڈے او ڈھیکھنڑ آدے ھا۔ تساں میکوں بھلواڈناں۔ ادھیں پھیرے میڈے سامنے آیا ہیں اوں کوں آپے سنجانڑ دیساں۔

ڈی ایس پی اوندا جواب سنڑ تے کھل پیا تے اوں کوں آکھس۔ جوگی بدمعاش توں بھلیں کیا توں نال بُھل گئیں۔

جوگی فوراً بولیا او کیوں سائیں؟

ڈی ایس پی سانول خان ڈے ارشارا کر تے آکھیا۔ سانول خان تاں اے تیڈے سامنے بیٹھے۔

سانول خان داناں سنڑ تے جوگی دا اُدھر کا نکتا تے اوں کوں اپنی غلطی دا احساس تھیا۔ پر ھنڑ وقت نکل گیا ھا۔ ھنڑ اوندی ہر گال بے وزن ھائی۔

ڈی ایس پی صاحب جوگی کوں آکھیا۔ جونوں بندے دا پتر بنڑ تے سچ سچ ڈساڈے جو تیکوں بھورل خان دے قتل کرنڑ دا کیں آکھیا ھا۔ تے ھنڑ سوچ گھنڑ جو تاں کوئی کوڑ ماریا تاں اپنا حشر ڈیکھ گھنسیں۔ جوگی دے اگوں لوٹے دی او ڈھیر ساری دولت ھائی جیہڑی ھالی تک اوں کوں اپنے بیاناں تے قائم رکھی کھڑی ھائی۔ اوں ڈی ایس پی کوں آکھیا سائیں میکوں سانول ای آکھیا ھا جو بھورل کوں

قتل کر ڈیوے۔ ڈی ایس پی جوگی دا اے بیان سُݨ تے کاوڑ وچ آ گیا تے تھانیدار کوں اوندی انٹروگیشن کرݨ دا حکم ڈِتس۔

تھانیدار جیڑھا انشی ہوݨ کنوں پہلے ہی بھول ہتھ پیر ماری کھڑا ہا۔ پر ڈی ایس پی دے حکم اگوں مجبور ہا۔ اوں چار سپاہی سڈ تے انہیں کوں اُتلے دل نال آکھیس جو جوگی کوں ڈیہنہ دے تارے ڈکھاؤ۔ پر ساول خان ڈی ایس پی کوں آکھݨ لگا۔ جو سائیں مناسب تاں ایویں ہے جو بھورل دے سامݨے ایندی تفتیش کرو۔ تاکہ اوں کوں اپݨے دشمن تے سڄݨ دا پتہ لگے۔

ڈی ایس پی صاحب ساول دی ایہ گال کوں مَن گدھا تے بھورل کوں سڈ واگدھس۔ بھورل دے آوݨ کنوں پہلے ساول خان ڈی ایس پی صاحب کوں ہے آکھ تے ایس پی صاحب کنے ویخ بیٹھا جو میڈی موجودگی وچ بھورل خان کوں کوئی ہیا شک شبہ نہ تھیوے۔

تھوڑی دیر دے بعد ڈی ایس پی بھورل دی موجودگی وچ جوگی دی انٹروگیشن شروع کرائی۔ کجھ دیر تاں جوگی سر پیر ہلدی۔ پر کنھاں سائیں پراتے پُتر ہن۔ انہیں فوراً جوگی دی زبان تے سچ الوا گِدھا۔ تے اوں دھاڑ دھاڑ کر تے آکھیا۔ ڈی ایس پی صاحب آ تُوں انہیں کوں جھل میں ہݨ سچ سچ ڈسینداں۔ ڈی ایس پی سپاہیں کوں روکݨ دے بعد اوں کوں آکھݨ لگا۔

ڈیکھو میں تیکوں پہلے ای آکھیا ہم جو توں سچ سچ ڈسا ڈے پر تاہیں میڈا آکھیا نال منیا ہا دی۔ تے بے عزتی دی تھیس۔ پر ہݨ سچ سچ ڈسا ڈے نال تاں توں خود جانڑدیں اگی تے کیا تھیسی۔

جوگی جیڑھا ڈھگ ساری مار پِتی بیٹھا ہا۔ اپنی چیل تے ہتھ رکھ تے آکھݨ لگا سائیں میں ہݨ سچ سچ ڈسینداں۔ پر تساں میکوں ایں مار کنے بچاؤ۔ اصل وچ میکوں تے دھاݨے کوں منشی ہوݨے تے جیرا اتغ دیں بیٹھیا ہا۔ جو تاں بھورل تے لکھی الگ نال فائر کرو جو او مرے۔ ای نال تھاد سمجھو کوئی میکوں مارݨ آیا ہا۔ تے اساں تہاکوں منہ لگ

انعام ڈیسوں۔

بھورل جوگی دے منہ کنوں پوڑنے تے چراغ دین دا ناں سنڑ تے حیران تے پریشان تھی گیا۔ اوں کوں یقین ناں آیا جو پوٹا تے چراغ دین ایجھے تھی سگدن جو ملزم موجود ہا تے اوندے منہ تے بیٹھا بکدا ہا۔ او سوچ ای ناں سگدا ہا جو بئے ہورین اتنے خود غرض تے مادہ پرست ان۔ اوندا انہیں تے اتنا اندھا یقین ہا جو گواہ دے منہ کنوں سنڑ تے وی اوں کوں یقین نہ ہندا پیا ہا۔ اوں اپنے شک کوں مٹاونڑ واسطے ڈی ایس پی کوں آکھیا۔ جو سائیں ممکن اے جو ایں کئے غلط بیان ڈوالیتے گئے ہوون تے اصل صورت حال معلوم کرنڑ واسطے ڈوجھے ملزم کوں پکڑاؤ۔ جوگی دے نشان تے تے پولیس ونج تے چھاپا ماریا تے وساتے بدمعاش کوں پکڑ آندے۔

اوندی تفتیش شروع تھی۔ پہلے ڈی ایس پی صاحب اوں کنے شرافت نال پچھیا جو توں سچ سچ ڈسا جو تہاکوں کہیں بھیجا ہا۔ پر او کہیں دا ناں تاں ناں ایں کنے وی انکاری تھی گیا جو میں جوگی دے نال ہم۔ ول اوندے نال وی جوگی آلا حشر تھیا۔ پر وساتے جوگی دی نسبت کجھ زیادہ سرپیر ڈیکھائی۔ آخر اوں کوں وی سچ ڈسنا پیا۔

اوں دی مار کھاونڑ دے بعد پوٹے تے چراغ دے خلاف بیان ڈتے۔ ھنڑ بھورل خان دیاں اکھیں پٹیاں۔ اوں کوں موجوتے ناصر دیاں گالھیں سچیاں لگیاں تے اوندے دماغ وچ آیا۔ جو سانول میڈا دشمن نی۔ اصل وچ پوٹا تے چراغ دین میڈے دشمن ان۔ جنہیں میکوں اوندے بارے وچ غلط غلط گالھیں ڈسا تے پہلے اوں کنے میکوں نفرت ڈیوائی ایں نے تے ول میکوں نرگس دے والیں دا قیدی بنا تے میں کنے جائیداد لکھوا گدی اے نے۔ تے میکوں ختم کر تے میڈی مال مڈی تے قبضہ کرنڑ چاہندن۔ او سوچیں وچ غرق ہا تے ڈی ایس پی اوں کوں آکھنڑ لگا۔

بھورل خاں اوہیں تاں اے تہاڈا اپنڑ معاملہ اے پر بہرام خاں اساڈا دوست ہا تے ہیں سانگے اساکوں حق پجدے جو اساں تہاکوں سچ آکھوں۔ اسیڈے نزدیک لوں غلطی تے ایں۔ سانول خان تہاڈا بھرا اے او تہاڈا دشمن نی۔ اصل وچ اے پوٹا تے

اوندا اپنڑ تہاڈے دشمن ان ۔ انہیں اپنے مفاد دے خاطر تساں ڈوں بھراویں وچ غلط
فہمیاں پیدا کر تے ۔ تہاکوں لڑا ڈتے نے ۔ تے ہنڑ تیڈا قصہ مکا تے سانول کوں پھاسے
لاونڑ چاہندن ۔ تے ایویں تہاڈے خاندان کو مٹا ڈیونڑ چاہندن ۔ پر ول دی تساں
بنڑ گئے او ۔ حال وی وقت اے دے جو تساں آپس وچ ٹھیک ونجو ۔ ڈی ایس پی اپنی گال
ختم کیتی تے بھورل بغیر کہیں جواب ڈتے باہر نکل گیا ۔ تے ہنڑ بھورل دے دماغ وچ ہک
قیامت وسدی پئی ہائی ۔ اوں کوں اپنڑیں غلطیں دا احساس تھیا ۔ او بہوں پریشان تھیا جو ہنڑ
کراں تے کیا کراں ۔ او سوچیندا پیا ہا جو پوٹے بوریں نال ونجیندا تاں جائیداد ونیدی ہے
تے جے کر سانول خان ڈے ونجاں تے کہڑے منہ نال ونجاں ۔ او دا غم ہا ۔ آخر بھورل
ہک وڈے دل خان دا بال ہا ۔ او ذہین تے سمجھدار ہا ۔ نوڑیں او ہنڑ گمراہی تے
عیش پرستی وچ آ تے اپنڑاں ساریاں خوبیاں لوا بیٹھا ہا ۔ پر اوں ہنڑ اپنی پوری قوت
نال ایں مسئلے تے سوچنڑ شروع کیتا ۔ آخر سوچ سوچ تے ۔ او ایں نتیجے تے پہنچا
جو ہانی پوٹے تے چراغ دین نال ٹکر ناں گھناں ۔ بلکہ پہلے سانول خاں کو پرچاواں
تے ول سانول خان تے میں رل تے انہیں کنوں بدلے گھنسوں ۔ اوں کوں ایں خیال
کجھ سکون ڈتا ۔ پر او اے سوچ تے ول پریشان تھیونڑ لگ گیا ۔ جو سانول کوں
پرچاواں تے میں کیویں پرچاواں ۔ کوئی ایجھا دوست سنگتی بیلی نی رہیا جیکوں
میں وبے ہتا ناں کیتا ہووے ۔ ہیا تے ہیا میں اپنڑے پیو تے چاچے دے سنگتی بیلیں
کوں وی مانڑ نی ڈتا ۔ ایں خیال اوں کوں پنیڑ تے رکھ ڈتا ۔ اوندے نزدیک ہک
ایجھی ہستی ہائی جیہڑی اوں کوں سانول پرچا ڈیسے سگدی ہائی ۔ تے او ہستی ہائی
اوندی چاچی مائی بختاں ۔ جیئں اوں کوں اپنڑے پتڑیں وانگوں پالیا ہا ۔ پر اوں کوں
خیال آیا جو اوں کنے ونجاں تے کہڑے نک نال ونجاں ۔ او انہیں خیالیں وچ
پھیا پیا مکان تے پہنچاں تاں موجو باورچی اپنڑا بستر الودی بدھیندا کھڑا ہا تے
اوندی اکھیں اچ اتھرو وہندے پے ہن ۔ بھورل اوں کوں تیار تھیندا ڈیکھ تے اوں
کنے پچھیس ۔

موجو کیڈے بتیاری اے۔

موجوا اپنے اکھیں دچوں ہنجوں اگھ تے جواب ڈتا۔ حضور اساڈی عشق اللہ اے سائیں! اساکوں حضور مو کل ڈیو۔ اساں کنے تہاڈے گھر دی اے بتیاری نی ڈٹھی ونیدی۔ اوندی اکھیں ہوجوں دل ہنجو وہن پے گئے تے او اپنے سر کو دکھ تے ڈھاڈ مار کے رون پے گیا۔

موجو کوں روندا ڈیکھ تے بھورل دی اکھیں کنے دی ہنجوں دا مینہ وسن پے گیا۔ اوندی اکھیں اجوں ہنجوں دے ورھے حن تے انج دکوں آپنی غلطی تے بے راہ روی دا احساس تھیا ہا اوں ماہ ج کرتے آپنے دل دا بار ہلکا کیتا۔ تے دل او موجو دے اتوں دے کھڑا جیڑا کھڑیے دے نال روندا بیٹھا ہا۔ اوکوں آکھیس۔

موجو توں تیاری بند کر توں جت گیا میں ہر گیاں۔ تیڈا اساں نول بے قصور اے۔ اے سارا کجھ اوں نے نمک حرام تے اوندا پتر حرامی دا کم اے۔ انھیں صرف میڈی جائیداد دی لالچ اچ نا جیڑا میکوں بدراہ تے گمراہ کیتے بلکہ میکوں آپنے سوتی آکھے سچے تے نایاب ہیرے سردار ساڈوں خان کنے دی متنفر کیتے حقیقت حقیقت ہوندی اے ھک ڈینہ او اپنے آپ کوں منوا ڈیندی اے۔ تے اج اے حقیقت میں من گیاں جو ساڈوں میڈا ہیرا تے جگر اے مٹے لوٹا نے اوندا پتر تے اوندی دھی میڈے ازلی تے موذی دشمن ان۔

موجو بھورل خاں دے منہ دچوں اے گال سن تے حیران تھی گیا۔ اوکوں یقین نہ آیا تے اوں بھورل کنے ڈیکھیا۔ کیا اے سچ اے جیڑا کجھ تساں آکھیندے کھڑو۔ بھورل ھک واری ول رون باہنے گیا تے آکھیس۔ ہا موجو اے سچ تے بالکل سچ اے اپنی حقیقت دا پتہ میکوں ہنڑیں تھا نے اجوں لگے۔

موجو جلدی نال سوال کیا اوکیویں سائیں! بھورل اپنے ہنجوں اگھیندیں آکھیا۔ اے حقیقت جو گی بدمعاشی تے اوندے سنگتی دسو بدمعاش کھولی اے۔ موجو مٹنے خیال کوں سچا تھیندا ڈیکھ تے فورا آکھیا۔ جی ہاں سائیں تہاکوں پہلے ای آکھیا ہم جو ساڈوں خان

تیڈے اتے قاتلانہ حملہ نئی کرا سگدا۔ او تاں میکوں پتہ اے جو تباڈی وجہ توں اوکتنا اندرو اندر کھوکھلا تھی گیے تے اونڈا جگر تے کلیجہ کتنا سڑ جل گیے۔ بھورل ھک ھوڈا شوکارہ بھر تے آکھیا۔

موجو اے تاں میکوں علم ھوئے جو او کتنا اداس تے پریشان ھاتے او کوں میڈا کتنا کھیال تھا تے۔ بہر حال جو کجھ تھیونا ھا او تھی گیے ناں میکوں اے فکر کھادی ویندے جو ساول کوں کیا منہ ڈیکھساں۔ کیڑے نک نال اوندے متھے لگساں۔ میڈا تاں دل آکھدے جو اپنڑے آپ کوں ختم کر ڈیواں۔

ناں بھورل سائیں ناں موجھا ناں تھی۔ ساول خان بہوں دانا تے سمجھدار اے میکوں اوں تے پورا اعتبار اے جو او تیکوں منہ تے کوئی جئیں آبندے بغیر ہا گل بیسے۔ بادشاہ آ اوندے واسطے اے خوشی تھوڑی اے جو اوندا جگر بھورل خان دشمناں تے نا نگاں دی کھڈا اچوں صحیح سلامت ول آئے! موجو بھورل کوں تسلی ڈیندیں آکھیا۔

بھورل خاں ول ھک شوکا بھر تے اوکوں آکھیا۔ او تاں ٹھیک اے موجو پر میڈا حوصلہ نی تھیندا۔ توں سائیں دل سوڑا ناں کر اللہ سائیں دے فضل نال سبھو کجھ ٹھیک تھی ویسے۔ میں خود ساول خاں دی خدمت حاضر تھیساں تے انہیں کوں میں آکھساں۔ میکوں امید اے جو تیڈے بیچے دا ضرور خیال کریسن۔ او کوئی گال نا پر میکوں شرم تھیندی اے۔ خیر اہندی ھک تجویز ہے جو میں ناصر کوں ساول خاں ڈے بھیساں میکوں امید اے جو اوندی گال نال سیٹسے۔ ھا پر ھالی اے گال اپنڑے تک رکھیں تے ہونڑے ہوریں کیں کوں وی پتہ ناں لگے۔ متاں اونمک حرام لچے کوئی حرکت کرن۔

موجو جواب ڈیتہ سائیں توں فکر ای ناں کر پر بہوں ہوشیار تھیو متاں ول انہیں دے چکر اچ آونجو۔ بھورل دا چہرہ فوراً بدل گیا تے اوں موجو کوں آکھیا۔ موجو ہنڑ توں فکر ای ناں کر انشاء اللہ میں انہیں دے چکر اچ ناں آساں تے میں اتنا بیوقوف کونہ ہو ھک واری ناگ دے ڈنگ کھاونڑ دے بعد ناگ دے منہ اچ اپنڑی ول انگلی ڈیساں۔ بہر حال لوہا لوہے بدلے تے پرانڑی گھوڑا ہوں سمجھدار ہوندی اے

انھیں کنے پہلے ہی اپنا ہتھ کیں طریقے نال کٹھا گھتاں. دل اتھاں کنے پلے گھنساں.

موجو کجھ آکھن چاہندا ہا پر بوٹا. چراغ دین تے نرگس مکان اچ داخل تھیے. انھیں کوں ڈیکھ تے ہک واری تاں بھورل دا چہرہ کاوڑ کنوں گھاڑا لال تھی گیا پر اوں کجھ سوچ تے اپنی کاوڑ تے قابو پاتا تے ہک پاسے منہ کرتے بہہ رہیا. چراغ دین تے بوٹا بھورل دا چہرہ ڈیکھ تے پریشان تھی گئے. انھیں کوں دل اچ کھڑک گئی پر او اپنے شکار ہن. انھیں گزریں حالات کوں بھل تے اگی تے دی سوچ ہائی تے جیں واسطے او بھورل کوں اپنی صفائی ڈیون آئے ہن. انھیں کوں اتنی کجھ دیر تھی گئی تاں بوٹے بھورل دے سر تے ہتھ رکھ تے پچھیا خیر ہے میڈے بھورل پتر کوں اچ موجھا موجھا پئے. تے نال ای چراغ دین دی اٹھی تے بھورل دے نال آ بیٹھا تے او کوں آکھیس. بھورل جگر خیر ہے. توں فکر نہ کر جے توں حکم کریں تاں ساکوں کنے تیڈا ایلہ گھنوں.

چراغ دین دی گال بھورل دے جسم اچ بھاہ لا ڈتی. اوندے کن کاوڑ کنے گھاڑے لال تھی گئے پر اوں حالات دے مطابق اپنے آپ تے قابو پاتے انھیں کوں جواب ڈتیس. بی تاں کوئی گال نی پر جو گئے تے دسو تہاڈے اتے بکدے بیٹھے ہن. بھورل اپنے منصوبے دے تحت ذرا کھل تے انھیں کوں آکھیا. اوں تاں میکوں بتیں اے جو سبھو کجھ ساڈاں کرایا ہوسے پر.

پر کیا بوٹے جلدی نال بھورل کنے پچھیا. بھورل چپ کر گیا تے بوٹے فوراً ای صفائی اچ آکھیا جو بھورل توں آساں کنے قرآن چا گھن جو اسیکوں کوئی پتہ دی ہووے تاں. اصل اچ ہن تیکوں پہلے آکھیا ہم جو سانول خان دے ہتھ وڈے لمبے ہن اوندے افسریں نال تعلقات ہن اے سبھو کجھ اوندی منشا نال تھیا ہوسی. پر بوٹے محسوس کیتا جو بھورل مطمئن کونی تھیا. اوں اٹھی تے قرآن چا گھدا تے انھیں ترہیں قرآن تے ہتھ رکھ تے آکھیا بھورل اے قرآن تے اساڈا ہتھ اے جو اساں تیڈے خلاف کوئی گال کیتی تاں کیتی جو سوچی دی ہووے تاں تے جو گئے تے دسو بالکل کوڑ مریندن. اساں ایں معاملے اچ بالکل بے قصور اوں.

بھورل انھیں کوں قرآن پاک نے ہتھ رکھیندا ں ڈیکھ تے پریشان تھی گیا۔ ہک واری دل اوسوہݨ تے مجبور تھی گیا پر اوندے دل اوندے دماغ اوندے ضمیر فیصلہ سانول دے حق اچ ڈِتا۔ او کوڑ موڑ دی کھِل کھِلی تے انھیں کوں آکھیس۔ تساں قرآن پاک چاوݨ دی عنت تکلیف کیتی اے۔ میکوں تاں پہلے ای یقین ہا جو تساں میݙے خیر خواہ تے اپݨے او تساں اے کیویں کر سگدو۔ خیر اے قرآن پاک انھیں لوکیں دا آپ خانہ خراب کریسی جنھاں اے حرکت کیتی اے۔ حݨ چراغ تے بوٹے دے منہ تے دانگی بھر گئی۔ تے انھیں دے چہرے تے جرم دے آثار نمایاں تھیوݨ پا تے گئے پر او ہوشیار تے مکار ہݨ انھیں فوراً آکھیا۔ بالکل قرآن پاک انھیں دا خانہ خراب کریسے جنھیں نائیں تے حملہ کیتے یا کرائے۔ بھورل ایں آکھ تے چپ کر گیا۔

تھوڑی دیر او بیٹھے چپ کیتی تے بیٹھے رہیے دل بوٹے آکھیا۔ جوگی تے وسوسے جیاں دے بعد تاں پولیس اساں تے پرچہ ڈِتے ڈیتہ ہوسے۔ حݨ کنویں کرس۔ بھورل تاں سمجھ کجھ سمجھی بیٹھا ہا۔ اوندا دل تاں آکھا داہا جو ہݨ انھیں کوں گولی مار ڈیواں پر او مجبور ہا۔ اوندی اَدھ جا ئیداد نرگس دے ناں ہائی تے اَدھ دا مختار عام بوٹے دے ناں ہا۔ او انھیں کوں مطمئن کرݨ واسطے تے اپݨے منصوبے دے عین مطابق آکھیا۔ اینویں فکر ناں کرو۔ میں مدعی آں میں تھانے تے ونج تے بیان ڈے ڈیساں جو تساں میݙے ملزم کو نا دے بس۔

بوٹا بھورل دا بیان سݨ تے کجھ خوش تھیا تے دل او کوں تھانے گھن گیا تے اوں کنے اپݨے بے قصور ہووݨ دا بیان کرا تے اپݨی جان چھڑ دا گدھی۔ تے او کوں یقین وی آ گیا جو بھورل کوں اساں کنے شک ختم تھی گیا۔

سانول خان بھورل تے قاتلانہ حملے کنے بے گناہ تھیوݨ دے بعد ناصر کنے گیا جو او حݨ ونج تے ہک دفعہ ولا بھورل کوں سمجھاوے متاں کل بوٹا کوئی ہی حرکت کرے پر ناصر گھر کو نا ہا او کتھائیں کم ڈِتے واسطے باہر گیا ہویا ہا۔ دل او سمدھا گھر آ گیا گھر او ہوں پریشان لگدا ہا۔ تے اوندی پریشانی ڈیکھ تے مائی چھانی تے اوندی بھین خان

زالی دی پریشانی ہن بلکہ اوندی پوری قوم تے راج اچ ہک بلا تے ٹھلے دی لہر ہائی۔ خود ساول دا دل وی آکھدا ہا۔ جو دنج تے پوݨے تے اوندے پتر تے اوندی ہا نگش چھ کوں گولیں نال تھیں ڈبوے پر بھورل دی جان دے خطرے کنے او چپ ہائی۔ ہن اوندی پریشانی بالکل بیچ ہائی۔ بھورل کوں پہلے کنے دی ہوں خطرہ ہائی۔ اوکوں پیا بکھ نال سمجھ آندے اوہیں لکھ پڑھا ہوݨ نے صدقے تے خیراتاں کرݨ تے زور لاتا۔ تے کیں کیں ویلے بابا حسن شاہ دی مزار تے ونج تے بھورل دی حیاتی دی دعا منگدا ہا۔ اوکوں سیدھے راہ تے ہووݨ دی اللہ تعالیٰ دی دربار اچ ارداس کریندا ہا۔

سیاݨے آکھدن جو کوئی کم دی خلوص نال کیتا ونجے تاں کامیابی ضرور تھیندی اے۔ ہک ڈینہہ او ہوں اداس تے پریشان بیٹھا ہا تے جیب تے اوندا یار ناصر آیا۔ ساول تے ناصر ہک ہے کوں ملے خوش تھئے پر ساول دی حالت ڈیکھ تے ناصر کوں اندازہ تھیا جو ساول حد کنے زیادہ پریشان ہے۔ اوں کوئی گال کرݨ کنے پہلے اوندا دل گولݨ دے واسطے ساول کنے مختلف قسم دے سوال کیتے۔ پر اوں محسوس کیتا جو ساول دے دل اچ وی بھورل دا مقام اوہیں ہے بلکہ ساول دی پریشانی دی وجہ وی بھورل دے مسائل ان۔ اوں کنے ساول دا مزید امتحان نال گھدا گیا تے اوکوں آکھیس۔

ساول اج ہیں تیڈے اوں قول کوں من گیا جو ڈکھی دے مسلسل تے زبردست ظلم برداشت کرݨ خود ظالم کوں شرم سار کر ڈیندن) اے قول تاں خود ساول دا آپݨا ہا پر اوکوں کجھ زیادہ سمجھ نال آئی تے اوں ناصر کوں آکھیا۔ ناصر میکوں پریشانیاں انتہاں جن تے میکوں اپݨے قول دی نوعیت بدل گئی اے۔ ذرا میکوں کجھ کھل تے ڈس جو توں کیا آکھݨ چاہندی۔

ناصر ساول دی بے بسی تے کھل پیا تے آکھیس۔ ساول میں تیکوں ہک خوشخبری سناوݨ آیاں۔ میکوں امید اے جو توں سݨ تے یقیناً خوش نصیب جا یار اج کوئی ایجھی خوشخبری سݨا جو کجھ دیر تاں میں خوش تھی ونجاں تے اوہیں ای کوئی خوشخبری سݨیس مدت

ہتھی گئی اے۔ سانول میکوں اتنا تاں علم ہا جو توں پریشان ایں پر اتنا پتہ کونا ہا جو توں حوصلہ ہار گئیں۔ ناصر سانول نال ہمدردی دا اظہار کریندیں آکھیا۔ سانول ہک ٹھڈا ساہ گھن تے آکھیا۔ ناصر توں سچ آکھی جو میں حوصلہ ہار گیاں پر جاہ دے سیک دا ہوں جاہ کوں پتہ ہوندے جتھاں بھاہ بلدی اے۔

ناصر سانول کوں سنجیدہ تھیندا ڈیکھ تے کھل پیا تے آکھیس بھالول خوشخبری اے جے جو بھورل آپݨی غلطی دا اعتراف کر تے معافی دا طلب گار اے۔ الحمدللہ سانول اے خوشخبری سݨ واقعی خوش بہار تھی گیا تے اوں اٹھدیں ناصر کوں آکھیا میں۔ ہک منٹ اچ آیا میں پہلے اے خوشخبری اماں ہوریں کوں سنا آواں۔

تھوڑی دیر دے بعد او ناصر کنے آیا تے اوندے ہتھ اچ کھیر دا کٹورا ہا۔ ناصر سانول دے ہتھ اچ کٹوارہ ڈیکھ تے پچھݨ لگا اے کیا اے۔ سانول خوش تھی تے آکھیا زمانے دا اصول تاں اے ہے جو خوشخبری سݨاوݨ آلے دا منہ مٹھا کریندے۔ پر میکوں ایں خوشخبری نال اتنی خوشی تھئی جو تیکوں کھیر دا کٹورا پلاواں۔ ناصر سانول دے ہتھوں کھیر دا کٹورا گھن تے پی چھوڑیا تے سانول کوں آکھیس۔ توں تاں اے خوشخبری سݨ تے اے بھل گئیں جو میں کنے پچھیا کوئی جو ہݨ میں کیوں آیا۔ سانول ناصر کوں ڈیکھ تے آکھیا

ناصر اچ توں میں کنے ایجھی خوشخبری چا آئیں جو میں زمانے دے طور طریقے بھل ہر توں ڈرناں کر۔ اج میں اتنا خوش آں جو توں میں کنے موت دے پروانے تے وی دستخط کراویں تاں وی کر ڈیساں۔ ناصر سانول کوں خوش ڈیکھ تے کھل پیا تے اونکوں آکھیس۔

اللہ تیڈی حیاتی دراز کرے اصل اچ میں تائیں کنے بھورل دا سفارشی بݨ تے آیاں توں اونکوں نا صرف معاف کر بلکہ اونکوں اپݨے پہلے آلے ہیر اسمجھ۔ سانول ناصر ڈوں وڈی حیرانی نال ڈیکھا تے آکھیس۔ ناصر تیکوں اجاں اندازہ نی تھیا جو بھورل واسطے میڈا دل کتنا صاف تے بے قرار اے۔ پر توں اپݨی تسلی واسطے جیڑا آکھ ڈے میں اوہا کریساں۔

نال نال میڈا ایہ مقصد نی ہیں چھڑا ہائے اجازت منگداں جو میں حسن دینے تے بھورل کوں گھن آواں۔ نال نال ناصر بھورل میڈا چھوٹا بھرا اے اوندی عزت ودھاوݨ میڈا فرض اے۔ اوکوں توں نال گھن آ بلکہ میں خود تیڈے نال چلداں تے اوکوں رلے گھن آمدوں۔

ناصر ساول کوں وڈی حسرت تے ارمان نال ڈیکھ تے آکھیا۔ او کتنا بدنصیب بھرا اے جہڑا لوکیں دے آکھے لگ تے تائیں بچے بھرا کنے رُس گیا ہا ساول ناصر دی گال کوں ان سُنی کر تے اوکوں آکھیا اچھا ھک منٹ میں گھروں تھی آواں او گھر پتاں تاں مائی پٹھاݨی تے خان زادی شکرانے دے نفل ادا کریندیاں بیٹھیاں ہن۔ مائی پٹھاݨی سلام والیا تاں ساول اوکوں آکھیا۔

اماں دعا کر میں بھورل کو گھن آواں۔ ول او باہر نکل آیا۔ ڈرائیور کو فوراً جیپ چالو کرتے گھن آوݨ دا آکھ تے۔ آپ ڈیرے دے دروازے تے آکھڑا۔ تھوڑی دیر اچ ڈرائیور جیپ گھن آیا تے او بھورل کو گھنݨ شہر روانہ تھی گئے۔ رستے اچ ساول ناصر کنے حال احوال گھندا آیا پھر اوں کوں ڈسیندا اپیا ہا جو گیا تے وسو بدمعاش دے بیانیں کنے بھورل کوں احساس تھیا ہا جو میڈے دشمن اصل اچ بوٹا تے اوندی اولاد اے تے مزید بھورل خان کوں ہوں ویلے یقین تھیا جیں ویلے بھورل بوٹے تے نرگس کوں آکھیا جو میڈی زمین میکوں انتقال کر ڈیو تاں انہیں ناصرف اوہ جائیداد انتقال کر ڈیوݨ توں انکار کر ڈتیہ بلکہ اوں باقی زمین جیں دا او مختار عام ہا۔ او دی چراغ دین دے نال تے کر ڈتی ہس۔ پر بھورل انہیں دی اصلیت جاݨ گیا ہا تے اوں انتقال چوہدری کنے دی پہلے بوٹے دا مختار عام منسوخ کر ڈتیہ

ایں واقعے دے بعد بھورل بہوں طیش تے کاوڑ اچ ہا۔ میکوں ڈر ہا جو بھورل کاوڑ اچ کوئی وڈی غلطی نہ کر بہے۔ ایں واسطے اوکوں اپݨے گھر گھن آیاں تے ول آپ سائیں کنے دی اوکوں بہوں آکھوایم۔ ہائی تک تاں او میڈا اچ ہا۔

ساول ناصر دا بہوں شکریہ ادا کیتا تے ڈرائیور کوں آکھیس جیپ تیز تیز گھدی

چُل۔ ڈُو ڈھائی گھنٹے دے بعد ناصر دے گھر دِجے پہنچے۔ پر بھورل اتھائیں کو ناھا۔ او پریشان تھی گئے۔ او فوراً بھتے دھر کے کیہا دِن اوندا پتہ ناں لگا۔ آخر او آپنڑے مکان تے گئے او دروازے کنے صحن تے اندروں ھک بھرتے نال عورت وڈی اُبھل نال نکتی۔ اوندی بدحواسی سانول دے دِل اِچ وسواس پا ڈِتیا۔ او جلدی جلدی اندر گئے تاں بھورل موجو کوں گوڈی اِچ گدی بیٹھا ھا۔ تے او زخمی ھا۔ او ندے بازو کنے رت واہندی پئی ھائی سانول جلدی نال بھورل کوں ڈٹھا اوندے جسم تے ہتھ پھیریس جو متاں بھورل زخمی ہووے سانول تسلی کر گھدی دے بعد بھورل کوں سینے نال لاتا چا تے نکے ہالیں آنگے بکاٹ کرتے روڻ پئے گیا۔ تے بھورل دی ڈھاڈاں مارتے روڻ پئے گیا۔

کافی دیر تک اے ڈُوہیں بھیرا ھک ہے کوں بھاکل بھری تے کھڑے ریہے تے اِچ تے رُو تے او رُو تے جیں ویلھے تھکے تاں انہیں دی توجہ موجو ڈِدوں تھائی پر موجو کو ناھا تے ناصر دی کو ناھا۔ او باہر آتے جیپ دی کو ناھائی۔ انہیں کوں ھڻ خیال آیا جو ناصر موجو کو زخمی ڈیکھ تے ہسپتال چا گیا ہوسے۔ ھڻ او وی ہسپتال بھجے او وی ہسپتال پئے تاں ناصر جیپ تے چڑھدا پیا ھا۔ انہیں کوں ڈیکھ تے او کھڑ گیا تے انہیں کوں آکھیس۔ فکر ناں کرو موجو خطرے کنے باہر ہے۔ اصل اِچ اُوں کوں گولی چھا و تھی گی اے۔ تھوڑی جی ڈُو ویلے کنے ولھڑی پر زیادہ تشویش دی گال کونی ول اوں بھورل کنے موجو کوں گولی لگڻ دی تفصیل پچھی تاں بھورل اوکوں آکھیا۔

اصل اِچ میں تہاڈے گھر کنے اپنڑے مکان تے موجو کوں اے آکھڻ گیا ہم جو سامان شامان بدھ گھن جو اِچ آپاں روانہ تھی ویسوں۔ میں کنے پہلے نرگس اِتھائیں بیٹھی ھائی۔ اوں کنے میں پوچھیم جو توں کیویں اِتھائیں ہیں۔ تاں اوں آکھیا جو میں تیڈی ذال ہاں میں تیکوں نی چھوڑ سگدی۔ ھڻ میں تائیں نال رہساں۔ میں اوکوں پہلے تاں پیار تے شرافت نال سمجھاوڻ دی کوشش کیتی جو ناں توں میڈی ذال ایں نہ ناں تھیڈا ایں پئے۔ تیڈا میڈا کوئی نکاح کونی تے ڈُوجھا میں ھڻ تیکوں سمجھ گیا ہاں۔ تساں صرف میکوں برباد کرڻ دی خاطر اے سارے ڈھنگ رچائے ھن دے۔ بس ھڻ میڈا

تاں ہیں نال کوئی تعلق کونی۔ ول اوں میڈی منت سماجت کیتی تے اپݨی صفائی ݙیوݨ دی کوشش کیتی پر میڈے نزدیک انہیں دی کوئی اہمیت ناں ہانی۔ ہیں واسطے میں اوکوں صاف تے کھرا جواب ݙے ݙتا جو تیکوں نی رکھ سگدا۔ ول اوں میڈے اُتے آخری حربہ استعمال کیتا تے میکوں آکھیس۔ جو ٹھیک اے جو تیڈا میڈا نکاح کونی پر میڈے پیٹ اچ تاں تیڈا نطفہ اے۔ پر اے حربہ وی میں اے آکھ تے ناکام کر ݙتا۔ جو تیڈے پیٹ اچ میڈا نطفہ ہے تاں میڈی اودھ جمیندا اودی تیڈے ناں اے۔ توں میکوں اپݨی جائیداد واپس کر ݙے میں تیکوں گھن جلساں۔ اوکوں اے سودا کجھ مہنگا لگا تے اوں طیش اچ آ تے اپݨے برقعے دے اندر کنے پستول کڈھیا تے میں تے فائر کر ݙتا پر ہو جو میڈے پچھوں کھڑا ہا۔ اوں میکوں بچاوݨ واسطے دھکا ݙتا تے آپ گولی دی زد اچ آ گئے تے او زخمی تھی گئے تے ول نرگس بیا فائر میڈے اُتے کیتا۔ پر پستول ناں چلیا تے ول او پستول سٹ تے بھج گئی۔

بھورل کنے پوری تفصیل سݨ تے ناصر آکھیا جو آدھا نے جُل تے نرگس تے پرچہ ݙیوڑوں۔ پر ساول ناصر کوں آکھیا۔ پرچہ جوانیں تے ݙیوݨ ݙے۔ موریں تے نی تے جوان اُتھا ہا کوئی تے ہیں واسطے پرچے دی ضرورت کونی۔

بھورل خان ساول خان کوں آکھیا۔ ول اساں پرچہ ہوݨے تے چراغ دین تے ݙے ݙیوڑوں۔ ناں بھورل خان نال جھوٹ تے کوڑ دا انجام ایہا ہوندے ݙوتکھا۔ اساݙی اے شان نی جو اساں انہیں لوکیں تے پرچہ ݙیوڑوں جیہڑے اساݙے در تے پلے رہ گئن۔ پر ادا او اساݙے دشمن ہن۔ او ناگ ہن ناگ تے ناگ کوں ݙیکھ تے چھوڑ ݙیوݨ عقلمندی کونی۔ ٹھیک اے بھورل خان پر ناگ ڈاکم لگے ݙنگݨ تے جوان ڈاکم اے معاف کر ݙیوݨ۔ تے میڈی نظر اچ سب کنے بہادر تے ݙاڈھا جوان معاف کر ݙیوݨ والا ہوندے۔

ناصر ڈوں بھرائیں دے درمیان بحث تھیندی ݙیکھ تے انہیں کوں آکھیس۔ اچھا چھوڑو ہݨ ایں بحث کوں۔ تساں ہݨ اپݨی سوچو اساں اپݨی کیا سوچوں ساول

ناصر کنے پوچھیا۔

بھائی میڈا مطلب اے تاں آپنے معاملات تے گفتگو کرو۔ یعنی اپنے اپنے دل دا بار ہلکا کرو۔ ساول خاں کھل پیا تے ناصر کوں آکھیس۔ اساڈا مسئلہ تاں ہوں ویلے مک گیا ہا۔ جیں ویلے بھورل تاجن کنے آیا ہا۔ اوندا مقصد اے جو تاجن بھورل کوں معاف کر ڈتے۔ ناصر ساول کنے پوچھیا۔

وت میڈا بھولا بھیرا بھلا اے سوچ جو ہیں بھورل کنے ناراض تھی سگداں یا میڈی اینویں بغیر بھرٹ گزر سگدی اے۔ اے تاں بھورل سائیں ہا جو مدتاں گزار ڈتیں

بھورل شرمسار تھی تے ساول دے پیریں ڈھہ پیا تے اوکنے رو رو تے معافی منگیس ساول اوکوں اپنے پیریں کنے اٹھا تے آکھیا۔

بھورل تیڈا اے مقام نی جو توں میڈے پیریں پوندے تے معافیاں منگیں تیڈا مقام اے دل تے اے اکھیں ان توں آ تے ایں تے راج کر۔ نال ادا ساول خان نال میکوں اپنے پیریں اتے پیار ڈھل ڈتے اتھے بیر ای نصیب تھی ونجے ان تاں اے میڈی عزت افزائی اے۔

نال بھورل نال میڈا توں بھیرا ایں میڈا جگر ایں۔ توں اُٹھی تے میکوں بھاکل پا تے حک واری دل نال آکھ جو ہیں تیڈا ادھو بھورل آں جیڑا ا بشیرا آوں کنے ہوندا ہا ویسی۔ اے بہوں دلسوز تے پرکشش منظر ہا۔ اوندے وتح خلوص تے صبر دی انتہا ہائی۔

بھورل تے ساول روندے کھڑے ہن تے حک بے کوں پرچیندیں کھڑے ہن۔ بھورل ساول دا اے جذبہ ڈیکھ تے کافی متاثر تھیا تے اپنیں ای نادانیں تے غلطیں نے بہوں افسوس کیتُس تے رُڈ رُو تے ساول کوں آکھیس۔ ساول میں تیڈا مجرم آں تیڈا قصوروار آں۔ میں یتکوں بہوں ڈکھ تے پریشانیاں ڈتم ہن اپنے خاندان دی عزت تے وادھوں دی بجائے خاندان دی دولت تے رسوائی دا سبب بنڑیاں میں اوں عصمتی کولی دی ڈکھ تے تم ڈتیم ہن میکوں اپنی سکی ماء

کنے ودھ تے پیار ڈیندا ہا ۔ جہیں میکوں کڈائیں دی یتیم تے مجبور ہوون دا احساس نال تھیون ڈیتا ہا ۔

میں گناہ دی آگی چو رگپ (۱) دے پھیا ہم جہڑیں میں کنے چاچے سائیں دی شفقت دا احساس ای کھس گیا ہا چھڑا انہیں آپنی حیاتی اِچ میکوں ڈتا ہا ۔ میں قابل سزا ہاں ساکوں قابل سزا میکوں قسم اے سوہنے رب دی جہیں میکوں پیدا کیتے توں میکوں گوگا ڈے تے مار سٹ میں ہں ڈاہ دا ہاں ۔

بس کر بھورل بس کر میڈی محبت دا امتحان نال گھن ۔ توں دنیا دی نظر اِچ قصور وار ہیں ۔ میڈی نظر اُتے صرف میڈا چھوٹا بھیرا ہیں ۔ تو سیاناں تھی ۔ سزا تے گوگھے اوں کوں ڈیونڑیں جہڑا ہیا ہوے توں تاں میڈا چھوٹا بھیرا ہیں تے چھوٹے بھیرا بجھے لاڈ کریندے راہندن ۔ تے توں اماں دادی نکرناں کر او اِج دی تیڈی خاطر اے جیڑی تیکوں پیار کریندی ہائی تے تیکوں ہر وقت نال بہلا تے سانی کھاوندی ہائی ۔ توں یقین کر ساری وستی تیکوں بالکل اوہیں سمجھے جتویں پہلے سمجھدی ہائی ۔ بس توں جھیڑا گھر چل سہی ۔

اے آکھ تے ساکوں چپ کر گیا تے اوندی اکھیں اچوں ہنجوں دا سیلاب داہن شروع تھی گیا ۔ آخر ناصر کافی دیر تک ڈڈ بھیراویں دیاں گالیں ٹھنڈا رہیا تے انہیں دے نال روندا رہیا ۔ جڈاں اوں محسوس کیتا جو اے ڈودیں اپنے دِل دا بار ہلکا کر گھدے ہن تاں اوں ڈوہیں کوں سمجھا تے چپ کرایا ۔ تے دل او موجو کنے گئے ۔ اوندی خیر صلہ پچھ تے ناصر کوں موجود دی پارت ڈے تے گھر روانہ تھی آئے ۔

بھورل دے آون دی خبر ساری وستی بلکہ سارے علاقے اِچ پھیل گئی ہائی علاقے دے لوک بھورل دے استقبال واسطے کٹھے تھیون شروع تھاتے ۔ اے خبر ساکوں دے خیر خواہیں واسطے ہوں خوشی دی خبر ہائی تے اوندے دشمنیں واسطے بجلی ۔

او بجلی جیڑی اپنی چمک تے گرمائش نال سب جیڑیکوں جلا تے کیری کر ڈیندی اے ۔ ہر ہندے راج تے قوم اِچ ایجھے لوکاں دی تعداد ہوں کم ہائی ۔ بلکہ او چھوڑے بہاندرے ہوندے ہن جیڑے ساکوں خاں کنے ناراض ہن ۔ بہرحال چکی ہمیر کوں جیپ تے بیہ

تے پئی۔ ھک خلقت خدا دی اتھاں کھڑی ھائی۔ او سبھے وِدھ وِدھ تے پھلاں نال بھورل کوں ملے پر بھورل شرم کنے پِیڑا اِتھا ھا۔

ساؤل محسوس کیتا جو بھورل اتھاں بہوں شرمسار تھیا ہیٹھے۔ اوں لوکیں کوں مخاطب کر تے آکھیا جو بھورل خان بہوں پریشان اے تے بہوں تھکا ہیٹھے۔ ھن بی ابھاں گھر گھن ویندیاں۔ تساں لوکیں دی وڈی مہربانی تے بہوں تھورا اے جو تساں اساڈی ایں خوشی کوں محسوس کیتے تے ایں کوں رونق بخشی اے۔ ایندے بعد بھورل تے ساؤل گھر ٹر گئے پئے۔

ایں موقعے تے مائی پٹھانی دی حالت ڈیکھن آلی ھائی او ڈیڑھی تے انھیں دا انتظار کریندی کھڑی ھائی۔ او جیویں دروازے کنوں اندر آئے اوں بھورل کوں اپنے سینے نال لاتے اوندے سر تے کوئی ستر دفعہ چُمی ڈِتی تے اوندے نال بہوں محبت دا اظہار کیتا تے بھورل اوندے پیریں ڈھ پیا تے اوں کنے رو رو تے معافی مانگی۔ پر مائی پٹھانی اوکوں اپنے پیریں کنے اُٹھاتے ول اوکوں اپنے سینے نال لاتا تے اوکوں آکھیس۔

بیٹر تیکوں معافی مانگن دی ضرورت کوئی بھلا اے ڈسّ جو کڈاہیں ماء ای پتر کنے رُسی اے۔ ایہ اتنا دل سوز منظر ھا جو مائی پٹھانی بھورل تے ساؤل تراں آکھیں کنے ہنجوں واھیندے کھڑے ھن تے انھیں کنے کجھ پرے خان زادی ھک پاسے منہ کر تے روندی کھڑی ھائی۔

بہرحال ایہ خوشی تے غمی دا ھک حسین امتزاج ھا۔ ول او بہرام خان آئے تے اتھ آبیٹھے تے ول ھک پئے کوں گلے شکوے ڈیندے رہیے۔ ایں موقعے تے ساؤل خان بھورل کوں آکھیا جو بھورل ھن توں پریشان نہ تھیویں تے تیڈے دل اچ وی کوئی ایجھی گال کو ناھوسے توں میکوں ایہ ڈسّ جو توں ہیں کنے کاوڑ ہیں کیری گال ہے؟

او ساؤل پچھلی گالیں کوں کیا یاد کریندیں۔ میکوں علم اے جو اساڈے درمیان سارے اختلاف ملک حرام تے روٹیں پوٹے کراتے ہن۔ میکوں آں آکھا ہس جو ساؤل خان تیکوں اخر ہم بند کر ڈیتے تے نیفے ھیسے دی زمین وی اپنے نال کردیندا اے

ستے جیں طرح دیاں ہیاں کچی گالھیں ہن جہڑیاں اوں میکوں بھڑکاون واسطے کیتیاں ہن۔ میں اوندیں اُلیتں تے چیڑہ گم تے ہیں اوکوں کرا ہمیشہ جہڑا میکوں بالکل زیب ناں ڈیندا ہا۔

بھورل اپنے کیتے تے شرمسار تھیندا پیا ہا۔ مائی پٹھانی بھورل کوں شرمسار تھیندا ڈیکھ تے سانول کوں آکھیس۔

چھوڑ و پتر پچھلیاں گالھیں کوں ناں ہن! آپس اچ بھرا ہن تے رہو بس اللہ جنگائی کریسے ستے اتھ کنے بعد تساں ھک بے کوں کوئی اولاہاں یا ٹوٹکا نی مارنا اے میڈا حکم اے۔ اماں نوں اللہ دی مہر اساں ہن تا ہیں ڈھیر لوکیں دیں اکھیں کوں تے لوکیں اساڈے ڈھیر چاول کھاون ڈیون ہن۔ ان شاء اللہ انہیں لوکیں دے ہتھوں ہن ڈیکھسو جنہیں اساکوں خراب کیتے۔

بھورل مائی پٹھانی کوں جواب ڈیندے۔ ایندے بعد سانول اپنے آکھ تے باہر ڈیرے تے اٹھی گیا۔ جو لوک مبارک واسطے آئے کھڑے ہن۔ بس انہیں کول گھناں بسانول خاں ڈیرے تے آیا ناں ہوں ساری خلقت جمع تھی چکی ہائی تے ہر کوئی بھورل دی واپسی دی مبارک ڈیون واسطے آیا ہا نے بھورل کوں ملن واسطے بیتاب ہا۔

سانول خاں ہر ھک کوں بھاکل پا تے ملیا تے انہیں دایاں مبارکاں وصول کیتونس تے انہیں دا شکریہ ادا کیتس تے انہیں کوں آکھیس۔ تساں سبھے میڈے سبھن تے خیر خواہ ہو۔ میکوں امید اے جو جتنی خوشی میکوں تھی اے اتنی خوشی تہاکوں وی ضرور تھی ہوسے تے ہن تساں یقیناً بھورل خاں کوں ملن واسطے بے چین ہوسو میں تہاڈے ایں جذبے دا قدر کریندا ہاں تے نال تہاں کنے معافی وی منگساں جو بھورل پنیا سپنیا آئے اوکوں زمانے تے نمک حرام لوکیں بہوں خوار کیتے۔ اوندا حال آتا جاہ تے کوئی۔ ان شاء اللہ آہستہ آہستہ او ٹھیک تھی ویسے تے ول تساں اوکوں رج رج تے ملیجو۔

ایندے بعد لوک خوشی نال اپنے اپنے گھر روانہ تھی گئے تے سانول دل گھرول آیا۔ اتھ بھورل واسطے مائی پٹھانی خاص انتظام کیتا ہا تے او سبھے چیزاں تیار کرایاں

خالص جیڑیاں بھورل کوں پسند ہن ۔ تھوڑی دیر دے بعد ساٹی پک گئی ۔ ڈوہیں بھیرا وہیں رل تے ننیں رج تے ساٹی کھادی ول کافی دیر تک او دستر خوان تے ای گالھیں کریندے رہیندے تے ایں گفتگو اچ مائی پٹھانی وی شریک تھی رہی ۔ آخر رات دے کہیں ویلھے تک جاگدے رہیندے تے ول سم گئے ۔

بوٹا تے چراغ دین ہیں ہھوں بے چین تے پریشان راہندے ہن انھیں کوں ایں افسوس کھادی ویندا ہا جو اساں بھورل تے قاتلانہ حملہ کرا تے اپنا بنڑیا بنڑایا کم ونجا ڈتے تے ہنڑ اساں سانول خان دے انتقام کنے نی بچ سگدے ۔ انھیں دا دل آکھیندا ہا جو سب کجھ چھوڑ چھاڑ تے ایتھاوں بھج ونجوں پر بھورل آلی ادھا وجیا تیڈا دھیڑی نرگس دے ناں ہائی ۔ انھیں کوں کیڈاہیں ناں ہلنڑ ڈیندی ہائی ۔ انہاں کنے ہلاوہ او وڈیرے تے مہاندرے وی حد کنے زیادہ پریشان ہن ۔ ڈر کنے انہاں دیاں بھوسیاں کپال تے ہن ۔ انہاں پہلے تاں ایں نیت تے اتیہ ناں بوٹے تے بھورل دا ساتھ ڈیونڑاں کیتا ہا جو ہک تاں بوٹے تے بھورل دی رقم کھادی راہسوں تے ڈو جا تاں کتھاؤں تھوڑی گھنی زمین وی ہتھ آ ونجے ۔ اصل اچ اُنھیں کوں یقین ہا جو سانول تے بھورل دے اختلاف کڈاہیں ختم نی تھی سگدے تے اسیڈا اوہیں پھدو لگا راہسے پر آن دیاں اُسیداں تے اُساں پوریاں ناں تھیاں تے او ہنڑ غضب دے دات اچ ہن ہنڑ انھیں دیاں کونساں مونجھیاں ہن او ہک بئے کوں آکھدے ہن جو نوں میکوں پھسائی تے اوپیا آکھدا ہا جو تائیں میکوں پھسائے بہر حال انھیں دے ہنڑ ہک ہے ناں لڑنڑ کیتن کم داناں ہا تے سارے مہاندرے تے وڈیرے کٹھ کرتے بوٹے ڈے آئے جو ہنڑ اساں کیویں کروں ۔ اساکوں تاں سانول خاں رول گھتے ۔

بوٹا انھیں کوں آکھیا جو ڈیکھو میں وی تساں سوا پریشان تے فکر مند آں ۔ تساں کیا سمجھدے جو سانول خاں دے ہتھ ہنڑ تک ناں بجھسن ۔ بلکہ او ندے انتقام دا پہلا نشانہ میڈی ذات ہوسے ۔ تے ایندے بعد میہڈا پتر ۔ پر اساں ناں تساں آنگے بجدل نی تھیے ۔ تساں ناں ماشاء اللہ خوستس قبیلے آلے ہو تہاڈے سکے تے رشتہ دار

ڈلھیر سارے ان تے جے کر تساں آپنے رشتہ داریں کوں آپنے نال ملا گھنو تاں اے تہاڈے واسطے دی فائدہ مند اے تے اساڈے واسطے وی چنگاں اے۔ اُنھیں غدار تے ضمیر فروش وڈیریں دا اہماندار سہراب خان ہوں نے کوں جواب ڈیندا۔

منشی ہوتا توں کیا سمجھدیں جو او لوک ساول دے خلاف اساڈا ساتھ ڈیسن اے تیڈی بُھل اے۔ ہم ئیں انھیں کوں بے شمار دولت تے زمین اچ حصّہ ڈیساں۔ تساں انھیں نال گال تاں کر ڈیکھو۔ ہو سے اُنھیں کوں ودا تیلا فی لنیدیں آکھیا۔

سہراب خان او کوں جواب ڈیندا اے ناممکن اے ہوتا ناممکن۔ توں سمجھیں کوں اساں جیہاں سمجھی۔ اے اساں ھاسے جو تیڈیں گالھیں تے دولت۔ زمین دی لالچ اچ آگئے ھاسے۔ او لوک ساول دے خلاف تیوں تاں ہی جاہ تے جے انھاں کوں اسیڈا اپنہ لگا گیا جو اساں ہوتے دے نال ادن او اساکوں ہوں پھیرے۔ قتل کر ڈیسن تے اساڈی اولاد کوں دی برادری کنے گھن تے اپنے علاقے کنے دی باہر ٹھپا چھوڑ ڈیسن۔ توں ہُن اپنی تے اساڈی بھلگن ہی گال کوں چھوڑ۔

ہُن چراغ دین ہولیا جہڑا ہُن تائیں چپ کیتی بیٹھا ھا اور آکھن لگا ڈیکھو بھائی تساں اساڈا ساتھ ڈیسے تے اساں وی تہاکوں منہ منگے پیسے ڈیسوں کے ہُن تہاڈی اساڈی خیر ہیں اتھ ہے جو اساں حک قوت تھی تے زمین تے قبضہ کردن۔ دل آیاں کیتی چیز جو گئے ھی سگھوں ناتاں آپاں سارے ساول دی قوت تے اوندی انتقام دی بجاہ اِتھ سڑتے کیری تھی ڈیسوں۔

وڈیریں وچوں حک وڈیرا ارانجھے خان۔ چراغ دین کوں آکھیا۔ توں نواں نینگر ایں۔ تیکوں آپنی جوانی دا زور اے پر اسیڈی بچھاڑی کوں نال داغ لادا۔ اساں تے اسیڈے دان خان ساری حیاتی بہرام خان اوندے پیو جلال خان تے اوندے پیو ہیبت خان دا لمک کھادے تے انھیں دی غلامی ڈیتی اے۔ پر اساں کوں اے بدبخت سہراب تے تساں ڈو پیو پتریں کیتی جوگانی رکھیا۔ تے ہُن بہورل خان دی زمین تے قبضہ کرا تے اسا ڈتے منہ تے دانگی ملیندو۔

ملک چھنڈہ رانجھے خان کوں آکھیا۔ توں آکھدا بالکل سچ ایں۔ پر پچھلی گال کوں چھوڑ توں ہن ڈکو تی اگی تے دی چنگی سوچ ۔ نذرو خان آکھیا میں اپنی طرفوں ھک تجویز پیش کریندا ہاں منو تاں آپاں سارے ساول خان ڈے ٹر چلوں او سیانا اے تے رحم دل اے متاں اپنیں چٹیں ڈاڑھیں کوں ڈیکھ تے معاف کر ڈیوے۔ ہیں کنے بیا کوئی رستہ ای کو نی۔ شہبارو خان نذرو خان دی تجویز کوں پسند کیتا تے آکھیں۔

نذرو خان دی تجویز ہوں چنگی اے میڈے دل کوں لگی اے تے میں تاں اے آکھیساں جو ساول خان آساڈی منت میٹر ضرور منیسے۔

سہراب وچ اچ بول پیا۔ جے کر ساول تہاڈی منت ناں منی تاں ول اپنا حشر سوچ گھنو۔ جہیں ویلھے اساں اوندے سامنے گیسوں تاں اوں اساڈی شکل ڈیکھن ای گوارا ناں کریسے تے پہلے ڈھوا تے او مار ڈیویسے جہڑی اساڈے جلیے بتال ڈیسے۔ تہاڈی اپنی مرضی اے میں تاں بالکل اوندے متھے ناں چڑ ساں میں تاں ہن آپنے پلار لوٹے دے رلے جیساں تے ایندے رلے مرساں۔ کیوں منظور اے ناں منشی لوٹا؟ سہراب اوندے مونڈھے تے ہتھ رکھیندیں پچھیا۔

لوٹا وڈیریں دیاں گالھیں سن تے اٹھل پتیا بیٹھا ہا اوں اپنے نال ھک وڈیرے دی وفاداری سن تے اپنا پاسا ای تبدیل تے انھیں کوں آکھیں ڈیکھو دے تساں میڈی گال سن گھنو۔ میں ساول دا نوکر رہیاں ہیسا اوں کوں چنگا اتنا اوکوں تساں نی جانڑدے۔ او ھک نرم دل تے ہوں سیانا تے سمجھدار جوان اے پساوندی کاوڑ۔ اللہ معاف ڈیوے۔ کاوڑ اچ او سمجھو کجھ نظر نہ ویندے تے دل او کپتی داسو شکالے لفتہما۔ نے تساں آپ سوچو جو تساں اوندے مخالف او۔ اوکوں ہوں تساں سارین دے متعلق ڈسا ڈتیا ہے۔ کیا تہاکوں اے پتی ہے جو تہاکوں او معاف کر ڈیسے۔؟

میڈے خیال اچ اصل گرنا سہراب لوٹا دی گال دی تصدیق کیتی۔ تے لوٹے ڈوں انھیں کوں آکھیا ھو رل دی او دھا بہادر بہادری وچ دے ناں اے تے قانونی طور تے حق او میڈی جائیداد اے۔ اے ھک ڈینہہ قانونی بیکوں او دھا پیدا و غیرہ گھن ڈیسے۔ تساں دل پدھو تے

بہوں اساکوں ڈیوڑا انشاء اللہ ساکوں تباہ دا ڈینگا نہ کر سگسے۔ تے اے سارا کجھ تھیوݨ تک نہ ال میلسے بہاں او۔ تساں ہیں کلے رہو۔ میں تباہی ہر قسم دی آتا دالی کر بیں نے تباہ پالیں ہیں دا خروج وی تہاکوں میں ڈیساں۔

رانجھے خان جہڑا لوٹے دیاں گالھیں سݨ تے وٹ ہیٹھا گھندا ہا اوں لوٹے دے اگوں ہتھ وی پدھے تے اوکوں آکھیس۔ منشی صاحب۔ تہاڈی جب ہند ادتے تہاڈی دولت اسیکوں بہوں بیوقوف کیتے پر ہݨ اساں ڈیکھ گدے جو توں جہڑا ٻڈ کوں وڑھدا تے تماشا ڈیکھ سگدیں تے اساں جیہیں بیوقوف تے لالچی لوکیں کوں اپݨے مقصد تے مطلب واسطے استعمال کر سگدیں۔ بیا توں ناں کیں کم داناں کاردا۔

ڈیکھ را نجھے خان گالھ کرݨ نے زیادہ ناں ودھ کجھ منہ سنبھال تے گالھ کر۔ تائیں اسکوں کوئی جیا دیا اوں سمجھے۔ چراغ دین ذرا کاوڑ اچ آتے آکھیا۔

نذرو خان چراغ کوں را نجھے خان دے جواب ڈیوݨ کنے پہلے جواب ڈتا۔ جیسے ویسے وی کوئی آدمی ہوندن تساں ناں ٹکے کنوں کھوٹے او۔ تساں اوکور کبنڈ ناگ او بتھاں کھاو بیودرا ہو اوکوں ڈنگ ماریندو۔ نمک حرام کیں جاد دے تساں وی آپ کو جوان تے انسان سمجھدے وے تساں کنے تاں در دا او کُتا ای چنگاں اے جہڑا کھا پی تے رات کوں گھر تے پہرہ ڈیندے۔ تساں تاں اوں فطرت دے مالک او جہڑے جنہیں دی دی چھاں تلے بہو او ہندیں پاڑیں کوں کپ سٹیندیں۔

نذرو خان اجاں بیا کجھ ای آکھݨ چاہیندا ہا پر لوٹے اٹھی تے اوندے پیریں اچ اپݨا پٹکا سٹیا تے آکھیس۔ بے تساں آپس اچ ادیں لڑدے رہے گھوے تاں دل ساکوں خان نال مقابلہ کیویں کریسوں۔ نذرو خان تاں لوٹے دے پٹکے کوں ڈیکھ تے چپ کر گیا۔ پر رانجھے خان اوکوں آکھیا۔ لوٹا تیکوں غلط فہمی اے جو اساں تیڈے وار دل ساکوں خان نال لڑسوں۔ اساں تاں زبانی کلامی اوندے خلاف ہاسے تے شرمسار اوں تے توں سمجھدیں جو اساں اوکوں ہندو خان نے کوھاڑیاں مریسوں اے خیال اپݨے دل اچوں کڈھ سٹ۔ توں ایں جہڑا جواب میکوں چاڈے جو ساکوں خان ہوریں تیکوں امان ڈیتی

اے جیکوں اپنا سمجھا ہانے

بولے آکھیا ہا آپ ڈس جو توں انہیں دا خیر خواہ نی بن سگیا۔ انہیں نال توں دھوکہ فریب کیتی ہے باقی آساں نال توں کیڑی وفا کریسیں۔ رانجھے خان دے ایں سوال پچھنے کوں لاجواب کر ڈیتہ تے اوں شرم کنے سری تلے کیتی ہا۔

رانجھے خان دے ایں سوال ہنیں وڈیریں دیاں دی اکھیں اپڑا ڈتیاں۔ تے او دی سوچن تے مجبور تھی گئے۔ بولے محسوس کیتا جو اے وڈیرے سوا سہراب دے باقی سبھے بن کنے چھڑ گئن۔ اوں اپنا آخری تیر چلایا۔ انہیں کوں آکھیس سبکوں پتہ اے جو تساں صرف میڈا ساتھ ایں واسطے چھوڑی ویندے جو ساول کنوں ڈر دے ہاوں اپنی جان دا خوف ہے پر تساں بن کنے جیڑی رقم گدی ہیئو او کون ڈیسے۔

ہنڑ سارے وڈیرے چک ہے دامنہ ڈیکھن ہا ئے گئے انہیں کنے بولے دے سوال دا جواب نال بنڑ سگدا پیا ہا تے رانجھے خان کجھ دیر سوچ تے اوکوں آکھیا۔

ڈیکھ منشی بولا اے ٹھیک اے جو توں اساکوں پیسے ڈیتے تے اساں اوندے بدلے اے تیڈا تے بورل خان دا ساتھ ڈیون دا وعدہ کیتا ہا۔ پر شرط اے ہائی جو بورل خان خود اساڈے نال ہوسے تے ہنڑ بورل خان خود ساول ڈوں ول گئے تے ایندے اچ اساڈا کیا قصور اے۔ تے باقی رہیا جو اساں بزدل اوں۔ اساں ساول خان کنے ڈر دے اوں نال۔ تاں اوندا جواب اے ہے جو اساں واقعی ساول خان کنے ڈردے اوں۔ اساڈا سردار اے تے اساں اوندی رعایا۔ تے رعایا جتنی بہادر لڑاکی ہووے او سردار دے اگوں بھیڈ تے بکریاں ہوندے اے۔ جے تساں اساں کنے بزدل تے ناکارے ہاوے نال دل پہلے کنوں تساں اوندے خلاف کیوں کھڑے ہاوے۔ بولے ذرا کوڑ بکے تے آکھیا۔

نندو خان ذرا اپنی موچھیں کوں وٹ ڈیتہ تے او کوں وڈی ٹوک نال آکھیس۔ توں کیا سمجھا ہاویں جو اساں تیڈے وار دوں ساول نال لڑدوں ہا۔ اساں تاں صرف بورل خان دی وجہ توں تیڈے نال تھے ہاے جیہناں توں اپنی عادت کنے مجبور ہیں تے بورل خان کوں کئی نقصان ڈیویں۔ سنے اوکوں ساول دی پوری کوشش کیتی اے تے اساں اے

ہݨ فرض بݨدے جو اساں ایں زیادتی دا تاوان کنے پلہ گھنوں۔

پوناں نذر و خان دی ایں نویں چال کوں سمجھ گیا او جانڑدا ہا جو ایہے لوک انتہائی لڑاکے جھیڑا کے ہن۔ تے ایہے سانول خان کوں راضی کرݨ واسطے میکوں قتل کرݨ کنے دی ناں جھکسن او جھکی دے نال گھن تے چپ کر گیا۔ پر چراغ دین اجے نواں خون ہا او ندے خون جوش ماریا تے نذرو خان کوں وڈی دھمکی نال آکھیس۔

وڈے وڈیرا اگو سوچ سمجھ تے بول متاں ایتھاں پولیس دے حوالے کرڈیواں ہیں۔ نے سوچ گھن جو باہر دی پولیس تیݙی انتظار اچ اے۔

رانجھے خان اوں کوں دھمکی ݙیندیں آکھیا۔ پولیس والے باہر اے ہر اول کنے پہلے تیݙی لاش ایتھاں پئی ہوسے۔ ول رانجھے خان اپݨی ٹوپی اچوں پستول گھدا تے چراغ دین تے کھڑا کر ݙتیا۔ ہݨ چراغ دین تے پوناں ھک ݙوجھے دے منہ کوں ݙیکھن پانے لگے۔ پونے کوں پتہ ہا جو ایہے لوک سب کجھ کر سگدن اوں اپݨی ٹوپی لہا تے رانجھے خان دے پیریں اچ رکھی تے سہراب خان دی اپݨا پٹکا لہا تے اوندے پیریں اچ رکھیا تے اوں کوں آکھیس جو رانجھے خان قرآن دا واسطہ ای ایکوں معاف کرݙے۔

رانجھے خان کاوڑ کنے کھبدا کھڑا ہا۔ اوندا دل آکھدا ہا جو چراغ دین کوں شوٹ کرتے پوشے کنے سانول خان نال نمک حرامی دا حساب گھنے پر اوں کوں سہراب قرآن دا واسطہ ݙتیا ہا۔ اوں اپݨا پستول ٹوپی اچ سٹ تے اوں کوں آکھیا ݙیکھ وے نمک حرام ایں ایکوں قرآن دے صدقے معاف کیتم۔ پر اج کنے بعد تاں ایجھی کوئی حرکت کیتی تاں ول یاد رکھیں۔

چراغ دین دا ہݨ خوف تے ݙر کنے دل دھک دھک لاتی کھڑا ہا۔ اوں کوں ہݨ پتہ لگا ہا جو ایہے لوک جتنے بیوقوف ہن اتنے خطرناک وی ہن۔ اوں کوں آپݨے ہوش دیاں لگاں ہݨ ہیٹھ لگیاں۔ اوں ہݨ منیا جو ایہے لوک واقعی گھتن بے مہار ہن۔ انہاں کوں کیں طریقے نال رکو سگھیندے۔ او اٹھی تے ݙوجھے کوٹھے گیا تے پونے رانجھے خان دے اگوں ہتھ ہدھ تے آکھیا۔

رانجھے خان چراغ دین دی گل ہس ... ہے۔ ایہے حالیاں اے نیکوں حال

تہاڈے طور طریقیں دا علم کو نی۔ اوندے واروں میں نابتی کنیں معافی منگداں۔

رانجھے خان جیہڑا ہالی تونسٹریں کاوڑ کنیں زنگ تھیا کھڑا ہا اوکوں منہ تے کاوڑ دے انداز اہے آکھیس۔ منشی لوٹا میں اوکوں قرآن دے صدقے پہلے معاف کر ڈیتم پر ایہ کنیں بعد تیڈے تے اساڈے رستے جُدا ہن ایہ کنیں بعد آپنی ملاقات تھائی تاں اچھے ماحول نال نہ تھیسے۔ برحال ہُنڑ اساں ونیندوں اے آکھ تے رانجھے خاں آپنے بہاندرین کوں مخاطب کرتے آکھیا۔

ڈیکھو ایہ میں تے نذرو خاں تہاڈا گروپ چھوڑ کے ونیندوں نے اساں پسند ہے ساتوں خان کنیں وہنج تے اپنی غلطی دی معافی گھنسوں۔ جے تساں وچوں کئی اساڈے نال جلنا چاہن ہاں ہن سانول خان کنیں اوکوں معافی گھن ڈیوݨ دی ذمہ داری ہیں چیندا ہاں۔ تے جیہڑا اساڈے نال نی جلݨ چاہندا۔ ایہ کنیں بعد او اساڈا دشمن اے۔ تے دشمن نال اساں آپے نک ولیسوں۔ اے آکھ تے رانجھے خان تے نذرو خاں ٹُر پئے تے ایہیں دے پچھوں ہے سارے وڈیرے ہک ہک کر کر تے ٹُر پئے جیہڑا سہراب ہوتے نال بیٹھا رہیا۔ ہن آپنے سنگتیاں کو ونیندا ڈیکھ تے اندرا دل دی آکھیا جو انہاں دے نال ٹرپوں ہاں پر اوکوں سانول خاں دا ڈر ہا اوکوں آپنے گناہ ڈرائی کھڑے ہن۔

برحال وڈیریں تے بہاندریں دی بے وفائی ہوتے واسطے ہک صدمہ ہا تے واقعی ہوتا ہنڑ پریشان تے غمگین ہا۔ ہک نال اوندے اپنے منصوبے اوکوں گھن گئے تے ڈر جھا۔ پر ایہ دین دا بعد کاروان عقل اوندی گھمی ایہ سپنے گیا۔ تے راہندی کھاندی کسر وڈیریں نے بہاندریں پوری کر ڈیتی۔ ہنڑ اوندیاں نندراں حرام تھی گئیاں اوندا سکون کھس گیا ہا۔ او ہر وقت ہنجی سوچیں گھتی راہندا ہا۔ او سوچ سوچ تے تھک گیا اوکوں کوئی سمجھ ناں امدی ہائی جو کیا کرے کیا ویلھے تاں اوندی مایوسی تے نا امیدی ایں حد تک ودھ ویندی ہائی جو او آپنے آپ کوں سانول کنیں وہنج تے معافی منگݨ دا مشورہ ڈیندا ہا۔ پر اوکوں آپنے ضمیر لان تاں کریندا ہا جو کیوں نک نال سانول دے سامنے ویسیں۔ تے ڈوجا چور دل آلی او جانیندا ہا جو ہیں نا مرد اوکوں نک حوالے تے امداد کیتی ہا بلکہ اپنی دھی دی جیتی چادر کوں گناہ دے ہوس دے پلیت

ہو نال رنگین تھیندا ڈیکھن دا عادی کیتا ہا۔

سو مربعے اوندی منزل ہن اوہ ہر ویلھے انہیں مربعیں کوں حاصل کرݨ واسطے ترکیباں بݨیندا رہندا ہا۔ پر اوکوں کتھاؤں دی کوئی آنجھی صورت نال نظر آندی ہائی جہاں دے نال او کم تمام کرتے اپݨی اے خواہش پوری کر سگے۔ جو لوک میکوں جھک ہیوں وڈا زمیندار سڈیندن تے سیہڑا لوکیں تے پورا روب دھاپ ہوندے۔ حکومت تے لوک میڈی عزت تے ادب کرن تے ایں خواہش دی تکمیل واسطے اوہ ہر ذلت تے ڈکھ برداشت کرݨ واسطے تیار ہا۔ اوں ہیوں کوشش کیتی۔ وڈے وڈے لوکیں کنے بھاں ڈھر کا۔ پر کہیں دی اندھی مدد کرݨ دی حامی ناں بھری۔ بلکہ او جیں کنے گیا ہوں اوکوں لان تان کیتی۔ آخر او مایوس تھی تے حکومت تے قانون دے ذریعے زمین حاصل کرݨ تے مجبور تھی گیا۔

ساول خان دی بہورل دی واپسی دے بعد اوندی جائیداد دی واپسی واسطے پوری ہیچ ڈھڑک لاتی وداہا۔ اوکوں اے تاں اطمینان ضرور ہا جو لوٹا زمین تے قبضہ نی کر سگدا۔ بہرحال او قانونی طور تے دی وڈے وڈے وکیلیں کنے مشورے کیتس۔ ہر قانونی لحاظ نال لوٹے دی پوزیشن کافی مضبوط ہائی۔ او ہر وقت ہر گھڑی ایں مسئلے تے اپݨی پوری توجہ رکھی رہندا ہا۔

بہورل کوں گھر آتے کافی ڈیہنہ گزر گئے ہن پر او ہالی تک نال کچہری اچ ویندا ہا تے ناں کہیں نال زیادہ ملدا ہا۔ بلکہ سارا ڈیہنہ اپݨے کمرے اچ ستا پیا راہندا ہا۔ اوکوں اپݨی غلطی دا بیوں احساس ہا تے ہݨ اوہ ہر ویلھے اپݨی ایں غلطی دی تلافی واسطے لوٹے تے جراغ دین کنے بلہ گھنݨ دا منصوبے بݨیندا رہندا ہا۔ او کئی دفعہ ساول نال دی ایں مسئلے تے گال کر چکیا ہا۔ پر ساول اوکوں ہمیشہ اے جواب ڈیندا ہا جو ہالی وقت نی آیا۔ جو اساں انہیں کنے بلہ گھنوں۔ پہلے اساں اپݨی جائیداد کہیں طریقے نال ولاون ول سارے حساب گھنسوں۔ پر بہورل کوں جتنی چالاکی ہوشیاری تے مکاری نال انہیں لٹیا ہا او انہیں کنے جلتی کنے جلتی انتقام گھنݨ چاہندا ہا۔ ساول خاں اوندے ارادیں کوں جاݨ ہیت اوکوں آکیس۔ بہورل خان میکوں پتہ اے جو توں ہر ویلھے لوٹے تے اوندے ولاد کنے انتقام

گھنڑ دے منصوبے بنڑیندا اداھندی ہر ہک میز ذھین اچ رکھیں جو بوٹے عدالت اچ درخواست ڈتی ہوئی اے جو میکوں سانول تے بھورل قتل کرنڑ چاہندن تے آپاں ڈھانڈا کرائی کھڑوں۔ ایہو خیال کریں۔ متاں او بالہ پیا تقیویں تے اوہیں وی آپاں انہیں کنے ہک ہک باقاعدہ حساب گھنسوں پر کہیں مناسب وقت تے۔

اداسانول ایہو ناں مسئلہ ہے جو ہیں ہائی ہک چپ آں ناتاں ہیں ہک تاں سارے سودے ٹک ڈیوں ہا۔ بہر حال میکوں آپنی غیرت بھی نی ڈیندی۔ بھورل سانول کوں اپنڑے دل دی کیفیت ڈسیندیں آکھیا۔ سانول اونکوں تسلی ڈیندیں جواب ڈیتا۔

صبر کر بھورل صبر اللہ سائیں صبر کرنڑ آلیں دے نال ہوندے۔ تے ظلم فریب تے دولاب کرنڑ آلیں کنے اللہ سائیں آپ بدلہ گھندے۔ اوہیں ڈیکھنڑ اچ تاں بھورل صبر کر گیا ہا پر اوندے دل اچ ہک طوفان ورھ پیا کھمدا ہا۔ اوندا دل آکھدا ہا جو ھنڑیں ونج تے بوٹے دے سارے دان خان کوں ختم کر ڈیوے پر اوں کنے سانول خان آپنڑے مونڈھے تے ہتھ رکھ تے قسم گدھی ہائی جو بغیر میڈی اجازت دے کوئی قدم ناں چیسیں۔ تے ایہا قسم ہائی جیہڑی بھورل کوں چپ کرائی کھڑی ہائی۔

سانول طاقت تے زور ہونڑ دے باوجود دی اجاں تئیں جھگڑا او قانونی طور تے بوٹے نال لڑدا پیا ہا کہ قانونی طور تے اوندی پوزیشن بوٹے دی نسبت کمزور ہائی پر اول ہی رسنے اچ آپنڑیں تے آپنڑے خاندان دی بھلائی ڈیکھی ہے او آپنڑی شرافت خاندانیت تے آپنڑے ضمیر دے اگوں مجبور ہا جو ہوں دلیے تک جنگ جدل تے لڑائی جھگڑے کنے پرے ریہا ودے جتنے تک حالات مجبوراں کر ڈیون۔ اوہیں ناں اونکوں پتہ ہا جو بوٹا قانونی طور تے زیادہ مضبوط ہونڑ دے باوجود دی زمین تے قبضہ نی کر سگدا۔ تے باقی رہیا کیس تے اوندے سانگے سانول ہر ہفتہ جمعہ جمعہ شہر ویندا ہا تے شہر دے چوٹی دے وکیلیں نال مشورہ کریندا ہا۔ پر او چھڑا ویلاں تسلیاں ڈیونڑ دے علاوہ کجھ ناں کر سگھدے ہن۔ کیوں جو بھورل عدالت اچ ونج تے زمین دے بیان ڈتے ہن تے انہیں سانول خان والے موقف کوں کمزور کیتا ہا جو ایہ سارا کجھ بوٹے دے [illegible] ہے اوں نال دولاب کر کے زمین انتقال کرا گھدی اے [illegible]

دا ثبوت کوئی کوناں ھا تے بھورل دا اے بیان جو ہیں آپݨے پورے ہوش و حواس نال تے راضی خوشی آپݨی آدھ جائیداد نرگس کوں ڈیندا ہاں۔

اے چیزاں کیس دی بنیاد ہن تے اے بنیاد پوٹے دے حق اچ ہائی۔ کیس دا فیصلہ بالکل واضح تے صاف ھا پر ساڈوں آپݨے تعلق تے اپݨی شان و شوکت دے نال ھرف ایں کیس کوں لمباݨ ڈیوݨ واسطے پیشی تے پیشی تے اودی ہیوں لمبی گدھی دا دھندا ھا۔ پر کتنے ناجائز قانون آخر قانونی ہوندے تے قانون کتنے کوئی ڈاڈا ھا کونی۔ آخر ھک ڈینہ عدالت پوٹے دے حق وچ فیصلہ سݨایا۔

ایں فیصلے دے بعد بھورل تے ساری برادری دا اے زور ھا جو کہیں طریقے پوٹے کوں آپݨی دھی پتر سمیت قتل کر ڈیتا ونجے تاکہ ناں ہوسے بانس تے ناں وجے بنسری۔ پر ھک ساڈوں ھا جیڑا ایں فیصلے دے خلاف ھا۔ اوں ساریں کوں سمجھایا جو ہݨ وقت ہیوں اے پہلے قانونی طور تے سارے پاسوں مار ڈیکھوں ول ڈیکھا ویسے۔ پر بھورل سمیت سارے لوک آپݨی ضد تے ہن۔ ساڈوں خان انہیں کوں بار بار سمجھا تے آپݨے خیال دے مطابق لکھا گیا۔ بھورل خان تے برادری کوں ٹھاڈݨ دے بعد ساڈوں ہائی کورٹ اچ اپیل دائر کر ڈیتی تے ول ہائی کیس کوں لمباݨ آ گئی۔

ضلعے دی عدالت دے فیصلے دے بعد پوٹا تے چراغ دین زیادہ پر امید تھی گئے انہیں کوں ہݨ یقین تھی گیا ھا جو زمین اساکوں ھک ڈینہ قانون ضرور گھن ڈیسے۔ اوہیں تاں پوٹے کوں پتہ ھا جو اساں جتنا زور لاؤں اسیکوں زمین دا قبضہ ہوں وقت تک ممکن کونی جتنے تک قانون خود اساکوں قبضہ ناں گھن ڈیوسے۔ پر پہلے فیصلے انہیں کوں ہیوں ہمت ڈیتی تے ہݨ او پورے شوق تے جذبے نال ہائی کورٹ اچ کیس لڑدے پئے ہن پر چراغ دین پہلا فیصلہ آپݨے حق اچ تھیوݨ دے بعد ایں ضد تے ھا جو زمین تے چاہے قانونی طریقے نال یا ڈبے طریقے نال قبضہ کیتا ونجے۔

پوٹے اوکوں ڈاڈا سمجھایا پر چراغ دین دا نوال خون ھا تے اوں آپݨیاں کوششاں شروع کر ڈتیاں۔ ہائی کورٹ اچ سماعت کوں کجھ لمباݨ آئی ناں اوں صبر دا پاند چھوڑ ڈیتا تے

سہراب تے ہے کئی تھنگے بدمعاش گھن تے بھورل دی دستی گنے کوئی ڈھا باراں میل یرے تھوڑی جی زمین جیہڑی غیر آباد ھائی اوں تے قبضہ کر ڈیتہ۔

بھورل تے باقی برادری وڈے پریشان ہن جو انہیں کوں زمین گنے انھا یا ڈپچے پر ساول کوں اپنی قانونی پوزیشن تلر دی پئی ھائی۔ او مزید قانون دی نظر اوچ نال آون چاہندا ھائی کیوں جو اوں قانونی طور تے کجھ کرن دا فیصلہ کیتا۔ کیوں جو پہلے فیصلے دے مطابق کوٹ گنے اوں کھڑے گِدھا ہویا ھا ہیں واسطے قانونی طور تے چراغ دین دا قبضہ ناجائز ھا۔

ساول خان قانونی طور تے انہیں گنے قبضہ واپس گھنن واسطے پولیس دی مدد نال تھم واپس گھنن دی کوشش کیتی پر چراغ دین ہن آپنے بسر جا گیا ھا۔ جے ساول چاہندا تاں صرف اشارے دی ضرورت ھائی پر او خون خرابہ ناں چاہندا ھا۔ ہیں واسطے ھال کجھ ڈینہہ صبر کر گیا تے اوں آپنے آدمیں کوں سختی نال منع کیتا ھا۔ اتنے تک کوئی دی انہیں کوں کجھ ناں آکھے جتنے تک میں ناں آکھاں۔

بھورل خان چراغ دین دی ایں جرأت تے اتنا مشتعل ھا جو او کہیں ویلے انہیں تے قہر بن تے حملہ کر ڈیوے ھا۔

ساول محسوس کیتا جو بھورل وڈا جوشیلہ تے کوڑیل اے تے اے کہیں ویلے کوئی غلطی کر بیھسے اوندی ایں سوچ گنے توجہ ہٹاون دی خاطر تے اوں دی ماں پھپھانی دا اردز روز دا تقاضا ھا جو خان زادی ہن جوان تھی گئی اے ایندے ہتھ پیلے کر ڈیوں۔

اوں لے سوچ تے بھورل دی شادی دا پروگرام بنڑایا تے ہک رات او تے بھورل خان بیٹھے ھن اوں گالھیں گالھیں اچ ساول خان او کوں آپنے پروگرام دے بارے وچ ڈسایا۔ بھورل ساول کوں آکھیا۔

ساول خان ہن تیکوں پہلے ڈکھ ہوں ڈیتم تے ہزیر ہیں تیڈا دل رنجاون نا چاہندا۔ اوہیں میڈا ھا، کوئی ارادہ ناں ھا پر ہیں تیڈی خواہش دے اگوں سر سٹی ہچھاں دل ساول خان اوہیں ہیں آپنے دل اچ تہیہ کیتی وداھم جو جتنے تائیں ہیں پلے تے چراغ دین کنوں آپنا بدلہ ناں گھناں شادی ناں کریساں۔ پر میں ہن تہاڈی مرضی تے راضی ہاں۔ جیویں مرضی

آدے ڈینہہ مقرر کر ڈیوو۔ پر ہک شرط میڈی نہا کوں منظور ہیسے۔ ساؤل خاں اوں کنے پچھیا کیا!

بھورل اونکوں انتہائی خلوص تے ادب نال آکھیا جو میڈی شادی وڈی نال ہووے بس اوویں تھوڑی گھنڑیں خیرات ہووے بس۔

ساول خان بھورل دی ایہے شرط سنڑ تے پریشان تھی گیا تے اونکوں آکھیں بھورل ایہے کیا پیا آکھیندیں۔ میڈی نال زندگی دی حسرت ایہا ہائی جو تیڈی شادی وڈے دھوم دھام نے پورے زور شور نال کریساں پر تائیں میڈے ارمان دا لحاظ نی کیتا تے میڈے دل کوں بہوں صدمہ پوچانی۔

بھورل پہلے ای ساول کنے ہالی تک شرمسار ہا اوکوں بہوں افسوس تھیا پر او مجبور ہا۔ اوں اپنے نال وعدہ کیتا ہا جو ہوئے کنے پلہہ گھنڑ کنے پہلے کوئی خوشی نا کریساں پر ادمائی پنہائی تے ساول خان دی ڈاڈھی تکڑ دے اگوں اپنڑی ہار من گیا تے پورے ہک مہینے دے بعد اوندی شادی دا معیاد مقرر تھیا۔

اللہ سائیں ساول خان کوں بہوں کجھ ڈیتا ہویا ہا تے عقل سمجھ وی بہوں ڈیتی ہائی۔ اوں وڈے طریقے نال بھورل دی شادی دے انتظام شروع کیتے۔

ڈینہہ گزرن دیر نی تھیندی تے پتہ ای نال لگا تے نال بھرے ڈینہہ گزر گئے۔ بلکہ بھورل دی شادی دیاں کئی رسماں دی تھی گیاں ہن باقی آخری رسم ہائی۔ اویں تاں ایہے مہینہ سارا خوشی تے خرمی دا مہینہ ہا۔ ہر پاسے رنگ برنگیاں محفلاں رہیاں ہن پر اج شادی دی آخری تے وڈی رسم ہائی۔ اج تاں رنگ ای بے ہن۔ سہرے بنڑے ڈھول دمامے بھوراں نکاح گانے وڈے وڈے انتظام ہن۔ ہر کوئی خوشی دے ایں موقعے تے خوش تے شاد ہا تے ہک ہے کنے ودھ ودھ تے خوشی دا اظہار کریندا پیا ہا۔

ساول خاں اپنڑے تے آپنڑے ایہے ساتھی دے سارے سنگتاں کوں سڈ دیا ہا۔ اج ستواں ڈینہہ ہا شادی دی چلدی پئی ہئی۔ ساول شادی کوں کامیاب تے شاندار کیتے ست ڈینہہ دا پروگرام بنڑایا ہا۔ پہلے چھی ڈینہہ مختلف طبقیں دا پروگرام

ھا پر اتھ تے آخری ڈینہ علاقے دے سردار وڈیرے تے وݙے لوک آپݨے دوست سنگتی تے افسراں کوں دعوت ھائی۔ اتھ دی دعوت اتھ کئی پروگرام ھن۔ جھومر۔ نشانہ بازی۔ محفل موسیقی وغیرہ وغیرہ تے کھاوݨ پیوݨ دے معاملے اتھ نال حد مک گی ھائی۔ دنیا دا ہر کھاݨا ھا۔ تے بہوں وافر مقدار اتھ موجود ھا۔ تے ہے انتظام دی اپݨی مثال آپ ھن۔ شام تک اتھ دا پروگرام جاری رھیا۔ تے لوکیں خوب مزے کیتے تے لطف اٹھایونے آخرات دے آندھالے اتھ اے تقریب آپݨے اختتام کوں پُجی۔

بھورل دی شادی دی اطلاع نرگس کوں بݨی۔ گو انھیں دا آوݨ ونجݨ کوئنا ھا پر لوک ایڈے دیاں خبراں اوڈیں تے اوڈے دیاں خبراں ایڈے پُجائی راہندے ھن۔ نرگس اپݨے پیو دے منصوبے دے علاوہ وی بھورل نال پیار کریندی ھائی۔ او کافی عرصہ بھورل دے قریب رہی ھائی۔ پہلے تاں او جھیڑا ساڈیں کنے انتقام گھنݨ واسطے بھورل کوں پھسایا ھا پر آہستہ آہستہ او بھورل نال محبت کرݨ پا تے گی ھائی۔

او کوں اپݨے پیو تے بھیرا دے منصوبیں کنے نفرت تھی گی ہا تے انھیں کنے خود دی نفرت کریندی ھائی پر او مجبور ھائی۔ او ناں چاہندے ہوئے وی انھیں دے آکھے تے عمل کریندی رہ گی۔ پر بھورل دے پوتے تے جیراغ دین دا قاتلانہ حملہ اوکوں بالکل پسند نا ھا۔ اوکوں اپݨے پیو تے بھیرا دی کم ظرفی تے تنگ نظری دا احساس شدید تھیا۔ او انھیں کنے حد کنے زیادہ نفرت کرݨ لگی ھائی پر او مجبور ھائی تے ہݨ اوندی مجبوری مجبوری بݨ گی ھائی۔

بھورل دا اوکوں چھوڑ ڈیوݨ ھک فطری عمل ھا۔ اوندی نظر اچ بھورل بے وفا ناں ھا بلکہ ایں سارے دا سارا قصور اوندے پیو تے بھیرا دا ھا۔ بھورل تاں اوں نال حد کنے زیادہ پیار کریندا ہا۔ اوکوں اپݨی جان تے جگر سمجھدا ھا۔ تے ہوندے واسطے اپݨا خویش قبیلہ دی چھوڑ ڈیتا ھا۔ گو آخری ملاقات اچ بھورل اوکوں کوئی اہمیت ناں ڈیتی ھائی پر او حق بجانب ھا۔ کون اجھا مرد ہے جو اپݨے قاتلیں دی بھیݨ کوں اپݨی زال بݨا تے گھر گھن آوے ھا۔ اوں او ہو کجھ کیتا ھا جیہڑا ہر شخص کرے ھا۔ اینہ وچ اوندا کوئی قصور ناں ھا۔

اوں نے بھورل دی واپسی دے بعد محسوس کیتا جو نرگس ہھوں اداس تے غمگین اے ہُݨ اینکوں ہھوں ڈکھ لگدا ہا جو اساں کیا کیتے۔ آپݨی دھی دی حالت اوکوں دھندول نے رکھ ڈیندی ہئی۔ او ہُݨ نرگس کوں ڈیکھ تے اندر ای اندر جل سڑ تے کیری تھیا ویندا ہا۔ اوکوں تاں چھڑی اے فکر ہائی جو نرگس دا عشق کیا تھیسے بلکہ اوکوں نرگس دے پیٹ اچ پرورش پاوݨ آلے او بال اوندی عزت شہرت تے وقار واسطے ہک داغ بݨیا کھڑا ہا جیکوں ایں دے بدلے اچ بھورلے اپݨی دھی دی عزت دا سودا کیتا ہا پر بھورل کنے ایں داغ لاوݨ دی اوں بھاری قیمت وصول کیتی ہائی پر ہُݨ اوکوں اے سودا گھاٹے دا سودا لگدا ہا۔

بظاہر زمین دار کیس کھٹ تے وی ادہر گیا ہا۔ ہُݨ اوندے سامݨے ڈو مسئلے پہلا مسئلہ اے جو نرگس دے حمل کو گرایا ونجے تے ڈوجھا مسئلہ ہا جو دل نرگس دا رشتہ امام دین نال کیتا ونجے۔

اوں نرگس نال گال کیتی پر اوں حمل گراوݨ کنے صاف انکار کر ڈیندی تے امام دین نال شادی کرݨ کنے وی انکار کر ڈیتہ۔ نرگس دے انکار رہوݨ کوں عجیب کشمکش اچ پا ڈیتہ۔ ہُݨ او ایں مسئلے دے حل واسطے پریشان ہا۔ اوں کوں اے تاں یقین ہا جو فضل دین کوں اگر صحیح صورت حال ڈسائی ونجے تاں شائد او میڈی عزت دی خاطر اپݨے پتر دی قربانی ڈیوے پر اوکوں نرگس تے یقین نال ہا آخر اوکوں آپݨی رہی سہی عزت بچاوݨ دی خاطر اہو رستہ نظر آیا تے اوں نرگس نال ہک واری ول گال کیتی۔

اوکوں آکھیس نرگس میں تیں سارا جوئیں لالچ اچ آ تے تیڈے نال بہوں زیادتی کیتی ہم۔ زمین تے جائیداد دی لالچ اچ میں تیڈی عزت آبرو سب برباد کر ڈیتی ہم تے ناں تیڈا کجھ رکھیم تے ناں اپݨے کجھ رکھیم۔ ہُݨ جے توں ہک واری ول قربانی ڈیویں تاں کم از کم میڈا دنیا اچ کجھ آلہ چاول رہ سگدے۔

نرگس پیو دی مجبوری کو سمجھدی ہائی تے اوکوں آپݨے پیو دی لالچی طبیعت دا وی علم ہا پر ہُݨ سب کجھ ڈُبا اچکی ہائی اوں کنے ہُݨ کجھ کو نا ہا۔ او اتنا کہ ہوݨ دے باوجود

دی ھک داری ول آپنڑے پیو دی جھوٹی مکریدہ عزت بچاونڑ دی خاطر اپنی عزت اپنی آبرو قربان کریندی پر او امام دین کوں ڈکھا ڈیونڑ ناں چاہندی ھائی۔ اوکوں اوندے نال محبت ناں تاں انس ضرور رھیا ھا تے ہنڑ اپنا سب کجھ لٹا تے اونکوں ڈکھے اچ ناں رکھنڑ چاہندی ھائی۔

او پیو دیاں گالھیں سنڑ تے رونڑ پئے گئی تے پیو کوں آکھیس۔ ابا توں میکوں کتنے تائیں اپنڑی لالچ تے عزت دے ناں تے قربان کریسں۔ تے کتنے تائیں میڈی عزت تے جوانی دا سودا کریسیں۔ میں تاں آپنڑے نال تیڈا سلوک ڈیکھ تے سوچیندی اں جو توں میڈا پیو ای کو نائیں۔

پیو نے دی آکھیں اجوں ہنجوں آگئے تے روندیں دھی کوں آکھیس۔ توں میکوں جو مرض ای آکھ ہیں واقعی پیو کنیں ھک لالچی تے بے غیرت تاجر آں۔ جیئں تیڈی عزت آبرو کوں ھک مٹی دا کھڈڑاں سمجھ تے مجبور دے ہتھ ویچیئے تے کڈائیں ساول کوں تیڈا گاہک بنڑیم ۔ توں میکوں جو کجھ آکھیں سچ اے میں تیڈا مجرم آں تیڈا پیو ہم ۔ جیتھاں میکوں اپنڑا مفاد تے مطلب نظر آئے ایتھاں تیڈا سودا کیتے۔ توں میکوں جیڑھی مرضی آدی سزا ڈے ہر میڈی ایہا عزت رکھ تے امام دین نال شادی کرنڑ تے راضی تھی ونج۔

پیو کوں روندا ڈیکھ تے نرگس ھک واری ول موم تھی گئی اوندا دل آکھیا جو پیو دا آکھیا من تے امام دین نال شادی کر گھناں پر اونکوں آپنڑے دل۔ اپنڑے ضمیر اجازت ناں ڈیتی۔ تے اوں ول انکار کر ڈیتہ۔

اونا پہلے ای کافی اندروں ترٹا ودا ھا نرگس دا امام دین نال شادی کنوں انکار اوندی رہی سہی عزت کوں ختم کرنڑ واسطے کافی ھا۔ اونکوں آپنڑی ذلت تے رسوائی دے خوف نے بہت ڈیتی تے اوں ھک واری ول نرگس کوں مناونڑ واسطے اوندی جھولی اچ قرآن پاک رکھیا تے اونکوں قرآن دا واسطہ ڈے تے آکھیس۔

نرگس ہیں سمجھیا جو تیں ہنڑ میڈی خاطر قربانی ڈے ڈے تے تھک گئیں ہو

ھک واری قرآن دے صدقے میڈی عزت رکھ چا۔ نرگس قرآن پاک کوں چُم تے اکھیں نال لا تا تے اوکوں اپنی جا تے عزت تے احترام نال رکھ آئی۔ تے پیو کوں آکھیس۔

ابا اگر میڈی حیاتی رہی تاں میں امام دین نال شادی کریساں پر شادی طے کرݨ کنے پہلے انہیں کوں ساری حقیقت، سچ سچ تے صحیح صحیح ڈسا ڈیویں۔

بوٹے نرگس دی زبان اجوں حال سُݨ تے اپݨے ہنجوں اگھیتے تے اوندے سر تے ہتھ پھیر تے آکھیس۔

نرگس تائیں میڈا آکھیا منزا تے سبھ اماݨ ودھا ئیتے مبکوں ھک ایجھے غم کنے جان چھڑوائی۔ جیڑا میکوں اندر دل اندروں کھادی ویندا ہا۔ نرگس آپݨا بوجھݨ اپݨے اکھیں تے ڈے تے روݨ بیہ گی تے بوٹا فضل دین نال گال بکی کرݨ واسطے روانہ تھی گیا

بوٹا فضل دین دے گھر تقریباً ڈیڈھ سال دے بعد گیا ہا۔ فضل دین اوندی ڈاڈی خدمت کیتی تے بہوں خوش تھیا ول بوٹے جیویں ویلھے اوکوں اے خبر سُݨائی جو میں امام دین واسطے نرگس دا رشتہ چا آیاں تاں اوندی خوشی دی انتہا ناں رہی۔ اصل اِنج اٰنہیں دا کافی عرصے کنے بوٹے دے گھر آوݨ ونجݨ بند ہا تے ایں قطع تعلق دی وجہ وی نرگس دا رشتہ ہا۔ جیڑا کافی پہلے بوٹے ڈیوݨ کنے انکار کر ڈیتا ہا تاں فضل دین دا گھر بوٹے تے ناراض ہاسے۔ آوݨ ونجݨ بند ہا انہیں کوں بئی حالات دا بالکل پتہ کو نہ ہا انہیں کوں بوٹے دی اچانک مہربانی تے حیرانی ضرور ہائی پر او خوشی اِنج انہاں کوں کوئی اہمیت ناں ڈے سگیے۔

آخر بوٹا انہیں نال امام دین دی شادی دا معیاد وی اوڈیتہ رکھیا جیڑے ڈیڈھ مہینے بعد دی شادی ہائی۔ ڈوہیں پاسے تیاریاں شروع تھی گیاں۔ نرگس کوں ایں شادی دی بالکل خوشی ناں ہائی۔ بلکہ معیاد جوں جوں نزدیک امدا ویندا ہا اوندی پریشانی تے اداسی ودھدی ویندی ہائی۔

بوٹے کوں نرگس دی ایں حالت تے بہوں تشویش ہائی تے اوکوں اِنہدا افسوس وی ہائی۔ پر او نرگس کوں کجھ ناں آکھ سگدا ہا۔ جیڈاں اوندی شادی دی پہلی رسم

گئی گی تاں اوکوں محسوس تھیا جو ایہے فضل دین کوں ساری حقیقت نی ڈسائی تے اوایں قیامت کئے بے خبر ان جھیڑی کیں وقت دی میڈے نال امام دین کوں وی برباد تے تباہ کر ڈیسے۔

اوں پیو نال گال کیتی تاں وہ نرگس کوں آکھیا۔ نرگس توں انہیں فکر ناں کر فضل دین میڈا یار ای نی بھرا اے۔ او میڈی عزت کوں آپنی عزت سمجھ تے انہکوں بچیسے۔ تے ڈوجھا رخصتی کنے پہلے اوکوں ساری حقیقت ڈس ڈیساں۔

ناں ابا ناں تائیں میڈے نال اے وعدہ کیتا ھا جو میں انہیں کوں رشتہ کرن کنے پہلے سبھو چیز ڈس ڈیساں تے تساں اپنا وعدہ بھُل گیو۔ نرگس لوٹے کوں آکھیا۔ پر لوٹا اوکوں جواب ڈیتہ۔

پُتر میں ھک تاں مناسب نی سمجھا تے ڈوجھا میں کنے حوصلہ نی تھیا۔ پر توں فکر ناں کر میں کل ای ونج تے انہیں کوں ساری حقیقت ڈس ڈیندا ں۔

ہے ڈینہہ لوٹا انہیں دے گھر گیا پر انہیں نال کوئی گال ناں کیتس۔ واپسی تے اوں نرگس کوں کوڑ مار ڈیتہ۔ جو میں انہیں نال گال کیتی ہے فضل دین میڈا بھرا اے اوں میکوں مشورہ ڈیتے جو ھاں اے گال امام دین تے اوندی ماء کنے لوکائی ونجے تے مناسب وقت تے میں انہیں کوں آپ سمجھا ڈیساں۔

نرگس کوں پیو دی گالھیں تے اعتبار ناں آیا تے او چُپ کر گی۔ ڈینہہ لنگندے گے تے معیاد قریب اندا گیا۔ آخر صرف ھک ڈینہہ باقی ھا تے بھورل دی شادی اچ دی ھک ڈینہہ ھا۔

نرگس کوں پتہ ھا جو بھورل کل کہیں دا تھی ویسے۔ او ایہ سمجھ گئی تھی ونجن دے باوجود دی بھورل ناں محبت کریندی ھائی۔ اوندے دل اچ بھورل ناں کیتے وعدے تھاؤ ناں کھڑے ہن اوکوں آپنے ضمیر ملامت کیتی تے او سوچ اچ ہا ئے گی۔ اوندے اگھوں ڈو رستے ہن۔ جہڑے ڈوہیں خطرناک تے عبرت ناک ہن۔

پہلا رستہ ھا جو او کہیں خوف تے ڈر دے بغیر امام دین نال شادی کرتے

اپݨے آپ کوں معاملات دے رحم و کرم تے چھوڑ ݙیندے ہن۔ ݙو چار رستہ ہا جو اپݨے قول قرار تے محبت دے وعدے نبھاوے جیڑھے اوں مجور ل نال کیتے ہن۔ او ݙوہیں رستیں دا مقابلہ کرݨ بہہ گئی۔ اوں پہلے رستے دے بارے اینویں سوچا تاں اوکوں زندگی دے قدم قدم تے رسوائی ذلت تے بربادی دے بغیر کجھ نظر ناں آیا۔ ݙوجھا رستہ تاں نہ صرف مشکل ہا بلکہ ناقابل برداشت ہا۔ اوں بہوں سوچا اوکوں کجھ سمجھ ناں آیا۔

آخر اوں ہک ایجھا فیصلہ کیتا جیڑھا اوکوں انہیں رستیں کنوں چنگا لگا۔ ایں فیصلے دے نال او اپݨے پیو تے بھیرا کنوں انتقام دی گھن سگدی ہائی نے مجور ل نال کیتے وعدیں دا بھرم ای رکھ سگدی ہائی۔ نے او ر امام دین کوں ممکنہ تباہی تے بربادی کنوں وی بچا سگدی ہائی تے اے فیصلہ ہا خودکشی دا ہا۔

خودکشی دے ایں فیصلے اتے نرگس کوں بہوں اطمینان ݙیتا تے او رات کوں اٹھی تے خودکشی کر گئی۔ سویرے نرگس دی رخصتی دا ݙینہہ ہا۔ لوکاں سویرے سویرے دھی دے کوٹھے اچ گیا تاں اوں ݙٹھا جو نرگس کام نال ہک رسے دے نال لڑکی کھڑی اے اوں بجھ تے اوندا جائزہ گھدس۔ پر او آپݨی ایں دنیا کنوں جان چھوڑا گئی ہائی۔

خدا دے فیصلے تے انتقام ݙیکھو۔ جو کیں دا گھر برباد کرݨ آلا خود برباد تے رسوا تھی گیا انسان جنہاں ماتم کراوݨ چاہندا ہا اتھاں خوشی ہائی تے جتھاں خوشی ݙیکھݨ چاہندا ہا اتھاں ماتم ہا۔ ہک معصوم تے بے گناہ دھی ہک درندہ صفت پیو دی مکاریاں دی بھینٹ چڑھ گئی۔ دولت نے جاگیر اوندے حصول نے قربان تھی گئی۔

مجور ل خان اپݨی شادی دے بعد تقریباً پوری طرح تے سنبھل گیا۔ اوکوں خان زادی دے پیار دسکون تے اطمینان ݙیتہ جیں اوندے دل تے دماغ اچوں پچھلے تمام ݙکھ غم تے پچھتاوے وسیار ݙتیے تے اوں اپݨی ہک نویں زندگی دا آغاز کیتا۔ جیڑھی ہر قسم دی حرص لالچ دکھا ڈلاب کنوں پاک ہائی۔ ہݨ اوکوں حقیقت اچ اپݨی خوب صورت تے کامیاب زندگی دا گمان تھیا۔ او نرگس دی دلفریبیاں بھل گیا اوکوں آوارگی نے بے راہ روی کنوں نفرت تھی گئی۔ پر ہک ارمان اوندے دل اچ کیتی کیتی ݙیکھے

اجمن دی طوفان چھا ڈیندا ہا۔ جیں کوں خان زادی دی روح پرور قربت دی نال
ختم کر سگی۔ او طوفان ہا چراغ دین تے بوٹے گنے انتقام دا طوفان۔ ایہ انتقام گھنن
واسطے بھورل ہر وقت ہک ایہی بھاہ اچ سڑدا رہندا ہا۔ جیڑھی اکوں نال سکون
تے چین نال راہن ڈیندی ہائی تے نال جسلا تے گیری کر ڈیندی ہائی۔ بلکہ ہولے ہولے
اوندے جوش تے جذبے اچ اضافہ کریندی راہندی ہائی۔ پر ساڈول اوندے ایں
خیال دے اگوں ہک ایجھی دیوار ہا جیں کوں بھورل نال ٹپ سگدا ہا نال اینکوں
پار کر سگدا ہا۔ پر ہر وقت ایجھے منصوبے ضرور بنیندا رہندا ہا جیں دے ذریعے
او اپنے دل دی بھاہ کڈھ تے چراغ دین تے بوٹے کوں آپنے زیادتیں تے ظلم دی
سزا ڈے سگے۔

نرگس دی موت دے بعد چراغ دین تے بوٹے دی عجیب حالت ہائی۔
بوٹا تاں ہن سارا ڈینہہ آپنے گھر اچ سُتا پیا رہندا ہا۔ سوائے کہیں دے کم کار دے
او بالکل باہر ناں نکلدا ہا۔ پر چراغ دین پہلے گنے زیادہ جوش جذبے تے کاوڑ اچ ہا۔
او زیادہ تر آپنے قبضے اچ اوں زمین تے راہندا ہا۔ جیڑھی انہیں بھورل تھگی ہائی۔

اللہ دتے تے سہراب خان دی سر توڑ کوشش نال ہن اوندے گنے ہھوں سارے
بدمعاش رہندے ہن۔ انہاں بدمعاشاں نے سہراب خاں دیاں گالھیں سن تے او
اوں ساری زمین تے قبضہ کرن چاہندے ہن جیڑھی انہیں کوں نرگس انتقال کر ڈیتی
ہائی۔ پر بوٹا ساڈول دی طاقت کوں جانڑدا ہا۔ او اپنے پتر کوں ہر ویلھے ایہ نصیحت
کریندا رہندا ہا۔ جو خیال کرے کوئی قدم چا ہویں متاں انہیں بدمعاشاں دے آکھن
اچ آ تے کوئی نقصان چا ہیں۔ پر اوکوں ہو دی ایہ گال زاہر لگدی ہائی۔ اوندا دل
آکھدا ہا جو ساری زمین تے قبضہ کرنے ہو دے ایں خیال کوں غلط ثابت کرا رہیہ
اوندا ہائی کورٹ دے فیصلے دی انتظار اچ ہا۔ جیں دے بارے اچ وڈے وڈے
تے قابل وکیلاں اوکوں ڈسی گوئی ڈتی ہائی جوئے کیس تیڈے حق اچ تھیسے
ساڈول دی کیس دی بہوں فکر اچ ہا۔ ہائی کورٹ دا فیصلہ تھیونڑ آلا ہا اوکوں

کیس اِچ آپݨی پوزیشن دا پتہ ھا پر او ایں آس تے لڑدا پیا ھا جو شاید کیہاں چراگاں تے بوٹے دا قبضہ ثابت تھی ونجے تے عدالت میڈے حق اِچ فیصلہ کر ڈیوے پر ایندی اُمید بہوں کم ہائی۔ بوٹا پوری طرح ایں تے مطمئن ھا۔ جو ہائی کورٹ ضلع عدالت دا فیصلہ بحال رکھیسے۔

جوں جوں فیصلے دے ڈینہہ قریب آ ملدے ویندے ہن۔ ساول دی پریشانی اِچ اضافہ تھیندا ویندا ھا۔ اوکوں ایں نال یقین ھا جو بوٹا زمین دا قبضہ قائم نی رکھ سگدا۔ پر اوکوں ایہ خوف ضرور ہا جو جے ہائی کورٹ دی بوٹے دے حق اِچ فیصلہ ڈے ڈیتہ تاں ول او اوں خون خرابے کوں نال روک سگسے۔ جہڑا قبضے دی صورت اِچ تھیوݨا ھا۔ اوندی بہوں کوشش ہائی جو مسئلہ بغیر کہیں خون خرابے دے حل تھی ونجے۔ ایں واسطے اوں آپݨے طور تے بوٹے کنے پیغام بھیجیا جو توں زمین دی قیمت گھن گھن تے توں آساڈی زمین چھوڑ تے چلا ونج۔

بوٹے اینکوں ساول خان دی کمزوری سمجھ تے انکار کر ڈیتہ۔ بوٹے دے انکار ساول دے جوش کوں نویں لہر ڈیتی تے اوں فیصلہ کیتا جو ہݨ بوٹے کوں بالکل کجھ نی ڈیوݨا۔ پر او ایں فیصلے کوں غلط سمجھدا رہیا پر او مجبور ھا۔ تے پریشان وی۔

پیشیں تے پیشیاں بھگتدیاں رہ گیاں تے آخر فیصلے دی پیشی دی حل گی۔ ہݨ ساول دی پریشانی آپݨے عروج تے ہائی۔ او ہر وقت ہر ویلے ایں مسئے اِچ الجھا راہندا ھا۔ اوں آپݨے مرتبے تے شان دے مطابق بہوں زور لاتا پر عدالت اِچ کیں دی وی نال دال گلی۔

اَج وی او حسب معمول پریشان ھا تے اوندی پریشانی دی وجہ کیس ہائی۔ اِچ اوں کافی دیر تک اللہ تعالیٰ دی عبادت کیتی اوندی دربار اِچ رو رو تے انصاف منگیا تے دل ہولا تھیا۔

رات کوں خواب اِچ اوکوں پیو ابراہم خان ملیا تے اوکوں روندا ڈیکھ تے آکھیس۔

ساول خان پریشان نال تھی توں ہمت کر حوصلہ نال ہار۔ اللہ سائیں تیڈی مدد کریسی

خواب نال خواب ہوندے پر اوکوں ایں خواب بہوں حوصلہ ڈیتہ تے اوندے دل اِچ کامیابی دا یقین تھیوݨ لگ گیا۔ بظاہر ایں دے ... ہائی پر اوکوں یقین ھا ...

بالی ڈوڈیہنہ ھن ہن اوندا یقین دی کجھ کمزور تھیون پا ئے گیا۔ پر اوکوں ایجھی ھک نوٹ دا احساس تھیون پئے گیا جیہڑی اوندی مدد کرݨ چاہندی ہے۔

ساول ایں سوچ اچ ھا جو اوکوں خیال آیا جو بابے ڈاڈے آلے کاغذ پٹ ڈیکھے متاں انہیں اچوں کوئی ایجھی دستاویز نکل آوے۔ جیہڑی اوکوں ایں مسئلے اچ مدد ڈیوے ایں خیال اوکوں سارے کاغذ ڈیکھݨ تے مجبور کر ڈیتہ۔ سیانے سچ آکھدن جو ہڑبدے کوں ککھ دا سہارا۔ بہرحال اوں سبھے کاغذ منگوا تے ڈیکھݨ پئے گیا۔ اوہیاں ساریاں فائیلاں ڈیکھ گیا پر اوکوں کوئی چیز ایجھی ناں ملی جیہڑی اوکوں مدد ڈیوے ھا۔ صرف ھک فائیل راھندی ہائی۔ او بہوں تھک دی گیا ھا تے لاامیدی تھی گیا ھا پر اوکوں ھک انݨ ڈٹھی طاقت آکھیا۔

توں بسم اللہ پڑھ تے اے فائیل کھول۔ ساول لاامید تاں کافی ھا پر اوں بسم اللہ پڑھ تے او فائیل کھولی۔ سارے کاغذ ڈیکھݨ اچ اوکوں آپݨے چاچے گوہرام خان دا او وصیت نامہ مل گیا جیہڑا انہیں اپݨے مرݨ کنوں پہلے ہوں وقت دے تحصیلدار دے روبرو لکھوایا ھا تے جیہں دی ھک نقل دی تحصیل آفس اچ موجود ہائی۔

ساول اے وصیت نامہ پڑھ تے خوشی بہار تھی گیا جیہں دے مطابق وصیت نامے اچ گوہرام خاں واضح طور تے آکھیا ھا جو میڈی جائیداد دا وارث میڈا بال بھورل خاں ہے پر او میڈے بھرام خاں تے اوندی موت دے بعد میڈے بھتریجے ساول خان دی اجازت دے بغیر آپݨی جائیداد ویچ نی سگدا۔ ناں بخشش کر سگدے۔ ایجھے ڈوہیں ساول خان دے کم دے ہن۔ او وصیت نامہ پڑھنے بہوں خوش تھیا ہن او کوں اپݨی کامیابی دا یقین تھی گیا اوں اے خوشخبری بھورل خان کوں سݨاوݨ چاہندا ھا۔ او فوراً بھورل خان کوں سڈدا تے ڈسایا تے دل کتیل وچوں ایں وصیت نامے دی نقل حاصل کرݨ واسطے ہوں وقت شہر روانہ تھی گیا۔ تے بھورل کوں اے آکھی گیا جو میڈے آوݨ تائیں کوئی قدم نی اٹھاوݨا پر بھورل خان کوں ہݨ دنیا دی کوئی طاقت ناں روک سگی تے اوں فوراً اپݨے رنج دے نوجوان لے ٹھیکر سڈ دا تے زمین تے قبضہ کرݨ واسطے منصوبے بݨاوݨ

لگا اوندے ذہن اچ ھا جو لوٹنا تے چراغ دین پیشی دی وجہ نال متاں شہر ھون ہیں واسطے
اوں پہلے آدمی بھیج تے پتہ کروایا جو چراغ دین ہوریں اتھائیں ھن کہ کوئی۔ آدمی اطلاع آن
ڈیتی جو چراغ دین آپنے سنگھتاں سمیت اتھائیں ہے پر لوٹا کوتی۔ او ڈو ہیں بیو ہیتریں کنے
آپنے نال کیتی زیادتیں دا حساب گھنڑ چاہندا ھا۔ کلھے چراغ دین دا سسّ تے ھک وار اوندی
نیت بدل گی جو حالی زمین تے قبضہ نال گھنے جیڑاں او ڈو ہیں موجود ہودن تاں دل اپنے دل دی مراد
پوری کر سگدے پر اوکوں سہ نول خان دا خیال آیا جو سانول سبکوں اوکھے نال کرنڑ ڈیسے جیڑا
ہیں چاہندا ال۔

اوں ہے ڈیہنہ ڈھا دیے دے قریب آپنے آدمیں دے نال وچ تے چراغ دین
ہوریں تے حملہ کر ڈیتہ۔ بھورل دا حملہ اتنا شدید تے تیز ھا جو چراغ دین ہوریں سنبھل ای
نال سگے تے اوندے اکثر سنگتی آپنی جان بچا تے نکل گے باقی سہراب خان چراغ دین تے ڈو
چار سنگتی ھن۔ پر بھورل دیاں نظراں چراغ دین دی تلاش اچ ھن۔ انھیں آپنا حملہ جاری رکھیا

چراغ دین سہراب تے باقی ڈو سنگتیاں [illegible] وڈی ہمت نال مقابلہ کیتا پر کنھاں بھورل
خاں دے سو جوان تے کنھاں چراغ دین تے چار جوان آخر بھورل آپنے حملے اچ تیزی آندی
تے وڈی مہارت نال انھیں پیش قدمی شروع کیتی۔ کوئی چھی گھنٹے مسلسل فائرنگ دے
بعد چراغ دین ہوریں کنے اسلحہ ختم تھی گیا۔ ہنڑ انھیں کوں آپنی موت دا یقین تھی گیا۔ انھیں
کنے باقی صرف ھک ھک کارتوس ھا جیڑا انھیں صرف آخری حملے واسطے رکھیا ہویا
ھا۔ بہرحال بھورل دی ھک ایجے قبیلے دا فرد ھا جیں دی زندگی جنگ جدل نال عبادت
ھائی او چراغ دین دی مکردہ ذہنیت کوں جانڑدا ھا اوں احتیاط کیتے آپنے کجھ آدمی چراغ دین
ہوریں دے مورچیں دی پچھلی طرف بھیج ڈیتے تے خود اوں کنے حساب کتاب چکاونڑ واسطے
پیش قدمی جاری رکھیسی۔ تے دل او ہنڑ چراغ دین ہوریں دے سامنے ہن۔

اوں پہلے ساریاں کوں ہدایت کر ڈیتی ھائی جو چراغ دین کوں ہیں کنے پہلے کوئی گول نال
مارے او میڈا دشمن ہے اوں کنے ہیں خود حساب گھنساں۔ چراغ دین بھورل کوں
اپنے ڈو دا وسدا ڈیکھ تے پریشان تھی گیا۔ اوکوں [illegible] دا تاں یقین ھا پر اوں نے

سوچ تے مجبور تے او آخری فائر کرݨ لگا جو ہیں دی ایں کوں ماراں پر جنگل خان انہیں دے پچھوں بالکل قریب آگیا ہا۔ اوں مجبور تے فائر کریندا ڈیکھ تے چراغ دین کوں پہلے گولی مار ڈِتی تے چراغ دین جو ہک تے اوڈیڑے دَہچ پیا۔ ہݨ باقی سہراب خان تے اوندے ڈُو سنگتی ہن۔ انہیں کوں چراغ دین دی موت دے بعد آپݨی موت دا یقین تھی گیا پر انہیں فائر کرݨ دے بجائے ہتھیار سٹ ڈتے تے مجبور دے پیریں اچ آ ڈھٹے تے آپݨی جان بخشی دی خیرات منگݨ لگے پر مجبور انتقام دی تکمیل اچ بالکل اَنّھے جوش تے کاوڑ اچ ہا اوندے اگوں رحم دلی تے معافی بے مقصد ہن۔ اوں سہراب کوں گولی مار تے ہمیشہ واسطے اپݨے قبیلے اچوں آخری غدار ختم کر ڈتا تے انہیں دے سنگتی کوں گرفتار کر تے گھر گھن آیا۔

جیں وقت ایہ واقعہ رونما تھیا۔ ساون تحصیلدار صاحب کنے پہنچیا ہا تے تحصیلدار دا ہلا گلہ وصیت نامے دی پھول اچ ہا۔ آخر ڈاڈھی کوشش دے بعد اوں نقل دی مل گئی تے ول ساون ایں نامہ کنے گیا۔ کیوں جو کل ہائی کورٹ دا آخری فیصلہ ہا۔ ڈاکٹر فاروق تے نامہ گہرام خان دا وصیت نامہ پڑھ تے بہوں خوش تھائے انہیں کوں یقین ہا جو ہݨ زمین دا فیصلہ ساون دے حق اچ لازمی اے۔

ہݨ ساون کوں اطمینان ہا جو فیصلہ میڈے حق اچ تھیسے تے کئی خون خرابے دی لوڑ نی تے اسیڈی جائیداد اساکوں مل ویسے۔ اوکافی ڈینہاں دے بعد اج جی کرتے مانی کھادی تے پورے سکون تے اطمینان نال نندر کیتس۔ بئے ڈینہہ سویرے فیصلہ ہا او دھاں ہاں ناشتہ کرتے سدھا عدالت گیا اتھ اوندے نال ڈاکٹر فاروق تے نامہ دی ہن۔ تے وکیلاں دی بہوں تعداد دی۔

آخر عدالت اچ گہرام خان والا وصیت نامہ پیش کیتا گیا۔ وصیت نامے دی صداقت دا اطمینان کرݨ دے بعد عدالت فیصلہ ساون خان دے حق اچ کیتا تے پونا ناکام تے نامراد گھر ول آیا۔ گھر پہنچاں تاں اوکوں چراغ دین دی موت دی خبر ملی۔ ایہ خبر اوندے واسطے ہک قیامت ہائی۔ نرگس دی خودکشی اوکوں پہلے ای اندروں کھوکھلا کر ڈتا ہا ہݨ چراغ دین دی موت دا صدمہ او ناں سہ سگیا تے اوندے

دل تے دماغ تے ایجھا اثر تھیا جو پاگل تھی گیا۔ او اپݨے حواس ونڄا ٻیٹھا۔ ذوجے تریجھے ڈینہہ فضل دین کوں پتہ لڳا او لوٹے دے گھر آیا پر لوٹا تاں بالکل پاگل تھی چکیا ہا۔

فضل دین اوکوں ڈیکھ تے خود پریشان تھی گیا۔ آخر لوٹا اوندا سنگتی یار تے ہمسایہ ہا اوں لوٹے کوں ایں حالت اچ چھوڑݨ گوارا ناں کیتُس تے لوٹے کوں گھن تے چراغ نگر پُناں۔ پر اتھاں انہیں کوں معلوم تھیا جو اچ ساول خان چراغ دین تے سہراب دی لاش چوا گھے تے انہیں کوں کفن ڈے تے قبرستان اچ پُروا ڈتُس ساول خان کیس جت گیا ہا تے ہموں خوش ہا نے او دل سدھا گھر پُناں۔ اگوں چراغ دین تے سہراب دی موت دی خبر سݨ تے اوکوں ہموں ڈکھ تھیا پر ہݨ او کیا کر سگدا ہا۔

بھورل دے اندر جہڑی انتقام دی بھاہ بلدی لاتی کھڑی ہائی آخر اوں اپݨی تپش چراغ دین تے سہراب دے خون نال ختم کیتی۔ بھورل ایں واقعے دے بعد ہموں مطمئن ہا۔ اوکوں یقین ہا جو میں جہڑا کجھ کیتے او بالکل صحیح اے۔ اوکوں چراغ دین دے قتل تے شرمساری ناں ہائی۔ بلکہ او خوش ہا۔

ساول بھورل کوں ملیا تاں اوکوں آکھیُس۔ بھورل خان نامیں جہڑا کجھ کیتے او میکوں تاں پہلے ای پتہ ہا۔ میکوں یقین ہا جو چاہے گہرام خان دا گرم خون چراغ دین دے خون اچ ہتھ رنگین کرا ڈیسے۔ تے اتھ نامیں او جو کجھ کیتے جہڑا تیڈے معصوم تے سادہ دل دا تقاضا ہا۔ پر اے نامیں ہموں گندہ کیتے۔ نامیں انتقام گھنݨ تے صرف اپݨے دل تے اپݨی غیرت دی تسکین دا مزہ گھدے۔ پر معاف کرݨ دی اوں لذت کنے محروم تھی گیئیں۔ جیڑھی اچ حق جیب تے میٹھا لطف اے۔ بہرحال ہݨ ایں ڳال کوں چھوڑ۔ بھورل خاں ساول خان کوں کجھ آکھݨ چاہندا ہا پر ساول باہر نکل گیا۔

لوٹا پہلے ای اپݨے ہوش ونڄا چکا ہا تے مزید اے سݨ تے گم سم تھی گیا۔ جو چراغ دین دی لاش کوں ساول خان کفن وغیرہ ڈے تے پُروا ڈیتے ساول خان دا اپݨے ازلی تے موذی دشمن تے اے احسان اوندے ضمیر تے بجلی بݨ تے ڈھٹھا۔

اوندے مردہ ضمیر کوں جھنجھوڑ تے رکھ ڈتیا۔ ہر ہن تاں اوندا ضمیر کیا جاگیا۔ اوندا
تاں ذہنی توازن ختم تھی گیا ہا تے ہن او بالکل پاگل تھی گیا تے مُنڈ دیں کنے ہتھ چھڑا تے
بر ڈبے بھجے پیا تے ول وکھیں دے چھوکریں اوں کوں وٹے تے ٹھیکل مار مار تے
لہولہان کر ڈتیا او آپنڑے دماغ دے نال نال اکھیں کنے ہتھ دھو بیٹھا تے ول او دھکڑ
پمدھا دھکے دھوڑے کھمدا اوں دریا اُتے وہنچ ڈھا۔ جتھ دیاں لوٹیاں کھول کھیں تھ گئے
ایجھے مکروہ بے حیا ذلیل لالچی تے ضمیر فروش کوں انھوں دی غیرت مند
ہیٹلی وی قبول ناں کیتا ایھوں دے خالص ضمیر آپنڑے وتھ ہک مادہ پرست خود غرض
ضمیر کوں جاہ ناں ڈتی تے اوندیاں بوٹیاں سیسار تے کچھو کمیاں کھا گئے۔

سانول خان دا پرناں

سبھے گنڑ گبنیڑ مکے تے سارے ڈکھ درد دی ختم تھی گئے۔ ہݨ سانول کوں کجھ سکون ملیا۔ تے ہݨ او پوری رونق تے پورے شوق نال کچہری ڈسیندا ہا تے علاقے دے سبھیں لوکیں دے کم کار تے فیصلے شیصلے وی کریندا ہا۔ ہر کوئی خوش زندگی ہا۔ جیڑہاں کجھ عرصہ پہلے بہرام خان دی دستی کنے خوشیاں محبتاں تے خلوص ختم تھی گئے ہن ہݨ ول اوہے محبتاں اوہے رونقاں تے اوہے خلوص واپس آ گئے ہن۔

سانول خان دی پریشانی کنے جیڑہیاں علاقے دے لوکیں دے درمیان رنجشاں تے نفرتاں تھی گیاں ہن او سانول خان دی عقل روپ تے خدمت نال آپنے آپ ختم تھی گیاں ہن ہک واری ول ہر پاسے محبتیں تے چاہتیں دے مینہ وسݨ پئے گئے۔ جیڑھے ڈیکھو ہا اوہو خلوص محبت تے اتفاق دے پھل ٹرھیچے پئے ہن تے ہر پاسے موج گلزاراں تے باغ بہاراں ہن

ایں علاقے اچ نفرت تے خودغرضی آئے او سبھے وت خلوص تے محبت دے طوفان نال منڈھوں نکل پئے ہن جنہیں علاقے اچ صرف آپنے مقصد دی خاطر ایجھی تستی تے زہریلی ہوا گھلی ہائی۔ جیندی زد اچ ایتھوں دے معصوم تے سادہ لوک آ گئے ہن۔ پر ہݨ ایجھی کوئی گال نال ہائی۔ ہر کوئی خوش تے شاد ہا تے ایں خوشی دے موسم کوں مائی بھاگاں محسوس کریندے سانول کوں آپنی شادی دے بارے اچ آکھیا۔

سانول اللہ سائیں دا لکھ لکھ شکر اے جو اوں اساڈے سارے ڈکھ نال ڈھیٹ تے اساڈے دشمن خود بخود ختم تھی گئن۔ تے اللہ پاک میڈیاں ساریاں آساں پوریاں کر ڈتیاں ہن ہک آس اے جو تیڈے سہرے اچ تیں دے گانے ڈیکھاں اجاں مائی بھاگاں اگے

بکہ آکھن چاہندی ہائی جے بھورل خاں آ گیا۔ بھورل کوں ڈیکھ تے مائی پٹھانی اونکوں آکھیا۔ چنگاں تھیا پتر بھورل توں وی آ گئیں کیوں اماں خیر ہے۔ بھورل مائی پٹھانی کنے پوچھیا ہا ابا خیر اے میں ذرا سانول نال رات آلی گال ہیٹھی کرینیدی آں۔ مائی پٹھانی بھورل کوں جواب ڈیندے تے بھورل خاں تھوڑا جا آپنے دماغ تے زور ڈے تے آکھیا۔ اچھا اچھا او شادی آلی گال اے۔

ہا پتر مائی پٹھانی ڈرا بھورل کوں پیار نال سر تے ہتھ پھیریندیں جواب ڈیندے بھورل سانول کوں آکھن لگا۔ سانول خان توں اساڈا وڈا ایں اسیکوں تیڈا ادب اجازت نی ڈیندا جو اساں تیکوں کوئی مشورہ ڈیووں۔

پر ایں معاملے اچ اسیکوں بولنا پیسے۔ اصل اچ رات اماں سائیں میڈے نال گال کیتی ہائی میں خود دی کوئی چنگے موقعے دی تاڑ اچ ہم۔ اللہ سائیں وی بھول سوہنا سانگا بنیا اے جو آپاں ترائے کٹھے اوں۔ اے تاں رات میکوں پتہ لگے جو تیڈا رشتہ جام بسو مار دی دھی سہاگن نال طے تھیا اے۔ خدا دی قسم سانول خاں میکوں بھوں خوشی تھائی جو تیڈی نگاہ ہک ایجھے رشتے تے پئی اے جیہڑا ہر لحاظ نال تیڈے جوڑ دا ہے۔ صورت سیرت شکل وجہ سب چیز ٹھیک ٹھاک اے۔

جے دنیا دی نگاہ اچ ہک کمی اے تاں میں اوکوں تسلیم نی کریندا کیوں جو سب انسان برابر ہن تے سارے ڈاڈے آدم دی اولاد ہن تے خاص طور تے ایں معاملے اچ تیڈی آفرین اے جو تایئں ذات برادری دے کھوکھلے تکلف کو کوئی اہمیت نئیں ڈتی۔ میکوں دلی خوشی تھائی جو قوم دا سردار ایں کوڑی تے غیر ضروری رسم کنے بغاوت کیتی اے۔ میں کنے پچھیں تاں اے تیڈا اجہاد اے تے ایں مبارک کم کوں توڑ پوچاون کیتے شاکوں کوئی عذر نی چاہیندا۔

سانول بھورل دیاں گالھیں سن تے تھوڑا جیہا مرکیا تے آکھیس۔ بھورل میکوں اپنی پسند تے فیصلے تے کوئی ندامت کوئی اصل اچ میکوں خوشی ایں گال کنے تھائی جو تساں میڈی پسند کوں تاپئی پسند کیتے تے ہن میکوں ہے کیں دی پرواہ کوئی۔ میکوں صرف

تیڈی رضامندی دی ضرورت ہائی تے او ہن حاصل تھی گئی اے باقی کم تیڈا تے اماں دا ہے۔ ایہ آکھ تے ساول خان باہر نکل گیا۔ تے بھورل مائی پٹھانی تے خان زادی ساول دی شادی دے پروگرام کوں آخری شکل ڈیون بہہ گئے۔

آخرانہیں اگلے مہینے دی چوڈی دا معیاد رکھ تے دل بھورل خان تے مائی پٹھانی جام سومار دے گھر گئے۔

جام سومار بھورل تے مائی پٹھانی کوں ڈیکھ تے سمجھ گیا تے اوندی خوشی دی کوئی انتہا ناں رہی۔ مائی پٹھانی اپنی دھیؤں واسطے بہوں سارا سامان گھن گئی ہائی سامان شامان ڈیون دے بعد او جام سومار کوں آکھن لگی۔

ادا اساں اپنی امانت گھن آیوں تیڈی کیا صلاح اے۔ ادی تیڈی صلاح تہاڈے نال اے سہاگن تیڈی امانت اے تے جیں وقت چاہیں اپنی امانت گھن ونج جام سومار جواب ڈیندے۔

ادا اساں نال اگلے مہینے دی چوڈی کوں جنج گھن اسوں ٹھیک اے نال۔

بے شک ادی جام سومار مائی پٹھانی کوں جواب انج آکھیا۔

بھورل جہڑا ہن تائیں چپ کیتی بیٹھا ہا آکھن لگا۔ چاچا جام سومار توں ایں معاملے اچ آپنے آپ کوں کلہا ناں سمجھیں کیوں جو مائی سہاگن ادے ساول خان دی منگ اے تے۔ تے میڈی بھین اے میں اپنی بھین دی شادی پورے دھوم دھام تے پورے شان شوکت نال کریساں تے تیکوں اپنی برادری اچ جھکا ناں تھیون ڈیساں۔

جام سومار دا چہرہ خوشی کنے نور آنگے چمکن پے گیا تے اوں آکھیا۔ آفرین ای بھورل آفریں۔ اللہ تیکوں خوش رکھے۔ ایندے بعد بھورل خان پٹھانی دنڈی تے چوڈی دا معیاد پکا تھی گیا تے ساول دی شادی دیاں تیاریاں شروع تھی گیاں۔

معیاد دے ہتھن دے بعد وستی اچ سہرے تے بنرے تے خوشیاں خرمیاں شروع تھی گیاں۔ اوہں دی ساول خان سردار ہا پر ساول خان دی اپنی خوشی اچ وستی دے

ہر آدمی کوں بہوں خوشی ہائی۔ کیوں جو سانول خان خود وی ہر امیر غریب دی خوشی اچ ہمیشہ خوشی تھیندا ہا تے خوشی غمی اچ مقدور دی گھندا ہا۔ تے ول سانول خان جیہے سردار دی خوشی اچ آدمی نال آدمی وسنی دیاں کندھیاں گلیاں وی خوش بہار ہن۔ ہر پاسے محبت تے پیار دیاں چھوکاں ہن۔ ہر کوئی پورے خلوص نال انہیں تیاریں اچ شریک ہا شام تھیندیں ای سہاگݨ دیاں سنگیاں سہاگݨ دے گھر کٹھیاں تھی ونیدیاں ہن ول ادھ رات تک سہرے سہرے آکھدیاں راہندیاں ہن تے سہاگݨ نال کھل بھوگ دی کریندیاں راہندیاں ہن۔ ہر سنگی کوں سہاگݨ دی قسمت تے رشک امدا ہا جو علاقے دے سردار سانول خان دی ہمسفر اے۔

سانول کنے جائیداد دولت دے ہوݨ دے علاوہ بے پناہ حسن ہا او ایں لگدا ہا جیویں کوئی ہیرا ہوتے کوئی شہزادہ ہوئے۔ خود سہاگݨ دی ہر ویلھے سانول دے تصور اچ گم راہندی ہائی۔ اوندا دل آکھیندا ہا جو معیاد آلے ہک مہینے ہک لحظہ وچ تے گزر ونجے تے او سانول دی پرسکون تے دلفریب آغوش اچ ونج تے صاحی ماݨے۔ پر وقت آپݨے ویلھے تے آندے۔

سانول دی حالت دی سہاگݨ کنے مختلف ناں ہائی۔ اوندے واسطے دی معیاد آلے ڈیہنہ صدیاں بݨ تے گزردے پئے ہن۔ سانول سہاگݨ واسطے اتنا بیقرار ہا جو اوندا دل آکھیندا ہا جو اے معیاد آلی رسم دی ناں ہوئے ہا تے اساں بغیر کیں انتظار دے ہمیشہ واسطے ہک ڈوجھے دے تھی ونجوں ہا پر زمانے دیاں ساریاں رسماں نبھاونیاں ہمدان۔ تے اوانہیں رسمیں کوں دل نال ناں سہی پر نبھاوݨ تے مجبور ضرور ہا۔ پر وقت آخر وقت ہوندے آکھاکے سو آکھا گزر ویندے تے سانول دا انتظار دی مک گیا۔

اج شادی دی آخری رسم ہائی۔ یعنی رخصتی دی رسم۔ اج اوندی ویراں تے اجڑی دنیا اچ بہار آوݨ آلی ہائی۔ انتظار تے ہجر دے لمحے وصال تے قربت دے رنگ اچ رنگیجݨے ہن۔ اوندی خوشی دی کوئی حد کساں ناں ہائی

سانول دی ایں خوشی کوں بھوڑل دی ہیچ دوڑ تے اوندے خلوص تے محبت

پسار جھنڈ سلامتی دے ہن تے ساول خان دے سارے دوست سنگتی بھورل دے نال نال ہن انہیں ساری وستی کوں هک گلزار آلی کے سجایا ہویا ہا۔ مہماناں تے براتی دی رہائش آلی جاہ کوں اوویں سجایا ہویا ہا۔ جیویں کوئی شہنشاہی سیج ہوندے۔ ہر طرف ہریالی انج سنگتی ہنگری کھڑی ہوندی ہائی۔

بھورل خان اپنی وستی دے علاوہ جام سومار دے گھر کوں وی پوری کوشش نال سجایا ہا۔ اوندا گھر اویں لگدا ہا جیویں کوئی تاج محل ہوندے۔ تے اوندی سجاوٹ دا لے عالم ہا جو اسمان کنے کہکشاں لہہ تے اوکوں اپنی لپیٹ اچ گھن گھدا ہوئے

کوئی ڈو پہر توں ولدے ساول خان دی جنج روانی تھی۔ جنج اچ سردار بہرام خان بھورین کنے لاتے بھورل دے دوستیں تائیں تے علاقے دے سارے وڈے وڈے سردار وڈیرے تے ساول خان دے او گھاٹے یار دی شامل ہن جیڑھے ایہوں وڈے وڈے عہدیں تے ہن۔

جیویں ولیے جنج وستی کنے باہر نکل تے جام سومار دے گھر ڈو روانہ تھائی تاں اوویں لگدا ہا جو اللہ دی ساری مخلوق رنگ برنگے کپڑے پا تے اتھائیں جمع تھی گئی ہے رنگیں دا رنگ ڈیکھن آلا ہا۔ ایں رنگ اچ موجود ہر آدمی اپنی موج اچ ہا جیویں کپڑیں دا کھڑکاٹ چمکنڑیں جوتیں دے چپکاٹ حسن دے بادلیں دا گجکاٹ خوشبو دی مہکار تے خنکر تے الغوزے بھیلیں دا کھناٹ۔ خلوص محبت تے چاہتیں دا گھوگھاٹ ساول دی جنج کوں هک ایجھے قافلے اچ بدل ڈیتہ۔ جیڑھا خوشیاں تے مراداں دے حسین ملاپ نال اپنی منزل ڈو رواں دواں ہا تے ایں قافلے دی منزل جام سومار دا گھر ہا۔

جنج پہنچن کنے پہلے بھورل خان جنج دا سطے ہیوں بہترین انتظام کر ڈیتہ ہا۔

سیالے دی ول بھری دھپ صاف تے نیلے آسمان دے تلوں چٹے بدھر تے کھنڈریں کوں ایجھی ترتیب ڈیوائی ہئی جو پرے کنوں انہیں دا نظارہ هک کشش رکھیندا ہا تے جیویں ولیے جنج آئی انہیں کھنڈریں تے ایجھی تاں اوویں لگدا ہا جو آسمان دے سارے

تارے زمین تے لہیہ آ بھی تے چوڈیں دا چندر رہن اون تخت تے بیہہ گئے تاریں دی سرداری کریسی جیڑا ساول خان واسطے وڈے خلوص تے محنت نال سجایا گیا ہا۔ جنج دے پہنچن دے بعد سب کنے پہلے ساول خان کوں دھوال پاداں تے نویں کپڑے لوائے گئے تے کھارے دی ایں رسم تے کئی روپے دا کچرا مینہہ آنگے وسایا گیا۔ تے وستی دے چھوٹے چھوٹے بالیں پیسیں نال آپنے کیسے بھر گھدے۔ ول نکاح دی رسم ادا کیتی گئی۔ اوندے بعد ہر پاسوں مبارکاں دی آواز ہائی ول تمام مہماناں دا منہ مٹھا کرا تے تھوڑی دیر دے بعد انہیں کوں مانی کھوائی گئی۔

بھورل خاں دے پتے پاسوں اویں انتظام کیتا ہا جو جنویں سبھا گھٹ اوندی سکی تے کٹھی بھین ہووے۔ تمام رسماں دی ادائیگی دے بعد مغرب کنے تھوڑا پہلے جنج وستی واپس پہنچ گئی۔ ہن وستی دی شان ای کجھ پی تھی گئی۔ ساری وستی۔ وستی دے سردار دی ایں خوشی اچ دلوں باجانوں شریک تے خوش ہائی۔

اج اویں لگدا ہا جنویں ساری دنیاں دیاں خوشیاں تے شہنایاں ساول خان دی وستی اچ سمٹ آیاں ہوون۔ ہر پاسے زندگی جھومر کھیڈدی نظر آندی ہائی۔ شادی دے سارے پروگرام ایجھی ترتیب تے انتظام نال پیش کیتے ویندے پئے ہن۔ جو ہر پروگرام اپنے اندر بے پناہ کشش تے بے حساب دلچسپی رکھیندا ہا۔

ترائے چار قسم دی جھومر۔ ہن شنائی تے الغوزے دیاں دلفریب تے روح پرور دھناں وستی دی صاف تے کھلی فضا کوں اپنی دل سوز تے دلنواز تانیں نال ہک ایجھے رنگ اچ رنگ ڈیندا ہا۔ جیندے رنگ ای پئے ہن۔

عشاء دے بعد تمام مہماناں تے وستی دے ہر ہک کوں مانی کھوائی گئی تے ول محفل موسیقی شروع تھائی۔ ایں محفل اچ ملک دے چوٹی دے گلوکار تے فنکار شامل ہن۔ ہر فنکار نے ایں حسین تے خوبصورت محفل کوں اپنے فن نال مزید حسین تے خوبصورت بنا ڈیتا۔ تے لوک ایں محفل کنے بہوں محظوظ تھئے۔ رات کیں ویلے دی خبر نہیں ہوئی جو ایں محفل دا اختتام تھیا تے رات دے ہنگامے ختم تھی گئے۔ محفل موسیقی ختم تھیون دے بعد

ساڈل گھر آ گیا تے اوں کمرے ڈوں ٹُریا جتھاں اوندی محبوب اوندی کنوار دلہن بݨ کے اوندے انتظار اچ بیٹھی ہائی۔

اج دی رات گھوٹ کنوار واسطے زندگی دی خوب صورت تے سوہݨی رات ہائی اوکوں سہاگݨ دے خیال محفل موسیقی اچ وی پریشان تے بیقرار رکھیا ہا شائیت ایہا وجہ ہائی جو ساڈل کوں ہر غزل تے ڈوہڑے ایہوں ڄاپدے پئے ہن۔

خیر اوکوں سہاگݨ دے انتظار دا ایہوں احساس تھیا تے اوہولے ہولے دروازہ کھول تے اندر آیا۔ سیج تے سہاگݨ اپݨے حسن دیاں تمام رعنائیاں کٹھے کیتی بیٹھی ہائی۔ اوندا پھل گلاب آنگے چہرہ اویں بلدا پیا ہا جیویں چودھویں دا چندر ہوندے۔ او سیج تے اویں سنگھری پنگھری بیٹھی ہائی جیویں جنت کنے حور زمین تے لہہ آئی ہووے۔ اوں آلے لال گلابی کپڑے اوں اتنی خوبصورت لگدی ہائی جتنی اوکوں تصور اچ نظر آندی ہائی۔

کجھ دیر تاں ساڈل سہاگݨ دے حسن دے دلفریب نظارے اچ غرق رہیا۔ ول اوں سہاگݨ دے چہرے تے انتظار دے اثرات ڈیکھ تے آکھئیس سہاگݨ میکوں علم اے جو تیکوں میڈے انتظار اچ ڈُوہے تکلیف دہ تے اداس لمحے گزارے ہوسن۔ پر سہاگݨ میں مجبور ہم جو میڈے سنگتی میکوں روک گھدے ہن پر ایں انتخاب ہووݨ دے باوجود دی تیڈے تصور اچ تیڈی یاد اچ غرق رہیاں۔

سہاگݨ اپݨا جھکیا ہویا سر ہولے ہولے اتے چاتے آکھیا ساڈل تیکوں اپݨی صفائی پیش کرݨ دی ضرورت نئیں جاݨدی آں جو توں خوشی نال اپݨیں دوستیں اچ نئیں بیٹھا رہیا ہوسیں۔ بلکہ انھیں نال ہمݨ تیکوں چنگا ناں لگا ہوسے۔ کیوں جو میکوں وی اپݨی سنگتیاں تے سکھیاں نال ہمݨ روح نال کریندا ہا پر او میڈی جان چھوڑݨ تے بالکل راضی ناں ہن۔ مجبوراً میکوں وی انھیں نال ہمݨا پئے۔ او وی ہݨ میڈی جان چھوڑ تے گئین۔

اچھا ول تاں کم برابر اے ساول کھل تے آکھیا تے سہاگن دی کھل پی ول او دنیا کنوں بے نیاز تھی تے اپنی مستی اچ مست تھی گئے۔ روح راحتے ڈکھ ونڈ تیندے رہ رہ تے پیار کیتو نے تے ڈھیر سارے اپنی زندگی دے منصوبے بنا گھدے نے۔ جیہوں سارے حک پے نال وعدے وعید کیتے۔ او سہاگ رات دے شرابی تے نشیلے لمیں اچ گم تھی گئے۔

ول سویرے مولوی صاحب دی اذان تھیتی تاں انہیں کوں احساس تھیا جو سہاگ رات مک گئی اے۔ ول ڈوہیں دھاں پاں تے کپڑے تبدیل کر تے نماز ادا کیتی تے اپنی ازدواجی زندگی دی کامیابی دی دعا منگیندے۔

ول ساول باہر نکل آیا تے شادی دے باقی پروگراماں دا انتظام کراون اچ معروف تھی گیا۔ ساول خان دی شادی پورے پندرہ ڈینہہ چلدی رہی تے تمام پروگرام آپنے آپنے وقت تے تھئے۔

جاگے دھرتی دے بھاگ

شادی دے بعد ساول خان دی زندگی بہوں رنگین تھی گئی ۔ سارا سارا ڈینہہ او باہر کمہری تے ڈوجھے کم کار اچ رُدھا ریہندا ہا پر شام کوں جیں ویلے تھکا ترٹا گھر آندا ہا ۔ تاں سہاگن دا پیار اوندی خدمت تے فرمانبرداری اوندے سارے تھکیڑے لاہ ڈیندی ہائی ۔

بھورل دی زندگی خان زادی دی قربت نال پہلے ای آسان خوبصورت تے قابلِ رشک تھی گئی ہائی ہن ڈوہیں بھیرا خوش بہار ہن تے خان زادی تے سہاگنی دی اپنی اپنی جاہ تے مطمئن تے اُچھک زندگی ہن ۔ وقت گزرن دا احساس ای نال تھیندا ہا ۔ ساول پورے شوق تے محنت نال اپنے علاقے دے کم کار تے اپنی کاشتکاری جدید تے نویں طریقیں نال شروع کرائی تے ہن اوندی پیداوار پہلے کنے دوگنی تھی گئی تے ہر پاسے خوشحالی تے سکھ دا دور دورہ تھی گیا ۔ راج راھک برادری ہر کوئی مطمئن ہن تے ہر کوئی جوش تے جذبے نال اپنے اپنے کم اچ معروف ہا ۔ تے ساول خان دی عوام تے علاقے دی خدمت اچ پیش پیش ہا ۔ اوں اپنے علاقے دے علاوہ نال نال تقریباً ہر وستی اچ سکول کھلوائے ۔ جیہڑے بال آٹھ ڈھا جماعتاں پاس کر گئے ہن انہیں کوں بہوں اچھیاں نوکریاں گھن ڈتیس ۔ تے جیہڑے بال اعلیٰ تعلیم واسطے صرف پیسہ پاروں نہ ہوون کنے مجبور ہن انہیں کوں آپنے خرچے تے پڑھائیس تے علاقے اچ پکیاں پکیاں سڑکاں بنوائیس ۔ تے پس ماندہ تے جاہل علاقے دی قسمت بدل گئی تے ول جیڈاں الیکشن تھئے تاں پورے ضلع اچ ساول دے مقابلے واسطے

کوئی تیار نہاں ہا۔

ایہ شاید ساول خان دا اپنا اخلاق تے خلوص ہا جو اونکوں ہر کوئی اپنا وڈا سمجھدا تے فخر کریندا ہا تے اوندیں چنگائیں دے گیت ہمیشہ گاندا ہا اوندی اے پُرخلوص شہرت ہائی جو علاقے دے معصوم۔ یتیم تے غریب تے بیوہ عورتیں دی دعا ہائی۔ جو اونکوں وزارت ملی تے ول تاں ایں علاقے دی وی قسمت جاگ پئی۔

پرائمری سکول مڈل بݨ گئے مڈل ہائی اچ تبدیل تھی گئے۔ تے ہک جاہل تے اݨ پڑھ علاقہ علم دی روشنی نال منور تھی گیا۔ ذرائع آمد و رفت آسان تھی گئے سڑکاں پکیاں بݨ گیاں۔ علاقے اچ بجلی پہنچ گئی تے صحرا مان دی دستی بجلی دے بلبیں نال روشنی تھی گئی۔ تے زندگی آسان تھی گئی۔

جہالت تے تاریکی ختم تھی گئی آپس اچ محبتاں تے خلوص ودھ گئے علاقے دا ہر ڈکھ ہر کہیں دا سانجھا تھی گیا۔ ایثار و قربانی دیاں بے مثال مثالاں قائم تھی گئیاں۔ علاقے اچ کارخانے تے فیکٹریاں لگ گئیاں۔ غریب تے جہالت تے بے روزگاری دور تھی گئی۔ وڈے وڈے سردار ساول دے عقل سمجھ تے سوچ دے قائل تھی گئے تے ہک ڈینہہ علاقے دا او سردار ساول خان دا پرستار بݨ گیا جہڑا سرداریں دے کٹھ اچ ساول دے خلاف تقریر کریندا ہا۔

ساول خان دے کردار اوندی سوچ خدمت دے سچے تے کھرے جذبے اے ثابت کر ڈیتا۔ جو انسان پورے خلوص تے صدق نال محنت کرے تاں او ضرور کوئی مقام حاصل کر سگدے۔ تے اج او سردار ساول خان دا استقبال کر تے فخر کریندن ہن جہڑے سمجھدے ہن جو ساول خان دے طور طریقے رعایا تے علاقے دے لوکیں نال کھلے تے سدھے سادھے تعلق۔ عوام کوں بگاڑ ڈیسن تے ایہ رعایا کوں پڑھا لکھا تے وڈیاں وڈیاں نوکریاں ہک ڈینہہ ساول دے سر کوں تک ڈیسن۔ پر کوئی ایجھی گال نال تھی۔ بلکہ ساول خان دا ادب احترام تے عقیدت لوکیں دے دل اچ ودھ گئے سرداریں دا پرانا تے فرسودہ خیال بالکل غلط نکتا جو رعایا تے غریب لوکیں کوں زیادہ

ناں پڑھݨ ڈیو۔ ناں انھیں کوں کوئی چنگیاں نوکریاں گھن ڈیو جو کل کوں اے لوک ترقی کرتے سامݨے نہ تھی ونڄن۔ بلکہ او لوک تاں ساول کوں اپݨاں محسن تے مددگار تے غمگسار سمجھدے تے اوندی حد کنوں زیادہ عزت۔ ادب تے تعظیم کریندے ہن۔

ساول خان دے اشارے تے اپݨی جان قربان کر ڈیوݨ دا جذبہ رکھیندے ہن۔ ساول خان دے اپݨی رعایا تے احسان تھورے تے انھیں دے بدلے انھاں لوکاں دی احسان مندی محبت۔ عقیدت ایں چیز دا ثبوت ہا جو ایتھوں دے لوک پیار دے قیدی تے احسان تے تھورے دے مٹھݨ آلے ہن۔ ایتھوں دی دھرتی پیار محبت دی دھرتی ہے۔ ایتھوں دی زمین ہموں شفیق تے مہربان ہے تے ایتھوں دا ضمیر غیرت مند تے احسان شناس اے ایتھوں دی ثقافت بے نظیر اے ایتھوں دے طور طریقے اتنے مٹھے تے چنگے ہن جو اساں بجا طور تے ایں تے فخر کر سگدوں۔

خستم شد

مقبول احمد دھریجہ
صدر : سانول سرائیکی ادبی اکیڈیمی

غلام حسین راہی گجول
جنرل سیکریٹری : سانول سرائیکی
ادبی اکیڈمی